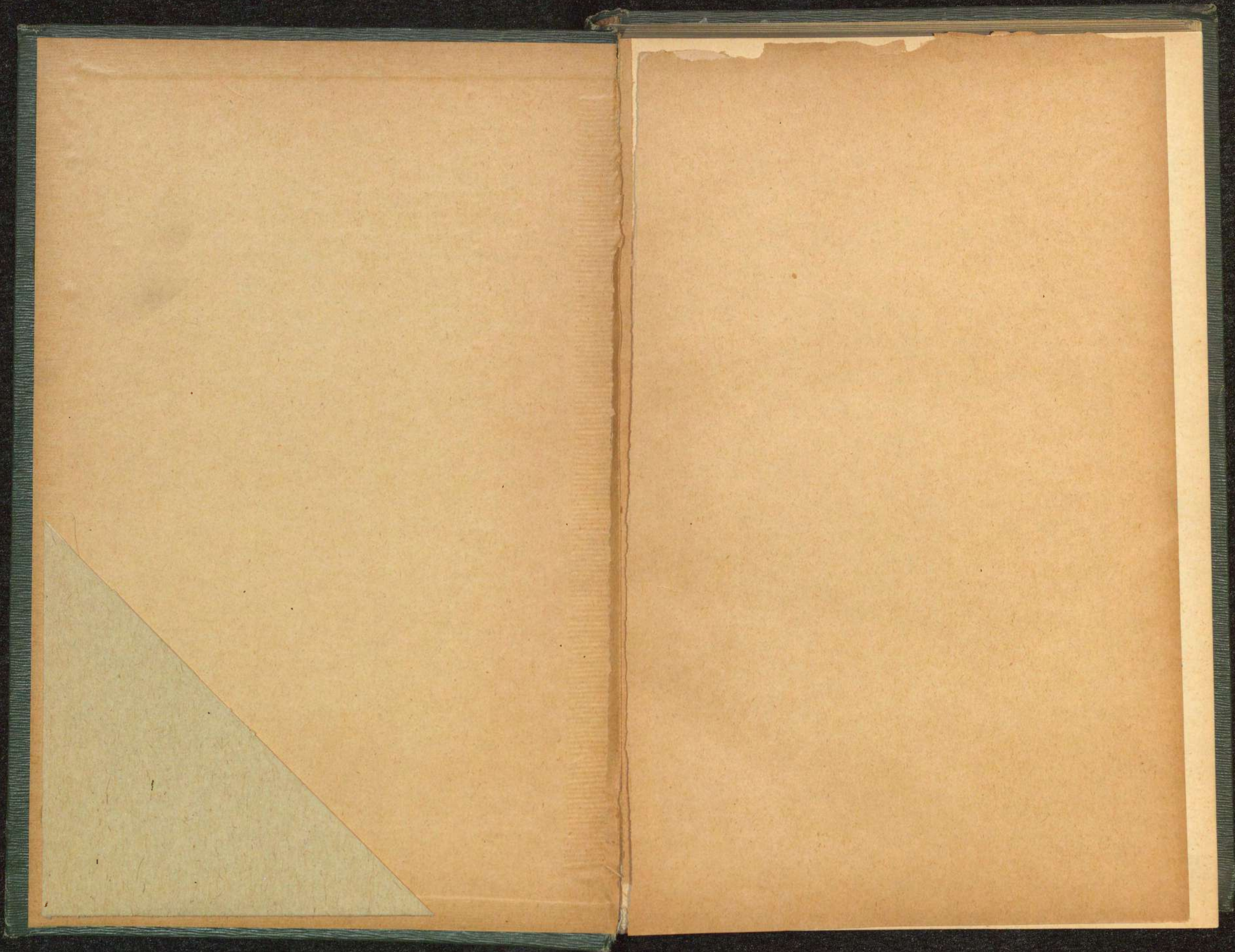

FRANZ VON HAYDNER

A BIZTONSÁG
ÉS A BÍRSÁG TÁRSOLAT

"PATRIA" INGD. VÁLL. ÉS NYOMDÁI
KÖNYVTÁRSÁG — BUDAPEST

A BIZTOSÍTÁS ÉS A BÍRÓI GYAKORLAT

IRTA
CSONGRÁDI-SCHOPF ENDRE
KIR. TÖRVÉNYSZÉKI BÍRÓ

ÁRA 15 KORONA

2003 M^h

1995 J^h

1986 R

BUDAPEST
"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTARSASÁG
1913

A BIZTOSÍTÁS
ÉS A BÍRÓI GYAKORLAT

ELŐSZÓ

A biztosítás intézményének nagyobb körben való elterjedésével a vitás esetek száma is természetesen nagy mértékben gyarapodott, ami viszont szükségképp maga után vonta a bírói döntések sűrűbb igénybevételét. Alig van a jognak területe, melyen a bírói gyakorlat oly sokoldalú és aprólékos munkát végzett volna, mint a biztosításjog terén; s ma már alig képzelhető oly biztosításjogi kérdés, melyben a bíróságok állást ne foglaltak volna; de viszont jogéletünkben alig találunk a gyakorlat oly nagyfokú ingadozására, mint éppen a biztosításjog terén.

A bírói gyakorlat e nagyfokú ingadozásának oka szerintem két körülményben rejlik. Az egyik az, hogy a biztosítás intézményét idegenből ültettük át hazai talajba. A „Code de Hollande“, a „Code de commerce“, az akkori „Porosz“ javaslat, továbbá a drezdai javaslat és a zürichi törvény voltak a törvény forrásai; speciális magyar jogelvek úgyszólván ki sem alakulhattak. Ez az átültetés mint rendesen, úgy ezúttal is csak kisebb-nagyobb zökkenések árán volt keresztülvihető.

A másik ok pedig az, hogy a törvénynek nem volt útmutatóként szolgáló részletes indokolása és így azok a jogelvek, melyek a törvényben kifejezésre jutottak, igen gyakran ellentétes értelmezésre adtak alkalmat.

A törvényhozó szándékának kipuhatólásánál tehát csupán az Apáthi-féle tervezet indokolására és a kereskedelmi törvény-

javaslat letárgyalása céljából összeállított értekezlet jegyzőkönyveire támaszkodhatni, de ezek már nagy terjedelmüknél fogva is mindedig hiányoztak a közkézen forgó kézikönyvekből, noha megbecsülhetetlen értékű magyarázati anyagot tartalmaznak.

Könyvem fő célja ezekhez képest a biztosításra vonatkozó összes joganyag teljes és rendszeres összefoglalása volt, szerves egységben, könnyen hozzáférhető rendszerben állítva az olvasó elé.

A bíráló észrevételektől általában tartózkodtam s csak kivételesen léptem e térre, pl. a becslés kérdésénél (lásd 104. lap), ahol ezt a további jogfejlődés útjának egyengetésére elkerülhetetlennek találtam.

A könyvemben közölt 356 határozat nagyrészt a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék fellebbezési tanácsainak ítélezéseiből merítettem, mely a nagyközönség előtt kevésbé ismert; de felhasználtam a kir. Kúria gyakorlatát is. Az idevonatkozó határozatok közül a következők, ú. m.: a 4., 6., 10., 12—18., 25., 28., 30—32., 35., 38., 39., 43., 52., 53., 55., 56., 58—60., 62—70., 72., 74., 77—79., 81., 84., 86—91., 110., 117., 118., 121., 123., 124., 130—132., 134., 136., 140—142., 145—149., 152., 159—160., 162., 163., 165., 166., 173., 174., 182., 184., 188., 191., 192., 194., 196., 214., 215., 220., 222., 223., 225., 227., 231., 236., 240., 247., 248., 250., 253—256., 259., 261—263., 265—268., 271., 272., 277—288., 293., 294., 297., 301—306., 308—310., 312., 315., 317—319., 321., 322., 325., 327., 328., 334., 338., 339., 340., 346—348., 351—354., 356., a „Jogtudományi Közlöny Híreljogi Döntvénytárából“ vették ki.

Legyen szabad remélnem, hogy könyvem a biztosítás körüli jogszabályok ismeretének és a bírói gyakorlat továbbfejlődésének némi hasznára leszen.

Budapesten, 1913. november havában.

TARTALOMJEGYZÉK

	Lap
Előszó	III
A biztosítás története	1
A Magyarországon működő biztosítási társaságok	4
Betűsoros jegyzék a biztosítási társaságokról	11
Keresk. törv. VII. cím biztosítási ügylet	13
Általános határozatok	14
Kárbiztosítás	38
A m. kir. belügyminiszter 32.706/1882. sz. rendelete	89
" " " 49.925/1882. " " 	89
" " " 14.803/1883. " " 	90
" " " 53.888/1888. " " 	90
A szakbecsű	104
Polgári perrendtartás: Szemle	112
" " Szakértők	118
" " Előleges bizonyítás	129
Kárjogesetek	199
Életbiztosítás	206
Életjogesetek	232
Viszontbiztosítás	259
Bélyeg- és illetéktörvény (1883: VIII. t.-c.)	261
Az Apáthi-féle törvénytervezet eredeti szövege	265
Betűrendes tárgymutató	281

A biztosítás története.

A mai modern biztosításnak első jelenségeivel már a XII. században találkozunk, amidőn tengeri kölcsön alakjában hitelező és adós szerződésileg állapodtak meg, hogy az adós a kölcsön vett összeget és a rendesnél jóval nagyobb kamatot csak akkor tartozik megfizetni, ha a hajórakomány rendeltetési helyére sértetlenül megérkezik. A tenger veszélyei és a kalózok támadásai fejlesztették ki a biztosításnak ezt a formáját és az első szabályzat, mely a tengeri biztosításra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, az 1435. évben kelt barcelonai, amelyet aztán 1537. évben a burgosi, 1543-ban a sevillai és később több és több szabályrendelet követett.

A legelső állam, mely a biztosítás intézményét mint ilyent meghonosítja — Anglia volt; habár Dániában is vannak nyomai a tenger veszélyei és később a tűzkár elleni biztosításnak. Ugyanis „Gilde“ elnevezés alatt egyes családok egyesültek, s ha valamelyik szövetséges tag kárt szenvedett, azt a szövetség többi tagjai pénzbőlileg és természetben, építési anyagok adásával segélyezték.

Izlandban 1262-ben már van egy olyan „Gilde“, mely a tagjait nemcsak tűzkárok esetén kárpótolja, hanem segélyezi akkor is, ha barmaik elhullanak.

Angliában az első törvényes intézkedés, mely a biztosítást szabályozza, az 1601. évben kelt, Erzsébet királyné féle statutum, melyet később II. Károly király statútuma követett. A tulajdonképeni első biztosító társulat 1680-ban alakult meg Londonban.

Ezután a nyugati államok majdnem kivétel nélkül különböző formákban kultiválják a biztosítást, túlnyomó részben szövetke-

zési alapon és különösen Poroszországban és más német államokban állami intézményként meghonosított tűzbiztosítási pénztárak útján.

Az életbiztosítás első jelenségei Franciaországban találhatók. Tonti Lőrinc nápolyi orvos eszméje az úgynevezett „Tontina” biztosítás, amely rendszerrel bizonyos csoportba sorozott biztosítottak befizetéseiből mindig a túlélőknek jutottak azok az összegek, amelyek az egyes tagok halálával felszabadultak. Leggyakoribb alakzata, amelynél valamely befizetett tőkéért mindaddig adnak egyenlő összegű évi járadékot, amíg a Tontina társaságnak tagjai vannak. Az összeget a befizetések arányában osztják meg a tagok között, úgy hogy a túlélők bevétele minden halálesettel gyarapodik.

Hazánkban a Trieszti ált. bizt. társulat (Assicurazioni Generali) az első, amely 1831. évben történt megalakulása után a működését nyomban megkezdte és ennek, valamint az 1838. évben ugyancsak Triesztben megalakult „Adria” bizt. társulatnak az érdeme, hogy a biztosítás intézménye hazánkban is nagyobb népszerűsége és kedveltségre tett szert.

Volt ugyan már megelőzőleg egy önálló intézetünk is, és pedig a komáromi hajózási biztosító társaság, mely az 1807. évben alakult, de ez csak a belvizekben közlekedő hajórakományok biztosításával foglalkozott. Ezután 1840. évben alakult Marostorda megyében egy tűzbiztosító intézet és egy ugyanilyen 1842. évben Küküllő megyében; 1844. évben pedig Kolozsvárott létesül egy kölcsönös jég- és tűzkármentesítő társulat, s amidőn a biztosítás eszméje több külföldi társaság bejövételével és még egynéhány hazai alapítással már meglehetősen nagy tért hódított, 1857. évben július 15-én alakul meg az Első magyar általános biztosító társaság.

Az Első magyar általános biztosító társaság alapításának az érdeme Lévy Henriké, aki mint a társaság első vezérigazgatója, fáradhatatlan buzgósággal és munkássággal, a nemzet nagy férfainak bevonásával hozta létre és emelte a tekintély legmagasabb polcára ezt a társaságot, mely ma már jelenlegi vezetőségének szakavatott tevékenysége mellett nemcsak hazánk minden nagyobb városában, hanem egész Ausztriában, Ro-

mániában, Olaszországban, sőt Egyiptomban is igen kiterjedten működik.

Országunkban jelenleg 67 társaság foglalkozik a biztosítással és annak minden ismert ágazatával, melyeket alább fel is sorolok.

A biztosítás jogi szabályozásának hazánkat érdeklő történetét illetően a következő néhány megjegyzésre szorítkozom.

Ausztriában a „Gesetze und Verfassungen” című törvény-és rendeletgyűjteményben, annak 1785—1786 évi köteteiben a 43. lap, 544. szám alatt 1786. május 4-éről van egy udvari rendelet (Hofdekret), amely a trieszti „Banko di assicurazione e Cambi e maritimi” társaságnak megengedi, hogy csak a trieszti váltótörvényszéknek tartozék felelősséggel s a társaság 400,000 forintot kitevő alapját az adók alól felmenti és végül biztosítja a társaságnak azt a kiváltságot is, hogy tengerbiztosítási kötvényei aláírásánál egyébként szükséges két tanú mellőztessék. Ilyen alakulás és az ezeket engedélyező udvari rendelet van a későbbi években több is, de a biztosítás intézményét szabályozó első törvényes intézkedéseket Ausztriában is csupán az 1811. évben megalkotott általános polgári törvénykönyv tartalmazza.

Hazánknak is, akkori közjogi helyzetünkkel fogva, ez az első írott jogforrása, mert sem az első kereskedelmi törvényünk az 1840. évi XVI. t.-c., sem pedig a közkeresetre összeálló társaságok jogviszonyait tárgyzó 1840 évi XVIII. t.-c. a biztosítással nem foglalkozik.

A jelenleg is érvényben levő kereskedelmi törvényünk az, amely kimerítő részletességgel foglalkozik a biztosítás ügyével. Ez a törvényünk a dr. Apáthi István egyetemi jogtanár 1873. évben szerkesztett tervezete alapján készült. E téren számottevő alkotások a dr. Beck Hugó által, miniszteri megbízás folytán 1894. évben készült törvényjavaslat a magánbiztosítási vállalatok állami ellenőrzéséről és ugyancsak 1894. évben dr. Nagy Ferenc által készített törvényjavaslat a tengeri magánjogról és ennek keretében a tengeri biztosításról.

(Irodalom Jogi Lexikon II. kötet 205., VI. kötet 625. lap. Erdős Aladár, Tűzkárbiztosítás gyakorlati kézikönyve; „Gesetze und Verfassungen” című törvény- és rendeletgyűjtemény 1785. évtől folyó kötetei.)

A Magyarországon működő biztosítási társaságok.

I. A Budapesten székelő társaságok pontos cégszerű neve, abban a sorrendben, amint a budapesti kir. kereskedelmi és váltó-törvényszéknél cégüket bejegyezték:

1. Magyar üvegbiztosító társulat mint szövetség. Alapított 1876. Budapest, V., Sas-utca 27. Bejegyzés éve 1876. I. kötet 27. lap. Üzletág: üveg, töréskár.
2. Cs. kir. szab. trieszti általános biztosító társulat magyarországi igazgatósága. Alapított 1831. Budapest, V., Dorottya-utca 10., 12., 14. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 374. lap. Üzletág: összes.
3. Első magyar általános biztosító társaság. Alapított 1857. Budapest, V., Vigadó-tér 1. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 182. lap. Üzletág: összes.
4. Első bécsi tükörüvegbiztosító társaság. Az igazgatóságért. — a vezérügynökség. Alapított 1867. Budapest, V. Hold-utca 6. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 337. lap. Üzletág: üveg.
5. „Pannonia” magyar viszontbiztosító intézet. Alapított 1861. Budapest, V., Vigadó-tér 1. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 327. lap. Üzletág: elemi viszontbiztosítás.
6. „Duna” biztosító társaság magyarországi igazgatósága. Alapított 1867. Budapest, VI., Andrássy-út 30. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 330. lap. Üzletág: összes.
7. Cs. kir. szab. osztr. „Phönix” biztosító társaság, Bécsben magyarországi fiókja. Alapított 1860. Budapest, V., Hajó-utca 2. Bejegyzési éve 1876. II. kötet 137. lap. Üzletág: tűz, jég, betörés.
8. Adria biztosító társulat magyarországi igazgatósága. Alapított 1838. Budapest, IV., Váci-utca 20. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 392. lap. Üzletág: összes.
9. „Anker” élet- és járadékbiztosító társaság magyarországi igazgatósága. Alapított 1858. Budapest, V., Deák-tér 6. Bejegyzési éve 1876. I. kötet 412. lap. Üzletág: élet, járadék, baleset.

10. „The Gresham Life Assurance Society Limited”, a magyarországi fiók igazgatója. Alapított 1848. Budapest, V., Ferenc József-tér 5—6. Bejegyzési éve 1876. II. kötet 169. lap. Üzletág: élet, tőke, bérlet.
11. Pátia kölcsönös életbiztosító bank magyarországi igazgatósága. Alapított 1866. Budapest, VI., Teréz-körút 52. Bejegyzési éve 1878. IV. kötet 7. lap. Üzletág: élet.
12. „Foncière” Pesti biztosító intézet. Alapított 1864. Budapest, V., Sas-utca 10. Bejegyzési éve 1879. IV. kötet 121. lap. Üzletág: összes.
13. Magyar-francia biztosító részvénytársaság. Alapított 1879. Budapest, Vigadó-tér 1. Bejegyzési évi 1879. IV. kötet 123. lap. Üzletág: összes.
14. Az Első Osztrák általános baleset ellen biztosító társulat magyarországi vezérügynöksége. Alapított 1882. Budapest, V., Dorottya-utca 10. Bejegyzési éve 1882. VI. kötet 19. lap. Üzletág: baleset, szavatosság.
15. Cs. kir. szab. Osztrák Phönix életbiztosító társaság Bécsben, magyarországi fiókja. Alapított 1882. Budapest, VI., Teréz-körút 52. Bejegyzési éve 1882. V. kötet 279. lap. Üzletág: élet, nyugdíj, nevelés, járadék.
16. „Equitable” egyesült államokbeli életbiztosító társaság magyarországi vezérigazgatósága. Alapított 1859. Budapest, V., József-tér 13. Bejegyzési éve 1885. VII. kötet 221. lap. Üzletág: élet.
17. A „L'Aigle” francia életbiztosító társaság, magyarországi képviselősege. Alapított 1873. Budapest, V., Hold-utca 6. Bejegyzési éve 1885. VII. kötet 223. lap. Üzletág: élet.
18. „Gizella-Egylet” kölcsönös élet- és hozománybiztosító intézet. Alapított 1869. Budapest, IV., Váci-utca 12. Bejegyzési éve 1886. X. kötet 375. lap. Üzletág: élet, hozomány.
19. Bécsi biztosító társaság magyarországi fiókigazgatósága. Alapított 1880. Budapest, V., Vigadó-tér 1. Bejegyzési éve 1886. VIII. kötet 36. lap. Üzletág: összes.

20. Bécsi élet- és járadékbiztosító intézet magyarországi fiókigazgatósága. Alapított 1882. Budapest, V., Vigadó-tér 1. Bejegyzési évi 1886. VIII. kötet 53. lap. Üzletág: élet, járadék.
21. A New-York életbiztosító társaság magyarországi képviselő-sége. Alapított 1841. Budapest, VII., Erzsébet-körút 9—11. Bejegyzési éve 1886. VIII. kötet 46. lap. Üzletág: élet.
22. Magyar jég- és viszontbiztosító részvénytársaság. Alapított 1890. Budapest, V., Nádor-utca 5. Bejegyzési éve 1890. IX. kötet 201. lap. Üzletág: jég, viszontbiztosító.
23. „The Mutual“ new-yorki életbiztosító társaság magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1842. Budapest, VI., Andrássy-út 20. Bejegyzési éve 1890. X. kötet 173 lap. Üzletág: élet.
24. New-Yorki „Germánia“ életbiztosító társaság Magyarországi vezérképviselő-ség. Alapított 1868. Budapest, VIII., József-körút 9. Bejegyzési éve 1890. X. kötet 18. lap. Üzletág: élet.
25. Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaság magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1890. Budapest, IV., Váci-utca 20. Bejegyzési éve 1890. IX. kötet 268. lap. Üzletág: baleset, szavatosság.
26. Hollandi Életbiztosító Részvénytársaság. Alapított 1880. Budapest, VIII., Üllői-út 4. Bejegyzési éve 1890. X. kötet 76. lap. Üzletág: élet.
27. Mannheimi biztosító társaság magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1879. Budapest, VI., Podmaniczky-u. 18. Bejegyzési éve 1891. X. kötet 190. lap. Üzletág: szállítmány, baleset, szavatosság, üveg.
28. A „Janus“ kölcsönös életbiztosító intézet magyarországi fiókja. Alapított 1839. Budapest, VI., Andrássy-út 50. Bejegyzési éve 1892. XII. kötet 4. lap. Üzletág: élet.
29. Első biztosító intézet katonai szolgálat esetére, élet- és gyermekbiztosító társaság, mint szövetkezet. Alapított 1892. Budapest, IV., Váci-utca 34. Bejegyzési éve 1892. XII. kötet 129. lap. Üzletág: katona, élet, kiházasítás, járadék, nyugdíj.

30. Nemzeti balesetbiztosító részvénytársaság. Alapított 1893. Budapest, VI., Andrássy-út 45. Bejegyzési éve 1893. XII. kötet 242. lap. Üzletág: szavatosság, baleset, gyermekbaleset, temetkezési segély.
31. „Unió“ élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet. Alapított 1863. Budapest, VI., Teréz-körút 40., 42. Bejegyzési éve 1893. XIV. kötet 70. lap. Üzletág: élet, gyermek.
32. Déli jég- és viszontbiztosító társaság magyarországi igazgatósága. Alapított 1893. Budapest, IV., Váci-utca 20. Bejegyzési éve 1894. XIV. kötet 160. lap. Üzletág: jég- és viszontbiztosítás.
33. „Star“ biztosító társaság London, magyarországi képviselő-sége. Alapított 1843. Budapest, V., Hold-utca 6. Bejegyzési éve 1895. XVII. kötet 157. lap. Üzletág: élet.
34. „Hazai általános biztosító részvénytársaság“. Alapít. 1895. Budapest, IV., Eskü-út 6. Bejegyzési éve 1895. XVIII. kötet 208. lap. Üzletág: tűz, jég.
35. „Dordrecht“ életbiztosító társaság Magyarországi fiókja. Alapított 1873. Budapest, V., Marokkói-utca 2. Bejegyzési éve 1896. XX. kötet 110. lap. Üzletág: élet, járadék.
36. Cs. kir. szab. kölcsönös tűzkárbiztosító intézet Bécsben, magyarországi képviselő-sége. Alapított 1824. Budapest, V., Hold-utca 6. Bejegyzési éve 1897. XXIII. kötet 64. lap. Üzletág: tűz és jég.
37. „Universale“ Általános népbiztosító társaság, magyarországi igazgatósága. Alapított 1896. Budapest, V., Váci-körút 43. Bejegyzési éve 1897. XIII. kötet 16 lap. Üzletág: nép és élet.
38. Providentia általános biztosító társaság Bécsben, magyarországi fiók. Alapított 1897. Budapest, V., Marokkói-utca 2. Bejegyzési éve 1891. XXIII. kötet 320 lap. Üzletág: baleset, szállítmány.
39. Az Első Osztrák betörés ellen biztosító társaság, magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1897. Budapest, V., Hold-utca 6. Bejegyzési éve 1898. XXIV. kötet 6. lap. Üzletág: betörés.

40. „Standard“ életbiztosító társaság magyarországi fiókja. Alapított 1832. Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 4. Bejegyzési éve 1898. XXIV. kötet 91. lap. Üzletág: élet.
41. A Berlini „Viktoria“ általános Biztosító Részvénytársaság, magyarországi vezérképviselősege. Alapított 1853. Budapest, V., Dorottya-utca 1. Bejegyzési éve 1898. XXIV. kötet 241. lap. Üzletág: élet, tűz.
42. Magyar kölcsönös állatbiztosító társaság mint szövetkezet. Alapított 1898. Budapest, IX., Üllői-út 9. Bejegyzési éve 1898. XXV. kötet 41. lap. Üzletág: állatbiztosítás.
43. Osztrák elemi biztosító részvénytársaság; magyarországi fiókgazgatósága. Alapított 1897. Budapest, IV., Károly-körút 12. Bejegyzési éve 1899. XXV. kötet 222. lap. Üzletág: tűz, jég, baleset, szállítmány, szavatosság.
44. „Le Conservateur“ kölcsönös életbiztosítási egyesülések alakítására és vezetésére alakult részvénytársaság magyarországi képviselősege. Alapított 1844. Budapest, VIII., Sthály-utca 1. Bejegyzési éve 1899. XXVI. kötet 190. lap. Üzletág: élet.
45. „Atlas“ élet, katonai szolgálati és járadékbiztosító részvénytársaság. Alapított 1899. Budapest, VII., Wesselényi-utca 47. Bejegyzési éve 1899. XXVII. kötet 160. lap. Üzletág: élet, járadék, katonai szolgálat.
46. Gazdák biztosító szövetkezete Budapest. Alapított 1900. Budapest, IX., Kálvin-tér. Bejegyzési éve 1900. XXVIII. kötet 126. lap. Üzletág: összes.
47. Magyar élet- és járadékbiztosító intézet mint szövetkezet. Alapított 1901. Budapest, VI., Andrássy-út 8. Bejegyzési éve 1901. XXXI. kötet 54. lap. Üzletág: élet, járadék.
48. Frankfurti általános biztosító részvénytársaság magyarországi vezérképviselőlete. Alapított 1865. Budapest, V., Bécsi-utca 10. Bejegyzési éve 1902. XXXIV. kötet 210. lap. Üzletág: szállítmány, baleset, betörés, katonai- és versenylovak, vízvezetési károk.

49. Caritas önszegélyző egyesület mint szövetkezet. Alapított 1872. Budapest, V., Váci-körút 46. Bejegyzési éve 1903. XXXVI. kötet 59. lap. Üzletág: élet.
50. Európai Árú- és Podgyászbiztosító Részvénytársaság. Alapított 1907. Budapest, V., Eötvös-tér 2. Bejegyzési éve 1907. XLVI. kötet 126. lap. Üzletág: podgyász.
51. The Consolidated Assurance Company Limited magyarországi vezérképviselősege. Alapított 1903. Budapest, V., Szabadság-tér 5. Bejegyzési éve 1907. XLVI. kötet 135. lap. Üzletág: élet.
52. Szavatossági és balesetbiztosító részvénytársaság „Danubius“ magyarországi igazgatósága. Alapított 1906. Budapest, VI., Andrássy-út 30. Bejegyzési éve 1907. XLVII. kötet 131. lap. Üzletág: szavatosság, baleset.
53. „Minerva“ általános biztosító részvénytársaság. Alapít. 1909. Budapest, V., Eötvös-tér 2. Bejegyzési éve 1909. L. kötet 115. lap. Üzletág: tűz, baleset, szavatosság, sikkasztás elleni biztosítás.
54. Pallas Nyugdíj-, Élet- és Katonai biztosító Részvénytársaság. Alapított 1909. Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. Bejegyzési éve 1909. L. kötet 133. lap. Üzletág: nyugdíj-biztosítás.
55. Württembergi szállítmánybiztosító társaság magyarországi vezérképviselősege. Alapított 1837. Budapest VI., Teréz-körút 39. Bejegyzési éve 1910. LIII. kötet 341. lap. Üzletág: szállítmány.
56. Friedrich Wilhelm porosz élet- és kezességi biztosító részvénytársaság, magyarországi igazgatósága. Alapított 1866. Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 17. Bejegyzési éve 1910. LIV. kötet 196 lap. Üzletág: élet, kezesség.
57. North British and Mercantile Insurance Company Magyarországi Igazgatósága. Alapított 1809. Budapest V., Bálvány-utca 24. Bejegyzési éve 1910. LIV. kötet 274. lap. Üzletág: összes.

58. Lipcsei Tűzbiztosító Intézet Magyarországi Vezérképviselő-sége. Alapított 1819. Budapest, VI., Teréz-körút 39. Bejegyzési éve 1910. LVI. kötet 136. lap. Üzletág: tűz.
59. Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság. Alapított 1911. Budapest, VII., Károly-körút 3. Bejegyzési éve 1911. LVII. kötet 135. lap. Üzletág: összes.
60. „Budapest viszontbiztosító részvénytársaság”. Alapít. 1911. Budapest, VIII. Baross-utca 10. Bejegyzési éve 1911. LVII. kötet 292. lap. Üzletág: viszontbiztosítás.
61. Bádeni biztosító társaság részvénytársaság magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1840. Budapest, V., Nádor-utca 25. Bejegyzési éve 1911. LVII. kötet 337. lap. Üzletág: szállítmány.
62. Germánia életbiztosító részvénytársaság Stettin, magyarországi vezérképviselő-sége. Alapított 1905. Budapest, VI., Teréz-körút 39. Bejegyzési éve 1911. LVII. kötet, 307. lap. Üzletág: élet.
63. Unió Biztosító Részvénytársaság. Alapított 1912. Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. Bejegyzési éve 1912. LXI. kötet 104. lap. Üzletág: élet.
64. Hazai általános katonai biztosító részvénytársaság. Alapított 1912. Budapest, IV., Eskü-út 6. Bejegyzési éve 1912. LXI. kötet 396. lap. Üzletág: katonai, gyermek, baleset, rokkantság, nyugdíj.

II. A vidéken székelő társaságok.

65. Általános biztosító bank részvénytársaság. Alapított 1911. Nagyszeben. Üzletág: kár és élet összes ágazatai.
66. Transylvánia ált. kölcsönös biztosító bank. Alapított 1868. Nagyszeben. Üzletág: tűz, élet, járadék, nép, gyermek, temetkezésiköltség biztosítás.
67. Magánvasutak kárviselési egyezménye. Alapított 1907. Arad-Csanád. Üzletág: baleset, szállítmány.

III. Betűsoros jegyzék a felsorolt biztosító társaságokról:

- Adria biztosító társulat 8.
- Általános biztosító bank részvénytársaság 65.
- Anker élet- és járadékbiztosító társaság 9.
- Az első osztrák általános baleset ellen biztosító társulat 14.
- Atlas élet-, katonai szolgálati és járadékbiztosító részvénytársaság 45.
- Bádeni biztosító társaság, részvénytársaság 61.
- Bécsi biztosító társaság 19.
- Bécsi élet- és járadékbiztosító intézet 20.
- Berlini Viktoria általános biztosító részvénytársaság 41.
- Budapest viszontbiztosító részvénytársaság 60.
- Caritas önszegélyző egyesület mint szövetkezet 49.
- Cs. kir. szab. kölcsönös tűzkárbiztosító intézet 36.
- Cs. kir. szab. osztrák Phönix biztosító társaság 7.
- Cs. kir. szab. osztrák Phönix életbiztosító társaság 15.
- Cs. kir. szab. trieszti általános biztosító társulat 2.
- Déli jég- és viszontbiztosító társaság 32.
- Duna biztosító társaság 6.
- Dordrecht életbiztosító társaság 35.
- Első bécsi tükörüvegbiztosító társaság 4.
- Első biztosító intézet katonai szolgálat esetére, élet- és gyermekbiztosító társaság mint szövetkezet 29.
- Első magyar általános biztosító társaság 3.
- Első osztrák betörés ellen biztosító társaság 39.
- Európai árú- és podgyászbiztosító részvénytársaság 50.
- Equitable egyesült-államokbeli életbiztosító társaság 16.
- Fonciere pesti biztosító intézet 12.
- Frankfurti általános biztosító részvénytársaság 48.
- Friedrich Wilhelm porosz élet- és kezességi biztosító részvénytársaság 56.
- Gazdák biztosító szövetkezete 46.
- Germánia életbiztosító részvénytársaság 62.
- Gizella-Egylet kölcsönös élet- és hozománybiztosító intézet 18.
- Hazai általános biztosító részvénytársaság 34.
- Hazai általános katonai biztosító részvénytársaság 64.
- Hollandi életbiztosító részvénytársaság 26.

- Hungária általános biztosító részvénytársaság 59.
 Janus kölcsönös életbiztosító intézet 28.
 L'Aigle francia életbiztosító társaság 17.
 Le Conservateur kölcsönös életbiztosítási egyesülések alakítására és vezetésére alakult részvénytársaság 44.
 Lipcsei tűzbiztosító intézet 58.
 Magánvasutak kárviselési egyezménye 67.
 Magyar élet- és járadékbiztosító intézet mint szövetkezet 47.
 Magyar-francia biztosító részvénytársaság 13.
 Magyar jég- és viszontbiztosító részvénytársaság 22.
 Magyar kölcsönös állatbiztosító társaság mint szövetkezet 42.
 Magyar üvegbiztosító társulat mint szövetkezet 1.
 Mannheimi biztosító társaság 27.
 Minerva általános biztosító részvénytársaság 53.
 Nemzeti balesetbiztosító részvénytársaság 30.
 Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaság 25.
 A New-York életbiztosító társaság 21.
 New-Yorki Germania életbiztosító társaság 24.
 North British and Mercantile Insurance Company 57.
 Osztrák elemi biztosító részvénytársaság 43.
 Pannónia magyar viszontbiztosító intézet 5.
 Pallas nyugdíj-, élet- és katonai biztosító részvénytársaság 54.
 Pátria kölcsönös életbiztosító bank 11.
 Providentia általános biztosító társaság 38.
 Standard életbiztosító társaság 40.
 Star biztosító társaság 33.
 Szavatossági és balesetbiztosító részvénytársaság Danubius 52.
 The Consolidated Assurance Company Limited 51.
 The Gresham Life Assurance Society Limited 10.
 The Mutual new-yorki életbiztosító társaság 23.
 Transylvánia ált. kölcsönös biztosító bank 66.
 Unió biztosító részvénytársaság 63.
 Unió élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet 31.
 Universale általános népbiztosító társaság 37.
 Württembergi szállítmánybiztosító társaság 55.

1875: XXXVII. TÖRVÉNYCIKK.

HETEDIK CÍM.

Biztosítási ügylet.

A kereskedelmi törvény tervezetét, amint azt a biztosítás történeténél jeleztem, dr. Apáthi István szerkesztette és látta el indokolással. Maga a törvényhozás mindössze pár oldalra terjedő indokolást készített és ez is csupán az általános elvek vázlatos fölemlítésével foglalkozik. Ezenkívül becikkelyezett a kereskedelmi törvényjavaslat megvizsgálására kiküldött képviselőházi bizottság jelentése is, amely még rövidebb terjedelemben számol be a tevékenységéről. Az országgyűlés okmánytárában — eltekintve úgy a képviselőházban, mint a főrendiházban történt egyes felszólalásoktól — más adat, mely az indokolásra vonatkoznék, nincsen.

A törvényhozás indokolásában azonban nyoma van annak, hogy a javaslat a törvénybeiktatást megelőzően tárgyalás végett áttételt az e célra összeállított szakértői értekezlethez, amelyben résztvettek a horvát-szlavon kormány, a közgazdasági, igazságügyi, közlekedésügyi és pénzügyi minisztériumok; képviselve volt abban az országgyűlés, a budapesti tudományegyetem, a bírói és ügyvédi kar, a budapesti kereskedelmi és iparkamara, a fővárosi tőzsde, az országos iparegylet és egyik elsőrangú pénzügyintézetünk.

Ez az értekezlet 87 ülést tartott és letárgyalta az egész javaslatot. Az értekezlet üléseiről felvett jegyzőkönyveket a földművelési ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztérium megbízásából Kilényi Hugó adta ki. Ezeknek a jegyzőkönyveknek a tartalma és az Apáthi-féle tervezet részletes indokolása szolgáltatja a törvény tulajdonképeni indokolását és ezért úgy vélem, szolgálatot teszek, amidőn a tervezet indokolását és a vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot a törvény minden egyes szakaszát követőleg ismertetem.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

453. §. Minden biztosítási vállalat köteles a cégbejegyzésre illetékes törvényszéknél a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, mellyel foglalkozni szándékozik, külön-külön, legalább százezer forintnyi tényleg befizetett biztosítási alapot kimutatni.

Ezen alap kimutatása előtt sem a cég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet.

Terv. ind. 223. l. A jelen tervezet azon szempontból indul ki, mely a Code de Holland szerkesztőit vezérlé; egyrészt a biztosítási ügyletet nem sorozza azon ügyletek közé, melyek jogosult megoldást egyedül a polgári törvénykönyvben nyerhetnének; másrészt nem tekinti a törvényhozás feladatát azáltal megoldottnak, ha ez a tengeri biztosítás szabályozására szorítkozva, a biztosítás minden más nemét kizárólag a felek kölcsönös megállapodása alá helyezi. A biztosítási ügyletek a forgalom jelen kifejtett alakjában közgazdaságilag is oly nevezetes szerepet játszanak, mikép a törvényhozás azok célszerű rendezését nem mellőzheti; ez ügyletekhez oly érdekek fűződnek, melyek a törvényhozás célszerű intézkedését joggal megkívánhatják. Azonban habár a jelen tervezet a biztosítások minden nemére kötelező szabályokat állít fel, — egyáltalán nem zárja ki azt, hogy a felek kölcsönös jogviszonyaikat, a biztosítási szerződésben, szabadon rendezhessék; a törvény egyes intézkedései általában csak arra szolgálnak, hogy egyrészt a felek hiányzó megállapodását pótolják, hogy továbbá másrészt kijelöljék azon feltételeket, melyek közt az ügyletnek joghatályt tulajdonítanak. Ez a jelen tervezet 472. cikkében világosan kifejeztetett; mert e cikk a kölcsönös jogviszonyok principális forrásul a biztosítási szerződést jelöli ki. Hogy a jelen tervezet a biztosítási ügyleteket keretébe felvette, azt nemcsak az e részbeni jogszabályok teljes hiánya, hanem azon körülmény indokolja, hogy a tervezet a biztosítási ügyleteket, ha azok díj mellett kötöttnek, a kereskedelmi ügyletek közé sorozza; a tervezet tehát, épúgy mint a német kereskedelmi törvény, hiányos maradna, ha azon ügyleteket, melyeket különben kereskedelmi jelleggel ruház fel, akár a magánjog, akár speciális törvények szabályozásának engedné át.

Jegyzet: A tervezet eredetileg a biztosítási ügyleteket csak akkor tekintetti kereskedelmi ügyletnek, ha azok díj mellett kötöttnek. A tárgyalásra egybehívott értekezlet a 39-ik ülésében a 258. § 4-ik pontját az alábbiak szerint módosította:

Ért. jkv. 249. l. A tervezet 3. pontjának azon intézkedése ellen tétett megjegyzés, hogy a biztosítások elvállalása csak akkor tekintessék kereskedelmi ügyletnek, ha az bizonyos díjért történt. Mert, habár elméletileg helyesnek látszik is azon felfogás, hogy azon ügylet, melyet valamely személy vagy társaság bizonyos díj lefizetése mellett mások biztosítása érdekében köt, kereskedelmi ügyletnek tekintessék, és a kölcsönösség elvén alapuló társulat által kötött szerződéstől ezen minőség megtagadtassék: gyakorlatilag ezen megkülönböztetés tartatlannak bizonyult. A biztosított előre kötelezi magát bizonyos teljesítésre, akár lapul a biztosító társaság a kölcsönösség elvén, akár a nyereszkeségi szándékából

vállalkozó és a biztosított áll egymással szemközt. A legfontosabb jogi következmények egyenlően fordulnak elő mind a két biztosításnál. Nem ritka eset az, hogy valamely társaság részint a kölcsönösség, részint pedig megállapított díjak alapján vállalja el a biztosítást. Az egyik irányában tehát kereskedelmi ügyletet kötne, a másik irányában nem, holott a jogviszonyban a különbség csak egy pontra, i. i. az osztalékban való részvételre vonatkozik; minden egyéb jogkérdés pedig mind a két esetben azonos. A veszély elvállaltatik, akár történik a biztosítás díjak mellett, akár a kölcsönösség alapján, miből az következik, hogy a díjak mellett történt biztosításra nézve fennálló jogszabványok, melyek a bejelentés kötelességét, a veszély terjedelmét s kezdetét és a veszély kiszámítását szabályozzák, a kölcsönösség alapján eszközölt biztosításokra is alkalmazhatók, és e tekintetben mind a két intézmény tökéletesen egy természetű.

Az értekezlet ezen okokból a harmadik pontból a következő szavakat: „Bizonyos díjért“, kihagyatni határozta.

A tervezet eredetileg a K. T. 453—462. §§-ban kifejezésre jutott iparrendőri szabályokat csoportosítva fel nem vette, a tárgyalásra egybehívott értekezlet azonban a 60-ik ülésében ezek felvételét a következő indokolással határozta el.

Ért. jkv. 404. l. Habár az értekezlet nem tartja szorosán véve a biztosításra vonatkozó iparrendőri szabványokat a kereskedelmi törvény keretébe valónak, minthogy az egyes ügyletek a törvényben csak magánjogi oldaluk szerint rendezendők, — de mivel egyrészt más ügyleteknél s különösen a közraktári ügyletnél legalább egyes irányban ily iparrendőri intézkedések máris fölvetettek; miután továbbá nálunk a biztosítási ügyletre nézve az engedélyezés szokásos alakja következtében külön iparrendőri intézkedések törvényeink által eddig nem állapítottak meg, és ily intézkedések az életben multhatatlanul szükségesek:

iparrendőri intézkedéseknek felvételét a biztosítási ügyletnél célszerűnek találta.

Ezek szerint a javaslat idevonatkozó indokolását az említett jegyzőkönyvek tartalmazták, melyeknek a lényege a következő:

Ért. jkv. 404—405 l. Az előadó részéről a javaslatba hozott iparrendőri intézkedések főelve jeleztetett. Az eddigi törvények és szokások három elv szerint kezelték a biztosítási ügyletet. Legtöbb államban az engedélyezés volt szokásos; ezen elvnek alkalmazása a biztosítási ügyletnél époly kevéssé igazolt, mint más vállalatoknál; több amerikai államban az állami ellenőrzés elve honosodott meg, eszerint külön hivatalok állítatnak fel, melyek lépten-nyomon követik a biztosító vállalatok működését, megvizsgálhatják bármikor könyveiket s az esetben, ha az üzletben rendellenességeket tapasztalnak, azonnal közbeléphetnek, illetőleg a vállalat üzletét felfüggeszthetik; ily nagy terjedelmű jogosítvánnyal és felelősséggel fölruházott hivatalok az államot felelőssé teszik a magánvállalatok üzleteiért, de ezen felelősség által okvetlenül igényelt ellenőrzés legtöbb esetben nem lesz lehetséges s így az állam csak tévedésbe hozza a benne bízó közönséget. Ezen elveken kívül sok helyütt a biztosító vállalatok állami engedélyezés és ellenőrzés alul felmentetnek és a közönségre bíztatik azoknak ellenőrzése, az állam, illetőleg a törvényhozás részéről a biztosító vállalatok csak meghatározott szabályok megtartására köteleztetnek, mely szabályzatoknak legfőbb célja: lehetővé tenni a közönség részéről a vállalat működésének ellenőrzését. Az értekezlet elé terjesztett tervezet ez utóbbi álláspontból indul ki.

Az értekezlet helyeselte ezen alapelvet, a tervezet tüzetesebb s részletes tárgyalásába mindazáltal ezáltal nem bocsátkozott, miután az értekezlet tagjai közül többen csak az ülés folyama alatt kapták kézhez a tervezetet s a tárgy fontossága behatóbb tanulmányozást tesz szükségessé: elhatározottak tehát, hogy az iparrendőri intézkedésekről szóló fejezet, a biztosítási ügylet magánjogi szabályozásáról szóló fejezetek tárgyalása után fog megvizsgálatni.

Az előadó ezek után a biztosítási ügylet címének oeconomiájára nézve fel- említi, hogy a magánjogi szabványok két önálló fejezetben fognának helyt találni, úgy hogy külön a kárbiztosítás s külön az életbiztosítás tárgyalatnák. Ez elkülönítés különösen az életbiztosítási ügyletnek a kárbiztosítási ügylettől való határozott különbözésében leli okát, továbbá abban, hogy a tervezet „általános határozatai”, melyeknek célja volt, hogy mind a kárbiztosításra mind az életbiztosításra közös elveket állapítsanak meg, nagyjából nem alkalmazhatók az életbiztosításra. Ezen két fejezeten kívül a biztosítási ügylet iparrendőri szabályzatai, valamint a viszontbiztosítás külön fejezetekben találnak helyet s az alkalmas elhelyezés a szövegező bizottságra hagyandó.

A biztosítási ügylet jogrendőri szabályai az értekezlet 68-ik ülésén vétettek tárgyalás alá és a törvényben a 453—462 §§-ban jutottak kifejezésre. A 453-ik §-nál az értekezleti jegyzőkönyv a következőket tartalmazza:

Ért. jkv. 457. I. A § elvben helyesnek találtatott; tekintettel mindazáltal arra, hogy több irányban szövegezése nem eléggé világos s legalább is tév-magyarázatra szolgáltatathat alkalmat, kifejezteni határozottatott, hogy e cikkben a biztosítási ágak alatt a biztosításnak két főága a kárbiztosítás és az életbiztosítás értetik és hogy továbbá a vállalat a meghatározott biztosítási alapot csak azon ágra nézve köteles kimutatni a bejegyzés előtt, melyet azonnal úzni akar. Ezen nézeteknek a cikkben alkalmas érvényrehozására a szövegező bizottság felkérte. Aggály merült fel még a cikknek azon kifejezése ellen, mely a biztosítási alapnak tényleges kimutatását követeli, amennyiben felemlítettett, hogy ez az eddigi tapasztalás szerint nem elég hatályos intézkedés. A kormány ugyanis jelenleg hasonlókép bizonyos összeg befizetésének kimutatását követeli sok esetben, pedig ez alkalmakkor számtalanszor az szokott történni, hogy a befizetés egyszerű pénztárcönyvkivonattal igazoltatik, holott másrészt a befizetett összeg az illetőknek már ismét különféle címek alatt visszafizettetett s így a szándékolt intézkedés meghiúsulna.

Az értekezlet mindazáltal ez aggályt indokoltak nem találta, mert a felemlített esetekben egyszerűen a törvény kijátszása fordul elő, melyre nézve az illető, ki hamis adatok által a törvény pozitív intézkedéseinek csak látszólag kíván eleget tenni, a törvény azon fenytő szabályainak teszi ki magát, melyek ily hamis bevallások esetére megállapítottak.

Az értekezletnek az volt a felfogása, hogy a vállalat csak azon üzletágakra nézve, melyekkel azonnal és tényleg kíván foglalkozni, köteles külön-külön 200.000 K alapot kimutatni.

Megjegyzés: A K. T. 453—462 §§-ra vonatkozó bírói határozatok könnyebb áttekintés végett a 453. §-t követőleg együttesen soroltattak fel:

1. A biztosítási alap rendeltetése, hogy az első vonalban a hitelezők igényeinek kielégítésére szolgáljon, ha tehát a biztosításokkal foglalkozó külföldi társaság belföldi üzleti telepét és képviselőségét megszüntetni kívánja ez csak felszámolás mellett történhetik és így a belföldi képviselőség törlése addig el nem rendelhető.

Kir. Kúria 1309/1902. A biztosításokkal foglalkozó külföldi részvénytársaságok által a kereskedelmi törvény 211. §-a 2. pont, illetve a kereskedelmi törvény 453. és 461. §-ai értelmében a belföldön elhelyezett üzleti tőkének, illetve biztosítási alapnak, amint ez a kereskedelmi törvény I. r. X. cím VI. fejezetének összes intézkedéseiből, de a csódtörvény 75. §-ának azon rendelkezéséből is kitűnik, mely szerint a külföldi részvénytársaságnak az itteni üzlet folytatására szánt s itt elhelyezett tőkéjére és biztosítási alapjára nézve az illetékes belföldi bíróság által hivatalból külön csőd nyitandó, rendeltetése minden kétséget kizárólag az, hogy a belföldön elhelyezett ezen üzleti tőke s illetőleg biztosítási alap elsővonalban a külföldi részvénytársasággal összekötöttségben álló belföldi hitelezők igényeinek kielégítésére szolgáljon. Ezekből szükségképen az következik, hogy azon esetre, ha külföldi részvénytársaság belföldi üzleti telepét és képviselőségét megszüntetni és a belföldön elhelyezett üzleti tőkét, s illetve biztosítási alapot az országból kivonni kívánja, ha csak ki nem mutatja, hogy a belföldön kötött ügyleteken alapuló valamennyi kötelezettsége a vonatkozó szerződések felbontása, vagy valamennyi biztosításnak a biztosítónak hozzájárulása mellett más biztosítóra való átruházása útján vagy bármely más módon megszünt; ez csak a kereskedelmi törvény I. rész X. cím V. fejezetében meghatározott felszámolás mellett történhetik; s mindaddig, míg a felszámolás el nem rendeltetik és keresztül nem vitetik, a belföldi képviselőség törlése el nem rendelhető. Mindezekben az a puszta tény, hogy a külföldi részvénytársaság belföldi kockázatai tekintetében más társasággal viszontbiztosítási szerződésre lépett, nem változtat. (dr. Tury 344. lap).

2. Biztosítási alap gyanánt valamely ingatlan értéke is szerepelhet.

Budapesti Tábla 2373/1902. A kir. törvényszék helyesen indult ki abból, hogy a kereskedelmi törvény II. rész 7-ik cím I. fejezetében foglalt rendelkezések a 223. §-a értelmében szövetkezeteknek tekintendő, kölcsönös biztosító társaságokra is kiterjednek és hogy tehát a szövetkezet, mely biztosítási ügyletekkel foglalkozni kíván, biztosítási alapot kimutatni köteles.

Amde a törvény csak a díjtartalékra, nem pedig a biztosítási alapra nézve is szabja meg tüzetesen a vagyon elhelyezésének módjait és a kir. törvényszék egyedül a 453. és 459. §-okból következteti azt, hogy biztosítási alap gyanánt valamely ingatlan értéke nem szerepelhet.

Ezt a fölfogást azonban az előbb idézett szakasz nem támogatja, a másodsorban felhívott törvényhely pedig határozottan ellene szól.

A 453. §. midőn tényleg befizetett biztosítási alapot említ, ezzel csak azt fejezi ki, hogy a puszta fizetési ígéret a biztosítási alap kimutatásánál számításba nem vehető, de nem kívánja meg azt s a kir. törvényszék sem tulajdonít neki oly értelmet, hogy a biztosítási alap egészben és kizárólag csak készpénzből állhat.

Arra nézve pedig a törvény mi támpontot sem nyújt, hogy a biztosítási alap elhelyezése szempontjából a társaságnak ingó és ingatlan vagyona között különbség tétessék.

E részben a szövetkezetek nem esnek szigorúbb elbírálás alá, mint a biztosító részvénytársaságok, utóbbiak pedig, melyeknél a biztosítási alap a rész-

vénytőkének kiegészítő része, készpénzbeli befizetés nélkül, más értékekbe, különösen ingatlanokba fektetett alaptőkével is megalakulhatnak (kereskedelmi törvény 156. §.). Hasonló eset kölcsönös biztosítási társaságoknál is előfordulhat, főleg, ha a szövetkezet, mint ezúttal, valamely már fennálló vállalatnak folytatását célozza és annak vagyonát átveszi. Ilyenkor sem nem szükséges, sem nem célszerű, de jogi nehézségbe is ütközik az, hogy a meglévő és részben ingatlanokba fektetett vagyon még a szövetkezet bejegyzése és működésének megkezdése előtti készpénzé tételessék.

A kereskedelmi törvény 459. §-ának felhívása pedig már azért is téves, mert valamint szövetkezeteknél a biztosítási alap, úgy részvénytársaságoknál a részvénytőke s mindkét biztosítási vállalatnál a tartaléktőke is a tartozások közé felveendő, kétségtelen pedig, hogy a részvény- és tartaléktőke ingatlanokban is elhelyezhetők (dr. Tury 341. lap).

3. Ha valamely egylet életbiztosításokkal is foglalkozik, köteles az előirt biztosítási alap elhelyezését igazolni.

Budapesti Tábla 3195/1902. Az egylet, mely bizonyos ellenérték — havi járulékok — befizetése ellenében a tagok betegsége és testi épségük sérelme, baleset esetére tagjainak, továbbá tagjainak elhalálása esetére a hátrahagyott házastársak vagy az örökösnek, tehát harmadik személynek is meghatározott összeget fizet, halálzási és betegsegély címén, illetőleg a baleset kárpótlásául a kereskedelmi törvény 498. §-ában megírt életbiztosítási ügyletek kötésével foglalkozik s ennél fogva 100,000 frtos életbiztosítás alap elhelyezését tartozik igazolni. (dr. Tury 340. lap.)

4. Kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő a szövetkezet, ha vállalatának tárgyát tagjai részére kölcsönös befizetéseik alapján bizonyos összegű kiházasítási összegnek összegyűjtése és biztosítása képezi.

Budapesti kir. tábla 3791/903. Az elsőbíróság végzését helybenhagyja.

Indokok: A kereskedelmi törvény 61. §-a értelmében kereskedelmi társaságnak tekintendő szövetkezetek ezen minőségét és fogalmát részletesen ugyanazon törvény 223. §-a határozza meg, melynek utolsó pontja szerint a kölcsönös biztosító társaságok a szövetkezetek egyik fajtát képezik. A felfolyamodó által képviselt és bejegyezteni kért szövetkezet ily kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő, mivel a bemutatott alapszabályok 4. §-a értelmében vállalatának tárgyát tagjai részére kölcsönös befizetéseik alapján bizonyos összegű kiházasítási összegnek összegyűjtése és biztosítása képezi. Az, hogy a társaság az említett kiházasítási jutalékok biztosításán felül egyéb haszonhajtó célt maga elé ki nem tűzött, a társaság érintett jellegére nézve törvénynél fogva mi különbséget sem tesz. Minthogy pedig a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében minden biztosítási vállalat kivétel nélkül — tehát arra való megkülönböztetés nélkül, hogy a vállalat tárgyául a kölcsönös vagy pedig a díjak fizetésén alapuló nyereszkesedési biztosítás szolgál-e vagy sem, — köteles a cégjegyzésre illetékes törvényszéknél a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább 100,000 frtnyi, most már 200,000 K-nyi tényleg befizetett biztosítási alapot kimutatni, sőt hogy ennek a biztosítási alpnak kimutatására törvénynél fogva a szövetkezetek is kötelezvék, ezt a kereskedelmi törvény 459. §-ának az a rendelkezése is kétségtelenné teszi, mely előírja, hogy a biztosítási vállalatok mérlegében a tartozások közé helyezendők a névleges részvény vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztosítási alap: és minthogy a kereskedelmi törvény 453. §-ának 2. bekezdése szerint az

érintett alap kimutatása előtt sem a cég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet; az elsőbíróság helyesen járt el, amikor folyamodónak az általa képviselt szövetkezet cégének bejegyzése iránt előterjesztett kérelmét már a biztosítási alap kimutatásának hiánya okából elutasította, stb.

5. Azonos eset.

Kir. Kúria 1247/1904. A folyamodók által bejegyezteni kért szövetkezet kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő, mert a csatolt alapszabályok 2. és 13. §-ai szerint annak tárgyát bizonyos összegű nászjutaléknak kölcsönösség alapján való biztosítása képezi. Már pedig a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében minden biztosítási vállalat kivétel nélkül köteles a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, amelylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább 200,000 korona biztosítási alapot kimutatni. (dr. Tury 341. lap.)

6. Bizonyos összegű jutaléknak a kölcsönösség alapján való biztosításával foglalkozó szövetkezet, kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő.

A szabadkai kir. törvényszék: Ezen bejelentés elintézéséül a „T—i kiházasító társaság, mint szövetkezet“ vezetendő cégének leendő bejegyeztetése elrendeltetik.

A szegedi kir. tábla 3028/1904.: Az elsőbíróság végzése megváltoztatatik, a szövetkezet cége bejegyzésének a cégjegyzékbe ezúttal még helye nem találatik és a kir. törvényszék utasítatik, hogy a cégbejegyzési kérvény következtében záros határidő kifizetésével és a törvényes következményekre való figyelemzetéssel hívja fel a folyamodókat a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében legalább 200,000 K biztosítási alpnak a kimutatására és arra, hogy a beterjesztett alapszabályoknak egyéb hiányosságát az alapszabályoknak megfelelő kiegészítéssel által szüntessék meg. Azután hozzon a kir. törvényszék újabb határozatot.

Indokok: A kereskedelmi törvény 61. §-a értelmében kereskedelmi társaságnak tekintendő szövetkezetnek ezen minőségét és fogalmát részletesen ugyane törvény 223. §-a határozza meg, amelynek utolsó pontja szerint a kölcsönös biztosító társaságok a szövetkezet egyik fajtát képezik. A folyamodók által bejegyezteni kért szövetkezet ily kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő, mert a csatolt alapszabályok 2. és 13. §-ai szerint annak tárgyát bizonyos összegű nászjutaléknak kölcsönösség alapján való biztosítása képezi. Már pedig a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében minden biztosítási vállalat, kivétel nélkül, köteles a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, amellyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább 200,000 K biztosítási alapot kimutatni és az idézett § 2. bekezdése szerint az említett alap kimutatása előtt sem a cég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet. A folyamodók azonban ily a kereskedelmi törvény 459. §-a szerint szövetkezeteknél a tartozások közé felveendő alapot ki nem mutattak. Azonkívül a beterjesztett alapszabályok hiányosak azért, mert a mérleg készítésének és megvizsgálásának elveire, valamint a nyereség és veszteség kiszámításának módjára nézve (a kereskedelmi törvény 225. §-ának 6. és 7. pontjai) nem tartalmaznak rendelkezést. Mindezeknél fogva az elsőbíróság végzését megváltoztatni és figyelemmel a kereskedelmi eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 33. §-ára, az elsőbíróságot megfelelő eljárásra utasítani kellett.

A kir. Kúria 1249/1904.: A felfolyamodás visszautasítatik.

Indokok: A keresk. ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás szabályozása tárgyában kibocsátott 3269/1881. sz. igazságügyminiszteri rendelet 2. §-ának rendelkezése szerint a kereskedelmi perenkívüli eljárásban is, amennyiben az idézett eljárási rendelet eltérő intézkedéseket nem tartalmaz, az 1868:

LIV. t.-c. s az ezt módosító 1881: LIX. t.-c. általános szabályai alkalmazandók. Minthogy pedig a fent idézett eljárási rendelet a felebbvitelre vonatkozó eltérő rendelkezéseket csak a véghatározati jelleggel bíró végzéseket illetően állapít meg, a kir. táblának neheztelt végzései pedig tekintettel arra, hogy azzal a kir. tábla kiegészítő eljárást rendelt és az elsőbíróságot ennek eredményéhez képest az ügy érdemében való új határozat hozatalára utasította, véghatározatnak nem tekinthető, kétségtelen, hogy az a kérdés, hogy a másodbíróság neheztelt végzése ellen felfolyamodásnak van-e helye? az általános polgári törvénykezési rendtartás vonatkozó szabályai szerint bírálendő el; s minthogy ezek szerint a másodbírósági végzések ellen további felfolyamodásnak csak az 1881: LIX. t.-c. 59. §-ában felsorolt esetekben van helye, amely eseteknek ezúttal egyike sem forog fenn: a felfolyamodás, mint a törvény által kizárt, hivatalból vissza volt utasítandó.

7. Azonos eset.

Budapesti Tábla 2797/1904. A szövetkezet, mely a kikötött feltételek betartása mellett, tagjait feleségeik elhalálása esetén, úgyszintén a tagoknak feleségeit, gyermekeit, vagy végrendeleti örököseit az illető tag elhalálása esetén a kölcsönösség alapján ú. n. halálzási segélyben részesíti, ebben a minőségében kétségen kívül a kölcsönös biztosító társaságok közé tartozik, s így a biztosítási ügylet minden ágára nézve, amellyel foglalkozni kíván, külön-külön legalább 200.000 koronányi tényleg befizetett biztosítási alapot kimutatni tartozik. Az a körülmény, hogy az alapszabály korábbi módosításainak bejegyzése alkalmával a cégbíróság nem vette figyelembe azt, hogy a szövetkezet jóllehet kiterjesztett üzleti körénél fogva kölcsönös biztosítások kötésével is foglalkozik, a 453. §-a által előírt biztosítási alap letételét kimutatni elmulasztotta a dolog természete szerint nem zárja azt ki, hogy a bíróság akkor amikor, folyamodó alapszabályai újabb módosításának bejegyzéseért folyamodik, a jelzett körülményre szintén tekintettel lehessen (dr. Tury 340. lap).

8. Azonos eset.

Kir. Kúria 741/1905. A kiházasítási ónsegélyző szövetkezet oly biztosító intézet, mely a kereskedelmi törvény 453. §-a szerint 200.000 korona biztosítékot tartozik adni (dr. Tury 341. lap).

9. A befizetett alaptőke és díjtartalék elhelyezésére vonatkozó bejelentési kötelezettség.

Budapesti Tábla 2862/1904. A kereskedelmi törvény 454. §-a általában rendelvén, hogy a biztosítási vállalatok kötelesek a cégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelenteni, melyek szerint a befizetett alaptőke s a díjtartalék elhelyeztetik, abból, hogy a kereskedelmi törvény 456. §-a csakis az életbiztosítási díjtartalék mi módon való elhelyezésére nézve állapít meg kötelező szabályt, épen nem következtethető, hogy a biztosító társulat a díjtételek elhelyezése elveinek bejelentésére törvény szerint kötelezetteknek nem volna tekinthető (dr. Tury 342. lap.)

10. A kereskedelmi bíróság hatásköre a bizt. társaság cégbejegyzése előtt csupán arra terjed, hogy a cégbejegyzésre vonatkozó rendelkezéseknek szerezzen érvényt.

Budapesti kir. ítélőtábla 229/1905. A kereskedelmi törvény büntető szabályainak alkalmazása oly biztosító vállalatot tételez fel, melynek cége a cégjegyzékbe be van vezetve és a kereskedelmi bíróság hatásköre a történt cégbejegyzés

előtt csupán arra terjed, hogy a kereskedelmi törvény 21. §-a értelmében a törvénynek cégbejegyzésre vonatkozó rendelkezéseinek érvényt szerezzen. Az eljárás során felmerülő költségek azon cégtulajdonos által viselendők, aki cégének bejegyzettsége nélkül folytatta üzletét. Azon vállalat, melynek tulajdonosa az általa megállapított készpénzbeli járulmányok fizetése ellenében magát arra kötelezte, hogy a vele szerződő felek elhalálása esetén azok hozzátartozói részére temetkezési járulékokat fizet ki, kétségtelenül olyan, mely a kereskedelmi törvény 453. és 462. §-ainak rendelkezése szerint csakis a cég bejegyzése esetén folytatható.

11. Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezésére alakult pénztár nem magánvállalat.

Kir. Kúria 442/1905. Az 1891: XIV. t.-c. szerint megalakult betegsegélyző-pénztár nem magánvállalat és így nem esik a kereskedelmi törvény 453. §-ának tekintete alá (dr. Tury 341. lap).

12. A cégbíróság a szövetkezet feloszlásának kimondása iránt hivatalból nem intézkedhetik, csak ha azt valamely érdekelt fél vagy közigazgatási hatóság kéri, ilyennek pedig a minisztériumhoz beadott panasz nem tekinthető.

Budapesti kir. ítélőtábla 2044/1905. A kereskedelmi törvény 248. §. 2. bekezdésének rendelkezése értelmében a cégbíróság a szövetkezet feloszlásának kimondása iránt hivatalból nem intézkedhetik, hanem a határozat hozatalára csakis úgy van hivatva, ha a feloszlás kimondását valamely érdekelt fél előtte kéri vagy e tárgyban közigazgatási hatóság intéz hozzá megkeresést. Nem tekinthető ily megkeresésnek a minisztériumhoz beadott panasz, amennyiben abban az is foglaltatik, hogy a panaszlott szövetkezet a kereskedelmi törvény 453. §-ában előírt biztosítási alap kimutatása nélkül biztosítási ügyletekkel is foglalkozik, törvényes hatáskörében vizsgálja meg. — A szövetkezetnek azon eljárása, hogy tagjainak az egyes évtársulat fennállásának ideje alatt bekövetkező halála esetére saját maga, mint kezdeményezett javára csökkenő biztosítási összegekre szóló életbiztosítási szerződéseket köt, biztosítási ügylet megkötésének nem tekinthető.

13. A törvény célja nem az, hogy a cégbíróság a biztosítási alap kezelésének módját ellenőrizze, hanem az, hogy az alaptőke elhelyezésére vonatkozó elvek közzététele útján az érdekeltnek legyen módjuk saját érdekeiket megvédeni.

Budapesti kir. ítélőtábla 2010/1907. A K. T. 453. §-a nem kívánja meg, hogy a vállalat a biztosítási alapra szánt összegnek az alaptőke többi részétől való elkülönítését kimutassa. K. T. 454. §-ából pedig kitűnik, hogy a biztosító vállalatok csak arra kötelesek, hogy bejelentsék az elveket, amelyek szerint a befizetett alaptőkét, tehát részvénytársaságoknál az ebben benfoglalt biztosítási alapot is, el akarják helyezni és hogy ezek az elvek közzéteendők. E szerint a törvény célja nem az, hogy a cégbíróság a biztosítási alap kezelésének módját ellenőrizze, hanem az, hogy az alaptőke elhelyezésére vonatkozó elvek közzététele útján, az érdekeltnek legyen módjuk saját érdekeiket megvédeni. Ennél fogva részvénytársaság bejegyzését nem lehet annak kimutatásától függővé tenni, hogy a biztosítási alap elkülönítése ki van-e mutatva.

14. Az a körülmény, hogy a cégbejegyzés alkalmával a cégbíróság elnézésből nem vette figyelembe, hogy a szövetkezet az előírt biztosítási alap letételét kimu-

tatni elmulasztotta, nem zárja ki, hogy a bíróság ennek kimutatására a szövetkezetet utóbb kötelezze.

A debreceni kir. törvényszék 10807/907. Az előterjesztésnek helyt ad, ehhez képest felhívja a szövetkezet igazgatóságát, hogy 30 nap alatt annyival is inkább igazolja azt, hogy a kereskedelmi törvény 453. §-a szerint biztosítási áganként 200,000—200,000 K biztosítási alappal vagyis a jelen esetben 400,000 K-val rendelkeznek, mert ellenesetben a cég a kereskedelmi társas cégek jegyzékéből hivatalból törölni fog. Egyidejűleg arra is utasítja a kir. törvényszék a szövetkezet igazgatóságát, hogy a felvétel fennforgása esetén, jelzett fenti határidőn belül egy rendkívüli közgyűlésen a cégszövegéből az „Országos” jelzőt hagyják el és ezek szerint az alapszabályokat megfelelően módosítsák, mert a folyamodók által bejegyeztetni kért, azonban a kereskedelmi cégbejegyzések hirdetésére felügyelő miniszteri biztos előterjesztésével megtámadott szövetkezet — kölcsönös biztosító társaságnak tekintendő, mert a csatolt alapszabályok 4. §-a szerint annak tárgyát bizonyos összegű nászjutaléknak és temetkezési segélynek kölcsönösség alapján való biztosítása képezi. Már pedig a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében minden biztosítási vállalat kivétel nélkül köteles a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, amellyel foglalkozni szándékozik, tehát a jelen esetben 2 ágra és pedig kiházasítási és — temetkezési ágra külön-külön legalább 200,000 K biztosítási alapot kimutatni és mert a cégszövegében előforduló „Országos” jelző már csak azért sem szükséges, mert D.-ben hasonló szövegű szövetkezet nincs s mert e toldat hangzatosságánál fogva a közönségnek abban az irányban való megtévesztésére adna okot, mintha folyamodók vállalata a biztosítási ügyletekkel nagyobb arányokban foglalkozó intézmény volna, holott valóság szerint a biztosítási ügyletekkel való foglalkozás csak szűkebb körben képezi folyamodók vállalatának tárgyát.

A debreceni kir. Tábla: Az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyja; az abban felhozott indokoknál fogva, mindazonáltal az alapszabályok 4. §-ára való hivatkozásnak az alapszabályok 2., 5. és 7. §-aira való helyesbítésével és még azért, mert az a körülmény, hogy a cég bejegyzése alkalmával a cégbíróság nem vette figyelembe azt, hogy a szövetkezet a kereskedelmi törvény 453. §-a által előírt biztosítási alap letételét kimutatni elmulasztotta, nem zárja ki, hogy a bíróság a szövetkezetet ennek kimutatására utóbb kötelezze és mert „Országos” jelző csak valamely országos jellegű üzletkörrel bíró vállalatnak cégébe vehető fel, ilyennek pedig a folyamodó szövetkezet nem tekinthető.

15. A biztosítási alap valóságban létezéséért és fenntartásáért nemcsak a biztosító szövetkezet, hanem az igazgatóság tagjai is felelősek.

Kir. Kúria 1251/1907. I. A tömeggondnokot megilleti a felperességi jog, ha a csőd tömeg részére olyan vagyont követel, melynek perbeli álláspontja szerint a közadós szövetkezet tulajdonában kellett volna lenni és amely attól jogellenesen elvonatott. — II. A kereskedelmi törvény 189. §-ának rendelkezése azon esetben is alkalmazást nyer, ha a kereskedelmi törvény 453. §-ának parancsoló intézkedései meg nem tartottak és a szövetkezet igazgatósági tagjainak kártérítési felelőssége fennáll abban az esetben, ha a biztosítási alapot megcsonkították, illetve rendeltetésétől elvonták. A biztosítási alap a biztosító vállalat által vállalt kötelezettségek biztosítására szolgál. A biztosítási alap eme jogi természetéből következik, hogy a biztosító vállalat a kimutatott biztosítási alap valóságban létezéséért felelős. Az igazgatóság tagjainak felelősségéből pedig következik, hogy ők a biztosító vállalat által kimutatott s az alapszabályokban és mérlegekben kitüntetett biztosítási alap egészben, illetve a törvénynek meg-

felelő felhasználása után fennmaradó részének fenntartásáért a maguk személyében is felelősek. — III. Nincs törvényes akadálya annak, hogy a szövetkezet a biztosítási alapot kölcsön útján szerezzze be. Törvényes rendeltetésével ellentétben áll az, ha a kölcsönvett biztosítási alap a szövetkezet fennállása alatt visszafizettetik vagy az kamatok fizetésére fordítatik.

16. A biztosítási alap a biztosító vállalat által vállalt kötelezettségek biztosítására szolgál és ekként azt rendeltetésétől elvonni és szervezési költségek és egyéb nem a biztosító vállalatból eredő költségek teljesítésére fordítani nem lehet.

A budapesti kir. tábla 1187/1908: Az elsőbíróság végzését helybenhagyja. Indokok: A felfolyamodással kapcsolatos előterjesztés tárgyában hozott 34.305/1903. sz. elsőbírósági végzés helyesen fejtette ki, hogy a cégének bejegyzését kérő részvénytársaság igazolta azt, hogy a 400.000 K-ban megállapított alaptőkéjére 200.000 K be van fizetve és az alaptőkére befizett ez a 200.000 K képezi az alapszabályok 6. §-a szerint az egy biztosítási ággal foglalkozó részvénytársaság biztosítási alapját, ezzel pedig a részvénytársaság eleget tett a K. T. 453. §-a követelményének, mert annak nincs akadálya, hogy a részvénytársaság alaptőkéjét, vagy annak egy részét szánja a biztosítási alap megalkotására, a törvény pedig nem kívánja meg, hogy a biztosítási vállalat részvénytársaság a biztosítási alapra szánt összegnek az alaptőke többi részétől való elkülönítését kimutassa. Énnélfogva az elsőbíróság neheztelt végzését annyival inkább helyben kellett hagyni, mert a biztosító vállalat által vállalt kötelezettségek biztosítására szolgál ugyan s ekként azt megcsonkítani, illetőleg rendeltetésétől elvonni, tehát szervezési költségek és egyéb nem biztosító vállalatból eredő kötelezettségek teljesítésére fordítani az igazgatóság tagjai felelősségének terhe alatt nem szabad, abból a tényből azonban, hogy a felfolyamodó részvénytársaság 400.000 K alaptőkéjéből csak 200.000 K-át fizetett be, mely biztosítási alapul szolgál, éppen az igazgatóság érintett felelősségénél fogva nem lehet következtetést vonni arra, hogy a befizetett 200.000 K biztosítási alaphoz elsősorban a részvénytársaság szervezési költségei és egyéb kiadásai nyerne kielégítést, mert annak semmi akadálya nincs, hogy a részvénytársaság, illetőleg annak igazgatósága e költségek és kiadások fedezéséről egyéb módon gondoskodjék.

17. A biztosító társaságok mérlegét, illetőleg a bíróságok feladata hivatalból kiterjed az alaki szabályok szempontjából való vizsgálatra, sőt ha ilyen szempontból hibát vagy aggályos jelenséget észlelne f. világozást követelhet, ha pedig ez nem kielégítő szakértői vizsgálatot is rendelhet; ellenben a bíróságot ennél messzebb menő az a feladat, hogy hibára vagy aggályra mutató minden jelenség hiányában a mérleg szakértői vizsgálatát elrendelje, nem terheli, de nem is illeti.

I.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 42.421.1910. A „... biztosító részvénytársaság” mérlege a szakértői véleménnyel együtt okmánytárba teendő.

Egyúttal köteleztetik a... biztosító részvénytársaság, hogy H. M. törvényeszéki szakértőnek 50 K szakértői díjat fizessen.

Indokok: A cégbíróságnak törvényen alapuló felügyeleti jogköréből folyik, hogy a hozzá benyújtott jelentéseknek és határozatoknak nemcsak formai, hanem materiális törvényességét is felülvizsgálni tartozik és közreműködését megtagadni köteles, ha a jelentésből vagy határozatból azt állapítja meg, hogy az

a törvénynek intézkedését sérti. A cégjegyzékrendelet 12. §-a értelmében pedig az okmánytárban elhelyezett okiratok a cégjegyzék kiegészítő részét képezik.

A cégbíróság tehát nemcsak abban az esetben tartozik a jelentést és határozatot felülvizsgálni, ha az bejegyzés alapjául szolgál, hanem akkor is, amikor a bejegyzés tárgyát nem képező határozatot, mint a cégjegyzék kiegészítő részét, okmánytárba elhelyezni. Amikor az ilyen, bejegyzés tárgyát nem képező határozat a törvény intézkedéseit sérti, ettől közreműködését, vagyis az okmánytárba való elhelyezését, épen úgy megtagadni köteles, miként a bejegyzés tárgyát képező határozat bejegyzését.

A K. T. 453—460. §-aiba felvett intézkedések, tekintettel különösen a 453. §-ra, olyan kötelező rendelkezések, amelyeknek figyelmen kívül hagyása esetén a cégbíróság a bemutatott okiratok (mérlegek stb.) okmánytárba leendő elhelyezését megtagadni köteles.

A cégbíróság azonban nem rendelkezik azzal a szakértelemmel, hogy a biztosító társaságok mérlegeit, a bevételek és kiadások összeállítását, különösen a 454—460. §-okra való tekintettel felülbírálhassa. Hogy tehát a cégbíróság a törvényben reá rótt kötelezettségének megfelelhessen, a biztosító társaságok mérlegei s a kiadások és bevételek összeállítására szakértőt kénytelen meghallgatni, akinek díját a biztosítási vállalat tartozik viselni.

Ugyanis a K. T. 457. §-a, illetőleg a 198. § és a cégjegyzékrendelet 12. §-a értelmében a biztosítási vállalatok a mérleget és a bevételek s kiadások összeállítását okmánytározás végett tartoznak a cégbíróságnak bemutatni; az okmánytározás pedig a fentiek szerint csakis szakértői megvizsgálás után történhetik; ennél fogva a biztosítási vállalatok tartoznak arra is módot nyújtani, hogy a mérleg, a bevételek és kiadások összeállítása szakértővel felülvizgáltassék, vagyis a szakértő díját a biztosítási vállalat tartozik viselni. A kifejtett munkára való tekintettel a bíróság a szakértő díját 50 kor.-ban megállapította s ennek megfizetésére a fentt kifejtettek értelmében a . . . biztosító részvénytársaságot kötelezte.

A budapesti kir. tábla 1861/1910. Az elsőbíróság végzésének egyedül nehezítette azt a részét, mely által a felfolyamodó 50 K. szakértői költség viselésére köteleztetett, megváltoztatja és őt e költség viselésének terhe alul felmenti.

Indokok: Minthogy a nehezített végzésben említett szakértői vizsgálat az elsőbíróságnak 29.410. sz. végzésével rendeltetett el, amely a jelen végzéssel egyidejűleg 1860/1910. v. sz. a. hozott másodfokú határozattal megváltoztattott és ott kimondatott, hogy a szakértői vizsgálat elrendelésének ezúttal nem volt helye; s minthogy ez utóbb említett kijelentésből okszerűleg következik, hogy a felfolyamodó a szakértői vizsgálat elrendelésére okot nem szolgáltatott: ezek folytán az elsőbíróság most felülbírált végzésének egyedül nehezített és szakértői költség viselésére vonatkozó részét megváltoztatni s a felfolyamodót a szakértői díj viselésének terhe alól felmenteni kellett.

II.

18. A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 42.978/1910. Az előterjesztést, illetőleg a felfolyamodást hivatalból visszautasítja, mert a KE. 37. §-a értelmében előterjesztésnek és felfolyamodásnak csak véghatározat ellen van helye: már pedig a 29.410/1910. sz. végzés határozatnak nem tekinthető.

A budapesti kir. tábla 1860/1910. Az elsőbíróság végzését megváltoztatja, a felfolyamodást visszautasíthatónak nem találván, az ennek folytán felülbírálat alá vett 29.410/1910. számú végzést is megváltoztatja s kimondja, hogy nincs

helye annak, hogy a felfolyamodó által kimutatott és az 1909. évre vonatkozó mérleg, valamint nyereség és veszteség számla szakértői vizsgálása elrendeltessék.

Indokok: Az elsőbíróság 29.410/1910. számú végzésével a felfolyamodó által bemutatott évi mérleg szakszerű vizsgálatát rendelve el, ekkép kifejezést adott annak, hogy e vizsgálat nélkül a mérlegnek elhelyezésére vonatkozó kérelmet megtagadja; ily irányban tehát az intézkedés végleges és „véghatározatnak” jelentkezik, amely kitétel alatt mindazok a határozatok értendők, amelyekből eredő sérelem későbbi határozat elleni jogorvoslással el nem hárítható. Ezeknél fogva a 29.410. számú végzés ellen irányuló 42.978/910. számú felfolyamodást visszautasító végzést megváltoztatni s ehhez képest a 29.410/910. számú végzés nehezített részét felülbírálat alá venni kellett.

Erre a végzésre nézve a felfolyamodó azt, hogy a bíróság a K. T. 180. és 198. §-aiban foglalt intézkedések értelmében pusztán mint lajstromozó és az ott említett okmányokat a nyilvánosság számára őrizetbe vevő hatóság jár el: tévesen vitatja. E tekintetben elégséges az állandó és következetes joggyakorlatra való utalás.

Jóllehet tehát a bíróság a szóbanforgó okmányok tartalmának vizsgálatára nemcsak jogosítva, de kötelezve is van: mégis e feladat gyakorlását illetőleg egyfelől a közgyűlési jegyzőkönyvek, másfelől a mérlegek tekintetében különbség van, mely a dolog természetéből következik.

Ugyanis. míg az előbbiekre nézve a bíróság, mely előtt ugy a törvények, mint az alapszabályok ismeretesek, abban a helyzetben van, hogy azok tartalmának törvényszerűségét nem csupán az alaki, de az anyagi szabályok szempontjából is megbírálhatja, addig a mérlegre nézve, mely a bíróság előtt ismeretlen adatokra támaszkodó számtételeknek egymással való szembeállítását tartalmazza, csupán azt észlelheti, hogy az a K. T. 199., illetőleg 458., 459. §-aiban és az alapszabályokban megállapított szabályoknak alakilag megfelel, ellenben észleletének köréből ki van zárva a mérlegbe felvett számadatok helyességének ellenőrizhetősége, mely ellenőrzés csupán az egész üzletkezelés megvizsgálása után volna lehetséges.

Ebből következik, hogy a bíróság feladata a mérleget illetőleg is hivatalból kiterjed az imént jelzettek szerint lehetséges irányban és mértékig, tudniillik az alaki szabályok szempontjából való vizsgálatra, sőt ha ily szempontból hibát vagy aggályos jelenséget észlelne, felvilágosítást követelhet, ha pedig ez nem kielégítő, szakértői vizsgálatot is rendelhet; ellenben a bíróságot ennél messzebb menő az a feladat, hogy hibára vagy aggályra mutató minden jelenség hiányában, ami pedig jelen esetben nem forog fenn, a mérleg szakértői vizsgálatát elrendelje, nem terheli, de nem is illeti. De a nehezített rendelkezés tévessége kitűnik egyéb nyomós okok megfontolásából is.

Egyfelől abból, hogy a mérlegnek pusztán alaki szempontból s az üzletkezelésnek az üzleti könyvek alapján eszközölhető tüzetes megvizsgálása nélkül való szakértői vizsgálata annak kiderítését, hogy a mérlegben foglalt adatok tartamilag valók, helyesek-e, nem eredményezheti s ezért nyilván céltalan; s a tábla által a jelen határozattal egyidejűleg hozott 1861/V. 910. számú határozatnál fekvő 42.421/1910. számú szakvélemény is csupán azt világítja meg, hogy a szóbanforgó mérleg alaki szempontokból nem kifogásolható, de az iránt, hogy a mérlegben foglalt adatok tartamilag helyesek-e, felvilágosítást nem nyújt; a társaság üzletkezelésének a könyvek alapján való tüzetes megvizsgálását pedig a bíróság az évi mérlegek időszakonként való bemutatása alkalmával a törvényre alapítható valamely különös ok fennforgása nélkül hivatalból jogosan el nem rendelheti; másfelől pedig annak megfontolásából,

hogya a mérlegnek szakértői vizsgálata annak kiderítését, hogy a mérlegben foglalt adatok tartamilag helyesek-e, úgy sem eredményezheti, akkor ily vizsgálat könnyen vezethetne a közönségnek és az érdekelt részvényeseknek, kik közül utóbbiakra a mérleg megvizsgálása leginkább tartozik (K. T. 179. §), megtevésztésére s ama balvélekedés felkeltésére, hogy a maguk részéről a mérleg szigorú vizsgálatától, melyet a bíróság és szakértője úgyis teljesítend, tartózkodjanak.

Ezeknél fogva a 29.410/1910. számú végzés neheztelt részét is a jelen végzés rendelkező része szerint megváltoztatni kellett.

Jegyzet. A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék mint cégbíróság azt az új gyakorlatot inaugurálta, hogy a biztosító társaságok mérlegeit szakértővel vizsgálattal meg abból a szempontból, hogy azok a K. T. követelményeinek megfelelnek-e? A kir. tábla ezt csak oly esetben tartja megengedhetőnek, ha a bíróságnak konkrét aggályai vannak, melyeket a társaság által adott felvilágosítás sem oszlat el.

19. A K. T. büntető határozatainak mikénti alkalmazása ha a külföldi biztosítási vállalatok a törvény parancsoló rendelkezéseinek eleget nem tesznek.

Budapesti kir. ítélőtábla 1904. II. G. 103. A K. T. 453. §-ának az 1878: XXII. t.-c. 1. és 8. §-a értelmében az osztrák biztosító vállalatokra is kiterjedő az a rendelkezése, amely szerint a biztosító vállalatok a törvényben meghatározott biztosítási alap kimutatása előtt sem cégüket be nem jegyezhetik, sem az üzletet meg nem kezdenek, továbbá a K. T. 461. §-ának az a rendelkezése, hogy a külföldi biztosító vállalatok működésüket a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat a jelen cím (K. T. VII. cím biztosítási ügylet) határozatainak alávetik, a cégbejegyzésre és a biztosítási alap kimutatására parancsoló, az ügyletek kötésére pedig tiltó törvények ugyan, de a törvények megszegésének következménye csak az, hogy a kereskedelmi bíróság az ily vállalatokat cégük bejegyzésére a K. T. 21. §-a értelmében pénzbírsággal szoríthatja, a cég bejegyzése esetében pedig a K. T. 462. §-a értelmében a K. T. 218. és 220. §-aiban meghatározott büntetéseket alkalmazhatja. Ha azonban a külföldi biztosítási vállalat a fentebbi parancsoló és tiltó törvény ellenére cégének bejegyzése előtt a magyar korona területén mégis ügyleteket köt, ezek az ügyletek nem válnak pusztán ebből az okból — a K. T. 263. §-át figyelembe véve — érvénytelenné, hanem a K. T. 16. §-a értelmében ennek a következménye csak az, hogy a cégbejegyzés megtörténte előtt a kereskedő azon jogokban, amiket a törvény kereskedők részére megállapít, nem részesülhet, ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért harmadik személyek irányában a K. T. értelmében felelős. (Térfi: IX. kötet 286 eset).

20. Az 1899. évi 39. t.-c. a monarchia egyik államában lévő biztosító társaságok által a másik államban felállítani kívánt fióktelepek cégbejegyzésének nem a nehezítését, hanem a viszonyosságra és egyenlő elbánásra tekintettel, könnyítését célozta, ezért a felállítani kívánt fióktelepek cégeinek bejegyzésére csak az 1878: 22. t.-c.-ben foglalt egyezmény maradt szakasza alkalmazhatók.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 71.189/1907.

A kért cégbejegyzést a kir. törvényszék nem rendeli el, mert

1. a K. T. 453. §-a szerint, mely az 1899. évi XXXIX-ik t.-c. értelmében az osztrák örökös tartományok területén létező biztosító társaságokra is alkalmazandó, ha működésüket a magyar korona területére kiterjesztik, — a folyamodó részvénytársaság — mint az alapszabályok 2. §-ban körülírt vállalati tárgyánál

fogva a biztosítási ügyletek mindhárom (élet-, kár- és viszontbiztosítás) nemét folytató biztosítási vállalat, köteles a cégbejegyzésre illetékes törvényszéknél, tehát ez által felállított budapesti fióktelepre nézve illetékes ezen kir. törvényszéknél is 600.000 korona biztosítási alapot kimutatni. Amely biztosítási alapnak megalkotása és kimutatása előtt sem a cégbejegyzésnek, sem az üzlet megkezdésének nincs helye. Folyamodó azonban ezt a biztosítási alapot ki nem mutatatta; miért is cégének e helyütt való bejegyzése a jelzett törvényes előfeltételeknek hiánya miatt el nem rendelhető.

2. Tekintve, hogy a baleset elleni biztosítás, minthogy annál a fizetési kötelezettség valamely személy testi épségétől tétetik függővé, a K. T. 498. §-ában foglalt meghatározásánál fogva életbiztosítási ügyletnek tekintendő; a folyamodó társaság a K. T. 455. §-ának rendelkezésénél fogva a díjtartalék kiszámításának elveit és az ennél alkalmazott kamatlábat is köteles bejelenteni a cégbejegyzésre illetékes törvényszéknél; folyamodó azonban ennek a követelménynek sem felelt meg.

3. Minthogy a külföldi részvénytársaságok belföldi fióktelepeinek képviselősege nem bír a részvénytársaság igazgatóságának hatáskörével és így ilyennek nem tekinthető; a bejegyeztetni kért cégszöveg a benne előforduló „igazgatósága” kitétel miatt nem felel meg a cégvalódiság elvének.

És tekintve, hogy a K. T.-nek a külföldi társaságok itteni üzleteire vonatkozó intézkedései szerint a külföldi társaságoknak a magyar állam területén felállított fióktelepe a társaság által kirendelt képviselőség által képviseltetik, a törvényileg meghatározott „képviselőség”-től eltérő „igazgatóság” elnevezés mivel sem indokolható és annak folyamodó által való használata, mely a közönségnek megtévesztésére adhat okot meg nem engedhető.

4. Minthogy végül a cégbejegyzés alapjául szolgáló összes iratok nyilvános használatra szolgáló iratokul őrizendők a cégjegyzék irattárában, melyek az érdekelt felek által egész terjedelemben vagy részlegesen lemosolhatók és amelyekről hiteles másolatok kiadandók: az idegen nyelven betérjesztett iratok egész terjedelmükben ellátandók hiteles magyar fordítással.

Ez okból az 5. %-alatt csatolt melléklet, mely csak kivonatos részében van hiteles magyar fordítással ellátva, nem szolgálhat alapul a bejegyzésnek elrendelésére.

Miről folyamodó kérvényének és csatolmányainak visszaadása mellett azzal a felhívással értesítettik, hogy 30 napon belül a fentebb jelzett hiányokat pótolja.

Ezen határozat ellen benyújtott előterjesztést a kir. törvényszék 80392/1907. sz. alatt elutasította.

Budapesti kir. ítélőtábla 2663/1907. Az első bíróság végzésének azt a részét, mely szerint folyamodó a végzés 4-ik pontjában említett hiány pótlására utasított, helybenhagyja, egyebekben az első bíróság végzését megváltoztatja s a kért cégbejegyzés elrendelését a végzés 1. 2. és 3. pontjaiban foglalt okokból megtagadhatónak nem találja és az első bíróságot további szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok: Az 1899. évi 39. t. c., mely a törvényjavaslat indokolásából kitűnőleg a monarchia egyik államában lévő biztosító társaságok által a másik államban felállítani kívánt fióktelepek cégbejegyzésének nem a nehezítését, hanem a viszonyosságra s egyenlő elbánásra tekintettel, könnyítését célozta, az 1878. évi 22. t.-cikknek 8. §-át, mely az ily fiókbejegyzésének külön előfeltételeit szabályozta, egész terjedelmében hatályon kívül helyezte és az e § helyébe lépő intézkedései nem a cégbejegyzés feltételeire, hanem az ily fióküzleteinek folytatására vonatkoznak.

Ennélfogva a monarchia egyik államában lévő biztosító társaságok által a másik államban felállítani kívánt fióktelepek cégeinek bejegyzésére, eltérő

különleges intézkedés hiányában, csak az 1878. évi 22. t.-cikkben foglalt egyezmény érvényben maradt, többi szakaszaiban foglalt intézkedések alkalmazandók.

Míthogy pedig ezen t.-c. 4. §-a szerint a másik állam területén fióktelep által üzletét folytatni kívánó részvénytársaságok, biztosító társaságok, közkereseti és iparszövetkezetek a kereskedelmi cégjegyzékbe való bejegyzés eszközése céljából csak azt kötelesek igazolni, hogy hazájuk törvényei szerint jogszerűen fennállanak, továbbá a társaság alapszabályait a törvényszéknek hiteles alakban bemutatni s a 2. § értelmében kirendelt képviselőt bejelenteni tartoznak, tekintve, hogy folyamodó ezen feltételeknek megfelelt, amennyiben a becsatolt okiratokkal igazolta, hogy saját hazája törvényei szerint megalakult és a cégjegyzékbe bevezettetett és tekintve, hogy folyamodó alapszabályait hiteles alakban a törvényszéknek bemutatta s itteni fióktelepe részére kirendelt képviselőjét bejelentette;

a kért cégbejegyzést a neheztelt végzés 1. és 2. pontjaiban a biztosítási alapra s a díjtartaléka vonatkozóan felhozott okokból megtagadni nem lehetett.

De nem lehetett a cégbejegyzést megtagadni a neheztelt végzés 3. pontjában a bejegyzettni kívánt cég szövegére nézve felhozott okból sem, mert az ebben előforduló „magyarországi igazgatósága” kitétel a cégvalódiság elvébe nem ütközik és a kirendelt képviselőnek a törvényben kötelezőleg megszabott hatáskörére nézve a közönség megtévesztésére nem adhat okot. Ezeknél fogva az első bíróság végzésének vonatkozó részét a jelen végzés rendelkező része értelmében meg kellett változtatni.

Ellenben az első bíróság végzésének azt a részét, mely szerint folyamodó a végzés 4-ik pontjában említett hiány pótlására utasított vonatkozó indokainál fogva helyben kellett hagyni.

21. Az osztrák biztosító társaságok itteni fiókjai külön mérleget és bevételeinek, kiadásainak összeállítását nem kötelesek a cégbíróshoz benyújtani és nem kötelezhetők azok közzétételére sem.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 38.875/1908.

A kir. törvényszék mint cégbíróshoz okmánytárba teszi a bemutatott rendes közgyűlési jkv-t, de egyúttal felhívja a folyamodó biztosító társaságot, hogy figyelemmel az 1907: LIV. t.-c. által hatályában fenntartott 1899: 39. t.-c. szabályaira és ennek alapján a K. T. 457., 461. és 214. §-ainak rendelkezéseire, — a budapesti fióktelepnek külön mérlegét és bevételeinek — kiadásának összeállítását 30 nap alatt mutassa be, a hirdetményt tegye közzé s ezt igazolja.

Ezen határozat ellen a biztosító által benyújtott előterjesztést a kir. törvényszék 95.740/1908. sz. alatt elutasította.

Budapesti kir. ítélőtábla 2.497/1908. Az első bíróság végzésének folyamodással megtámadott azt a részét, amellyel a folyamodó biztosító társaságot kötelezte a budapesti fióktelep külön mérlegének, bevétele s kiadásai összeállításának bemutatására és ezek közzétételének igazolására, megváltoztatja és ezt az intézkedést mellőzi.

Indokok: Az 1878. évi XXII. t.-cikkben foglalt egyezménynek nem csupán 8. §-a, hanem az 1—7. §-a is alkalmazandó az osztrák biztosító társaságoknak itteni fiókjaira s így téves az első bíróságnak a 95.740/1908. sz. végzésben elfoglalt az a jogi álláspontja, hogy az említett egyezmény 5. §-ában foglalt s szerinte az osztrák részvénytársaságok s szövetkezetekre általában vonatkozó rendelkezés alól az 1899. évi XXXIX. t.-c. (melyet a legutóbb ke'etkezett s az 1908. évi XII. t.-cikkbe foglalt egyezmény XIX. cikke érvényben hagyott) a biztosító társaságok tekintetében kivételt alkotott volna.

Az 1899. évi XXXIX. t.-c. ugyanis az 1878. évi XXII. t.-cikkbe foglalt egyezménynek csupán 8. §-át helyezte hatályon kívül.

Sem a hatályon kívül helyezett 8. §-ában nem volt és az ahelyett életbe lépett 1899. XXXIX. t.-cikkben sincsen rendelkezés az osztrák biztosító társaság itteni fiókjára vonatkozó mérleg tekintetében.

E részben tehát az 1899. évi XXXIX. t.-c. életbe lépte óta is az 1878. évi XXII. t.-cikkbe foglalt egyezménynek 5. §-a szolgál zsinórmértékül.

Míthogy pedig ezen 5. § csak azt rendeli, hogy a közgyűlési jegyzőkönyvek és az évi mérleg (ami alatt a társaság általános mérlege értendő) mutatandó be a fióktelep illetékes törvényszékénél, de azt nem rendeli, hogy a fióktelep külön mérlege is bemutattassék:

ennélfogva nincs törvényes alapja annak, hogy az itt szóbanforgó társaság az itteni fióktelepére vonatkozó külön mérlegnek s a bevételek és kiadások összeállításának bemutatására s ezek közzétételének igazolására felhívható volna

454. §. A biztosítási vállalatok kötelesek a cégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelenteni, melyek szerint a befizetett alaptőke s a díjtartalék elhelyeztetik. Ezen elvek a törvényszék által közzétételnek.

A vállalatnak a közzétett elvektől addig, míg a szándékolt elterés a törvényszéknél be nem jelentetett s közzé nem tétetett, eltérni nem szabad.

Ért. jkv. 457—458. 1. Az első kikezdésben a „vagyon” szó helyett a szabatosabb és az értelemnek megfelelő „befizetett alaptőke és biztosítási tartalék” szók tétettek. A második kikezdés több oldalról egészen elhagyandónak mondatott, mivel az első kikezdésben megállapított elv általa egészen lerontatik; az első kikezdés ugyanis lehetővé akarja tenni magának a biztosítani szándékozónak azt, hogy tájékoztassa magát aziránt, mily vagyonkezelés szokásos valamely intézetnél, már ha a biztosított ilymódon szerződésbe lépett a biztosítóval, követeli azt is, hogy a biztosító a szerződési idő alatt az általa felállított vagyonkezelési elveket kövesse, holott a második kikezdés az elveknek bármikor leendő megváltoztatását megengedi, föltétlenül kikötve csakis azt, hogy a szándékolt változás a törvényszéknél följelentessék.

Miután mindazáltal a vagyonkezelésben tényleg a körülmények által indokolt változások válnak szükségessé, s a biztosítóknak oly módon való korlátozása, melynél fogva általában az egyszer már bejelentett elveken változást nem tehetnének, csak arra vezetne, hogy mindjárt kezdetben a vagyonkezelés mindennemű ágát bejelentének s így ezáltal a közönség semmiféle tájékoztatást nem nyerhetne, s mivel végül a hosszabb tartalmú biztosításoknál, jelesül az életbiztosításnál, a törvény maga megállapítja a biztosított érdekében kívánatos vagyonelhelyezési módot, e kikezdés is változatlanul elfogadtatott.

Egy további indítvány, mely szerint a biztosító vállalat tőkéjét csak gyümölcsözőt elhelyezés céljából indokolt üzletekbe fektetheti, mint mely egyrészt a biztosítottak érdekében előnyös intézkedést szándékol anélkül, hogy azt nagyon is tág fogalmánál fogva a legkisebb mérvben elérhetné, mellőztetett.

455. §. Az életbiztosítási vállalatok a cégbejegyzés alkalmával az előbbeni §-ban érintettekén kívül a díjtartalék kiszámításának elveit, az ennél alkalmazott halandósági, illetőleg élettartami táblázatok bemutatása és a számításnál alapul vett kamatláb kijelölése mellett bejelenteni tartoznak.

Ezen adatok közzé nem tételnek ugyan, de a törvényszéknél mindenki által megtekinthetők és másolatban kivehetők.

Azon biztosításoknál, melyek az ezen elvektől szándékoltt eltérés bejelentése előtt vállaltattak el, alapul az eredetileg bejelentett díjtartaléknál csekélyebb nem vehető.

Ért. jkv. 458—459. I. Az első kikezdésnél mindenekelőtt azon megjegyzés tétel, hogy a díjtartalék kiszámításához elegendő a halandósági táblázat bemutatása s az alapul vett kamatláb megjelölése, holott a cikk még ezenkívül a kiszámítás elveit is követeli. E megjegyzéssel szemközt meg határozott, habár ismeretes elvek szerint történik. Kifogás tétel továbbá egyáltalában a díjtartalék kiszámításának a törvény által kívánt nyilvánossága ellen, és ahelyett inkább a díjtáblázatok bemutatása tartatott szükségesnek, miután a közönséget épen a díjak, melyeket fizetni kell, közelebb érdeklik. Ez ellenében azonban felemlített, hogy a törvény által legkevesebbet gondoskodni a biztosítottokról, ha a díjtáblázat bemutatását követelné és a jelen cikk ép a biztosítottak érdekében tudomásra akarja juttatni azon elveket, melyek szerint a biztosító intézet a biztosítottak érdekét a díjtartalék mily mérvben leendő megállapítása által megóvni akarja.

Az első kikezdés így elvileg helyeseltetett, nagyobb világosság kedvéért azonban az első sorban lévő „még” szó helyett „az előbbeni cikkben érintettekén kívül” szavak tétel, s ennek következtében az utolsó előtti szó (bejelenteni) elé „és” szócska helyeztetett.

A második kikezdésnél némi aggály merült fel azon intézkedés ellen, mely szerint a díjtartalék kiszámítására szükséges adatok a törvényszéknél nemcsak betekintheők, hanem még le is másolhatók; ez adatok a biztosítónak nagy költségbe kerülnek s ily intézkedés által egészen ingyen bárki is tulajdonába jöhetne ezen költség adatoknak.

Ezen aggály azonban nem találtatott indokoltnak, miután a nyilvánosság elvének meghonosítása az egyedüli alkalmas ellenőrző eszköz a biztosító vállalatok működésénél, és e részben kevesebbet, mint a cikk, nem lehet indokoltan megállapítani.

A harmadik kikezdés következő szövegben ajánlatott elfogadásra: „azon biztosításoknál, melyek az ezen elvektől szándékoltt eltérés bejelentése előtt elvállaltattak alapul az eredetileg bejelentett díjtartaléknál csekélyebb nem vehető”, de ezen szövegezés sem találtatott eléggé világosnak, s így az értekezlet csak a kikezdés elve iránt döntött, azon intézkedését, mely szerint az egyszerű elvált biztosításoknál az akkor bejelentve díjtartalékszámításnak megfelelő kisebb díjtartalékokat semmi esetre nem tehetők vissza a biztosító által, de különben díjtartaléki számításait bármikor meg lehet változtatni, helyeselte. Az alkalmasabb szövegezés egyébiránt a szövegező bizottságra hagyatott.

456. §. Az életbiztosítási díjtartalék csak következő módon helyezhető el:

1. a jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt feleértéke erejéig;
2. állampapírokba és állami kamatbiztosítást élvező vállalatok elsőbbségi kötvényeibe;
3. a budapesti tőzsdén jegyzett záloglevelekbe;
4. a vállalat életbiztosítási kötvényeire és a 2. és 3. pont alatt érintett értékpapírokra adott kölcsönökbe.

Ért. jkv. 459—461 I. Szóba hozatott, nem kellene-e különbséget tenni a testi épségtől és egészségtől függő biztosítások és a szorosabb értelemben vett életbiztosítások díjtartalékának elhelyezésénél, s különösen az előbbieknél általában a szigorúbb elveket mellőzni, mivel ügyis csak rövidebb időre szoktak kötetni és más jelentőséggel bírnak, mint az életbiztosítási ügylet tulajdonképeni ágai.

Miután mindazáltal az említett biztosítási ágak gyakran együttesen kezeltenek s így a díjtartalékok különböző módon leendő elhelyezése sok esetben visszaélésekre adna alkalmat és maguk a szorosabb értelemben vett életbiztosítások kárára nem alkalmaztatnának a törvény által követelt szigorúbb elvek, s miután azonkívül s díjtartaléknak biztos elhelyezése a testi épségtől függő biztosításoknál époly kívánatos, az értekezlet a szöveg elvén változást nem tett.

Az 1. pontnál tekintettel főképp saját viszonyainkra, melyek között a földbirtok értéke nagy hullámozásoknak van kitéve, „a jelzálogi kölcsönök a földérték kétharmada erejéig” nem elég biztos elhelyezésnek találtatott, és e célra legfeljebb a földérték felerésze mondatott alkalmasnak;

egyébiránt a pont szabatosabb alakban következőleg fogadtatott el: „jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt fele értéke erejéig”.

A kettő pontnál szóba került, mily állampapírok értetnek itt. Az előadó csak belföldi állampapírokat kíván értetni, s e részben az elvet annál inkább véli érvényre juttatandónak, mivel így a magyar állampapíroknak kelendőségére kedvező alkalom kínálkoznék s e papírok értéke emelkednék, anélkül, hogy azáltal maga az ügy, a pénznek biztos elhelyezése veszélyeztetnék. Ezzel szemközt Bróde az osztrák állampapírokat is, sőt Horn egyáltalában külföldi állampapírokat, ha azok a budapesti tőzsdén jegyzetnek, elhelyezésre alkalmas papírnak kívánják tekinteni; miután a kereskedelmi törvény célja nem az, hogy a magyar papírok hitelének emeléséről gondoskodják, hanem igenis az, hogy a biztosító vállalatok a tőkének alkalmas elhelyezését megállapítsa, s e részben amennyire lehetséges, a biztosító vállalatok szabadságát ne gátolja; azonkívül a külföldi állampapírok mellett egyoldalról felhozatott még az is, hogy viszontbiztosításoknál különösen az okból, mert az intézetek rögtön s külföldi értékben kötelesek fizetni, rendszeren a tartalék egy része külföldi állampapírokba szokott fekteteni s pedig az intézet nagy előnyére. Felhozatván mindazáltal, hogy más államok papírjait biztosabbnak elismerni, mind a magyar államait törvény által nem lehet, már pedig ez történnék, ha a belföldi papírok mellett még az osztrák értékek is felsoroltatnának; hogy a külföldi állampapírok közt ép azok, melyek tőzsdénken jegyzetnek, jelesül a török állampapírok, kevésbé

alkalmasak célszerű és biztos pénzhelyezésre; hogy a belföldi állampapírok jelenleg máris elég biztosak, s a magyar államhitelnek remélhető nagyobbodással még kedvezőbbek leendnek; — hogy végül a viszontbiztosítás tekintetében sem tartalmazna a tőkebefektetésnek említett módja megszorítást, mivel ily állampapíroknak vétele csak a díjtartalék elhelyezésére kívántatik meg, holott a vállalat egyéb tőkének elhelyezése semmiképp sem korlátoztatik; így az előadó álláspontja helyesletett;

nehogy mindazáltal a szöveg aziránt kételyt engedjen, mily állampapírok értetnek e helyütt, határozottan kifejezendőnek mondatott, hogy csak „belföldi” állampapírokba fektethetők a szóbanlévő pénzek.

Ugyanezen 2. pont azon további határozata, mely a pénzhelyezést „az állam részéről kamatbiztosítást élvező vállalatok papírjaiba” megengedi, tekintettel főképp azon körülményre, hogy sok esetben a vállalatok kamatbiztosítása nem terjed ki minden papírjára, s e pont ép minden esetre biztos jövedelmezőségű papírokat akar kijelölni,

következőleg módosított: „az állam részéről kamatbiztosítást élvező vállalatok” „elsőbbségi papírjaiba”.

A 3. pontba az előbbi megállapodás folytán a záloglevelek elé „belföldi” szó tételét, s e részben Bródénak azon indítványa, mely szerint osztrák intézetek záloglevelei hasonló célra engedendők, nem talált visszhangra.

A 4. pontban, tekintettel arra, hogy épen nem mutatkozik veszély azon papírokra adandó kölcsönöknél, melyeket vásárolni a mondott bizottság szempontjából lehet, felvételét még „a 2. és 3. pontban említett papírokra adott kölcsön” is.

Ért. jkv. 488. I. Aggály merült fel a 2. és 3. pont alatt foglalt „belföldi” szó ellen. Felhozott, hogy különösen az életbiztosítási üzletággal foglalkozó társaságaink működési köre hazánk határain túl terjed. A biztosított felek érdekeinek megóvására hivatott külföldi hatóságok eddig megnyugtatót találtak a magyarországi társulatok jelenlegi alapszabályaiban a tőke, valamint a díjtartalék elhelyezése iránti intézkedések tekintetében. Ha azonban a díjtartaléknak állampapírokba fektetendő része csak belföldi állampapírokba helyeztethetnék el, úgy a külföldi kormányok a viszonyossága elvénél fogva arra kényszerítenék társaságainkat, hogy a díjtartaléknak megfelelő részét az ő országukbeli állampapírokba helyezték el, vagy pedig, hogy az üzletet külföldön szüntessék meg. Célszerűbb tehát a társaságokat úgy itthon, valamint külföldön a díjtartalék elhelyezésére nézve meg nem szorítani, mert azok amúgy is igyekeznek azt teljes biztos és árhullámnak kevésbé kitett értékekbe fektetni, miután ezt nemcsak saját felelősségük, hanem a biztosított felek, de az ügyvitel érdeke is egyaránt követeli. Az értekezlet ez álláspontot helyeselve, előzőleg az előbbeni megállapodástól (I. jegyzőkönyv 461. I.) a „belföldi” szónak elhagyását határozta.

457. §. A biztosítási vállalatok kötelesek a bevételek és kiadások összeállítását, nemkülönbén a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenként benyújtani.

Ért. jkv. 461. I. Elvben helyesletett a szövegező bizottság azonban felkérte, hogy e cikket összhangban a mérleg közzétételéről szóló s a részvénytársaságoknál hozott hasonló megállapodásával szövegezze. A mérlegre vonatkozó ezen elveket a következők tartalmazzák:

Terv. ind. 22. I. A kereskedelmi forgalom tárgyát képező áruk értékében nemcsak megromlás és elértéktelenedés, hanem áremelkedés által is történhetik változás; a mérleg tehát csak akkor fogja az üzleti vagyon állását híven visszaükrözni, ha az érintett körülmények egyenlő figyelembevételével szerkesztik. Ez okból szükséges volt a 28. cikkében a kereskedőnek köteletségévé tenni, hogy a leltár és mérleg összeállításánál javait és követéseit azon érték szerint vegye számításba, mellyel azok a felvétel alkalmával bírnak. Hogy mikor válik valamely követelés kétségessé, vagy behajthatatlanná, azt az adott körülmények szerint maga határozhatja meg legbiztosabban; miért is a 28. cikk második bekezdése részben minden közelebbi meghatározást nélkülözhet. Annyit azonban minden esetre szükséges volt kimondani, hogy a kétes követelések teljes névértékükben fel ne vétessenek, a behajthatatlanok pedig lejegyzetessenek. Ekként eleje vétethetik annak, hogy a kereskedő csőd esetében — mint ez nálunk nem ritkán történt — szenvedő állapotát behajthatatlan követelésekkel ellensúlyozza.

Terv. ind. 108. I. A 199. cikkben foglalt intézkedések részben ismétlései a jelen tervezet 28. cikkében, a kereskedőkre nézve felállított szabályoknak; ennyiben tehát újabb indoklást nem tesznek szükségessé. A többi intézkedések, szemben az állami beavatkozás teljes mellőzésével azért mutatkoznak általában szükségesnek, mert elejét veszik annak, hogy a társaság a hitelezők rovására magas dividendát állapíthasson meg. E részben is azonban a tervezetnek általános szabályokra kellett szorítkoznia; mert a konkrét viszonyok az egyes részvénytársaságoknál különbözők lehetnek, a törvénynek pedig oly intézkedéseket kell megállapítani, melyek lehetőleg minden részvénytársaságra és ezeknek minden lehető viszonyaira egyaránt alkalmazást nyerhetnek. Ezek előrebocsátása után, az egyes intézkedések tekintetében szükségesnek látszik következőket megjegyezni:

1. A gyakorlatban nem ritkán történik, hogy a részvénytársaság szervezési költségei az aktívumok közé soroztatnak és a számadásban és mérlegben, mint a társaság aktívái szerepelnek. Ez eljárást helyeselni és megengedni azért nem lehet, mert habár a szervezési költségek az üzlet megindítására nézve nagy jelentőséggel bírnak, s az üzlet megindítása a vállalatra nézve kétségtelen értékkel bír, ez érték bizonyos mérték szerint, annál kevésbé határozható meg, mert az mindig a célbavett eredménytől van feltételezve. Ha az üzlet rosszul üt ki, a szervezési költségek haszontalanul tételtek; de meghatározható értékkel az üzlet kedvező folyama mellett sem bírnak, tehát mint a társaság aktívái nem szerepelhetnek. Ami a szervezési költségekre áll, még inkább áll az igazgatósági költségekre, melyek bizonyos érték aequivalense gyanánt sohasem tekinthetők.

2. Az alaptőke és az alapszabályokban meghatározott tartalékalap, azért veendő fel a társaság passzívái közé, hogy az tájékozva legyen aziránt, mit nem szabad megtámadnia, mit nem lehet osztalék tárgyává tennie.

Ért. jkv. 198—199. I. A 199. §. első és második pontjaira nézve azon megjegyzés tételét, hogy a társasági vagyon értékének felvétele nem a mérleg készítésének időpontjától, hanem minden esetre az üzletév utolsó napjától számítandó. Ennek folytán mind a két pontban „a mérleg készítésekor” kifejezés helyett „az üzletév utolsó napján” tételtek. A 3-dik pontnál vita keletkezett azon elvi kérdés felett, vajjon a szervezési költségek egész összességükben az első év terhére rovandók-e, avagy meg lehet-e engedni, hogy azoknak egy része a követ-

kező évek aktívumába vétessék fel? Erre több oldalról azon nézetnek adatván kifejezés, hogy gyakorlati nehézségek állanak annak útjában, miszerint a szervezési költségek mindjárt az első évben teljes összegükben tartozásba helyeztetesnek, mivel ez igen sok esetben a társaság első évében nagy veszteség feltűntetésére adhatna okot, — a több évre való felosztás megengedhetőnek, de minden esetre kimondandónak találtatott az is, hogy hány évre oszthatók el a szervezési költségek törlesztés végett? Megjegyeztetett továbbá a felosztási időre nézve különösen a biztosító intézetek tekintetéből, hogy ezeknél a szervezési költségek törlesztése hosszabb időt kíván, ez intézetek sokkal nagyobb mérvű ilyenmű költségekre szorulván, amelyeknek hasznát is csak a jövő években élvezik. Válaszoltatott, hogy itt megkülönböztetést tenni nem szükséges, mert a biztosító intézeteknél sem fordítatik több a szervezési költségekre, mint más egyéb intézeteknél; az, ami a biztosítási intézeteknél e név alatt fordul elő, nem lévén szervezési költség, amiről e pont intézkedik, hanem szerzési költség, díjak és províziók a biztosítási üzletek megkötéseért. Felemlítetett még, hogy a tervezetben a 3. pont szövegezése minden esetre hibás, mert ez a veszteség- és nyereségszámlára vonatkozik, és azon magától érthető határozatot tartalmazza, hogy a szervezés költségei az évi kiadások közé helyezendők, itt azonban vagyonmérlegről és a mérleg felállításának szabályairól van szó, amiért is a tárgyalás alatt lévő pont következő szövegezéssel fogadtatott el:

3. „Az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, amennyi azoknak legfőbb 5 (öt) évre való felosztása mellett az illető üzletév után fennmarad.“

A 4-ik pontban a következő szavak helyett: „az alapszabályokban esetleg megállapított“, „a netáni“ tétetett.

Az 5. és 6. pont változatlanul elfogadtatott.

Terv. ind. 108. l. Miután az évi mérleg az igazgatóság és felügyelő bizottság együttes közreműködésével készül, mi sem természetesebb mint az, hogy a mérleg helyességeért a társasági képviselőknek minden tagja felelős. Ami magát a felelősség elvi kimondását illeti, annak szükségét főleg azon körülmény indokolja, hogy e nélkül az igazgatóság és felügyelő bizottság közt a felelősségre nézve oly viták keletkezhetnének, melyek magát a felelősség érvényesítését tehetnék kétségessé. Ennek a tervezet 200. cikke egyszersmindenkorra elejét veszi, feljogosítván a részvényeseket arra, hogy ezek úgy az igazgatóságot, mint a felügyelő bizottságot, vagy mindkettőt felelősségre vonhassák. A becsületes és lelkiismeretes kezelésnek nincs mit tartani a szigorótól, a hanyag kezelésre nézve pedig semmi szigor sem tekinthető feleslegesnek.

Ért. jkv. 199—200. lap. Aggályok merültek fel „a mérleg helyességeért“ kifejezés ellen és megjegyeztetett, hogyha a törvény az igazgatóságot és felügyelő bizottságot a mérleg minden egyes tételének helyességeért felelősekké akarná tenni és e felelősséget a felveendő szigorú büntetésekkel kívánná szankcionálni: nem igen fogna találkozni bárki is, aki ily feltételek alatt a mérleget, mint igazgató, vagy felügyelő bizottsági tag aláírná és ezáltal minden véletlen és menthető hibaért felelősséget vállalna. Ennek ellenében megjegyeztetett, hogy e cikknek kérdéses intézkedése sem kíván a mérleg minden egyes tételért felelősséget s hogy nem is annyira egyes véletlen tévedésekről, hanem csak arról lehet szó, miszerint a mérleg felállítása a valóságnak megfelelőleg és a törvény határozataihoz képest történjék;

a cikk következő alakban fogadtatott el:

„A közgyűlés elé terjesztett mérleg helyes felállításáért stb.“

458. §. A bevételek és kiadások összeállításánál következő eljárás szolgál irányadóul:

A bevételek közé felveendők:

1. a számadási év teljes díjbevételei (a díjjutalék levonása nélkül), a különböző biztosítási ágak szerint;
2. a kamatok;
3. egyéb bevételek.

A kiadások közé helyezendők:

1. a kifizetett biztosítási összegek, levonásával a viszontbiztosítás által megtérített résznek;
2. a viszontbiztosítási díjak;
3. a biztosítási jutalékok;
4. az igazgatósági költségek;
5. a többi netáni kiadások lehetőleg részletezve.

Ért. jkv. 462. l. Elvben helyesnek találtatott. A kiadások közé felveendő tételek közül az 5. és 6. pontok, miután nem képeznek tényleges kiadást és e cikk szelleme csak ily kiadásokról szól s miután továbbá a két tétel a következő cikkben részletezett mérlegből kivethető, elhagyattak.

Lásd a 457. §-nál felsorolt indokokat.

459. §. A mérlegre nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

A követelések közé felveendők:

1. a részvény- vagy alaptőkének még be nem fizetett része;
2. a leltár értéke;
3. az ingatlanok értéke;
4. a vagyonbefektetés, az egyes értékek szerint részletezve;
5. az ügynököknél künlevő követelések;
6. a pénztári készlet;
7. a később követelhető kamatok, amennyiben a számadási évre esedékesek;
8. az első szervezési költségek a 199. § s a szerzési költségek a 460. § értelmében;
9. egyéb követelések;
10. a számadási, illetőleg az előbbeni évek netaláni veszteségei.

A tartozások közé helyezendők:

1. a névleges részvény- vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztosítási alap;

2. a bejelentett, de még ki nem egyenlített biztosítási követelések, a viszontbiztosítás által fedezett rész levonásával;
3. a biztosítási díjtartalék, az egyes biztosítási ágak szerint;
4. a számadási éven túl befizetett díjak (díjávitel);
5. a netaláni tartaléktőke;
6. a többi tartozások lehetőleg részletezve;
7. az előre beszédett kamatoknak a jövő évre eső része;
8. a számadási év netáni nyeresége.

Ért. jkv. 462—464. 1. Elvben szintén helyesnek találtott. A követelések közé felveendő pontoknál a 4. pont ezen szavai „a vagyonbefektetés az üzleti ágak szerint részletezve” nem eléggé érthetőnek találtottak; mivel pedig e pont kiválólag a vagyonbefektetés mikénti eszközését kívánja megállapítani, következőleg módosított: „A vagyonbefektetés egyes értékek szerint részletezve.” Az 5. pontban csak az ügynököknél künnlevő követelések hagytak meg: „egyéb követelések” pedig a helyesebb rendnek megfelelően a 8. pont után külön pontban fölvetettek, úgyhogy a jelenlegi 9. pont ezáltal 10. pont lenne. A 8. pontban csak a szervezési költségeknek több évre való elosztására nyílik alkalom, holott biztosító intézeteknél az úgynevezett szervezési költségek is oly összegeket képeznek, melyek főképp kezdő vállalatoknál, ha azonnal egész teljességükben szereplnének a tartozások közt, a társulatnak gyakran veszteséget eredményeznek. Az értekezlet ennél fogva a szervezési költségek több évre való elosztását, s így e költségeknek a követelés közé aránylagos fölvetését is elvben helyesebbé, s az időre nézve akkép állapodott meg, hogy kárbiztosításnál, valamint testi épségtől és egészségtől függő életbiztosításoknál a szervezési költség törlesztése azon idő alatt eszközölendő, melyre az illető biztosítás köttetett; szorosabb értelemben vett életbiztosításoknál pedig tekintettel főképp arra, hogy kezdő vállalatok okvetlenül hosszabb időt szükségelnek ily műtéthez s hogy nálunk a gyakorlat is hosszabb idő mellett nyilalkozik, a törlesztés legfeljebb 15 év alatt teljesítendő. Ily értelemben egy külön cikk lenne felveendő, melynek szerkesztésére és a 199. cikkben kimondott hasonló tartalmú elvvel való összehangbáhozására a szövegező bizottság felkérte. Ezen megállapodás folytán a jelen pontba a szervezési költségek mellett a „szervezési” költségek is felemlítendőek. A tartozások közé helyezendő pontok közt az 1. pontnál a részvény-, vagy alaptőke befizetett része helyett, miután a követelések közt a be nem fizetett rész szerepel, ennek megfelelőleg „a névleges részvény- vagy alaptőke” vétetett föl. A 2. pontnál aggály merült föl, vajjon az egyszerűen bejelentett, de tényleg még meg nem állapított követelések felvehetőek-e a tartozások közé, miután a dolog természeténél fogva legalább is kétes tartozások azok; az értekezlet ép ezért, mivel tényleges tartozásokká lehetnek, s így a vállalat vagyonára befolyással bírnak, e pontot úgy, amint van, elfogadandónak találta. A 7. pontban a „nyeremény” elé a „netáni” szó tétetett; és ugyanezen pont elé külön pontul felvetetni határozottott: „az előre beszédett kamatoknak a jövő évre eső része.” Ezen cikk után az előadó a tervezet szerzőjével együttesen tekintettel a tervezet 256.* cikkében felállított, de az értekezlet által a biztosítási üzletnél tárgyalásra halasztott azon elvre, hogy a biztosítottakra nézve nem lehet közönyös, vajjon a társulat,

* Ezen § nem emeltett törvényerőre.

melynél magukat biztosították bármikor beleegyezésük nélkül más társulattal egyesül és ezáltal biztosítottak sorsa felett önkényileg intézkedik, a következő új cikknek fölvetését ajánlja: „Két vagy több életbiztosító részvénytársaság egyesülése esetében az illető társulatnál biztosítottak az illetékes törvényszék által a szándékolt egyesülésről oly kijelentéssel értesítendőek, hogy a törvényszéknél az egyesítés föltételeit megtekinthetik, s kifogásaikat az ellen az értesítés vételétől számítandó 15 nap alatt beadják.”

„Ha a biztosított összeg egytizedrészét képviselő biztosítottak akár az egyik, akár a másik társaság részéről az egyesítés ellen tiltakoznak, a törvényszék az egyesítést be nem jegyezheti.” Az indítványban kimondott megtagadási jog helyett egyrészt oly módozat ajánlatott, mely szerint az egyesülésbe nem egyező biztosítottak eddigi biztosításai után járó díjtartaléka kiszolgáltatandó. De ezen módozat sok esetben igazságtalanul károsítaná a biztosítottat, amennyiben a biztosított gyakran oly kedvező feltételek mellett nem folytathatná a biztosítást, ha mindjárt a kikapott díjtartalékot egészben más biztosítónak át is szolgáltatná. Az előadó részéről tett indítvány ellen különben felhozott, hogy a biztosítottak érdekét is veszélyezteti, amennyiben sok esetben egyedül fuzió által mentheti meg magát a biztosító intézet a teljes bukástól s így, ha a biztosítottak megakadályozhatják a beolvadást, lehetlenné teszik saját érdekük megóvását. Felhozott, hogyha a biztosítottaknak általában nem adatik jog a társulati igazgatásba való beavatkozásra sokkal fontosabb esetekben, pl. teljes felosztás, vagy a vagyonkezelés eseteiben, úgy nem indokolt, hogy az egyesülésnél, mely tényleg előnyükre van, ellentmondhassanak. Felhozott, hogyha a szerződés természetéből folyományozólag kívántatnék a mondott jog, az esetben általában minden egyes biztosítottak s nem egy meghatározott kisebbségének állana jogában az ellenmondás. Felhozott végül, hogy a gyakorlatban igen nehéz volna megállapítani a biztosítási összeget, mely után az illető tízed számítandó és mindezeknél fogva az indítványozott cikk elhagyása javasoltott. Ezekre válaszoltott: külföldi törvények, különösen a legújabb angol törvények szükségesnek találták az előfordulható szédelgések megakadályozása céljából ez intézkedést; a biztosítottak saját érdeke követeli, hogy az esetben, ha bizonyos számú érdekeltnek jónak találják, ellenezhessék az egyesülést, mivel a kezelés épúgy, mint a vagyoni állapot ily egyesülés által lényegesen megváltozik; egy meghatározott kisebbségnek kell pedig e részben jogot adni, mivel többségnek érvényrejutása az emberi természetben fekvő közönyösségnél fogva nem igen gondolható. Szavazás alkalmával az értekezlet többsége az indítvány mellőzése mellett nyilatkozott.

460. §. A szervezési költségek kárbiztosításoknál, valamint a testi épséget és egészséget tárgyazó biztosításoknál a biztosítási időre, a tulajdonképeni életbiztosításoknál pedig 15 évre osztható fel.

Lásd 459. §-nak a 8. ponthoz fűzött indokolását.

461. §. A külföldi biztosítási vállalatok, amennyiben mint részvénytársaságok a 210. és 211. §-ok rendeleteinek megfelelően, működésüket a magyar korona területére csak az

esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat jelen cím határozatainak alávetik, mi iránt a cégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak.

Ért. jkv. 464—465. lap. Szóba került, nem kellene-e határozottan kikötni, hogy a külföldi vállalatok a belföldön csak a viszonyosság föltétele mellett bocsátatnak be. Miután azonban a részvénytársulatoknál s a szövetkezeteknél az értekezlet máris megállapította a viszonyosság szükségességét és ezen viszonyosság minden esetre olyképp értelmezendő, hogy külföldi részvényvállalatok, vagy szövetkezetek csak akkor folytathatják az országban is üzleteiket, ha azon ország, amelyben székhelyük van, nemcsak a részvénytársulatokra és szövetkezetekre általában, hanem különösen a biztosítási részvénytársulatok és szövetkezetekre nézve a viszonyosság elvét elismeri s magyar vállalatokat működésre jutni enged; s miután egyes magánvállalkozóknak a biztosítási téren való tevékenysége, ha lehetséges is, legalább egyelőre gyakorlati jelentőséggel nem bír; a viszonyosság követelményének e helyütt külön föltüntetése szükségesnek nem találtatott. Egyébiránt a cikkben felveendőnek határozatott az, hogy a külföldi vállalatok, ha nálunk működnek, „belföldi működésükre“ nézve alávetik magukat a jelen fejezet intézkedéseinek.

462. §. A jelen fejezet határozatainak meg nem tartása esetében a vállalat igazgatósága, illetőleg a külföldi vállalat belföldi képviselősege, a jelen törvény 218. és 220. §-aiban megállapított büntetéssel sújtandó.

Ért. jkv. 465. lap. Megjegyzés nélkül elfogadtatott. Végül az értekezlet abban állapodott meg, hogy a jelen fejezet, mint a kár- és életbiztosításra közös határozatokat tartalmazó, a jogi határozmányokat magában foglaló intézkedések után alkalmas címmel veendő fel a törvénykönyv keretébe.

MÁSODIK FEJEZET.

Kárbiztosítás.

463. §. Azon ügylet, melynél fogva valaki ellenérték (díj) kikötése mellett arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény következtében érő vagyoni hátrányt megtéríti, kárbiztosítási ügyletnek tekintik.

Az, ki magát a hátrány megtérítésére kötelezi: biztosítónak; az, kinek javára a kártérítés kikötött: biztosítottnak nevezetik.

Terv. ind. 224. l. Ami magának a biztosítási ügyletnek meghatározását illeti, mely lényegileg a dresdai javaslatához csatlakozik, az lehetőleg híven adja vissza azon momentumokat, melyek a kérdéses ügylet fogalmához a biztosítás legtöbb neménél megkívántatnak. E momentumok közt kétségtelenül

legfontosabb a jövődöbeli esemény, melynek bekövetkeztéhez a biztosító kötelezettsége köttetik és a vagyoni hátrány, melynek megtérítése a szerződés által céloztatik. Úgy az egyik, mint a másik momentumra nézve a tervezet nemcsak a zürichi törvénykönyv, hanem a Code de Hollande intézkedéseitől is lényegesen eltér. Egyrészt a tervezet általában jövődöbeli eseményről és nem veszélyről szól, ami sokkal korrektebb, mert a biztosítás nem mindig veszély ellen, hanem igen gyakran bizonyos esemény bekövetkeztére köttetik, a meghatározás tehát hiányos maradna, ha a biztosítási ügylet egyik lényeges momentumaként a jövődöbeli veszélyt jelölné ki; másrészt a biztosítás tárgyaül a vagyoni hátrány megtérítését állítja fel, ami általános jelentőségénél fogva hasonlólag jobban megfelel az ügylet természetének.

Ért. jkv. 405—407. l. E cikk helyett az előadó a következő szöveget ajánlja: „Azon ügylet, melynél fogva valaki ellenérték kikötése mellett arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény bekövetkeztével érő vagyoni hátrányt megtéríti, kárbiztosítási ügyletnek tekintik. Az aki a hátrány megtérítésére kötelezi magát, biztosítónak“, az kinek javára a kártérítés kikötöttik, kedvezményezettnek s ez utóbbi, ha a szerződést maga köti, biztosítottnak nevezetik. A javaslatba hozott szöveg nemcsak annyiban tér el a tervezet szövegétől, hogy csak a kárbiztosítás definíciójára szorítkozik, holott az előbbi szöveg a biztosítást általában akarta meghatározni, hanem különösen azért, mert díj kikötése helyett ellenértékről szól, miáltal a kölcsönös biztosítás is belevonatik a definíció keretébe s így az értekezletnek egy már előbb hozott határozata érvényesül* és végül azért, hogy nemjövődöbeli eseményt tételez föl, miáltal azon gyakran előforduló biztosítások, melyeknél a szerződő felek teljes jóhiszemben kötnek biztosítási ügyletet, egy már bekövetkezett, de előttük ismeretlen esemény ellenében lehetetlenekké válnának, hanem csak meghatározott eseményről szól. A második kikezdés a biztosítási ügyletnél szereplő személyek megjelölése s a tervezetben előforduló kifejezések érthetőbbekké tétele végett ajánlatott. Az indítványozott cikk ellenében mindenkéül felhozott az, hogy a kárbiztosításnál fölösleges egy bizonyos személynek kijelölése, miután a biztosító kötelessége abban központosul, hogy kártérítést szolgáljon, ha a tárgyban kár történt;

E felfogás mindazonáltal támogatásra nem talált, mivel ha áll is az, hogy a biztosító kötelezettsége a kár esetével létesül, mégis ezen kötelezettséget mindig bizonyos személy irányában kell teljesítenie s ép ezt fejezi ki az ajánlott szöveg.

Kifogás tétellett továbbá a „vagyoni hátrány“ kifejezés ellen, mely különösen a testi sérülések elleni biztosításnál legalább is kétes értelmű és az ez esetben szenvedett hátrány, mint nem vagyoni vagy nem egészen vagyoni hátrányt talán kizárhatná;

az értekezlet mindazáltal e kifogást sem találta eléggé indokoltnak, mivel a kárbiztosítás tényleg csak szenvedett kárra irányulhat s így ha testi sérülés esetében kár és nem a biztosításnál tetszés szerint előre kijelölt összeg biztosítatik, (mely utóbbi esetben a testi sérülés elleni biztosítás életbiztosítássá válik), szintén vagyoni hátrányról s nem az általános és nagyon tág kifejezésű hátrányról lehetne szó.

A szöveg azon kifejezése, mely szerint a meghatározott esemény bekövetkeztével érő vagyoni hátrány térítendő meg, nem találtatott eléggé szabatos-

* Lásd a 453. §-nál foglalt indokokból Ért. jkv. 249. l.

nak a biztosítás lényegének meghatározására, amennyiben ugyanis ezen szövegezés mellett nem csupán az eseményből keletkezett kár, hanem az eseménnyel egyidejűleg keletkezett kár is olyannak volna tekintendő, melyet biztosítónak meg kell térítenie;

ennél fogva e szó helyett „bekövetkezéssel” a megfelelőbb értelmet adó „következéssel” tétetett s e változás mellett az indítványozott szöveg első kikezdése elfogadtatott.

A második kikezdésnél kifogás tétetett a „kedvezményezett” fogalmának főlvétele ellen; a kedvezményezett csak az életbiztosításnál fordul elő s a kár-biztosításnál általában csak két személy szerepel: a biztosító és a biztosított; ezzel szemközt felhozott, hogy kárbiztosításnál tényleg harmadik személy is biztosítható, pl. a bérlő biztosíthatja a földbirtokos földjeit, a továbbító az elküldendő árut stb. s így egy személy javára köttetik ki a biztosítás, ki sok esetben nem is tudja, hogy biztosított és ez kedvezményezett épúgy mint az életbiztosításnál azon személy, kinek javára az összeg biztosítottatik.

Az értekezlet többsége a második kikezdést ezután változatlanul elfogadta.

Ért. jkv. 489. I. Tekintettel arra, hogy a hivatott §§-okban sok oly intézkedés foglaltatik, melyek a jelen § céljával össze nem egyeztethetők, ezen § a következő módosított szövegezéssel fogadtatott el: a jelen fejezet határozatainak meg nem tartása esetében a vállalat igazgatósága, illetőleg a külföldi vállalat belföldi képviselője a jelen törvény 218. és 220. §§-ában megállapított büntetéssel sújtandó. Az értekezlet úgy találta, hogy kárbiztosításnál külön jogszemélynek „kedvezményezett” név alatt megállapítása felesleges, sőt igen sok zavarra adhatna alkalmat, miután fogalmának meghatározása más szempontból történnék, mint az életbiztosításnál. Ezért és tekintettel arra, hogy kedvezményezett a § tervezett értelmében csak igen ritkán fordulhatna elő, a kérdéses kikezdés ekként módosított: Az, ki magát a hátrány megtérítésére, kötelezi biztosítónak; az, kinek javára a kártérítés kikötött, biztosítottnak nevezetik.

Lásd 485. §-nál közölt 1903. D. 926.

22. Ha egy harmadik személy fizeti ki a biztosítási díjat, ezáltal a biztosított helyébe be nem lépett.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1904. D. 38. Az első bíróság ítéletét helyben hagyja.

Indokok: Felperes abból az okból, mert az első évi díjat D. Miklós helyét kifizette, a D. Miklós és az alperes által kötött biztosítási szerződésbe D. helyébe be nem lépett, a biztosítási ügyletet tekintve, a szerződő feleknek csakis az alperes és D. Miklós tekinthetők és így alperes jogosítva volt a biztosítási szerződést D. Miklós beleegyezésével megszüntetni.

23. A biztosító a biztosítási szerződést bizalmi természeténél fogva más biztosítóra egyoldalúan át nem ruházhatja.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1905. D. 511. Az első bíróság ítéletét helyben hagyja.

Indokok: Alperesnek egyik kifogása sem bír megállható alappal. Igaz ugyan, hogy a biztosítási szerződés bizalmi természeténél fogva oly kétoldalú szerződést képez, mely a biztosított félnek a biztosító személyébe vetett különös bizodalomban lévén alapját, a szerződő felek egyike a szerződésből folyó jogokat és kötelezettségeket a másik felet is kötelező hatállyal egyoldalúan másra át nem ruházhatja, amely jogszabályból azután az következik, hogy

alperes hozzájárulása nélkül felperes a szóbanforgó biztosítási ügyletet a G. biztosító szövetkezetére érvényesen át nem ruházhatta s e tekintetben azután bármilyen tartalmú szerződés jött is létre felperes és a G. biztosító szövetkeze között, akár olyan tartalmú, amelyet alperes állít, akár olyan, mint aminőt felperes vitat, annak a jelen biztosítási szerződésre befolyása nincs és nem is lehet.

Alperes ezt a kifogását sikerrel tehát csakis abban az esetben érvényesíthetné, ha vele szemben felperesként a felperessel kötött bizt. ügyletből kifolyólag a G. biztosító szövetkezetére lépett volna fel, de nem érvényesítheti ezt a kifogást magával a felperessel szemben, aki épen azért, mert a biztosítási szerződést alperes beleegyezése nélkül át nem ruházhatta, alperessel szemben viselte is a kockázatot és így az első évi díjat alperestől, aki ennek folytán a biztosítási szerződést a jelzett okból felbontani jogosult nem volt, joggal követelheti.

Lásd 459. § indokolását és 486. §-nál 1905. D. 644.

464. §. Biztosítás tárgya minden lehet, mi a biztosítottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bír.

Terv. ind. 224. I. A tervezet szerint, megfelelőleg az általános gyakorlatnak a biztosítás tárgya minden lehet, mi a biztosítottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bír. E meghatározásból önkényt következik, hogy a biztosítás nemcsak a közvetlenül érdekelt fél — pl. tulajdonos — hanem egy más javára is köthető, kit valamely tárgyra nézve bizonyos jogok illetnek, feltéve, hogy a biztosított érdek általában pénzben kifejezhető; az tehát, hogy az érdek egyedül a biztosítottra nézve bir-e értékkel, a dolgon mit sem változtat.

Ért. jkv. 407. lap.

„Biztosítottra” helyett „kedvezményezettre” szó tétetvén, különben a cikk változás nélkül elfogadtatott.

465. §. A biztosítási ügylet érvénytelen:

1. ha az oly vagyoni hátrány tekintetében köttetik, mely a biztosítottat egy általa vagy a biztosítási ügyletet megkötő harmadik személy által szándékolt tiltott cselekvény folytán érheti;

2. ha az esemény, melyre a biztosítás irányul, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett s a biztosított vagy a szerződő fél arról tudomással birt, vagy ha a biztosító tudta, hogy az esemény löbbé be nem következhetik;

3. ha a biztosítási szerződés a jelen törvényben kijelölt kellékeknek meg nem felel.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó).

Terv. ind. 224—225. I. A könnyebb áttekintés végett célszerűnek mutatkozott azon eseteket, amelyekben a biztosítási ügylet ipso jure érvénytelennek tekintendő, együttesen felsorolni; ezt egyébiránt azon körülmény is indokolhatja, hogy a kérdéses esetek, melyek a biztosítási ügyletek minden nemére

egyaránt kiterjednek, helyesen csak a jelen fejezetben, tehát együttesen voltak felsorolhatók. Tekintve magukat az egyes pontokat, azok kiegészítésére következő megjegyzések szolgálhatnak:

1. A tiltott cselekménnyel járó veszély elleni biztosítást a porosz javaslat is érvénytelennek nyilvánítja; de egyúttal kijelenti, hogy az, mi a biztosítónak, vagy a biztosítottnak adatott confiscatio alá esik. Ez intézkedés nyilván túlmegy a kereskedelmi törvény határain, melynek feladata magával az ügylet szabályozásával teljesen kimerítettnek tekinthető. Hogy a cselekvény a büntető, vagy más törvény által van e tiltva, egészen közönyös s a biztosítási ügyletre befolyása azért nem lehet, mert a tervezet általában minden megkülönböztetés nélkül intézkedik.

2. Minden oly esetben, midőn az esemény, amelyre a biztosítás irányul az ügylet megkötésekor már bekövetkezett, a biztosított család követ el, ha e körülményt tudva, elhallgatja; ily esetben tehát az ügylet ipso jure érvénytelennek tekintendő. E részben a porosz javaslat — 344. c. utolsó bekezdése — szerint azon vélelemnek van helye, hogy a biztosított, vagy ennek helyettese az eseményt tudta, ha annak megtörténte óta annyi idő telt el, mely alatt az eseményről tudomást szerezhetett. A tervezet a praesumptio felállítását nemcsak azért mellőzte, mert azt az újabb törvények általában elvetették, hanem főleg azért, mert az sok esetben méltatlanságra vezethet. A törvény teljesen eleget tesz a biztosító érdekeinek, ha ezt a kérdéses esetben a kötelezettség alól feloldja s a szóbanlévő praesumptióra már azért sincs szükség, mert a biztosítónak kivétel nélkül mindig módjában állandó igazolni, hogy a biztosított az esemény megtörténte tudomással bírt; míg ellenben a felállított praesumptióval szemben a biztosítottra nézve az ellenkező igazolása, a legtöbb esetben lehetetlen maradna. E nehézség lebegett a porosz javaslat szerkesztői előtt, midőn a kérdéses praesumptiót nem jogi okokkal, hanem a régibb európai törvényeknek még szigorubb intézkedéseivel igazolták.

3. Miután általában szükségesnek mutatkozott a biztosítási ügylet érvényességének feltételeit megállapítani, a következetesség azt kívánja, hogy azon szerződés, mely a törvény kellékeinek meg nem felel, ipso jure érvénytelennek nyilvánítsák. Ugy a Code de Hollande — 250. c. — mint a porosz javaslat — 344. c. — ezenfelül még hatálytalannak nyilvánítja a szerződést, ha annak tárgya a biztosításra nézve az ügylet megkötésekor érdeklél nem bírt. Ez intézkedést azonban a tervezet azért mellőzte, mert a biztosításokra nézve oly magától érthető feltételt képez, miszerint azt külön hangsúlyozni teljesen felesleges; de emellett nem tekinthető a biztosítási ügylet oly attributumának, hogy annak hiánya miatt a szerződés ipso jure érvénytelennek kellene nyilvánítani.

Ért. jkv. 407—408. l. Az első pont helyett az előadó tekintettel arra, hogy a biztosítási ügyletnél ezen ág újabb fejlődése folytán tényleg tiltott cselekvények ellen is vállalnak el biztosítást s hogy csak a biztosítási szerződést megkötő személy vagy kedvezményezett által szándékba vett tiltott cselekvény nem képezheti tárgyát a biztosításnak, következő szöveget ajánlja: „Ha az oly vagyoni hátrány ellen köttetik, mely a kedvezményezett egy általa vagy a biztosítási ügyletet megkötő harmadik személy által elkövetendő tiltott cselekvény folytán érheti;

az ajánlott szöveg elvben helyesnek találtatott, nagyobb világosság kedvéért azonban az „elkövetendő“ kifejezés helyett olyféle kifejezésnek fölvétele mondatott szükségesnek, mely inkább a célzásnak, vagy a szándéknak egy jövődében elkövetendő tiltott cselekvénye felelne meg és e célból a szövegező bizottság figyelme felkérte.

Továbbá aggály merült fel „e tiltott cselekvény“ kifejezése ellen, mint melyből világosan ki nem tűnnék, valjon csak fenyítő törvények által, vagy egyszersmind az erkölcsi törvények által tiltott cselekvények érthetők-e;

de ezen aggály eléggé indokoltnak azért nem találtatott, mivel tételes törvényekben tiltott cselekvények alatt csakis a rendőri és büntetőtörvények által tiltottak szoktak érteni s ez szándékoltatik ezúttal is. A 2. pontban az utolsóelőtti sorban „biztosított“ helyett az előbbi határozatok alapján tételt: „Kedvezményezett, vagy a biztosítási ügyletet megkötő harmadik személy“ — azonkívül e pont következő mondatával egészítették ki: „vagy ha biztosító tudta, hogy az esemény többé be nem következhetik“.

A 3. pont változatlanul elfogadtatott.

Lásd 485. §-nál közölt 1903. D. 718., 486. §-nál 1906. D. 398.

24. Ujtási szerződés, elkésett díjfizetés.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1902. D. 149. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A felek egyező előadása alapján tény az, hogy felperes az 1900. évi szeptember hó 1-én esedékessé vált biztosítási díjat a lejáratkor nem fizette, hanem azt elkéseiten 1901. évi április hó 12-én adta postára az alperes címére.

Megállapította a kir. törvényszék azt is, hogy alperes az imént jelzett pénzküldeményt csak 1901. évi április hó 14-én kapta meg, miután alperes ebbeli előadásának valóságát felperes bírói felhívására sem tagadta. E tényállás alapján a kir. törvényszék azt találta, hogy felperes kárigénye abban az esetben sem jogos, ha a kár bekövetkezének időpontja tekintetében felperes perbeli előadását, t. i., hogy a tüzeset 1901. évi április hó 13-án volt, kellene is valónak elfogadni s ha az alperes B) alatti levelének azt a magyarázatot lehetne is adni, hogy alperes az elkésett díjfizetést elfogadta: mert, ha a biztosított a biztosítási díjat elkéseiten fizette s a biztosító azt elfogadta, annak csak az a hatálya, hogy a biztosítási szerződés a jövőre nézve megújítottnak tekintendő, de a késedelem beálltától a fizetés megtörténteig a biztosítási szerződés hatályban nem volt.

Amennyiben pedig ellenkező kikötés vagy gyakorlat hiányában a biztosítási díj a biztosító telepén fizetendő, amikor a postautalványon küldött pénzüsszeg az alpereshez érkezett és amennyiben a fent megállapított tényállás szerint alperes a D) alatti postai vevény szerint feladott biztosítási díjat még 1901. évi április hó 13-án, vagyis azon napon sem kapta meg, amidőn vitatása szerint a tüzeset történt, ebből folyólag a díj nemfizetése folytán hatályát veszített biztosítási szerződés 1901. évi április 13-án hatályban nem volt, hanem az elkésett fizetés elfogadása esetén is csak a fizetés időpontjától 1901. évi április hó 14. napjától lépett volna újra hatályba, ha a biztosításhoz fűződő érdek, az esemény bekövetkezése folytán időközben meg nem szűnt volna.

Lásd 468. §-nál közölt 1902. D. 732, 485. §-nál közölt 997/1904.

25. A biztosítandó árúkészlet helyiségének helytelen megjelölése a biztosítást érvénytelené teszi.

Kir. Kúria 809/1903. Árúkészlet biztosításánál a két szerződő fél akaratának nemcsak abban kell találkozni, hogy az ügylet árúkészlet biztosítására köttessék meg, hanem abban is, hogy ez az árúkészlet egy tüzetesen megjelölt helyiségben legyen elhelyezve, amiért is a biztosítandó ingók elhelyezéseül szolgáló helyiségnek világos megjelölése oly döntő fontossággal bír, hogy a helyiségnek helytelen megjelölése a biztosítás érvénytelenségének jogkövetkezményével jár.

466. §. A biztosítási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával és megnevezése mellett, vagy enélkül. Ez utóbbi esetben azonban a szerződésben világosan kiteendő, hogy biztosítottak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintetik.

Az ügylet a szerződőfél érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tűnik.

Terv. ind. 225. I. Eltekintve attól, hogy a biztosítás a bizományi ügyletnek gyakran egyik kiegészítő részét képezi, általában nem volna elfogadható arra, hogy a biztosítás egy harmadik személy érdekében kizárassék; az ily biztosítást, mely különféle alakban fordulhat elő, a kereskedelmi forgalomban már azért sem lehetne helyesen ellenezni, mert a kereskedő érdekei gyakran azt követelik, hogy összeköttetései ismeretlenek maradjanak; ugyanazért nem ritkán fordul elő, hogy a biztosítás egy harmadik személy érdekében és ennek megnevezése nélkül kötöttik. De nemcsak a kereskedelmi forgalomban, hanem a közönséges életben sem ritka eset, hogy a biztosítás egy harmadik személy érdekében történik és pedig olyképen, hogy a tulajdonos saját dolgát, melynek fenntartása érdekében fekszik, egy harmadik javára biztosítja. Az ily esetek a biztosítási ügyletek természetét, a biztosító jogait és kötelességeit nem alterálhatják, feltéve, hogy a biztosított a szerződés feltételeinek általában eleget tesz. Hogy e tekintetben az életbiztosításnál mennyiben van kivételnek helye s hogy e kivétel mely okok igazolhatják, az a 499. c. indokolásában fog kifejtetni. Azon kételyek elhárítása végett, melyek a biztosítás által érdekelt fél személye iránt keletkezhetnének szükségesnek látszott kijelenteni, miszerint a biztosítási ügylet a biztosított érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tűnik; ezt egyébiránt még azért is szükséges volt kimondani, mert enélkül a biztosítónak nem állana módjában a szerződés feltételeit kellően ellenőrizni.

Ért. jkv. 408. I. Az első kikezdésből az utolsó mondat „az erészbni kivétel a 499. cikkben állapítatik meg“, mint tisztán az életbiztosításra vonatkozó s a kárbiztosítással összefüggésben nem lévő elhagyatott. Az előadó indítványára azonban e kikezdés következő mondattal toldatott meg: „Ez utóbbi esetben mindazáltal a biztosítási szerződésben kiteendő, hogy kedvezményezettnek a biztosítási ügylet által érdekelt bemutató tekintendő“, ezen megtoldást, tekintettel arra, hogy a biztosításnál elvileg érdekelttség kívántatik, helyesnek találtatott, szövegezése mindazáltal nem lévén eléggé szabatos, a szövegezési bizottság felkérte az avégből, hogy kifejezést adjon azon eszmének, mely szerint a kedvezményezett a kötvényt előmutatni s ezenkívül még érdekelttségét bizonyítani tartozik. Az első kikezdéshez különben még azon megjegyzés is tétett, hogy az esetben, ha biztosítás harmadik személy érdekében s annak megnevezésével történik, világosan kiteendő, valjon ez annak tudtával, vagy anélkül történik-e;

miután azonban e részben az illető vállalat mindig tehet kérdést a biztosítás megkötésénél s másrészt fontos ok ennek kényszerű elrendelésére föl nem hozható: az ellenvetés figyelembe nem vétetett.

A második kikezdés elvben helyesnek találtatott, az elsősorban lévő „biztosított“ szó helyett mindazáltal „a biztosítási ügyletet megkötő személy“ tétetett.

26. Szegődményes elnevezés alatt a dohányos is értendő.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 1023. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi stb. A kir. ítélőtábla 1906. II. G. 89. Alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Alperes panasolja, hogy a felebbezési bíróság anyagi jogszabály sértésével értelmezte a felek között létrejött szerződést aként, hogy ennek 15. pontjában a szegődményesek felsorolása csak példaszerű.

Ez a panasz alaptalan.

Mert alperesnek abból a saját előadásából, hogy ő a felperes szegődményesei közül csak gazdatisztjeit és éves cselédjeit akarta biztosítani, kiténik, hogy a szegődményesek alatt nem csupán a gazdatisztok és éves cselédek értendők, hanem, hogy e fogalom alatt a gazdasági alkalmazottak egész körét kell érteni és mert ebből következik, hogy akkor, amikor a felek a szerződés 15. pontjában a szegődményesek ingóit kívánták biztosítani és zárjel közt a szegődményesek szó után „gazdatisztok és éves cselédek“ szavakat tették, ezzel csak példaszerű felsorolásba bocsátkoztak és a biztosítást nem akarták a szegődményeseknek csupán ezen két csoportjára szorítani, mert ha ez lett volna a felek szándéka, akkor szükségképen meg kellett volna ezt világosan és tüzetesen jelölni, vagy azt a szót „szegődményesek“ elhagyni, ilyen világos és tüzetes meghatározás hiányában tehát a biztosítás a szegődményesek egész körére kiterjesztettnek veendő s ekként az összes szegődményesek ingóságai biztosítottaknak tekintendők.

Alperesnek az a panasza is alaptalan, hogy anyagi jogszabály sértésével mondotta ki a felebbezési bíróság azt, hogy a dohányos a szegődményes fogalma alá vonható.

Mert a meg nem támadott tényállás szerint a dohányosok felperestől nemcsak a dohánytermés egy részét, hanem szegődményes földet, lakást és marhatartást is kapnak és mert ezekre való tekintettel a felebbezési bíróság helyesen vont a dohányosokat a szegődményesek fogalma alá.

Mint hogy eszerint a felek közt létrejött szerződés 15. pontjában az összes szegődményesek ingói biztosítottak tűzkár ellen s mint hogy a kifejtettek szerint a dohányosok a szegődményesek közé sorolandók: helyesen terjesztette ki a felebbezési bíróság a szerződés hatályát a dohányosok ingóira, ezzel tehát a felebbezési bíróság anyagi jogszabályt nem sértett.

Az az alperesi panasz pedig nem bír alappal, hogy a dohányosoknak a szegődményesek közé sorozása tételes törvénybe ütköznék.

A szegődményes fogalma ugyanis nem azonos a cseléd fogalmával és sem az 1900: XXIX. t.-c. sem egyéb törvény rendelkezése nem zárja ki azt, hogy a dohányos szegődményesnek tekintethessék s az előbb idézett törvényben a szegődményesek köre kimerítően meghatározva nincs.

467. §. Ki más érdekében, ennek meghatalmazása nélkül köt biztosítási ügyletet, a biztosítási díjért személyesen felelős.

Ha a biztosítási díj rendesen fizettetik, az ügylet későbbi jóváhagyása akkor is hatályal bír, ha ez az esemény megtörténte után következik be.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó.)

Terv. ind. 225—226. I. A dolog természetének teljesen megfelel a 467. c. első bekezdésének azon intézkedése, mely szerint a meghatalmazás nélküli

ügyviselő a biztosítási díjért személyesen felelős; e tekintetben teljesen közönyös lévén az, hogy a biztosító a meghatalmazás hiányáról bírt-e tudomással vagy sem. E körülménynek a biztosító kötelezettségére azért sem lehetne befolyást tulajdonítani, mert ez esetben a harmadik személyek érdekében kötött biztosítások lehetlenné tételnének s a kereskedelmi forgalom minden igazolható ok nélkül megfosztanék egy jótéteménytől, melyet más intézkedéssel pótolni nem lehetne. A megbízás nélkül kötött ügyletek azt, kinek nevében köttetnek csak akkor kötelezik, ha az ügyvitelt utólagos jóváhagyásával szentesíti; e jóváhagyásnak egyik következménye, hogy az visszahat a megkötés idejére, vagyis az ügylet úgy tekintetik, mintha már kezdetben érvényesen kötöttet volna, nem tévén e tekintetben rendszerint különbséget az, hogy az utólagos jóváhagyás mikor következett be. Ez elvek a biztosítási ügyletre alkalmazva azon eredményre vezetnek, hogy a biztosítást azért, mert a jóváhagyás az esemény megtörténte után következett be, érvénytelennek tekinteni nem lehet, feltéve, hogy a biztosítási díj rendesen fizetett. A biztosító — amennyiben az ügylet általában érvényesen kötöttet — viszontteljesítésként egyedül a díj pontos fizetését követelheti, mi ha megtörtént, joggal kötelezhető arra, hogy a biztosítási szerződésnek maga részéről megfeleljen. Egyébiránt a kérdéses intézkedés felvételét még azon körülmény is indokolhatja, hogy enélkül a biztosítónak jogában állana az ügylet érvényességét minden oly esetben kétségessé tenni, midőn a meghatalmazott nem igazolhatná, hogy a jóváhagyás az esemény bekövetkezése előtt már megtörtént.

Az értekezlet változatlanul elfogadta.

27. Ha nem a tulajdonos biztosít.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1902. D. 65. Midőn a biztosított, t. i. alperes a biztosított tárgyak tulajdonosának a fia és egyúttal örököse is és később, de még a biztosítási szerződés tartama alatt ugyanazon tárgyaknak tulajdonosa lesz: akkor nem hivatkozhatik arra, hogy az általa kötött biztosítási szerződés érvénytelen, mert az alperest a biztosítási szerződés megkötéséhez anyagi érdek fűzte.

28. A biztosítási szerződés meghatalmazott útján is köthető.

Kir. Kúria 1576/1903. A biztosítási ügylet ép úgy, mint minden más szerződés, meghatalmazott által is köthető, mire nézve az, hogy az ügyletnek a biztosított és szerződő fél részéről való jóváhagyása az ügylet megkötése előtt vagy annak megkötése után következett-e be, különbséget nem tesz. Hamis adatoknak a biztosítási ajánlatban történt felhozása a biztosítási szerződést csak az esetben teszi hatálytalanná, ha a hamis adatok a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges körülményekre vonatkoznak.

468. §. A biztosítási ügylet érvényességéhez írásbeli szerződés szükséges.

Az írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveibe történt bevezetése.

A bevezetés megtörténtnek tekintetik, ha a biztosító a biztosítási ajánlatot annak vételétől számítandó 48 óra alatt vissza nem utasította.

Ez utóbbi esetben a biztosítás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó.)

Terv. ind. 226. I. A nevezetesebb európai törvények a biztosítási ügylet érvényességéhez kivétel nélkül írásbeli szerződést kívánnak ugyan, de nem zárják ki, hogy e szerződést a kellő alakban kiállított bárca helyettesíthesse, feltéve, hogy magában a bárcában a szerződés joghatálya még más feltételhez nem köttetik. A biztosított rendszerint egy általa aláírt ajánlatot nyújt be, melynek folytán a biztosító a bárcát kiállítja anélkül, hogy a felek közt külön szerződés köttetne; ez egyébiránt már azért is mellőzhető, mert az ügylet lényeges feltételei, tehát a felek egymásközi jogviszonyait tárgyaló pontozatok a bárcának rendszerint kiegészítő részét képezik. E tekintetben kivételnek a viszontbiztosításra nézve van helye, melynél formászerű bárca nem állítatik ki, hanem a kölcsönös jogviszonyok külön szerződésben szabályoztatnak. Míg azonban a tervezet szerint a bárca az írásbeli szerződést rendszerint pótolhatja, nem volna helyes az ügylet érvényességét a bárca kiállításától függővé tenni, ha a szerződés egyébként a törvény rendeleteinek megfelelőleg jött létre. Ez álláspontot foglalja el a Code de Hollande, mely habár a bárca kellékeit egyenként megállapítja, egyszersmind kijelenti, miszerint a felek igazolható megállapodása a bárca kiállítása előtt is kötelező.

Ért. jkv. 409—412. I. Az első kikezdés ellen azon kifogás tétel, hogy az írásbeliség a dolog természete s több külföldi törvények példája alapján nem szükséges a biztosítási szerződés érvényességéhez, hanem elegendő a két fél akaratának találkozása és csakis a szerződés létesülésének megállapítása céljából mondandó ki az írásbeliség.

Az értekezlet mindazáltal tekintettel arra, hogy a szerződő felek akaratának találkozása írásbeli szerződés hiányában számos esetben csak igen nehezen vagy épen nem lesz bizonyítható s így a biztosítási ügyleteknél a vitás viszonyok nagy számban fognának szaporíthatni, hogy továbbá a biztosítási ügylet mindenesetre oly fontos, melynek létesülését ép úgy mint ez más fontos szerződésnél hasonlóképp elfogadhatott, az írásbeliség alakosságához kötni a forgalom veszélyeztetése nélkül lehet: az első kikezdést változás nélkül elfogadta.

A második kikezdésre nézve fölemlített egyrészt, hogy egészen felesleges, amennyiben ugyanis az mondatik ki, hogy a bárca vagy kötvény írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintetik, ami iránt úgyis mindenki tisztában lehet; ezzel szemben ismét felhozott, hogy a gyakorlatban a kötvény szokásos s miután ezen egyoldaluan kiállított okmány iránt mégis kétség támadhat, valjon szerződésnek tekintendő-e, nagyobb világosság kedvéért nem ártana ily intézkedésnek fölvetése. Más oldalról a kikezdésnek „bárca” szava ellen azon kifogás tétel, hogy a gyakorlatban a biztosítási okmány „kötvény” név alatt fordul elő s hogy továbbá a gyakorlati szokásnak megfelelően célszerű lenne „egészben vagy részben nyomtatott kötvényről” szólni; ez utóbbira nézve megjegyeztetett, hogy aziránt kétség semmiesetre sem lehet, miszerint a nyomtatott szerződés époly jogerejű, mint az írásbeli. Továbbá kifogás tétel az a kikezdés azon határozata ellen, mely írásbeli szerződéssel egyenlőnek mondja a kézbesített bárcát és pedig azért, minthogy lehetséges, hogy a kézbesített bárcában a biztosítás oly föltételekhez köttetik, melyekhez a biz-

tosított nem kíván járulni s így a biztosító tetszésétől és egyoldalú akaratától tétetnék függővé a biztosítási szerződés; ennél fogva azzal kívántatott kiegészítetni az említett kifejezés, hogy a kézbesített s kifogás nélkül elfogadott bárca tekintessék a szerződéssel egyenlőnek. Ezzel szemközt kiemeltetett, hogy a kézbesített kötvény alatt semmiesetre sem érthető a biztosítási feltételeknek a biztosítóra való erőszakolása, hanem csak az akar kimondatni, hogy az egyszer kézbesített bárca a biztosított részéről a szerződés kétségen kívülre tevő okmány gyanánt használható s ép ezért az elfogadás eszméjének kifejezése nem mulhatatlanul szükséges. Kifogás tétetett az ellen, hogy e kikezdésben mintegy melleleg a biztosítási szerződés érvényességének kezdete határozatik meg és pedig olyképp, hogy az a bárca kézbesítésétől tétetik függővé. Nem tekintve az alaki hiányt, mely a biztosítási ügyletnek egyik legfontosabb elvét majdnem csak rejtetten akarja megoldani, fölhozott egyrészt, hogy a gyakorlati életben tényleg nem a bárca kézbesítésétől, hanem mielőtt a biztosító vállalat a felet értesíti, hogy a tett ajánlatot elfogadja, érvényes a biztosítási ügylet; ezzel szemben ismét másrészt hivatkozás történt a biztosítási vállalatok kötvényeire, amelyekben rendszerint a bárca kézbesítéséhez köttetik a szerződés érvényessége. Ugyane tárgyat illetőleg kiemeltetett, hogy főképp azon biztosításoknál, melyek ügynökök közvetítése mellett létesülnek, a kötvény kiállításának s kézbesítése közt oly hosszú idő telhetik el, mely alatt a biztosítottat kár érheti s ez esetben jóhiszeműsége mellett is biztosítva nem volna, ha a biztosítás a kötvény kézbesítésétől tétetnék függővé, ennél fogva egyrészt a biztosítási szerződés érvényességének kezdetét általában írásbeli megállapítás elégségesnek találtatott, tekintet nélkül, a bárca kiállítatott e vagy sem; másrészt pedig általában bármiféle intézkedésnek fölvétele nem mondatott célszerűnek, hogy így a bírósétről-esetre a körülmények méltánylása mellett intézkedhessen az ügyben.

A második kikezdés iránt folytatott tárgyalásnál több részből a biztosítási szerződés kezdetére nézve tétettek indítványok és pedig tekintettel arra, hogy a szövegből legalább melleleg a szerződés kezdete a kötvény kézbesítéséhez köttetik, ez pedig sok esetben a biztosítóra nézve hátrányos lehet s a biztosítási szerződés érvénye a dolog természeténél fogva a szerződők akaratának találkozása által létesül: az érvénybelépésre nézve egyrészt azon időpont ajánlatot, melyben a biztosító az ajánlatot elfogadta és azt üzletkönyveibe bejegyezte; másrészt már az ajánlat megérkezte tartott alkalmas időpontnak, amennyiben ez netán gyakorlati nehézségekkel járónak mutatkoznék, oly intézkedésnek fölvétele hozatott javaslatba, mely szerint az ajánlat megtétele után postafordultával kénytelen lenne a biztosító az ajánlat iránt nyilatkozni, ellenkező esetben a biztosítást megkötöttnek tekintetnék. Ezen két indítványon kívül különösen azon szempontnál fogva, hogy a biztosított érdeke a biztosító önkénye ellen lehetőleg védessék s mégis írásbeli alap alkalmaztassék a biztosítási ügyletnél: a biztosítás érvényessége olyképp javasoltatott megállapítani, hogyha az egyik fél írásbeli nyilatkozatát a másik elfogadta a biztosítási szerződés érvényessége kezdődik. Mindezen indítványok mindazáltal tekintettel arra, hogy az értekezlet előbbi ülésében a biztosítási ügylet érvényességéhez írásbeli szerződést talált szükségesnek s a javasolt indítványok ezen határozattal ellenkeznek, pedig az értekezlet előbb megállapított határozatától eltérni szükségesnek nem találta; mellőztettek.

Miután a gyakorlatban tényleg a biztosítási kötvény szerepel a biztosítási szerződések megkötésénél, a kötvény pedig egyoldalúan szokott kiállítatni s így nem egyesíti magában azon minősítványokat, melyeket írásbeli szerződéshez csatolni szoktak: az értekezlet min-

denesetre kimondandónak vélte, hogy a biztosítási kötvény írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintessék.

Szóba került ezután, mikor tekintessék már a kötvény írásbeli szerződéssel egyenlő érvényességnek; e részben több oldalról a szövegben kifejezett értelem talált pártfogásra, mely szerint a kézbesített kötvény tekintessék olyanoknak és pedig azért, mivel a gyakorlatban tényleg a kötvények rendszerint azon záradékkal látvák el, hogy a kézbesítéstől kezdve érvényesek. Mivel mindazáltal a kézbesítés feltételénél a biztosított nagyon is a biztosító önkényétől és sok esetben az ügynököktől is függ, a biztosítottnak elküldött kötvény ajánlatot alkalmasabbnak és pedig azért, mert ez esetben a biztosítás már akkor volna érvényes, midőn azt rendelkezése számára a biztosító elküldi. Ezen indítvány ellen felhozott, hogy még mindig nem nyújt elég biztosítéket a felekre nézve, mert az ügynöknél még mindig visszatartható a kötvény s így az időközben bekövetkezett kár ellen a biztosított még nem tűnnek fel biztosítottnak; ennél fogva ajánlatot a porosz javaslat 330. cikke, mely szerint írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított s a biztosított által elfogadott kötvény; ezen határozomány nagyon is tág kifejezéseiben, a kötvény, mielőtt az az ajánlat intencióinak megfelel a biztosított által elfogadottnak tekinthető s így leginkább megfelel a biztosítási ügylet természetének. De az értekezlet ez indítványt sem találta kielégítőnek, miután a mondott értelem a határozomány szavaiból csak erőltetett magyarázat útján vehető ki s az elfogadás inkább a kézbesítés feltételezőnek látszik;

az értekezlet elegendőnek vélte, ha a szöveg írásbeli szerződéssel egyenlőnek mondja a kiállított kötvényt. Hogy mindazáltal a biztosított a biztosító önkényétől ne függjön a biztosítási kötvény kiállításától folytán és hogy lehetőség nyújtassék a szerződés érvényességét már azon időtől is számítani, midőn a biztosító a szerződés kötésben való beleegyezését írásbelileg nyilvánítja, írásbeli szerződéssel egyenlőnek, a kiállított kötvény mellett még vagylagosan az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveibe való feljegyzése is határozatott.

A cikknek azon intézkedése, hogy a kötvény csak annyiban tekintetik írásbeli szerződéssel egyenlőnek, amennyiben abban a szerződés kötelező ereje még más feltételhez nem köttetik, elhagyatott és pedig azért, mivel ezen todat nem a szerződés érvényességére vonatkozhatik, hanem a biztosítási kötelezettség feltételes létesülésére, mely mellett maga a szerződés kétségkívül még érvényes. Végül a „bárca“ szó helyett a szokásosabb és érthetőbb „kötvény“ szó fogadtatott el.

Ért. jkv. 489—490. l. Ezen § ellen felhozott még, hogy ámbár az az ügylet természetének helyes felfogásából eredt, mégsem óvja meg elegendőképp a biztosítást kereső fél érdekét és sok esetben a társaság önkényétől teszi függővé a kötvény erejének kezdetét. Különösen a nyári idény alatt a biztosító társaságok a legmegfeszítettebb munkásság mellett sem képesek a beérkezett bevallásokat kellő gyorsasággal elintézni és sokszor napok mulnak el, míg az el nem utasított fél a kötvényt megkapja. Ily időszakban könnyen megtörténhetik, hogy a kötvény elküldése s a könyvekbe feljegyzése előtt kár éri a biztosítást kereső félt. Ekkor azonban az ily fél semminemű igénnyel nem bírna. Ezért a biztosítótól teljesen független körülmények és tények kell, hogy állapítsák meg és védjék a biztosítást kereső félnek érdekét. Ily tény a bevallás elküldésének ideje azon helyre, hol annak el- vagy elnem fogadása felett határoznak, az elküldés idejét a társaságtól nem függő postának bélyege bizonyítván. Ezekhez képest tehát, úgy a biztosító, valamint a biztosított fél

érdekei legjobban lennének megvédve, ha a kérdéses § változatlan megtartása mellett kimondatnék, hogy az elfogadott ajánlatnak a könyvekbe történt bevezetésével egyenlőnek tekintetik, ha az ajánlat a biztosítóhoz érkezésétől számítható 48 óra alatt vissza nem utasított.

Lásd az 500. §-nál közölt 1908. D. 10.

29. Hatályát veszített szerződés megújítása.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1902. D. 732. Az elsőbíróság ítéletét helyben hagyja. A budapesti kir. ítélő Tábla. 1903. II. G. 22. felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Felperes anyagi jogszabályok megsértése miatt két okból támadta meg a felebbezési bíróság ítéletét. A panasz egyik irányban sem bír alappal.

Mert a K. T. a biztosítási ügyletről, annak sajátos jogi természetére, külön és tüzetesen rendelkezik. Amennyiben tehát a K. T.-nek a biztosítási ügylet megkötésére vonatkozó tüzetes rendelkezése a kereskedelmi ügyletek megkötésének a K. T.-ben foglalt valamely általános szabályától eltér: a biztosítási ügylet érvényének elbírálásánál nem a kereskedelmi ügyletek megkötésére általánosságban vonatkozó jogszabály, hanem a K. T.-nek kizárólag a biztosítási ügyletre vonatkozó különös rendelkezése szolgálhat csak irányadóul. Ebből szükségképp következik, hogy a biztosítási ügylet érvényes létrejöttének eldöntésénél a K. T. 468. §-ának erről intézkedő tüzetes határozmányával szemben, amely a K. T. 506. §-a szerint a dolog természetének megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó a K. T. 315. §-ában foglalt általános rendelkezés alkalmazásba nem jöhet.

Nem okoz különbséget, hogy a jelen perben a biztosítási szerződés megújításának érvénye a döntés tárgya. Mert a K. T.-nek a biztosítási szerződés érvényes létrejöttéről intézkedő 468. §-a nem csupán az eredeti biztosítási szerződés megkötésénél, hanem ami ezzel egyértelmű: a biztosítási szerződés megújításánál is egyformán irányadó.

De nem sértett a felebbezési bíróság anyagi jogszabályt abban a tekintetben sem, hogy K. T. 468. §-ának ama határozmányja, mely szerint a biztosítási szerződés érvényesen létrejöttnek tekintetik, ha az ajánlat 48 óra alatt vissza nem utasított, csupán jogvédelmet foglal magában, melynek a kifejezésre jutott akaratnyilvánítás szerint való módosulása nincs kizárva. Mert a fennforgó esetben ily eltérő akaratnyilvánítás kifejezésre nem jutott. Felperes ugyanis az 1894. évi február hó 22-én kelt 1/F. alatti ajánlatban a K. T. 468. §-ának idézett határozmányától eltérő feltételt ki nem kötött, s az A/F. alatti kötvényben foglalt általános biztosítási feltételek 2. pontja 2. bekezdésében előírt ama kikötésnek, hogy a szerződés reaktíválása céljából új orvosi vizsgálatnak tartozik magát alávetni, a 4/F. alatti orvosi jelentés szerint, mely 1894. évi február 22-én, tehát ugyanegy napon kelt, mint az 1/F. alatti ajánlat: felperes eleget tett. Így tehát a biztosítás reaktíválása annak következtében, hogy alperes az 1/F. alatti ajánlatot 48 óra alatt vissza nem utasította, a K. T. 468. §-a szerint érvényessé vált.

Nem változtat ezen, hogy alperes a reaktíválás céljából nála befizetett 536 K 92 fillért a B) alatti elismervény tartalma szerint csupán foglalóul fogadta el azzal a kijelentéssel, hogy e foglalót az esetben, ha a biztosítást el nem fogadná, vissza fogja téríteni. A B) alatti levél ugyanis 1894. évi február hó 22-én, tehát az 1/F. alatti ajánlattal ugyanegy napon s ennél fogva még a K. T. 468. §-ában meghatározott idő lejártá előtt kelt, s miután e levél sem a K. T. 468. §-ának vonatkozó rendelkezésétől eltérő akaratnyilvánítást, sem

visszautasítást nem tartalmaz: a K. T. 468. §-ában megállapított jogvédelmet a B) alatti levél egyáltalában nem módosíthatta. Annál kevésbbé módosíthatta e jogvédelmet az, hogy alperes 1894. évi április hó 4-én kelt C) alatti levelének tartalma szerint arról értesítette felperest, hogy a még hátralékos 16 K 08 fill. beküldése után a megújítási díj teljes lefizetését igazoló nyugtát ki fogja szolgáltatni, mert a biztosítás megújításának érvénye a K. T. 468. §-a szerint, már a C) alatti levél kelte előtt beállott s a C) alatti levél eltérő akaratnyilvánítást vagy visszautasítást különben sem tartalmaz.

Mínt hogy ezek szerint a fellebbezési bíróság az ítéletében megállapított s a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálatnál irányadó abból a tényállásból, hogy alperes biztosító társaság a felperes reaktíválási ajánlatát 48 óra alatt vissza nem utasította, anyagi jogszabály megsértése nélkül s a K. T. 468. §-ának helyes alkalmazásával vonta le ezt a jogi következtetést, hogy a biztosítási szerződés a peres felek között jogérvényesen megújított, s hogy ennél fogva felperes a megújítási díjnak befizetett összegét a kockázatot viselő alperestől jogszerűleg vissza nem követelheti.

30. Írásbeli ajánlat kikötése esetén ennek hiányában érvényes szerződés nem jön létre.

Kir. Kúria 1683/1903. A felek akaratához képest a biztosítási szerződés írásbeli ajánlat alapján volt megkötendő. A biztosító a biztosítási kötvényt egy a felperes által aláírt és egy alá nem írt ajánlat alapján egységesen állította ki; mínt hogy eszerint az ügylet megkötéséhez a felek akaratához képest megkívánt írásbeli ajánlat meg nem tételét, ennél fogva a biztosítási ügylet érvényesen létre nem jött s a biztosító biztosítási díját nem követelhet.

31. Az első év díjfizetése nem tagadható meg azon az alapon, hogy a kötvény a biztosítottnak ki nem adatott.

Kir. Kúria 5822/1903. Oly esetben, ha a kötvényben a biztosítás kezdete naptárszerűleg meg van határozva, az érvényesen megkötött biztosítási szerződésnek hatályba lépése joghatályosan nem köthető azon feltételhez, hogy (az első díj lefizetése ellenében) a kötvény a biztosítottnak tényleg kiadatott legyen. Az első évi díj lefizetése tehát nem tagadható meg az alapon, hogy a kötvény a biztosítottnak nem adatott ki.

32. Az írásbeli ajánlattól eltérő szóbeli megállapodás.

Budapesti kir. ítélőtábla: 1905. II. G. 185. A kereskedelmi törvény azon rendelkezéséből, hogy a biztosítási ügylet érvényességéhez írásbeli szerződés szükséges és a kötvénynek magába kell foglalnia a biztosítási díjat is: következik, hogy oly esetben, amidőn a biztosítási kötvényben a biztosítás az írásban tett ajánlattal megegyezően van kitüntetve, az írásos szerződésül jelentkező kötvénnyel szemben nem vehető figyelembe az azzal ellenkezően a biztosítási díj összegére nézve szóbelileg létrejött olyan megállapodás, hogy a biztosított a kötvényben kitettnél nagyobb összeget fizessen. A kereskedelmi forgalomban megkívánt biztosságnak s a mindig szem előtt tartandó kölcsönös bizalomnak és hűségnek tekintetei a kereskedőnek köteletségévé teszik, hogy a szerződéses helyzet fontos körülményeire nézve egyik fél a másikat, még ha e körülmények felett való döntés szabad elhatározására van is bízva, aránytalanul hosszú ideig bizonytalanságban ne hagyja, amiért is ő elkésztett tett nyilatkozatából a maga javára előnyt nem származtathat.

33. A biztosítási szerződés érvényesen létrejött, ha a biztosító az ajánlat visszautasításáról csupán ügynökét értesíti.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1905. D. 820. Budapesti kir. ítélet-tábla 1906. II. G. 84. Egymagában az a körülmény, hogy az ajánlat visszautasításáról a biztosító csupán ügynökét tudósította, a K. T. 468. §-ában említett visszautasítást nem állapítja meg, mivel alperesnek ez a tény a társaságnak olyan belső ügykezelési intézkedése, amely harmadik személy irányában az alperes részéről történt akaratnyilvánítással csak akkor válik, ha arról az illető harmadik személy értesült.

34. A tőkésítés módozataira a keresk. törvénnyel nem ellenkező szerződéses megállapodások kötelezők.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 979. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Budapesti kir. ítélet-tábla 1907. I. G. 607. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A fellebbezési bíróság a peres felek közt létesült biztosítási szerződés megkötése körül közvetítőként eljáró O. Samu tanunak, valamint magának felperesnek vallomásából állapította meg tényként azt, hogy az alperes díjszabását tartalmazó, prospektusnak nevezett és D. alatt csatolt könyvecske a biztosítási ajánlat megtételekor felperessel közöltetett.

Ez a ténymegállapítás mint a vallomások tartalmával nem ellenkező, szabályszerű. Ebben a D. alatti könyvecskében a 24-ik lapon az foglaltatik, hogy a kötvény tőkésítésének csak akkor van helye, ha a teljesített befizetések alapján a kötvény legalább 1200 koronáról kiállítható, s az a peres felek közt nem volt vitás, hogy a jelen esetben a teljesített befizetések összegét tekintve, a kötvény csupán 800 koronáról volt volna kiállítható, a C. alatt csatolt biztosítási szerződés hátlapján nyomtatott „feltételekben” pedig, melyekre a szerződés főlapján is hivatkozás történik, bent foglaltatik az is, hogy alperes a tőkésítést a prospektusban foglalt határozatok szerint engedélyezi.

Midőn tehát a fellebbezési bíróság ezek alapján arra a jogi következtetésre jutott, hogy felperesnek tőkésített kötvény kiállítására irányuló keresete jogtalan, nem sértette meg a Ker. Törvény 468. és 472-ik §-ait melyek szerint a biztosítási szerződés írásba foglalandó és a felekre nézve a szerződés feltételei irányadóak.

Mert magában a felek szerződéséül kiállított kötvényben hivatkozás van a D. alatt csatolt könyvecskére s annak határozmányai a szerződés feltételeinek nyilvánítatnak.

Lásd 487. §-nál közölt 1907. D. 503.

35. 48 óra alatt vissza nem utasított ajánlat kötelező és a szerződés létrejött.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 66.439/1908. Az alperes köteles stb. A budapesti kir. tábla 2532/1908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért is, mert a K. T. 468. §-ának 3. bekezdése és 506. §-a értelmében az ajánlatnak a biztosító könyveibe való bevezetése megtörténtnek tekintetik, ha a biztosító a biztosítási ajánlatot annak vételétől számítandó 48 óra alatt vissza nem utasította, már pedig alperes nem is állította, hogy az ajánlatot ezen idő alatt visszautasította, vagy arra nézve módosítást kívánt volna, hanem csak azt állította, hogy miután a belső ügykezelés folyama alatt értesült a biztosított haláláról, az ajánlatot stornirozta, ehhez pedig joga nem volt, mert az ajánlatnak a kézhezvételtől számított 48 óra alatt vissza nem utasítása folytán az elfogadottnak tekintendő és emellett nem bír fontossággal az a körülmény,

hogy az ajánlatot alperes állítólag könyveibe be nem vezette, hogy biztosítási kötvényt ki nem állított és hogy a kötvényt az esedékes biztosítási díj beszedése végett a biztosított halála előtt az ügynöknek állítólag el nem küldötte, mivel alperes mulasztásából felperesre joghátrány nem származhatik, továbbá mert a C) alatti ajánlat szerint, a biztosított kifejezetten csupán a biztosítási feltételek 1. és 3. pontjában foglalt következményeket fogadta el, következésképp az általános biztosítási feltételek 4. pontjában foglalt és a biztosítási szerződés hatályba lépésére vonatkozó kikötésnek magát az ajánlat szerint alá nem vetette s így az a kikötés a jelen esetben figyelembe nem jöhet.

A kir. Kúria 364/1909. A másodbíróság ítéletét felhozott indokaiból helybenhagyja.

Jegyzet: A biztosító társaságnak az életbiztosítási ajánlatot tevőhöz intézett azon nyilatkozatából, „a kötvényt csak az elrendelt orvosi vizsgálat után állíthatjuk ki” és „felszólítjuk tehát, hogy magát az orvosi vizsgálatnak alávesse”: megállapított, hogy a szerződés megkötése újabb feltételekhez kötött és az ajánlat el nem fogadott. Az ajánlat tehát érvényesen visszavonható volt; mert midőn a biztosító társaság részére a biztosítási ajánlatra való nyilatkozatás céljából bizonyos határidő ki nem kötött és a fél ajánlatát oly időben vonja vissza, midőn a biztosító társaság annak elfogadása tárgyában még nem határozott, tekintettel a K. T. 314. §-ában foglaltakra, a biztosítási szerződés többé joghatályosan nem létesülhet s így az ajánlat kiállításának alkalmával a díj fedezetéül kiadott váltó érvényesítésére a biztosító társaság nem jogosult.

36. Ha az ajánlat visszautasítását a biztosító elmulasztja.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1909. D. 1147.

Olyan esetben midőn a biztosító az értéknek csupán $\frac{3}{4}$ része erejéig fogadja el az ajánlatot és vezeti be könyveibe, de sem a kötvény kiállításáról, sem az el nem fogadott $\frac{1}{4}$ érték visszautasításáról a biztosítottat nem értesíti: a teljes kár megfizetésére kötelezendő, mert a K. T. 468. §-a szerint a biztosítási szerződés az ajánlat értelmében jött létre.

37. Biztosítási szerződés megkötése.

Kir. Kúria 373/1910. A következetes gyakorlat ellenére is még folyton vita tárgya, hogy a 468. §-nak 48 órája alkalmazható-e életbiztosításoknál oly esetben, amidőn a biztosító az ajánlatban ennél hosszabb időt kötött ki magának arra nézve, hogy az ajánlatot elfogadja-e vagy visszautasítja. A Kúria ismét kimondta, hogy az ily 30, illetve 45 napos kikötések érvényesek. (Jogállam 1911. évi 3 füzet.)

38. Eltérő megállapodás a K. T. 468. § 2., 3. pontjaiban foglalt rendelkezésektől.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 163.409/1909. Az alperest kötelezi, hogy a felperesnek 15 nap alatt a biztosítási kötvényt adja ki. Budapesti kir. ítélet-tábla 1434/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja a kir. Kúria 949/1910. A másodbíróság ítéletét megváltoztatja s az elsőbíróság ítéletét hagyja helyben.

Indokok: A kir. Kúria a másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbíróság ítéletét hagyja helyben a K. T. 468. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés kényszerítő jellegére vonatkozó indokolás elhagyásával, megfelelő egyéb indokai alapján és azért, mert a felek az idézett törvényszakas második bekezdésében foglalt attól a rendelkezéstől, hogy az írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított kötvény vagy az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveibe történt bevezetése, eltérhetnek ugyan és megállapíthatják, hogy a biztosítási szerződés ne a biztosítónak most érintett egyoldalú tényével, hanem csak az ajánlat elfogadásának a biztosított féllel történt köz-

lésével tekintessék megkötöttnek, a 2. sz. a. ajánlat azonban a 468. § második bekezdésétől eltérő megállapodást nem létesített a felek között, amennyiben annak következő intézkedésével: „egyúttal pedig feltétlenül beleegyezésem adom, hogy a biztosítás érvénye mai naptól számított harminc napon belül kezdődhessen, s a biztosítási kötvény ezen idő alatt kiállíthatassék, feltéve természetesen, hogy jelen bevallásom időközben a társaság részéről vissza nem utasított”, a felek kizáróan a 468. § harmadik bekezdésében meghatározott 48 órai időtartamot tölték ki harminc napra, aminél fogva ennek a kikötésnek csupán az a jelentősége van, hogy a biztosítási kötvény kiállítása, vagy az elfogadott ajánlatnak az alperes könyveibe való bevezetése nélkül a biztosítási szerződés a visszautasítás elmaradása esetén harminc nap elteltével lett volna megkötöttnek tekinthető.

Jegyzet. A KT. 468. §-ának csak első bekezdése parancsoló természetű, ellenben a többi csak vélelem arra az esetre, ha a felek az ajánlat elfogadására az ajánlatban más határidőben meg nem állapodtak volna.

469. §. A szerződő fél követelheti, hogy neki a biztosító kötvényt állítson ki. A kötvénynek magában kell foglalnia:

1. a felek neveit;
2. a tárgyat, melyen a vagyoni hátránnyal járó esemény bekövetkezhetik;
3. az eseményt, mely ellen a biztosítás irányul;
4. a biztosítási összeget;
5. a biztosítás kezdetét és végét;
6. a biztosítási díjt és
7. a kiállítók aláírását.

Terv. ind. 227. 1. Ami a 469. cikkben foglalt kellékeket illeti, melyeknek hiánya egyenként és összesen az ügylet érvénytelenségét vonja maga után, azok a következő megjegyzéseket tesznek szükségessé:

1. A jelen tervezet eltérőleg az európai törvényeknek e részbeni intézkedéseitől, a szerződés egyik lényeges kellékeként a felek megnevezését is kijelöli, abból indulván ki, hogy oly esetben, midőn a biztosítás harmadik személy érdekében kötöttik, az ügylet e körülmény kitüntetése nélkül értelemmel nem bírna. Egészen másképp áll a dolog az életbiztosításnál, hol a jelen tervezet 500. cikke szerint kedvezményezettként a bemutatott is kijelölhető.

2. A tárgy és az esemény tekintetében elegendő, ha ezek olyképp jelöltenek meg miszerint minden kételynek eleje vétetik; az tehát, hogy a biztosítás tárgya, vagy az esemény részletesen leírassék, az ügylet érvényességéhez nem szükséges. Az sem tekinthető a biztosítási ügylet lényeges kellékének, hogy a biztosított tárgy értéke kitéssék; ez egyébiránt a legtöbb esetben, különösen pedig a jövőben bekövetkező veszély vagy kárnál gyakorlati jelentőséggel nem is bírhatna.

3. Miután a biztosító kötelezettségére nézve, a legtöbb esetben a kikötött biztosítási összeg szolgál irányadóul, szükséges, hogy ez összeg minden kételyt kizáró módon állapíttassék meg, nem tévén e tekintetben különbséget az, hogy a biztosítási összeg a tárgynak teljes vagy részbeni értékét képviseli-e; mert ez az ügylet érvényességére nézve teljesen közönyt s jelentőséggel egyedül a

részletes biztosításnál bírhat. Emellett azonban egyáltalán nincs kizárva az, hogy a biztosított oly tárgyaknál, melyek értékváltozásnak alávetve nincsenek, már magában a szerződésben gondoskodják az érték konstataálásáról, hogy ekként kár esetére az érték későbbi igazolásától ment legyen. Ha tehát e tekintetben a felek közt külön megállapodás keletkezett, az a szerződés egyik alkatrészét képezendi ugyan, de annak érvényességéhez mulhatatlanul nem szükséges.

4. A biztosítás ideje a szerződés megkötésével veheti ugyan kezdetét, de későbbre, vagy korábbra is eshetik, ami főleg a vitelmények biztosításánál szokott történni; e tekintetben tehát a felek teljes szabadsággal szerződhetnek, feltéve, hogy a biztosítási idő úgy kezdetére, mint végére nézve minden kételyt kizáró módon állapítatik meg. Végre

5. miután a biztosítási díj mint a biztosított viszontkötelessége jelenkezik, az természetesen lényeges alkatrészét képezi a biztosítási ügyletnek s rendszerint készpénzben szokott kifejezteni. Hogy a biztosítási díj egyszersmindenkorra, vagy koronkénti részletekben fizetendő-e, egészen irreveláns, feltéve, hogy a fizetés modalitásai magában a szerződésben kellően megállapítták.

Ért. jkv. 413. 1. Miután az előbbi cikkkel az értekezlet írásbeli szerződéssel egyenlőnek a kiállított kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveiben való feljegyzését mondja s így a biztosító kötvény kiállítására nem volna köteles, ez pedig a szokással meg nem egyeztethető s általában a közönség érdekében nem is kívánatos: a cikk első kikezdéséül oly határozatnak felvétele találtatott szükségesnek, mely szerint a biztosítási ügylet megkötő fél követelheti, hogy a biztosító neki kötvényt szolgáltatson ki. Maga a cikk elvben helyesnek találtatott; a 2. pont helyett mindazáltal az értelemnek és a dolog lényegének megfelelőbben következő mondat vétetett fel: „A tárgyat, melyen a vagyoni hátránnyal járó esemény bekövetkezhetik”; a 6. pontból „és annak fizetési feltételeit” mint mulhatatlanul nem szükséges elhagyatott, 7. pontul felvétellett „a kiállítók aláírását”. Az előadó részéről 8. pontul még felvétellett indítványozott „a szerződés, illetőleg a kötvény kiállítási helye és ideje”; az értekezlet mindazáltal e pontnak felvételét szükségesnek nem találta, miután a biztosítás kezdetét és végét a cikk 5. pontja értelmében amúgy is fel kell venni a kötvénybe s így a biztosítási kötelezettség iránt a kötvény tájékoztatást nyújt.

Lásd 468. §-nál közölt 5822/1903. sz. hat. U. ott 1905. G. 185. sz. 481. §-nál közölt 1903. D. 136. 488. §-nál közölt 734/1905. u., ott 1906. D. 456. u., ott 1907. D. 699. 208/1094. 500. §-nál közölt 1605/1905, valamint Hitelj. DT. 3 kötet 42 eset.

39. Ha a kockázat viselése csak az első évi díj befizetésével veszi kezdetét s a fizetés meg nem történt, kötvény ki nem adatott, az első évi díj nem követelhető.

Kir. Kúria 3321/1904. Ha a biztosítási feltételek szerint a biztosítási szerződés hatálya, vagyis a biztosítási kockázat viselésének megkezdése csak az első befizetés és a kötvény kiadása által válik véglegessé és a biztosító a biztosítási kötvényt a biztosítottnak ki nem szolgáltatva s utóbbi az első díjrészletet meg nem fizette, úgy a biztosító az első évi díjat sem követelheti.

470. §. A biztosítási összeg a biztosítás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja. Ezen értéken túl a biztosítás érvénytelen.

Ha a biztosítási összeg az érintett okból leszállítatik, a biztosítási díj is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a szerződő félnek visszaadatik.

Ha a túlbiztosítás bebizonyíthatólag rosszhiszeműséggel történt, a biztosítási ügylet egészben érvénytelen s a biztosító sem a befizetett díjakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtéríteni nem tartozik.

A biztosítónak jogában áll a biztosított tárgy értékének megállapítása végett, a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálni.

Terv. ind. 228. 1. Azon felfogásnak megfelelőleg, mely szerint a biztosítás célja csak kártérítés és nem nyereszkesedés lehet, a tervezet sem engedi meg, hogy a tárgy teljes értéken felül biztosíttassék, sőt a biztosítást az értéken túl egyenesen érvénytelennek nyilvánítja. Míg azonban a tervezet a valódi értéken túli biztosítást érvénytelennek nyilvánítja, nem zárja ki azt, hogy a biztosításnál a tárgy rendkívüli értéke vétessék alapul; mert ez, ha a kár alapjául vétetik, hasonlólag teljes értékűként jelentkezik. A 470. c. első bekezdésében kimondott elv következményeként jelentkezik a második bekezdésben foglalt intézkedés, mely szerint a biztosító a biztosított összeg redukálását és pedig az esemény bekövetkezése után is követelheti, de egyszersmind köteles eltérni azt, hogy a biztosítási díj is aránylagos redukció alá vétessék; minek ismét természetes következménye az, hogy az esetleg megfizetett díjat aránylag visszafizetni tartozik. Ez intézkedést a biztosítási ügylet természete indokolja; sok esetben ugyanis a biztosított érdeke a szerződés mielőbbi megkötését kívánja, ami csak úgy lehetséges, ha a biztosító a bejelentett adatokat, minden vizsgálódás nélkül, valószínűleg elfogadja; ha tehát ez adatok a valóságnak meg nem felelnek, ha a biztosított helyzetét arra használta fel, hogy a tárgyat teljes értékűn túl biztosítsa, jogos és méltányos, hogy a biztosító a kikötött összeg redukálását követelhesse, tekintet nélkül arra, hogy az esemény bekövetkezett-e vagy sem.

Ért. jkv. 413—415. 1. Az előadó a cikket elvben helyesnek találja, mivel kizárja a túlbiztosítást, ami a kárbiztosítás elvéből közvetlenül következik; az első kikezdést mindazonáltal következőleg ajánlja elfogadásra: „a biztosítási összeg a biztosítás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja, s a biztosítás ezen értéken túl érvénytelen”. Egyúttal pedig a teljes érték fogalmának megállapítása céljából az első kikezdés után a következő mondatnak felvételét indítványozza: „Teljes értéknek azon összeg tekintetik, melven a teljes elvesztett tárgy helyett hasonló minőségű megszerezhető.” A tárgyalás alatt lévő cikk ellen Herics elvi kifogást tesz, amennyiben oly megszorítást lát benne, mely a biztosítás újabb fejlődésével ellenkezik. A túlbiztosítás tilalma középkori intézmény, az újabb fejlődés és megszorítás ellen küzd s az életbiztosításnál már is keresztülhatott az elv, hogy tetszés szerint bármely összeg erejéig lehet biztosítani; ezt meg kell engedni a kárbiztosításnál is, s ha a felek egy meghatározott biztosítási összegre szerződtek s a biztosított az ezen összegnek megfelelő díjat pontosan megfizette, nincs ok, miért ne szolgálhasson a kárbiztosítás is gazdagodás eszközeül s miért legyen a túlbiztosítás érvénytelen.

Ezen felfogás ellenében azonban a szövegben kifejtett elv helyeseltetett s pedig a következő okból: a kárbiztosítás célja egyedül a kár megtérítésére irányulhat, de azon túl semmi esetre sem; e kár

nagyobb mint a biztosított tárgy teljes értéke nem lehet s így a túlbiztosítás a kárbiztosítás céljával és lényegével ellenkezik. Ezen általános indokon kívül a célszerűség szól a túlbiztosítás ellen, mert a túlbiztosítás a kárbiztosítást üzérkedéssé aljasítaná, s megfosztaná azt azon közgazdasági nagy jelentőségtől, melylyel az azáltal bír, hogy a tetteles kárt megtérítvén, a veszteségeket kárpótolja; de végül különösen nálunk veszélyes volna a kárbiztosításnál a túlbiztosítást megengedni, mivel az általános tapasztalás azon sajnos irányt mutatja, mely szerint a biztosítottak a biztosítást nyereszkesedési célul tekintve, sok esetben tiltott cselekvények útján is előidézik a kárt; ily viszonyok mellett a túlbiztosítás vagy a biztosító vállalatok tönkretűzésére vezetne, vagy pedig arra kényszerítené a biztosítókat, hogy díjaikat a kockázat ily nagyobbodása folytán nagyon is felemelnék, mi sem a közönség, sem a biztosításnak nagyon is kívánatos terjedése érdekében nem állna.

Ezen elvi megállapodás után az első kikezdés ellen azon kifogás tétel, hogy nem határozza meg, a tárgynak mely időben való értéke szolgál alapul s e részben ajánlatba hozott, hogy a biztosítási ügylet kötések mutatkozó érték értessék. Miután mindazáltal ily általánosságban valamennyi biztosítási ágra, így különösen a jégverés elleni biztosításnál, az elvet kimondani nem lehet, s a dolog természeténél fogva e kifejezés értelme az egyes esetekben sokkal könnyebben megállapítható, mintha általános érvényű s ép. ennél fogva sok esetben nagyon megszorító elv mondatnék ki:

Külön kifejezése azon időnek, melyben a tárgy értéke veendő, nem találtatott szükségesnek.

Továbbá kifogás tétel, hogy a kikezdés azon határozata ellen, mely a teljes értéken felüli biztosítást minden esetben érvénytelennek mondja, holott ha magában véve a kárbiztosítás vétetik is tekintetbe oly tárgyak biztosításánál, melyek nagy árhullámzásoknak kitévők, vagy melyeknél nyeresemény várható, a tárgy teljes értékénél magasabb is méltán biztosítható, feltéve, hogy ez világosan megmondattatott s mindkét fél beleegyezett. Ily értelemben intézkedik a többiek közt a porosz javaslat is, mely biztosítási összegül a tárgy értékét s ott hol nyereség biztosítható, e nyereséget is jelöli ki; ennél fogva indítványba hozott, hogy „a tárgy teljes értékén túl a biztosítás csak akkor érvényes, ha mindkét fél beleegyez”. Ezzel szemközt felhozott, hogy ily határozomány felvétele által a túlbiztosítás ismét megengedtetnék s egyedül a felek összhangzó akaratától tételnek függővé, ami ismét számos s az előbb említett visszasságokra adna alkalmat; hogy a várható nyereség nem minden biztosítási ágnál fordul elő, hanem különösen a vitelezett tárgyak biztosításánál, s ennél fogva külföldi törvények és javaslatok a teljes értéken felüli biztosítást rendszerint csakis ezen biztosítási ágnál engedik meg s ekkor is, nehogy a biztosítási ügylet nyereszkesedési üzérkedéssé fajuljon, nyereseményül a teljes értéknek meghatározott százalékát jelöli ki. Ha tehát a szállítási biztosításnál a teljes értéken felüli biztosítás megengedhetőnek látszanék, eziránt ezen biztosítási ágnál helye leend az intézkedésnek, de általában minden biztosításra elvileg megengedni a túlbiztosítást a felek beleegyezése mellett sem tanácsos.

Az értekezlet ezután az első kikezdést az ajánlott szövegben elfogadta.

Az előadó által javaslatba hozott toldás ellen felhozott, hogy nem eléggé kimerítő; nem említetik fel benne, mely idő szerint veendő a tárgy minősége, nem említetik fel a közönséges és az egyéni érték, pedig kétséget nem szenved, hogy az egyéni érték épúgy biztosítható, mint a közönséges; miután

pedig a teljes érték fogalmának meghatározása egyrészt kétségkívül a magánjog körébe való, de azonkívül a bíró egyes esetekben törvényi meghatározás nélkül is tájékozhatja magát:

a toldásnak felvétele feleslegesnek találtatott.

A második kikezdés elvben kifogás alá nem esett; az előbbi megállapodások alapján azonban a második sorban lévő „díj” szó helyett „ellenérték” s az utolsó sorban lévő „biztosítottnak” helyett „a biztosítási ügyelet megkötő félnek” tétetett.

Ért. jkv. 491—493. I. Megjegyzés tétetett, hogy ezen szakasz nem óvja meg eléggé a biztosítót a „mala fide” történt túlbiztosítások ellen. Nem csupán a biztosítók, hanem a közérkölség érdekében is szükségesnek mutatkozik oly intézkedés felvétele, mely szerint azon esetekben, midőn ingó tárgyaknál a biztosított akár minőség, akár mennyiség tekintetében oly magasra emelte a biztosított tárgy értékét, hogy a nyereszkeskedési vágy s a megkárosítási szándék nyilvánvaló, a biztosítottnak kártérítési igénye még a valódi értékre nézve is elenyészessék. Ezen indokoknál fogva a következők hozattak javaslatba: „ha a biztosított ingó tárgy értéke minő- és mennyiségre nézve a valódi értéket ennek legalább egy harmadával meghaladja, a biztosítás túlbiztosításnak tekintetik. Ily túlbiztosítás esetében a biztosított kártérítési igényét a valódi értékre nézve is elveszti, valamint elveszti akkor is, ha bűnvádi vizsgálat esetében elene a károsítási szándék kiderül, habár a biztosítás nem túlértékben történt volna is. Az ezen indítványban rejlő elv ellen ugyan észrevételek fel nem merültek, szövegezése azonban többrendbeli ellenvetésre adott alkalmat. Fölhozott ugyanis, hogy a biztosítottnak kivált ingó tárgyaknál felette nehéz valószínűsítés értékét megállapítani, hogy például egy könyvtárnak vagy ódon bútornak értéke nagyon is egyéni felfogástól függ s hogy a túlbiztosítás veszélye annál nagyobb, mivel az ügynökök maguk a lehető legnagyobb érték biztosítását ajánlják. De másrészt nem lehet helyesnek mondani azon szempontot, mely a gonosz szándékkal történt biztosítást kizárólag számtani arányokból következteti. Mondassék tehát ki, hogy az esetben, ha általában túlbiztosítás bebizonyíthatólag rosszhiszeműséggel történt, a biztosítási ügyelet nem köttönnek tekintendő s hogy e mellett még jogában álljon a biztosítónak a már befizetett díjakat megtartani. Az értekezlet többsége ez utóbbi álláspontot helyeselve, következő új kikezdés felvételét elfogadta: „ha a túlbiztosítás bebizonyíthatólag rosszhiszeműséggel történt, a biztosítási ügyelet egészen érvénytelen s a biztosító sem a befizetett díjakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtéríteni nem tartozik”. Ezután javaslatba hozott, hogy a kötvényben kitett érték, melyet maga a biztosított fél határoz meg, csupán a díjnak, de nem egyszersmind a kártérítési összegnek is szolgáljon meghatározására. Ezen indítvány azonban nem talált pártolásra és szavazás alá bocsáttatván, szótöbbséggel elejtetett. Egyrészt ugyanis ily intézkedés méltánytalannak mondatott, mivel abból a bírónak azt kellene következtetnie, hogy miután a biztosított összeg csak a díj megállapítására szolgál, úgy az kártérítés esetén egyáltalán nem jöhet tekintet alá. Méltánytalan továbbá a kisebb biztosítók nagy számát annak kitenni, hogy a valószínűsítés értékét bebizonyítsák s általán e tekintetben nagyobb szerű kár alig érheti a biztosítót, miután mindig módjában és szabadságában áll, kivált jelenlényebb biztosított tárgy mibenlétéről és valószínűsítés értékéről meggyőződni. Másrészt a javasolt intézkedés jogi szempontból is helytelennek nyilvánított, mivel a biztosított tárgy értéke, amint az a kötvényben kifejezést nyer, képezi a biztosítási szerződés alapját és kétség nélkül irányadóul szolgál annak meghatározására, hogy kár esetén minő arányban járuljon a biztosító annak meg-

térítéséhez. Hogy a biztosító csak a valószínűsítés kárt téríti meg, az köztudomású dolog, de a kártérítési arány a biztosított értéktől függ s a kötvényben kitett érték mindaddig a valószínűsítés értéknek tekintendő, míg annak ellenkezője be nem bizonyíttatik. Indítványoztatott végre, hogy a biztosító ruháztassék fel azon joggal, miszerint a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálathassa. Indoklásul felhozott, hogy az értékcsökkenés nemcsak az árhullámzás folytán állhat be, hanem, hogy kivált termény- vagy áruraktárbiztosításnál a túlbiztosítás rossz szándékból történhetik és hogy ezért szükséges, miszerint a biztosító az értéket az aránylagos díj visszaadása mellett leszállíthassa, vagy a biztosítást az aránylagos díj megtérítése mellett megszüntethesse. A biztosító társaságok eddigi alapszabályaiban is fenn van tartva azon jog, hogy a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálhatják, miáltal sok visszaélésnek és csalárságnak eleje vétetik. Mindezeket az értekezlet egyhangúlag helyeselve, a következők felvétele határozatott: „A biztosítónak jogában áll a biztosított tárgy értékének megállapítása végett a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálni.”

40. Túlbiztosítás. Többszörös biztosítás.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1909. D. 1256. Az elsőbíróság ítéletét helyben hagyja.

Indokok: A kir. törvényszék elfogadta az elsőbíróság által megállapított tényállást s az elsőbíróságnak a jogi döntését.

Mert a kir. törvényszék is azon meggyőződésben volt, hogy nem túlbiztosítás, hanem többszörös biztosítás esete forog fenn, amennyiben az alperesi társaságnál nem a valódi értéket meghaladó érték erejéig történt a biztosítás s így a KT. 470. §-ának rendelkezései ez esetre nem alkalmazhatók.

Lásd kir. Kúria 1329/902. 1361/1904.

471. §. Ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen biztosítanak, az egyes biztosítások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek s az egyes biztosítók csak azon arányban felelnek, melyben az általuk biztosított összeg az egész biztosítási összeghez áll.

Ha valamely tárgy ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen újból biztosítatik, a későbbi biztosítás csak annyiban érvényes, amennyiben a korábban biztosított összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.

Amennyiben a biztosított a többszörös biztosításoknál valamelyik biztosító elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és köteleességeire befolyással nincsen.

Terv. ind. 228. I. Azon okok, melyek a 470. cikkben foglalt intézkedés helyességét igazolják, harcolnak az ellen is, hogy a többszörös biztosítás megengedtesék; a tervezet 471. cikkében tehát ki kellett jelenteni, hogy a teljes értékben biztosított tárgyaknak ugyanazon veszély ellen s ugyanazon időre történt újbóli biztosítása érvénytelennek tekintendő. E részben azonban a tervezet nem zárhatta ki a felek ellenkező megállapodását, miért is a kérdéses intézkedés csak az esetre bír foganattal, ha a felek másként nem állapodtak meg; lehetséges ugyanis, hogy a biztosító bizonyos körülmények közt a több-

szőrös biztosításba beleegyeznek, mely esetben azután a többszörös biztosítást érvénytelennek tekinteni nem lehetne. A biztosítási ügylet természetével nem ellenkezik, hogy valamely tárgy, mely nem teljes értékében biztosított, a fedezetlen érték erejéig egy más intézetnél, vagy egy más személynél biztosíttassék, az ily biztosítást jogosan már azért sem lehetne ellenezni, mert ez esetben nyereszkezdésről szó nem lehet. Miután azonban a törvény az ismételt biztosítást in genere érvénytelennek nyilvánítja, szükséges volt a biztosítottól megkívánni, miszerint ez a már megkötött ügyletről a későbbi biztosítót értesítse, hogy ekként a későbbi biztosítás érvényessége azonnal minden kétségen felül helyeztessék. A törvénynek azon intézkedése ugyanis, mely az ismételt biztosítást érvénytelennek declarálja, úgy a biztosítónak, mint a biztosítottnak javára szolgál; kell tehát, hogy az előbbi, az általa megkötött ügylet érvényessége iránt, azonnal teljes megnyugvást nyerjen. Miután a többszörös biztosításnál — föltéve, hogy az érvényesnek tekinthető — minden biztosító önálló ügyletet köt, misem természetesebb, mint az, hogy a biztosított lemondása, mellyel valamely biztosítót kötelessége alól feloldja, a többiek jogaira és kötelességeire befolyással nem lehet; ezek tehát a megkötött szerződés értelmében, esetleg az egész vagy részbeni értékért felelősek maradnak.

Ert. jkv. 416—417. l. A cikk első és második kikezdése a többszörös biztosítást s az újbóli biztosítást a szerződő felek beleegyezése mellett még a tárgy teljes értéken túl is megengedi; miután ezen intézkedés által az előbbi cikkben elfogadott azon elv, hogy a túlbiztosítás meg nem engedhető; lerontatnék, az értekezlet az aládó javaslatára:

az első és a második kikezdés helyett a következő pontokat fogadta el: „ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen külön biztosítanak, az egyes biztosítások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek, s az egyes biztosítók, csak azon arányban felelnek, amelyben az általuk biztosított összeg az egész biztosítási összeghez áll”. „Ha valamely tárgy ugyanazon időre és ugyanazon esemény ellen újból biztosítatik, a későbbi biztosítás csak annyiban érvényes, amennyiben a korábban biztosított összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.”

A javaslatba hozott szöveg második kikezdésénél szóba került, nem kellene-e a tervezet szövegének második kikezdéséből azon megszorítást felvenni, mely szerint a későbbi biztosítás érvényes ugyan, de csak akkor, ha a későbbi biztosítónak a már korábban megkötött biztosítás tudomására hozatik; ezen megszorítás a biztosító érdekében fontossággal bír, s ezért rendszerint jelenleg is a biztosítók kötvényeikben ki is kötik, hogyha a tárgy tudtuk nélkül már biztosítva volna az általuk elvállalt biztosítás semmis.

Miután mindazonáltal felhozatták, hogy a túlbiztosítás el lévén tiltva, a biztosító érdeke kellően meg van védve, s hogy egyébiránt a törvény nem tiltja el a biztosítót attól, hogy a szerződés kötésekör az irányban is felvilágosítást ne kérjen; az ajánlott szöveg változatlanul elfogadott.

A harmadik kikezdésre nézve megjegyzés nem tétetett.
(Lásd 470. §-nál közölt 1909. D. 1256.)

41. Ha ugyanazon tárgyat ketten biztosították.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1902. D. 869. Ha ketten biztosították tűz ellen ugyanazon szalmát, a biztosító csak arra kötelezhető, hogy a kár összegét bírói letétbe helyezze.

42. Túlfizetett kár visszakövetelése, amidőn a leégett ház két társaságnál is volt biztosítva.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1908. D. 714. Az első bíróság ítéletét megváltoztatja, s az alperest kötelezi.

Indokok: A felek egyező előadása szerint nem vitás a felek közt, hogy az alperesnek kérdéses háza 1600 K-át ért meg, az az E... ált. biztosító társaságnál az 1/F. szerint 200, s a felperesnél az A/F szerint 800 K-ra volt biztosítva; hogy ez a ház 1904. évi december 17-én leégett és az ennek következtében beállott kár az alperesnek a NB/1 NB/2 a. szerint 124 és 540 K-ban állapított meg, s a felperes az 540 K-át az alperesnek az f. a. szerint megfizette.

Ebből a tényállásból a K. T. 471. §-a alapján következik, hogy az aránylagosan fennálló biztosítási szerződéseknek megfelelően a megállapított 664 K kárból a fele, $\frac{1}{2}$ rész, vagyis 332 K terheli a felperest.

Mint hogy pedig a felperes 546 K-nát fizetett az alperesnek, kétségtelen, hogy 208 K túlfizetést teljesített, miért is ezt az alperes a felperesnek visszafizetni köteles.

43. Midőn ugyanazon tárgyak két biztosítónál voltak biztosítva ugyanazon időben.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 48.379/1907. Az alperes köteles stb.

Indokok: Az alperes p—i birtokán gazdasági terményekben és felszerelésekben tűzkárt szenvedett, melynek megtérítéseül a felperesi biztosító intézettől 6496 K kárösszeget kapott.

Alperesnek a gazdasági terményekre és felszerelésekre nézve két biztosítása volt, az első 1902 február 7-ével kezdődő hatállyal tíz évre az „A.” biztosító intézetnél, a másik 1902 augusztus 1-től két óra a felperes „F.” biztosító intézetnél, tehát egy és ugyanazon időben két különböző intézetnél volt biztosítása a birtoka terményeire és gazdasági felszereléseire és ezen biztosítások közül a felperesnél biztosítás volt az utóbbi biztosítás. A felperes ez utóbbi nála történt biztosítás érvénytelenségét vitatva, keresete a kifizetett kártalanítási összegnek visszafizetésére irányul, mfg alperes támaszkodva a K. T. 471. §-ára, a biztosítás részszertű joghatályosságát vitatta.

Az idézett § 2. bekezdése szerint az ily újbóli biztosítás csak annyiban érvényes, amennyiben a korábban biztosított összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi, ebből folyólag, s mert alperes azt állította, hogy a két cséplőgépgarnitúra az „A.”-nál biztosítva nem is volt, vitássá lett az alperesnek részleges kártérítési igénye. Alperes tűzkárát az „A.”-nál be nem jelentette és attól kártérítést nem is kapott.

Alperes tűzkára csépeletlen buzában, két cséplőgarnitúrában és gazdasági felszerelésekben volt, mely elhamvadtt ingók a felperesi kötvény 1., 15. és 16. t., s illetve az „A.”-féle kötvény 6. és 5. tételeinek felelnek meg.

A kalászosneműek mindkét biztosító társulatnál 120,000 K-ra voltak biztosítva, ezen terményeknek a tűzkár napjáni értékeként azonban a felperesi kárbecslő által 122,627 K-ra lett liquidálva s így e tételnél 2627 K jelentkezik oly értéktöbblettel, amely az előző biztosító „A.”-nál biztosítva nem lévén, mint biztosítatlan érték után az alperest a részleges kártérítés az idézett § szerint megilleti, minthogy pedig e tételnél 2696 K liquidáltatott, mely összeg a végleszámlolásnál 2996 K-ra emeltetett fel, ezen imént említett összegből a 2627 K, nem biztosított értéktöbblet után alperes javára — viszonyítva a biztosított összeghez — 65 K esik.

Továbbá a két cséplőgépgarnitúra után 2860 K kárösszeg liquidáltatott,

mely 3400 K-ra emeltetett fel, minthogy pedig e két cséplőgarnitúra az „A”-nál biztosítva nem volt s azon felperesi érvelés, hogy a két garnitúra bennfoglaltatik az egyéb gazdasági felszereléseket feltüntető rovatban, bírói figyelembe vehető nem volt, ennél fogva a két garnitúraért liquidált 3400 K kárösszeg alperest jogosan megilleti stb.

Egybefoglalva tehát a három kárösszegi tételt, 3525 K-t tesz ki az az összeg, mely az idézett § rendelkezéséből folyólag a 6496 K-t kitevő s alperes által felvett kártérítési összegből alperest megilleti.

Minthogy pedig ekkép alperesnek a felperesnél biztosítása — ha mindjárt részben is — érvényben fennállónak vétetik, ennek folyománya az, hogy felperest az alperes által befizetett egész biztosítási díj megilleti s így, mivel a 417 K biztosítási díjból 152 K alperes javára — a biztosítás érvénytelenségét véve alapul — mint visszajáró összeget beszámított, ezen 152 K a biztosítási ügylet részleges fennmaradása folytán a felperesnek visszajár s így az alperes javára eső 3525 K nem a kereseti 6343 K-ból, hanem az alperes kezéhez kifizetett 6496 K kárösszegeből volt levonandó, mely 2970 K maradványa a felperes biztosító intézetnek az idézett § szerint visszajár, miért is alperest ezen 2970 K s járulékaiknak visszafizetésére kötelezni kellett.

A budapesti kir. tábla: 3079/1908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért, mert a K. T.-nek a biztosítási ügyletekre vonatkozó 471. § 2. és 3. bekezdésében foglalt rendelkezéseivel szemben figyelembe nem jöhet a biztosító jóhiszeműsége s az a körülmény, hogy a szerződés a kárösszeg kifizetése által teljesedésbe ment, nem foszthatja meg a biztosító társaságot attól a jogától, hogy a szerződés érvénytelenségét vitathassa.

A per adataiból kétségtelen, hogy a kétszeres biztosítás által alperesnek a felperessel szemben kötött s részben érvénytelenné vált biztosítási ügyletnek érvénytelenségét alperes okozta, a K. T. 486. §-ának 2. pontja alapján az elsőbíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes által megfizetett biztosítási díjat felperes egészben megtarthatja.

A kir. Kúria: 5404/1908. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokainál fogva és azért, mert az alperes arra nézve, hogy felperes akkor, amikor alperesnek a kártérítési összeget kifizette, tudomással bírt arról, hogy a tűz által elpusztult ingók egy részére nézve alperesnek az „A”-val előbb kötött biztosítási szerződése fennállott, a per során bizonyítékot fel nem hozott s mert úgy ezen körülmény, valamint a K) alatti levél tartalma alapján a kir. Kúria bizonyítottan fogadja el azt, hogy a felperes a kárösszeg kifizetése idején a jelzett körülményről tudomással nem bírván, tévedésben volt abban a tekintetben, hogy az elsőbíróság ítéletében számszerűleg megállapított kártérítési összegre nézve az általa kötött biztosítási szerződés érvénnyel nem bír és így az ily tévedésből elvállalt kötelezettség teljesítéseként kifizetett összeget az alperestől jogosan visszakövetelheti.

472. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelezéseire nézve, amennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul.

Terv. ind. 229. l. A biztosítási ügylet mint kétoldalú szerződés, a felek egyértelmű akaratnyilvánításán alapszik, mely a kölcsönös jogviszonyok főforrásoként jelentkezik. E felfogásnak megfelelőleg már a 453. c. indoklásában hangsúlyoztatott, miszerint a jelen tervezet a felek szabad megállapodását

általában nem korlátozza s kötelező intézkedéseket csak annyiban állapít meg, amennyiben ezt a felek hiányzó akaratnyilvánításának kiegészítése, vagy maga az ügylet természete multhatatlanul megkívánja. Ehhez képest teljesen indokoltnak mutatkozik a 472. c. intézkedése, mely a biztosítási ügyletből eredő jogok és kötelezések principális forrásául a biztosítási szerződést jelöli ki s emellett a törvény intézkedéseire csak annyiban utal, amennyiben ezek a szerződés kiegészítésére szükségesek. Hogy a 472. c. a törvény kényszerítő intézkedéseit neu alterálja, azt a mondottak után s a kényszerintézkedések természetével szemben, kiemelni alig szükséges.

Ért. jkv. 417. l. Helyeseltetett; tekintettel mindazáltal arra, hogy a törvény intézkedései sok esetben kijátszatnának, ha a felek akaratára bízánk teljesen a biztosítási ügylet feltételeinek megállapítása.

A cikk következőleg határozottatott megtoldatni: „a jelen cím (felsorolandók a megváltozás alá nem eshető) cikkeinek határozatait a felek azonban szerződésileg meg nem változtathatják”.

Lásd 453. § indoklásából Terv. ind. 223. l. 468. §-nál közölt 1906. D. 979. 476. §-nál közölt 1902. D. 468. 477. §-nál közölt 88.286/1910. 481. §-nál 63.209/1908. 482. §-nál 1236/1906. 484. §-nál közölt 116.061/1907. 486. §-nál közölt 1906. D. 398. 490. §-nál közölt 1238/1906., 1909. G. 95.

44. Az ügylettől való visszalépés joga az ajánlatban kiköthető.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 23/1906. Az ajánlatnak az a kikötése, mellyel a biztosított kikötötte magának az ügylettől való visszalépés jogát, a kereskedelmi törvénynek a biztosítási ügyletekre vonatkozó rendelkezéseibe nem ütközik és így jogérvényes.

45. Érvényesen kiköthető, hogy az állat megbetegedéséről a biztosító értesítendő.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1908. D. 76. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az elhullott tehén megbetegedéséről a felperes a biztosítót nem értesítette. Tekintettel arra, hogy a K. T. ide vonatkozó rendelkezéseinek ellent nem mond és így a K. T. 472. §-a értelmében hatályos a biztosítási feltételek 14. §-ának az a kikötése, hogy a biztosított fél az állat megbetegedéséről a biztosító szövetkezetet 24 órán belül értesíteni köteles, ellenkező esetben pedig a feltételek 22. §-a 8. pontjának rendelkezése értelmében a biztosított kártérítési igénye megszűnik.

Ellentétes döntést lásd a 475. §-nál közölt 1902. D. 201.

473. §. A biztosítási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A szerződő fél köteles a megállapított díjat kellő időben megfizetni, s kétség esetében a díj megfizetése előtt a kötvény kiadását nem követelheti.

Ha a kötvény a díj lefizetése előtt adatik ki, ez a díj kifizetésének elhalasztásául tekintendő.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó).

Terv. ind. 229. l. Az előbbeni cikk természetszerű kifolyásaként jelentkezik a 473. c. első bekezdésében foglalt azon intézkedés, mely szerint a biztosítási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi, melyet tehát a felek tetszésük szerint állapíthatnak meg. Miután a biztosítási díj pontos megfizetése a biztosított

részéről teljesítendő vizontszolgálat természetével bír, önként következik, hogy ennek megfizetésére a szerződés tartalma szerint kötelezettnek tekintendő. A legtöbb esetben a biztosítási díj lefizetése a bárcákban szokott nyugtatva lenni, miért is teljesen indokoltnak mutatkozik a 473. c. második bekezdésében foglalt azon intézkedés, mely szerint a biztosított, a díj megfizetése előtt, a bárca kiadását rendszerint nem követelheti. Azonban ez az intézkedés nem zárja ki a felek ellenkező megállapodását, mellyel szemben a törvény intézkedése, subsidiarius természeténél fogva, alkalmazást nem nyerhet. A harmadik bekezdésben foglalt intézkedés elejét kívánja venni azon kételyeknek, melyek a bárcának a díj megfizetése előtt történt kiadása esetében felmerülhetnének. E részben a dolog természetének leginkább megfelel az, ha a bárca kiadása ily esetben a díj fizetésére adott prolongációnak tekintetik, ha tehát annak magára az ügylet érvényességére befolyás nem tulajdoníthatik. Hogy van-e ez esetnek befolyása a biztosító kötelezettségére, ha a kár a díj megfizetése előtt következik be, aziránt a 485. cikk ad felvilágosítást.

Ért. jkv. 418. l. Elvben helyesnek mondatott, a szövegező bizottság figyelmé mindazáltal arra hivatott fel, hogy „a díj”, „a biztosított” s a „bárca” szók helyett e cikkben ép úgy, mint a következőkben az értekezlet által elfogadott, vagy más alkalmasnak látszó kifejezést alkalmazzon.

Lásd 485. §-nál közölt 746 1904.

46. Az a szerződéses kikötés, hogy a biztosítási díj kár esetén ismétlenül levonható, nem ellenkezik a K. T. rendelkezéseivel és így jogos.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1903. D. 228. Az első-bíróság ítéletét részben megváltoztajta.

Indokok: A 11 K 80 í-t, illetőleg az elsőbíróság ítéletét helyben kellett hagyni, a kötvényfeltételek 24. §-ára alapított indokolásánál fogva és még azért, mert a biztosítási díj összege a K. T. 473. §-a szerint szabad egyezkedés tárgyát képezvén, a kötvényfeltételek 24. §-ában foglalt rendelkezés a K. T.-nyel nem ellenkezik és így érvényes, miből következik, hogy a biztosítási díjnak a kárösszegeből történt másodszori levonása jogos.

Ellentétes határozat.

47. I. Állatbiztosításnál az állat használhatatlansága egy tekintet alá esik az elhullással. **II.** Az egyszer már megfizetett kötvénykiállítási díj a kár összegéből újból le nem vonható.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1906. D. 1150. Az első-bíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék elfogadta a kir. járásbíróság ténymegállapítását és jogi döntését, mert igaz ugyan, hogy a felek jogviszonyát szabályozó C. a. biztosítási feltételek 5. és 23. §-ai értelmében a biztosítás csupán az állat elhullása vagy kiirtása esetére köttetett, azonban az a bebizonyított körülmény, hogy a felperes lova a biztosítás tartama alatt teljesen hasznavehetatlenné vált, a lo elhullásával, illetve kiirtásával egy jelentőségű és pedig annál inkább, mert a kir. törvényszék úgy találta, hogy a biztosítási érdeket a lónak használhatósága (munkaképessége) képezi.

Továbbá, mert a kötvény kiállításának díját a felperes a nem vitás tényállás szerint egyszer már kifizette s így a kárának a biztosítás által remélt megtérítése illuzóriussá válnék, ha a különben is csupán 80° erejéig elvállalt biztosítás esetének bekövetkezte folytán a már kiegyenlített ellenérték újból levonásba hozatnék a tényleges kárából.

Lásd 1903. D. 437.

48. Ha a biztosított a díjakat huzamos időn át fizette és a kötvény a birtokában volt, nem hivatkozhatik a kötvénybe fel nem vett előző szóbeli megállapodásokra. Az ügyletnek uszorajelleg, nem tulajdonítható, mert a biztosítási díj szabad egyezkedés tárgya.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1911. D. 701. Az első-bíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1911. G. 1080. A felperest a felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Az irányadó tényállás szerint a felperes a biztosítási ajánlatára az A. alatti kötvényt kapta, amelynek az 1. oldalon látható világos szövege szerint a heti díj a biztosított elhalálozásig esetleg 45. életévének eléréséig fizetendő.

A felperes ezt a kötvényt elfogadta és a heti díjakat 1894. április hó 7. óta fizette.

Ezen tényállás alapján a fellebbezési bíróság döntése jogszabályt nem sért, mert amint azt a fellebbezési bíróság helyesen kifejti, a felek közti jogviszonyt ilyen körülmények közt nem az ügynökkel való megbeszélés tartalma, hanem az elfogadott kötvény tartalma szabályozza.

Arra, hogy a kötvény tartalmát illetőleg a felperes megtévesztetett volna, az iratokban adat nincs, a kötvény világos szövegét tekintve pedig a felperes menthető tévedésre nem hivatkozhatik.

Alaptalan a felperesnek az a panasza is, hogy a megkötött ügyletnek uszora jellege van, mert a biztosítási díj a K. T. 506. és 473. §-a értelmében szabad egyezkedés tárgya.

49. A kötvény birtoka azon vélelmet állapítja meg, hogy a biztosított az első díjat megfizette, így az ellenkező bizonyítása a biztosítót terheli.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 29,450/1911. Alperest kötelezi.

Indokok: Az alperes a biztosítási összeg megfizetését azon az alapon tagadja meg, hogy a biztosított a biztosítási díjat nem fizette meg.

A felperesek ezzel szemben előadták, hogy a biztosított a biztosítási díjat nem készpénzben való kifizetéssel, hanem akként egyenlített ki, hogy az alperes ügynökével oly megállapodásra lépett, mely szerint az ügynök az első évi biztosítási díjat a biztosított helyett kifizeti, illetve a sajátjából küldi be az alperesnek. E megállapodás folyamánként az ügynök a biztosítottnak a kötvényt is kiszolgáltatta.

Kétségtelen, hogy az ily megállapodás, amellyel a biztosított tartozását magára vállalja az ügynök, tehát azon személy, akit a biztosító követeléseinek behajtásával megbízott, s akit egyúttal a neki behajtás végett átadott követelésekkel saját személyében megterhelt, a biztosító külön hozzájárulása nélkül is érvényes és tekintettel arra, hogy a biztosítottnak a kötvény is kiadott, ennek kötelezettsége megszűnését eredményezi s reá nézve a fizetés joghatályával jár.

Az ügynökkel állítólag létrejött ezen megállapodás tehát — ha létrejött — úgy tekintendő, mintha a biztosított az évi díjat készpénzben fizette volna ki.

Az alperes azonban e megállapodás létrejöttét tagadta, mire a felperesek tanúbizonyítást ajánlottak.

Erre nézve azonban a bizonyítás kötelezettsége nem a felpereseket terheli.

A kereskedelmi törvény 473. §-a értelmében ugyanis a biztosított a díj megfizetése előtt a kötvény kiadását nem követelheti, s ha a kötvény a díj lefizetése előtt adatott ki, ez a díj kifizetésének elhalasztásául tekintendő. Így, hogyha a kötvény a biztosított, illetve annak jogutódai birtokában van, ennek

ellenében a biztosító társulat tartozik igazolni azt, hogy a biztosítási díj, s illetve az első díjrészlet ki nem fizetett, annak kifizetésére a biztosított halasztást sem kapott, hanem a kötvény jogtalan úton került birtokába.

Az alperes azonban ennek bizonyítását meg sem kísérelte s így a biztosítási díj meg nem fizetésére alapított védekezése igazolást nem nyert.
Budapesti kir. ítélet 993/1912. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

474. §. A biztosított a szerződés megkötésekor az előtte tudvalévő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehetnek, a biztosítóval közölni tartozik.

Ha a biztosítás egy harmadik megbízásából, vagy ennek érdekében köttetik, a biztosítóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bír tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztosítási ügylet megkötésekor a biztosító részéről elébe terjesztett kérdőív kitöltésére szólíttatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó).

Terv. ind. 230. l. A kereskedelmi forgalom nagyban és egészben a szerződő felek kölcsönös bizalmán és hűségén alapszik, e faktorok nélkül a kereskedelmi forgalom nélkülözne azon biztonságot, mely az egyes ügyletek megkötésénél mindennél inkább irányadó és ha a kölcsönös bizalom és a hűség a kereskedelmi ügyleteknél általában nagy szerepet játszik, annak a biztosítási ügyleteknél csak fokozottabb jelentősége lehet. Míg azonban a törvény a veritatis officiumot, mint a szerződő felek természetszerű köteletségét rendszerint csak felételezi, ezt tőlük a biztosítási ügyletnél határozottan megkívánhatja, ha ez ügyletet lehetetlenné s a csalások kimeríthetlen forrásává tenni nem akarja. E szempotok szolgáltak irányadóul a 474. cikkben foglalt intézkedések megállapításánál. Hogy mily körülmények bírnak és bírhatnak fontosságuknál fogva befolyással a biztosítóelhatározására, azt eleve meghatározni nem lehet, de nem is szükséges; mert ha valahol, úgy e kérdés eldöntésénél az adott eset minőségének kell irányadóul szolgálni; ehhez képest a bíró feladata lesz afelett határozni, vajjon a fennforgott körülmények tekinthetők-e olyanoknak, melyek akár a biztosítási díj megállapítására, akár magára a szerződés megkötésére befolyást gyakorolhattak volna; magától értetvén, hogy a bírónak minden esetben a szerződésre, mint a kölcsönös jogviszonyok principális forrására is kellő tekintettel kellend lennie. Ami a biztosításra általában áll, kell hogy oly esetben is irányadóul szolgáljon, midőn a biztosítás egy harmadik nevében és ennek érdekében köttetik; a biztosító tehát ily esetben nemcsak azt követelheti, hogy a szerződő fél az előtte tudvalévő, hanem azon körülményeket is közölje; amelyek a harmadik előtt ismeretesek, s a biztosító elhatározására befolyással lehetnek. A törvény e részbeni intézkedése azonban a dolog természete szerint,

csak akkor bírhat értelemmel, ha az érdekelt harmadiknak módjában állott a fenntorgó körülményeket a helyette eljáróval kellő időben közölni, mi főleg akkor bírhat jelentőséggel, ha a vitelmények biztosítása forog kérdésben s a szerződést a bizományos köti meg. Az ily biztosításoknál nem lehetne az érdekelt felet joghátránnyal sújtani, ha valamely körülményt a helyette szerződő féllel nem közölhetett.

Ért. jkv. 418–419. l. Az első kikezdésnél aggály merült fel ezen kifejezés iránt „a szerződés megkötésekor“, miután nem a megkötéskor, hanem a szerződési feltételek megállapításánál kell az illető félnek a szóbanforgó adatokat közölni.

Az aggály mindazáltal indokoltnak nem találtatott, mert a kifogásolt kifejezés tényleg azt jelenti, hogy a szerződés létrejötte előtt közlendők az illető adatok s ez az értelemnek teljesen meg is felel.

Kifogás tétetett továbbá e kikezdés azon határozata ellen, mely a körülmények fontosságának mérvét a körülményeknek a biztosító elhatározására való befolyásában jelöli ki. Ezen szubjektív jelleg a biztosító közönség érdekét nagyon veszélyezteti, főképp szemben a biztosító vállalatok azon szokásos eljárásával, hogy a legkisebb és legjelentéktelenebb körülményt is akképp tüntetik fel, mintha az reájuk a biztosítás elvállalására fontossággal bírna s ennél fogva ajánlatba hozatott a körülmény fontosságának objektív meghatározása, vagyis olyképp, hogy a biztosítás elvállalására befolyással bíró körülmények említessenek fel, mely nézethez az értekezlet többsége járult is

s így a kikezdés utolsó mondata következő szerkezetben fogadtatott el: „melyek fontosságuknál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehetnek, a biztosítóval közölni tartozik“.

A második kikezdés megjegyzés nélkül elfogadtatott. Miután pedig a biztosítási ügyletnél nagyon szokásos azon eljárás, melynél a biztosító a szerződés megkötése előtt kérdőívet terjeszt a fél elé, s ez esetben feltehető, hogy a biztosító mindazon pontok iránt kér felvilágosítást, melyekre nézve tájékozva lenni akar s így azon fél, mely kérdőívet kitöltött, fontos körülmények elhallgatásával nem vádolható,

harmadik kikezdésül következő határozat vétetett fel: „Ha a biztosítási ügyletet megkötő fél a biztosítás megkötésekor a biztosító részéről eléje terjesztett kérdőív kitöltésére szólíttatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős“.

475. §. Amennyiben a biztosított, vagy a helyette szerződő fél, az ügylet megkötésekor fontos (474. §) és a biztosító előtt tudva nem levő ténykörülményeket elhallgatott, vagy ha a fontos körülményeket valótlanul adta elő, a biztosítónak, ha előtte az adatok vagy előadás valótlanlansága vagy helytelensége tudva nem volt, jogában áll a szerződés érvényességét az esemény bekövetkezése után, akár kereset, akár kifogás alakjában megtámadni.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó).

Terv. ind. 230. l. A 475. c. pont mindössze szankciója lévén az előbbeni cikkben foglalt határozatoknak, bővebb indoklást alig kívánhat; a törvény egyes intézkedéseinek sikeres alkalmazását mi sem biztosíthatja inkább, mintha azok

jogkövetkezmenyei világosan megállapíthatnak; mert ezáltal eleje vétetik a jogkövetkezmenyek lehető divergens magyarázatának. Ki a 474. cikkben érintett fontos körülményeket, melyek a biztosító elhatározására befolyással lehetnek, tudva elhallgatja, vagy tudva valótlannal adja elő, megsérti a köteles hűséget s feljogosítja a félrevezetett ellenfelet a szerződés megtámadására.

Ert. jkv. 419. l. Tekintettel arra, hogy a biztosító kockázatára nézve valótlannal előadott körülmények akár tudva, akár nem tudva adattak elő valótlannal, ugyanazon következménnyel bírnak a biztosítóra nézve, s hogy semmi esetre sem méltányos a biztosítóra oly terhet róni, melyre nézve felelősséget nem vállalt volna, az 5-ik sorban lévő „Tudva” szó elhagyatni határozatott. Mivel pedig másrészt a biztosított érdekében ismét nem lehet a szerződést megtámadhatónak mondani akkor, ha a valótlannal előadott körülmények valótlanságát a biztosító tudta s a szövegből ezen eszme legalább eléggé világosan ki nem vehető, a szövegező bizottság felkérte, hogy ezen eszmének határozott kifejezést adjon. Különbben az előbbi megállapodások alapján e szók helyett: „a biztosított vagy ennek helyettese a szerződés”, tétetett a biztosított vagy a helyette szerződő fél az ügylet”, — azonkívül nagyobb világosság kedvéért a „fontos” szó után a 474. c. zárjel közt felemlíteni határozatott.

Ert. jkv. 493. l. Aggály merült fel az utolsó „megtámadni” szó ellen, vajjon az tudniillik világosan kifejezi-e, hogy a biztosítónak jogában van úgy agendo, valamint excipiendo a szerződés megsemmisítését teljes érvénnyel vitatni. Helyesebb kifejezés azonban nem találtatván a kérdéses szó megtartatott. (Lásd 476. §-nál közölt 1902. D. 201. 486. §-nál közölt 1906. D. 398.)

50. Az előzetes tűzkár elhallgatása, a közlési kötelezettség megsértése.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék: 1902. D. 326. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Minthogy az a körülmény, hogy a biztosított előzetesen tűzkárt szenvedett, fontosságánál fogva a tűzbiztosítás elvállalására befolyással lehet s felperes a kereseti biztosítást előzőleg beismerten szenvedett tűzkár megtörténtét az I/F. alatti ajánlat 5. kérdésére adott válaszában eltagadta s minthogy annak, hogy felperes ma téves hitben volt, hogy az előzetes tűzkárt csak abban az esetben kell bevallani, ha a tűz a biztosított tárgyakban tett kárt, a biztosító társaság jogaira befolyása nincs: a közlési köteleesség elmulasztására alapított alperesi kifogásnak a K. T. 474. és 475. §-ai értelmében helyt adni s felperest az érvénytelen biztosítási szerződésre alapított keresetével elutasítani kellett.

51. A közlési kötelezettséget megsérti a biztosított akkor is, ha olyan körülményeket hallgat el, melyek ismerete mellett a biztosítás elvállaltatott volna ugyan, de magasabb díjtétellel. Korábbi tüzeset.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1904. D. 678. Az elsőbíróság elutasító ítéletét helybenhagyja stb. Bpesti kir. ítélőtábla. 1905. G. 20. Felpereseket felülvizsgálati kérelmükkel elutasítja.

Indokok: A keresk. törvény 474. §-a szerint a biztosított a szerződés megkötésekor az előtte tudvalevő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehetnek, a biztosítóval közölni tartozik.

A most felhívott törvényszakas világos rendelkezést foglal magában arra nézve, hogy a biztosított közlési kötelezettsége minden olyan körülményre kiterjed, amely eléggé fontos arra, hogy befolyást gyakorolhasson a biztosítás elvállalására, a biztosított közlési kötelezettségét tehát nemcsak abban az esetben sérti meg, ha olyan körülményeket hallgat el, amelyekről tudta, hogy a

biztosító a biztosítást egyáltalában el nem vállalta volna, hanem megszegi ezt a kötelezettségét akkor is, ha olyan körülményeket hallgat el, amely körülmények dacára, a biztosító a biztosítást elvállalta volna ugyan, de tekintettel az elhallgatott és a kockázatot lényegesen fokozó körülményre, az ügyletet a biztosítottra nézve terhebb feltételek mellett kötötte volna meg.

Nem alapos tehát felperesnek az a panasza, hogy a fellebbezési bíróság a kereskedelmi törvény 474. §-át helytelenül alkalmazta, amikor a kötött biztosítási ügyletet olyan körülmény elhallgatása miatt érvénytelenítette, amely körülmény dacára alperes a biztosítást, habár magasabb díjtételek mellett, elfogadta volna:

mert a fentebb kifejtettek szerint a biztosított közlési kötelezettsége mindazon körülményekre kiterjed, amelyek a kockázat minőségére, nagyságára és terjedelmére befolyást gyakorolnak és eléggé fontosak arra nézve, hogy a biztosító ezek miatt a biztosítást vagy egyáltalában nem avagy csak a nagyobb kockázatnak megfelelő nagyobb díjtétel mellett vállalja el.

De nem alapos felpereseknek az a panasza sem, hogy az általuk elhallgatott tüzesetek csak abban az esetben befolyásolnák a biztosítás elvállalását, ha feltételezhető volna, hogy felperesek (biztosítottak) a korábbi tüzesetek előidézésében vétkesek voltak:

mert a korábbi tüzesetek, a biztosítás elvállalására nézve eléggé fontosak voltak akkor is, ha azok előidézése közül a felpereseket legkisebb mulasztás sem terhelt.

52. Ismételt tüzesetek elhallgatása.

Kir. Kúria 240/1905. Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztosítási ügylet megkötésekor a biztosító részéről elébe terjesztett kérdőív kitöltésére szólítatit fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős; de ha a kérdőpontok nem intéznek határozott és világos felhívást a bevalló félhez az iránt, hogy az ajánlattevőnek már hányszor volt tűzkára és ezekért hány ízben és minden egyes esetben melyik intézettől kapott kártérítést, úgy a biztosított nem vétett a közlési kötelezettség ellen, amikor a homályos és nem kimerítő kérdésekre nem az általa már elszenvedett összes tűzkárokat és az összes általa kapott kártérítéseket sorolta fel, hanem a határozatlanul feltett kérdések által megtevesztve, csakis az utolsó ízben elszenvedett tűzkárát és az ennek fejében kapott kártérítést jelentette be.

53. Korábbi tüzeset elhallgatása.

Kir. Kúria 215/1905. A biztosító ellen indított perújítási perben, minthogy az alapperben kimondatott, hogy az elhallgatott tüzeset a biztosítás elvállalására általában fontos körülményt képezett, ez többé vita tárgyává nem tehető ugyan, de az, hogy a biztosító a biztosítás elvállalásakor maga nem-e kívánt volna eltekinteni attól, hogy az elhallgatott tüzeset tudása reá nézve a biztosítás elvállalására bármi tekintetben befolyással bírjon, vitatható. Valamely a biztosítás elvállalására elvontan véve fontos körülmény elhallgatása is a szerződés érvényességének megtámadására sikerrel csak akkor vehető alapul, ha a biztosító az elhallgatott körülményt a fennforgó esetben maga is tényleg a biztosítás elvállalására fontos körülménynek tekinteni kívánta; ez az eset azonban nem forog fenn akkor, ha a biztosító tényei arra engednek okszerű következtetést, hogy a biztosító az elhallgatott körülmény tudatában is a biztosítást ugyanazon feltételek mellett megkötötte volna, amiért is hely adatott a perújítási keresetnek s a biztosító kártérítési kötelezettsége megállapított, amidőn a biztosító a biztosítottal a szenvedett tűzkár után is újabb biztosítási szerződést kötött, anélkül, hogy ezért magasabb díjakat számított volna fel.

54. Előző tüzes elhallgatása.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 349. Az ajánlat megtevésekor egy előző tüzeset elhallgatása a biztosított megbízhatóságának szempontjából fontos körülmény és így a közlési kötelezettség megsértett.

55. A kockázatot lényegesen fokozó körülmény elhallgatása közlési kötelezettség sértés. Korábbi tüzeset.

Kir. Kúria 1905. II. G. 20. A biztosított a közlési kötelezettséget nemcsak abban az esetben sérti meg, ha olyan körülményeket hallgat el, amelyekről tudva a biztosító a biztosítást egyáltalában el nem vállalta volna, hanem megszegi ezt a kötelezettséget akkor is, ha olyan körülményeket hallgat el, amely körülmények dacára a biztosító a biztosítást elvállalta volna ugyan, de tekintettel az elhallgatott és a kockázatot lényegesen fokozó körülményre, az ügyletet a biztosítótra nézve terhebb feltételek mellett kötötte volna meg. Ilyennek tekintendő előzetes tüzesetek elhallgatása még az esetben is, ha azok előidézésére körül a felpereseket legkisebb mulasztás sem terhelte.

56. Közlési kötelezettség sértés, ha a valótlan bevallás pontos is a biztosítás elvállalására befolyással bír.

Kir. Kúria 1087/1903. Az alsóbíróság alperes elévülési kifogását elvetette s felperest más alapon utasította el keresetével. Ezen ítélet ellen csak felperes élvén fellebbezéssel, az elévülési kifogás elvetése ez által már jogerőre emelkedett. A kereskedelmi törvény 475. §. értelmében a biztosítási ajánlatban a biztosított által bármily körülmény tárgyában tett valótlan bevallás egymagában nem jogosítja fel a biztosítót, hogy a biztosítási szerződést kifogás útján megtámadja, hanem ehhez csak akkor van joga, ha a valótlan bevallás fontos, azaz a biztosítás elvállalására általában, vagy annak feltételeire, jelesen a biztosítási díj nagyságára befolyással bír. Ha nem állapítható meg oly ténykörülmény, melyből az következne, hogy a két éves széna biztosítása nagyobb kockázattal jár, mint az egyéves széna biztosítása, ennek hiányában a valótól eltérő bevallás nem képezi a közlési kötelezettségnek a törvényértelmében való megsértését.

57. Ha az ajánlat az életkorra és születés idejére ellentétes adatokat tartalmaz.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 395. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Alperesnek már az ajánlatból meg kellett győződnie, hogy az életkor és születési idő bevallásánál tévedés forog fenn, amely okból az alperesnek kellett volna a tévedés kiigazítása végett a biztosítotthoz kérdést intéznie. Minthogy ezt tenni elmulasztotta alperesnek ez a mulasztása kizárja azt, hogy a közlési kötelezettség megszegése címén a kötvény hatálytalanságát érvényesítse.

58. Múlt betegség elhallgatása.

Kir. Kúria 982/1904. Minden utókövetkezmény nélkül maradt múlt betegség elhallgatásával a biztosított az őt terhelő közlési kötelezettséget meg nem szegi. — Az, hogy a biztosított a biztosítási díjak nagysága tekintetében a szerződés megkötésekor tévedésben volt, a biztosítónak támadási alapul egyáltalán nem szolgálhat, mert itt a tévedés nem az ő, hanem a biztosított részéről forogott fenn.

59. Valótlan tények közlése a szerződés megkötésénél; — vályogból és kőből épült épületek között nincs különbség.

Kir. Kúria 1314/1904. Oly esetben, mikor a biztosítónak ügyletkötésre is feljogosított hivatalnok által az ajánlatba írt felelet valótlanosságát az ajánlattevő nem ismeri, a biztosító megbizottja pedig a fontosnak vélt körülményekről magának meggyőződést szerzett, az ajánlattevő az ajánlatba írt felelet valótlan-ságáért nem felelős. — A kereskedelmi törvény 474 §. I. bekezdése szerint csak az oly valótlan közlést lehet a biztosítás megtámadhatóságának súlyos következményével sújtani, amely általában és objektíve fontos a biztosítás elvállalására nézve, ennél fogva az a valótlan közlés, hogy a lakház nem kőből, hanem vályogból épült, nem ad jogot alperesnek arra, hogy a biztosítási szerződést megtámadhassa, tekintettel arra, hogy a biztosítási díj szempontjából a biztosító társaságok egy része nem tesz különbséget a vályogból és kőből épült épületek közt és midőn a biztosító sem állította határozottan azt, hogy az általa követett üzleti szokás szerint a biztosítások elvállalásánál súlyt helyezne arra, hogy a biztosításra ajánlott épületek falazata kő, téglá vagy vályogból van-e.

60. Ha a kötvény megtámadhatatlansága kikötött a biztosító nem léphet fel közlési kötelezettség sértés címén.

Kir. Kúria 1638/1904. Ha a biztosítási szerződésben a kötvény megtámadhatatlansága kikötött ki, úgy a biztosító a közlési kötelezettség megsértését sikerrel nem vitathatja, mert a megtámadhatatlanság kikötése által a biztosító a vele szerződő felet a törvény szerint reá rótt közlési kötelezettség és ebből folyóan az ennek megszegésével máskülönben járó terhes jogkövetkezmények alól felmenti. — A megtámadhatatlanság kikötése a szerződő felet csalásra ugyan fel nem jogosíthatja, ámde a valótlan előadás vagy tudatos elhallgatás magában még csalást nem képez; mert ehhez megkívánatik a valótlanul nyilatkozó vagy a köteles nyilatkozattételt elmulasztó félnek olyan ténye, amely a való tényállás kiderítését a biztosítóra nézve lehetetlenné teszi, vagy legalább is lényegesen megnehezíti. (Lásd következő határozatot.)

61. Három év elteltével a biztosító közlési kötelezettség megsértése címén a szerződés érvénytelenítését nem szorgalmazhatja, ha szerződésileg megállapodtak hogy ez a támadási joga a mondott idő alatt elenyészik.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 40749/1912. Alperest kötelezi *Indokok:* Felperes az alperesnek a K. T. 474 és 475. §-aira alapított kifogásait elsősorban a biztosítási kötvényre nyomtatott általános biztosító feltételek 8-ik pontjának azon kikötésével kívánta megerősíteni, mely szerint az alperesnek a most megjelölt szakaszokon alapuló megtámadási joga 3 év leteltével megszűnik s miután a biztosítási szerződés megkötésétől a biztosított haláláig ezen idő tényleg letelt, az alperes lemondottnak tekintendő arról a jogról, hogy a kötvényt a közlési kötelezettség megsértése címén megtámadhassa.

A kir. törvényszék is ily értelmezést adott ezen szerződési kikötésnek, aminthogy a biztosítási kötvény megtámadhatatlanságának kikötése lényegileg csak azt jelentheti, hogy a biztosító a biztosítottat terhelő közlési kötelezettség megsértésének, valamely körülmény tudatos elhallgatásának jelentőséget nem tulajdonít és azokról a körülményekről, amelyeket a kockázat elvállalása szempontjából fontosoknak tart, a biztosított által nyújtott adatokra, általa adott feleletekre való tekintet nélkül, maga fog meggyőződést szerezni.

A megtámadhatási jog gyakorlata az alperes által kikötött határidő tényleges letelte folytán tehát ezen kifogásával el volt utasítandó.

62. Orvosi gyógykezelés elhallgatása: közlési kötelezettség sértés.

Kir. Kúria 1226/1905. Megállapítja a közlési kötelezettség megsértését, ha a biztosított az előző egészségi állapotára vonatkozó azon kérdésre, hogy legközelebb mikor részesült orvosi gyógykezelésben, elhallgatja a 11 hóval előbb történt gyógykezelését.

63. Megelőző orvosi kezelés elhallgatása.

Kir. Kúria 1045/1905. közlési kötelezettség megsértésénél a súlypont nem a szubjektív, hanem az objektív értelemben fontos körülmény elhallgatásában vagy valótlan bementésében rejlik. Ha tehát a biztosított a kérdőívben foglalt oly kérdésekre, amelyek a biztosítás elvállalására lényeges befolyással nincsenek, valótlan feleletet ad, a közlési kötelezettséget biztosítási jogi szempontból meg nem sérti. — Nem minden a kérdőívbe felvett kérdés képez a biztosítás elvállalására fontos körülményt, amiért is feltett kérdés dacára annak elhallgatása, hogy a biztosított állott-e megelőzőleg orvosi kezelésben a biztosítási szerződés érvényének megtámadására csak úgy szolgálhatna jogos alapul, ha a biztosított nem valamely minden utókövetkezmény nélkül maradt múló baj miatt gyógykezelte magát.

64. Elmebeteg nem sért közlési kötelezettséget, ha magát egészségesnek vallja.

Kir. Kúria 1124/1905. Nem forog fenn az elmebeteg biztosított részéről a közlési kötelezettség megsértése, ha ő magát a biztosítási ajánlatban egészségesnek mondotta, mert köztudomású tény, hogy elmebetegek maguktól betegségük természetét fel nem ismerik és velük a betegség valódi természete közölni sem szokott, s így a biztosított a hozzá intézett kérdésre nem adott tudva valótlan feleletet.

(Lásd ugyan itt 693/1910.)

65. Neurasthenia elhallgatása közlési köteleesség sértés.

Kir. Kúria 818/1905. A betegséggé fejlődött, tehát nagyobb fokú neurasthenia olyan körülmény, amely fontosságánál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehet, amiért is ennek elhallgatása s e tekintetben valótlan felelet adása a közlési kötelezettség megsértését képezi.

66. Idült neurasthenia elhallgatása.

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék 69.246/1908. A keresetet elutasítja.

A budapesti kir. tábla 203/1909. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A szanatóriumi feljegyzések szerint 1889-ben a biztosítottnál a neurasthenia tünetei mutatkoztak, komolyabb dolgoktól való irtózás és félelem az egyedüllétől, mert olyankor halál, örülés és gutaütéstől való félelem lepte meg őt. Kilenc hónál hosszabb szanatóriumi kezelés után a biztosított javultán (nem gyógyultán) távozott, bár félelmei kismértékben még 1900-ban is előfordultak, amikor nem egész egy hónapig bejáró betegként kezeltetett, kényszergondolatai voltak és félelme, hogy szívszélhűdés éri. Dr. K. 1904-ben idült idegbajt talált a biztosítottnál és tudára adta neki, hogy ideges.

Dr. A. 1905 nyarán nagyfokú idegességet talált nála és ezt megmodta neki.

Ezek szerint valótlanul felelte a biztosított az 1905 november 16-iki ajánlatában, hogy addigi egészségi állapota igen jó volt és addig nem állt ki más betegséget, mint tíznapos lábbajt, mert a neurasthenia, mely miatt bennlakó és később 1903-ban mint bejáró beteg, szanatóriumi kezelést használt és 1904-ben

és 1905-ben újból orvosokhoz fordult, kik baját idült, illetve nagyfokú idegbetegségnek minősítették, ez pedig komoly betegség, melynek komolyságáról a biztosítottnak a saját tapasztalatai s az orvosok közlései alapján tudomással kellett bírnia, tehát nem tarthatta azt oly jelentőség nélküli bajnak, melynek a biztosítás elvállalására nézve fontossága nem volna.

Ennélfogva alperes a biztosítási szerződés érvényességét a K. T. 475 §-a értelmében joggal támadta meg.

Az elsőbíróság ítéletét ezen okokból és egyéb indokaiból, elhagyásával azon indokoknak, hogy a biztosítási szerződés eredetileg érvénytelen volt, helyben kellett hagyni.

A kir. Kúria 8/1910. A másodbíróság ítéletét indokai alapján helybenhagyja.

67. Kisfokú gyomortágulás és neurasthenia, valamint rövid ideig tartó orvosi kezelés elhallgatása.

A budapesti kir. tábla 3441/908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Ezen újított perben alperes általánosságban fenntartotta ugyan az alapperbeli védekezést, de utóbb kifejezetten csak a közlési kötelezettség megsértésére hivatkozott az elutasítás iránti kérelem indokaként.

A közlési kötelezettség megsértésének kérdésében az újított perben a következő új adatok merültek fel.

Dr. H. I. alperes tanu szerint ő a biztosítottat 1900 aug. 5—23-ig R.-ban bélcsonnarenyhesség és legcsekélyebb fokú (minimal) gyomortágulás miatt kezelte. E betegséggel járó szubjektív bajok (Beschwerde) igen csekélyek lehetnek, s a betegség igen csekély jelentőségű volt és a biztosított csak csekély mértékben tarthatta magát betegnek.

Az alpper adatai szerint dr. O. 1901-ben vizsgálta meg a biztosítottat és ekkor talált nála neurastheniát és nervosus dyspepsiát és tanácsolta neki, hogy R.-ba menjen. A csatolt levelező lapokból azt kell következtetni, hogy a biztosított 1901 nyarán nem volt gyógykezelés végett R.-ban, hanem helyről-helyre utazott.

Új adatként merült fel az újított perben, hogy dr. K., dr. H., B., R., B. és B. tanuk, kik jó ismerősei voltak a biztosítottnak s vele majdnem minden nap beszéltek és haláláig érintkeztek, nem vettek rajta észre betegségi tüneteket s nem hallották őt soha betegségről panaszkodni.

Az a körülmény, hogy valaki nem panaszkodik betegségéről, vagy hogy laikusok vagy akár orvosok nem veszik észre a velük érintkező egyén beteg voltát, rendszerint nem elég annak bizonyítására, hogy az illető egyén egészséges. De a neurasthenia az igazságügyi orvosi tanács véleményéből kitűnőleg oly baj, amelyben szenvedők minden alkalmat felhasználnak, hogy bajukat és szenvedéseiket laikusoknak és különösen orvosoknak ismételtelen elpanaszolják. Ennek alapján az a körülmény, hogy a biztosított az orvosoknak, laikusoknak és dr. I. orvosnak nem panaszkodott bajáról, az igazságügyi orvosi tanács véleménye szerint a neurasthenia fennforgása ellen bizonyít.

Új adatként merült fel az újított perben, hogy az igazságügyi orvosi tanács véleménye szerint nem bizonyít a biztosított betegsége mellett, hogy ő porokat szokott bevenni, mert szodabikarbóna vagy hashajtó porok használata egészséges embereknél is szokásos és hogy nem állapítható meg a per adatai alapján, hogy a biztosított betegnek, nevezetesen komoly betegnek tarthatta magát, továbbá, hogy a dr. H. által jelzett bélrenyhesség és gyomortágulás és dr. O. által jelzett neurasthenia és nervosus dyspepsia enyhe jellegűek voltak, s hogy e bajok az ajánlat tételéig 1902 nov. 3-ig teljesen meggyógyulhattak.

Az alapperbeli ítélet, a perben felmerült körülményekből s adatokból azt állapította meg, hogy a neurasthenia biztosítottnál oly fokot ért el, hogy az nemcsak egyszerű ideiglenes indiszpozícióban nyilvánult, hanem valóságos betegség volt és hogy ezt a betegséget a biztosított is felismerte.

E következtetés a jelen újított perben felmerült adatokkal meg van döntve, mert az igazságügyi orvosi tanács véleményéből kitűnőleg azok a tünetek, melyeket dr. O. és dr. H. a biztosítottnál találtak, enyhe jellegű bajra mutatnak és mert a súlyosabb neurasthenia és evvel járó nervosus dyspepsia fennforgásának a neuraszténiával járó panaszkodási hajlamból következtethetőleg ellentmond az a körülmény, hogy a biztosított nem használt fel minden kínálkozó alkalmat a panaszra s így nála a súlyos neurasthenia egyik jellemző tünete hiányzott; megvan erőltetve az alapper ítéletének az a megállapítása, hogy a biztosítottnak az ajánlat tételekor tudomása volt arról, hogy komoly betegség jellegével bíró neurastheniában és evvel járó nervosus dyspepsiában szenved s hogy a biztosított baja komoly jellegű volt.

Minthogy pedig a közlési kötelezettség megsértése csak azon esetben forog fenn, ha az ajánlattevő az előtte ismeretes komoly jellegű és így a biztosítás elvállalására befolyással bíró baj elhallgatásával valótlán választ ad a feltett kérdésekre, ennél fogva, nem lehetett megállapítani, hogy a biztosított az ajánlatban foglalt kérdésekre adott ama válaszával, hogy egészségi állapota addig igen jó és az ajánlat tételekor is teljesen jó volt és visszatérő bajai nincsenek, a közlési kötelezettséget megsértette.

Alperes alapperbeli álláspontja szerint a biztosított azzal is megsértette a közlési kötelezettséget, hogy az ajánlati 9-ik kérdésre azt válaszolta, hogy soha sem állt orvosi kezelés alatt. Ez az állítás részben cáfolatot nyert, mégis az orvosi kezelés tekintetében adott felelet alapján azért sem lehet megállapítani a közlési kötelezettség megsértését, mert a kifejtettek szerint a biztosított baja mint nem komoly, nem volt befolyással a biztosítás elvállalására és így az orvosi kezelés megtörténtének bevallása nem bírt volna fontossággal.

Kúria 484/1909. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

68. Más társaságnál tett, de még elintézés alatt álló ajánlat elhallgatása nem közlési kötelezettség-sértés. Ellenben közlési kötelezettség megsértés annak az elhallgatása, hogy a biztosított hasbetegségben 2 hétig ágyban fekvő beteg volt.

Kir. Kúria 32/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. A biztosított nem sérti meg a közlési kötelezettséget azáltal, hogy a más társaságnál tett, de még elintézés alatt álló ajánlatot, habár e tekintetben kérdés is intéztetett hozzá, elhallgatja.

Mindezek dacára azonban a Kúria helybenhagyta a másodbíróság ítéletét azért, mert a biztosított megsértette közlési kötelezettségét azáltal, hogy a 3. §-alattinak 7. p.-ban erőszben hozzá intézett kérdésre nem vallotta be azt a biztosítás elvállalására mindenesetre fontos körülményt, hogy 1901. évi június havában dr. Sz. A. és dr. W. F. orvosok által kezelt hasbetegség miatt két hétig ágyban fekvő beteg volt.

Ennek a betegségnek és két orvos által történt kezelésének elhallgatása mindenesetre oly fontos körülmény elhallgatásaként jelentkezik, amely a csak tíz hónappal később tett biztosítási ajánlata elfogadására befolyással lehetett, mert el is tekintve attól, hogy biztosítottnak utóbb csak hat hónapra a biztosítás megkötése után bekövetkezett halála épen ezen átszenvedett hasbetegségére vezethető vissza: a 4. §-alatti okirat és dr. P. D. tanu vallomása szerint, már maga az a tény, hogy a biztosított két hétig ágyban feküdt és két orvosnak a

segélyét vette igénybe, eléggé igazolja, hogy a biztosított nem lehetett kétségben ennek a betegségnek és gyógykezelésnek komoly volta tekintetében és így azt nem tarthatta oly jelentéktelen múltó bajnak, melyet ajánlatában bevallani nem kellett volna.

Minthogy pedig az elsőbíróság ítéletének indoklásában erőszben foglaltak szerint a Kúria is bizonyítottan fogadja el, hogy a biztosított a 2. és 3. alatti okiratokat aláírta és így az azokban foglalt válaszainak, illetve bevallásainak valóságaiért felelős, minthogy továbbá a Kúria dr. Sz. A. és Sch. H. tanu-vallomásával bizonyítottan fogadja el, hogy a biztosított 1901 június havában tényleg 2 hétig ágyban fekvő beteg volt és dr. Sz. A. és dr. W. F. által hasbetegség ellen gyógykezeltetett, helyes a másodbíróságnak az a döntése, amely szerint a biztosítási szerződést a biztosított közlési kötelezettségének megsértése okából a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében érvénytelennek nyilvánította és felperest ebből folyóan keresetével elutasította.

Jegyzet. Nem minden, a kérdőívbe felvett kérdésre adott valótlán felelet jogos alapja a biztosítási szerződés megtámadásának.

69. Elutasított ajánlat elhallgatása.

Kir. Kúria 139/1906. A más társaságnál tett életbiztosítási ajánlat elhallgatása csak abban az esetben állapítja meg a közlési kötelezettség megsértését, ha az elhallgatott ajánlat elutasítása oly komoly betegség okából történt, hogy az eszerint tárgyilag fontos körülményről való tudomás befolyással lehetett a biztosítás el vagy el nem vállalására.

70. Korábbi ajánlat visszautasításának elhallgatása.

Kir. Kúria 593/907. A megtett ajánlat visszautasításának elhallgatása nem feltétlenül és nem minden körülmények közt, hanem csak abban az esetben szolgálhat alapul a biztosítási szerződés megtámadására, ha az ajánlat visszautasításának elhallgatása következtében a biztosítónak a biztosítás elvállalására befolyással bíró valamely fontos körülmény tudomására nem jutott. A törvény a közlési kötelezettséget nem azon körülményeknek hű bemondására és el nem hallgatására írja elő, amelyek a biztosítónak elhatározására vannak befolyással, hanem csakis azoknak, amelyek a biztosítás elvállalására bírnak befolyással. A súlypont tehát nem a szubjektív, hanem az objektív értelemben fontos körülmények elhallgatásában vagy valótlán bemondásában rejlik.

71. A hónapok óta nem jelentkezett gyomorrendellenes működés, valamint egy begyógyult lábseb elhallgatása nem közlési kötelezettség-sértés.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 555. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A kir. ítélőtábla 1906. II. G. 121 Alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A biztosított a gyomor rendellenes működésében nyilvánuló s az ajánlat megtételét megelőzőleg már hónapok óta nem jelentkezett baját és begyógyult lábsebét betegségnek nem tartotta.

Minthogy pedig a közlési kötelezettség csak lényeges körülményre nézve adott és tudatosan valótlán felelettel sérthető meg,

és minthogy előző betegségek elhallgatása által a közlési kötelezettség csak abban az esetben sérthető meg, ha az elhallgatott betegség az élet tartamára befolyással bíró lényeges betegségnek tekinthető:

helyes a fellebbezési bíróságnak az a döntése, hogy felperes férje a jelzett felelettel a közlési kötelezettséget meg nem sértette.

72. *Egy olyan robbanóanyag szállításának elhallgatása, melyről a szerződés megkötésekor a felek egyike sem tudta, hogy az robbanó, nem sérti a bejelentési kötelezettséget.*

Kir. Kúria 596/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. A vízzel vegyült kalciumkarbid a robbanóanyagokkal egy tekintet alá esik ugyan és ennél fogva a kalciumkarbidnak vizen szállítása nagymértékben veszélyes: ha azonban megállapítható, hogy a biztosítási kötvény kiállítása idejében a forgalom akkori közfelfogásához híven a felek egyike sem tarthatta a kalciumkarbidot robbanóanyagnak, a biztosított nem sérti bejelentési kötelezettségét, amidőn a biztosítási feltételek a robbanóanyag szállításának bejelentését írják elő és biztosított nem jelentette be, hogy a hajó kalciumkarbiddal van megrakva.

73. *A biztosítási ügyletek szerzésével megbízott ügynök a társaság megbízottja s ha az ilyen ügynök a biztosítottat valamely kérdés értelmé felett megtéveszti, a társaság nem hivatkozhatik az adott válasz valótlanságára.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 100-954 1905. Felperest a kereséssel elutasítja. Bpesti kir. ítéletábla 791 1906. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A kir. Kúria 1126/1906. Mindkét elsőbíróság ítéletét megváltoztatja s alperest kötelezi, hogy felperesnek 4000 K tőkét stb. 15 nap és végrehajtás terhe alatt megfizessen.

Indokok: Alperes a kereset ellen azzal védekezett, illetve a biztosítási szerződés érvényességét azon az alapon támadta meg, hogy a biztosított M. M. az ajánlat tételét megelőző időre eső betegsége az orvosi gyógykezelését a 2. § alatti ajánlat szerint az e tekintetben hozzá intézett kérdésekre adott feleletében elhallgatta s ennél fogva, amennyiben a kereskedelmi törvény 475. §-ában előírt közzéi kötelezettségét a biztosítás elvállalására befolyással bírható fontos ténykörülmenyek tekintetében szegte meg, a biztosítási szerződés érvényesen létrejönnek nem tekinthető. Alperesnek ez a kifogása azonban figyelembe vehető nem volt, mert magában az a ténykörülmeny, hogy egy bűnperben M. M. a beszámíthatóság kérdésében megvizsgáltatván, az orvosok által akkor idegességben szenvedőnek mondatott ki, a biztosítás elvállalására befolyással bíró körülménynek nem tekinthető, mert továbbá az elsőbíróság ítéletében idevonatkozóan felhozott s a Kúria által is elfogadott bizonyító adatok alapján bizonyítottan vehető ugyan, hogy biztosított M. M. a biztosítási szerződés megkötését megelőzően agybántalmakban szenvedett s az 1897 január 12-től az 1897 január 31-ig az e-i kórházban alkoholizmus ellen gyógykezeltetett s elfogadta a Kúria az elsőbíróságoknak azt az álláspontját is, hogy ezek a körülmények a biztosítás elvállalására általában befolyással lehettek, a kifogás alá nem eső tanu S. D. vallomásaival azonban e tanu vallomásának az 1893: XVIII. tc. 64. §-a értelmében való mérlegelésével, nevezetesen figyelembevételével a tanu közbizalmat igénylő állásának és annak a körülménynek, hogy az magában, miszerint a tanu a biztosított elhalálozását tévesen a szerződés megkötése után kétévi időre tette, a vallomásnak egyebekben való megbízhatóságát nem érinti, a Kúria bizonyítottan fogadta el azt is, hogy a biztosított a biztosítást felvevő ügynök S. H. előtt kijelentette, hogy egyszer E--n kórházban volt s hogy az orvosok azt mondták neki; hogy agyvertodulásban szenved s hogy erre az ügynök azt mondta a biztosítottnak, hogy ily régi dolgokat nem kell emlegetni, amikor most egészséges, ezt figyelembe véve pedig, mint-hogy a biztosítási ajánlatban foglalt kérdések megértelmezése tekintetében az ajánlatok felvételével megbízott ügynök mindenestre a biztosító társaság megbízottjának tekintendő s ennél fogva, ha mint ilyen az ajánlati kérdések tekin-

tetésben a biztosítottat megtévesztette, ezért a biztosított felelőssé nem tehető; felperes a biztosítási szerződés érvényességét azon az alapon, hogy az ajánlatba az, miszerint felperes agybántalmakban szenvedett s az e-i kórházban gyógykezeltetett, fel nem vettetett, amennyiben erre az ajánlat felvételével megbízott ügynöknek idézett kijelentése szolgáltatott okot, meg nem támadhatja, ezeknél fogva mindkét elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával alperest a kereset értelmében a tőkében és kamatában marasztalni kellett.

Lásd ügynöki jogkörre káreseteknél: 1122/905. 1905. D. 270., életeseteknél: 1905. G. 146., 1099/906., 1902. D. 696., 919/907., 1903. D. 512., 1904. D. 351., 2130/910., 126-564/1910.

74. *Az ajánlat téves kitöltésénél az ügynök felelősége.*

Kir. Kúria: 1991/1905. A biztosítási ügynök a biztosítási ajánlatnak téves kitöltéséből származott kárért csak akkor felelős, ha az ő részéről megtévesztés forog fenn, vagy pedig a biztosított menthető tévedésben volt. Nem forog fenn ily tévedés, ha a köteles gondosság kifejtése mellett már a biztosított által aláírt ajánlatból, valamint az ezek által átvett kötvényből a biztosított anyag helytelen leírása könnyen felismerhető volt.

75. *Midőn az ajánlatot az ügynök tölti ki és tudomással bírt arról, hogy a biztosítottnál volt egy jelentéktelen betörés és azt az ajánlatba még sem jegyzi be, nem forog fenn közzéi kötelezettségsértés.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 41,166/1910. Alperest kötelezi. A budapesti kir. ítéletábla 2087/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A 2. sz. alatti ajánlat a pernek e tekintetben nem vitás adatai szerint 1907 évi október hó 18-ika és 22-ike között vettetett föl és pedig ez okiraton levő megjelölés szerint J. Mihály által, akire nézve alperes nem tagadta sem azt, hogy biztosítási ajánlatok fölvetelével megbízott közege, sem azt, hogy a most nevezett 2. sz. alatti ajánlatot maga föltötte ki, fölperes pedig az ajánlatot olvasatlanul aláírta.

Abból a szintén nem vitás tényállásból tehát, hogy a 3. sz. alatti okirat szerint a fölperesnél 1907 évi október hó 18-án történt betörés a 2. sz. alatti ajánlat fölvetelét közvetlenül megelőzte, hogy a most említett betörés a hírlapok által nyomban köztudomásra hozatott, maga ez a betörés azonban „jelentéktelen” volt: egyedül azt a helyes következtetést lehet levonni, hogy J. Mihálynak, mint az alperes részéről ajánlat fölvetelével megbízott közegnek az 1907 évi október hó 18-án fölperesnél történt betörésről a 2. sz. alatti ajánlat fölvetelekor tudomással kellett bírnia és hogy az általa kitöltött 2. sz. alatti ajánlatnak erre a 26. pont alatti kérdésére: „betörtek-e már önnél?” azért írta be J. Mihály feleletül a „nem” szót, mert az ajánlatfölvételt közvetlenül megelőző „jelentéktelen” s alperes szerint is: „kis” betörésnek a fennforgó esetben megemléstreméltó fontosságot nem tulajdonított.

Ily körülmények között pedig a 2. sz. alatti ajánlat 26-ik kérdésére adott valótlán felelet a biztosított terhére nem eshetik s ebből folyólag nincs alapja az alperes részéről amiatt emelt kifogásnak, hogy fölperes a K. T. 474. és 475. §-ában szabályozott közzéi kötelezettségét az ajánlattételnél megsértette.

76. *Ha a biztosító ügynöke a biztosítandó tárgyak helyszínén veszi fel az ajánlatot a közzéi kötelezettség nem terjed ki azokra a körülményekre, melyekről az ügynök személyes észlelet folytán meggyőződhetik.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 27. Az elsőbíróság

ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1910. G. 943. A felülvizsgálati kérelemnek helyet ad, a megtámadott ítéletet feloldja.

Indokok: A fellebbezési bíróság indoklási kötelezettségének szem előtt tartásával, a mindennapi élet tapasztalatai alapján állapította meg, hogyha a biztosított tárgyak megőrzésére szolgáló helyiség ajtaja és ablakai keresztvasakkal láttattak el, ezek a betörést megnehezítik.

A mindennapi életnek oly jelenségei pedig, melyeket bárki különös szakismeret nélkül észlelhet, bizonyításra nem szorulván, a bíróság az ily jelenségekre vonatkozó közönséges élettapasztalatokat meggyőződése megalkotásánál felhasználhatja s az azokkal ellenkező állításoknak, mint a közfelfogással és egyszerű gondolkodással ellentétben állóknak bizonyítását mellőzheti, anélkül, hogy érzésben másra, mint a köztapasztalatra tartoznék hivatkozni.

Ennélfogva nem sértett jogszabályt a fellebbezési bíróság, midőn céltalanak tartotta és mellőzte a szakértői bizonyítást felperesnek arra az állítására nézve, hogy keresztvasakkal védett helyiségbe ép oly könnyen be lehet törni, mintha a keresztvasak alkalmazva nem volnának.

A fenti tényállásból pedig jogszabálysértés nélkül következtetett arra, hogy az a kérdés, vajjon az illető helyiség ajtaja és ablakai el vannak-e látva keresztvasakkal, a betörés elleni biztosításnál a kockázat elvállalására befolyást gyakorol.

Azonban az anyagi jogszabály téves alkalmazásával tekintette a fellebbezési bíróság a keresetben említett biztosítási ügyletet érvénytelennek azon az alapon, hogy a 3. alatt csatolt ajánlatban az az adat foglaltatik, hogy a biztosított árúk elhelyezésére szolgáló üzlethelyiség ablakai és külső ajtaja keresztvasakkal vannak ellátva, holott sem az ajánlat felvétele, sem az állított betörés idejében az ajtón és ablakon keresztvasak nem voltak.

Oly esetben ugyanis, ha a kárbiztosításra vonatkozó ajánlat ott vétetik fel, ahol a biztosítandó tárgyak léteznek, a K. T. 474. §-ában kimondott közlési kötelezettség nem terjed ki azokra a körülményekre, melyekről az ajánlat felvételével megbízott ügynök a helyszínen, személyes észlelet alapján meggyőződhetik, hanem csak azokra, melyek másként, mint az ajánlattevő bemondása alapján, nem juthatnak a biztosító tudomására.

A mondott esetben tehát nem tárgya a bevallásnak az, hogy a biztosított tárgyak s az a helyiség, amelyben a biztosított tárgyak az ajánlat megtételekor őriztetnek, minő állapotban vannak? Mert erről az ajánlatot felvevő ügynöknek nem az ajánlattevő bemondásából, hanem saját személyes észlelete alapján kell meggyőződnie.

Azonban a fellebbezési bíróság nem derítette fel, hogy az ajánlat hol vétetett fel, hogy a keresetben említett betörés megtörtént-e vagy nem? S a kár valóságos és mennyisége kérdésében sem döntött, miért is a felülvizsgálati kérelemnek helyt adva a S. E. T. 204. §-a szerint kellett határozni.

77. Szívbjaj elhallgatása.

A kir. Kúria 1251/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért, mert a biztosított az egészségi állapotának jellemzésére adott avval a feleletével, hogy egészsége jó és nem volt komoly beteg, csak azon esetben sértette volna meg a törvényes közlési kötelezettséget, ha alperes bizonyította volna, hogy a biztosított az egészségi állapotában oly jelenségeket tapasztalt, hogy azok alapján szívbjajára nézve tévedésben nem lehetett, ámde a jelen esetben, ha a biztosított volt is az ajánlat megtétele előtt szívdobogása és nehezebb lélegzése, ezen jelenségekből még meg nem állapítható, hogy azokból a biztosítottnak a szívbjaj betegségét tudnia kellett volna.

78. Szívbjaj és egy korábbi visszautasított ajánlat elhallgatása.

Kir. Kúria 113/1908. A szívbjaj orvosi vizsgálat útján biztosan megállapítható. Minthogy a biztosító társaság orvosa a biztosított felet megvizsgálta és rajta szívbjajt nem észlelt, meg kellett állapítani, hogy a biztosított fél az ajánlat tétele idején, még ha szívbjajos lett volna is, erről a bajról tudomással nem bírt, minélfogva azzal, hogy egészségesnek vallotta magát, a közlési kötelezettséget nem sértette meg. Nem képezi a közlési kötelezettség megsértését az sem, hogy a biztosított fél egy visszautasított biztosítási ajánlatát elhallgatta, melynél soványság, gyenge testalkat és sápadt bőrszíne miatt utasították vissza: ha a biztosító orvosának vizsgálata szerint a perbeli ajánlat tétele idején is gyenge testalkatú és sovány volt és hogy a biztosító ennek a körülménynek a kockázat elvállalásánál fontosságot nem tulajdonított. A sápadtság pedig oly csekély okból is származhatik, hogy ez egymagában a kockázatra befolyással nincs.

79. Balesetbiztosításnál a szenvedett korábbi balesetek elhallgatása.

Kir. Kúria 1418/1906. Az ajánlat tételét megelőzően szenvedett két baleset elhallgatása csak akkor volna a biztosítás elvállalására befolyással bíró fontos körülménynek tekinthető, ha megállapítható volna, hogy felperest az előző balesetek előidézése körül vigyázatlanság terheli és hogy ekként a felperes egyéniségében rejlő eme meggondolatlanság a biztosító által elvállalt kockázatot fokozza.

Lásd balesetekről általában a 487. §-nál közölt 85.902/1912. határozatot, továbbá a 498. §-nál közölt 1305/1904., 3220/1907., az 503. §-nál közölt 2072/1908., az 504. §-nál közölt 825/1904., 138/1912., 142.204/1907. és végül az éleleteseknél 1120/1905. számú és ezt követő határozatokat.

80. Balesetbiztosításnál egy korábbi szúrás elhallgatása.

Kir. Kúria 255/1909. A balesetbiztosítást nem teszi érvénytelenné annak elhallgatása, hogy a biztosított évek előtt a lábába erős szúrást kapott, mert ennek megtörténte nem tekinthető a biztosítás elvállalására fontos körülménynek. (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

81. Hetekig tartó influenza és tüdőgyulladás elhallgatása sérti a közlési kötelezettséget.

Kir. Kúria 300/1907. A hetekig tartó influenza és belőle kifejlődött croupusos tüdőgyulladás, mely ágybanfekvéssel is járt, az élettartamra is befolyással bírható komoly betegség, amely ha a beteg meggyógyult is, az ajánlat tételekor, tehát néhány héttel a meggyógyulás után még nem volt utókövetkezmény nélkül maradt múló bajnak tekinthető, miért is ez a körülmény a biztosítás elvállalása szempontjából fontos, melynek elhallgatása a közlési kötelezettség megsértése.

82. Az egészségi állapotra adott felelet.

Kir. Kúria 498/1908. A biztosított azzal a feleletével, hogy egészségi állapota kedvező és hogy csak apró bajai voltak, a közlési kötelezettségét csak akkor sértette volna meg, ha bizonyítható volna, hogy oly komoly jelenségeket és tüneteket tapasztalt, hogy beteg voltára nézve tévedésben nem lehetett. (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

83. Hamis bevallás alapján a biztosított a szerződést meg nem támadhatja.

Kir. Kúria 429/1909. A hamis bevallás alapján csak a biztosító támadhatja meg a biztosítás érvényességét, a biztosított nem. (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

84. Közlési kötelesség megsértése 3 hétig tartó betegség elhallgatásával.

Bpesti tábla 1909. G. 32. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A K. T. 474. és 475. §-aiban foglalt szabályok szerint a biztosítottat az a kötelezettség terheli, hogy a biztosítás elvállalására fontos körülmények tekintetében a biztosítónak a való helyzet iránt felvilágosítását akár elhallgatás, akár valótlan felelet által ne akadályozza.

E részben azonban figyelembe kell tartani, hogy oly kérdések is vannak, melyekre adandó felelet, egyéni vélekedéstől függ s ily feleletek valótlanlansága, ha a valótlanlanságot a feleletet adó nem tudta, az ügylet megtámadására alapul nem szolgálhat, mert ily esetben arról, hogy a biztosított fél akadályozta meg a biztosítónak felvilágosítását, szó nem lehet; így például, ha az egészségi állapotára nézve hozzá intézett kérdésre, kellő szakértelem hiányában oly felvilágosítást ad, mely egyéni vélekedése szerint a valóságnak megfelel, bárha különben valótlan.

Vagyis a biztosított félnek egyéni vélekedésén alapuló közlések tekintetében az ügylet megtámadásához szükséges ugyan a rosszhiszeműség és a biztosító megtévesztésére irányuló szándék bizonyítása; ellenben egyéb közlések tekintetében ez nem szükséges és magában az, hogy a biztosított valamely előtte ismeretes fontos tény elhallgatott, vagy arra nézve valótlan előadást tett, a megtámadásra alapot nyújt.

Ezeket a szabályokat követi a joggyakorlat is.

Mint hogy a meg nem támadott tényállás szerint az 1907. február 26-án meghalt B. Gy. 1906. szeptember hó 21-én tett ajánlatában (2. % alatt (9. kérdés) és a 3. % alatti bizonyítványban adott feleleteiben (3. és 6. kérdés) elhallgatta, hogy ugyanez év március hó 31-től április hó 26-ig beteg volt, s kórházban gyógykezeltetett, s eszerint valótlan feleletet adott, de a felelet nem egyéni vélekedésen alapuló, hanem oly állításra vonatkozik, melynek valótlanlanságát tudnia kellett; minthogy a háromheti betegség és kórházi gyógykezelés tényének elhallgatása a biztosítás elvállalására fontos körülménynek minősül, melynek közlésére vonatkozó kötelesség alól B. Gy.-t felmentettnek tekinteni azért nem lehet, mert annak felmerülte az ajánlattételt csupán pár hónappal előzte meg s a betegség tartamánál fogva is ki van zárva az a feltevés, hogy felemlítésre nem méltó jelentéktelenségnek látszott: a fellebbezési bíróságnak az ügylet érvénytelenségére nézve levont következtetése helyes és felperesnek az a panasza, hogy a neheztelt döntés ellenkezik a joggyakorlattal, mely az ügylet érvénytelenségét a biztosítottnak megtévesztési szándékától teszi függővé: alaptalan.

Ezeknél fogva felperest felülvizsgálati kérelmével, amelyben az eddig említetten kívül egyéb panaszt maga sem emelt, elutasítani kellett.

85. Az orvos nem tagadhatja meg a vallomástételt, ha a biztosító a kihallgatásával a tüdőbetegség fennforgását kívánja bizonyítani.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 58.207/1909. A budapesti kir. ítélőtábla 1801/1909. Az orvos nem tagadhatja meg a vallomástételt, ha a biztosító azt kívánja a kihallgatásával bizonyítani, hogy a biztosított tüdőbeteg volt, mert midőn a biztosított a jelzett betegségében az orvoshoz fordult, vele titkot nem közölt s mert ilyen titoknak általában csak az lenne tekinthető, amelynek felfedése a biztosítottat, vagy családját a közmegegyezésnek tenné ki, jó hírnevét veszélyeztetné, avagy azok részéről elkövetett büntetendő cselekményt fedne fel.

86. Szifilitikus beteg kezeléséről az orvos a vallomástételt az orvosi titok tartás alapján megtagadhatja. Az ilyen betegség elhallgatása.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 153.449/908. Az alperest marasztalja. *Indokok:* Felperes férje 6000 K biztosítási összegre életbiztosítási szerződést kötött s kedvezményezettként nejét, a felperest jelölte meg.

Alperes a K. T. 474., 475. §-ai alapján kérte a kereset elutasítását, mert a biztosított közlési kötelezettségét megszegte, amennyiben fontos körülményekre nézve valótlan bevallást tett, előzetes betegségeit elhallgatta, mert a biztosított az ajánlat tétele előtt kemény fekély (syphillis) miatt orvosi gyógykezelés alatt állott, s mert az ajánlat tétele után ugyan, de a biztosított szerződés hatályba lépte előtt erős influenza s a torkában levő szifilis kiütések (lues) miatt újból orvosi segílyt vett igénybe.

A bíróság a felhozott tényeket a biztosítás elvállalása szempontjából fontosaknak, s azoknak valótlan előadását, illetve elhallgatását perdöntő fontosságúnak tekintvén, helyt adott a felperes tagadásával szemben a bizonyításnak s elrendelte dr. S. és dr. L. orvosoknak tanúkénti kihallgatását.

Mint hogy azonban az orvosok az 1893: XVIII. t.-c. 86. §-a 4. pontjára támaszkodva a vallomástételt megtagadták; s minthogy ezt a bíróság azért tekinti jogosultnak, mert a szifilis jellegénél fogva úgy a biztosítottnak, mint családjának jó hírnevét érintő körülmény lévén, az orvosra bízott oly titoknak tekintendő, melynek elárulása az orvosi titoktartás kötelességébe ütköznék; minthogy tehát nem igazoltatott, hogy a biztosított közlési kötelezettségét megsértette volna: a biztosítási szerződés érvénye ellen felhozott kifogást elutasítani s alperest marasztalni kellett.

A budapesti kir. tábla 519/909. Az elsőbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

A kir. Kúria 30/1910. Az a körülmény, hogy a biztosított a biztosítási ajánlat kiállítását utáni időben ért megbetegedésről a biztosítót utólag nem értesítette, a biztosítottat terhelő közlési kötelezettség megsértésének tekinthető nem lévén: a kir. Kúria mellőzi a másodbíróságnak azt az indokát, hogy az utóbbi megbetegedés ténye nem bizonyított, s a másodbíróság ítéletét felhívott egyéb indokaiból és azért is helybenhagyta, mert az alperesi tanúként felhívott két orvos tanuvallomásai által bizonyítani kívánt betegség természetét tekintve, a kir. Kúria is úgy találta, hogy ez a két tanu a S. E. T. 86. §-a 4. pontja alapján a tanuságtételt jogosan tagadhatta meg.

87. Hólyagbaj elhallgatása.

A budapesti kir. tábla 1460/1909. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Biztosítottnak az ajánlatot kiegészítő 3. D) a. kérdésre adott ama felelete alapján, hogy semmiféle krónikus folyása nem volt, hogy az influenzán és tüdőkatarruson kívül semmiféle más betegségben nem szenvedett, a K. T. 474. §-ában előírt közlési kötelezettség megsértését meg kellett állapítani. Mert bizonyítva van, hogy néhai S. M. biztosított az izraelita kórházba felvételekor azt adta elő, hogy 15 év óta voltak kellemetlenségei a vizelelnél. Ez idő óta gyakrabban nappal 5—6-szor, éjjel ugyancsak ilyen gyakran kellett vizelnie. Teljesen kivizelni nem tudta magát s bár fájdalmi vizelelnél, ez idő óta voltak, vizelete állandóan zavaros volt; 4—5 év óta vette észre, hogy vizelelnél előtt nyákos geny ürült ki. Az pedig, hogy a biztosított tudta, hogy az ajánlat tételekor a fenti kérdésekkel szemben elhallgatott ezen betegségben szenvedett, idézett előadásából, de a baj természetéből is következik.

Mint hogy az elhallgatott körülmény fontos volt a tekintetben, hogy a biztosítás elvállalására befolyással lehetett, a közlési kötelezettség megsértésének

fennforgása szempontjából pedig csak ez és nem az a lényeges, hogy az elhallgatott körülménynek a biztosított tulajdonított e az ügyletkötésre nézve fontosságot vagy sem: ezeknél fogva alperesnek a K. T. 475. §-ára alapított kifogása folytán felperest a biztosítás elvállalása szempontjából fontos körülmény elhallgatása folytán, keresetével elutasítani kellett.

A kir. Kúria 220/1910. A másodbíróság ítéletét megváltoztatja és az elsőbíróság marasztaló ítéletét hagyja helyben.

Indokok: Nem nyert bizonyítást az a körülmény, hogy néhai S. M. hólyagbaj miatt orvosi kezelés alatt állott.

Tekintve pedig, hogy egymagában véve abból a körülményből, hogy nevezettnek a biztosítási ajánlat megtétele előtt is a vizezés körül kellemetlenségei voltak, még hólyagbajra okszerűen következtetni nem lehet, valamint arra sem hogy az ajánlattevőnek ily bajról tudomása volt; mert ezeknek a kellemetlenségeknek más rendellenességben, illetve kóros elváltozásokban rejlő okai is lehetnek; s tekintve, hogy a 3. pont alatti vizsgálati jegyzőkönyv szerint néhai S. M.-hoz a vizezés rendellenességére vonatkozólag kérdés nem intézve, s így nevezettet erre vonatkozólag a közlési kötelezettség megsértése a K. T. 474. §-ának utolsó bekezdése szerint nem terheli: az elsőbíróságnak alperest marasztaló ítéletét helybenhagyni kellett.

88. Megkísérelt betörés elhallgatása.

Kúria 340/1910. A betörés elleni biztosító vállalat által az ajánlattevőhöz intézett az a kérdés, hogy tud-e oly körülményeket, melyek a betörés veszélyét különösen fokozzák, csak a lopást elősegítő, esetleg megkönnyítő külső körülményekre vonatkozik és nem kötelezi a biztosítottat annak közlésére, hogy nála már megkíséreltek egy betöréses lopást.

89. Ha a biztosított az elébe tett kérdőíven a feleletekre szánt helyet átkúzza.

A kir. Kúria 443/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kérdőív azon kérdésére, hogy hány fivére halt el, minő korban és betegségekben, továbbá hogy hány nővére él, egészségesek-e azok, s hogy hány nővére halt el, minő korban és betegségekben, a biztosított feleletet egyáltalán nem adott, mert a rovatoknak az a része, ahol a feleletnek kelene beírva lennie, vonással át van húzva, ez pedig a kérdésre adott tagadó felelettel egy jelentőségűnek nem tekinthető, hanem annyit jelent, hogy a biztosított ezen kérdésekre feleletet egyáltalán nem adott.

Ilyen esetben pedig a közlési kötelezettség megsértéséről nem lehet szó, mert a biztosítónak jogában, s amennyiben eme körülményre kifogást akar alapítani, köteletségében is állott a biztosítottól határozott feleletet követelni.

Az pedig, hogy a biztosított apja nem tüdőgyulladásban, mint ezt a biztosított bevallotta, hanem állítólag tüdővészben halt el s hogy a biztosított a 12. kérdésre adott feleletében azt mondotta, hogy még életben levő, vagy már elhalt közelebbi rokona sorvadásban nem szenvedett, még ha bizonyítottan is volna tekinthető, hogy a biztosított apja és több testvére tüdővészben halt el, az elsőbíróság által a részben felhozottakon felül jelentőséggel már csak azért sem bír, mert a perben nincs adat arra nézve, hogy a biztosított néhai apja és testvérei betegségének természetéről és minőségéről kétségtelen tudomással bírt volna. Az alperesnek a K. T. 474. és 475. §-a alapján felhozott kifogásai tehát ezen okokból mellőzendők.

Ezzel a kiigazítással egyébként a másodbíróság ítélete felhívott és felhozott indokaiból hagyatott helyben.

90. Nincs bizonyítva a közlési köteletség megsértése a biztosított beismerésével, ha ez az orvosi véleménnyel ellenkezik. *Elmebetegség.*

Kúria: 693/1910. I. Nem tekinthető a közlési köteletség megsértése bizonyítékának a biztosított ama beismerése, hogy luesben szenvedett, ha ő e nyilatkozat tételekor elmebeteg volt és ha beismerését az őt megvizsgált orvosok véleménye nem támogatja. — II. Az életbiztosítási szerződés a díjfizetés elmulasztása okából nem veszti hatályát, ha a szerződő fél e határidőben a díj fizetésében elmebetegsége által volt akadályozva.

Lásd u. itt közölt 1124/1905.

91. A közlési kötelezést csak az sérti, ki a betegsége komolyságának tudatában volt.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 114.677/1909. Felperest elutasítja. Budapesti kir. ítéletábla 641/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A kir. Kúria 1067/1910. Mindkét elsőbíróság ítéletét megváltoztatja s az alperest arra kötelezi, hogy a felperesnek 14.000 K tőkét és járulékait megfizessen.

Indokok: Az alperes részéről felhívott tanuk közül dr. F. M., dr. M. K., dr. S. I. és dr. B. J. vallomásában semmiféle bizonyító adat sincs arra vonatkozóan, hogy a biztosított R. Gy. a 2. % alatt csatolt biztosítási ajánlatnak kiállítását, vagyis 1905. évi február 5. napját megelőzően már 1903. december végétől kezdődően bronhitisben, gége- vagy tüdőbajban szenvedett s hogy a fentebb megjelölt, időközben betegsége miatt állandó orvosi kezelés alatt állott volna, egyedül dr. H. H. tanu tett vallomást arról, hogy nála a néhai R. Gy. 1903. december 2-án s utóbb 1904. február 5-én, 28-án és 1904. május 5-én járt orvosi segély igénybevétele céljából, hogy az első látogatása alkalmával tüdőcsúcshurutot, szárazköhögést, éles és hosszú légzést az 1904. évi február 5-iki és 28-iki látogatások alkalmával tuberkulózist észlelt a biztosítottnál, akit e baja miatt délvidékre küldött, az 1904. évi május hó 5-én pedig már a gégebaj tünetei is mutatkoztak a betegnél s ezért őt dr. M. gége- és tüdőorvoshoz utasította.

Ennek a tanuvallomásnak megbízhatósága ellen azonban a per egyéb adatai alapos aggályt támasztanak; dr. M. K. tanu vallomásából ugyanis az tűnik ki, hogy nála R. Gy., akit dr. H. H. orvos fennebbi vallomása szerint 1904. évi május 5. napján utasított hozzá mint speciálistához, csak 1905. évi április 16. napján, tehát majdnem egy évvel később jelentkezett gégeinfiltrációval s a jobb tüdőre kiterjedő huruttal, ami arra a feltevésre szolgálhat alapul, hogy dr. H. H. tanu a biztosítottnak általa történt orvosi megvizsgálásainak időpontjai tekintetében tévedett s ez annyival is inkább feltehető, mert az alperes nem tagadta azt a válaszirratbeli állítást, hogy a biztosított a kétségkívül sok utazással járó marhakereskedői üzletét 1905. évben is állandóan folytatta és mert a 3. % a. csatolt 1905. évi február 9. napján kiállított orvosi lelet felvétele alkalmával az ennek tartalma szerint a biztosított R. Gy.-t három év óta ismerő alperesi bizalmi orvos a 22. és 23. pontok szerint a megvizsgált ajánlattevőnek légzőszerveiben semmiféle aggályos tünetet nem észlelt.

Ezeknek a perbeli adatoknak mérlegelése mellett dr. H. H. vallomása nem fogadható el megnyugtató bizonyítékul arra vonatkozóan, hogy a biztosított az ő orvosi tanácsát vagy segélyét a 3. % alattinak kiállítását megelőzően vette igénybe, hogy a biztosítási ajánlat idejében a halálával okozati összefüggésbe hozható betegsége már fennforgott, hogy ő erről tudomással bírt s ekként a biztosítás elvállalására lényeges befolyással bíró körülményeket elhall-

gatott volna. Nem lévén megállapítható a kifejtettek szerint a közlési kötelezettségnek a biztosított részéről való megsértése: az alsóbíróságok ítéletének megváltoztatásával az alperest marasztalni kellett.

92. *Midőn a biztosított a betegségének komoly voltáról tudomással bír s azt mégis elhallgatja, közlési kötelezettséget sért.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1911. D. 775. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Mert ha meg is áll felperesek álláspontja arra nézve, hogy amennyiben a biztosítótársaság orvosa a kórisme megállapításánál tévedett, úgy az alacsony értelmiségű biztosítottól betegségének még kevesebb ismeretét lehetett várni,

de ez az álláspont jelen perben sikerrel nem érvényesülhet, mert az tényként lett megállapítva, hogy a biztosítottat kezelőorvosa a biztosítási ajánlat megtétele előtt kóros állapotának súlyos voltára figyelmeztette, neki a szükséges műtét elvégezhetése céljából a kórházba való felvétel kérelmezését ajánlotta, amiből nyilvánvaló, hogy ő betegségének komoly voltáról tudomással bír s amikor ezt a biztosítási ajánlat megtételekor elhallgatta, ezzel a közlési kötelezettségét súlyosan megsértette.

93. *Közlési kötelezettségsértés a korábbi biztosítás, betörés és annak elhallgatása, hogy kártérítést is kapott.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 592. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az állandó bírói gyakorlatnál, de a dolog természeténél fogva is kétségtelen, hogy az a tényező, mikép a biztosított korábban és más társaságnál volt-e biztosítva, szenvedett-e kárt, kapott-e kártérítést, olyan fontos körülmény, amely a biztosítás elvállalására lényeges befolyással van.

A felperes az idézett okirat 5. pontjában hozzá intézett kérdésekre azt felelte, hogy korábban biztosítva nem volt, betörés nála nem történt, kára nem volt és kártérítést nem kapott, holott a 2/f. alatti 20. pontjában beismerte, hogy 1905. évben a társaságnál biztosítva volt, üzletébe betörték, a tettest elfogták, elítélték és 5—600 K kártérítést kapott.

Ezekből a nem vitás tényekből a kir. törvényszék megállapítja, hogy a felperes a K. T. 474. §-ában foglalt közlési kötelezettséget megsértette.

A budapesti kir. ítélőtábla 1910. G. 856.

A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

94. *Ha a biztosított tudatában van annak, hogy ő veszélyesen beteg és ezt mégis elhallgatja, közlési kötelezettséget sért.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 21941/1911. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A tanúk vallomásából kétségtelenül megállapítható, hogy a biztosított 1908 október 7-én, mikor a 2. alatti kiállított, tudatában volt annak, hogy veszélyesen beteg, mégis a hozzáintézet kérdésekre nemcsak hogy ezt be nem vallotta, hanem még azon kérdésekre is, hogy betegségben szenvedett-e, s hogy orvos kezelte-e már, valótlan feleleteket adott. Megállapítható tehát, hogy a biztosított a közlési kötelezettséget többszörösen súlyosan megsértette, mert nyilvánvaló, hogy a kérdéses adatok a biztosítás megkötésére döntő súlyúak lettek volna.

476. §. Ha az esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezik, a biztosított azt, mihelyt róla tudomást nyert, a biztosítóval haladéktalanul közölni s a kár enyhítésére kitelhető szorgalmat fordítani tartozik. A biztosított, ha e kötelezéseit bebizonyíthatólag elmulasztja, a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztosítottnak a kár enyhítésére fordított költségeit a biztosító az esetben is megtéríteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül maradt. Amennyiben azonban a tárgy nem teljes értékben volt biztosítva, az érintett költségek azon arányban térítendőek meg, melyben a biztosítási összeg a tárgy értékéhez áll.

Terv. ind. 231. l. A 476. c. a biztosítottnak kötelességévé teszi, hogy ez a bekövetkezett eseményről a biztosítót haladéktalanul értesítse, ellenkezőleg az ebből eredő hátrányokért a biztosítónak felelős. Ennél tovább menni s a biztosítottat a tudósítás elmulasztása miatt igényei elvesztésével sújtani már azért sem lehetne, mert a tudósítás a legtöbb esetben nem nyújt a biztosítónak módot arra, hogy ez a kár elhárítására vagy enyhítésére valamit tegyen. Miután a biztosítottnak áll leginkább módjában az esemény további következményeit elhárítani, joggal kötelezhető arra, hogy e részben minden kitelhető szorgalmat kifejtsen; jogtalanság lenne ugyanis megengedni, hogy a biztosított tétlensége által a kártérítési kötelezettséget fokozhassa. Azonban míg e köteletség jogosan róható a biztosítottra, annak elmulasztása miatt nem lehet őtet mással, mint azon hátrányok viselésével sújtani, melyek ebbeli mulasztásából erednek; e hátrányok gyakran oly tetemesek lehetnek, miszerint azok a biztosított hanyagságával teljes összhangzásban állanak. A kár enyhítésére fordított költségek a biztosító érdekében tételven, misem természetesebb, mint az, hogy a költségek viselése őtet terheli s hogy ebbeli kötelezettségét a fáradozás sikertelensége meg nem szüntetheti. Ezt egyébiránt a biztosító érdekei is kívánják; mert ha ez csak siker esetében köteleztetnék a költségek megtérítésére, a biztosított a legtöbb esetben nem kockáztatná költségeit, a kár enyhítésére lépéseket nem tenne, mi természetesen a biztosító evidens kárával járna. Azonban míg a tervezet e részben készséggel csatlakozott a porosz javaslat és a hollandi törvény intézkedéseivel, nem fogadhatta el ezeknek azon határozatát, mely szerint a biztosító a mentési költségeket akkor is teljesen megfizetni tartozik, ha ezek a biztosított összeget meghaladják. Ez intézkedés nyilván visszaélésekre vezetne, mert feljogosítaná a biztosítottat arra, hogy a mentési kísérleteknél minden jogos mértéket félre tegyen, hogy jelentéktelen tárgyaknál is oly költségeket okozzon, melyek nemcsak a biztosítási összeggel, de magával a veszélyezett értékkel sem állanak arányban. Végre a méltányosság követelte azon intézkedés felvételét, mely szerint a tárgy értékének részbeni biztosításánál a mentési költségek csak azon arányban térítendőek meg, melyben a biztosítási összeg a tárgyak értékéhez áll; ha biztosított nem tartotta szükségesnek a teljes értéket biztosítani, úgy jogosan nem is tarthat igényt arra, hogy a teljes érték szempontjából tett költségei megtéríttessenek.

Ért. jkv. 419—420. Szóba hozott, hogy a mentési költségek csak a biztosított összeg erejéig s így teljes kár esetében semmi esetre sem fizetessenek

meg, s pedig azért, mivel a mentési költségek ürügye alatt a nálunk szokásos visszaélések mellett a biztosító vállalatok kizsákmányolására új mód kínálkoznék; de tekintettel arra, hogy magának a biztosítónak is érdekében áll a mentési kísérlet, s hogy az azok végett tett költségek meg nem térítése esetében biztosított sok esetben nem igen fogna mentési kísérleteket tenni: a szöveg elvben helyeseltetett.

Miután a fejezet csak a kárbiztosításról szól, az első kikezdésben következő szavak „ha a biztosítás kár ellen volt irányozva” — „kár” szóval helyettesítették. Ért. jkv. 493. l. Felhozott, hogy a biztosítottnak a lehető visszaélésektől való megóvása tekintetéből szükséges, hogy világosan kitéssék, miszerint a biztosító csak a kellően igazolt költségek megtérítésére köteles. Ily hozzáadás azonban, mint magától értetődő dolog, teljesen feleslegesnek tartatott. (Lásd 487. §-nál közölt 1909. D. 512.)

95. *A biztosítási feltételekben foglalt az a kikötés, hogy a beteg állat betegsége bejelentésének elmulasztása a kártérítési igény megszűnését vonja maga után — érvénytelen.*

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 201. Az elsőbíróóság ítéletét részében megváltoztatja és alperest kötelezi.

Indokok: Alperes kifogásait a kir. törvényszék alaptalannak találta: Ugyanis B. J., B. J., B. M., és F. N. M.-né tanuk egybehangzó vallomása alapján a kir. törvényszék a 4. % alatt csatolt kárjelentés tartalmával szemben is bizonyítottak vette, hogy az elhullott állaton a betegség tünetei csak az 1900. évi szeptember 23-án mutatkoztak. Egybevetve azt a tényt a bpesti m. kir. állatorvosi főiskola abbéli szakvéleményével, hogy a kérdéses ló elhullását előidéző betegség mindjárt kezdetben feltűnő és súlyos jelenségekben szokott nyilvánulni: a kir. törvényszék arról győződött meg, hogy az említett betegség csak 1900. szeptember 23-án lépett fel és abban az állat 1900. évi szeptember 7-én, midőn alperes vitatása szerint a felperes a biztosítási kötvényt kiváltotta, nem szenvedett. Ha tehát elfogadható volna is alperesnek az a perbeli álláspontja, hogy a biztosítási szerződés 1900. évi szeptember hó 7-én lépett hatályba, az imént megállapított tényállás mellett nem emelhet alperes jogos kifogást abban az irányban, hogy a biztosított állat a biztosítás hatályba lépte időpontjában beteg volt.

Megállapította a kir. törvényszék B. J., B. J., és F. N. M.-né tanuk vallomása alapján azt is, hogy felperes az elhullott ló megbetegedését követő napon, 1900. szeptember 24-én M. J. állatorvost az állat gyógykezelésére felhívta s csupán az állatorvos egyéb elfoglaltsága volt oka annak, hogy az állat gyógykezelésben nem részesült.

Felperest tehát ebben a tekintetben mulasztás nem terheli, de a gyógykezelés elmaradása miatt a biztosító alperesre joghátrány már azért sem hárult, mivel alperes maga is beismerte, hogy a ló elhullását okozó betegség gyógyíthatatlan volt.

Ez utóbbi körülményből önként következik az is, hogy alperes a betegség bejelentésének elmulasztását a kereset ellen jogosan nem vetheti. A C) alatt csatolt és valódinak elismert levél tartalma pedig alperes kifogásával szemben bizonyítja, hogy felperes a ló elhullását 1900. évi szeptember hó 25-én, tehát nyomban bejelentette az alperesnek. De a betegség és elhullás bejelentésének elmulasztására vonatkozó alperesi kifogások azért sem jöhetnek figyelembe, mert a biztosítási feltételekben foglalt az a kikötés, mely szerint az említett bejelentések elmulasztása a kártérítési igény megszűnését vonja maga után, mint a K. T. 485. §-ával ellenkező szerződési feltétel a K. T. 476. §-ának fel-

tétlen rendelkezése értelmében érvénytelen s így a bejelentés elmaradása miatt a biztosító szerződési kötelezettségétől nem menekül, hanem csupán mulasztásból eredő kárának megtérítését követelhetné, ha felperes részéről mulasztás valóban fennforogna. Ily irányban azonban alperes igényt nem támasztott.

Ugyanezen szempont alá esik a felperes állatállományában beállott szaporulat be nem jelentése is, mert ily alapon a K. T. 474. és 475. §-ának rendelkezése szerint csak hamis bevallás esetén, vagyis akkor volna a szerződés érvényessége megtámadható, ha a 4. % alatt csatolt, kárjelentésben említett borjú már az ajánlat megtételekor felperes birtokában lett volna s felperes annak létezését eltagadta volna.

Ellentétes döntést lásd 472. §-nál közölt 1908. D. 76.

96. *A biztosítási feltételekben foglalt az a kikötés, hogy a kár be nem jelentése, a kárigénytől való elesést vonja maga után — érvénytelen.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1902. D. 468. Az elsőbíróóság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Alperesnek a kifogása nem áll meg, mert eltekintve attól, hogy M. M. és M. M.-né tanuk bizonyítják, hogy felperes a kárt alperesnek bejelentette, a biztosítási feltételek 5. §-ában foglalt az a kikötés, hogy a kár be nem jelentése esetén a biztosított a kár megtérítése iránti igényétől elesik, a K. T. 472. §-ánál fogva, mint a K. T. 476. §-ával ellenkező megállapodás érvénytelen. Az utóbb említett szakasz a kár bejelentésének elmulasztásához csak azt a következményt fűzi, hogy a biztosított a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős, alperes azonban a bejelentés elmulasztásából felmerült hátrány vagy kár fennforgását nem állította.

Lásd előbbeni esetet és a 472. §-nál közölt 1908. D. 76.

97. *Jégzajlás ellen menekülés közben történt átrakodás mentési költségek tekintendő.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1904. D. 279. Habár a jégzajlás ellen való menekülés közben történt átrakodás (siftelés) mentési munkálat és így a biztosító általában azokért felelős, mégis a fennforgó esetben alperes felelőssége megállapítható nem volt, mert a kötvényfeltételek szerint a felperes tartozott volna a hajóját a legközelebbi kikötőbe vontatni, már pedig felperes nem a 10 kilométerre eső Keselyű kikötőt, hanem a jóval távolabb fekvő Apostag kikötőt választotta és így a veszélyt maga idézte elő.

Budapesti kir. tábla G. 181/1904. felperest felülv. kérelmével elutasítja.

98. *A kár bejelentését a megindított kereset pótolja.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 675. A biztosított 3 darab ablaküveg törési kárát követeli.

Egy ablakra vonatkozó igényének hely adatott, mert a kereset a kárigény bejelentését pótolja és így a bejelentés elkésztése miatt alperesnek a K. T. 476. §-a alapján csakis az a joga van, hogy e miatti kárkövetelését felperesekkel szemben érvényesíthesse, oly kifogást azonban, hogy a kárbejelentés elkésztése miatt kárt szenvedett alperes nem hozott fel.

99. *A kárnyugta kiállítására az egyezséggel egy jelentőségű, a mentési költségek utólag nem követelhetők.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1907. D. 215. Az elsőbíróóság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Felperesnek az az előadása, hogy alperes az említett kárösszeget csak a 2. % alatti nyugta aláírása ellenében volt hajlandó kiszolgáltatni, figyelmet nem érdemel; mert felperes ezáltal még nem volt kényszerhelyzetben e tekintetben, hogy a nyugtát aláírja, illetve abban kijelentse, hogy a 4727 K 22 fillért tűzkára teljes megtérítéseül veszi fel s hogy arra nézve tökéletesen ki van elégtve. A kárnyugta kiállítása az egyezséggel egy jelentőségű s így felperes a tűzkárhoz tartozó mentési költségeket utólagosan jogosan nem követelheti. Az a körülmény pedig, hogy a mentési költségekre vonatkozó nyugtákat egy a felperessel szintén biztosítási szerződést kötött másik biztosító társaság igazgatója átvette, az alperes kötelezettségét illetőleg közömbös.

477. §. A biztosító köteles a bekövetkezett kárt a szerződés értelmében megtéríteni.

Azon kárt azonban, mely a biztosított vétkességéből eredett, megtéríteni nem tartozik.

Terv. ind. 232. l. A biztosítási ügylet természetes következményeként jelentkezik a 477. c. első bekezdésében foglalt azon intézkedés, mely szerint a biztosító a történt kárt a szerződés értelmében megtéríteni tartozik; miből önként következik, hogy a biztosító kártérítési kötelezettségére nézve a biztosítási szerződés szolgál irányadóul. Hogy a biztosító mikor tartozik a biztosított összegét teljesen, s mikor csak részben megtéríteni, az iránt a következő cikkben történik intézkedés. A 477. c. második bekezdése, midőn a biztosítási ügylet természetének megfelelőleg a biztosítót azon kár megtérítése alól feloldja, melyet a biztosított vétkessége által okozott, a már megállapított intézkedéseknek megfelelőleg, a culpa mértékének minden megkülönböztetését mellőzi, abból indulván ki, hogy az e tekintetbeni részletezés csak ferde magyarázatokra és bonyodalmakra adhatna alkalmat, mi a biztosítási ügyletre nézve csak káros lehetne. Ha a kár a biztosított cselédeinek vagy hozzátartozóinak vétkességéből eredett, a biztosított, amennyiben akár a kellő elővigyázatot, akár a kellő gondosságot elmulasztotta, kártérítésre hasonlólag igényt nem tarthat; ellenben ha a biztosítottat e részben mulasztás nem terheli, a biztosító kötelezettsége alól magát ki nem vonhatja. Mi a vétkesség igazolását illeti, e tekintetben a bizonyítás általános szabályai szolgálnak irányadóul; ehhez képest, ha a biztosított az esemény bekövetkeztét kellően konstatálja, a biztosító köteles abbéli állítását igazolni, hogy a kár a biztosított vétkességéből eredett; ez állítás ugyanis kifogást involvál a biztosított követelése ellen, a kifogás ténybeli feltevéseit pedig mindig az tartozik igazolni, ki azt érvényesíteni kívánja.

Ért. jkv. 420. l. Helyesnek találtatott. Szóba került ugyan, vajjon a „vétkesség“ szó helyett nem kellene-e oly kifejezést alkalmazni, mely a tényleg beszámításba nem jöhető csekély mulasztásokat kizárná;

miután mindazáltal egyrészt a vétkesség iránt minden egyes esetben a bíró lesz hívatva dönteni és másrészt a szöveg világosan oly vétkességet ért, melyből közvetlenül a kár bekövetkezhetett, a szöveget megváltoztatni az értekezlet szükségesnek nem vélte.

Ért. jkv. 494. l. Megjegyzés tételét az iránt, hogy szükséges volna a biztosító érdekét az esetre nézve is megóvni, ha a kár a biztosított családtagjainak vétkességéből keletkezett. Erre azonban válaszlatotott, hogy a biztosított csakngyan sok esetben családtagjaiért felelős, de ily kitégítása a szakasz intézkedésének mellőzendő, mivel nem ritkán adhatja elő magát, hogy a

biztosított ép azért kötötte meg az ügyletet, miszerint egyik vagy másik családtagjának akár gonosz szándékai, akár vétkességei ellen meg legyen védve. Lásd 487. §-nál közölt 858/1909. és 490. §-nál közölt 1909 G. 95.

A m. kir. belügyminiszternek 32.706/1882. számú körrendelete, tűzesetek alkalmával, a tűz támadásának közvetlen okai iránt felveendő jegyzőkönyvek és az azok alapján kiállítandó ú. n. „ártatlansági bizonyítványok“ ügyében.

Kétségtelen, hogy a tűzkár elleni biztosítás üdvös intézményének minél szélesebb körben való meghonosítása a biztosítás olcsóságától függ.

Minthogy pedig a biztosító intézetek és társaságok annál alacsonyabb biztosítási tételeket állapíthatnak meg, minél kevésbé vannak kitéve azon veszélynek, hogy a tűzkár elleni biztosítás egyesek részéről bűnös szándékkal könnyen hozzáférhető jövedelmi forrássá tétethessék: a biztosítási intézmény közérdekű voltánál fogva a közigazgatási hatóságoknak is feladatukban áll, tőlük kitelhetőleg odahatni, hogy a biztosító intézetek az öngyújtogatások folytán rájuk háramolható károktól lehetőleg megóvassanak.

Amint a törvényhatóság előtt tudva lesz, a biztosító intézetek és társaságok a kártérítési összegeket rendszerint a hatóság által a károsult részére kiállított ügynevezett „ártatlansági bizonyítványok“ bemutatása után fizetik ki, azon jóhiszemű feltevésben, hogy azok az illetők részére csak a tűzvész eredete és okai iránt megejtett alapos és lelkiismeretes vizsgálat alapján szolgáltatnak ki.

Tekintettel egyrészt a fentebb előadottakra, valamint azon körülményre, hogy az öngyújtogatás következményei által nemcsak maga a biztosítási intézmény, hanem a közérkölciség is nagy sérelmet szenved, másrészt pedig arra, hogy az „ártatlansági bizonyítványok“ könnyelmű kiállítása a netaláni gyújtogatóknak méltó megbüntetését is megghiúsíthatja: hivatkozól az 1870. évi augusztus hó 24-én 3339. szám alatt kibocsátott körrendeletemre, felhívom a törvényhatóságot, hogy a területén levő községi előljáráóságokat szigorúan utasítsa, mikép tűzeseteknél a tűz támadásának közvetlen okai (t. i. gyújtogatás gondatlanság vagy hanyagság, villámcsapás stb. stb.) iránt jegyzőkönyvek felvétele mellett kellő eréllyel alapos és minél gyorsabb vizsgálatot ejtsenek meg s csak ezen vizsgálat befejezte után és annak eredményéhez képest állítsák ki az illetők részére az ártatlansági bizonyítványokat, megjegyezvén, hogy meggyekben az ily ártatlansági bizonyítványok hitelesség és ellenőrzés szempontjából minden egyes esetben az illetékes szolgabíró által is láttamozandók. Kelt Budapesten, 1882. évi augusztus hó 14-én.

A m. kir. belügyminiszternek 49.925/1882. számú körrendelete, az öngyújtogatásra csábító túlbiztosítások meggátlása tárgyában.

Minthogy több törvényhatóságnak és gazdasági egyletnek részint közvetlenül hozzám, részint a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter úrhoz intézett s a nevezett miniszter úr által velem is közölt felterjesztéséből arról értesültem, hogy országszerte általánosan azon nézet van elterjedve, miszerint az előforduló számos tűzeset onnan keletkezik, mivel a biztosító társulatok részéről alkalmazott ügynevezett mozgó ügynökök a közönséget minden tőlük kitelhető módon magas biztosítás eszközésére igyekeznek rávenni, minek folytán igen gyakran túlbiztosítás és ezekből eredőleg öngyújtogatások történnek, minthogy továbbá a kereskedelmi törvény 470. §-a értelmében a biztosítási összeg a biztosítás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja, sőt ha a túlbiztosítás bebizonyíthatólag rosszhiszeműleg történt, az egész biztosítás érvénytelen, az idézett törvény 478. §-a szerint pedig a biztosított tárgy teljes megsemmisülése esetében kártérítés fejében egyedül a biztosítási összeg fizet-

tetik ki (mely összeg azonban nem lehet nagyobb, mint a tárgy értéke a megsemmisítés idejékor), de részbeni megsérülés esetén ezen kártérítésnek is csak azon arányban van helye, amelyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll: az úgynevezett ártatlansági bizonyítványok kiállítása tárgyában folyó évi augusztus hó 14-én, 32.706. szám alatt kibocsátott rendeletem kapcsán felhívom a törvényhatóságot, hogy a vidéki közönséget a túlbiztosításnak úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben káros következményeire figyelmeztesse s erélyesen hasson oda, mikép a biztosítók a házaló ügynökök fentebb jelzett irányú törekvéseit saját érdekükben utasítsák vissza.

Kelt Budapesten, 1882. évi szeptember hó 17-én.

A m. kir. belügyminiszternek 14.803/1883. számú körrendelete, tűz-esetek lehető meggátálása céljából a kémények tisztántartása iránt.

Már az 1868. évi szeptember hó 4-én 4209. R. sz. alatt kiadott belügyminiszteri körrendeletben intézkedés tételét az iránt, hogy a tűzesetek lehető meggátálása céljából a kémények tisztántartására és seprítésére különös gond és felügyelet fordítottassék.

Minthogy azonban az ország minden részeiből mindig sűrűbben beérkező tűzjelentésekből sajnálattal tapasztalom, hogy a fent idézett körrendelet határozatai nem a kellő eréllyel és szigorral fogantatottak, ennél fogva meghagyom a törvényhatóságnak, hogy késedelem nélkül és erélyesen intézkedjék, miszerint

1. a kémények legalább is havonként egyszer és a helyi körülmények s a lakosok foglalkozásához képest esetleg többször is seprertessenek. Ennek pontos és szigorú megtartásáról az elsősorban felelős közszéki előjáróság tartozik magának havonként, házról-házra járva, biztos meggyőződést szerezni;

2. a kémények seprése — tekintettel arra, hogy azoknak hanyagul vagy a kellő szakavatosság nélkül való teljesítése épen oly káros következményekkel járhat, mint annak teljes elmulasztása — csakis felelősségre vonható és szakértő kéményseprők által eszközölhetők.

Ezen rendeletem áthágói az 1879. LX. t.-c. 141. §-a szerint büntetendők.

Végül felhívom a törvényhatóságot, hogy az illető közegeket szigorúan utasítsa, miszerint jelen rendeletem határozatainak pontos megtartását lelkiismeretesen ellenőrizzék.

Kelt Budapesten, 1883. évi március hó 17-én.

A m. kir. belügyminiszternek 53.888/1888. II. szám alatt az összes vármegyei és városi törvényhatóságokhoz intézett körrendelete, a tűzrendészeti kormányrendelet kibocsátása tárgyában.

A tűzvéz-statisztikának megdöbbentő adatai, a tűzvézsek által okozott jelentékeny károk úgy a humanizmus, mint a nemzet közgazdasági érdekeinek szempontjából elődázhatatlan kötelességemmé tették, hogy a magam részéről jelen tűzrendészeti kormányrendelet, kibocsátásával a bajon lehetőleg segíteni igyekezzem. E kormányrendelet — melyhez függelékként minden a tűzrendészetre vonatkozó törvényszakasz és szabályrendeleti pont csatolva lön — égető szükségnek felel meg, s hivatva van több régóta és különféle oldalról hangzotatott csméket az elmélet teréről a köz- és magánjog valódi érdekében a gyakorlati életbe átvinni.

De ha a legüdvösebb kormányrendeletektől általában csak akkor várható igazi eredmény, ha azok végrehajtásához az arra hivatottak jóakarattal és a kellő ügybuzgalommal járulnak, úgy jelen szabályrendelet is csak akkor teremti meg a várt eredményt, ha a törvényhatóságok és közegeik híven megteszik előírt kötelességeiket.

Jelen szabályrendelet életbeléptetésénél kiválóan számítok a törvényhatóságok és érdekelt közegeknek hazafias és lelkiismeretes buzgóságára, s a legszigorúbb felügyelettel leszek, hogy a rendelet intézkedései kifogástalanul foganatosíttassanak.

Felteslegesnek tartván a törvényhatóságok figyelmét a szabályozni szándékolt kérdés fontosságára bővebben felhívni és a kormányrendelet egyes §-ainak bővebb magyarázatásába bocsátkozni, csupán azt az egyetlen intézkedést emelem itt ki különösen, hogy a szabályrendelet szerint minden községnek kell tűzoltósággal bírnia, s egyszerűen felhívom a törvényhatóságot, hogy a mellékelt tűzrendészeti kormányrendeletnek mihamarabb életbeléptetéséről haladéktalanul gondoskodjék, illetőleg tegye meg az életbeléptetéshez szükséges intézkedéseket. Elvárom különösen, hogy a kormányrendeletnek a jelen rendelet vételét követő legközelebbi közgyűlésen tárgyalatásáról gondoskodjék, s a célirányos cselekvési programot állapítsa meg, miről is hozzám a közgyűlést követő 14 nap alatt külön jelentés teendő, valamint itt is különösen hangsúlyozom, hogy a szabályrendelet 33. §-a értelmében a tett intézkedések tényleges eredményéről hozzám a folyó 1888. év december hó 15-ig okvetlenül tüzetes jelentés teendő.

A kérdéses tűzrendészeti kormányrendelet . . . példányban ide mellékelve, a rendezett tanácsú városok és szolgabírói járásoknak a kellő számú példányokkal ellátása végett a törvényhatóság rendelkezésére bocsátatik.

Kelt Budapesten, 1888. évi augusztus hó 12-én.

100. Ártatlansági bizonyítvány bemutatásának kötelezettsége.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 803. Felperest kamatkövetelésével elutasítja.

Indokok: Ártatlansági bizonyítvány bemutatása szobatúznél is elengedhetetlen kellék, kamat tehát a biztosítottnak csak ennek csatolása napjától jár.

101. Ha a biztosító csupán a kötvény bemutatását kívánja és annak ellenében fizetést ígér — az ártatlansági bizonyítvány bemutatásától önként elállott.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1904. D. 504. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: mert habár a biztosítási feltételek értelmében joga lett volna alperesnek az ártatlansági bizonyítvány bemutatását követelni, ettől a jogától azonban B. alatti levelével, melyben csak a kötvény és függelék bemutatását kívánja, s ennek ellenében fizetést ígér, önként elállt s így ha azt felperes utólag nem is mutatta volna be, abból reá joghátrány nem származhatik.

102. Ha a biztosított büntetőjogi felelőtlensége egyébként igazolást nyert, akkor az ártatlansági bizonyítvány bemutatására nem kötelezhető.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 176. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1910. G. 607. A felülvizsgálati kérelemnek részben helyt ad s az alperest kötelezi.

Indokok: A fellebbezési bíróság kimondotta, hogy a biztosított vétkeisége okából a kereset el nem utasítható, mert az alperes a tűzkárfelvételi jegyzőkönyvben leírt tényállást ismerve, mégis a kárigényt az ártatlansági bizonyítvány bemutatásától feltételezetten elismerte.

E döntés mellett, mely megtámadva nincs, magában az a körülmény, hogy felperes illetőleg jogelődje — a biztosítottak — az ártatlansági bizonyítványt be nem mutatják, nem szolgálhat alapul a kereset elutasítására.

Az ártatlansági bizonyítvány ugyanis csak annak igazolására szolgál, hogy a biztosított fél ellen a közigatási vagy bünvádi nyomozat folyamán nem merültek fel a kár előidézése tekintetében terhelő adatok.

Azonban a peres esetben a tűzkár keletkezésének oka és körülményei az irányadó tényállás szerint nem vitásak.

De a csatolt bűnügyi iratok szerint a büntető bíróság az eljárás folyamatba tételeit megtagadta, tehát a biztosított büntetőjogi felelősségét nem állapította meg, a magánjogi vétkességtől pedig az alperes a fellebbezési bíróság meg nem támadott döntése értelmében eltekintett.

Ezeknél fogva tehát az ártatlansági bizonyítvány bemutatása szükségtelenné vált, miért is az alperes az elismerés alapján a kereseti kárösszeget felperesnek megfizetni köteles.

Kamatot azonban felperes csak az 1910. évi január hó 12. napjától követelhet, mert csak a mondott napon tartott tárgyaláson igazolta, hogy a biztosítottak büntetőjogi felelősége nem állapított meg, addig az időpontig tehát az alperes a fizetéssel késedelemben nem volt.

103. Midőn a biztosított a betörés helyén őrzött pénzszekrény másodkulcsát ugyanabban a helységben egy elzárt fiókban tartja, nem jár el gondatlanul.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1903. D. 986. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A fellebbezési tárgyaláson felek az ügyállást úgy adták elő, mint az elsőbírósági eljárás során azzal, hogy alperes vitatta, hogy felperest gondatlanság terheli, hogy a duplikátkulcsot az üzletben hagyta; egyéb új tény állítást, avagy bizonyítékot felek ezúttal felhozni nem kívántak.

Ezen ügyállás nyomán a kir. törvényszék az elsőbíróság jogi döntését helybenhagyta, mert az a cselekedet, hogy felperestől a kereseti követelést kitevő pénzösszeget ennek elzárt pénzszekrényéből elvitték, a betöréses lopás fogalma alá eső bűncselekményt képez annál is inkább, mert felperesnek alperes által kétségbe nem vont előadása szerint abban az üzlethelyiségbe, hol a pénzszekrény volt, szintén betörés útján jutottak be; és mert a biztosítási kötvényben írt feltételek szerint épen ilyen esetre biztosította felperes a pénzszekrényben levő pénzt; és mert a felperes akkor, mikor a pénzszekrény másodkulcsát Wertheim lakattal elzárt fiókban tartotta, nem csak hogy gondatlanságot nem követett el, hanem rendes kereskedői gondossággal járt el.

104. A biztosítás céljával és lényegével ellenkezik a kártérítést megvonni ott, hol a biztosított a káresetet elő nem idézte.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 1069. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosítás céljával és lényegével ellenkezik a kártérítést megvonni ott, hol a biztosított a káresetet elő nem idézte, amiből következik, hogy a biztosító felelősége csak akkor nem áll fenn, ha a biztosított cselekménye vagy mulasztása és a káreset között okozati összefüggés forog fenn; már pedig a beszerzett büntető ítélettel nem lett megállapítva és e helyütt sem volt megállapítható, hogy a felperesnek az a ténye, hogy a felperes a kigyuladt istállóban a tűz kiütése előtt mintegy 3 órával nyitott mécsessel járt, a tűz keletkezését előidézte és így nincs megállapítva az a tényállás, amely mellett a K. T. 477. §-ában meghatározott vétkesség fennforogna.

105. Ha a biztosított a tűzkárt okozott tűzvész előidézésében jogerejűleg vétkesnek mondatott ki, kártérítést nem igényelhet.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 281. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A nem vitás tényállás szerint abból a tüzesetből kifolyólag, amelyből felperes kártérítési igényét származtatja, felperes tűzvészokozás vétsége miatt jogerősen elítéltetett.

A bír. 425. §-ában megállapított vétség tényálladéka mindenestre magában foglalja a K. T. 477. §-ában említett vétkesség mindazon ismérveit, amelyek biztosítási szempontból is a biztosítottak kártérítéshez való igényeit elenyésztetik és ekként felperesnek a szenvedett tűzkár megtérítéséhez való igénye elenyésztetnek tekintendő azért, mert ő a tűzkárt okozott tűzvész előidézésében a Btk. 425. §-a alapján jogerejűleg vétkesnek nyilvánított.

Mind addig tehát, míg a felperes vétkességét kimondó büntetőbírói ítélet fennáll: a polgári perben bizonyítás tárgyává nem tehető az, hogy vétkesség e tűz keletkezésénél fenn nem forgott s felperes nem is állította, hogy a büntető perbeni ítélet hatályon kívül helyeztetett volna és ő a tűzvészokozás vétsége alól felmentetett volna.

Lásd u. itt közölt 69.836/1910.

106. Ha a károsodás a biztosított gondatlanságára vezethető vissza, kárát nem igényelheti.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 1180. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék mindenben elfogadta az elsőbíróság ténymegállapítását és jogi döntését, mert igaz ugyan, hogy a felperes a nyaralójában levő ingóságaiért háromszoros díjat fizet és igaz az is, hogy a díjnak ez a magasabb mennyisége a fokozottabb kockázat fennforgását kétségtelenül igazolja, azonban az alperes részéről fennforgó ezen fokozottabb kockázat nem menti felperest, hogy a köteles gondosságot elmulassza; azáltal pedig, hogy a bőröndöt a nyitott verandán hagyta, a köteles gondosságot elmulasztotta s, ezáltal ő tette lehetővé a károsodást, ezért tehát a felelősség a biztosított nem terheli.

107. A kár nagyságának tudatos túlzása nem vétkesség.

Kir. Kúria 505/1908. A kár nagyságának tudatos túlzása a K. T. 477. §-ában szabályozott vétkességnek nem tekinthető. — (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

108. A biztosított megbízottjának vétkessége.

Budapesti kir. ítélőtábla 1909. G. 95. A tűz a biztosított távollétében anyósa és leánya gondatlanságából keletkezett. A ház felügyeletével megbízott személy gondatlansága azonban a biztosított vétkességével nem azonosítható, ha nincs oly adat, amely a felügyeletet gyakorló személyek megbízhatósága ellen kételyt támaszthatna. — (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

109. A biztosított vétkessége.

Kir. Kúria 385/1910. Nem terhelhető vétkes gondatlansággal a biztosított amiatt, hogy a kirakat nappali elzárására közönséges kulcsra járó zár helyett tolozárt használt, noha a tolozár kinyitására könnyebb álkulcsot találni. (Jogállam, 1911. évi 3. füzet.)

110. Folyosóra nyíló ablaknak szellőztetés végett történt nyitva hagyása nem vétkes gondatlanság.

Kir. Kúria 536/910. Magában véve az, ha valaki a főváros forgalmas helyén és több lakó által lakott házban lakásának egy folyosóra nyíló ablakát szellőz-

etés végett nyitva hagyja akkor is, amikor összes háznépe a lakásból rövid időre távol van, vétkes gondatlanságnak nem tekinthető és a betöréses vagy bemászásos lopás ellen biztosító vállalat felelősségét ki nem zárja.

III. Az elégett lábon álló termésre a biztosítás ki nem terjedt.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 18.161/1910. Felpereseket keresetükkel elutasítja. A budapesti kir. ítélőtábla 1008/1911. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Előrebocsátva azt, hogy felperesek összes tűzkára nem 5455 koronát, hanem csupán 4455 koronát tett ki, az elsőbíróság ítéletét helyben kellett hagyni a benne foglalt többi indokai alapján és azért,

mert a biztosítási szerződésre vezetett és az elsőbíróság által idézett feltételek tartalmából a kir. ítélőtábla is azt állapította meg, hogy a lábon álló termés biztosítás tárgyát nem képezte és e tekintetben nem tesz különbséget az, hogy a biztosítási feltételekben az is foglaltatik, hogy a biztosító társaság minden előforduló tűzkárt a biztosítás tartama alatt az eszközölt becslés szerint teljes értékben 162,500 korona erejéig megtéríteni tartozik, amennyiben ez a kötelezettség nyilván csak arra a kárra vonatkozik, amely a biztosított tárgyak elégeése folytán áll elő, de ebből a most említett feltételből nem vonható okzerű következtetés arra, hogy a lábon álló termés is biztosítás tárgyát képezte.

112. A vasúton a fuvarozás közben keletkezett kárt nem a biztosított vétkesége idézte elő.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 1617. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és az alperest kötelezi.

Indokok: A meghallgatott szakértő, kinek a véleményét a kir. törvényszék mindenben elfogadta, a véleményében kifejezést adott annak a feltevésének, hogy a felharsolt állapotba jutott kocsik bádogtetejét az erős légáramlat sodorta le.

Ez a feltevés nyilván meg is áll, mert a peres felek között nem volt vitás, hogy a bádogtető fuvarozás közben a vonaton, Pozsony-Budapest között vált le a kocsik tetejéről, már pedig abból az ismert tényből kiindulva, hogy a bádogtető kocsik nyitott vasúti kocsikon szoktak szállíttatni: nyilvánvaló, hogy a szabadon álló kocsik erős légnyomásnak van kitéve, amely a kocsitető leszakítására alkalmas lehetett és így azt okozhatta.

De elfogadható az alperesnek az ide vonatkozóan előterjesztett az a feltevése is, hogy a szakértő által megállapított horzsolás volt a károsodásnak a közvetlen oka, mert a horzsolás a szakértő szerint rést ütött a bádogtetőn, itt behatolt az erős szél és így módon szakíthatta csak le az egész bádogtetőt és pedig elfogadható ez a feltevés azért, mert a dolog természete szerint az adott magyarázat kézenfekvő.

Nyilvánvaló tehát ezek szerint, hogy a kár keletkezése a horzsolásra vezethető vissza, mert e nélkül a légnyomás nem haladhatott volna a tető alá és nem szakítja azt le.

Ezekből és a K. T. 477. §-ában lefektetett abból a jogszokásból, hogy azon kárt, amely a biztosított vétkeségéből eredt, a biztosító nem tartozik megtéríteni, okzerűen következik, hogy abban az esetben, ha a károsodás okának előidézésében a felperesnek része van, ha ez az ok a felperes gondatlanságára vagy vétkeségére volna visszavezethető, akkor az alperes mentesülne a kártérítés kötelezettsége alól, ellenkező esetben azonban az alperes a bekövetkezett kárt megtéríteni tartozik.

Minthogy azonban az alperes olyan tényállítást, amelyből a felperes gondat-

lanságára vagy vétkeségére következtetést lehetne levonni, nem tett és nem is bizonyított, ennél fogva az a vélelem áll meg, hogy a horzsolás előidézésében a felperest vétkeség vagy gondatlanság nem terheli, amiből következik, hogy az alperes a felmerült kárt megtéríteni tartozik.

113. A kárt a biztosított vétkesége okozta.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 69.836/1910. Felperest keresetével elutasítja. Budapesti kir. ítélőtábla 1427/1911. Az elsőbíróság ítéletét helyben hagyja.

Indokok: Felperes maga is elismerte, hogy a kárát okozott tüzesetnek előidézése miatt a Btk. 425. §-ában meghatározott vétség miatt jogerős ítélettel bűnösnek kimondatott s azt nem is állította, hogy az ítélet újrafelvétel útján hatályon kívül helyeztetett volna.

Minthogy pedig jogerős büntető ítélettel szemben a polgári perben a bűnösség kimondására alapul szolgált tényállás bizonyítása helyt nem foghat, a kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét ezen okból, valamint az elsőbírósági ítéletnek ezzel nem ellenkező egyéb indokaiból hagyta helyben.

A magyar kir. Kúria 242/1912. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Lásd u. itt közölt 1906. D. 281.

114. A biztosított vétkeségét nem menti az a körülmény, ha lakását a szokásos módon tisztíttatta a fergektől, de a kellő gondosságot elmulasztotta.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 123. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék elfogadta az elsőbíróság ítéletében foglalt tényállást és helybenhagyta helyesnek talált jogi döntését felhozott indokain felül még az alábbi okokból is:

nem menti a felperes gondatlanságát sem az, hogy Budapesten szokás a lakásokat a fergektől az általa előadott módon megtisztítani, mert a biztosított vétkeségének a megállapításához még ilyen szokás esetén is elégséges az, ha az ő cselekménye vagy mulasztása és a káreset között az okozati összefüggés fennforog; valamint az sem alkalmas a felperes gondatlanságának a kimentésére, hogy a lakást a házmester gondjaira bízta, mert a megállapított tényállás szerint a tüzet csak másnap reggel vették észre, amiből kitűnik, hogy a felperes megbízottjának tekintendő házmester sem fejtett ki kellő gondosságot.

Az a nem vitás tényállás pedig, hogy közvád képviselője a tűzvészokozás vétsége miatt emelt vádat elejtette, szintén nem menti a felperes gondatlanságát, mert a biztosításjogi vétkeség megállapítása független attól, hogy a bűntető bíróság a gondatlan tűzvészokozás vétségét megállapította-e vagy sem.

A budapesti kir. ítélőtábla 1910. G. 548. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

115. Ha a kár a biztosított vétkeségéből ered, ennek egyedüli következménye, hogy az ebből származó kárát nem igényelheti; a 10 évre kötött szerződés érvényét ez a körülmény nem érinti.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 88.286/1910. Felperest keresetével elutasítja. Budapesti kir. ítélőtábla. 1918/1911. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Mert az a körülmény, hogy magának a felperesnek vétkesége okozta a tűzvészt s hogy emiatt felperes tűzvészokozás vétségében ítéletileg

vétkesnek nyilvánított, a tíz évre kötött C) alatti biztosítás-szerződést egy általában nem hatálytalanította, hanem a K. T. 477. §-a értelmében csak azzal a jogi következménnyel jár, hogy felperes a saját vétke miatt okozott kár megtérítésétől esett, ha tehát alperes a tűzkár által nem érintett érték erejéig a K. T. 482. §-a szerint hatályában továbbra is fennmaradt C) alatti biztosítási kötvény után a tűzvész követő biztosítási évre esedékessé vált biztosítási díjat beszédte, ebből semmiképpen sem lehet következtetést vonni arra, hogy alperes e díj beszédésének tényével elismerte s ekként megfizetni köteles azt a tűzkárt, mely a felperest az előbbi évben saját vétke miatt érte.

Lásd 482. §-nál közölt 1236/1906.

478. §. A kártérítés összege azon érték szerint állapíttatik meg, mellyel a biztosított tárgyak a megsemmisülés, vagy megsérülés idejekor bírtak.

Ha ez érték a biztosítási összeget meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérítés fejében egyedül a biztosítási összeg fizetendő; ellenben ha a tárgyak részben semmisülnek meg, kártérítésnek azon arányban van helye, melyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

Terv. ind. 233. I. Valamint a vitelezési, úgy a biztosítási ügylet természete is azt hozza magával, hogy kár esetében azon érték térítessék meg, mellyel a megsemmisült, vagy megsérült tárgyak az esemény bekövetkeztékor bírtak; ennél többre már azért sem lehetne a biztosítottat feljogosítani, mert különben ha nem is nyerne ingert a kár szántsándékos előidézésére, legalább nem állana érdekében a kár elhárítására vagy enyhítésére kellő gondosságot fordítani. A 478. c. első bekezdése tehát a dolog természetéből indul ki, midőn a biztosítónak egyedül azon érték megtérítését teszi kötelességévé, mellyel a biztosított tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor bírtak. Hogy a tervezet e tekintetben ingó és ingatlan dolgok között általában különbséget nem tesz, nemcsak abban találja indoklását, hogy az e részbeni megkülönböztetés gyakorlati jelentőséggel nem bírna, tehát mint teljesen felesleges jelentkeznék; hanem abban is, hogy a szükséges megkülönböztetés a biztosítás egyes nemeinél anélkül is kellően megtételezett. Azon elvnek megfelelőleg, mely szerint a biztosító kártérítés fejében a kikötött biztosítási összegnél többet semmi esetben sem köteles fizetni, rendeli a 478. c. második bekezdése, miszerint oly esetben, midőn a tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, teljes megsemmisülésnél is kártérítés gyanánt egyedül a biztosítási összeg fizetendő; ellenben e tárgyak részbeni megsemmisülése esetében, legigazságosabbnak látszott a biztosítót a kár megtérítésére azon arányban kötelezni, melyben a biztosítási összeg a tárgyak értékéhez áll; mert ekként egyrészt a biztosított teljes kártérítést nyer a fennforgó érdekért, másrészt a biztosítóra nem háruul méltatlan terhelés.

Ért. jkv. 420. I. Az első kikezdésben, miután a fejezet csak kárbiztosításról szól, e szók: „ha dolgok voltak biztosítva“, elhagyattak és „azok“ helyett „a biztosított tárgyak“ tettek; különben az első és második kikezdés változás nélkül elfogadtatott. A harmadik kikezdés mindazáltal, miután bizonyos tekintetben a második kikezdésben kimondott helyes elvvel ellentétet foglal magában, elhagyott.

116. Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosított összegnél nagyobb, aránylagos kártérítésnek van helye.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 738. A biztosított betörés folytán szenvedett 900 K értékű kárt.

Minthogy azonban árukészlete csak 12.000 K erejéig volt biztosítva, holott annak értéke a betörés idejében 19.158 K-át tett ki, ennél fogva a biztosító csak 563 K aránylagos kárban volt marasztalható.

117. Aránylagos kártérítés.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 56.629/907. Alperest felperes esküjéről feltételezeten marasztalja.

A budapesti kir. tábla 639/908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A 3. §. alatti ajánlatot S. J. töltötte ki, aki alperesnek üzletszerző hivatalnok volt. Az ajánlatban a második kérdésben beírt felelet homályos a tekintetben, hogy földszinti vagy I. emeleti lakás értendő-e? Már pedig az alperesnek az üzletszerzéssel, tehát az ajánlatok felvételével is megbízott közege által az ajánlat homályos kitöltése körül elkövetett hibára alperes a biztosítottal szemben sikerrel nem hivatkozhatik.

Nem hivatkozhatik sikerrel arra sem, hogy felperes a biztosítási kötvényt, melyben a lakás mint I. emelet van feltüntetve, kifogás nélkül átvette, mert nincs bizonyítva, hogy felperes észrevette, az ajánlat és kötvény közt e tekintetben fennforgó eltérést. Alperes nem is állította, hogy az eltérésre a felperes figyelmét a kötvény átadásakor felhívta, már pedig alperes a rendes forgalom szokása szerint nem várhatta a biztosítási ügyekben szakértelem nélküli felperestől, hogy a kötvényt ily részletességekre terjedő figyelemmel átnézzé, ellenben alperesnek a biztosítót terhelő rendes gondosság szerint, ha a kötvény kifogástalan átvétele által akarta az ajánlat homályosságát tisztázottnak tekinteni, a kötvénynek az ajánlattól való eltérésére felperest kifejezetten figyelmeztetnie kellett volna.

A kir. Kúria 505/908. A másodbíróság ítéletét indoklásánál fogva helybenhagyja azzal a szabatosabb meghatározással, hogy a H) alatti jegyzék 3—11. tétel alatt felsorolt és 500 K-ra értékelt ékszerekért járó kártérítési s egyszerűsített marasztalási összeg kiszámításánál az elsőbíróság ítéletében foglalt s a kereskedelmi törvény 478. §-ának 2. bekezdésén alapuló arányszámítás csak azon esetben lesz megfelelően alkalmazható, ha a felsorolt ékszerek ellopása és értéke fejében szenvedett kár a pót- és becslőeskü által 400 K-t meghaladó összegben igazoltnak, míg 400 K, vagy ennél kisebb kár esetén a pót- és becslőesküvel igazolandó kárösszeg a maga egészében fogja a marasztalási összeget képezni.

Mert a kereskedelmi törvény 478. §-ának 2. bekezdése szerinti aránylagos kártérítésnek csak azon esetben van helye, ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, vagyis a jelen esetben csak akkor, ha a H) alatti jegyzék 3—11. tétel alatt felsorolt és ellopott ékszerek értéke 400 K-t meghaladónak fog bizonyulni, s ekként a megmaradt evőeszköz 100 K értékét is számbavéve, a C) alatti kötvény 6. alatt biztosított ingók összértéke tényleg meg fogja haladni az ezen ingókra a C) alatti 6. tétel alatt meghatározott 500 K biztosítási összeget.

118. Értékelés a kár megállapításánál.

A kir. Kúria 1080/1910. Az alperest még további 3046 K tőke s járuléka megfizetésére kötelezi.

Indokok: A K. T. 478. §-a értelmében a biztosított tárgyakért adandó kártérítés összege azon érték szerint állapítandó meg, amellyel biztosított tárgyak a megsemmisülés, vagy megsérülés időpontjában bírtak.

Igaz ugyan, hogy a káresemény körülményei s a megsemmisült, vagy megsérült tárgyak természetének és rendeltetésének a figyelembevételével kell megállapítani azt a valóságos (használati) értéket, amellyel a megsemmisült, vagy megsérült tárgyak a káreset időpontjában bírtak, ámde ez a körülmény nem szolgálhat jogszerű alapul arra, hogy ennek a valóságos (használati) értéknek a megállapításánál a megsemmisült, vagy megsérült tárgyak természetében, illetve rendeltetésében olyan a jövőben bekövetkezendő változások is figyelembe véssenek, amelyek ezt az értéket akár emelődleg, akár csökkenődleg befolyásolhatják; mert ezek a hábár előrelátott változások a káreset utáni időben bekövetkező olyan esélyek, amelyek magával a káreseménnyel és az azzal kapcsolatban a biztosító által vállalt kockázattal és annak terjedelmével okozati összefüggésben már azért sem hozhatók, mert ezeknek a jövőben bekövetkezendő esélyeknek az érték megállapításánál számbavétele egyenesen ellenkezik a K. T. 478. §-ában felvett biztosítási jogi alaptétellel, hogy a kártérítési érték, a biztosított érdekének, a károsító esemény bekövetkeztének időpontjában fennálló értékben keresendő.

Ebből a jogi felfogásból kiindulva helytelen lévén az alsóbíróságok ítéleteiben elfoglalt az a jogi álláspont, hogy a felperesnek az alperesnél biztosított és elégett épületeinek nem a tüzeset időpontjában fennállott és a szakértők által bizonyított valóságos értéke, hanem az az érték ítéltetett meg, amellyel az épületek a szakértők véleménye szerint arra való tekintettel bírtak, hogy azokat a felperes a tüzeset után 1904 június 30-ig lebontani tartozott, a kir. Kúria mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával az alperest a szakértők által kimutatott valóságos érték alapul vételével még további 3046 K tőke s járulékaiban marasztalta.

119. *A törvény alkalmazását nem akadályozza az, hogy a felek arra nem hivatkoztak. Aránylagos kár.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 64.212/1910. Alperest kötelezi. A budapesti kir. ítéltábla 899/1911. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Vonatkozó indokaiban helyesen állapította meg az elsőbíróság, hogy az 500 koronára biztosított falazatban a tűzvész 1143 korona 43 fillér kárt okozott. Minthogy azonban K. Frigyes szakértő véleményéből kitűnik, hogy a biztosított falazatnak a tüzeset idejében 14.870 korona 69 fillér értéke volt, a törvény alkalmazását pedig nem akadályozza az, hogy a felek arra nem hivatkoztak: a kir. ítéltábla annak tekintetbevételével, hogy a falazat értéke a biztosítási összeget meghaladja és hogy a falazat csak részben semmisült meg, a falazatkártérítés összegének megállapításánál a K. T. 478. § második bekezdését alkalmazandónak találta s ehhez hépest a kártérítésnek e részben csak azon arányban adott helyet, melyben az 500 korona biztosítási összeg a falazat 14.870 korona 69 fillér összértékéhez áll. Ezen arány szerint pedig felperes falazatkártérítés címén nem igényelheti az egész biztosítási összeget, hanem csak 38 korona 45 fillért követelhet.

120. *Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja és ha a biztosított tárgyak csak részben semmisültek meg, akkor csak aránylagos kártérítésnek van helye.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 111.165/1911. Az alperest

részben kötelezi. A budapesti kir. ítéltábla 1232/1912. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A magyar kir. Kúria 881/1912. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az, hogy a szerződő felek a 2. alatti okiratba azt is felvették, hogy a szakbecsűsök értékmegállapítása által a kártalanítás mérve érintetlenül marad: a 2. alatti megállapodást hatálytalanná nem teszi;

mert a K. T. 478. §-a értelmében, ha a biztosított tárgyak értéke, a biztosítási összeget meghaladja és ha a biztosított tárgyak csak részben semmisültek meg, akkor kártérítésnek csak abban az arányban van helye, melyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

Következik ebből, hogy a kártalanítás mérve, a kár összegével nem mindig és nem szükségképpen azonos.

Alapítalan tehát felperesnek az az érvelése, hogy a 2. alatti okiratnak eme tartalmánál fogva a szakbecsűsök által megállapított kárösszeg a kereseti követelés megítélésénél alapul nem szolgálhat.

479. §. *Ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben nem állapított meg, a biztosított köteles azon értéket igazolni, mellyel a tárgyak a megsemmisülés vagy a megsérülés idejekor bírtak.*

Ellenben, ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben megállapított, a kártérítésre nézve ez érték szolgál irányadóul, amennyiben a biztosító igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel bírtak.

Terv. ind. 233. I. A feleknek szabadságukban áll a leendő kártérítés alapjául a biztosítási értéket eleve szerződésileg megállapítani, mely esetben a dolog természete szerint, a kártérítés alapját, a megállapított összeg képezi. Ha ellenben az érték eleve meg nem állapított, e megállapításnak utólagosan kell történni, s ez a tervezet 479. c. első bekezdése szerint a biztosított kötelezősége képezi. Ez ugyan a gyakorlatban ritkán fog előfordulni, miután a biztosítási szerződésekben az érték rendszerint eleve megállapított, mindazonáltal a törvénynek azon eshetőségre is kell intézkedni, ha a felek a biztosítási érték előleges meghatározását elmulasztották. Míg a tervezet az előre megállapított értéket tekinti a kártérítés alapjául, nem lehetett a biztosítót azon jogtól megfosztania, hogy ez kimutathassa, miszerint a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekorán csekélyebb értékkel bírtak. A biztosítási ügylet ugyanis miként már kiemeltetett, kölcsönös bizalmat és hűséget tételez fel; az ügylet gyakran e hűség és bizalom alapján köttetik meg, a bejelentés alapján határozatván meg a biztosított tárgyak értéke; méltatlanság lenne tehát a biztosítótól azon jogot megvonni, hogy ez igazolhassa, miszerint ellenfele, a benne helyezett bizalommal visszaélve, a tárgyat valódi értékén túl biztosította.

Ert. jkv. 495. I. Ezen § ellenében fölhozott, hogy megfelelőbb volna oly intézkedés, mely szerint a meghatározott értékű tárgyakat minőség és mennyiség tekintetében mindig a biztosított legyen köteles bebizonyítani, ami a biztosítottnak még az esetben is könnyebb, ha könyvei elégnének, mert akkor is bizonyíthat a számlákkal s a beszerzési kútforrások bizonyítványával. Másrészt azonban azon ellenvetés tételén, hogy valamint az első olvasás alkal-

mával, úgy jelenleg is a meghatározott értékű tárgyak biztosítása tekintetében különösen s 470. §. tárgyalásánál elvben kimondatott, miszerint a netáni csekélyebb értéket a biztosító legyen köteles bizonyítani, az érintett § változatlanul megtartott.

121. *A biztosított kötelessége a balesetet és a szenvedett kárt, valamint a kettő közötti okozati összefüggést bizonyítani.*

Kir. Kúria 1662/1903. A baleset okozta kár megtérítése iránti perben a biztosított úgy a balesetet, valamint a szenvedett kárt és a kettő közötti okozati összefüggést bizonyítani tartozik. Egymaga azon körülmény, hogy a biztosított küldemény a tengervíznek a hajóba behatolása következtében szenvedett kárt, bár ez a baleset fogalmát megállapítja, annak megjelölése nélkül, hogy a tengervíz mily módon és mikor hatolt be a hajóba, illetve mily módon jutott a biztosítva volt áruval oly érintkezésbe, hogy azt átnedvesítette és ennek folytán a biztosított károsodást előidézte, nem fogadható el a biztosított esemény oly megjelölésének, amely az alperes kártérítési kötelezettségének megállapításához szükséges. A kárbiztosnak adott megbízás terjedelme nem szakértők, hanem a bíróság által határozandó meg.

122. *Ha a kár becslése alkalmával kölcsönös megállapodás nem létesült, úgy a biztosított az egyéb módon bizonyítandó tényleges kárát jogosan igényelheti.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 944. A felperest keresetével elutasítja.

Bpesti kir. ítélőtábla 1906. G. 182. Felperes felülvizsgálati kérelmének helyt ad, a fellebbezési bíróság ítéletét feloldja.

Indokok: A 3. NB. alatt csatolt tűzkárrendezési jegyzőkönyv tartalmából kitűnik ugyan az, hogy felperes szenvedett tűzkárára nézve 369 korona 49 fillért elfogadni késznek nyilatkozott, azonban ebből az okiratból kitűnik az is, hogy a kárösszeg jóváhagyása és a fizetés utalványozása alperes biztosító intézettől függött.

A fellebbezési tárgyaláson A F alatt csatolt, valódinak elismert levél tartalmából, amely levél 1904. évi május hó 23-ik napján, tehát a kárrendezési jegyzőkönyv felvétele (1904. évi április hó 15-ik napja) után kelt, nem az tűnik ki, hogy alperes biztosító intézet a 3. NB. alatt csatolt okiratban kitüntetett kárösszeghez hozzájárult, hanem az, hogy alperes anélkül, hogy a kárösszeg tekintetében nyilatkozott volna, felperest kárigényével feltétlenül elutasította, a kárbecslés elfogadására nézve tehát egyáltalán nem nyilatkozott.

Ily körülmények között a peres felek között a kár összegére nézve kölcsönös megegyezés nem létesülvén, felperesnek a zárjegyzőkönyvben (3. NB.) tett nyilatkozata is, — tekintet nélkül arra, hogy kifejezetten létrejött-e a felperes által vitatott az a szóbeli megállapodás, hogy felperes, ha alperes a 3. NB. alatt csatolt okiratban megállapított kárösszeget azonnal ki nem fizeti, 1000 korona kárt fog érvényesíteni — hatálytalanná vált, miből következik, hogy felperes alperestől a K. T. 479. §-a alapján bizonyítandó tényleges kárát igényelheti.

123. *Ha a tűzvész mellett a szélvihar is okoz kárt, bírói mérlegelés tárgyává teendő a beállott károsodás aránya.*

Kir. Kúria 564/1904. Az a körülmény, hogy a tűzkár és villámcsapás ellen biztosított gazdasági épületekben nemcsak a villámcsapás, hanem az egyidejűleg dühöngött szélvész is kárt okozott, nem menti fel a biztosító társaságot a kártérítési kötelezettség alól; ez legfeljebb a kártérítés terjedelmére bírhat be-

folyással annyiban, hogy bírói mérlegelés tárgyává lesz teendő, hogy a beállott károsodás mily arányban eshetik a biztosított eseményként jelentkező villámcsapás és mily arányban az akkor dühöngött szélvihar terhére és hogy ennek folytán az alperest terhelő kár mennyisége esetleg a sommás eljárási törvény 65. §-a alapján való mérlegeléssel is, mily összegben lesz megállapítandó. Lásd 490. §-nál közölt 1238/1906.

124. *A kár viselésének megosztása.*

Kir. Kúria 1477/1906. Ha a biztosított tárgyban esett kár részben a biztosított esemény, villámcsapás, részben a nem biztosított szélvihar eredménye, a kárt egyéb adat bizonyításának hiányában a biztosító és a biztosított egyenlő arányban tartozik viselni.

125. *Ha a biztosítási eseményen kívül, de azzal okozati összefüggésben még más okok is közrehatnak a kár előidézésében (oltás közben utcára hordott árak elveszték), akkor is felel a biztosító az egész kárért, hacsak egy része a kárnak nem különösen erre a más okra vezethető vissza.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 102.819/1910. Az alperest kötelezi. A budapesti kir. ítélőtábla 4337/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Ha a biztosítási eseményen kívül, de azzal okozati összefüggésben még más okok is közrehatnak a kár előidézésében, akkor is felel a biztosító az egész kárért, ha csak egyrésze a kárnak nem különösen erre a más okra vezethető vissza. Nem fogadható el tehát az elsőbíróság ítéletének az az indoka, ami különben az általános tűzbiztosítási feltételek 1. és 8. §-aival ellentétes, hogy a biztosító társaság csupán azokat a károkat tartozik megtéríteni, melyek a tűz vagy oltás által történt megsérülés vagy megsemmisülés folytán álltak elő, hogy tehát az oltás közben az utcára kihordott és idegenek által elvitt tárgyak után a felperes csak abban az esetben igényelhetne kártérítést, ha azok már az elvitel idejében megsérült állapotban lettek volna. A magyar kir. Kúria 695/1911.

A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

480. §. Amennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztosítási értéke általában lett megállapítva, egy vagy több megsemmisül, vagy megsérül, a kártérítésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztosítási összegből fennmarad. E részben kivételnek akkor van helye, ha a biztosító igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejékor csekélyebb értékkel bírtak.

Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, a kártérítés arányára nézve a 478. § szolgál irányadóul.

Terv. ind 233/234. 1. A biztosításnál nem ritka eset, hogy a különmemű tárgyak egy közös értékben biztosíthatnak, midőn tehát az egyes tárgyak értéke külön szerepet nem játszik, ily esetben a méltányosságnak s a felek vélelmezhető szándékának leginkább megfelel az, ha részbeni kár esetében a meg-

maradt tárgyak értéke a biztosítási összegből levonatik, s a kártérítés alapjául az ekként mutakozó különbözet vétetik. E különbözet azután megfelelőleg a 478. cikkben megállapított elveknek ahhoz képest, hogy tárgyak teljes értékükben voltak-e biztosítva vagy nem, teljesen vagy azon arányban fog megtérítetni, melyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll. Emellett a kérdéses esetben is fenn kellett hagyni a biztosítónak azon jogot, miszerint ez a tárgyaknak esetleges csekélyebb értékét igazolhassa, s ennek alapján a kártérítési összeg leszállítását követelhesse.

Ért. jkv. 495/496. l. Aggály merült fel az iránt, vajjon ezen intézkedés eléggé világosan meghatározza-e a kártérítést úgy azon esetre, midőn a tárgyak teljesen megsemmisülnek, valamint akkor, ha azok csak részben semmisülnek meg és ezért az említett kikezdés következőkép egészítettett ki: „Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, a kártérítés arányára nézve a 478. § szolgál irányadóul.”

Lásd 479. §-nál közölt határozatokat.

126. A kár rendezése után, azon a címen, hogy a biztosított megtevesztetett, a károsszeg megtámadása.

Kir. Kúria 664/1910. A biztosított a meghatalmazottai által elfogadott károsszeget utóbb megtámadta amiatt, mert meglették tévesztve az avulási százalék tekintetében és mert a biztosító kényszerítte gyakorolt rájuk a kijelentésével, hogyha el nem fogadják a felajánlott összeget, úgy mit se fizet, hanem bevárja a per végét. Elutasított, mert „csalárd megtevesztést a megtámadó fél csak úgy hozhat fel sikerrel, ha a másik fél nyilatkozatának vagy egyéb tényének csalárdságát, vagyis a valóságnak meg nem felelő voltát fel nem ismerte, vagy fel nem ismerhette; az idézett nyilatkozat pedig nem tartalmaz jogellenes fenyegetést”.

(Jogállam 1912. évi 4. füzet.)

481. §. A biztosítónak jogában áll a történt kár — egyéb megállapodás hiányában — szakértői szemle útján megállapíttatni. Ha azonban a biztosító e jogát a kárfeljelentés vételétől számított 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosítottnak jogában áll a kárt a biztosító költségein megállapíttatni.

A kár megállapításáig a biztosított oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétén változás történne.

Részbeni jégkár esetében a biztosító a kár megállapítását a termés beszédéséig elhalaszthatja.

Terv. ind. 240—241. l. A biztosító semmi esetben sem kötelezhető arra, hogy a kár mennyiségét a biztosított egyszerű feljelentése alapján igazoltnak tekintse; ellenkezőleg neki jogában áll a kárt, az erre alkalmasnak mutakozó módon megállapíttatni. Hogy mi módon történjék a kár megállapítása, azt maguk a felek szerződésileg határozhatják meg; méirt is a 481. c. csak az esetre jelöli ki a megállapítás módját, ha a felek ez iránt nem intézkedtek. Miután a 481. c. a kár megállapítását mint a biztosító kétségtelen jogát ismeri el, szükségkép ki kellett jelentenie, miszerint a biztosított a kár felvételéig oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétét megváltoztatná.

Azonban míg a tervezet a biztosított e köteleességét megállapítja; nem jogosíthatta fel a biztosítót arra, hogy ez a kár megállapítását tetszése szerint elhalaszssa s ez által a biztosított rendelkezési jogát korlátozza; ugyanazért megkívánja a biztosítótól, hogy ez kérdéses jogát, a kár feljelentésétől számított nyolc nap alatt, annál bizonyosabban gyakorolja, minthogy különben a biztosított a tárgy felett szabadon rendelkezhetik. Ez intézkedés azonfelül még azért is szükségesnek mutakozott, mert a tapasztalás kétségen felül helyezte azt, miszerint a biztosító társaságok rendszeren azért szokták a kár felvételét elodázni, hogy ez által a biztosítottotra pressziót gyakoroljanak, hogy vele kedvezőbb feltételek mellett egyezkedhessenek. Tűzkár elleni biztosításoknál nem képzelhető ugyan, hogy a biztosító a kár felvételét elodázza, mert az épület állapota halasztás folytán csak rosszabbulhat; de előfordulhat az ily halogatás a teljes jégkárnál, melynél a biztosítónak a halasztás által nincs mit veszítenie, míg ellenben a biztosítottat a szabad rendelkezésben, esetleg a föld újbóli bevetésében gátolhatja. Míg azonban a kár mielőbbi felvétele úgy a biztosító, mint a biztosított érdekében általában kívánatosnak mutakozik, ennek szüksége részbeni jégkár esetében fenn nem forog; egyrészt az ily károk rendszerint csak a termés beszédésekor állapíthatók meg biztosan és másrészt a felvétel elhalasztása a tulajdonos rendelkezési jogát nem korlátozza, mert nagyon ritka eset az, hol részbeni jégkárnál a föld újbóli felszántásának, vagy elvetésének szüksége fenn forogna; ugyanazért minden veszély nélkül lehet megengedni, hogy a kár felvétele a termés beszédéséig elhalasztsassék.

Ért. jkv. 434/436. l. Az előadó tekintettel arra, hogy a kár megállapítása iránti intézkedés egyrészt a teljes, vagy részbeni kár feltüntetése végett, de másrészt fizetési kötelezettség kezdetének kitüntetése céljából az eddig elfogadott cikkek által multhatatlanul megkívántatik, következő az általános határozatok közé felveendő cikket hoz javaslatba: „kárbiztosításnál a biztosítónak jogában áll a történt kárt egyéb kikötés hiányában szakértői szemle útján megállapíttatni. Ennek megtörténtéig a biztosított oly intézkedéseket nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétén változás történne. Ha azonban a biztosító e jogát a kár feljelentésétől számított 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosított a kár feljelentésétől számított költségein megállapíttatni s azután a tárgy tekintetében szabadon intézkedhetik”. A cikk ellen mindenekelőtt oly kifogás tétel, mely szerint nem elegendően fejeztetik ki benne, mi a következménye annak, ha a kár megállapítása az egyik vagy másik fél részéről meg nem történik, s e részben ajánlatot oly intézkedésnek fölvétele, hogy a biztosító a kár megállapítása végett a biztosítottat felszólítani köteles közreműködésre, ha a biztosított közre nem működne, a biztosított fél nem tehet később kifogást a biztosító részéről egyoldalúlag történt kármegállapítás ellen; ha a biztosító bizonyos idő alatt a kárt meg nem állapítja, a biztosított teheti azt, de ez esetben a biztosítónak nincsen többé joga a kár megállapítása ellen kifogást tenni.

Miután mindazáltal a kár bizonyítása iránt a 479. cikk tartalmaz intézkedéseket, s a kár megállapítása biztosítási ügyleteknél, csakis előleges szemlével egyenlőnek tekinthető, melynek alapján a felek jogait érvényesíthetik a netán indítandó perben, a cikk elvi megállapítása helyesnek találtatott annyival is inkább, mivel egyrészt különösen azon nagyon is fontos körülményt szabályozza, mely szerint megjelöltetik a határ, melytől kezdve a kárvalott tárgy felett a biztosított jogainak veszélyeztetése nélkül intézkedhetik s másrészt mert aziránt, mily következménye van annak, ha a biztosított a kár meg-

állapítása előtt intézkedik a tárgyakról, külön határozatot felvenni már azért sem szükséges, mivel e részben az általános jogi fogalmak s elvek alkalmazása indokolt, melyektől külön eltérő intézkedés nem látszik kívánatosnak.

Kifogás tétel az ellen, hogy a kár megállapítására szakértői szemle rendeltetik el; miáltal a kármegállapítás más nemei kizárattatnának, ami eléggé indokoltnak nem látszik, ennél fogva e szónak elhagyása indítványoztatott.

Miután mindazáltal az értekezlet már több ízben tényleg bizonyos módon határozta a tényálladék megállapítását s a jelen esetben nem igen képzelhető alkalmasabb mód a kár megállapítására mint szakértői szemle, mely jelenleg is tényleg eszközöltetik, a szöveg helyeseltetett.

A „főjelentéséről” szó mellé az értelemlennek világosabb kitüntetése céljából tétel az „főjelentés vételéről”. A cikknek azon határozata, mely a biztosítottnak kötelességévé teszi a kár megállapítását, nem találtatott eléggé indokoltnak, s a viszonyoknak megfelelőbbnek mondatott, ha erre a biztosított feljogosítatik. Ezen megállapodások után a cikk következő szerkezetben fogadtatott el: „kár-biztosításnál a biztosítónak jogában áll a történt kárt egyéb kikötés hiányában szakértői szemle útján megállapítani. Ha azonban a biztosító e jogát a kár-főjelentésének vételétől számítandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosított állapíthatja meg a kárt.” „A kár megállapításának megtörténtéig a biztosított oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétén változás történék.” Ezen általános elv a jégkár-biztosításnál a gyakorlat épügy, mint a dolog természete által indokolt kivételre adván alkalmas, a következő cikknek fővétele határozatott el:

„Részbeni jégkár esetében a kár megállapítását a biztosító a természet beszédéig halaszthatja.”

Lásd 490. §-nál közölt 67/1904.

A szakbecsű.

Ha az esemény, melyre a biztosítás kötötett, bekövetkezett, a biztosító köteles a kárt a szerződés értelmében megtéríteni. A kár megállapításának a módját a K. T. 481. §-a írja elő és ezen § határozza meg külön a biztosító és külön a biztosított jogát.

A törvény minden kétséget kizáróan két általános szabályt állít fel és pedig:

az egyik szerint a biztosító és biztosított a kár megállapításának bármely módjában megegyezhetnek, minek következménye, hogy ekkor ez a megegyezés az irányadó;

a másik szabály a megegyezés hiányában követendő eljárás, amelyben elsősorban a biztosító, másodsorban pedig a biztosított joga nyer szabályozást.

A 481. § az időpontot, amelyben a kármegállapítás mód-

ját illetően a megegyezés történhetik, nem írja elő; bizonyos tehát, hogy a megállapodás létesülhet magában a szerződésben, de létesülhet az esemény bekövetkezése után is.

Ha tehát a felek a kár megállapításának a módját illetően a szerződésben vagy utóbb meg nem állapodtak és az esemény bekövetkezett, ugyebár a biztosítónak — a 477. §-ban foglalt azon kötelezettségénél fogva, hogy a kárt megtéríteni tartozik — a 481. § szerint 15 nap alatt meg kell a kárt összegszerűleg állapítani, amit a biztosító kizárólag szakértői szemle útján van jogosítva eszközölni.* Amidőn azonban a kárfeljelentést a biztosító kézhez veszi és abból tudomást szerez arról, hogy a biztosított például a leégett ház tetőzetében szenvedett kárát 1000 koronára teszi, még nincs és nem is lehet tájékozva, hogy vajjon a kár valóban ekkora összegű-e; ekkor még nem ismeri a kárt okozó körülményeket; nem tudja, ha vajjon a biztosítottat nem terheli-e vétkesség; a biztosítási szerződés kezdetétől fogva nem volt-e érvénytelen, nem támadható és támadandó-e meg közlési kötelezettség megsértése miatt; vajjon a szerződés nem hatálytalan-e stb. stb., tehát nem fog élni és nem is élhet a 481. §-ában meghatározott azon joggal, hogy egyenesen egy költséges szakértői szemlét tartson, hanem a dolog természete szerint a kárfeljelentés valódiságáról és az imént felsorolt egyéb körülményekről előbb tájékoztatja magát.

„A biztosító semmi esetben sem kötelezhető arra, hogy a kár mennyiségét a biztosított egyszerű feljelentése alapján igazoltnak tekintse.” A törvény tervezőjének a dolog természetén alapuló ez az indokolása világos, egyszerű és úgy vélem minden kétséget kizáróan az élet tapasztalatain alapszik, mert hiszen mi sem természetesebb, mint az, hogy a kárt szenvedő biztosított érdeke a megengedett korlátokon belül minél nagyobb kártérítési összeghez jutni, viszont a biztosító pedig a fizetendő összeg lehető mérsékelését óhajtja elérni.

Tehát ha a biztosítottnak megengedett joga, hogy a szenvedett kár mennyiségét egyoldalúan, tetszése szerint állítsa a biztosító elé, úgy nem lehet a biztosítót, mint másik szerződő felet sem a biztosítottéval egyenrangú attól a jogától megfosztani, hogy

* Lásd 481. §-t következőleg közölt Ért. jkv. 434—436. oldal.

a kár mennyiségét és összegszerűségét alkutárgyává tegye és bizalmas kiküldöttje útján meggyőződést szerezzen arról, hogy a biztosított feljelentése mennyiben felel meg a valóságnak.

Ezen elvek fejlesztették ki azt az általános szokást, hogy a biztosító a kárfeljelentés vétele után a helyszínére küldi bizalmas közegét, aki egyúttal a szakmában való tudással és jártassággal is rendelkezik és ennek útján megszerzi a lényeges és az imént felsorolt körülményekre vonatkozó adatokat és így magát tájékoztatja. Ez a kiküldött közeg rendszerint fel van hatalmazva arra is, hogy a kárt megbecsülje és a biztosító utólagos jóváhagyásától feltételezetten a biztosítóval az egyezséget létesítse.

A kiküldött közeg egyúttal a biztosító bizalmasa is, a közöttük fennálló szolgálati viszonyból következik tehát, hogy a kiküldött közeg a biztosító nevében jár el, a biztosító nevében és tárcája terhére hozza a kár összegét javaslatba, ezért természetes következménye ezen viszonynak, hogy a biztosító a kiküldött közegének a működését minden körülmények között ellenőrizni, helyeselni, vagy attól a jóváhagyást megtagadni jogosítva van.

Mindezekből azt a következtetést vonom le — s azt hiszem ez az egyedül helyes megoldás — hogy a biztosító kiküldöttjének fentebb ismertetett eljárása és magának a biztosítónak az úgynevezett felülvizsgálati ténye együttvéve alkotják a biztosítónak azt a jogát, hogy a biztosított igényével szemben annak helyességéről, valóságáról a meggyőződését megalkothassa és a kártalanítást békés úton rendezhesse.

Mit sem változtat ezen a felfogáson még az sem, ha a felek már a biztosítási szerződésben kifejezték a biztosítónak ezt a jogát, mert kizártnak tartom, hogy bárki is az ilyen szerződési feltételnek azt a hatályt tulajdonítsa, hogy *„ez az a kármegállapítási mód, amelyben a felek megegyeztek“*, mert ha egy ilyen felfogás alappal bírna, úgy a biztosító egyoldalú ténye minden további kifogás nélkül kötelező erővel bírna.

El kell tehát ismerni a biztosítónak, akár a szerződésbe van az foglalva, akár nem, azt a jogát, hogy magát tájékoztatni, azután a kárt megbecsülni, a becslés eredményét felülvizsgálni jogosított és mint szabályt kell elfogadni, hogy a kiküldött

becslése és a felülvizsgálat csupán egyezkedési kísérletek, melyek megegyezés hiányában kötelező hatállyal egyik félre vonatkozóan sem bírnak.

Az eseteknek a peressé vált része az, amely az érintett egyezkedési eljárással befejezést nem nyer és pedig leggyakrabban nem nyer befejezést azért, mert a biztosított az ajánlott kártérítési összeget kevesli.

Abban a pillanatban tehát, amidőn ez a kérdés vitássá válik, lép előtérbe a biztosítónak a 481. §-ban jelzett az a joga, hogy a kárt szakértő meghallgatása útján megállapítsa. Ezt a jogot a biztosító a kárfeljelentés vételétől számított 15 napon belül gyakorolhatja* és rendszerint akként gyakorolja, hogy ekkor ajánlja fel a biztosítottnak az úgynevezett szakbecsű tartását, amit ha a biztosított elfogad, úgy létesült a kár megbecslésének módját illetően a felek között a megállapodás.

Most már tegyük föl, hogy a megállapodás ily módon létesült, tegyük fel azt is, hogy a szakbecsű alakítása és működése körül szabálytalanság nem történt és nézzük kissé a bíróságaink gyakorlatát.

A budapesti kir. ítélőtábla az itt közölt 134. számú határozatában annak az elvnek ad kifejezést, hogy olyan esetben, amidőn a biztosítási szerződés csupán a biztosított félre nézve írja elő kötelezően a kárnak szakbizottsági becslés útján leendő megállapítását az esetre, ha a biztosított a kárbecslő becslésében megnyugodni nem hajlandó, ellenben a szerződés nem tartalmaz intézkedést azon esetre, ha a kárbecslő becslésének eredményével a biztosító nem volna megelégedve, akkor a csak a biztosított fél irányában meghatározott egyoldalú ilyen kikötésnek joghatály egyáltalán nem tulajdonítható, mert ha a biztosító és biztosított a K. T. 481. §-ában engedett joguknál fogva meg is állapodhatnak abban, hogy a kárt mindkét félre kötelező joghatállyal miképpen állapítsák meg, ennek a megállapodásnak érvényéhez feltétlenül szükséges, hogy az minden kétséget kizáróan, határozottan és kölcsönösen elfogadott azt a feltételt kifejezetten magában foglalja, miként a kölcsönösen megállapí-

* Itt tartom szükségesnek megjegyezni, hogy mindazon esetekben, amidőn a bíróságok ezen 15 nap eltelte előtt a biztosított kérelmére rendelik el a szakértői szemlét, helytelenül, a törvény egyenes rendelkezése ellenére járnak el.

tott és elfogadott kárbecslési eljárás és annak eredménye mindkét félre nézve egyenlő eljárás mellett is egyaránt kötelező; már pedig a 4. %- alatti zárjegyzőkönyvben előforduló az a nyilatkozat, hogy alperes biztosító társaságnak, a kárbecslésre kiküldött megbízottja közölte a felperessel (a biztosítóval), hogy a kármegállapítás kifejezetten csakis a meghatalmazó alperes biztosító társaság jóváhagyásának fenntartása mellett eszközöltetett, minden kétséget kizáróan fel is tünteti, hogy alperes társaság a kárbecslési eljárás eredményét magára nézve eleve kötelezőnek elismerni nem kívánta stb.

Ezt a döntést a kir. Kúria is jóváhagyta és ezzel a nézetem szerint maga is bele esett abba a tévedésbe, amelybe a kir. í. előtábla és ugyanez a tévedés ismétlődik a 140. számú és még ezen felül több határozatban is.

Rámutatok a tévedésre. A vitás eset az, hogy a biztosító a kárjelentés vétele után kiküldi a kárbecslőjét és már a kötvényfeltételekben fenntartja magának a jogot, hogy a kiküldött becselő eljárását felülvizsgálhassa és szerződési feltétel az is, hogy ha a biztosított a kárbecslő becslésének az eredményét el nem fogadná, csak és kizárólag szakbecsű döntheti el a vitás kérdést.

A tábla azért nyilvánítja az egyébként megállapodással létesült szakbecsű eljárás kikötését érvénytelennek és fogadja el a kárnak a perrendtartás szabályai szerint történt egyéb módon való megállapítását, mert a biztosító azáltal, hogy magának a felülvizsgálati jogot fenntartotta, a kárbecslője becslési eljárásának eredményét magára nézve eleve kötelezőnek elismerni nem kívánta. Ezzel a kérdéssel azt hiszem bővebben nem kell foglalkozni. A kárbecslő nem egy pártatlan becsbíró és nem az a szakértő, akiről a 481. § intézkedik, akinek becslési eredményét a felek tartoznak elfogadni, hanem amint az eddigiekben rámutattam, a kárbecslő a biztosító alkalmazottja, egy és azonos személy magával a biztosítóval, ha pedig ez így van, akkor az is kétségtelen, hogy a kárfelvételi eljárás a biztosító részéről befejezést csak akkor nyer, ha már a biztosító maga is nyilatkozott, már pedig a biztosító a jóhiszeműségnek és a jóindulatnak a legmagasabb fokán állva sem tehet mást, mint azt, hogy a biztosítottat megkínálja a szerinte tényleg fennforgó kártérítéssel.

A feleknek a 481. §-ban megengedett megállapodási joga

csak ott veszi kezdetét, illetve érvényesíthetővé akkor válik, amidőn a felek a kárösszegezésére megegyezni nem tudnak. Eddig a pontig a felek egyenlő fegyverekkel harcoltak, a biztosított azt vitatja: 1000 K a kára; míg ezzel szemben a biztosító, a kárbecslője és esetleg felülvizsgáló közege útján csak 500 korona kárt lát fennforogni. Ebben a pillanatban áll elő annak a szüksége, hogy a kár pártatlan szakértő útján nyerjen megállapítást és itt igazán közömbös, hogy már a szerződésben szabályozták-e a felek erre az eshetőségre a követendő eljárást, avagy akkor állapotodnak meg, amidőn annak alkalmazásba vétele szükségessé válik.

Hiszen a biztosító ajánlja fel a szakbecsű tartását és mint-hogy a biztosító is aláveti magát a szakbecsű döntésének, én úgy látom, hogy minden kétséget kizáróan határozottan és kölcsönösen elfogadott és mindkét felet egyaránt kötelezően jött létre az a megállapodás, hogy ha a felek a kárösszegezésére megegyezni nem tudnának, a szakbecsű van hivatva a vitás kérdést eldönteni.

Ebben a kérdésben a törvény a szerződési szabadságnak tért enged, világos tehát, hogy a létrejött megállapodás csak akkor támadható meg sikerrel, ha valamely olyan ok forog fenn, mely az általános jogelveknél fogva a szerződés kötelező erejét kizárja, aminő az akarategység, vagy a szabadakarati elhatározás hiánya, a tévedés, csalás, erőszak.

Már pedig a szabadakarati elhatározás hiányaira vonatkozó ezek az okok nem fedezhetők fel az olyan akaratmegegyezéssel létrejött szerződésben, amelyben mindkét fél kölcsönösen elfogadja, hogy a vitás kérdést, megengedett módon pártatlan befolyás döntse el.

A megállapodásnak kölcsönösnek, mindkét félre egyaránt kötelezőnek kell lenni, abban egyenlően szabályozandók a jogok és köteleességek, amiből következik, hogy a szakbizottság helyesen csak úgy alakul meg, ha mindkét fél minden befolyástól menten állít egy-egy szakbecsűst s amennyiben ezen választott becsbírók egyöntetű nézetre jutni nem tudnának, dönti el a vitás kérdést az általuk ugyancsak minden befolyástól menten szabadon választott elnöklő becsbíró.

A biztosító társaságok túlnyomó részének az a gyakorlata,

hogy a biztosított a biztosító által kijelölt szakértők közül köteles az elnöklő szakértőt választani, vagy különösen az a szokás, hogy maga a biztosító jelöli ki az elnök szakértőt, érvénytelenek, mert ezekben az esetekben az elnöklő szakértő érdekeltisége nyilvánvaló, már pedig a pártatlan véleményadásnak fontos előfeltétele, hogy magának a szakértőnek a személye még a részrehajlás látszatától is mentes legyen.

Ezek szerint, ha a szakbizottság megalakulása a kifejtett elveken alapszik és működése minden tekintetben szabályos, úgy annak a becslési eredménye mindkét felet egyaránt kötelező, ellenkező esetben biztosított nem zárható el attól, hogy a valószínű kárát a polgári perrendtartás által szabályozott bírói szemle útján állapítsa meg.

Az új polgári perrendtartásnak, amely az 1912: LIV. t.-c. 1. §-a szerint 1914. évi szeptember hó 1-én fog életbelépni, az alábbiak szerint felsoroltam a „Szemle“, a „Szakértők“ és az „Előleges bizonyításra“ vonatkozó szakaszait és a törvény szövegét követőleg helyet adtam a miniszteri indokolásnak is.

A biztosítási ügylet szerződő feleit elsősorban az előleges bizonyítás és annak is az előleges szemlére vonatkozó része érdekli.

A megengedhetőség kérdését a törvény két általános feltételhez köti, ki kell ugyanis mutatni, hogy az eljárás rendes menetében a bizonyítás már nem lesz sikeresen felvehető, vagy a felvétel meg lesz nehezítve, de kérhető az előleges szemle a jelzett feltételek nélkül is, ha a dolognak olyan hiányait kell megállapítani, amelyekért az ellenfél szavatossággal tartozik.

A perrendtartást életbeléptető 1912. évi LIV. t.-c. 4. §-a kifejezetten is fenntartotta joghatályában a K. T. 481. §-ának a szemlére vonatkozó rendelkezését és így minden kétséget kizáróan bizonyos, hogy a biztosítási ügyletből eredő kár megállapítása végett az előleges szemle a jelzett előfeltételek kimutatása nélkül is elrendelendő.

Az előleges szemlét, ha a per még nincs folyamatban, annál a kir. járásbírósnál kell kérni, melynek területén a szemle tárgya van, ha pedig a per már folyamatba tételezett, a kérelem, a per, bíróságnál nyújtandó be, amely nemcsak írásban, hanem szóbelileg is előterjeszhető.

Igen lényeges újítása a perrendtartásnak, hogyha az ellenfél ismeretlen, vagy elég jókor nem értesíthető, ekkor az érdekei képviselőjére a részére, de a folyamodó költségére hivatalból ügygondnok rendelendő ki.

Ha a jelentős ténykérdés megítéléséhez különös szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság egy vagy több szakértőt rendel ki.

A szakértők számára és személyére és kinevezésére a perrendtartás szabályai a lényegben megegyeznek az eddigi perjog szabályaival, részben újítás azonban, hogy a szakértővel szemben ugyanazon kizárási okok alkalmazandók, amelyek a bírót törvénytől fogva, vagy a felek kifogása folytán kizárják. A kizárási okok hivatalból veendő figyelembe és új intézkedés az is, hogy a bíróság részéről kinevezett szakértő e minőségében köteles eljárni, ha az illető szakmában véleményadásra állandóan alkalmazva van, vagy a szakmát, amelynek ismerete a véleményadáshoz szükséges, keresetképen gyakorolja.

A bíróság fontos okokból elrendelheti, hogy akkor, amidőn a szakértők a szemle tárgyát vizsgálják, a felek ne lehessenek jelen.

Lényeges és igen helyes intézkedés az is, hogy a véleményadásra kötelezett szakértő, ha meg nem jelenik, nemcsak pénzbüntetéssel sújtandó, hanem az okozott költségekben is elmarasztalendő.

Ezen kötelezettségekkel szemben a szakértő nemcsak készkiadásainak és időmulasztásának a megtérítését követelheti, hanem ezenfelül munkadíjat is igényelhet és ezeket a költségeket az a fél előlegezi, akinek érdekében a meghallgatása elrendeltetett és ezek a költségek előre a bíróságnál leteendőek, sőt a szakértő előleget is kérhet.

Főbb vonalban ezen elvek irányadók a bírói szemle megtartásánál és a szakértők alkalmazásánál.

1911. I. TÖRVÉNYCIKK.
A POLGÁRI PERRENDTARTÁSRÓL.
TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Szemle.

Általános indokolás.

A szemle mind a külföldi törvényekben, mind a mi perrendtartásunkban hézagosan van szabályozva. A német birodalmi perrend két §-ban (371., 372. §§), az osztrák perrend pedig három §-ban (368—370. §§) tárgyalja. A francia, a genfi és az olasz perrendtartás csak, mint a bíróságnak a helyszínén megjelenését (descentes sur les lieux, transport sur les lieux, l'eccesso giudiziale) szabályozza. Az 1868: LIV. t.-c. és az 1893: XVIII. t.-c. szabályai szintén sok kérdést megoldatlanul hagynak.

A javaslat rendelkezései tágabb keretet adnak a szabályozásnak és kiterjednek egyes oly részletekre is, amelyeket a külföldi törvények és jelenlegi perrendtartásunk elhanyagolnak.

340. §. A bíróság a tényállás felderítése, vagy a felek között vitás ténykörülmények bizonyítása végett hivatalból is szemlét rendelhet, ha a feleknek — habár csak az előkészítő iratokban foglalt — előadásaiából, más bizonyításfelvétel eredményéből vagy a pernek egyéb adataiból kitűnik, hogy a szemle a tényállás felderítésére, vagy a ténykörülmény bizonyítására szolgálhat.

Indokolás 340. §-hoz.

A javaslat a szemlének hivatalból való elrendelését is megengedi. E tekintetben különben nem tér el az 1868: LIV. törvénycikktől, amelyek 211. §-a szerint a bíróság az ügy eldöntése végett akkor is elrendelheti a szemlét, ha a felek nem kérték. Hogy a ténykörülmények, amely a szemlével bizonyítandó, döntőnek kell lennie, az magától értetődik és abban van kifejezve, hogy a bíró nem köteles szemlét elrendelni, hanem csak elrendelheti azt, ha szükségesnek tartja.

341. §. Ha a szemletárgy nem vihető a perbíróság elé, vagy ha a szemle közvetlen teljesítése nagy nehézséggel jár, a szemle teljesítését kiküldött vagy megkeresett bíróra lehet bízni.

Katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) szemlét csak az épület (hajó) parancsnokának értesítése után és az általa kirendelt katonai személy jelenlétében szabad foganatosítani. Ha a parancsnok e célra katonai személyt ki nem rendel, vagy a kirendelt katonai személy meg nem jelenik, ez a körülmény a szemle teljesítését nem akadályozza.

Indokolás: 341. §-hoz. A javaslat a szemle tekintetében is fenntartja a bizonyításfelvétel közvetlenségének szabályát, azonban feljogosítja a bíróságot arra, hogy a szemlét kiküldött vagy megkeresett bíróra is bízassa, ha a szemletárgy nem vihető a bíróság elé, vagy ha a szemlének a perbíróság által való közvetlen teljesítése tetemes nehézségbe ütközik.

A második bekezdés, amely arra az esetre vonatkozik, ha a szemlét katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) kell teljesíteni, ugyanolyan megfontoláson alapszik, mint a javaslat többi hasonló rendelkezései.

342. §. A bíróság annak a körülménynek az ügy eldöntésére való befolyását, hogy valamelyik fél a szemle tárgyát a szemle határnapján fel nem mutatja vagy a szemlét másként meggátolja, a 270. §* szerint ítéli meg.

Ha a fél a szemle tárgyának birtokát tagadja, a bíróság eskü alatt [hallgathatja ki (373. §)** a tagadás valóságának, valamint a tárgy hollétének és annak a körülménynek a kiderítése végett, hogy a szemle tárgyát nem szándékosan semmisítette meg vagy tette hasznavehetetlenné.

* Szabadmérlegelés.

** Az úgynevezett felfedező eskü.

343. §. Ha a szemle tárgya bíróságnak vagy más közhatóságnak, közhivatalnoknak, közjegyzőnek vagy pedig hatósági megbízás alapján magánszemélynek őrizetében van, a szemlét teljesítő bíróság illetőleg bíró hivatalból intézkedik a tárgy megsemmisítésére iránt.

A tárgy megsemmisítése csak akkor tagadható meg, ha az a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességének megsértésével járna.

A titoktartás kötelessége alóli felmentésre a 298. § alkalmazandó.

344. §. Ha a szemletárgy a perben nem álló harmadik személy birtokában van, őt a szemle határnapjára azzal a hozzáadással kell megidézni, hogy a szemlét távollétében is meg fogják tartani.

A harmadik személy a szemle megtartását ellenezheti, ha abból reá vagy más olyan személyre, akinek a nevében a tárgyat bírja, kár vagy jelentékeny sérelem származik. Az ellenzést a szemlét teljesítő bíróságnál a szemlére kitézött határnap előtt írásban be lehet jelenteni vagy jegyzőkönyvbe lehet mondani,

legkésebben azonban a szemle alkalmával kell előadni. Az ellenzés okát valószínűvé kell tenni.

Az ellenzés jogosultsága felől a perbíróóság harároz.

A felek valamint a harmadik személy meghallgatására és a végzés ellen használható felfolyamodásra nézve a 302. §* szabályai megfelelően alkalmazandók. Ha az ellenzést jogerősen elvetették, úgyszintén, ha a harmadik személy ok előadása nélkül gátolja a szemlét, ezt szükség esetében karhatalommal is fogatosítani kell, házkutatás azonban nem tartható.

* A tanuságtétel megtagadása esetén követendő szabályok.

345. §. Ha a szemlét harmadik személynél az ő közreműködése nélkül nem lehet fogatosítani, a perbíróóság a szemle elrendelésekor vagy a fogatosítás sikertelen megkísérlése után elrendelheti, hogy a harmadik személy tanukép kihallgattassék. A perbíróóság elrendelheti továbbá azt is, hogy a tanukép megidézett személy költség nélkül a bíróság elé vihető kisebb szemletárgyat magával hozzon.

A tanukép kihallgatott harmadik személlyel szemben, aki a szemletárgy felmutatását, amely vallomása szerint birtokában van, alaptalanul megtagadja, a tanuságtétel megtagadásának következményei (303. §.)* alkalmazandók.

Azokon az eseteken kívül, amelyekben a tanuságtétel megtagadható, a szemletárgy felmutatását akkor is meg lehet tagadni, ha a harmadik személy a tárgyat nem saját nevében bírja. A megtagadás bejelentésére valamint jogosultságának tárgyalására, a határozathozatalra és a felfolyamodásra a 301. és a 302. §.* megfelelően alkalmazandók.

A fél jogát, hogy a harmadik személytől a szemletárgy kiadását vagy felmutatását és a felmutatás elmulasztásából eredő kárának megtérítését külön perrel követelhesse, ez a § nem érinti.

* A tanuságtétel megtagadása esetén követendő szabályok.

346. §. Az a harmadik személy, aki a birtokában levő tárgy megszemléléséhez megjelent, a tanuk részére megállapítható illetményeket követelheti, habár tanukép megidézve nem volt. Egyebekben a 314. §** ebben az esetben is megfelelően alkalmazandó.

** A tanu megjelenésével felmerült költségek megtérítésére vonatkozó szabályok.

Ha pedig a harmadik személy a szemle teljesítésével kárt szenved, a kár megtérítését az esetben is követelheti, ha a szemle megtartását nem ellenezte.

A harmadik személyt erre a jogára a bíróságnak figyelmeztetni kell. A kár összegét a szemlét teljesítő bíróság illetőleg bíró állapítja meg és megfizetését végrehajtás terhe alatt annak a félnek hagyja meg, aki a szemle költségét fedezni köteles.

A végzés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye.

Indokolás: 342—346. §§-hoz.

A szemletárgy felmutatása a javaslat szerint úgy a feleknek, mint harmadik személyeknek kötelessége. A javaslat a harmadik személyt is kötelezi arra, hogy a szemletárgy felmutatásával az igazság kiderítését lehetővé tegye. Eddigi jogunk ezt a tételt csak a bűnvádi eljárásban érvényesítette és nem alkalmazta a polgári perre. A bűnvádi és a polgári eljárás között azonban e tekintetben nem lehet elvi különbséget tenni ép oly kevéssé, mint a tanuskodási kötelesség tekintetében. A polgári és a bűnvádi per különbözősége csak azt hozza magával, hogy az előbbiben nem lehet a házkutatás megengedéséig elmenni. A javaslat egyébiránt csak következetesen továbbfejleszti azt az álláspontot, amelyet már az 1893. XVIII. törvénycikk az okiratfelmutatási kötelesség tárgyában elfogad és pedig anélkül, hogy e részben panaszra adott volna okot. Ily szabályra szükség van, mert a gyakorlatban előfordulhat, hogy a szemle fogatosítása ilyen ellenzés miatt akadályba ütközik. Ha most minden, bármely alaptalan ellenzés esetében külön pert kellene a harmadik ellen indítani — mint a német és az osztrák perrendtartások szerint — ez nem csak tetemes költséggel, hanem nagy idővesztéssel az eljárásnak hosszú időre megakasztásával járna s a per szándékos elhúzására kényelmesen felhasználható lenne. Azon kautelák mellett, amelyekkel a javaslat azt az eljárást körülveszi, semmiféle jogos érdek nincs veszélyeztetve.

A felmutatás megtagadásának és a szemle megakadályozásának következményeit másképp szabályozza a javaslat a felek és másképp harmadik személyek tekintetében.

A felekre nézve a felmutatás kötelezettségének sanctiója abban van, hogy a bíró a szemle megakadályozásának befolyását az ügy eldöntésére szabadon mérlegeli (342. §). Ez a szabály úgy az ellen a fél ellen, akinek a bizonyítás érdekében van, mint ellenfele ellen alkalmazandó. Megtörténhetik, hogy a bizonyító fél is megtagadja a felmutatást vagy meggátolja a szemlét és szemle helyett tanukkal akar bizonyítani. A bíróságot a bizonyítás tekintetében ilyképp megkötni nem lehet és ép úgy, amint jogában áll más bizonyítás mellőzésével az okiratok felmutatását hivatalból elrendelni, ép úgy jogában kell állania, hogy a felek kérelme nélkül is szemle útján szerezzen magának meggyőződést.

Hogy a bíróság meggyőződjék arról, vajjon a fél jóhiszeműen azért tagadja-e meg a szemletárgy felmutatását, mert az nincs birtokában, vagy pedig azért, mert a szemlét akadályozni akarja; a felet eskü alatt hallgathatja ki. A vallomás és az eskü megtagadását a bíróság szintén szabadon mérlegeli.

Harmadik személynek birtokában levő dolgok megszemlélésében a javaslat két szempontból indul ki:

1. Az egyik szempont az, hogy a terület a bíróságnak alá levén vetve,

a bíróság bárhova elmehet a szemle foganatosítása végett (344. §). Ez nemcsak nyitva álló földterületekre, hanem a bekerített vagy elzárt birtokterületekre és épületekre is áll, még pedig akár peres felek valamelyikének, akár harmadik személyeknek birtokában vannak. Ellenzés esetében a bíróság a szemlét karhatalommal is foganatosíthatja.

Ennél a jogánál fogva a bíróság a szemle foganatosításának helyén levő ingókat is megtekintheti, amennyiben azok ott szabadon fekszenek. Ha azonban nem fekszenek szabadon, a bíróság azokat nem kutathatja. A házkutatás egyrészt sokkal mélyebben belevág a személyes szabadságba és sokkal inquitóriusabb eszköz, semhogy annak a polgári perben tért lehetne adni; másrészt a 345. §-ban foglalt tanúskodási kötelesség azt feleslegessé teszi.

Abból azonban, hogy a bíróság bárhol szemlét tarthat, még nem következik az, hogy a szemle által a peres felekkel jogviszonyban nem álló, a perben nem érdekelt harmadik személyt meg lehetne károsítani. A harmadik tehát a szemlét joggal ellenezheti, ha abból akár neki, akár pedig annak, akinek a nevében a tárgyat bírja, kára vagy jelentékeny sérelme származik, például: ha a szemlével ipari, vagy műszaki titkok hozatnának nyilvánosságra, ha a szemle falak felbontását tenné szükségessé. Jelentékeny sérelem lehet például: súlyos beteg nyugalmanak megzavarása.

Hogy a harmadik személynek alkalma legyen a szemle ellen észrevételeit megtenni és általában a szemlénél érdekeire felügyelni, őt a szemlére mindenestre meg kell idézni. Minthogy továbbá a megjelenés reá nézve időmulasztással és költséggel járhat, a 346. § megadja neki a jogot, hogy oly illetményeket igényeljen, mint a tanu. A szemle teljesítéséből eredő kárát pedig minden esetben meg kell téríteni. Azzal, hogy ő a kárösszeg előzetes letételét követelheti, a javaslat azt kívánja elérni, hogy minél ritkábban ellenezze a szemlét.

2. A másik szempont az, hogy a szemletárgy felmutatására irányuló kötelesség harmadik személy részéről ép oly terjedelemben fennáll, mint az okirat felmutatására (345. §.). Ebből a felfogásból kiindulva szabályozza a javaslat nevezetesen azokat az eseteket, amelyekben a szemle a harmadik személy közreműködése nélkül meg nem tartható.

Az említett kötelesség alapján harmadik személy, akinek közreműködés, nélkül a szemle meg nem tartható, tanúként megidézendő a szemle határnapjára sőt a bíróság azt is elrendelheti, hogy a szemletárgyat magával hozza, ha oly kis terjedelmű, hogy költség nélkül a bíróság elé vihető.

A harmadik személy, kinek közreműködése nélkül a szemle meg nem tartható, ugyanazokból, amelyekből a tanúságtétel megtagadható, megtagadhatja a szemletárgy felmutatását is. Ezenkívül a 308. § analógiájára az ott kifejtett okokból a szemletárgy felmutatását abból az okból is megtagadhatja a harmadik személy, hogy ő a tárgyat nem saját nevében bírja.

Ha a szemletárgy bíróságnak, közhatóságnak, közhivatalnoknak, közjegyzőnek vagy hatósági megbízás alapján magánszemélynek őrzetében van, akkor a 328. § analógiájára ép úgy, mint az okiratoknál itt is a bíróság, illetőleg a kiküldött vagy megkeresett bíró hivatalból intézkedik a tárgy megszemléltetéséről (343. §).

347. §. A felek a szemle irányára és módjára nézve indítványokat tehetnek.

348. §. A szemlét teljesítő bíró a perbíróság utasítása nél-

kül is elrendelheti, hogy a szemletárgynak szükség esetében szakértő által készített rajzát vagy fényképét a jegyzőkönyvhöz csatolják.

Indokolás a 347—348. §§-hoz.

A szemle szakértők közbejöttével vagy anélkül tartható meg. Ez a 350. és a 360. §-okból kitűnik.

Hogy a felek abban az esetben is, ha a bíróság a szemlét szakértők közbejöttével foganatosítja, a szemle irányára és módjára indítványokat tehetnek, magától értetődik és csak kétség kizárása végett van világosan kimondva. Indítványukat a kiküldött vagy a megkeresett bíró előtt is előadhathatják. A szemletárgyról készített rajznak vagy fényképnek csatolásáról a szemlét teljesítő bíró a perbíróság utasítása nélkül is intézkedhetik, miután többnyire csak a szemle foganatosítása alkalmával tűnik ki, hogy szükség van-e arra.

349. §. A szemle költségét az a fél köteles egyelőre megfizetni, akinek érdekében a bíróság a szemlét elrendelte. Erről a bíróság a szemlét elrendelő végzésben határoz.

Ha a szemle előreláthatólag költséggel fog járni, a bíróság a szemlét elrendelő végzésben egyúttal megállapítja azt az összeget, amelyet a szemle költségének fedezésére a kitűzött határidő alatt a bíróságnál le kell tenni.

Ha a fél a letételt a kitűzött határidőben nem teljesíti, a szemlét mellőzni kell, kivéve, ha a fél a letételt még oly időben pótolja, hogy a szemlét az eljárás késleltetése nélkül meg lehet tartani.

A szemle költségét a szemlét teljesítő bíróság, illetőleg bíró állapítja meg és a letett összegből azonnal utalványozza; ha pedig letétel nem volt elrendelve, vagy a letett összeg nem elegendő, a letételre kötelezett félnek a fizetést vagy pótlást azonnali végrehajtás terhe alatt meghagyja. A megállapítás kérdésében hozott végzés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye, amelynek halasztó hatálya nincs.

A költséget hivatalból kell behajtani. A képviselő ellen a költség behajtása végett végrehajtásnak nincs helye.

Indokolás a 349. §-hoz.

A szemle költségének előleges letételére nézve ugyanazok a szempontok az irányadók, amelyekből már az 1893: XVIII. t.-c. 83. §-a és ezt követve a javastai 295. §-a a tanubizonyítás költségének letételéről rendelkezik. A különbség csak az, hogy míg a tanukihallgatási költség előlegezésének elrendelése a bíróságra van bízva, addig a szemle költségét minden esetben előlegezni kell, feltéve természetesen, hogy előreláthatólag költség fog fölmerülni.

Minthogy a szemle költsége rendszerint a szemlét foganatosító bíróságot illeti, a költség behajtása hivatalból történik.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Szakértők.

Általános indokolás.

Az 1868: LIV. t.-c. és a bűnvádi perrendtartás (XIV. fejezet) a szakértőket csak a szemlével kapcsolatosan szabályozza. Hogy a szemle foganatosításán és a bírói becslésen kívül, mely esetben alkalmazandók szakértők, arról a jelenlegi perrend nem szól. A gyakorlat azonban nem zárkozhatott el az elől, hogy szakértői véleményre más esetekben is szüksége lehet a bíróságnak és bíróságaink gyakran hallgatnak ki szakértőket, midőn sem szemléről, sem bírói becslésről szó sincs. A javaslat a bírói gyakorlatot és a külföldi törvényhozásokat követve, a szakértőket a bírói szemléből elkülönítve szabályozza.

Hogy a bíró a szakértői véleményekhez kötve nincs és szabadon ítéli meg, hogy mennyiben irányadó az a per eldöntésében, az magától értetődik és a javaslat 270. §-ából is világosan következik. A javaslat feleslegesnek tartja ezt külön kimondani, amint azt az 1868: LIV. t.-c. teszi. A bűnvádi perrendtartás sem tartalmaz ilyen kijelentést.

350. §. Ha a perben jelentős ténykérdés megítéléséhez vagy szemle teljesítéséhez olyan különös szakértelem szükséges, amelylyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság egy vagy több szakértőt nevez ki.

A szakértők számának megállapításában a bíróság a per tárgyának értékére is legyen figyelemmel.

A szakértők kinevezése előtt a bíróság a feleket a szakértők számára és személyére nézve meghallgatja. Ha a felek egy vagy több szakértő személyében megegyeznek, a bíróság a szakértőket a felek javaslatához képest nevezi ki. A bíróság azonban a felek részéről javaslatba hozható szakértők számát korlátozhatja.

Ha az illető szakkérdésre nézve állandóan alkalmazott szakértő van, a bíróság más szakértőt csak akkor nevezzen ki, ha a felek egyetértően kívánták, vagy különös körülmények javasolják.

A bíróság a kinevezett szakértő mellé vagy helyébe mászt nevezhet ki. Ha azonban a szakértőt a felek egyetértő javaslatára nevezte ki, ez a jog őt a szakértő meghallgatása előtt csak akkor illeti meg, ha a kinevezett szakértő el nem járhat vagy a véleményadással fontos ok nélkül késik.

Indokolás a 350. §-hoz.

A szakértő rendeltetése, hogy a bíró szakértelmének hiányát pótolja. Ha tehát a bíróban a különös szakértelem megvan, nincs szükség szakértőre.

Csakis a bírótól függhet tehát annak eldöntése, hogy a konkrét esetben szakértő meghallgatása szükséges-e vagy nem.

Az 1868: LIV. t.-c. 101. §-a a szakértők számát háromban határozta meg, akik közül mindenik fél egyet-egyét nevez meg, egyet pedig a bíróság hivatalból jelöl ki; megengedte azonban, hogy a felek egy szakértőben is megállapodhassanak. Az 1893: XVIII. t.-cikknek a rendes eljárásra is kiterjesztett 94. §-a már tovább ment, amidőn szabályként megtartotta ugyan a több szakértő alkalmazását, de kivételképen egy szakértő kihallgatását is megengedte a felek megállapodásától függetlenül akkor, ha több szakértő kihallgatása nem mutatkozik szükségesnek és a több szakértő által felmerülő költség a per tárgyának értékével arányban nem állana. A javaslat a szakértők számát nem határozza meg, amely álláspont az 1893: XVIII. t.-c. 94. §-ának rendelkezésétől csak abban tér el, hogy egy szakértő alkalmazását akkor sem zárja ki, ha a per tárgyának értéke a több szakértő alkalmazását is megbírná, hanem csak útmutatás ad a bírónak arra nézve, hogy a szám meghatározásában a per tárgyának értékére figyelmet fordítson.

Az ellenőrző szakértők véleményét, amelyet a bűnvádi perrendtartás 228. §-ában szabályoz, nem fogadja el a javaslat. Az ellenőrző szakértők alkalmazásának megengedése csak drágítaná az eljárást és különösen hátrányosabb helyzetbe hozná a kevésbé vagyonos felet, aki saját költségére ily szakértőt nem tud alkalmazni.

351. §. A perbíróság a szakértők meghallgatását kiküldött, vagy megkeresett bíróra bízhatja, ha a meghallgatás a helyszínén történnendő szemlével van összekapcsolva, vagy ha a szakértők közvetlen meghallgatása különben nagy nehézséggel jár.

A perbíróság ez esetekben a szakértők kinevezését is — számuk meghatározásával vagy e nélkül — rábíhatja a kiküldött vagy megkeresett bíróra, aki a kinevezésben a 350 § szerint jár el.

Indokolás a 351. §-hoz.

Megegyezően az 1868: LIV. t.-c. 214. §-ával, a javaslat is megengedi, hogy a szakértőket kiküldött vagy megkeresett bíró hallgassa meg. A közvetlenség elvének merev keresztülvitele itt ép oly kevésbé lehetséges, mint a tanukihallgatásnál.

Ily esetben sokszor célszerűbb, ha a szakértőket a kiküldött vagy a megkeresett bíró nevezi ki, mintha ezt a perbíróság tenné. A perbíróság nem tudja, hogy a távolfekvő helyen, hol a szakértőket meg kell hallgatni, vannak-e állandóan alkalmazott szakértők, és általában kikét lehet ott szakértőkként kirendelni. Egyébként a szakértők helyettesítését mindenestre a kiküldött vagy a megkeresett bíróra kellene bízni; nincs tehát ok, hogy miért ne rendelhetné ki ez a bíró általában a szakértőket.

352. §. Szakértőül ki nem nevezhető, aki az ügyben mint bíró az 59. §* értelmében el nem járhatna, vagy a 61. §* értel-

* Bírósági személyek kizárására vonatkozó szabályok.

mében a fél kifogására kizárható volna. Az a körülmény azonban, hogy a szakértőt az ügyben mint tanút vagy szakértőt kihallgatták, mellőzésre okul nem szolgálhat. Hogy a felek közös megegyezése mennyiben szünteti meg a szakértő mellőzésének okát, a bíróság az eset körülményei szerint ítéli meg.

353. §. Az előbbi § ellenére kinevezett szakértő kizárását a felek is kérhetik.

A kizárási kérelem a szakértő véleményének előterjesztése előtt annál a bíróságnál, illetőleg bírónál, aki a szakértőt kinevezte, legkésőbb a szakértői vélemény előterjesztésének megkezdéséig illetőleg az írásbeli vélemény benyújtásáig szóval vagy írásban adható elő. A kérelem okát nyomban valószínűvé kell tenni.

A bíróság illetőleg a bíró a kizárási kérelem felett az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat. A végzés ellen külön felelbbvitelnek nincs helye.

A szakértő véleményének előterjesztése után a felek a szakértő elleni kifogásaikat csak a tárgyalás folyamán adhatják elő a perbíróság előtt, amely azok felől, illetőleg az újabb szakértő kinevezése felől a szakértő véleményének figyelembevételével határoz.

Indokolás a 352–353. §§-hoz.

Minthogy a szakértő a bíró segéde, ennél fogva indokolt, hogy veleszemben ugyanazok a kizárási okok legyenek alkalmazhatók, mint amelyek a bírót a törvénytől fogva vagy a felek kifogására kizárják. E tekintetben a javaslat követi részben a bünvádi perrendtartás 229. §-át, de eltér az 1868: LIV. t.-c. 213. §-ától, amelyek a szakértőt a tanuval helyezik egy sorba. A szigorubb felfogást a szakértővel szemben egyébiránt gyakorlati szempontok is igazolják. A tanuk személye előre meg van határozva, sem a bíró, sem a felek nem válogathatnak; az anyagi igazság nagykört szenvedhetne, ha a legcsekélyebb érdekeltég, a legtávolabbi rokonsági viszony, ellenségeskedés, meghatalmazási viszony a tanu mellőzését eredményezné. Nem így van ez a szakértőket illetőleg. A bíróság és a felek ezek közt szabadon válogathatnak. Nincs tehát ok, hogy miért járjon el szakértőtől az, akinek részrehajlatlansága iránt kétség merül fel. Csakis az 59. §. 5. pontja alól veszi ki a javaslat a szakértőt. Az, hogy ő az ügyben már ki volt hallgatva mint szakértő vagy tanú, őt egyáltalában nem teszi képtelenné a szakértői működésre, sőt sok esetben éppen előnyös, hogy az a szakértő adjon véleményt, aki az ügyet különben is ismeri.

A javaslat szerint a bíróság a szakértő kinevezése előtt hivatalból veszi figyelembe a kizárási okot és pedig azokat az okokat is, amelyek a bírót csak a fél kifogására zárják ki. A bíróság maga részére nevez ki segédet és nincs ok arra, hogy miért ne nevezze ki mindjárt azt, akiben megbízhatik és aki

ellen aggály nem merülhet fel és miért terhelje a feleket esetleg a kizárási kérelem kellemetlenségével és költségével. A javaslat azonban megengedi, hogy ha a felek közösen megegyeznek a szakértőben, akkor a bíró a szakértőt elfogadhatja. A felek megnyugvása biztosítéka lehet a szakértő alkalmas voltának és erre a rendelkezésre azért is szükség van, mert esetleg helyben más szakértő nincs, távolabb lakó szakértőnek meghallgatása pedig a költséget szükségtelenül szaporítaná.

Az a körülmény, hogy a bíró a szakértővel szemben fennforgó kizárási okot is hivatalból is figyelembe veszi, természetesen nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy ők is kérhessék a szakértő kizárását. A szakértő kizárását addig kell kérni, míg a szakértő még nem kezdi véleményének előterjesztését. Ez a kizárási kérelem előterjesztésének természetes időpontja. Következésképpen a kérelemnek, ha alapos az, hogy a szakértő az ügyben nem járhat el. Ha ellenben a szakértő véleményének előterjesztését már megkezdte, tulajdonképpen a kizárási kérelemnek többé már nem lehet helye, hanem a szakértő véleményének előterjesztése után a fél a tárgyalás folyamán adhatja elő kifogásait a szakértő személye ellen, de azoknak nincs már feltétlenül hatásuk, hogy a szakértői vélemény mellőztetik, még ha tényleg fennforgó is a kizárási ok. A szakértői vélemény ekkor már a bíróság előtt tekszik és lehetséges, hogy az annyira objektív, miszerint a kizárási ok fennforgása ellenére is teljesen meggyőzi a bíróságot. Új szakértő meghallgatása felesleges késedelmet és költség-többletet okozna ekkor. A bíró a konkrét körülmény szerint legjobban fogja megítélhetni, hogy a kizárási ok mellett mennyi súlyt tulajdonítson az előtte fekvő szakértői véleménynek.

Ép úgy, mint a 65. § szerint a bírónak kizárási felől, a szakértő kizárási felől is az ellenfél meghallgatása nélkül határoz a bíróság. A francia code de procédure civile 311. szakasza, mely ily esetben sommás tárgyalást ír elő, nem követendő példa, mert a szakértő helyettesíthetése és véleményének szabad mérlegelése mellett a lehető legegyszerűbb és legrövidebb eljárást kell követni. Ezért a javaslat, eltérőleg a német perrend 406. §-ától és a bíró kizárását tárgyaló 65. § analógiájától, a kizárási kérelem tárgyában hozott határozat ellen még akkor sem ad fellelbbvitelnek helyet, ha a kizárást megtagadja. Az ügy érdemének felülbírálsakor a vélemény mérlegelésében úgyszint figyelembe veheti a bíróság azt a körülményt, hogy azt olyan szakértő adta, akit ki kellett volna zárni.

354. §. A bíróság részéről kinevezett szakértő e minőségében köteles eljárni, ha az illető szakmában véleményadásra állandóan alkalmazva van, vagy ha a szakmát, amelynek ismerete a kívánt véleményadáshoz szükséges, keresetképen gyakorolja.

Indokolás a 354. §-hoz.

A törvényhozásokban és az irodalomban az a kérdés, vajjon a szakértői működés kötelesség-e és kikényszeríthető-e vagy nem, különböző megoldást talált. Az 1868: LIV. t.-c. nem rendelkezik arról, hogy a szakértőként megjelenés és a szakértői vélemény adása kikényszeríthető legyen. Mostani jogunk szerint tehát a szakértői közreműködés a polgári perben nem kötelező, hasonlóképpen a francia code de procédure civile 316. és 320. szakasza, valamint az olasz perrend 260. szakasza szerint sem. Ellenben a genfi perrend 220. szakasza szerint a szakértő a megjelenés elmulasztása és a vélemény megtagadása miatt

az okozott költségben és pénzbüntetésben marasztalandó; azonkívül a vélemény megtagadása kártérítési kötelezettséget is von maga után. Hasonlóképen szakértői kényszerít állapot meg a német birodalmi perrend 407. §-a, valamint az osztrák perrendtartás 353. §-a is abban az esetben, ha a szakértő szakkérdésben véleményadásra állandóan alkalmazva van, vagy ha az illető tudományt, művészetet vagy ipart nyilvánosan és keresetképen gyakorolja vagy annak gyakorlására különösen fel van jogosítva. A megjelenés vagy véleményadás megtagadása az arra kötelezett részéről a költségben és pénzbüntetésben marasztalást vonja maga után.

A javaslat némi módosítással az utóbbi szabályozást követi, lényegileg megegyezve a bűnvádi perrendtartás 231. §-ával is. Eszerint a szakértői működés általános kötelezettsége alól a kellő szakértelemmel bírók közül csak azok vannak kivéve, akik valamely szakmával nem keresetképen foglalkoznak, továbbá akik a 355. § értelmében az alól felmentendők.

A véleményadásra állandóan alkalmazott szakértő tekintetében a kötelezettség megállapítása bővebb indoklásra nem szorul. Aki az állandó alkalmazást elfogadja, ezzel magára vállalja a kötelezettséget.

Vitásabb azoknak szakértői kötelezése, akik a szakmát nyilvánosan vagy keresetképen gyakorolják. Azt hozzák fel ellene, hogy ez nem helyezhető párhuzamba a tunuzási kötelezettséggel. Az állam kötelezheti polgárait arra, hogy az általuk tapasztalt tényeket elmondják a bíróság előtt, de nem arra, hogy következtetések útján szakértői véleményeket mondjanak, úgyszólván döntsenek. A tanu csak az igazat mondani, a szakértő azonkívül dolgozni is köteles; a szakértői köteleesség tehát ellenkezik a munka szabadságának követelményével. Az állam így napokon, sőt hónapokon át lekötve tartja a szakértőt akarata elleni kényszer munkával. Azonkívül — azt állítják — a kényszerre nincs is szükség, mert a szakértőt könnyen lehet helyettesíteni.

A javaslat nem tekinti ezeket az érveket döntőnek. Ha az igazságszolgáltatás céljából szükséges, az állam épúgy kényszerítheti polgárait a szakértői működésre, mint a tanuskodásra, még ha az előbbi terhesebb is. Ebben azokra nézve, kiket a 354. § megjelöl, nincs méltánytalanság. Ha valaki tudományával, művészetével vagy iparával a közönség rendelkezésére áll, az nem tagadhatja meg szolgálatát az államtól sem, amely épúgy díjazza munkáját. Egyesek szeszélyeinek az igazságszolgáltatás érdekeit feláldozni nem lehet. A helyettesítés lehetősége nem teszi a kényszerít fölöslegessé, mert ha a bíróság székhelyén lakó szakértő a működést megtagadná, esetleg távol helyről kellene szakértőt hozni, ami indokolatlan késedelmet és költséget okozna. Azonkívül a másik szakértő épúgy megtagadhatná a működést és végeredményében a bíróságnak nem volna szakértője. Ezt nem lehet megengedni. A bíró tág körben felmentheti a szakértőt (355. § 2. bek.); ok nélkül tehát nem fog ragaszkodni hozzá.

A javaslat a véleményadásra kötelezi azt is, aki arra a bíróság előtt késznek nyilatkozott, ha különben nem is volt arra kötelezve. (355. § 3. bek.) Aki a működést elvállalja, az nem paszkodhatik a kényszer méltánytalansága miatt. Az elvállalás után keletkezett megtagadási ok azonban itt is figyelembe veendő.

A német és az osztrák perrendtartás 407., illetőleg 353. §-ának rendelkezésétől abban tér el a javaslat 354. §-a, hogy nem kötelezi a véleményadásra azt, aki a szakma gyakorlására nyilvánosan fel van jogosítva, de keresetképen nem gyakorolja. A fentebb kifejtett az az indok, hogy aki a közönség rendelkezésére áll, az az államtól sem tagadhatja meg közreműködését, erre az esetre nem talál. Így rendelkezik bűnvádi perrendtartásunk 231. §-a is.

355. §. Az 59. §-ban felsorolt, valamint azok az okok, amelyek miatt a tanu a tanúság tételt megtagadhatja, a szakértőt a véleményadás megtagadására jogosítják.

A bíróság más okból is felmentheti a szakértőt a véleményadás kötelezése alól.

Az a szakértő, aki a véleményadásra a bíróság előtt késznek nyilatkozott, habár különben arra kötelezve nincsen, a vélemény adását csak oly okból tagadhatja meg, amely a véleményadás elvállalása után keletkezett.

Közszolgálatban álló egyén nem alkalmazható szakértőül, ha ezt fellebbvaló hatósága a közszolgálat érdekébe ütközőnek nyilvánítja.

356. §. Ha a szakértőt a kiküldött vagy megkeresett bíró nevezte ki, a véleményadás kötelezése alól a felmentést is megadhatja.

Ha azonban a kiküldött vagy a megkeresett bíró a véleményadás megtagadását jogosnak nem találja, úgyszintén ha a szakértőt a perbíróság nevezte ki, a felmentés felől ez a bíróság határoz. A felmentést megtagadó végzés ellen a szakértő egyfokú felfolyamodással élhet, amelynek halasztó hatálya van.

Indokolás a 355—356. §§-hoz.

Ugyanazokból az okokból, amelyekből a tanu a tanúságtételt megtagadhatja, a szakértő is megtagadhatja a véleményadást. A szakértőt még kevésbé célszerű abba a helyzetbe hozni, hogy a rokonsági kötelék kímélete, becsületének vagy vagyonának épsége, vagy a köteles titoktartás közt egyrésztől és a részrehajlatlan véleményadás kötelezése közt másrésztől választani kénytelen legyen.

Némi ellentmondás látszik abban, hogy a szakértő kizárására nézve a tágabb körű bírói kizárási okok, míg a vélemény megtagadására nézve a tanúságtétel megtagadásának szűkebbkörű okai irányadók. A célszerűség azt kívánja, hogy az aggályosság általánosságban, a részrehajlatlanság iránti kétség, amely a ki nevezésnek akadálya, még önmagában ne jogosítsa fel a szakértőt a véleményadás megtagadására, ha a bíróság és a felek őt a szakértői működésre képesnek tartják. Nagyobbmértvű aggályossági okból a bíróság különben a 355. § második bekezdése alapján a felek megegyezése esetében is megadhatja a szakértőnek a felmentést.

Más irányban azonban a felmentési okok köre a szakértő tekintetében tágabb, mint a bíróra nézve. A 355. § a felmentés okának megítélését a bíróságra bízván, lehetővé teszi a felmentést akkor is, ha például a szakértőnek hosszab időre el kell utaznia, ha szakértői véleményekkel túl van terhelve, ha nem bízik magában stb.

A közhivatali működés fontossága indokolja, hogy a fölüttes hatóság a hivatalnoknak a hosszabb időt igénybe vevő szakértői működést megtilthassa. Ily esetben a bíróságnak a felmentést meg kell adnia.

Úgy a következetesség, mint a célszerűség indokolják, hogy a szakértő felmentése tárgyában az a bíróság, illetőleg az a kiküldött vagy megkeresett bíró határozzon, aki a szakértőt kinevezte, mert a felmentés helyettesítéssel is kapcsolatos. A kiküldött vagy megkeresett bírónak ebben a jogkörében nincs veszély, mivel a felmentés megtagadása esetében a perbíróság határoz. Épp-úgy, mint a 302. § értelmében a tanu, a szakértő is halasztó hatályú felfolyamodással élhet a felmentést megtagadó végzés ellen.

A kiküldött vagy a megkeresett bíró jogköre a szakértő meghallgatása tekintetében egyébként ugyanaz, aminő a tanukihallgatás körül.

357. §. Ha a véleményadásra köteles szakértő kellő idézésre meg nem jelenik, vagy az eskütételt vagy a véleményadást ok előadása nélkül vagy az előadott ok jogerős elvetése után megtagadja, úgyszintén ha a véleményt megintés után a kellő időben elő nem terjeszti, a meghallgatást teljesítő bíróság illetőleg bíró által kétszáz koronáig, ismétlés esetében pedig hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő s ezenfelül az okozott költségben elmarasztalendő.

E végzés ellen a szakértő egyfokú felfolyamodással élhet. Katonai büntetőbíróságnak alávetett személy megbüntetésére végett felebbvaló hatóságához kell fordulni.

Indokolás a 357. §-hoz.

A kényszereszközök a szakértő ellen valamely peres eljárásban, amelyek szerint a szakértő működés kötelező, enyhébbek, mint a tanuk elleni kényszereszközök. Nevezetesen egyetértenek a törvényhozások abban, hogy az elővezetés és a közvetlen elzárás mellőzésével csak pénzbüntetést alkalmaznak a költségben marasztaláson felül. Csak a pénzbüntetés behajthatatlansága esetében alkalmazható az elzárás. Ezt az enyhébb eljárást indokolja az, hogy a szakértő helyettesíthető és működése különben is több tekintetét kíván, mint a tanu. A javaslattal megegyezően rendelkezik a bűnvádi perrendtartás 232. §-a is.

A szakértőnek a következmények alóli felmentésére nézve a 297. §-nak a tanukra vonatkozó szabályai irányadók; ez a 365. §-ból következik.

358. §. A szakértőt, meghallgatása előtt műveltségi fokához képest figyelmeztetni kell az eskü jelentőségére és a hamis eskü következményeire, ezután meg kell esketni arra, hogy véleményét részrehajlás nélkül legjobb tudása és lelkiismerete szerint fogja előadni.

Az eskü szavaira és az eskü helyett letehető fogadásra nézve a 310. §* alkalmazandó.

A szakértő megeskütése mellőzendő, ha az érdekelt felek megeskütésétől közös megegyezéssel elállanak.

* A tanuk megeskütésére vonatkozó szabályok.

Az állandóan alkalmazott és ilyen minőségben esküt tett szakértőt külön megeskütése helyett hivatali esküjére kell figyelmeztetni.

Indokolás a 358. §-hoz.

Míg a javaslat a tanukra az utólagos, assertorius esküt alkalmazza, a szakértőkre az előzetes, promissorius esküt írja elő. E tekintetben fenntartja a mostani eljárást (1868: LIV. t.-c. 216. §), amely ellen panasz nem merült fel. A szakértői működés az előzetes esküt kívánja meg, annál is inkább, mert sok esetben a szakértők az írásbeli vélemény benyújtása után nem idézettek többé megjelenésre. Az eskü szövegének a tanu esküjétől való eltérését a két működés eltérő természete indokolja.

359. §. A szakértővel azokat az iratokat és egyéb segéd-eszközöket, amelyekre véleményének előterjesztése végett szükség van, közölni kell.

A szakértő a vélemény előkészítése céljából a felek meghallgatását, tanuk kihallgatását, okiratok és szemletárgyak felmutatását vagy megszerzését is indítványozhatja a bíróságnál. A szakértő továbbá a bíróság engedelmével a felekhez vagy a tanukhoz közvetlenül is intézhet kérdéseket.

Indokolás a 359. §-hoz.

A javaslat nem rendelkezik részletesen arról, hogy a szakértőt miként kell feladatára kitanítani. Rendszerint az elnök a kihallgatás kezdetén elő fogja adni a szakértőknek azokat az adatokat, amelyekre a véleményadás végett szükségük van és azokat a kérdéseket, amelyekre a véleményüket nyilvánítaniuk kell. Magától érthető, hogy a szakértőkhöz intéződő kérdések megállapításába és a szakértők kitanításába a bírák és a felek is befolyhatnak és észrevételeik figyelembe veendőek. Következik ez abból, hogy a 365. § értelmében a tanukra vonatkozó szabályok — tehát a 307. § is — a szakértőkre megfelelően alkalmazandók. A felek jogait e tekintetben különben a 347. § is megóvjá. Szükség esetében a kérdések és a bírói felvilágosítások a szakértőknek írásban is kiadandók. Ha a szakértőket kiküldött vagy megkeresett bíró hallgatja ki, vele a tényállás és a kérdések a 313. § rendelkezéséhez képest mindig írásban közlendők.

Mindez azonban gyakran nem elegendő még arra, hogy a szakértőket alapos vélemény előterjesztésére képessé tegye. A szakértőket a lehető legszélesebb alapon fekvő információval kell ellátni. A javaslat ezért lényegileg megegyezően a bűnvádi perrendtartás 284. §-ával, megengedi, hogy a szakértőnek az iratokat és segéd-eszközöket kiadják, hogy a szakértő a felekhez kérdéseket intézzen, valamint hogy tanuk kihallgatását, okiratok és szemletárgyak felmutatását vagy megszerzését indítványozza.

360. §. Ha a szakértőkkel szemlét kell teljesíteni, a bíróság vagy a bíró, ki a szakértőt meghallgatja, a szakértő bevezetése

után a körülmények szerint elrendelheti, hogy a szakértő a szemle tárgyát az ő jelen nem léteben vizsgálja meg, valamint fontos okból elrendelheti azt is, hogy a vizsgálatnál a felek ne lehessenek jelen.

Indokolás a 360. §-hoz.

Szakértők meghallgatásával összekötött szemle esetében a bíróságnak ugyan rendszerint végig jelen kell lenni és vezetnie kell a szemlét, ez azonban sokszor céltalan és a bíróságra rendkívül terhes lehet, sőt néha lehetetlen is, például, midőn hosszú időt, esetleg hónapokat igénybe vevő vegyi elemzésről vagy építészeti ügyben hosszú ideig tartó mérésekről és számításokról van szó. Ilyen esetekre tekintettel tehát a javaslat megengedi, hogy a bíróságnak nem kell a szakértői vizsgálat egész folyamata alatt jelen lennie. Hasonló esetekben a felek jelenléte is zavarólag hathat a szakértők munkájára, esetleg más indok is lehet a felek kizárására, például szemérmert sértő vizsgálatok esetében; a bíróság tehát a feleket is eltilthatja a jelenléttől. A felek érdekei eléggé meg vannak óva azzal, hogy a 347. § értelmében indítványokat tehetnek a megvizsgálás irányára és módjára nézve és hogy végül a vélemény előterjesztésekor érvényesíthetik összes kifogásaikat.

361. §. Ha a szakértő alapos és kimerítő véleményt azonnal nem terjeszthet elő, a meghallgatást teljesítő bíróság vagy bíró a vélemény szóbeli előterjesztésére új határnapot tűz ki, vagy pedig a véleménynek az egyúttal kitűzött határidő alatt írásban való benyújtását rendeli el.

Az írásbeli vélemény beérkezéséről a felek értesítendőek.

Az írásbeli vélemény felvilágosítása végett a szakértőt mind a perbíróság, mind pedig a kiküldött vagy a megkeresett bíró megjelenésre idézheti.

362. §. Több szakértő együtt hallgatható meg és közös véleményt adhat.

Indokolás a 361—362. §-okhoz.

A szakértők meghallgatására nézve a 304., 306. és a 307. §-oknak a tanukihallgatásra vonatkozó szabályai alkalmazandók a következő eltérésekkel:

I. A szakértők egyenként vagy együtt hallgathatók meg és külön vagy közös véleményt adhatnak. (362. §.) Közös vélemény adható nemcsak akkor, ha valamennyi szakértő egy véleményen van, hanem akkor is, ha közülök többnek a véleménye egyezik, amely összefoglalható. Az eltérő vélemény természetesen nem lehet közös, hanem külön előadandó. A francia perrend 318. szakaszának és az olasz perrend 264. szakaszának az a rendelkezése, hogy a szakértők mindig egy — nézeteltérés esetében szótöbbséggel hozott — jelentést készítenek, amelyben az eltérő nézet a szakértő megnevezése nélkül felvételik, nem felel meg a szakértői vélemény céljának, mely nem dönteni, hanem a bíró szakismeretét kiegészíteni van hivatva. Nem megfelelő az 1868: LIV. t.-c. 216. §-ának az a kifejezése sem, hogy a többség és a kisebbség

véleménye külön-külön felveendő. Több szakértő közül mindegyiknek lehet külön véleménye, többségről és kisebbségről tehát ekkor nem lehet szó.

2. A szakértő véleményét, eltérőleg a francia jogtól, amelynek értelmében azt mindig írásban kell benyújtani (code de procédure civile 317. art.), a javaslat értelmében rendszerint a kihallgatásnál szóval terjeszti elő, amikor azt nyomban jegyzőkönyvbe kell venni épügy, mint a tanu vallomását. Ha azonban ily módon alapos és kimerítő vélemény elő nem terjeszthető, a bíró vagy új határnapot tűz a vélemény szóbeli előterjesztésére, vagy írásbeli vélemény készítésére utasítja a szakértőt. Az írásbeli véleményt a szakértő a bíróságon kívül a felek hozzájárulása nélkül készíti. A vélemény a jegyzőnél nyújtandó be és ezzel a szakértő működése rendszerint be van fejezve. Szükség esetében azonban a szakértő felvilágosítás adása végett megidézhető.

363. §. Ha a perbíróság a véleményt nem találja kielégítőnek, a szakértők meghallgatását ismételheti vagy más szakértőket is meghallgathat.

Indokolás a 363. §-hoz.

Hogy a bíróság minél alaposabb ismeretet szerezhessen abban az esetben, ha a véleményt nem találja kielégítőnek, ugyanazokat vagy más szakértőket újabban meghallgathat. Ez a jog nem illeti meg a kiküldött vagy megkeresett bírót, hanem csak a perbíróságot, mert egyedül ez képes megítélni, hogy a vélemény az ítéletre elegendő alapot nyújt-e vagy nem.

364. §. A szakértő meghallgatásának költségét az a fél köteles egyelőre megfizetni, akinek érdekében a bíróság a szakértő meghallgatását elrendelte. E kérdésben a perbíróság a meghallgatást elrendelő végzésben határoz és egyúttal megállapítja azt az összeget, amelyet a költség fedezésére a bíróságnál előzetesen le kell tenni.

A szakértő készkiadásának és időmulasztásának megtérítésén felül megfelelő munkadíjat követelhet. Kiadásának fedezésére a szakértő előleget is kérhet.

A szakértő illetményeinek megállapítása kérdésében hozott végzés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye, amelynek az utalványozásra, illetőleg a fizetésre halasztó hatálya van.

Indokolás a 364. §-hoz.

Épügy, mint a tanuk illetményeit, a szakértőkét is az a bíró állapítja meg, aki őket kihallgatta. Ez a bíró tudja közvetlenül, hogy a szakértő mennyit dolgozott és ez ismeri legjobban a helyi viszonyokat, amelyek a munkadíj összegét befolyásolják. Úgy a feleknek, mint a szakértőnek elég biztosítékot nyújt a felfolyamodás, melyet a 364. § végpontja ebben a kérdésben megenged.

Amennyiben a 364. § nem rendelkezik, ennek kiegészítésül a szakértői díjak előzetes megállapítása, letétele és kiutalványozása tekintetében, egyebekben is ugyanazok a szabályok irányadók, amelyeket a javaslat a tanukra nézve megállapít.

Az egyik főeltérés az, hogy a szakértői bizonyítás költségét épúgy, mint a szemléét, mindig előlegezni kell, míg a tanubizonyítás költségét csak akkor, ha a bíróság szükségesnek találja. A szakértőt, akinek szaktudományát és munkáját veszi a bíróság a felek érdekében igénybe, feltétlenül biztosítani kell arról, hogy megérdemelt díját megkapja.

Másik eltérés az, hogy a szakértő munkadíját is követelhet, mivel oly munkát végez, amelyet a peren kívül is díjazni kell.

További eltérés az, hogy az illetmények kérdésében hozott végzés elleni felfolyamodásnak az utalványozásra illetőleg a fizetésre halasztó hatálya van. Ennek indoka az, hogy a szakértői illetmények sokszor nagy összegre rúgnak.

365. §. Amennyiben ebből a fejezetből más nem következik, a tanukra vonatkozó szabályok a szakértőkre is megfelelően alkalmazandók.

Indokolás a 365. §-hoz

Ismétlés kikerülése végett a javaslat a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseket kiegészíti a tanukihallgatásra vonatkozó szabályokkal, amelyek ennél fogva mindazokban az esetekben, amelyekről a szakértőkre vonatkozó fejezet nem rendelkezik, a szakértőkre is alkalmazandók.

366. §. Amennyiben szakértő személyek olyan elmúlt ténykörülményről vagy állapotról tanuskodnak, amelynek észleléséhez szakértelem volt szükséges, tanuknak kell őket tekinteni és ilyenekül kihallgatni.

Indokolás a 366. §-hoz

Az elméletben vitás, hogy az olyan személyeket, akik elmúlt ténykörülményekről szakértői észlelés alapján tesznek tanuságot, tanuknak vagy szakértőknek kell-e tekinteni.

A javaslat abból az álláspontjából kiindulva, hogy a szakértők a bíróság segédei, akik csak szakértelmét kiegészítik, nem tekintheti ezeket szakértőknek, hanem csak tanuknak. Hogy ezek a tanuk a bizonyítandó ténykörülményeket csak szakértelmükkel fogva észlelhették, az nem változtat a dolgon. Valamint az, aki az általa elolvasott irat tartalmáról tesz tanuságot, nem tekinthető szakértőnek csak azért, mert észleléséhez irni-olvasni tudás szükséges, époly kevésbé tekinthető szakértőnek az az orvos, ki arról tesz tanuságot, hogy valakinek a múlt időben betegsége minő tünetekben nyilvánult.

A bűnvádi perrendtartás tekintettel arra, hogy a tények szakértői észlelése és az azokból levont szakértői következtetés gyakran összefolyik, ebben a kérdésben általános formulát nem állít fel, hanem — az indokolás szerint — a bíróságra bízza annak az eset körülményei szerint eldöntését, hogy a kihallgatandót szakértőnek vagy tanunak tekintse-e.

A javaslat mindazonáltal a már fentebb kifejtett indokokból fenntartja a szakértő tanunak az 1893: XVIII. t.-c. 94. §-ában felállított fogalmát. A fogalmak összezavarása ebből annál kevésbé származhatik, mert a javaslat tanuknak kifejezetten csak akkor tekinti a szakértő személyeket, ha azok az elmúlt ténykörülményről vagy állapotról, illetőleg azokról szerzett észleletükről tanuskodnak, nem zárja tehát ki, hogy ha észleletük alapján véleményadásra is felhivatnak, érezben szakértőknek tekintessenek.

367. §. A bíróság szakértői véleményadása vagy szakértői vélemény felülvizsgálata végett hivatalból is megkeresheti az erre hivatott hatóságot vagy testületet.

Indokolás a 367. §-hoz

A javaslat azon álláspontjának, hogy a bíróság hiányzó szakértelmének pótlása végett hivatalból intézkedhetik, következménye a 367. § rendelkezése is, amely szerint a bíróság szakértői véleményadása vagy felülvizsgálata végett nemcsak szakértő személyeket, hanem szakértő hatóságokat és testületeket is (aminők, például az igazságügyi orvosi tanács, az állatorvosi akadémia stb.) hivatalból megkereshet.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Előleges bizonyítás.

Általános indokolás.

Egybehangzóan az 1868: LIV. t.-cikknek az 1893: XVIII. t.-c. 101. §-ában fenntartott 534—542. §-aival, a javaslat helyt ad az előleges bizonyításnak.

381. §. Az érdekelt fél kérelmére a bizonyítás biztosítása végett a per bármely szakában, sőt a per megindítása előtt is előleges tanukihallgatásnak vagy szemlének van helye, ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás az eljárás rendes menetében már nem lesz sikeresen felvehető, vagy a felvétel meg lesz nehezítve, valamint enélkül is, ha az ellenfél a bizonyítás előleges felvételébe beleegyezik.

Kérheti továbbá a fél az előleges bizonyítást az első bekezdésben megjelölt feltételek nélkül is, ha dolognak vagy műnek olyan hiányait kell megállapítani, amelyekért az ellenfél szavatossággal tartozik. Ha a vevő az eladót a hiányról értesítette, vagy a dolog átvételét annak hiánya miatt megtagadta, az eladó is kérheti az előleges bizonyítás felvételét. Hasonlóképp kérheti ezt a vállalkozó is, ha a megrendelő őt a mű hiányáról értesíti vagy a mű átvételét a mű hiánya miatt megtagadta.

Az előleges szemléhez szakértő is alkalmazható.

Indokolás a 381. §-hoz

Épúgy, mint az 1868: LIV. t.-c., a javaslat is a tanukihallgatásra és szemlére — szakértőkkel, vagy anélkül — szorítja az előleges bizonyítást. Szemle esetén kívül szakértői meghallgatás bármikor eszközölhető, arra nézve olynemű sürgősség, amely az előleges bizonyítást indokolná, nem foroghat fenn. A javaslat ezért mellőzi a németbirodalmi perrend 485. és az osztrák perrend 384.

§-ának azt a rendelkezését, hogy szemlenélküli szakértői meghallgatás is felvehető előleges bizonyításként. Az okirat természeténél fogva, a félnek eskü alatti kihallgatása pedig subsidiarius jellegénél fogva nem lehet az előleges bizonyításfelvétel tárgya.

Míg az 1868: LIV. t.-c. 534. §-a csak abban a két esetben ad helyt az előleges bizonyításnak, ha a felek abban megegyeznek, vagy ha a folyamódó bizonyítékától eleshetnék, addig a javaslat ehhez a két esethez csatolja harmadikként azt, ha a bizonyítás az eljárás rendes menetében meg lesz nehezítve. Minthogy a bíróság a bizonyítékokat szabadon mérlegeli és szükség esetében az előleges bizonyításnak ismétlését rendelheti el a perben, nincs ok arra, hogy használatát túlszűkre korlátozzuk. Ha például a tanu külföldre szándékozik utazni és kihallgatása a külföldön nagy nehézséggel járna, akkor a félnek meg kell adni a lehetőséget, hogy a tanut előlegesen kihallgattassa.

A fent felsorolt feltételek hiányában is megengedi a javaslat az előzetes bizonyítást, ha valamely szavatossági hiányt kell megállapítani, tehát adás-vétel, csere vagy más visszterhes szerződés esetében annak a félnek a kérelmére, akinek ellenfele szavatossággal tartozik, továbbá az eladó és a vállalkozó kérelmére is, ha őt a hiányokról értesítik vagy az átvételt hiányok miatt megtámadják (a magyar polgári törvénykönyv tervezetének 1431–1469., 1627–1630 §-ai). Ilyen esetekben fontos érdekük fűződik a feleknek ahhoz, hogy a hiányokat nyomban megállapítsák, némely esetben törvényszabta határidőben kell azt megállapítani; a 385. § első bekezdésében meghatározott feltételeket megkivánni tehát itt nem lenne indokolt.

Némely esetben a kereskedelmi törvény feljogosítja a felet előleges szemle kérésére; így pl. a 347., 371., a 409. és 481. §-ok esetében; ezeket az eseteket a javaslat 381. §-ának második bekezdése részben fedi ugyan, mindazonáltal a kereskedelmi törvénynek idevonatkozó rendelkezéseit az életbeléptető törvény kifejezetten is fenn fogja hatályukban tartani.

382. §. A kérelmet a perbíróságnál, ha pedig a per még folyamatban nincs, annál a járásbírósnál kell előadni, amelynek területén a tanu tartózkodik, vagy a szemle tárgya van. Sürgős esetben a kérelem a per folyamában is ennél a járásbírósnál adható elő.

Ha a tanuk több járásbírósnál területén tartózkodnak, vagy a szemle tárgya több járásbírósnál területén van, a kérelmet e bíróságok bármelyikénél elő lehet adni.

Indokolás a 382. §-hoz.

Az 1868: LIV. t.-c. 535. és 540. §-ai értelmében az előleges bizonyítást rendszerint a perre illetékes bíróságnál kell kérni és csak sürgős, kése delmet nem tűró esetben annál a bíróságnál, amelynek területén a tanu tartózkodik, illetőleg a szemle tárgya van. Ez a szabályozás akkor, amikor a per még nincs folyamatban, célszerűtlen, mert utóbb gyakran felmerül az a kérdés, vajjon a bíróság, amely az előleges bizonyítást elrendelte, bír-e a perre hatáskörrel és illetékességgel. A javaslat ezért úgy rendelkezik, hogy mind kése delmet nem tűró ügyekben, mind akkor, ha a per még nincs folyamatban, az előleges bizonyítást mindig az a járásbírósnál rendel el és foganatosítja, melynek terü-

letén a tanuk tartózkodnak, illetőleg a szemle tárgya van. Ha a per folyamatban van, akkor célszerű az előleges bizonyítás elrendelését rendkívüli sürgőség esetén kívül a per bíróságára bízni, mert az egyrésztől sokszor abban a helyzetben lesz már, hogy a bizonyítás szükségességét megbírálhassa, sokszor pedig a közvetlenség érdekében az előleges bizonyítást maga fogja felvenni.

Abban az esetben, amikor a tanuk több járásbírósnál területén laknak vagy a szemle tárgya több járásbírósnál területén van, a javaslat megengedi, hogy a kérelmet bármelyik bíróság előtt is elő lehessen adni. Szükséges lehet ez nemcsak arra az esetre, ha a tanuk kihallgatás szemlével kapcsolatosan teljesítendő, hanem azért is, hogy a 13. § rendelkezése érvényesülhessen. A tanuknak az elrendelő bíróság által való kihallgatása némelykor előnyösebb; nevezetesen, ha a székhelyen több járásbírósnál területén van, vagy ha a más bíróság területén tartózkodó tanu az elrendelő bíróság székhelyéhez közelebb van, költségkíméléssel és az eljárás gyorsításával jár, ha a más bíróság területén tartózkodó tanut az elrendelő bíróság hallgathatja ki.

383. §. A kérelemnek, amely a járásbírósnál előtt jegyzőkönyvbe is mondható, magában kell foglalnia:

1. az ellenfél megjelölését vagy meg nem jelölhetésének okát, amely ok szükség esetében valószínűvé teendő;
2. a bizonyítandó tények megjelölését;
3. a tanuknak vagy a szemle tárgyának a megjelölését és esetleg a szakértők meghallgatása iránti kérelmet;
4. ha az ellenfél beleegyezése nincs igazolva, azoknak a tényeknek a megjelölését, amelyek a bizonyítás előleges felvételét indokolják. E tényeket szükség esetében valószínűvé kell tenni.

384. §. A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás nélkül, sürgős esetben pedig, valamint ha az ellenfél ismeretlen vagy beleegyezése kellően igazolva van, az ellenfél meghallgatása nélkül is határozhat. A bizonyításfelvétel elrendeléséről, úgyszintén határnapjáról az ismert ellenfelet a lehetőség szerint értesíteni kell az írásbeli kérelemnek, illetőleg a szóbeli kérelemről felvett jegyzőkönyv másolatának közlésével abban az esetben is, ha a bíróság a kérelem felett meghallgatása nélkül határozott.

Ha az ellenfél ismeretlen vagy jókor nem értesíthető és a körülményekhez képest feltételezhető, hogy érdekei a bizonyítás felvételénél képviselőre szorulnak, részére a bíróság a folyamódó fél költségére hivatalból ügygondnokot nevez.

A bizonyítás felvételét elrendelő végzés ellen nincs helye felfolyamodásnak.

A kérelmet megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

385. §. Amennyiben ebből a fejezetből más nem következik, az előleges bizonyítás felvételére a bizonyításfelvétel általános szabályait, valamint a tanukra, a szemlére és a szakértőkre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Indokolás a 383—385. §-okhoz.

Az előleges bizonyítás felvételekor az ellenfél néha még ismeretlen vagy még nem jelölhető. Az ellenfél megtudása sokszor hosszabb időt vesz igénybe és nem volna célszerű az előleges bizonyítás felvételét addig elhalasztani. Erre nincs is szükség, mivel az ellenfél meghallgatása ezekben az ügyekben gyakran felesleges. A javaslat ennél fogva — épügy, mint az 1868: LIV. t. c. 536. és 541. §-ai — számol ezzel a körülménnyel és rendelkezik arra az esetre, ha az ellenfél nem jelölhető meg.

Az előleges bizonyítás iránti kérelem és az azt követő eljárás tekintetében lényegében megegyezik a javaslat az 1868: LIV. t. c. rendelkezéseivel. Nem zárja ki azt, hogy a kérelem a szóbeli tárgyaláson adassék elő. A kérelemnek tartalmaznia kell azokat az adatokat, amelyek alapján a bíróság egyrészt megítélhesse, hogy van-e előleges bizonyításnak helye, másrészt az előleges bizonyítás foganatosítása körüli intézkedéseket megtehesse. Hogy a javaslat az 1868: LIV. t. c. 535. §-ától eltérően kérdőpontok melléklése helyett a bizonyítandó tények megjelölését kívánja, ennek oka az, hogy a javaslat szerint a tanuk egyáltalában nem kérdőpontokra hallgatandók ki.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a fél a bizonyítandó tények megjelölése mellett kérdéseit is formulázza a kérvényben, amelyeket a bíróság, ha a tanu összefüggő elbeszélése után szükségesnek tartja, szintén feltehet.

A kérelemre a bíróság tárgyalást tűzhet ki, esetleg, ha a kérelem a szóbeli tárgyaláson lett előadva, nyomban ezen a tárgyaláson meghallgathatja a feleket. A bíróság elrendelheti azonban az ellenfél meghallgatását szóbeli tárgyalás nélkül is. Csakis akkor, ha az ügy sürgőssége ezt nem engedi meg, továbbá, ha az ellenfél ismeretlen, vagy beleegyezése kellően igazolva van, határozhat a bíróság ellenfél meghallgatása nélkül is.

Ha a bíróság a kérelemnek helyet ad, ez ellen felfolyamodásnak nincs helye, mert az ellenfélre a bizonyítás előleges felvétele semmi hátránnyal nem jár. A kérelmet megtagadó végzés azonban felfolyamodással megtámadható. Ez ugyan abból az általános szabályból (548. §) is következik, hogy a per folyamán kívül hozott végzések ellen felfolyamodásnak van helye, amennyiben a törvény azt nem zárja ki, mégis kétség kikerülése végett azt ki kellett mondani. Áll ez a szabály a per folyamán kért előleges bizonyítás megtagadása esetében is.

Ha a bíróság, az előleges bizonyítás felvételét elrendeli, egyúttal arra hatánapot is tűz. Ha az ellenfél ismeretlen, vagy a sürgősség rendkívüli, akkor az ellenfél idézése elmarad, egyéb esetekben azonban az ellenfél is megidézendő. A javaslat e tekintetben megegyezik az 1868: LIV. t. c. 536. és 541. §-aival. Uj a 384. §-nak az a rendelkezése, hogy a bíróság akkor, ha az ellenfelet nem értesítheti, szükség esetében részére ügygondnokot nevez ki.

A bizonyítás felvételéről szóló jegyzőkönyvet az elrendelő bíróság őrzi meg, mert a kezelés így a legegyszerűbb. A perbíróság használatra bármikor megszerezheti. Mindenről az ügyviteli szabályok fognak rendelkezni.

386. §. Az előleges bizonyításfelvétel eredményét a perben bármelyik fél használhatja.

A perbíróság az előleges bizonyítás eredményének méltatásában a 270. §* szerint ítéli meg annak a körülménynek a befolyását, hogy az ellenfél a bizonyítás felvételéről jökor értesítve nem volt.

A perbíróság hivatalból is elrendelheti az előlegesen felvett bizonyítás ismétlését vagy kiegészítését. Az előleges bizonyításfelvétel költsége a per költségéhez számítandó.

* Szabad mérlegelés.

Indokolás a 386. §-hoz.

A 386. § 1—3. bekezdésének szabályai a javaslat bizonyítási rendszeréből következnek és külön indokolást nem igényelnek. Az, hogy a bizonyítás ismétlésének lehetetlensége esetében az előleges bizonyítás eredményét a bíróság szintén szabadon, a 270. § szerint mérlegeli, külön kijelentésre nem szorul. Az előleges bizonyítás költsége a perköltséghez számítódik és arra a tizenhatodik fejezet szabályai irányadók.

127. Szakbizottsági költségek viselése.

A bpesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1902. D. 529. Az első bíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kötvényfeltételek 28. §-a szerint a szakbizottság költségét az a fél köteles viselni, aki által felajánlott vagy követelt összegtől a szakbizottság megállapította káitéritési összeg távolabb áll, ugyan-e szakasz szerint a szakbizottsági eljárás költségeit maga a szakbizottság állapítja meg és a fennforgó esetben a szakbizottság saját költségét 900 koronában állapította meg.

Nyilvánvaló tehát, hogy a szakbizottság által megállapított 2242 K 56 fill.-től nem az alperes által ajánlott, hanem a felperes által követelt összegek állanak messzebb, miből következik, hogy a szakbizottság költségeit a felperes köteles viselni.

Lásd u. itt 63.209/1908.

128. Költségelőleg letétele szakbizottság kérelmezése esetén.

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 136. Az elsőbíróság elutasító ítéletét helybenhagyja. A bpesti kir. ítéltábla 1903. Q. 81. A fellebbezési bíróság ítéletét feloldja.

Indokok: Mellőzni kellett ugyan felperesnek azt a panaszát, hogy a fellebbezési bíróság a K. T. 481. §-ában foglalt anyagi jogszabályt sértette meg azzal, hogy a szakbizottsági eljárás kötelező voltát egyedül az ajánlat szövegéből állapította meg és figyelmen kívül hagyta, hogy alperes megbízottja az ajánlatot annak kiállításakor alá nem írta és hogy így alperes az ajánlathoz rögtön hozzá nem járult.

Mert a fellebbezési bíróság a szakbizottságra vonatkozó kikötésnek kötelező voltát nem az 5. sz. alatti ajánlat szövegéből, mely a szakbizottsági eljárás kikötését különben sem tartalmazza, hanem egyrészt abból állapította meg, hogy a G) alatti kötvényben foglalt biztosítási feltételek 11. §-a szerint arra az esetre, ha a biztosított a biztosító társaság kiküldöttje által foganatosított

becslés eredményét nem fogadja el: mind a két félre kötelező szakbizottsági eljárás útján való becslés köttetett ki; másrészt pedig abból, hogy a biztosított a G) alatti biztosítási kötvényt észrevétel nélkül elfogadta. Annál inkább alaptalanul vitatja felperes, hogy a fellebbezési bíróság megsértette a K. T. 481. §-ában foglalt anyagi jogszabályt, mert felperes keresetét épen a G) alatti biztosítási szerződésre alapította, a szakbizottsági eljárás kikötésére vonatkozó megállapodás tehát a felek között érvényesen létrejött.

Nem jöhet figyelembe az a panasz sem, hogy a fellebbezési bíróság anyagi jogszabály megsértésével állapította meg, hogy alperes társaság meghatalmazottja a kárbecslés előtt meghatalmazotti minőségét igazolta. Mert a 4. sz. alatti zárójegyzőkönyv s az 1 F. alatti kárfelvételi jegyzőkönyv tartalma szerint a biztosított megbízásából eljár D. M. az alperes nevében eljár S. J. kárbecslőnek meghatalmazotti minősége ellen a kár felvétele alkalmával kifogást nem emelt, s mert sem az alsóbírósági ítéletekből, sem a tárgyalási jegyzőkönyvekből s mellékleteiből nem tűnik ki az, hogy felperes a kárbecslés alkalmával kétségbe vonta volna azt, hogy S. D. az alperes megbízásából járt el. Minthogy tehát S. D.-nek meghatalmazotti minősége ellen akkor kifogás nem emeltetett, nem forgott fenn annak szüksége, hogy a nevezett meghatalmazotti minőségét a kárbecslés előtt igazolja, Ebből nyilvánvaló, hogy felperesnek a meghatalmazotti minőség igazolásának hiányára fektetett érvelése tárgytalan.

Alapos azonban alperesnek amiatt emelt panasz, hogy a fellebbezési bíróság anyagi jogszabály megsértésével értelmezte a kérvényben foglalt biztosítási feltételek 11. §-ának ezt a szövegét: „jogában áll a biztosító társasági kiküldöttnek a szakbizottsági eljárásnál felmerülendő költségek fedezésére egy megfelelő, legfeljebb 400 K-ig terjedő összegű előleget a biztosított féltől követelni, amelynek magasságát a társaság kiküldöttje állapítja meg.”

A most idézett szöveget ugyanis a fellebbezési bíróság akkép értelmezte, hogy alperes kiküldöttje útján csak szerződési jogát gyakorolta, amikor a szakbizottsági eljárás költségének fedezésére a vonatkozólag megállapított tényállás szerint a maximális 400 K előlegnek, mint saját tetszése szerint megállapítható összegnek letételét követelte s hogy ennél fogva súlytalan felperesnek az az állítása, hogy a szakbizottsági eljárást maga alperes hiúsította meg azáltal, hogy a különben is végrehajtásokkal üldözött és vagyontalan biztosítottól nem a káreset körülményeinek megfelelő s a szakbizottsági becslés foganatosításához szükséges előlegnek, hanem önkényűleg 400 K-nak, vagyis oly összegnek letételét követelte, mely a biztosítási feltételekben a legköltségesebb szakbizottsági eljárás esetére is legmagasabbnak van megjelölve.

A fellebbezési bíróság ezzel az értelmezéssel két rendbeli anyagi jogszabályt sértett.

Egyik a K. T. 266. §-ában foglalt az a jogszabály, mely szerint a szerződés szavai rendszerint közönséges értelemben veendőek. A biztosítási feltételek 11. §-ából fentebb idézett szöveg ugyanis a szavak közönséges értelmét véve nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy alperes kiküldöttje a szakbizottsági eljárás költségének a fedezésére csak megfelelő összeget volt jogosítva követelni. Nem változtat ezen az a kitétel, hogy az összeg magasságát alperes kiküldöttje állapítja meg. Mert a szavak helyes értelme a szöveg teljes tartalmához való vonatkozástól függ; s mert a szövegnek egybefüggő teljes tartalma szerint alperes kiküldöttje a szakbizottsági becsléshez szükséges előlegösszeg magasságának megállapításánál ama két feltétel által volt korlátozva, hogy az összeg megfelelő legyen és hogy 400 K-t a legköltségesebb esetben sem haladhasson felül.

A fellebbezési bíróság által megsértett másik anyagi jogszabály pedig az:

hogy oly esetben, amikor a szolgáltatás meghatározása, illetve a szolgáltatandó összeg megállapítása a szerződés szerint az egyik félnek van fenntartva, e meghatározásnak a jogosított fél részéről méltányosság szerint s az eset körülményeinek megfelelő arányos összegben kell történnie, mivel ellenkező esetben a meghatározás a másik félre nem kötelező. Ez anyagi jogszabályból szükségképp következik, hogy még ha a biztosító feltételek idézett szövegében nem is foglaltatnék az, hogy alperes kiküldöttje útján a megfelelő összeg letételét van jogosítva követelni, az alperes részére fenntartott jog ebben az esetben sem terjedhetne túl a megfelelő arányos összeg követelhetésének határain.

Alperes kiküldöttje tehát az itt kifejtett értelmezés szerint csak arra volt jogosítva, hogy a szakbizottsági eljárás költségének fedezésére a biztosítottól a káreset körülményeinek megfelelő arányos előlegösszegnek letételét követelhesse. Ebből folyólag: ha való felperesnek az az állítása, hogy alperes kiküldöttje útján nem megfelelő, hanem aránytalanul magas előlegösszeget követelt, ez a meghatározás a biztosítottat nem kötelezi.

A bpesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1903. D. 136. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, alperest marasztalja. A bpesti kir. ítéletábla II. 1905. G. 188. A fellebbezési bíróság ítéletét részben megváltoztatja.

Indokok: Ellenben alapos a panasz abban a tekintetben, hogy a B) alatti jegyzéknek ez az utolsó tétele: „üzleti berendezésben a kár 100 K”, kívül esik ama káron, amelyet alperes a G) alatti biztosítási szerződés alapján felperesnek megtéríteni tartozik. Mert felperes ama kárnak a megtérítését, amelyet D. B. az „üzletberendezésben” szenvedett, csak abban az esetben igényelheti jogszerűleg, ha D. B. az üzlethelyiségben nemcsak az ott található árucikkeket, hanem azokat az ingókat is biztosította, amelyek az árucikkek közé nem tartoznak és csupán ezek elhelyezésére, osztályozására, megőrzésére vagy más üzleti célokra állandó felszerelésként szolgálnak s az árucikkekből a B) alatti jegyzék szerint a szakértők által is megkülönböztetve: „üzleti berendezés” gyűjtőnév alatt említetnek. De az 5. sz. alatti biztosítási ajánlatnak teljesen megfelelő G) alatti kötvény tartalmából az tűnik ki, hogy D. B. az üzlethelyiségben elhelyezett tárgyakból csak az ott található fűszer, rövid, nürnbergi és vegyes árucikket, valamint a szeszesitalok értékét biztosította, de a tartályokat illetőleg az „üzleti berendezést” nem. A fellebbezési bíróság tehát akkor amikor ítéletében az árucikkektől megkülönböztetendő „üzleti berendezést” is a biztosított tárgyak közé sorolta: a G) alatti kötvénynek imént idézett tartalmát, a K. T. 266. §-ában s a 469. § 2. pontjában foglalt anyagi jogszabályok megsértésével értelmezte s jogszabályt sértett azáltal, hogy a G) alatti kötvény vonatkozó tartalmának méltatása nélkül az alperes biztosító által megtérítendő kárhoz hozzá számította azt a kárt is, amelyet D. B. a részéről nem biztosított „üzleti berendezésben” szenvedett. Ezek szerint az üzleti berendezésnél szenvedett kár címén megállapított 100 koronát az alperes által a G) alatti kötvény szerint megtérítendő kárhoz nem lehet hozzáadni.

129. Előleges szemle költségviselése.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 259. Az elsőbírósági ítélet marasztaló részét helybenhagyja.

Indokok: Magáévá tette a kir. törvényszék az elsőbíróságnak a költségre vonatkozó döntését is a fellebbezett ítéletben felhozott vonatkozó indokok alapján és azért:

mert az előleges szemle a kereseti kárösszeg vitás mennyiségének megállapítása végett szükséges volt, annak költsége pedig a perköltséghez számí-

tandó és a S. E. T. 110. §-a értelmében szintén a túlnyomórészben vesztes alperest terheli.

130. A szakbecsüs megnevezése és annak következményei.

Kir. Kúria 1001/1903. Felek a biztosítási szerződésben akként állapodtak meg, hogy a kár szakbizottságilag állapítatik meg. A felek becsbírájukat kellő időben megnevezték, azonban a szakbizottsági eljárás nem volt megtartható, mert a biztosított becsbírája a biztosító kárbecslője, majd pedig a biztosított gazdatiszta által egyoldalúlag meghatározott napon az eljáráshoz nem jelent meg. Kimondatott, hogy a biztosított becsbírájának megnevezése a biztosítottra jogvesztéssel nem járhat, mert sem a kárbecslő, sem a gazdatiszt nem voltak a biztosított részéről feljogosítva arra, hogy a szakbizottsági eljárást a meghatározott napra tüzzék ki s a biztosítottnak, ki ezután eredménytelenül hívta fel a biztosítót új kárbecslő kirendelésére, nem állott kötelességében új szakbizottsági eljárást kérnie s jogosítva volt kárát bírói becsú útján megállapítani.

131. A kár bizonyításának a módja.

Kir. Kúria 141/1904. A biztosítási kötvényben foglalt azon intézkedésnek, hogy a biztosított köteles minden rendelkezésére álló bizonyítékokkal kárbevallásának helyességét bizonyítani, különösen ha készletekről van szó, azoknak nemét, és mennyiségét rendesen vezetett kereskedői, raktári, vagy gazdasági könyvekkel és leltárral kimutatni, nem adható oly értelmezés, hogy a biztosított elsősorban csak üzleti könyveivel bizonyíthatná a tűz folytán megsemmisültnek állított ingók nemét s mennyiségét és egyéb bizonyítékait csak abban az esetben lehetne figyelembe venni, ha a könyvek a tűz folytán szintén megsemmisültek, vagy — mint felperes állítja — a tüzeset alkalmával elvesztek volna. — A biztosító az elégett tárgyaknak értéke fejében nem azon értéket tartozik megtéríteni, amely értékkel azok a tüzeset idejében a biztosítottra nézve bírtak, hanem azon értéket, amelyért azok a tüzeset idejében értékesíthetők lettek volna.

132. Szakbecsü esetén is a bizottság elnökevé csak ahhoz értő egyén választható.

Kir. Kúria 710/1904. Az általános biztosítási feltételeknek az a határozománya, hogy a felek által kijelölt kárbecslők, ha a kár megállapítása tárgyában közös egyetértésre nem juthatnának, egy harmadikat elnökül válasszanak, nem jogosítja fel őket, hogy az elnök személyét szabad belátással, tetszésük szerint kijelölhessék, hanem szükséges, hogy az elnökül választott egyén a becsléshez megkívántató mű- vagy tárgyismerettel bírjon s ezenfelül megfeleljen ama követelményeknek is, melyeket a törvénykezési rendtartás a szakértőül alkalmazott egyén személyi megbízhatóságát illetően előír.

133. Szakbecsünél az elnök jogkörének a terjedelme.

A budapesti kir. ítélőtábla 2560/1908. A kárösszeg megállapításánál a felek által választott szakértők ellentétes véleménye esetében a 4. alatti megállapodás értelmében a döntés a szakértők által választott elnököt illetvén, a kárösszeg megállapítása az elnök döntő szakvéleménye alapján eszközzendő ugyan, azonban azzal a korlátozással, hogy az elnöknek a vitás kérdések felett a két szakértő becslése keretén belül kell döntő véleményét előterjeszteni.

134. Ha a szerződés csak a biztosított félre vonatkozóan írja elő kötelezőleg a szakbizottsági eljárást.

A budapesti kir. tábla 3139/1905. Az elsőbíróság ítéletének alperest

400 K-ban marasztaló részét nem érinti, felperest keresetének 1275 K-át felülhaladó elutasító részét helybenhagyja, egyebekben megváltoztatja s alperest még 875 K s jár. elmarasztalja a felperes részére.

Indokok: Az elsőbíróság felperest keresetének 400 K-át felülhaladó részével azért utasította el, mert a szakértők véleményéből megállapította, hogy az alperes által a szakbecsü felülvizsgálása céljából kívánt letétnék 400 K összege az eset körülményeihez képest nem volt túl magas s mert felperes ezen összegnek letételét jogtalanul tagadván meg, rá nézve az alperes kárbecslője által foganatosított becsú — mely szerint felperes tűzkára 400 K-ra becsültetett — kötelező vált.

Azonban az elsőbíróságnak a kötvény ált. felt. 11. §-ában a szakbecsüre vonatkozólag foglalt kikötés érvényességéből kiinduló ez a jogi álláspontja téves.

Ugyanis az A) alatti kötvény ált. bizt. felt. 11. §-a csakis biztosított félre nézve írván elő kötelezőleg a kárnak szakbizottsági becslés útján leendő megállapítását azon esetre, ha a biztosított fél a társaság kiküldöttjének kárbecsüjében megnyugodni nem hajlandó, ellenben azon esetre nézve, ha a társaság nem fogadná el, magára nézve kötelezőnek a kiküldött kárbecslő eljárásának eredményét, a szerződésben mi intézkedés sem foglaltatván, vagyis azon esetre a szakbizottsági eljárás kötelező volta a társaság irányában ki nem terjesztetvén, a csak a biztosított fél irányában meghatározott annak az egyoldalú kikötésnek, hogy amennyiben a fél a kiküldött kárbecslő eljárásának eredményében meg nem nyugszik, minden egyéb bizonyítási mód kizárásával csupán a szerződésben körülírt szakbizottsági eljárásnak van helye, joghatály egyáltalán nem tulajdonítható; mert ha a biztosító és a biztosított a kereskedelmi törvény 481. §-ában engedett joguknál fogva meg is állapodhatnak abban, hogy a kárt mind a két félre kötelező joghatállyal miképpen állapítsák meg, ennek a megállapodásnak érvényéhez feltétlenül szükséges, hogy az minden kétséget kizáróan, határozottan és kölcsönösen elfogadott azt a feltételt kifejezetten magában foglalja, miként a kölcsönösen megállapított s elfogadott kárbecslési eljárás a annak eredménye mindkét félre nézve egyenlő eljárás mellett s egyaránt kötelező; már pedig a 4. § a zárjkyben előforduló az a nyilatkozat, hogy alperes biztosító társaságnak a kárbecslésre kiküldött megbízottja közölte a felperessel, hogy kár megállapítás kifejezetten csakis a meghatalmazó alperes biztosító társaság jóváhagyásának fenntartása mellett eszközöltetett, minden kétséget kizáróan fel is tünteti, hogy alperes társaság a kárbecslési eljárás eredményét magára nézve eleve kötelezőnek elismerni nem kívánta.

Minthogy az ált. bizt. felt. 11. §-ának a szakbecsüre vonatkozó, de a kifejtettek szerint hatálytalan rendelkezései által a felperes biztosított attól, hogy a kár valóságát és mennyiségét egyéb törvényszerű módon bizonyíthassa, el nem zárható: a kir. tábla a kár mibenléte s mennyisége tekintetében elfogadta a felperes kérelmére foganatosított szemlét s e szemlénél szakértőkként eljáró S., N. és K. vallomását sfb. s a kir. tábla bizonyítottan vette, hogy felperes tűzkárának összege nem az alperes kárbecslője által megállapított 400 K-ra, hanem 1275 K-ra rúg.

A kir. Kúria 353/1906. A kir. tábla ítéletét indokaiból helybenhagyja.

135. Szakbizottságnak egyoldalú kikötése érvénytelen.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 547. Az olyan szerződéses megállapodás, amely szerint a felmerült kárt szakbizottság útján csakis a biztosító van jogosítva foganatba venni: érvénytelen. Jogos volt tehát a kárnak bírói szemle útján történt megállapítása és minthogy a bírói szemle összegszerűleg nagyobb kár fennforgását állapította meg mint a mekkora ösz-

szeggel a biztosító a felperest megkínálta: a bírói szemle költségei a biztosítót terhelik.

136. Kárbecslésnél a bizonyítási eszközök sorrendje.

Kir. Kúria 666/1906. A kereskedelmi törvény 481. §-ában foglalt az a rendelkezés, hogy a biztosítónak jogában áll a történt kári egyéb megállapodás hiányában szakértői szemle útján megállapítani, ha pedig a biztosító e jogát a kárjelentés vételeitől számítandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosítottnak áll jogában a kárt a biztosító költségén megállapíttatni, nem értelmezhető akképen, hogy kárbiztosításoknál — szakbecslés iránti vagy más hasonló megállapodás hiányában, vagy a szakbecslés hatálytalansága esetén — tehát olyan esetben, amidőn a kár megállapítása a per során esztözlendő, a kár megtörténtének és mennyiségének kizárólagos törvényes bizonyítási eszköze a bírói szemle volna. A jelzett törvényszakasz csak azt a sorrendet állapítja meg, amelyben a szerződő felek az előleges bírói szemle kérésére jogosultak, anélkül, hogy per esetén a perbírói jogot a per jog szabályai szerint megengedett bizonyítási eszközök alkalmazásában bármely irányban korlátozná.

137. Ha a biztosított bizonyos összeget anélkül vesz át, hogy a végkiegyenlítés kérdése szóba hozatnék ezáltal a neki felajánlott összeget felülhaladó követelésétől el nem állott.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1907. D. 851. Az első bíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi. Budapesti kir. ítélő tábla. 1908. G. 873. Az alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Az a jogi álláspont, hogy a felperes még ha 1906. évi augusztus hó 8-án a 2. % alatti jegyzőkönyv aláírásakor megmondott neki, hogy kártérítésül 408 koronát, nem pedig ugyanennyi forintot fog kapni és ha ez ellen nyomban nem tiltakozott is, ezáltal még nem mondott le kárkövetelésének ezt az összeget felülhaladó részéről: ama szabálynak helyes alkalmazásán alapszik, hogy valamely jogról vagy igényről való lemondás csupán oly tényekből következethető, melyek a lemondás szándékát határozottan és világosan kifejezik.

Az eme jogi álláspont ellen emelt panasz tehát alaptalan és az a felfogás, hogy felperesnek még ha fel sem világosított, hogy alperes az említett összeget végkiegyenlítésül aláírja fel, jogfenntartással kellett volna élnie, ha a kérdéses összeget végkiegyenlítésül elfogadni nem volt kész; azért téves, mert magában véve az, hogy az egyik fél az általa követelnél alacsonyabb összeget a másiktól anélkül, hogy a végkiegyenlítés kérdése szóba hozatnék, átvenni kész, azt a szándékot, hogy a neki felajánlott összeget felül haladó követelés-től eláll, világosan ki nem fejezi.

A felelbeszési bíróság tehát helyesen tekintette döntőnek azt, hogy felperes az utóbb, 1906. évi szeptember hó 23-án a 3. % alatti nyugta szerint kezéhez tényleg kiadott összeget végkielégítésül fogadta-e el, amiből egyúttal következik, hogy jelentősége annak a panasznak, hogy az 1899. évi XXXVI. t.-c. értelmében a pénznem megjelölése nélkül is nem forint, hanem korona értéket kell érteni, csupán akkor lehetne, ha nem volna az alábbiak szerint tényként megállapítva, hogy felperes a szóbanforgó összeget nem végkiegyenlítésül fogadta el.

Ez a megállapítás, valamint az arra a további ténykérdésre vonatkozó megállapítás, hogy a felperes tűzkárának összege 900 koronára rúg, — minthogy a bíróság a meggyőződést előidéző okok kifejtésével indokolási kötelességének

teleget tett — abból a szempontból, hogy a bizonyítékokat helyesen mérlegelte-e, felülvizsgálat alá nem vonható.

De nem bír alappal az a panasz sem, hogy a felperesnek 408 forintnál azaz 816 koronánál nagyobb összeget a rá legkedvezőbb esetben sem lehet megítélni. Ugyanis, minthogy az irányadó tényállás szerint a felek közt egyezség aziránt, hogy felperes végkiegyenlítésül 408 forintot fogadjon el, nem létesült, az a körülmény, hogy felperes ily értelmű egyességre hajlandó volt nem szolgálhat akadályul arra, hogy javára a 408 forintnál magasabb összeg megítéltesék.

Az alperes azt is vitathatja, hogy felperes a 2. % alatti jegyzőkönyvben meghatározott 408 koronát felülhaladó kártérítéshez való jogát a K. T. 481. §-a értelmében elvesztette azért, mert kárának összegét 15 napon belül meg nem állapíttatta; azonban a panasz, minthogy az idézett szakasz ily értelmű szabályt nem tartalmaz, nyilván tévedésen alapszik.

138. A kár megállapításának a költsége a biztosító terhére esik, az ezzel ellenkező megállapodás érvénytelen, de a K. T. 481. § nem gátolja a feleket, hogyha a teljesített kárfelvétel eredményét kölcsönösen el nem fogadják, szakbizottsági eljárásban állapodhassanak meg és ennek külön költsége viselésére szerződjenek.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 63.209/1908. Alperest részben marasztalja. A budapesti kir. ítélőtábla 2346/1908. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, alperest kötelezi.

Indokok: A kár megállapításának költsége a K. T. 481. § értelmében a biztosító terhére esvén, alperes a kártérítési összegből 3 %-ot vagyis 299 K-t nem volt jogosítva a saját közege által teljesített, de a szakbizottsági eljárás folytán különben is hatályát veszített és helytelennek bizonyult kárfelvétel költségének részbeni megtérítésének címén levonni, mert az idézett törvényszakasz csak a kármegállapítás módja tekintetében enged tért a felek szerződési szabadságának, de azt nem engedi meg, hogy a biztosító a törvény szerint őt terhelő kárfelvételi költség viselését szerződési kikötéssel akár egészben, akár részben a biztosítottra háríthassa, az általános biztosítási feltételek 10. § utolsó bekezdésében foglalt ellenkező kikötés tehát, melynek alapján az említett levonás történt, a K. T. 472. §-ának rendelkezésénél fogva érvénytelen lévén, felperesnek e 299 korona iránti követelése alapos.

Az ennek megfelelő változtatással egyébként az ügy érdemében helybenhagyja a kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletének fellebbezett részét vonatkozó indokainál fogva és azért, mert a K. T. 481. § nem gátolja a feleket abban, hogy az esetben, ha a biztosító költségén annak közege által teljesített kár felvétel eredményét kölcsönösen el nem fogadják, szakbizottsági eljárásban állapodhassanak meg és ennek a kárfelvételi költségén már túlmenő külön költsége mikénti viselésére nézve egymással szabadon szerződhetnek.

A magyar kir. Kúria 646/1909. A felelbeszést visszautasítja.
Lásd u. itt. 1902. D. 529.

139. Megállapodás esetén a szakbecsü becslése kötelező.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 153.452/1908. Az általános biztosítási feltételek 11. § értelmében a peres felek megállapodtak a kár mennyiségének meghatározására vonatkozólag a szakbecsüben, ennek folytán az általuk megnevezett egy-egy szakértő és az ezek által választott harmadik

szakértő becslése irányadó: mert azt, hogy a szakértők bármiben szabálytalanul jártak volna el, felperes sem állítja.

Ezzel részben ellentétes a következő határozat.

140. Szakbecsü el nem fogadása a biztosítottat nem fosztja meg attól a jogától, hogy a kárát egyébként állapíttathassa meg.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 31.677/1909. Kötelezi alperest, hogy 1114 K s járulékait fizessen a felperesnek, ezt meghaladó keresetével a felperest elutasítja.

Indokok: A felperesnek ingatlanai és ingói az alperesnél tűzkár ellen biztosítva voltak, s ezek közül 1 kazal szalma, 15 kup kukoricaszár s egy nagy falétrájuk elégett.

Alperes kárbecslőjével a kárt megbecsülte, aszerint a kár 1114 K-t tesz ki. Felperesek ezt keveslik és jogi álláspontjuk az, hogy az általános feltételek 11. §-a ellenére, a kár megállapítása hatálytalan, azt tanúk és bírósági szakértőkkel kell megállapítani. Minthogy azonban a K. T. 481. §-a szerint a felek a kár megállapításának módjában megállapodhatnak, az általános kötvényfeltételek 11. §-ában foglaltak a feleket egyaránt kötelezik.

Minthogy továbbá a felperesek az idézett § rendelkezése ellenére a szakbizottság megalakításában bele nem mentek, a kárbecslő által megállapított kár mindkét félre nézve megállapítást nyert.

Ehhez képest a rendelkező rész értelmében kellett határozni.

A budapesti kir. tábla 2556/1909. A felpereseket a nekik megítélt 1114 K s járulékait meghaladó kereseti követelésükkel az általános feltételek 11. §-ából merített okokból elutasíthatónak nem találja s az elsőbíróságot utasítja stb.

Indokok: Az alperes kárbecslője által felvett zárjegyzőkönyv azt is tartalmazza, hogy az alperes meghatalmazottja között a felperesekkel, hogy a zárjegyzőkönyvben foglalt kármegállapítás kifejezetten csakis meghatalmazója, az alperes jóváhagyásának fenntartása mellett történt.

Ha pedig a kárbecslő a kárfelvételi okirat tartalmának tanúsága szerint a kárbecslést a biztosító társaság igazgatóságának jóváhagyásától feltételezetten eszközöli s ekkép a biztosító társaság a kiküldött kárbecslője által felvett kárbecsüt magára nézve eleve is kötelezőnek el nem fogadja, ez esetben még ha az általános tűzkárbiztosító feltételek a szakbizottsági becsüt írják is elő s a kiküldött kárbecslő ezt a szakbizottsági becsüt a biztosítottnak felajánlotta is, a szakbecsü el nem fogadása következtében a biztosított fél nem esik el attól a jogától, hogy felmerült kárát egyébként állapíttathassa meg.

Ily esetben tehát a kár megállapítására nézve nem lévén a felek közt joghatályos előzetes megállapodás, a biztosított fél kárának perrendszerűen megengedett bizonyítás útján való kimutatásától el nem zárható, s így felperesek az alperes kárbecslője által meghatározott kárösszegeknél nagyobb kárkövetelésükkel az elsőbíróság ítéletében az általános biztosítási feltételek 11. §-ából merített okból elutasíthatók nem voltak.

A kir. Kúria 762/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az a körülmény, hogy az alperes kiküldöttje által foganatosított becslés helyessége az alperes jóváhagyásától volt függővé téve, nem a 2. § a. zárjegyzőkönyv, hanem az általános biztosító feltételek 12. §-a alapján volt megállapítandó, mely szerint a társaságnak jogában áll a kiküldöttje által teljesített felvételt felülvizsgáltatni és helyreigazíttatni.

A kir. Kúria a másodbíróság indokolását ezzel a helyesbítéssel s a következő kiegészítéssel fogadja el. A szakbizottsági becslés iránti megállapodás

mindkét félre nézve kötelezőnek csak akkor tekinthető, ha ez a megállapodás minden kételyt kizáróan azt a határozott és kölcsönösen elfogadott feltételt tartalmazza, hogy a kölcsönösen megállapított és elfogadott kárbecslési eljárás eredménye mind a két félre nézve egyaránt kötelező érvényűnek ismertetik el.

Ennek a követelménynek azonban az általános feltételek 11. §-a nem felel meg és ennélfogva a szakbizottságnak alkalmazására nézve mindkét felet kötelező rendelkezést a biztosítási feltételek nem tartalmazván, szerződésnek a szakbizottsági eljárásra vonatkozó egyoldalú intézkedése joghatályosnak nem tekinthető.

Midőn a felperesek ily körülmények közt a törvény rendes útján kívánták kárjuk megállapítását, helyesen jártak el és azért semmi jogfosztásnak magukat ki nem tették.

Lásd u. itt 8110/1912.

141. Szakbecsü nem kötelező ha a kárbecslő mindent fel nem becsült.

A budapesti kir. tábla 2985/909. Az elsőbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

A kir. Kúria 821/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokolásánál fogva és azért, mert az alperesi kárbecslő eljárása az elsőbíróság indokolása szerint szabálytalan volt és mint ilyen nem volt arra sem alkalmas, hogy a szakbecsü alapjául szolgáljon a szakbizottság iránti megállapodás tehát a biztosítottira nézve nem kötelező.

142. Ha a kár megállapítás a szerződési kikötéseknek megsértésével történik akkor a kár a törvényben megengedett minden módon bizonyítható.

A budapesti kir. tábla 2042/1911. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A K. T. 481. §-a kifejezetten megengedi, hogy a biztosítás iránt szerződő felek a kár megállapításának módjára nézve is megegyezhessenek s ez a megegyezés köti a feleket, aittól egyoldalúlag egyik fél sem térhet el.

Másfelől azonban a feleknek az a joga, hogy a kár megállapítása céljából bármely törvényes bizonyítási eszközt igénybe vehessenek, csak akkor van korlátozva, ha a kárnak megállapítása a felek által szerződésileg megállapított kikötéseknek megfelelőleg történik, míg ha a kármegállapítás a szerződési kikötéseknek megsértésével történik, annak eredménye a feleket nem kötelezi s a kár törvényben megengedett minden más módon bizonyítható.

A kir. tábla az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért, mert a felperes termésmennyiségére nézve a felperes gazdasági cselédjei a termésméretességéről e minőségükönél fogva közvetlen tudomást szerezhettek, mert a felperes terméshozama 1028 m², ami holdanként 6 m²-nál valamivel többnek felelné meg s mert ezt támogatja az a tény is, hogy B. L.-al, ki B. P.-vel együtt a cséplést 80% részért vállalták, a tűzesetet megelőzőleg ugyanezen adatokat maga J. S. közölte.

A kir. Kúria 309/1912. A másodbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

143. Ha szakbecsünél elnöki döntésre szükség nem volt.

Kir. Kúria 1185/1910. Ha a két szakértő becsüje megegyező, a becsüt nem teszi szabálytalanná az a körülmény, hogy az elnök a tisztet el nem fogadta, mert elnöki döntésre szükség nem volt.

(Jogállam 1912. évi 4. füzet).

144. A K. T. 481. § megengedi, hogy a szerződő felek a kárt kötelező joghatállyal miként állapítsák meg, annak az egyoldalú kikötésnek azonban,

hogya a biztosított a kárbeclő beclésével nincs megelégedve, akkor csak szakbeclőnek van helye, nincs érvénye, mert ugyanez a feltétel a biztosítóval szemben ki nem köttetett.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 8110/1912. Alperest kötelezi. Budapesti kir. ítéletábla 2725/1912. Elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az A. alatti kötvényben levő általános biztosítási feltételek 11. §-a csakis a biztosított félre nézve írja elő kötelezőleg a kárnak szakbizottsági beclés útján leendő megállapítását arra az esetre, ha a biztosított fél a társaság kiküldöttjének kárbeclőjében megnyugodni nem hajlandó, ellenben arra az esetre nézve, ha a társaság nem fogadná el magára nézve kötelezőnek a kiküldött kárbeclő eljárásnak az eredményét a szerződésben mi intézkedés sem foglaltatván, vagyis erre az esetre a szakbizottsági eljárás kötelező volta a társaság irányában ki nem terjesztvén, a csak biztosított fél irányában meghatározott annak az egyoldalú kikötésnek, hogy amennyiben a fél a kiküldött kárbeclő eljárásnak eredményében meg nem nyugszik, minden egyéb bizonyítási mód kizárásával csupán a szerződésben körülírt szakbizottsági eljárásnak van helye, joghatály egyáltalában nem tulajdonítható:

mert ha a biztosító és a biztosított a K. T. 481. §-ában engedett joguknál fogva meg is állapodhattak abban, hogy a kárt mind a két félre kötelező joghatálylyal mikép állapítsák meg, ennek a megállapításnak az érvényéhez feltétlenül szükséges, hogy az minden kétséget kizáróan határozottan és kölcsönösen elfogadott azt a feltételt kifejezetten magába foglalja, miként a kölcsönösen megállapított s elfogadott kárbeclési eljárás, s ennek eredménye mindkét félre nézve egyenlő eljárás mellett egyaránt kötelező.

Már pedig a 2. alatti zárjegyzőkönyvben előforduló az a nyilatkozat, hogy az alperes biztosító társaságnak a kárbeclésre kiküldött megbízottja közölte a felperessel, hogy a kármegállapítás kifejezetten csakis a meghatalmazó alperes biztosító társaság jóváhagyásának fenntartása mellett eszközöltetett, minden kétséget kizáróan fel is tünteti, hogy az alperes társaság a kárbeclési eljárás eredményét magára nézve kötelezőnek eleve nem kívánta elismerni.

Minthogy ezek szerint felperes attól, hogy a kárt és annak összegét egyéb törvényszerű módon bizonyítsa el nem zárható, a kár mibenléte és mennyisége tekintetében a kir. ítéletábla az itt felhozottak alapján fogadta el a felperes kérelmére foganatosított szakértői szemlét és annak eredményét.

Lásd u. itt 31.677/1909.

482. §. Teljes kár esetében a biztosítási összeg, más megállapodás hiányában a kötvény visszaadása mellett a biztosítottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki. Részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában, a biztosítási összeg a kár megállapításától számítandó 15 nap alatt fizetendő.

Terv. ind. 234. l. A felek kölcsönös jogviszonyaira nézve miként ez a 472. cikkben kimondatott, a biztosítási szerződés szolgál irányadóul, melyet rende-

sen a bárca szokott helyettesíteni. Aziránt tehát, hogy a biztosítási összeg kinek fizetendő, elsősorban a felek megállapodása szolgál irányadóul s a 482. c. határozata csak annyiban nyerhet alkalmazást, amennyiben a biztosítási szerződés a szóban levő kérdésre nézve kellő felvilágosítást nem nyújt. Ez esetre a dolog természetének leginkább megfelel az, ha a biztosítási összeg a biztosítottnak illetőleg jogutódainak fizetetik ki: miután azonban a bárca a biztosítási szerződést pótolja s annak bizonyosságául szolgál, szükséges volt egyúttal ki-mondani, hogy a biztosító egyedül a bárca visszaadása mellett köteles fizetni; magától értetvén, hogy amennyiben a bárca kiállítva nem lett, e helyett a biztosító kötelezettségét megállapító okirat lesz visszaadandó. A fizetés ideje hasonlólag a biztosítási szerződésben szokott megállapíttatni, mely e kérdésre nézve is irányadóul szolgál. Amennyiben azonban a felek e kérdés iránt határozottan nem intézkedtek kell, hogy a törvény nyújtsa a szükséges jogszabályt. Ily esetre a 482. c. második bekezdése nyolc napi határidőt jelöl ki, mely rendszerint a kár megállapításától lesz számítandó.

Ért. jkv. 421/422. l. Az első kikezdés az előadó részéről tett indítvány folytán következőleg módosított, a kikezdés kezdetéhez e szók tétettek „teljes kár esetében” s a kikezdés következő mondattal egészítettet ki: „részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad”. A második kikezdésnek egyszerű elhagyása hozatott egyrésztől indítványba s pedig azért, mivel általában nem forog fenn ok arra nézve, hogy a biztosító kötelezettségének teljesítésére kivételesen hosszabb időt nyerjen s a késedelem másként szabályoztassék, mint általában;

miután mindazáltal e helyütt csak subsidiár intézkedés van szóban s e részben a gyakorlat a kár megállapítása után bizonyos időt meghatározni szükségesnek vélt, ez indítvány nem talált pártolásra. Tekintettel azonban arra, hogy főképp oly biztosításoknál, melyek viszontbiztosítások által fedvők, a kár megállapítása után 8 nap nem elegendő a kár megtérítésére, a 8 nap helyett 15 nap tétetett. Végül a következő szók „életbiztosításoknál pedig az esemény bekövetkeztétől” mind jelenleg feleslegesek elhagyattak.

Ért. jkv. 496. l. Szóba hozatott ezen kikezdésnek akként való módosítása, hogy a kárösszeg az annak felvételére jogosult által felmutatott s a jogosultságot bizonyító okmányok benyújtása napjától számítandó 15 nap alatt fizetendő. Ezek ellenében az értekezlet túlnyomó többsége úgy vélekedvén, hogy magától értetődik, miszerint a fizetés másnak mint az annak felvételére jogosultnak nem történhetik.

Lásd. 477. §-nál közölt 88.286/1910.

145. Aza kikötés, hogy részleges kár esetén a biztosító elállhat a szerződéstől — érvénytelen.

Kúria 1236/1906. A kereskedelmi törvény 472. §-ánál fogva érvénytelen a biztosítási feltételek oly kikötése, amelynek értelmében a biztosító elállhat a biztosítástól, ha a biztosított tárgyakat több ízben részleges kár érte. Ez ellenkezik a kereskedelmi törvény 482. §-ával, amely kimondja, hogy részbeni kár esetében a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad. A biztosítási díj a kockázat viselésének ellenértéke, a biztosító tehát oly díjra, amelyet a kockázat viselése által meg nem szolgált, igényt nem tarthat.

Lásd 477. §-nál közölt 88.286/1910.

483. §. A biztosító, ha a kárt a szerződés értelmében megtérítette, az általa fizetett kártérítési összeg erejéig s az általa elvállalt kockázat arányában, már a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztosítottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztosított felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztosító érintett jogait megrövidíti.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó).

Terv. ind. 234 l. A jog és méltányosság azt hozza magával, hogy a biztosító, ha a történi kárt a szerződés értelmében megtérítette, a törvény erejénél fogva, belépjen azon jogokba, melyek a biztosítottat egy harmadik ellen, a kár tekintetében illetik. A biztosító ugyanis a kárt, melyet a biztosított nem okozott, egy harmadik cselekvénye miatt szenved; kell tehát, hogy ez ellenében kereseti jogát érvényesíthesse; a 483. c. első bekezdésében foglalt intézkedés ennél fogva a biztosítási ügylet természetéből merítettén, bővebb indoklást már azért sem igényelhet, mert az a nevezetesebb európai törvények és törvényjavaslatokban hasonlóan érvényre emeltetett. A második bekezdés negatív természetű intézkedést tartalmaz, amennyiben a biztosítottat minden oly cselekvénytől eltiltja, mely által a biztosítónak a harmadik elleni jogait megrövidíthetné; ebből azonban egyáltalán nem következik, mintha a biztosított a harmadik elleni jogok megóvásáról a biztosító érdekében gondoskodni tartoznék; ő e részben negatív kötelességének teljesen eleget tesz, ha olyasmit el nem követ, ami biztosító jogaira akár közvetlenül, akár közvetve hátrányos lehetne.

Ért. jkv. 422 l. „Megtérítette” szó után a cikk értelmének kellő érvényre hozása céljából fölvétetett: „az általa fizetett kártérítési összeg erejéig és az általa elvállalt kockázat arányában” „a törvény erejénél fogva” kifejezés mint magától értődő elhagyatni indítványoztatott; az értekezlet mindazáltal nagyobb világosság kedvéért annak bennhagyását határozta el.

146. K. T. 483. § értelmezése.

Kir. Kúria 4010/1904. A vasút és a vasúti terület bérlője közt létrejött szerződés azon intézkedése, hogy a bérlő a vasúttal szemben a bérelt helyen keletkező tűzből eredő károkért felelősséget vállalt, nem értelmezhető akként, hogy ez által a szerződő felek eleve megszüntetni kívánták volna azt a magánjogi felelősséget, amely az alperes vasúttársaságot mindenkivel s így a bérlővel szemben is, az általa előidézett tűzből kifolyóan terheli. A kereskedelmi törvény 483. §-ának rendelkezése nem értelmezhető akként, hogy a biztosító az általa kifizetett összeget a tényleges kárnak bizonyítása nélkül követelheti attól, aki a tűzvészéből eredő kárért magánjogi felelősséggel tartozik, mert a biztosító a biztosított jogán csak a biztosított valóságos kárának megtérítését igényelheti.

147. Ha a biztosító a kárt kiegyenlítette, úgy belépett a biztosított jogaiba.

Kir. Kúria 1032/905. Egymagában az a tény, hogy a tulajdonos a vendéglői célra kiadott kerthelyiségben levő pincegádot el nem kerítette, oly mulasztást képez, melyért a vagyoni felelősség azzal szemben, aki a vendéglőben éjjel a pincébe beesett és sérüléseket szenvedett, a tulajdonost terheli. A gyógykezelés címén kért kártérítésbe nem számítható be azon összeg, amelyet a sérült részleges és mulékony munkaképtelensége fejében a biztosító társulattól kapott

Ha a sérült a biztosítási összeget a biztosítótól felvette s ennél nagyobb kártérítést nem igényel, úgy a kártokozó ellen nincs joga fellépni, mert a kárkövetelési jog a keresk. törv. 483. §-a értelmében a törvénynél fogva a biztosítóra szállott.

148. A biztosítónak a K. T. 483. § szerinti jogutódlása csak azon esetben ismerhető el, amelyekben a többszörös biztosítás megengedve nincs.

A kir. Curia 1618/1908. A másodbíróság ítéletét megváltoztatja, a felperest keresetével egészben elutasítja.

Indokok: A Kereskedelmi törvény 483. §-át, amely a biztosítót a kár megtérítésének feltételével azokra a jogokra nézve, amelyek a biztosítottat a kár tekintetében egy harmadik ellen megilletik, már a törvény alapján a biztosított jogutódlának jelenti ki, a kereskedelmi törvény 506. §-ával csak annyiban terjeszti ki az életbiztosításra amennyiben a törvénynek az életbiztosításról intézkedő fejezetében eltérő intézkedés nem foglaltatik és amennyiben az a dolog természetének megfelelően alkalmazható: azonban a dolog természetéből az is következik, hogy a biztosítónak ez a jogutódlása csak azon esetekben ismerhető el, amelyekben a többszörös biztosítás megengedve nincs, de ott, ahol a törvény a többszörös biztosítást megengedi, mint a közönséges élet- és balesetbiztosításnál, a biztosítási szerződés e nemének természetével ellenkeznek a biztosító ezen jogának elismerése, következésképp a törvény 506. §-a alapján a 483. § intézkedése a biztosítási szerződéseknek erre a nemére ki nem terjed. A jelen esetben a kereskedelmi törvény 498. §-ának intézkedésével életbiztosításnak tekintendő biztosítási szerződésről lévén szó, a felperest ily jogutódlás meg nem illeti, s ugyanó ezen az alapon keresetösséggel nem bír. Mindazonáltal a felperestől nem vonható el a keresettel való felléphetés joga, mert azt részére a keresetben előadott tényekből az a jogszabály biztosítja, hogy kártérítési igényt mindenki érvényesíthet, kinek kára másnak jogellenes cselekményével okoztatott.

Azokban az alperes a kereseti tényállásból csak az 1874: XVIII. t.-c. * alapján vonható felelősségre, és csak az e törvény 2. §-ában tüzetesen felsorolt kártételek terhelhetik; ellenben más kártételre az idézett törvényben meghatározott felelősségből kifolyóan nem is kötelezhető, de az idézett t.-c. 2. §-ában felsorolt ezek a kártételek csak az elhalt hozzátartozóit és pedig személyes viszonyaik alapján csak saját személyükben illethetik, következésképp az a kártétel, amelyet a felperes érvényesít, az alperes ellen egyedüli jogalapot képező törvényes felelősségből kifolyóan nem is érvényesíthető, nem pedig annál kevésbé, mert a biztosítási összeggel az alperest terhelhető kártérítés nem kevesbedik, következésképp az alperesnek a felperes hátrányára való gazdagodásáról sem lehet szó.

Ez okból az alsóbírósági ítéletek megváltoztatásával felperest keresetével elutasítani kellett.

Jegyzet. Ha a sérült a biztosítótól a biztosítási összeget felvette, s ennél nagyobb kártérítést nem igényel, úgy a kárt okozó ellen nincs joga fellépni, mert a kárkövetelési jog a kereskedelmi törvény 483. §-a értelmében a törvénynél fogva a biztosítóra szállott.

* A vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről.

149. A biztosító ha a kárt megtérítette a törvénynél fogva lép mindazon jogokba, melyek a biztosítottat megilletik.

Kir. Kúria 295/1912. A kir. tábla ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az alperes képviselőjeként a kereset külzetén megnevezett S.

Jakabra nézve a felperes a bíróság felhívására sem mutatta ki azt, mikép S. J. az alperest mint jogi személyt akként képviselheti, hogy ennek az útján az alperes perbe idézhető és hogy ez az alperes részére ügyvédet vallhat.

Ez a hiba azonban utólag helyrehozott, mert a S. J. által az alperes részére vallott ügyvéd a bíróság felhívására 39826/1912. sz. a. az alperes részéről szabályszerűen kiállított meghatalmazását bemutatta.

Az alperesnek az a tényállítása, hogy a felperes kárát vagy annak valamely részét az F. Pesti Biztosító Intézet már megtérítette, valósága esetén csupán a felperesnek a keresetösségi jogára bírma befolyással, mert ha a kár összegét a biztosított fél a biztosítótól már felvette, a felperes helyébe a kárkövetelésre nézve jogosítottként a felperes által felvett kártérítési összeg erejéig a K. T. 483. §-a szerint már a törvény erejénél fogva a biztosító lép, ellenben ez a körülmény az alperes kötelezettségére nézve csupán azzal a jelentőséggel bír, hogy az alperes ilyen esetben a biztosító által kifizetett kártérítésszösszeget nem a biztosítottnak, hanem a biztosítónak köteles megtéríteni, ebből folyólag a kárösszeg megtérítésére kötelezettel szemben az, hogy a felperes kárát a biztosító megtérítette-e már, nem a sorrend tartásának, hanem a biztosított keresetösségi jogának a kérdése.

Az alperes által arra nézve kínált főesküt, hogy a felperes semmiféle összeget a biztosítótól nem kapott, a kir. Kúria nemcsak az esküszöveg határozatlanságánál fogva, hanem főleg azért sem találta alkalmazhatónak, mert az alperes erre nézve az F.-nek hivataluknál fogva tudomással bíró közvegeit hívhatta volna fel tanukul, az alperesnek tehát a főeskün kívül más alkalmas bizonyítéka is volt volna, már pedig esküt a bíróság az 1868: LIV. t.-c. 221. §-a szerint csak akkor alkalmazhat, ha a bizonyítás a döntő körülményre nézve más módon nem eszközölhető. Mellőzve tehát az elsőbírósági ítéletben felhozott azokat az indokokat, amelyek az alperes által felperesnek kínált főeskünek nem alkalmazhatására vonatkoznak, a kir. Kúria a másodbíróság ítéletét a fentebbi és az elsőbírósági ítéletből felhívott egyéb indokok alapján helybenhagyta.

484. §. Ha a biztosított tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt, vétel útján vagy egyébként másra ruháztatik át, a biztosítási szerződés minden jogokkal és köteleességekkel együtt, a biztosító beleegyezése nélkül is, az új tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztosítási szerződésben ki nem kötött s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik.

Terv. ind. 235. l. A biztosítási ügyleteknél a biztosított személye ritkán bír befolyással az esemény bekövetkezhetésére; miért is az érintett ügyleteknél szabályként áll, miszerint azok a biztosított tárgy tulajdonában történt változások dacára is érvényben maradnak, hogy tehát a tulajdonnal együtt a biztosítási szerződésből eredő jogok és kötelezettségek is átmennek anélkül, hogy ehhez a biztosító beleegyezése rendszerint megkívántatnék. Amennyiben mindazonáltal a biztosítási szerződés különös tekintettel a biztosított személyére kötött meg, a biztosító rendszerint fenntartja magának azt, hogy a tulajdonban történt

változás esetére a biztosítási ügylet csak az ő beleegyezésével birjon hatállyal, midőn az után a dolog természete szerint, a tulajdon átruházásával a biztosítási szerződés eo ipso átruházottnak nem tekinthető. E mellett magától értetik, hogy a tulajdon átruházásával a biztosítási szerződés feltételein változás nem történhetik; ugyan azért a biztosítóra egyoldalú intézkedés által fokozottabb veszély nem hárítható, sem az elvállalt veszély helyett más esemény nem szubsztituálható; így pl. ha az új tulajdonos házában, mely előbb lakásokra volt rendelve tűzveszéllyel járó gyárat állítana fel, a biztosító nem lenne arra kényszeríthető, hogy a tűzveszély lehetőségét, melyet korábban a bérház tekintetében elvállalt, a gyár tekintetében is viselje.

Ert. jkv. 423. l. Elvben helyesnek találtatott; „tulajdona” szó után mindazáltal „illetőleg a tárgyhoz való érdek” véteget fel, hogy a cikk oly estekre is szóljon, midőn nem a tulajdonos biztosít.

Ert. jkv. 496. l. Megjegyzés tétel az iránt, hogy hazánkban a biztosítási ügylet körében tett tapasztalások bizonyítják, miszerint a biztosítottak közt gyakran vannak olyanok, kik a biztosítást kereseti módnak tartják s hogy ezért megfelelőbb volna a §-nak akkénti szövegezése, miszerint tulajdon, vagy érdek-áttruházás esetén a szerződés érvényének további tartamára a biztosító beleegyezése szükséges. Másrészt ellenben hangsúlyoztatott, hogy a § csak subsidiarius intézkedést tartalmaz, amennyiben a biztosítónak beleegyezése szerződésileg kiköthető és ezáltal, mint ezt a jelenlegi gyakorlat is bizonyítja, minden netaláni visszaélések meggátálása lehetővé tétel, mely okoknál fogva az érintett § minden változás nélkül megtartott.

Lásd 485. §-nál közölt 1904. D. 586., 486. §-nál közölt 1904. D. 966. u. ott 1905. D. 83., 487. §-nál közölt 1912. D. 2203., 488. §-nál közölt 208/1904.

150. Tulajdonosváltozás.

Kir. Kúria 1581/1903. A haszonbérlo a bérlemény területén általa emelt épületeket a haszonbérleti szerződés lejártá utáni időre is biztosította tűzkár ellen, amiért is a biztosítási szerződés a haszonbérleti szerződés lejártáig úgy a haszonbérlo, mint az ingatlan tulajdonosa, ezen időn túl pedig az ingatlan tulajdonosa érdekében kötött meg; s így ez utóbbi a tűz által okozott kár megtérítését követelheti. Ha ezen a haszonbérlo által a bérlemény területén emelt épületek időközben a haszonbérbeadó tulajdonába mennek át, úgy a tulajdonosban beálló ezen változás bejelentése — mint teljesen közömbös körülmény — nem szükséges.

151. Tulajdonosváltozás esetén a biztosító kikötheti, hogy a szerződés megszűnik.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1907. D. 913. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével egészen elutasítja.

Indokok: A K. T. 484. §-a megengedi, hogy a biztosító a biztosítási szerződésben kiköthesse, hogy az esetben, ha a biztosított tárgy tulajdonában vétel útján változás történik, a biztosítási szerződés a biztosító beleegyezése nélkül az új tulajdonosra ne menjen át.

Ha ennek kikötését a törvény megengedi, annál inkább élhetett alperes azzal a biztosítottal nézve kedvezőbb s a biztosítási feltételek 9. §-ában meghatározott kikötéssel, hogy a biztosító társaság adásvevés folytán beállt tulajdonváltozás esetén a biztosítást megszüntetheti.

Mint hogy tehát a kereseti előadás szerint Kis A. biztosított a biztosított ingatlan felperesnek eladta, alperes pedig a biztosítási szerződést az új tulaj-

donossal — jogával élve — fenn nem tartotta: felperesnek a tűz által okozott kár megtérítésére irányuló keresetét jogosnak elismerni nem lehetett.

152. Tulajdonváltás. Haszonbérlet birtok alhaszonbérletbe adása.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 116.061/907. Alperes köteles felperesnek 1315 K tőkét s járulékait fizetni.

Indokok: A kir. törvényszék megállapítja, hogy felperes a biztosított és elégett szalmát a tulajdonjog fenntartásával adta el, vagyis akként, hogy amennyiben a vevő H. M. a szerződésileg megállapított vételárát 1904. szeptember 22-ig le nem fizeti a felperes és H. M. közt létrejött adásvételi szerződés hatályát veszti; a vevő H. M. a szalma vételárát 1904. szept. 22-ig nem fizette ki. A tulajdonát ruházás engélfogva nem történt meg. Alperesnek a K. T. 484. §-a s a biztosítási feltételek 9. §-ára alapított kifogása ezek szerint figyelembe nem vehető, minélfogva alperest a kereseti összeg megfizetésére kötelezni kellett.

A budapesti kir. tábla 2263/908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiából és azért, mert felperesnek a biztosított szalmához való érdeke a tulajdoni jog fenntartása folytán nem szűnt meg sem annak a birtoknak, melyen a szalma elhelyezve volt, a 4. % alatti szerződés szerint történt alhaszonbérbeadásával sem a szalmának, az E) alatti szerződéssel létrejött feltételes eladása által, a biztosítási szerződés tehát a szalmára nézve a tüzeset idején felperes javára hatályában akkor is fennállott, ha alperes a biztosítási szerződésben a K. T. 472., 484., 485. §-ai ellenére és így érvénytelenül ki is kötötte volna, hogy a biztosítás hatályát veszti, ha felperes a szalmát tulajdonjogának fenntartásával eladja, vagy a haszonbérlet birtokot, melyen a szalma állott, alhaszonbérbe adja.

A m. kir. Kúria 328/909. A másodbíróság ítéletét indokolása alapján helybenhagyja.

485. §. A biztosítási szerződés hatályát veszti:

1. ha a biztosított tárgy a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész.

2. ha a biztosított tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, nem a szerződésben kijelölt, hanem más esemény folytán megsemmisül vagy elvész;

3. ha a biztosított vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztosítás irányul, már megszűnt;

4. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelté előtt le nem fizetetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztosított a díj lefizetésében vétlen, baleset, vagy erőhatalom által gátoltatott;

5. ha azon érdek, mely miatt a biztosítási ügylet a szerződés szerint kötöttet, megszűnik.

Terv. ind. 235—236. I. A jelen tervezet különbséget tesz azon esetek közt,

melyekben a biztosítási szerződés ipso jure érvénytelen és azok közt, melyekben az érvényesen megkötött szerződés bizonyos körülmények miatt joghatályát, tehát kötelező erejét elveszti. Ez utóbbi esetek vannak a 485. cikkben felsorolva, melyekben általában véve a szerződés azért jelentetik ki megszüntetnek, mert elesett azon ok, mely miatt, vagy azon feltételei, mely alatt a biztosítási ügylet megkötöttet. Ha ugyanis a biztosítás tárgya még mielőtt a biztosító a veszélyt viselni tartoznék, megsemmisül vagy elvész, ha a biztosítandó vállalat nem létesül, vagy oly időre hatályoztatik, midőn a biztosítás értelemmel már nem bír, mi főleg a jégkár s a vitelezés veszélyei ellen irányzott biztosításoknál történhetik; ha a biztosított viszonyos kötelességeinek meg nem felel; ha végre az érdek, mely miatt a biztosítási ügylet kötöttet, elesik, a szerződés további fennállását okszerűen vitatni nem lehetne. Ily esetekben a dolog természete szerint visszahelyezésnek az előbbeni állapotba van helye; miért is a biztosító azt, mit esetleg már kapott, rendszerint visszaadni tartozik, feltéve, hogy a szerződésben ellenkező megállapodás nem történt. Ha ugyanis a felek abban állapodtak meg, hogy a díjfizetés elmulasztása esetében a biztosító a már teljesített fizetéseket visszaadni nem tartozik, az e részbeni megállapodás fog a díjra nézve irányadóul szolgál.

Ért. jkv. 424—427. I. Az első pont megjegyzés nélkül fogadtatott el. Ezen pont után az előadó következő új pontnak fölvetését hozza javaslatba: „Ha a biztosított tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, más mint a szerződésben kijelölt esemény által megsemmisül vagy elvész”. E pont ellen ugyan felhozatott, hogy az magától értetlik; továbbá, hogy nem szükséges, mivel a tervezet más cikkében világosan kimondatott, miszerint a biztosító csak akkor tartozik kártérítéssel, ha a kár azon esemény által okozatik, melyért a kockázatot átvállalta, és hogy végül fölösleges, mivel a jelen cikk 4. pontja határozottan kimondja a biztosítási ügyletnek megszűnését, ha az érdek, mely miatt a biztosítás kötöttet, megszűnik. Mivel mindazáltal a pont azon esetet tartva szem elől, hogy a biztosított is föloldassék kötelezettségei alól, melyeket a szerződés által elvállalt, illetőleg reá nézve is szűnjék meg a szerződés terhes része akkor, mikor annak előnyeit már nem élvezheti, tárgy hiányában, s e viszony tekintetében a tervezet más cikkei ép oly kevéssé intézkednek, amint hogy a szerződés hatálytalanítása magában értetődőnek nem tekinthető:

az értekezlet a pontot oly megjegyzés mellett fogadta el, hogy annak szabatosabb szövegezése a szövegező bizottság által eszközöltessék.

A cikk második pontja megjegyzésre alkalmat nem adott. A 3. pontnál mindenekelőtt következő mondat: „ha a biztosított az esedékes díj fejében váltót vagy kötelezvényt állít ki, ennek lejárat előtt késedelmesnek nem tekintethető” elhagyatott, mivel annak külön kimondása szükségesnek nem találtatott, s azonkívül a halasztás számos más módjainak mellőztével ezeknek kizártat lehetne következtetni. Kifogás tétellett továbbá e pont azon határozata ellen, mely szerint a biztosítási szerződés hatályát vesztené, ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelté előtt le nem fizetetik”. Ezen pont túlszigorúnak találtatott. Környei részéről tekintettel főképp arra, hogy ezen pont az életbiztosításra is birand hatálylyal és tenkintve arra, hogy ezen biztosítási ágánál általános szokás, hogy a díjfizetések végett a társulat ügynökei a biztosított lakásába hozzák a díjról szóló nyugtákat s a biztosított legtöbb esetben, legjobb akarat mellett sem fizetheti meg sem az ügynökségnél, sem máshol díjait előbb, sem hogy az említett nyugtatvány kezéhez nem szolgáltatik, mivel az illetők rendszerint ily esetben azzal lépnek

elő, hogy irodájukban a díjfizetésnek ily előleges módja rendtelenségeket okozna; és tekintettel végre azon nagyon is sok ízben már előfordult körülményre, mely szerint az ügynökségek oly esetekben, midőn tudják, hogy biztosító intézetük az illetőnek nagy betegsége folytán talán könnyen azon helyzetbe jöhetne, hogy a biztosított összeget ki kellene fizetni, a nyugtatóványok elküldését szándékosan hátráltatják, s az ez esetekben tényleg bekövetkezett halálozás alkalmával intézetükre azon mentésre alkalmat adnak, hogy a díj pontosan, s annak idejében le nem fizettetett, oly indítvány tételét, melynél fogva a késedelem csak akkor kezdődjék, ha az illető a biztosító által megintettet, vagy ha a nyugtatóvány bemutatott s az illető fél nem fizetett. Ezen indítványra s a mellette fölhozott indokokra válaszoltatott: nem kell a biztosítókat úgy feltüntetni, mintha ők már üzletükben fogva csalók lennének, s egyes kivételes esetekből a biztosítókra általános kárhóztató ítéletet mondani és oly intézkedéseket életbeléptetni, melyek a rendes üzletet gátolják s a csalárdtságának elejét még sem veszik, másrésztől nem kell feledni, hogy a biztosítók a közönség részéről számos visszaélés által fenyegetvők, melyekre csak még nagyobb tér kínálkoznék, ha a törvény részéről még ily tágitások honosítottának meg. A biztosítási szerződés kétoldalú szerződés, melynél mindegyik fél kötelezései a szerződésnél fogva tisztában kell hogy legyen; ha a biztosítók a közönség kegyelméért oly intézkedéseket honosítottak meg, hogy a díjakat házhoz hordott nyugtató mellett szedik be, ez a biztosítottak kötelezettségein mit sem változtat s a biztosítóknak ezen előzékenysége nem szolgálhat hátrányukra. Ha a biztosított részéről a biztosító intézet a díjakat a mondott esetekben és okoknál fogva el nem fogadja lejártukkor — ami egyébiránt nem igen valószínű — elég mód kínálkozik, melynek felhasználta mellett a biztosított kötelezettségének megfelelően, így leteheti az összeget bírői kézbe. Végül, ha a törvény a megintés, vagy a nyugtató kézbesítésétől tenni függővé a késedelmet, okvetlenül rendeznie kellene a megintés és a nyugtatószolgáltatás intézményét általában és kötelezni kellene az intézeteket, hogy ily viszonyokat meghonosítsanak, különben ez intézkedésnek semmi jelentősége sem volna.

Ezen okoknál fogva az értekezlet az indítványt mellőzendőnek találta.

Szóba hozatott ezekután, hogy a fizetési kötelezettség beállta után még 30 nap engedessék a biztosítottaknak, s csak ha ezen idő is letelt s a fizetés még sem teljesítetett, tekintessék a fél késedelmesnek és szűnjék meg a szerződés hatálya; amennyiben a méltányosság ezen engedékenységet indokoltnak tünteti fel. Ezzel szemben fölhozott, hogy az eddigi tapasztalatok azt tanúsítják, minél szigorúbb volt az üzleti életben az intézkedés, annál jobb hatással volt, mert az illetők hozzászórtak a rendhez s így lassanként mind a közönség, mind a kereskedés nagyobb előnyökben részesült; de azonkívül a viszontbiztosításoknál, melyeknél a belföldi társulatok a külföldi társulatokat nagyban igénybeveszik, ily intézkedés hátrányos lehetne, amennyiben azokat tartózkodóbbakká tehetnék a biztosítások elfogadásánál s azonkívül a belföldi társulatok bizonyos tekintetben hátrányt szenvednének, mert a viszontbiztosítási díjak fizetését előbb kellene teljesíteni, mint amint ők díjaikat kapják. Ez utóbbi ellen azonban válaszoltatott, hogy a viszontbiztosításra nézve semmi lényeges akadály sem mutatkoznék azáltal, ha 30 napi halasztás engedtetnék a díjfizetésre, mivel a viszontbiztosításnál az érdekelt biztosítók követeléseiket rendszerint folyószámla által évényesítik; de különben, ha tényleg azonnal fizetnék is a viszontbiztosítási díjakat, csakis annyiban szenvedhetnének az említett halasztási módokat mellett hátrányt, hogy e díjakat sajátjaikból s nem a biztosítottak díjaiból kellene sok esetben előlegeznie.

Egyébiránt az értekezlet tekintettel arra, hogy a fejezet csak a kárbiztosításról szól s hogyha az életbiztosításnál eltérő intézkedés indokolva látszanék, erről az életbiztosítási résznél kellend intézkedni, a 30 napi halasztást nem fogadta el.

Magánál a kárbiztosításnál a díj fizetésének elmulasztása bizonyos esetekben olyannak tüntettetett fel, mely által magában véve még a szerződés hatályát nem vesztheti. E részben egyoldalról mindazon esetekben, midőn a késedelem be nem számítható, mondattott olyan körülménynek;

mivel azonban általános polgári törvénykönyvünk nincsen s így a be nem számítható késedelem iránt pozitív intézkedéseink hiányzanak s másrészt sokkal előnyösebb, ha a késedelem azon nemei határozottan feltüntetettek, melyekben a biztosított hibátlanak jelentkezik, ily esetekül pedig e véten baleset s az erőhatalom mutatkozik: az említett pont olyképp határozottatott kiegészítendőnek, hogy a szerződés meg nem szűnik, ha e két esetben a biztosított fizetéseit nem teljesíti.

A 4. pont megjegyzés nélkül fogadtatott el.

Lásd a 476. §-nál közölt 1902. D. 201., a 484. §-nál közölt 1581/1903., u. ott 116.061 1907., a 486. §-nál közölt 1904. D. 109., u. ott 1904. D. 581., u. ott 1905. D. 83., u. ott 1906. D. 398., a 487. §-nál közölt 1239/1903.

153. Elkészett díjfizetés. A kár felvétele végett tett intézkedés újabb szerződési megállapodás nélkül nem elegendő a szerződés megújítására.

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 872. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A K. T. 485. §-ának értelmében a biztosítási szerződés hatályát a biztosított fizetési mulasztása már egymagában s a mulasztás időpontjától azonnal megszüntetvén, annak további fenntartásához, a biztosítónak a díj fizetése iránt, a biztosítottéhoz intézett felhívása, valamint a kár felvétele végett tett intézkedése újabb szerződési megállapodás nélkül nem elegendő.

Az elsőbíróság által helyesen kifejtett, abból a jogi álláspontból, amely szerint a késedelem folytán hatályát veszített biztosítás utólag teljesített és elfogadott fizetés esetében is csak a fizetés napjától lép újra hatályba, szintén nyilvánvaló, hogy a fizetésre való utólagos felszólítás az elmulasztott fizetési határidő meghosszabbítását nem eredményezi, hanem ily felszólítás, feltéve hogy visszatérő időszakban fizetendő díjról van szó, csak a szerződés megújítása iránt tett ajánlat jelentőségével bír.

De a peres esetben a felperes a fizetési határidő meghosszabbítását már azért sem hozhatja fel sikerrel, mivel a lejárt biztosítási díjat a D) alatti levélben megjelölt 8 napi határidő alatt sem fizette meg.

Minthogy pedig a hatályát veszített biztosítási szerződés alapján, felperesnek nincs az alperessel szemben jogos kártalanítási igénye, annak folytán súlyát veszti az a felperesi ellenvetés is, hogy alperes a hátralékos biztosítási díját a kártalanítási összegből levonhatta volna.

154. Az a tény, hogy a biztosító a díjnyugtát levélben a biztosítottaknak megküldötte és ez azt fizetés nélkül magánál tartotta, a biztosítás érvényben lételének igazolására nem alkalmas, mert a szerződés hatályát a biztosítottak fizetési mulasztása egymagában megszünteti.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék: 1902. D. 166. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Alperesnek a harmadik biztosítási évre követelt díj tekintetében

emelt elévülési kifogása alapos; mert nem vitás, hogy a szóbanforgó évi biztosítási díj 1900. évi szeptember hó 26-án vált esedékessé, ebből folyólag tehát felperes ide vonatkozó kereseti igényének bírói úton való érvényesíthetése a mondott napon vette kezdetét. E megállapításnak jogi folyománya pedig az, hogy a K. T. 487. §-ában meghatározott egy évi elévülési határidő a 3-ik évi biztosítási díj tekintetében 1900. évi szeptember hó 26-ától számítandó.

Minthogy pedig felperes keresetét a most jelzett időponttól számítva egy évnél hosszabb idő múlva, 1902. február hó 4-én adta be, tehát a felperesnek a harmadik évi biztosítási díj, vagyis 145 K 69 fillér iránt támasztott igénye tehát már az okból sem bír jogos alappal. De nem követelheti jogosan a felperes alperestől az 1900. évi szeptember hó 26-ától lejárt 4-ik évi biztosítási díjat sem:

mert a K. T. 485. §-ának 4-dik pontja értelmében a biztosítási szerződés az által, hogy alperes a lejáratkor nem fizetett, attól az időponttól mindkét félre nézve hatályát veszítvén, felperesnek az a ténye, hogy a díjnyugtát levél kíséretében alperesnek megküldötte és annak értékével alperest megterhelte, továbbá az a körülmény, hogy alperes a díjnyugtát vissza nem küldötte, ha való volna is, a törvény határozott rendelkezésével szemben a biztosítási szerződés érvényben maradásának igazolására nem alkalmas és nem szolgálhat alapul a biztosítási díj követelésére: mert a törvény ama rendelkezéséből, hogy a szerződés hatályát a biztosítottnak fizetési mulasztása egymagában megszünteti, önként következik, hogy annak további fenntartásához a biztosítottnak a biztosító részéről egyoldalúlag történt megterhelése s a biztosítotthoz a díj fizetése iránt intézett felhívás, ezzel szemben pedig a biztosított hallgatása nem elegendő, hanem ahhoz mindkét félnek kifejezett, megegyező nyilatkozata szükséges.

155. *Még akkor is, ha a biztosító eleve kijelenti, hogy a biztosított kár-igényét el nem ismeri, a biztosított a díj fizetését meg nem tagadhatja.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 183. Az elsőbíróság közben-szólo ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A kir. törvényszék tényként megállapítja, hogy felperes az 1901. évi díját a meghosszabbított határidőben sem fizette meg s azzal az alperest meg sem kínálta.

Az az ellenvetése tehát a felperesnek, hogy a díjfizetésre azért nem tartotta magát kötelezettnek, mert alperes eleve kijelentette, hogy felperes kárigényeit nem ismeri el, azért nem állhat meg, mert viszontteljesítést csak az a szerződő fél követelhet, aki maga is teljesít, illetőleg kész a teljesítésre s ha a felperes az alperes elutasító válasza alapján magát szerződési kötelezettsége alól feloldottnak tekintette, ebből csak a szerződés megszűnése, nem pedig az következik, hogy felperes a nem teljesített szerződés alapján az alperestől viszontteljesítést követelhetne.

A kifejtett jogi álláspontból folyólag tehát a biztosítás a visszatérő évi díj fizetésének elmulasztása következtében megszűnt s felperes kártalanítási igényének nincs jogos alapja.

156. *Ha a biztosítási díj az esedékes időben meg nem fizettetett, a biztosító felszólító levele nem más, mint ajánlat a szerződés megújítására.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 718. Az elsőbírósági ítéletet helybenhagyja.

Indokok: Nem vitás, hogy az 1902. évi szeptember hó 1-én fizetendő díjat

a felperes nem az esedékesség alkalmával, hanem csak a B) alatti felszólító levél vétele után, vagyis 1902. szept. 13-án küldte meg postán az alperesnek és hogy a tűz ugyanezen a napon pár órával előbb történt, s hogy a díjakat szeptember 14-én az alperes a felperesnek visszaküldötte. Ezen tényállás mellett helyben kellett hagyni az elsőbíróság ítéletét, mert a B) alatti felszólító levél nem más, mint az alperesnek ajánlata a biztosítási szerződés megújítására, a biztosítási ügyletnek ily módon való megújításánál pedig ugyanaz az elvirányadó, melyet a K. T. 485. §-ának 1-ső és a 465. §-nak 2-ik pontja az újonnan kezdődő biztosításokra felállít, hogy t. i. érvénytelen a biztosítási ügylet, ha biztosítandó tárgy már akkor semmisült meg, illetve ha a kár, amelyre a biztosítás irányul, már akkor bekövetkezett, mielőtt még a biztosító a kockázatot viselni tartozott volna; ennél fogva a kir. törvényszék, úgy találta, hogy a biztosítót kártérítési kötelezettség nem terheli.

157. *Ha az elkésletten fizetett díjat a biztosító elfogadta, a kárt megbecsülte és az elkésletten fizetett díjat csak akkor utalta vissza, amidőn a biztosított a kár összegét keveselte: a biztosítási szerződés nem veszítette hatályát.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 987. A budapesti kir. ítélőtábla 1905. II. G. 147.

Indokok: Az elkésletten fizetett díjat az alperes elfogadta, a felperes, kárát megbecsülte s az elkésletten fizetett díjat csak akkor utalta vissza a felperesnek, amidőn ez a megállapított kárösszeget keveselte.

Ily körülmények között a biztosítási szerződés nem tekinthető megszüntnek abból az okból, mert a biztosítási díj állítólag elkésletten fizettetett, a fellebbezési bíróság tehát helytelenül alkalmazta a keresk. törv. 485. §-a 4-ik pontjának rendelkezését, midőn a biztosítási szerződést a díjfizetés elkéslettsége miatt hatályát veszítettnek mondta ki.

158. *Ha a felek a bizt. szerződés hatálybalépését az első évi díj lefizetésétől tették függővé és a biztosítási ügylet hatályát naptár szerinti kezdettel meg nem határozták, a díj pedig be nem fizettetett, úgy a biztosító a kockázatot nem viselvé, a díjat nem igényelheti.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 926. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1904. II. G. 53. Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A K. T. 463. és 498. §-ai, valamint ugyane törvény 485. §-ának 4-ik és 505-ik §-ának 3. pontjai szerint a biztosítottat az első évi biztosítási díj fizetésének kötelezettsége csupán azzal a kockázattal szemben terheli föltétlenül, amelyet a biztosító a megfelelő időszak alatt viselni tartozik.

Minthogy jelen esetben a felek a biztosítási ügylet hatályát naptár szerinti kezdettel meg nem határozták, hanem a biztosító részéről a kockázat viselését, vagyis a biztosítási ügylet hatályba lépését a C) alatti ajánlat értelmében az első évi biztosítási díjnak lefizetésétől tették függővé, ez a jogérvényesen kikötött feltétel pedig a fellebbezési bíróság ítéletében foglalt irányadó tényállás szerint be nem következett és így a biztosítási szerződés hatályba nem lépett és felperes kockázatot egyáltalán nem viselt: a fellebbezési bíróság nem sértett anyagi jogszabályt, amikor akképp döntött, hogy felperes kockázatot nem viselvé, az első évi biztosítási díjat, mint a kockázatnak ugyanezen időszakra vonatkozó ellenértékét jogszerűleg nem igényelheti.

159. *Az első díj hitelezése még nem vonja maga után azt a következtetést, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő díjakra is halasztás adatott.*

Kir. Kúria 746/1904. Abból, hogy a biztosító a kötvényt a díj lefizetése nélkül kiadta, még nem következik, hogy az ezen ténnyel az első évi díj lefizetésére adott halasztás a visszatérő díjrészekre is kiterjed. Ha a biztosított a visszatérő időszaki díj lefizetését elmulasztja s a biztosítási szerződés hatályát veszti, a hatályát veszített szerződés újból hatályba lépettnek, illetve hatályában fenntartottnak csak akkor tekinthető, ha a biztosítás reaktiválására utazva a szerződő felek kölcsönösen megegyeztek, de a díjfizetésre való felhívás és perrel fenyegetés egymagában véve erre nem elegendő, hanem szükséges, hogy a biztosított a biztosítási díjat meg is fizesse; azonban a fizetésnek a tüzeset után történő felajánlása által a szerződés újból hatályba nem léptethető, mert a tűzkáreset bekövetkezének időpontjában megszűnt az az érdek, amely miatt a biztosítás reaktiválandó lett volna.

160. *A szerződés megújítása esetén annak érvénye az újítás előtti kárra ki nem terjed.*

Kir. Kúria 997/1904. Ha a biztosított a visszatérő időszakban esedékes díjat elkésve fizeti, úgy a biztosítási szerződés reaktiváltatik ugyan, de ezen reaktiválás nem bír visszaható erővel s a lefizetés előtt leégett tárgyakra ki nem terjed, mert amint az ügylet a tűzvész által megsemmisült, illetve megkárosult tárgyakra nézve érvényesen megköthető nem lett volna, úgy a fennállott és a K. T. 485. §-a 4-dik pontja értelmében hatályát veszített szerződés a jelzett tárgyakat illetőleg a multa kihatólag reaktiválnak sem tekinthető.

161. *Ha a biztosítottnak a biztosított tárgyhoz való érdeke megszűnik, akkor a biztosított minden joga elenyészik.*

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1904. D. 586. Az elsőbíróság ítéletet megvált., felperest elutasítja stb.

Budapesti kir. ítélőtábla. 1906. G. 55. Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A szerződésekben kikötöttet, hogy a haszonbérlet területen nyert összes szalma a haszonbérlet földet trágyázására fordítandó és abból a haszonbérletnek semmit sem szabad elhordani, a haszonbérlet utolsó évében nyert összes szalmát pedig kötelesek a haszonbérlet a bérlemény területén hagyni, s haszonbérbeadónak kártérítési igény nélkül átadni.

Felperes meg sem támadta ez utóbbi ténymegállapítást, ebből pedig helyesen vonta le a fellebbezési bíróság azt a jogi következtetést, hogy a haszonbérletnek 1901. évi szeptember havában történt átengedése, illetve átadása folytán felperesnek a biztosított szalmához való érdeke megszűnt, mert a haszonbérlet területén felperes által hátrahagyott szalma, ha felperes ahhoz való tulajdonjogát a használat megengedése mellett az új haszonbérlettel szemben fenn is tartotta, a felperes és K. B.-né közti haszonbérleti szerződés megállapított kikötései értelmében a haszonbérlet átadásának pillanatában K. B.-né tulajdonába s birtokába szállt át, és rendelkezése alá jutott, felperesnek arra való minden joga tehát végkép elenyészett.

162. *A 485. § 4. bekezdésének rendelkezésétől a felek szerződésileg el nem térhetnek.*

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék 35.164/1905. Az alperest kötelezi stb.

A budapesti kir. tábla 1906/1905. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Felperes nem tagadta alperes azon állítását, hogy alperes az 1903. évi biztosításra eső díjösszeget kifizette s váltóját a felperestől visszakapta s hogy felperes az 1904. évre is tett ugyan alperesnek szerződés kötése iránt ajánlatot, de ezt alperes alá nem írta; ezzel szemben felperes válaszában az alperes által 1903. július 24-én kiállított eredeti ajánlattal egy napon kiállított D) alatti alperesi nyilatkozatra hivatkozott, melyben alperes feljogosította őt arra, hogy az 1903. július 24-én kelt tűzbiztosítási ajánlatával felajánlott biztosítást hat évig érvényben tarítsa, s mely szerint alperes köteles 1909. augusztus 1-ig évente a megállapított díjakat a biztosítás meghosszabbítását igazoló okmány ellenében kiegyenlíteni, végiratában pedig beismerte a felperes, hogy a kereseti váltó nem az 1903., hanem az 1904. évi biztosítási díjról állítatott ki, mivel az 1903. évi díjról szóló váltót alperes visszakapta. Ezekből következik, hogy alperes, aki az 1903. évben egy évre kötött biztosítás díját felperesnek megfizette és a következő évben felperessel új biztosítási szerződést nem kötött, sőt a felperes által az e célból hozzá küldött új ajánlatot alá nem írta és felperesnek el nem küldte, csupán azon az alapon, hogy az eredeti C) alatti ajánlattal egy napon kelt D) alatti nyilatkozatban az egy évre kötött biztosítást hat évig fenntartani s a díjakat kiegyenlíteni kötelezte, a kereseti váltó összegét azon esetben sem köteles felperesnek megfizetni, ha a váltót aláírta volna, amit tagadásával szemben felperes egyedül összehasonlítás által szakértőkkel kívánt bizonyítani; mert a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. bekezdése szerint, melynek rendelkezésétől a felek szerződésileg el nem térhetnek, a biztosítási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejáratkor, vagy az evégre engedett halasztás eltelté előtt le nem fizetetik, az alperes által aláírt D) alatti nyilatkozatnak tehát, mely lényegileg az alperest hat évre feltétlenül kötelező biztosítást czéloz, s így a törvény most említett rendelkezésének kijátszására irányul, ezzel a törvényes intézkedéssel szemben semmi joghatálya nincs. Alperesnek a biztosítási szerződés meg nem hosszabbítására fektetett kifogása alapos lévén, felperest keresetével elutasítani kellett.

A kir. Kúria 1579/1905. A kir. tábla ítéletét indokaiból helyben hagyja. Lásd 486. §-nál közölt 1908. D. 575.

163. *A tüzeset után fizetett díj elfogadása, a díj kötelező kiszolgáltatása és a kár megbecsülése amellel bizonyítanak, hogy a biztosító a szerződést a 485. § 4. pontja ellenére érvényben kívánta tartani.*

Kúria 475/1908. Mindkét alsóbíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi.

Indokok: Kétségtelen ugyan, hogy felperes az 1906. szeptember 1-én előre fizetendő tűzkárbiztosítási díjat az alperes sz—i főügynökségének csak az 1906. szeptember 5-én bekövetkezett tüzeset utáni napon, tehát elkéssetten küldötte meg, aminek alapján alperesnek joga volt volna ahhoz, hogy a felperes keresetének alapjául szolgáló kárbiztosítási szerződést a kereskedelmi törvény 485. § 4. pontjának rendelkezése alapján hatálytalannak tekintse.

Ennek dacára a kir. Kúria alperesnek a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontjára alapított s a biztosítási szerződés hatálytalanságára irányuló kifogását figyelembe nem vehette, mert alperesnek a kötvényt is kiállító p—i főügynöke a felperes által a tüzeset bekövetkezése után fizetett biztosítási díjat nemcsak hogy vissza nem utasította és a biztosítási szerződést hatályvesztettnek ki nem jelentette, hanem a fizetett díjat alperes javára megtartotta, az egész évi biztosítási díj fedezetére kapott díjkötelezvényt pedig felperesnek megküldötte;

sőt a bejelentett tüzeset alapján, tehát oly időben, amikor a biztosítási díj késedelmes fizetése már előtte nyilvánvaló volt, a kár felbecslését is fogantatásította.

Mint ahogy eme cselekmények által a biztosítási szerződésnek megszakítás nélküli fenntartása az alperes nevében erre jogosítottnak tekintendő főügynökség által bizonyítottan volt veendő, az alperes kártérítési felelősségét meg kellett állapítani.

164. Olyan esetben, amidőn 10 évre kötött biztosításnál a díj fizetését a biztosító minden évben augusztus 24-től november 1-ig hitelezte és a harmadik évben a biztosított november 1-én sem fizette meg a díjat, kimondatott, hogy a kockázat viselése már augusztus 24-én megszűnt.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1908. D. 732. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék megállapította, hogy Zs. Szilárd az alperesnek a telephelyen kívül működő, a biztosítási díjak felvétele megbízott kereskedelmi meghatalmazottja volt, továbbá, hogy a felperes az 1905. évi november 1-én esedékes második évi díjat a Zs. Szilárd kezéhez az alperes részére megfizette.

Dacára azonban ezen ténymegállapításnak, a felperes keresetének nem lehet helyt adni és azért az elsőbíróság ítéletét helyben kellett hagyni a következő okokból:

A felek egyezően adták elő, hogy a 2. alatti kötvénymásolat valódi. Ezen okirat szerint a felperes 1904. évi augusztus hó 24-ével kezdődőleg 10 egymásután következő évre tehát, 1914. évi augusztus hó 24-éig terjedő időre biztosította a vagyonát. Ebből az okirathoz megállapítja a kir. törvényszék, hogy a harmadik biztosítási év 1906. évi augusztus hó 24-ik napjának déli 12 órájával vette kezdetét és megállapítja, hogy erre a harmadik évre esedékes évi díj ugyanazon évi november hó 1-én volt esedékes ép úgy, mint a többi évi díjak mindenkor november 1-én voltak fizetendők.

Ezekből a tényekből két következtetés vonható le és pedig, hogy az alperes minden évben augusztus hó 24-ik napjának déli 12 órájától az évi november hó 1-éig a díjakat hitelezte és hogy ezen hitelezési időre a kockázatot viselte, mert hiszen az kétségtelen, hogy a biztosítási díj a viselt kockázatnak az ellenértéke és hogy a kockázat viselésének a kezdőpontja a dolog természete szerint egyúttal a kezdőpontja a díjfizetés kötelezettségének is. Ebből természetesen pedig az következik, hogy ha a biztosító és biztosított megállapodtak abban, hogy az évi díjak a több évre kötött szerződés egyes biztosítási évei és illetve a kockázat viselésének kezdete helyett állandóan az évek későbbi szakában, illetve a kockázat viselésének folyamán fizetessenek: úgy a biztosító a díjakat a megállapított határidőig hitelezte és a kockázatot azon reményben viselte, hogy a kikötött hitelezési határidőben a díjak a kezéhez befolyanak.

A felperes beismerte, hogy az 1906. évi november 1-én esedékessé vált 3-ik évi díjat meg nem fizette, de nem állította és nem is bizonyította, hogy az alperesnek ebben a felperesi mulasztásban bármely irányban része lett volna, amennyiben e részben csupán azt adta elő, hogy 1906. október 19. után a tüzesetet Zs. Szilárdnak jelentette be, várta a kárbecslő megjelenését, s mert az nem jött, megindította a keresetet. Ezek szerint azt kellett megállapítani, hogy a 3-ik évi díj befizetését a felperes a saját akaratából, az alperes minden befolyása nélkül mulasztotta el, s azt bírói letétbe sem helyezte, ebből pedig a kockázat viselése és a díjfizetés oszthatatlansága folytán és mert a biztosítás

kezdő és végpontjait a felek a biztosítási kötvényben megszabták, következik az, hogy az 1906. évi november 1-én elmulasztott harmadik évi díj be nem fizetése folytán az az évi kockázat viselése augusztus hó 24-ik napjának déli 12 órájával megszűnt.

Mint ahogy pedig nem volt vitás, hogy a tűz 1906. október 19-én volt; minthogy a fentiek szerint a novemberben esedékes évi díj befizetésének elmulasztásával az alperes részéről a kockázat viselése már 1906. évi augusztus 24-iki joghatállyal megszűnt ezeknél fogva meg kellett állapítani, hogy a felperesnek az alperes ellen nincs kereseti igénye és kárának megtérítését ebből az okból nem igényelheti, ezért tehát az elsőbíróság ítéletét helybenhagyni kellett.

Lásd 486. §-nál közölt 1907. D. 391.

165. Díj hitelezése.

Kir. Kúria 361/1908. Ha a biztosítási díj fizetésére nézve az az állandó gyakorlat fejlődött ki, hogy a főügynök az esedékes díjat a biztosítottnak nála levő nyílt számláján mindig hitelezte és azt csak hónapok eltelte után szólította fel fizetésre: ezáltal a biztosított a biztosítási díjat joggal tekinthette hitelezettnek és jogosan várhatta, hogy annak fizetésére felszólíttassék. A szerződés tehát a keresk. törv. 485. §-ának 4. pontja alapján a díjfizetés elmulasztása okából hatályát nem veszítette.

166. Az ügynök jogosult a halasztás megadására, ha a díjkötelezést a biztosítottól határidő kitézése nélkül veszi át.

A budapesti kir. tábla 3285/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A B) alatti tűzkárbiztosítási szerződés és a 2. § alatti díjkötelező szerint az évi díj a biztosítás tartama alatt mindenkor szept. 1-én volt esedékes. Alperes maga adta elő, hogy a 2. § alatti 1907. szept. 1-én lejárt díjkötelezést csak szept. 10-én, tehát az esedékesség után küldötte meg Zs. G. ügynökének behajtás végett, anélkül, hogy a behajtásra határidőt tűzött volna ki.

Felperesnek ezen intézkedése pedig úgy tekintendő, hogy maga sem tartotta a B) alatti tűzkárbiztosítási szerződést 1907. szept. 1-jével hatályát veszítettnek, és hogy az ügynököt bízta meg a behajtás idejének meghatározásával.

Ebből következik, hogy Zs. G. ügynök a felperesnek az esedékes biztosítási díjrészlet lefizetésére 1907. november 1-ig halasztást adhatott, minthogy pedig a tűzkár október 1-én, tehát a biztosítási díjrészlet lefizetésére a biztosítottnak adott halasztás letelte előtt s így a B) alatti biztosítási szerződés érvényességének tartama alatt következett be, ezért az alperes kártérítési kötelezettségét az elsőbíróság helyesen állapította meg.

A kir. Kúria 667/1911. A másodbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

486. §. Ha a biztosítási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt (465. §), vagy ha később érvénytelennek nyilvánítottatott (475. §), vagy ha az később hatályát elveszti (485. §), a befizetett díj a biztosítottnak visszaadandó. Ha azonban az idő, melyre a szerződés kötött, egészben vagy részben már eltelte, a biztosítónak, más megállapodás hiányában, jogában áll a befizetett díj kétharmad részét visszatartani.

Amennyiben a biztosítási szerződés érvénytelenségét vagy megszűntét a biztosított okozta, a befizetett díjt vissza nem követelheti, illetőleg a lejárt díjt megfizetni köteles s ezenfelül a biztosítónak kártérítéssel tartozik; ellenben, ha a most érintett körülményeket a biztosító idézte elő, a díjt vissza nem tarthatja, illetőleg a lejárt díjt nem követelheti s emellett a biztosítottnak az okozott kárt megtéríteni tartozik.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó.)

Terv. ind. 236. I. Ha a biztosítási ügylet kezdettől fogva érvénytelen volt, vagy később hatályát veszti, a biztosító kötelezettsége alól felszabadul ugyan, de egyszersmind a befizetett díjat a biztosítottnak visszaadni tartozik. E részben azonban a dolog természete szerint kivételnek kell történni akkor, ha a biztosító a veszélyt bizonyos időn át már viselte; ily esetben a jog és méltányosság az követeli, hogy a biztosító a risico és a kiadások némi kárpótlásául a díjat részben visszatarthassa. A visszatartási jog terjedelmére nézve a tervezet 486. cikke elsősorban a felek megállapodását jelöli ki irányadóul s csak az esetre állapítja meg a visszatartandó díj mennyiségét, ha a felek e részben pozitív megállapodásra nem jutottak. E tekintetben legcélszerűbbnek mutatkozott a fennálló gyakorlatot venni alapul, mely a biztosítót általában a díj kétharmadának visszatartására jogosítja fel. Az első bekezdés intézkedései azonban azon feltevésből indulnak ki, hogy a szerződés érvénytelenségét, vagy megszűntét a felek egyike sem okozta. Egészen másképp áll a dolog akkor, ha a most érintett körülményeket a felek valamelyike idézte elő; mert ez esetben az első bekezdés intézkedéseit alkalmazni nem lehetne. E részben a tervezet különbséget tesz ahhoz képest, hogy a felek melyikét terheli vétkesség. Es pedig ha a szerződés érvénytelenségét, vagy megszűntét a biztosított okozta, ezt nemcsak a díj elvesztésével sújtja, hanem egyúttal kártérítésre is kötelezi a biztosító irányában. A biztosítottat e következmények a dolog természete szerint nemcsak akkor érik, ha álnokul jár el, hanem akkor is, ha adatai a kellő óvatosság elmulasztására mutatnak, ha tehát a lényeges körülmények kipuhatólásában és előadásában nem a kellő gondossággal járt el. Ellenben ha a szerződés érvénytelenségét vagy megszűntét a biztosító idézi elő, mi sem természetesebb mint az, hogy igényeit, melyek őtet különben illetnék, elveszti, tehát a díj bizonyos részét vissza nem tarthatja s emellett azon kárt is megtéríteni tartozik, melyet a biztosítottnak a szerződés érvénytelensége, vagy megszűntése okozott. Hogy a tervezet sem az egyik, sem a másik esetben a culpa fokára tekintettel nincsen és gonosz vándékot sem kíván, a biztosítási ügylet természetéből következik, mely mindenekfelett kölcsönös bizalmat és hűséget tételez fel, tehát a culpa specializálására tekintettel nem lehet. Ehhez járul még, hogy tervezet a culpa specializálásával általában szakított, azt tehát a következetesség megsértése nélkül alkalmazásba a biztosítási ügyleteknél sem vehette.

Ért. jkv. 427—428. I. Az első kikezdésben „biztosítónak” helyett a 3-ik sorban az értelemnek megfelelő „biztosítottnak” tétel, különben az első kikezdés változás nélkül fogadtatott el. Felemlített ugyan, hogy célszerűbb lenne a biztosítás érvénytelenítése esetében a biztosítási összegnek aránylagos részét visszaszolgáltatni;

de miután ily határozat számos perre adna atkalmat s a szövegben

kifejezetti módozat a jelenlegi szokás által is szentesített, a szöveg helyeseltetett.

A második kikezdésre nézve mindenekelőtt felemlített, hogy a kártérítés nem indokolt akkor, amidőn a szerződés hatályát veszti a 485. cikk értelmében és pedig azért nem, mert nem méltányos, ha már a biztosítási díjnak elvesztével sújtatik a biztosított, őt még azonfelül kártérítésre is szorítani. De e nézet pártolásra nem talált, mert mindenestre igazolt, hogy a biztosítónak tényleg felmerült költségei, melyek sok esetben törvényszéki kutatások, szemle stb. által tetemes összegre terjedhetnek és melyek általa nem, de a biztosított által okoztattak, ez utóbbi által okozott érvénytelenülés esetében meg is téríttessenek. Ezekre szóba hozott, hogy a biztosított, illetőleg a biztosító csak akkor tartoznak kártérítéssel, ha rosszhiszeműsége által okozta a szerződés érvénytelenítését; miután azonban számos esetben az illetőnek könnyelműsége is okozhatja a biztosítási szerződés érvénytelenülését és ez esetben éppoly indokolt a kártérítési kötelezettség, mint rosszhiszeműség esetében, a szövegben kifejezett elv helyeseltetett. Nagyobb világosság kedvéért a második sorban „követelheti” szó után tétel „illetőleg a lejárt díjat megfizetni tartozik” és az utolsó sorban „tarthatja” után „illetőleg a lejárt díjat nem követelheti”. Végül, hogy a jelen cikk határozatai világosan az esetre is alkalmazhatók legyenek, melyben a biztosítási szerződés a 475. cikk folytán megtámadtatott s hatályát veszítette, a szövegező bizottság felkérte, hogy idézés vagy más alkalmas cikk által ezen eszmének kifejezést adjon.

Lásd 471. §-nál közölt 48.379/1907.

167. Ha az esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezett, akkor tartamengedményt a biztosító nem követelhet.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1904. D. 108. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Tartamengedmény címén elengedett összeget a biztosító csak az esetben érvényesítheti a biztosított ellen, ha a biztosítási szerződés érvénytelenségét vagy megszűntét a biztosított okozta (K. T. 486. § 2. bekezdés), de nem akkor, ha az esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezett.

168. A biztosító jogtalan elállási nyilatkozata folytán a biztosított jogosított más biztosítási szerződést kötni és kártérítésként követelni ama különbözet megtérítését, amely a két biztosítási díj tételei között felmerült.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1904. D. 109. Az alperest kötelezi stb.

Indokok: Téves az elsőbíróságnak az a jogi döntése, hogy az alperes részéről jogos ok nélkül tett ama kijelentéssel szemben, hogy a biztosítási szerződéseket a maga részéről felbontottaknak tekinti, felperes nem lett volna jogosítva a szerződéstől olyképen elállni, hogy az ebből eredt és keresetileg érvényesített kárát követelhesse.

A B) alatti biztosítási feltételek 17. §-ában foglalt kikötés szemben a K. T. 485. §-ával joghatályal nem bír s így nem jogosítja fel a biztosítót a szerződés megszüntetésére, ha már most alperes a szerződéstől mégis elállt, úgy a K. T. 486. §-a második bekezdésében foglalt eset forogván fenn, ugyanezen § értelmében alperes kártérítéssel tartozik.

Felperes jogosítva volt érdekeinek megóvásáról a szóbanforgó esetben akként gondoskodni, hogy az alperes jogtalan elállási nyilatkozata folytán más-

hol kössön biztosítást s jogosítva van kártérítésként követelni alperestől ama különbözet megtérítését is, amely a két biztosítási díj tételei közt fölmerült.

169. *Ha a szerződés megszűnését a biztosított okozta (485. § 4.), akkor a biztosítónak ebből eredő kárát megtéríteni tartozik.*

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék, 1904. D. 581. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja stb. Budapesti kir. ítélőtábla 1905. G. 144. Alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: mert a kereskedelmi törvény 486. §-a szerint, amennyiben a biztosítási szerződés megszűnését a biztosított okozta, ami a fennforgó esetben az idézett törvény 485. §-ának 4-ik pontja alapján azáltal következett be, hogy alperes a visszatérő időszakban fizetendő díjat a lejáratkor ki nem fizette — a biztosítónak kártérítéssel tartozik —

és mert az alperes az által, hogy a 10 évre kötött biztosítási szerződéstől 4 év múlva elállott s ennek dacára a szerződésnek négy évi tartama alatt oly mérvű százalékleengedésben részesült, mintha a szerződést 10 évig fenntartotta volna, a felperes hátrányára a százalékleengedéssel nyilvánvalóan előnyben részesült, ami nem következett volna be, ha a szerződést csak négy évre köti meg és így a felperesnek ebből eredő kárát megtéríteni tartozik.

170. *A biztosító csak akkor köteles a tulajdonváltozás esetén kártérítésre (486. § 2.), ha a szerződést az új tulajdonossal nem tartja érvényben.*

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1904. D. 966. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosító társaság tulajdonváltozás esetén csak az esetben köteles a befizetett biztosítási díjnak az ott meghatározott mértékben való visszafizetésére, ha a társaság nem tartja az új tulajdonossal továbbra érvényben a biztosítást.

171. *Midőn a tulajdonváltozás árverés folytán áll be.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 83. Az alperes biztosított vízimalma elárvereztetvén, a végeredményében az alperes vagyoni viszonyaiban beállott változás okozta a biztosítási szerződés megszűnését és így a felperes a tartamengedményt jogosan igényli az alperestől.

172. *Szakértők véleménye, hogy 5 évnél rövidebb biztosításoknál tartamengedmény nem adatik.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 1155.

Szakértők véleménye alapján kimondatott, hogy a tűzbiztosítási ügyleteknél általában szokásos, hogy 5 évnél rövidebb ideig tartó biztosításoknál a biztosító társaságok tartamengedményt a biztosított részére nem adnak.

Eszerint pedig, minthogy a négy évig fennállott biztosítási szerződés alapján alperes a felperestől tartamengedményt általában nem kapott volna, kétségtelen, hogy alperes hibájából szűnven meg a biztosítási szerződés, a K. T. 486. §-a 2. bekezdése értelmében alperes kártérítésül az egész tartamengedményt visszafizetni köteles.

173. *A biztosított hozzájárulása nélkül a szerződés átruházása.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 644. Alperest kötelezi stb.

Indokok: Nem volt vitás, hogy felperes és a G... biztosító szövetkezete között 1904. január 1-től kezdődő joggal a tűzkárbiztosítások tekintetében a

biztosítottak hozzájárulása nélkül olyan tranzakció jött létre, mely szerint felperes a további biztosítási ügyletek kötésével felhagy, a folyamatban levő biztosítások lebonyolítását pedig a G. biztosító szövetkezetre bízta. Felperes keresetében a biztosítási ügyletnek a szerződési idő előtt való felmondása folytán a több évi tartamra való tekintettel engedélyezett rabatt visszatérítését követeli alperestől. A kereset ellen alperes azt hozta fel kifogásul, hogy a biztosítási szerződés időelőtti megszüntetéséhez azért volt joga, mert felperes a szerződést az ő hozzájárulása nélkül a G... biztosító szövetkezetre ruházta át. Alperes kifogása azonban megállható alappal nem bír, mert igaz ugyan, hogy a biztosítási szerződés bizalmi természeténél fogva oly kétoldalú szerződést képez, mely a biztosított félnek a biztosító személyébe vetett különös bizalmában levén alapját, a szerződő felek egyike a szerződésből folyó jogokat és kötelezettségeket a másik felet is kötelező hatállyal egyoldalúan másra át nem ruházhatja, azonban felperes részéről ilyen átruházás azzal a tranzakcióval, mely szerint a folyamatban levő életbiztosítási ügyletek lebonyolítását a G... biztosító szövetkezetre bízta, lényegileg nem történt, mert ezzel felperesnek felelőssége és kockázatviselése meg nem szűnt. Alperesnek tehát az a kifogása nem állhat meg, hogy a biztosítási szerződés megszűnését a biztosító társaság eljárása idézte elő, hanem ellenkezőleg az volt megállapítandó, hogy a szerződés felbontását alperes okozta s ekként a kereskedelmi törvény 486. §-ának 2. bekezdése értelmében a felperesnek kártérítéssel tartozván, a hosszabb időre kötött biztosítási szerződésből kifolyólag élvezett rabattot felperesnek megfizetni köteles. Ezért az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával alperest marasztalni kellett.

Lásd 459. § indokolását és a 463. §-nál közölt 1905. D. 511. sz. határozatot.

174. *Tartamengedmény követelésének esete.*

Kir. Kúria 1236/1906. A biztosító a biztosítottnak adott tartamengedménynek, mint a szerződés időelőtti megszüntetéséből előálló kárának megtérítését csak akkor követelheti, ha a biztosítási szerződés megszűnését a biztosított okozta.

175. *A biztosított malomban meg nem engedett módon történt világitás és dohányzás nem ok a szerződés érvénytelenségre, hanem csak megszüntetésére.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1906. D. 398. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A kir. törvényszék mindenekelőtt megállapítja, hogy a jelen esetben nem a biztosítási szerződés érvénytelenségéről, hanem megszüntetéséről van szó. Nevezetesen felperes maga is alperes szerződésszegését vitatja, ami szerinte abban áll, hogy alperes a szerződésben foglalt tilalom ellenére a malomban meg nem engedett módon világitott és tűrt a dohányzást. A szerződésszegés azonban a K. T., de az ált. magánjog szerint is nem érvénytelenségi, hanem csak hatálytalanítási ok lehet. Vitatja ugyan felperes, hogy alperes a tilalom megszegésével a K. T. 475. §-a rendelkezése ellen vétett, minek következtében ezen törvényhely értelmében érvénytelenségi ok forog fenn, ez azonban nem áll, mert egyrészt annak bejelentése, hogy a biztosítandó épületben a világitásra és dohányzásra nézve mily rendelkezések állnak fenn, nem vonható ama ténykörülmények körébe, melyekre az idézett § vonatkozik, másrészt felperes nem is kívánta bizonyítani, hogy már az ajánlattétel idejében is meg nem engedett módon világitottak és dohányoztak volna. Egyébként pedig, ha az erre vonatkozó bejelentési kötelezettséget mégis a 475. § rendelkezése alá lehetne vonni, akkor, ha alperes az ajánlattétel után megváltoztatta volna az addig létező állapotot, a K. T. 490. §-a jöhetne alkalmazásba, mely esetben

a biztosító a fenn nem tartott szerződésből folyólag kártérítési igényt nem csak nem érvényesíthetne, de sőt vissza tartoznék fizetni a lefizetett díjnak a le nem járt időre eső részét is, ha pedig a biztosított ezen t.-c. §-ában meghatározott értesítési kötelezettségét elmulasztaná, abból sem következnek a szerződés érvénytelensége, hanem a törvény külön kifejezett rendelkezése hiányában csak az, ami a biztosítási szerződés jogi természetéből folyik, hogy t. i. a biztosító nem felelne olyan kárért, amely a változással okozati összefüggésbe hozható.

Minthogy tehát alperes állítólagos szerződésszegése sem a K. T. 465. és 475. §-ai, sem az ált. magánjog szabályai szerinti érvénytelenségi okok közé nem tartozik, ennél fogva elsősorban is ki kell zárni a K. T. 486. §-a ama részének alkalmazását, mely szerint, ha az érvénytelenséget a biztosított okozta, úgy ő kártérítéssel tartozik. Érvénytelenségi ok nem lévén, annak okozójáról sem lehet szó.

Kérdés ezek után az, hogy alperes állítólagos szerződésszegése bír e azzal a jogi következzel, hogy felperes annak alapján a szerződést megszüntetni s alperestől kártérítést követelni volna jogosult?

A K. T. 472. §-a a felek jogaira és kötelezettségeire elsősorban a törvény rendelkezéseit s csak ilyenek hiányában szabja meg a szerződés feltételeit irányadóul.

Minthogy pedig a K. T. 485. §-a részletes rendelkezést tartalmaz a tekintetben, hogy mely esetekben vesztí hatályát a biztosítási szerződés, ennél fogva a 472. § értelmében ettől eltérő kikötésnek helye nincs és joghatállyal nem bír. Következésképp nem bír joghatállyal a biztosítási feltételek 15. §-a sem, amennyiben az a törvénytől eltérő megszűnési okokat állapít meg.

Nem fogadható el ezzel szemben felperesnek az az érvelése, hogy a törvényben megállapított különös megszüntetési okokon kívül a szerződés oly okokból is megszüntethető, melyek az általános magánjog szerint minden szerződés megszűnését vonják maguk után, mint pl. tévedés, kényszer stb. Ezek a hasonló, a szerződési akarat hiányára visszavezethető okok nem is hatálytalanítási, hanem érvénytelenségi okok és kétségtelen ugyan, hogy a biztosítási szerződés érvényessége ellen is felhozhatók, de nem azért mintha a K. T. rendelkezései (465. és 475. §-ok) nem volnának kizárólagosak, hanem azért, mert a K. T. szorosan csak a biztosítási szerződés speciális jogi természetéből előállható egyes esetekre nézve állít fel különös érvénytelenségi okokat, s ezek tulajdonképpen csak kibővítései az általános érvénytelenségi okoknak. Kiténik ez a K. T. 475. §-ából, mely szerint a közlési kötelezettség megsértése már magában véve is érvénytelenségi ok, holott egyéb magánjogi ügyletnél csupán abból, hogy az egyik fél valótlanságot állított, még nem feltétlenül következik a szerződés érvénytelensége.

Még kevésbé állhat meg felperes érvelése a szerződés hatálytalanítása tekintetében, mert a szerződésszegés, mely miatt felperes a biztosítási szerződést hatálytalaníthatónak tartja, még az általános magánjog szerint sem szolgálhat mindig jogos okul a szerződés megszüntetésére, holott az akarathány minden esetben érvénytelenségi ok. Következésképp még azt sem lehet mondani, hogy mert a szerződésszegés egyáltalában megszüntetési ok, ezért a biztosítási szerződéseknél is, habár a törvény kifejezetten ilyenül el nem ismeri, bír ezzel a joghatállyal.

Fölmerülhet ezek után még az a kérdés, hogy a kifejtettekben nem következik e az, hogy a biztosító, amennyiben nem a K. T. 490. §-ának esete forog fenn, a veszély és kár káros fokozását túrni volna kénytelen, ami nyilván nem volna összeegyeztethető a törvénnyel. A kir. törvényszék álláspontja

e kérdésben az, hogy a veszély fokozásának a felek jogviszonyára igenis van a K. T. 490. §-án kívül eső esetekben is jogi következzése, de nem az, hogy a biztosító a szerződéstől elállhat, hanem az, hogy a fokozott veszélyből előállott kárért nem felel, és hogy a biztosított az ártatlanságán kívül esetleg azt is bizonyítani köteles, hogy a kár más okból s nem a biztonsági intézkedésre vonatkozó kikötések meg nem tartásából keletkezett. Míg viszont nem lehet kétséges, hogy ha a tűzkar oly okból, melyre a különleges tűzbiztonsági rendelkezések nem vonatkoznak, pl. villámcsapás, általános tűzvész stb. áll be, az esetben a biztosító a kárt megtéríteni tartoznék, tekintet nélkül arra, hogy a biztosított eleget tett-e a tűzbiztonsági (világítási, dohányzási) rendelkezéseknek, vagy sem.

Mindezek szerint tehát nem lehet arról szó, hogy a szerződés megszüntetését alperes okozta, annak következtében nem is terheli őt a K. T. 486. §-a szerinti kártérítési kötelezettség sem, a kereset tehát e részben jogszerű alapul nem bír.

Ezen jogi álláspontból folyólag mellőzni kellett annak megállapítását, hogy alperes a tűzbiztonságra vonatkozó kikötések ellen vétett-e vagy sem, s mindazt is, amit e kérdés keretében felek a C/F. és 2/F. a. külön iratok szerint még bizonyítani kívántak.

Minthogy a szerződés megszüntetését felperes kezdeményezte s alperes hibájára azt visszavezetni nem lehet, ennek jogi következzése az is, hogy a megszüntetés idejétől fogva felperes semmiféle díjat sem követelhet.

A budapesti kir. ítélőtábla 1907. G. 31.

A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

176. Azonos eset.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 569. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A megállapított tényállás szerint felperes a biztosítási szerződést azon okból, mert a biztosított gőzmalomban, a kötött szerződés ellenére dohányoztak és nyílt lámpákat használtak, megszüntette. Felperesnek a K. T. 490. §-a értelmében ehhez joga volt, mert a törvényszakas szerint, ha a biztosított épületben oly változás történik, mely által a tűzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyáltalában nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztosítás megszűnik.

Azonban ugyane törvényszakas második bekezdése értelmében a biztosító az általa megszüntetett szerződésből kifolyólag kártérítési igényt nemcsak nem érvényesíthet, hanem még vissza is tartozik fizetni a lefizetett díjnak a le nem járt időre eső részét. Ily körülmények között felperes az általa megszüntetett biztosításból kártérítést, jelen esetben tartamengedmény visszafizetését nem követelheti, sőt ellenkezőleg az alperes által a le nem járt időre eső és lefizetett biztosítási díjat, melyet alperes viszontkeresetbe helyezett, visszatéríteni tartozik.

177. Ha a biztosított okozza a szerződés megszűnését, a biztosítónak kártérítéssel tartozik.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 608.

Ha a biztosított akár eladta, akár bérbeadta a fogyó és szaporodó mennyiségben biztosított ingóit: kétségtelen, hogy a 10 évi tartamra kötött biztosítási szerződés megszűnése az alperes tényére vezethető vissza és így a K.

T. 486. § második bekezdése értelmében alperes kártérítéssel tartozik a biztosítónak.

178. A csoportos biztosítás törlése a szavatossági biztosítás megszűnését nem vonja maga után.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1909. D. 194. Az első-bírószak ítéletét helyben hagyja. A budapesti kir. ítéletábla 1909. G. 578. Az alpereseket felülvizsgálati kérelmükkel elutasítja.

Indokok: Az irányadó tényállás szerint a peres felek az alperes ipari alkalmazottainak baleset elleni biztosítása iránt a 2. % alatti kötvényben foglalt csoportos biztosítást kötötték.

Ezzel egyidejűleg a felek közt a 3. % alatti csatolt szavatossági biztosítás jött létre.

Mindkét biztosítás az 1904. évi február hó 12. napjától kezdődő 10 évre kötöttet, s a 3. % alatti ügyletnél a felperes a biztosítási díjból 20% rabattot engedett.

Felperes az elengedett összegek utánfizetését követeli arra az időre, míg a biztosítás érvényben volt, mert alperes a biztosítást jogos ok nélkül 4 év múlva megszüntette.

Ide vonatkozólag tényállásként megállapított, hogy felperes az 1908. évi január hó 4. napján a C) alatti csatolt levéllel értesítette az alperest, hogy a csoportos biztosítást (2.) az 1907. évi XIX. t.-c. rendelkezéseire való tekintettel törölni fogja, de a szavatossági biztosítást tovább fenntartani kívánja.

Alperes az 1908. évi január hó 7. napján a D) alatti levéllel adott válaszában beleegyezett a csoportos biztosítás megszüntetésébe, de nem nyilatkozott a szavatossági biztosítás fenntartása kérdésében.

Utóbb alperes a szavatossági biztosítást az 1908. évi február hó 5-ik napján kelt B. alatti levéllel az 1908. évi február hó 12-dik napjára felmondotta s tartamengedmény címén ezután az ügylet után 240 koronát fizetett a felperesnek.

A tényállás nincs megtámadva.

A fellebbezési bíróság a megállapított tények jogi hatályát helyesen ítélte meg úgy, hogy a csoportos biztosítás törlése a szavatossági biztosítás megszűnését nem vonta maga után, hanem az utóbbi ügylet csak az alperes felmondása folytán szűnt meg és így a 10 évre kötött biztosítás időelőtti felbontását az alperes okozta.

A felperest semmi esetre sem terheli szerződésszegés a csoportos biztosítás törlése miatt, mert ebbe az alperes kifejezetten beleegyezett, de különben is az alperes építő vállalatnál alkalmazott személyek baleset elleni biztosítása az 1907. évi XIX. t.-c. 3. § 4. pontjának kötelező rendelkezése folytán céltalanná vált s a biztosítás felbontása épen alperesnek állott érdekében.

A csoportos biztosítás felbontása folytán pedig a szavatossági biztosítás még abban az esetben sem szűnt volna meg, ha a felperes a C) alatti levélben azt kifejezetten fenntartani nem kívánta volna, hanem a 3. % alatti kötvény különös feltételei értelmében a csoportos biztosítás megszűnése folytán a szavatossági biztosításból eredő jogviszony csak annyiban szenved változást, hogy a biztosító fél azontúl az alkalmazottakat érő balesetekért kockázatot nem visel.

Ugyde a szavatossági biztosítás a 3. % alatti csatolt kötvény szerint nemcsak az alkalmazottakat érő balesetekre terjed ki, hanem abban elvállalta felperes a kockázatot azokért a károkért is, melyek alperest az üzemmel kapcsolatban az ott alkalmazásban nem álló harmadik személyek megsérülése miatt érhetik.

Az utóbb említett károk tekintetében tehát felperes felelőssége a csoportos biztosítás megszüntetése után is kétségkívül fennmaradt.

Az a körülmény, hogy alperes alkalmazottai a csoportos biztosítás megszűntével nem felperesnél, hanem az 1907. évi XIX. t.-c. értelmében az ott meghatározott feltételek mellett az országos munkásbetegségélyező- és baleset-biztosító pénztárnál biztosítottak baleset ellen a szavatossági biztosításból folyó kockázat mérvére is esetleg befolyást gyakorolhat ugyan, de e miatt sem válik a szavatossági biztosítás magától érvénytelenné, hanem a változott viszonyok alapján, úgy a biztosítónak, mint a biztosítottnak csak joga nyílhatott, hogy a biztosítás feltételeinek megfelelő módosítását, vagy az ügylet felbontását követelhesse.

Azonban az alperes ezt nem tette, a felperesnek a szavatossági biztosítás fenntartására vonatkozó ajánlatát sem utasította vissza, sőt az E) alatt csatolt levélből kitűnőleg a csoportos biztosítás törlése után is jelentett még be balesetet felperesnél, utóbb pedig a szavatossági biztosítást a 4-ik biztosítási év végére a tartamengedmény egy részének megfizetése mellett felmondotta.

Ezekkel a tényekkel és nyilatkozataival tehát elismerte, hogy a szavatossági biztosítás az 1908. évi február hó 12. napjáig hatályban maradt.

Az az érvelése pedig, hogy a biztosítási ügylet csak a biztosított ajánlata alapján, annak a biztosító részéről történt elfogadása által keletkezhetik, figyelembe nem jöhet, mert a fennforgó esetben nem új biztosítás kötéséről, hanem csak arról lehet szó, hogy a szavatossági biztosítás a csoportos biztosítás törlése után fennmaradhatott-e és fenntartott-e vagy nem?

Ezt a kérdést pedig a fellebbezési bíróság a kifejtettek szerint az anyagi jog helyes alkalmazásával oldotta meg s annak alapján, hogy a szavatossági biztosítás megszűnését az alperes okozta, helyes a fellebbezési bíróságnak az a döntése is, hogy alperes a szerződés időelőtti felbontása folytán a biztosításnak 10 évi tartamára tekintettel engedélyezett rabattot felperesnek megfizetni köteles, ellenben az e címen teljesített részfizetést tartozatlan fizetés okából nem követelheti vissza.

Amiatt sem emelhet jogos panaszt az alperes, hogy a fellebbezési bíróság őt a már fizetett 240 koroná beszámításával az egész 20% tartamengedménynek, nem pedig csak aránylagos részének megtérítésére kötelezte.

A tartamengedmény ugyanis a biztosítás bizonyos időtartamához kötött kedvezmény, mely ennélfogva nem bármely időre kötött, hanem csak hosszabb tartamú biztosítások után jár a biztosított feleknek, s az a kérdés, hogy a tartamengedmény a biztosítottat milyen tartamú biztosítás után és milyen mérvben illeti meg? elsősorban a felek megállapodásától, másodsorban a kereskedelmi szokástól, illetőleg a biztosító fél üzleti gyakorlatától függ, de minden esetben ténykérdés az, hogy a rabatt engedélyezésének feltételei fennforognak-e? illetőleg járna-e és mennyi tartamengedmény abban az esetben, ha a biztosítás eredetileg csak arra az időre kötöttet volna, meddig az tényleg fennállott?

Alperesnek tehát állítani és bizonyítani kellett volna oly tényeket, melyekből azt a jogot származtatja, hogy őt a tartamengedmény bizonyos arányban 4 évre kötött biztosítás esetében is megillette volna.

Ilyen tényállítást azonban alperes az alsóbíróságoknál, sőt felülvizsgálati kérelmében sem hozott fel s az alsóbíróságok előtt nem is emelt oly kifogást, hogy a biztosítás 4 évi fennállása alapján is joga lett volna bizonyos tartamengedményhez, ezt az új kifogást tehát már a S. E. T. 197. §-ának rendelkezésénél fogva sem érvényesítheti sikerrel.

179. *Ellentétes és azonos határozat.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 2381. Felperest a keresetével elutasítja.

R. K. és fiai cég 1905. január hó 1-től kezdődő érvénnyel tíz évi tartamra egy csoportos balesetbiztosítást és egy szavatossági biztosítást kötött a felperesi biztosítási társasággal. A csoportos balesetbiztosítás érvénye 1907. évi július 1-én az 1907: XIX. t.-c. értelmében megszűnt: a szavatossági biztosítási szerződést pedig az alperes a díjnyugta kifizetésének megtagadásával megszüntette. A felperes a szavatossági biztosításnál az évi díjból elengedett 25 százalékot kivevő tartamengedményt követeli vissza.

A fellebbezési bíróság a felperest a keresetének ezen részével elutasította, mert „az 1907: XIX. t.-c. 82. §-ának rendelkezése értelmében a munkaadó közvetlen kártalanítással többé nem tartozik, a munkásokat és alkalmazottakat érhető balesetekből eredő igények ellátása és gondozása az Országos Munkásbetegségélyző és Balesetbiztosító Pénztár feladatává tétetett és a munkaadók ezzel az új intézménnyel kerültek jogviszonyba. Nem lehet tehát arról szó, hogy alperest a biztosítási szerződés megszűnésének előidézésében valamely hiba terhelné, hanem nyilvánvaló, hogy a szavatossági biztosítás megszűnése már a csoportos balesetbiztosítás megszűnésével beállt anélkül, hogy alperes a megszűnés okozójával volna tekinthető“.

Ezzel szemben a budapesti kir. tábla 1911. G. 671. szám alatt a fellebbezési bíróság ítéletét feloldotta a következő indoklással:

A tartamengedményt illetőleg a felülvizsgálati kérelem alapos, mert a kötvényben világosan feltüntetett, hogy a felperes a biztosításnak tíz évi fennállása esetére enged a díjból 25%-ot. Minthogy pedig a díj elengedése a biztosítás tíz évi fennállásához köttetett és ez a feltétel nem következett be; minthogy az alperes nem védekezett azzal, hogy a felperes a biztosítás három évi fennállása esetén is adott volna bizonyos engedményt: a felperes a feltételes elengedett 25% utánfizetését teljes összegében követelheti, mert a felvétel bekövetkezését nem ő hiusította meg s jogtalanul szenvedne vagyoni hátrányt, ha nem kapná meg a teljes biztosítási díjat, holott saját hibáján kívül esett attól az előnytől, melyért ellenszolgáltatásként a 25% elengedett.

De a feltételes elengedett 25% utánfizetését az alperes azért sem tagadhatja meg, mert bár a kötvény különös feltételei szerint kikötött, hogy alkalmazottai és munkásai érdekében kötött csoportos balesetbiztosítás megszűntével a felek között létrejött szavatossági biztosítás is megszűnik, az 1907: XIX. t.-c. életbelépése az annak 200. §-ában említett bejelentés megtörténte után pedig megszűnt az alperes és a felperesi társaság közt létrejött csoportos biztosítás. Úgyde ennek helyébe az idézett törvény alapján a kötelező állami biztosítás lépett s jelenben ez védi azt az érdeket, melynek biztosítására a csoportos balesetbiztosítás szolgált.

A szavatossági biztosítást pedig az állami biztosítás sem pótolja és nem tette feleslegessé, mert az utóbbi ép úgy, mint korábban a csoportos magánbiztosítás csak az alkalmazottak betegsége és baleset elleni biztosítására terjed ki, holott a szavatossági biztosítás az általános kötvényfeltételek 1. §-a értelmében az esetre is védi a munkaadót a károsodás ellen, ha utóbbi nem a vállalatnál alkalmazott személyek halála, megsérülése vagy egyéb egészségi háborításra és idegen tulajdon megrongálása miatt köteleztnék kártérítésre.

Az a körülmény, hogy a szavatossági biztosítással járó kockázat az állami biztosítás mellett kisebb mérvű annál, mely a csoportos biztosítás mellett terhelte a felperest, alapul szolgálhatott volna ugyan arra, hogy alperes a változott viszonyok folytán a biztosítási díj leszállítását követelhesse, de ez a szempont a peres kérdésben nem játszik szerepet, mert a szavatossági biztosítás

fennállása alatt felperes még teljes mértékben viselte az elvállalt kockázatot és így a kikötött biztosítási díj őt egész összegében megilleti.

Minthogy azonban a fellebbezési bíróság a tartamengedmény címén levont összeget számszerűleg meg nem állapította, azért a kereset idevonatkozó része végleg el nem dönthető stb.

180. Egy másik, de teljesen azonos esetben a fellebbezési bíróság 1911. D. 349. sz. alatt a tartamengedmény címén követelt összeget megítélte. A budapesti kir. tábla 1912. G. 166. sz. alatt kelt ítéletével a fellebbezési bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperest a keresetének a tartamengedményre vonatkozó részével elutasította, mert:

a szavatossági biztosítási kötvényben foglalt biztosítási ügylet kiterjed mindazokra a károokra, amelyek a biztosított alperest azáltal is érhetik, hogy az ő vállalatával kapcsolatban akár az ott alkalmazott személyeket, akár idegen harmadik személyeket ért baleset miatt az alperes, mint a vállalat tulajdonosa törvényes felelősségénél fogva kártérítésre köteleztetik.

A kötvény különös feltételei értelmében, melyekkel szemben az általános biztosítási feltételek 15. §-ának ellenkező rendelkezései joghatályal nem bírnak, a szavatossági biztosításból eredő jogviszony a csoportos biztosítás megszűnése folytán annyiban szenved változást, hogy azontúl a felperes az alkalmazottakkal érő balesetekből folyólag kockázatot nem visel.

A csoportos balesetbiztosítás megszűnése folytán tehát a szavatossági biztosítás kockázata és alperesnek ehhez a biztosításhoz fűződő érdeke ha nem is szűnt meg egészen, de lényegesen csökkent, minek folytán alperesnek joga nyílt az eredeti biztosítási feltételek módosítását követelni vagy az ügylettől elállani.

Amiatt tehát, hogy alperes a szavatossági biztosítást a változott viszonyok között nem tartotta fenn, őt joghátrány nem érheti és így alperes a tartamengedmény megtérítésére sem kötelezhető, mert ezt a biztosító a K. T. 486. §-a alapján csak kártérítésként akkor követelheti, ha a szerződés megszűntét a biztosított okozta; már pedig a kifejtettek szerint az alperes jogos okból állott el az ügylettől és az elállás jogosságán mitsem változtat az a körülmény, hogy az alperes nem kifejezett nyilatkozáttal, hanem hallgatag az esedékes díj nemfizetése által szüntette meg a biztosítást.

Ezek alapján a felperest a tartamengedmény címén támasztott kereseti igényével el kellett utasítani.

Megjegyzés. Az évi díj bizonyos hányadának az elengedése a biztosítás hosszabb időtartamú fennállásához köttetvén, kétségtelen, hogy ha a biztosítás tíz évre köttetett s annak három évi fennállása után a szerződés a biztosított akaratából szűnt meg, a biztosító a K. T. 486. §-a alapján az elengedett hányadot az állandóan követett bírói gyakorlat szerint jogosított visszakövetelni.

A fent közölt vitás peres esetekben a szavatossági biztosítási szerződés azért szűnt meg, mert a biztosított a visszatérő időszakokban fizetendő díjak fizetését elmulasztotta és mindkét esetben a biztosított azzal védekezett, hogy a csoportos balesetbiztosításnak az 1907: XIX. t.-c. alapján történt megszűnése vonta maga után a szavatossági biztosítás megszűnését is.

Ez a felfogás azonban téves, mert a munkaadónak a szavatossági biztosítással garantált érdekei meg nem szűntek. Ezt az álláspontot támogatja a kir. Kúriának 635/1912. sz. határozata (I. Magánjogi Dtár 190. sz.), amely szerint: „Az 1907: XIX. t.-c. 82. §-a, a munkásoknak csupán azon üzemi balesetekből támaszthatott követelésekhez való jogát szüntette meg, melyeket a munkások a munkaadók ellen a tárgyi felelősség elve alapján, tekintet nélkül ezek vétkes-

ségére, támasztani jogosultak voltak, ellenben nem csorbította a munkásnak kártérítéshez való jogát akkor, ha a baleset őt nem a munkaadója üzemében érte. A törvény nem kívánta mentesíteni az üzemtulajdonost a kártérítési kötelezettségtől akkor is, ha üzemében a baleset idegen munkást ért.

181 A kockázat csak akkor és addig oszthatatlan, ha és ameddig az hatályában fennáll, addig tehát, míg fennállott, a biztosítót a díjak megilletik.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1907. D. 391. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, s alperest kötelezi.

Indokok: Az elsőbíróságnak ama megállapításával szemben, hogy az első évi biztosítási díj fizetésére 1904. év őszéig adott halasztás lejártá után a felperes az alperest e díj iránt megperelte, az 1/F. alatt csatolt hitelesített kereset alapján azt kellett tényként megállapítani, hogy az alperes ellen 1905. évi szeptember hó 24-ik napján H. Lajos ügynök indított az első évi díj iránt keresetet azon az alapon, hogy azt az alperes helyett a felperesnek kifizette.

Az alperes amaz állításával szemben pedig, hogy a felperes tudott erről a perről, úgy arról is, hogy az első évi díjat csak a per következtében fizette meg, H. Lajos tanu vallomása alapján arról győződött meg a kir. törvényszék, hogy a most nevezett tanu a felperes részéről e per indítására felhatalmazva nem lett és a perről a felperest nem is értesítette.

H. Lajos tanu vallomása e részben elegendő és meggyőző bizonyítékul szolgálván, mellőzte a kir. törvényszék az alperes részéről ez irányban ajánlott további bizonyítást.

Az ekként módosult tényállás mellett a kir. törvényszék a felperesnek azt a fellebbezési támadását, hogy a keresetben érvényesített második évi biztosítási díjra is jogos igényt tarthat, részben alaposnak találta. A biztosítási díj ugyanis a viselt kockázatnak ellenértéke lévén, a kockázat viselésének kezdőpontja a dolog természeténél fogva egyúttal kezdőpontja a díjfizetés kötelezettségének. Ha tehát a biztosító és a biztosított közös, a törvény által megengedett megállapodása az volt, hogy a biztosítási díj a kockázat viselésének kezdete helyett egy későbbi időpontban, a kockázat már megkezdett viselésének folyamán fizetendő, ez csak a díjfizetés szerződészerű elhalasztásának, illetve hitelezésének tekintendő. Következésképpen, habár a biztosítási szerződés az elhalasztott díjfizetés elmulasztásával hatályát is veszti, ez a hatályvesztés csak a díjfizetésre engedett esedékesség időpontjában következik be, eddig az időpontig azonban a szerződés mindenestre hatályban marad, amiből önként következik, hogy amint addig a biztosító a kockázatot viseli, a biztosítottnak sem állhat jogában, hogy a díjfizetést egészben megtagadja. A K. T. 486. §-a második bekezdése ugyanis akként rendelkezik, hogy a biztosított, ha a szerződés megszűnését ő okozta, a lejárt díjat is megfizetni köteles. Már pedig kétségtelen az, hogy ha a biztosítási szerződés azért veszti hatályát, mert a biztosított nem fizeti meg az esedékesség időpontjában a biztosítási díjat, a szerződés megszűnését a díjfizetés elmulasztásával a biztosított idézi elő, kétségtelen ellenben másrészt az is, hogy ily esetben a biztosított csak a viselt és letelt kockázati időre eső megfelelő biztosítási díjat tartozik megfizetni, mert a kockázat és a biztosítási díj oszthatatlanságának az elve ily körülmények közt nem jöhet figyelembe. Ugyanis a kockázat csak akkor és addig tekinthető oszthatatlannak, ha és ameddig az hatályában fennáll, ellenben megszűnik a kockázat oszthatatlansága, amikor a biztosítási szerződés hatálytalanná váltával maga a kockázat is hatályát veszti. A kockázat oszthatatlanságának megszűntével összefüggően megszűnik a kockázat ellenértékét képező biztosítási díjnak az oszthatatlansága is.

A kifejtettek szerint tehát a felperes biztosító társaság az 1904. évi január hó 18-ik napjával kezdődött biztosítás után joggal követelheti a biztosítási díjnak az 1905. évi május hó 1-ig letelt biztosítási időtartamra eső megfelelő részét, mert a feleknek az a megállapodása, hogy a több évre kötött biztosítás évi díját a biztosított a biztosítási év kezdete, január hó 18-ika helyett, az évről későbbi szakában, május hó 1-én fizeti, azt vonta maga után, hogy a biztosítási szerződés csak a díjfizetéssel megállapított esedékesség időpontjában, 1905. évi május hó 1-én vált a díjfizetés elmulasztása folytán hatálytalanná, ez időpontig ellenben hatályában fennállott, következésképp amint a felperest eddig az ideig terhelte a kockázatviselés kötelezettsége, ennek ellenértéke fejében joggal igényli a biztosítási díj megfelelő részének a megtérítését.

Nem áll ennek útjában az a körülmény, hogy az alperes az első évi díjat is csak a H. Lajos által indított per folytán fizette ki, mert a fentebbi megállapítás szerint felperes sem a perről, sem arról, hogy az alperes csak a per következtében fizetett, tudomással nem bír, s így vele szemben a fizetést önként teljesítőnek kell tekinteni, következésképp nem lehet az első évi díj fizetésének elmulasztásához azt a jogi következményt fűzni, hogy a biztosítási szerződés már annak folytán hatályát veszítette volna.

Lásd 487. §-nál közölt 1912. D. 2203., 485. §-nál közölt 1908. D. 732.

182. Ha a szerződés megszűnését a biztosító okozta, a lejárt díjat nem követelheti még akkor sem, ha az oly időre vonatkozik, amelyre a veszélyt viselte.

Kúria 410/1907. A kereskedelmi törvény 486. §-ának azon rendelkezése, hogy amennyiben a szerződés érvénytelenségét vagy megszüntét a biztosított okozta, a befizetett díjat vissza nem követelheti, illetve a lejárt díjat megfizetni köteles, ellenben ha a most érintett körülményeket a biztosító idézte elő, a díjat vissza nem tarthatja, illetve a lejárt díjat nem követelheti: a kereskedelmi törvény 505. §-ának 3. pontjában megjelölt esetek fennforgása esetében akkor is alkalmazandó, ha a peres díjrészlet oly időre vonatkozik, melyre a biztosító a veszélyt viselte.

183. A biztosítási szerződésben meghatározott díjfizetési módozattól a felek eltérhetnek.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 575. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja.

Indokok: A kir. törvényszék tényként állapította meg, hogy a felek közt az a gyakorlat fejlődött ki, hogy az alperes a felperes által beküldött csekklap útján fizette az esedékessé vált biztosítási díjakat.

A biztosítási feltételekben meghatározott díjfizetési módozattól a felek kölcsönös kifejezett, vagy hallgatag megegyezéssel eltérhetnek és ha huzamosabb időn át kölcsönös belenyugvással más gyakorlatot követnek, ezt a gyakorlatot indón át kölcsönös belenyugvással más gyakorlatot tarthatja. Jogtalanul járt el tehát az mindegyikük irányadónak és kötelezőnek tarthatja. Jogtalanul járt el tehát az alperes, midőn az éveken át követett gyakorlattól eltérve, az 1907. évi november havában esedékessé vált biztosítási díjról a felperes által neki beküldött csekklap beváltását megtagadta és díjkötelező jegy előleges kiszolgáltatását követelte a felperestől, amit meg nem kapván, a biztosítási díjat meg nem fizette.

A K. T. 486. §-a szerint, amennyiben a biztosítási szerződés megszüntét a biztosított okozta, a biztosítónak kártérítéssel tartozik. Az alperes azáltal, hogy a tíz évre kötött biztosítási szerződéstől öt év után elállott, azzal a szá-
zatekengedménnyel, amit a felperes arra való tekintettel engedélyezett, hogy

az alperessel tíz évre szerződtek, a felperest nyilván megkárosította. Ezek szerint jogosan követeli a felperes a keresetbe vett százalékgedmény megtérítését az alperestől.

Lásd 485. §-nál közölt 1906/1905.

184. *Ha a biztosítási szerződés megszűnése egyik fél jogtalan cselekményére sem vezethető vissza, az általános magánjog elvei alkalmazandók.*

Budapesti kir. ítélőtábla 3734/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Kúria 805/1911. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Ha a kötvény általános feltételei szerint a biztosítási szerződés megszűnik, ha a biztosított vállalat más személy birtokába megy át: a szerződés megszűnése egyik fél egyoldalú és jogtalan cselekményére sem lévén visszavezethető, a megszűnésekből eredő jogok és kötelezettségek elbírálásánál nem a K. T. 486. §-ának, hanem az általános magánjognak hasonló esetre vonatkozó szabályai a mérvadók, amelyek szerint ily esetben — hacsak a felek közt eltérő megállapodás nem létesült — az előbbi állapot visszaállításaként mindegyik fél által visszatérítendő mindaz, aminek megtartása esetén a másik fél károsodnék.

185. *A szerződés a biztosított hibájából szűnő meg, a tartamengedményt a biztosító visszakövetelheti.*

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1912. D. 2203. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kereset tartamengedményre (rabhat) irányult és e részben a peres felek egyetértettek abban, hogy a felperes a biztosítási díjából azért engedett el évi 63 korona 14 fillért, mert a szerződés 10 évre kötött. Mint-hogy ezek szerint a jelzett összegű díj elengedése a biztosítás 10 évi fennállásához kötött és ez a feltétel nem következett be; minthogy az alperes nem védekezett azzal, hogy a felperes a biztosítás 3 évi fennállása esetén is adott volna bizonyos engedményt, a felperes a feltételes elengedett évi 63 korona 14 fill. utánfizetését a teljes összegében követelheti, mert a feltétel bekövetkezését nem a felperes hiúsította meg s jogtalanul szenvedne vagyoni hátrányt, ha nem kapná meg a teljes biztosítási díjat, holott saját hibáján kívül elesett attól az előnytől, amelyért ellenszolgáltatásként a jelzett engedményt tette.

487. §. A biztosítási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el, azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna.

(Megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandó.)

Terv. ind. 237. lap. Az európai törvények kivétel nélkül elismerik annak a szükségét, hogy a biztosítási ügyletekből eredő igények elévülésére a közönségesnél rövidebb idő állapíttassék meg; azonban nemcsak az időre, hanem ennek kezdetére is lényegesen eltérnek egymástól. A tervezet az időt illetőleg az érintett törvények egyikéhez sem csatlakozott, s azt általában egy esztendőben azért állapítja meg, mert ez idő, tekintve annak számítási módját, teljesen elégnak mutatkozik; mert továbbá célszerűnek látszott a tervezetben a sokféle elévülési időt lehetőleg mellőzni. Hogy a tervezet az elévülési idő kezdetét eltérőleg a code de commerce, a hollandi törvénytől és a porosz javaslatától, nem a szerződés megkötési idejétől számítja, abban találja indokolását, hogy

a veszély elvállalási ideje nem mindig esik össze a szerződés megkötésével, s hogy az igény észszerűleg csakis az esemény bekövetkezése után érvényesíthető; a tervezetnek tehát az elévülési idő kezdetét azon időpontra kellett visszavinnie, midőn a szerződésből eredő igények érvényesíthetők lesznek. Ez általában megfelel az elévülés fogalmának, mely előbb kezdetét nem veheti, míg a jog vagy igény érvényesítésére alkalom nem nyílt.

Ért. jkv. 428. lap. Az elévülési időre különböző nézetek merültek fel, az értekezlet mindazáltal a szövegben meghatározott egy év mellett nyilatkozott. Szóba került, mely időponttól számíttassék az elévülési idő; a külföldi törvények és javaslatok e részben eltérők, már a kötvény kiállításától, már az esemény tudomásra jöttétől, majd ismét azon időponttól számítják az elévülést, midőn az illető igény érvényesíthető. Hogy e részben lehetőleg határozott és minden kétséget eloszlató módon jelöltetnek ki a határidő, ilyenül a kár napja ajánlatott. Miután mindazáltal a cikk az elévülési időt nemcsak a kár esetére, hanem minden a biztosítási szerződésből eredő igényekre kívánja megállapítani; a részben a cikknek határozata helyesnek találtatott, s a cikk változatlanul elfogadtatott.

Lásd 485. §-nál 1902. D. 166., 505. §-nál közölt 1911. D. 1255., 475. §-nál közölt 1087/1903.

186. *A biztosítási összeg letiltása nem függeszti fel az elévülést.*

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 8.

Indokok: Nem függeszti fel az elévülés folyamatát, ha a biztosítási összeg bíróilag letiltatott és ennek behajtására ügygondnok rendeltetett, mert a követelés végrehajtási letiltása és a követelés behajtására ügygondnok rendelése nem akadályozza a jogosítottat abban, hogy követelésének azt a részét, melyet az ügygondnok nem érvényesített, maga érvényesítse.

187. *A kártalanítás iránt folytatott alkudozások az elévülést felfüggesztik.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 183. A K. T. 487. §-ában körülírt elévülést a kártalanítás iránt folytatott alkudozások felfüggesztik; alperesnek ez a kifogása tehát nem bír alappal, elévülés fenn nem forog.

188. *Az elévülési időbe az egyezkedési alkudozások alatt lefolyt idő be nem számítható.*

Kir. Kúria: 54/1903. A kötvényhez fűzött általános feltételeknek a kötvény főszövegének tartalmával ellenkező intézkedése nem vehető figyelembe. — A végr. törvény megengedi a végrehajtást szenvedő követelésének nemcsak lefoglalását, hanem a végrehajtó hitelezőire való átruházását is, tekintet nélkül arra, hogy azok átruházása szerződésileg kizáratt-e vagy sem; ez pedig magánjogunknak azon szabályán alapszik, hogy a követelések átruházását szerződésileg kizárni nem lehet. — A kereskedelmi törv. 487. §-ában meghatározott egy évi elévülési időbe az egyezkedési alkudozások alatt lefolyt idő be nem számítható, illetőleg az elévülési idő csak azon időpontban veheti kezdetét, amidőn a biztosító a kártalanítási igényt végleg elutasítja.

189. *Az elévülést nem szakítja félbe egy olyan levél, amelyben egy korábban kelt hasontartalmú levélre történik utalás.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1903 D. 973. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Budapesti kir. ítélőtábla 1904 II. G. 59. Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

200. Az elévülés idejének számítása.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 76. Az elévülési idő nem a kár időpontjától, hanem attól számítatik, amidőn a biztosító a kár kiegyenlítését megtagadta, elévülés tehát fenn nem forog.

201. Keresetindítás az elévülés folyamatát felfüggeszti.

Kir. Kúria 157/1908. A keresetindítás megszakítja ugyan az elévülés folyamatát, a megindított per abbanhagyásának időpontjával azonban az elévülés folyamata újból kezdetét veszti. — (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

202. Magának a biztosítási szerződésnek érvénytelenítése iránti kereseti jog mint nem a biztosítási szerződésből eredő, az általános magánjogi elévülés alá esik.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 78.083/1908. Felperest keresetével elutasítja. A budapesti kir. ítéltábla 258/1909. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elévülés okából elutasíthatónak nem találja.

Indokok: Felperes keresete arra irányul, hogy a biztosítási szerződés eredeti érvénytelenség okából hatálytalaníttassék, és hogy alperes a felvett díjak megtérítésére köteleztessék.

Felperes igényét tehát nem a biztosítási szerződésből származtatja és így az elévülés kérdésénél nem a K. T. 487. §-ának, hanem az általános magánjogi szabályoknak az elévülésre vonatkozó intézkedései az irányadók.

A magyar kir. Kúria 795/1909. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. Kúria a másodbíróság ítéletének egyedül fellebbezhető azt a rendelkezését, amely szerint a felperest keresetével — elévülés okából — elutasíthatónak nem találta, helybenhagyja megfelelő indokolása alapján annyival inkább, mert a K. T. 487. §-ának rendelkezése csupán azoknak az igényeknek az elévülési határidejét állapítja meg, amelyek az érvényesen fennálló biztosítási szerződésből származtatnak, magának a biztosítási szerződésnek érvénytelenítése iránti kereseti jog azonban ilyen igénynek nem tekinthető.

203. Az elévülés idejének kezdete.

Kir. Kúria 858/1909. Az elévülési idő tűzkar esetében meg nem kezdődhetik addig, amíg a biztosított az ártatlansági bizonyítványt meg nem kaphatta. (Jogállam, 1911. évi 3. füzet.)

204. Elévülés kötvénykiállításnál.

Kir. Kúria 474/1910. A biztosítónak kötvénykiállítási kötelezettsége egy év alatt el nem évül. — (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

205. Az a körülmény, hogy a biztosított Amerikában volt, a rendelkező és cselekvési képességben nem gátolta, az egy éven túl indított kereseti igény tehát elévült.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 133.816/1909. Felperest keresetével elutasítja. A budapesti kir. ítéltábla 4383/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A K. T. 487. §-a értelmében a biztosítási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna.

A szóbanforgó esetben az A) alatt csatolt biztosítási szerződés tartalma szerint, a biztosítási összeg 1903. évi április hó 12-ik napján vált volna esedé-

kessé, ez időponttól kezdve kellett volna felperesnek a biztosítási feltételek 14. §-ában felsorolt okiratokat alperesnek bemutatni és amennyiben alperes a fizetést megtagadja, a keresetet egy éven belül megindítani.

Mint hogy felperes keresetét csupán 1909. évi március hó 2-ik napján, vagyis egy éven túl tette folyamatba, arra nézve pedig semmi adatot sem szolgáltatott, hogy a kereset indítása, illetve a kereset indításához szükséges adatok beszerzésében erőhatalom, vagy véletlen baleset által gátolva volt. Az a felhozott tény ugyanis, hogy Amerikába költözött, ilyenek nem tekinthető, mert az rendelkező és cselekvési képességében őt nem gátolhatta, nyilvánvaló, hogy felperesnek a biztosítási szerződésből eredő igénye elévült akkor is, ha a biztosítási szerződés időközben hatályát nem is veszítette. Ezek szerint, mint hogy felperesnek a biztosítási szerződésből eredő igénye elévült, a többi kifogások elbírálása szükségtelenné vált.

A magyar kir. Kúria 868/1911. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

206. Mentési költség megtérítésére irányuló igény a biztosítási szerződésből ered, az egy év után folyamatba tett kereset tehát elévült.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1909. D. 512. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítéltábla 1910. G. 27. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Felperes annak a kárnak megtérítését követeli, mely azáltal merült fel, hogy az alperesnél biztosított hajójának mentése alkalmával a mentőhajó megsérült. Utóbbi is a felperes tulajdona.

A biztosított a K. T. 476. §-a értelmében köteles a kár enyhítéséről tőle kitelhetőleg gondoskodni, tehát a felperes a biztosított hajó mentése által a biztosítási ügyletből folyó kötelezettségének tett eleget.

E kötelezettség teljesítése folytán szenvedett kárának megtérítése iránti igény tehát ugyancsak a biztosítási jogviszonyból folyik.

Más alapon a dolog tulajdonosa a saját vagyonának megmentése körül felmerült költség, vagy egyéb vagyoni hátrány megtérítését nem is követelhetné oly személytől, aki a veszélyes helyzetet jogellenes cselekménye vagy mulasztása által elő nem idézte.

A kereseti igény elévülése tekintetében tehát a K. T. 487. §-ának rendelkezése irányadó.

Az elévülés ugyan nem kezdődik míg a szerződő felek közt egyezségi tárgyalások folynak, elszámolási szerződésre alapított igényre pedig nem a K. T. 487. §-ában megállapított egy év, hanem az általános magánjogi 32 évi elévülés alkalmazandó.

Az azonban az irányadó tényállás szerint a felek közt a tárgyalások az 1903. évi május hó 8. napján megszakadtak, a felperes pedig keresetét több évvel azután, az 1907. évi december hó 3. napján adta be, elévült.

207. Felperes tévedésből fizetett kárt a biztosítottnak, mert közöttük a szerződés nem volt érvényben és ez a felperesi igény már elévült. Alperestől ugyanazt az összeget azon a címen, hogy az alperes a biztosítottal szemben szabadult: nem igényelheti.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1909. D. 1110. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi. A budapesti kir. ítéltábla 1911. G. 53. A felülvizsgálati kérelemnek helyet ad, a megtámadott ítéletet megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A fellebbezési bíróság azon az alapon kötelezte az alperes biz-

tosító társaságot a kereseti összeg megfizetésére, mert azáltal, hogy felperes a biztosítottnak kárát tévedésből megtérítette, noha a felperes és a biztosított közt a biztosítási szerződés hatályban nem volt, alperes társaság, mellyel szemben a biztosítási ügylet az esemény bekövetkezésekor érvényben volt, a kártalanítási kötelezettség alól szabadult.

A fellebbezési bíróság a megbízás nélküli ügyvitelre vonatkozó jogszabályokat alkalmazta a peres kérdésre.

Jogi álláspontja azonban téves:

mert valamely fizetés teljesítése ha abból harmadik személyre vagyoni előny származik is, csak akkor esik a megbízás nélküli ügyvitel jogi fogalma alá, ha a fizető fél tudva, a harmadik személy helyett annak érdekében teljesíti a fizetést.

Felperes azonban — a tényállás szerint — nem az alperes helyett és érdekében, hanem abban a feltevésben fizetett, hogy a kockázat őt terheli, tehát a saját vélt kötelezettségének kívánt a fizetés által eleget tenni.

A megbízás nélküli ügyvitel elvei alapján tehát alperes a kereseti összeg megtérítésére nem kötelezhető.

Tartozatlan fizetés jogcímén pedig a felperes csak a biztosított ellen léphetett volna fel, kinek részére a fizetést teljesítette, s ha igényét a biztosítottal szemben a K. T. 487. §-ában megszabott elévülési határidő alatt nem érvényesítette, mulasztásának következményei csak őt terheltek s nem igényelheti, hogy vele jogviszonyban nem álló harmadik személy álljon helyt a követelésért, melyet a biztosítottal szemben a felperes saját mulasztása miatt nem érvényesíthet.

De jogtalan gazdagodás címén sincs felperesnek alperessel szemben jogos követelése:

mert felperes tévedése, és mulasztása folytán az a helyzet állott elő, hogy alperes marasztalás esetén, a biztosítottal szemben jogai érvényesítésétől a K. T. 487. §-a értelmében el volna zárva, viszont a felperesre előny származnék abból, hogy nem fordult igényével a biztosított ellen, tehát utóbbi a felperes igényével szemben esetleg felhozható kifogásait nem érvényesíthette. Saját mulasztásából pedig senki előnyt nem meríthet.

208. Az elévülés csak akkor veszi kezdetét, amidőn a biztosított minden kétséget kizáróan értesül arról, hogy a biztosító a biztosítási összeg kifizetését megtagadta.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 69,836/1910. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Alperesnek azt a kifogását, hogy a felperesnek a kereseti joga elévült, figyelmen kívül kellett hagyni, mert tekintve azt, hogy a keresettel érvényesített biztosítási összeg kifizetése tekintetében felek között folyt levélváltásokból — melyek a kereset elévülését megszakították — felperes minden kétséget kizáróan csak az E) alatti 1909. április 5-ikén kelt levél alapján szerzett tudomást arról, hogy alperes a biztosítási összeg kifizetését megtagadta, ennek kézhez vételétől pedig a kereset beadásáig (1909. július 11.) a K. T. 487. §-ában meghatározott egy évi elévülési idő el nem telt és így a kereseti jog elévültnek nem tekinthető.

209. Habár a perújítás egy év eltelte után adatott be — az igény mégsem évült el.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1911. D. 1452. A perújítási kérelemnek helyt ad. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi,

Indokok: Az 1881: LIX. t.-c. 69. § 2-dik pontja szerint perújításnak van helye az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 10 év alatt, ha a pervesztes fél lényegileg a per tárgyára vonatkozó olyan új bizonyítékot hoz fel, melyet az alapperben nem használt. A felperesnek eskü alatti kihallgatása és részben bizonyos körülményekre, nevezetesen a megtévesztésre, P. Demeternek a kihallgatása ilyen új bizonyíték lévén, a perújításnak helyt adni kellett. E részben tehát a kir. törvényszék az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta.

Az ügy érdmében nem volt vitás a peres felek között, hogy a felperes 1905. évi február 27-én a 3.077,025. számú kötvénnyel a mikeszászi belső házaz telkét, házát, egyéb épületeit, gazdasági eszközeit, takarmányait stb. tűzkár ellen biztosította és 1906. augusztus 2-án tűzkárt szenvedett, amely alkalommal a biztosított tárgyai elégték, az sem volt vitás, hogy az alperes a kárt a saját becslője útján megbecsülte, erről az 1/f. alatti kiállította, azt a felperes a kézjegyével ellátta, hogy utóbb 1906. szeptember 23-án a felperes a 2/f. alatti is kézjegyével ellátta és az ezen okiratokban feltüntetett 454 koronát a felperes kézhez vette.

A csatolt 1906. Sp. XIV. 2229. számú alapperbeli iratokból megállapítja a kir. törvényszék, hogy a felperes azon az alapon, mert a kézhez vett kárösszeg tekintetében megtévesztetett, amennyiben abban a hiedelemben volt, hogy a kár összege 454 forint, holott ő csupán 454 koronát kapott, az alperes ellen további 548 korona kár kifizetésé iránt keresetet indított, keresetével azonban jogérvényesen elutasított.

Nem volt vitás a peres felek között az sem, hogy az ugyancsak Mikeszászi lakó M. Alb ugyanakkor, mint a felperes és hasonló körülmények közt tűzkárt szenvedett és mindenben azonos körülmények közt az alperes ellen keresetet indított, amely perben az alperes jogerősen köteleztetett.

Az alapperben a harmadbíróság 1908. évi október hó 8-ik napján hirdette ki az ítéletét, a felperes pedig perújítással 1910. aug. 29-én élt.

A K. T. 487. §-a alapján az alperes azt vitatta, hogy a felperes igénye elévült, elsősorban tehát ezzel a elévülési kifogással kellett foglalkozni.

Az általános jogelvek szerint az elévülés a jogi igény érvényesíthetőségének határozott időtartamra való korlátozásában áll és általában az adósnak és közvetve a közérdek védelmére szolgál.

Az adósnak a védekezése az ellene érvényesített követeléssel szemben annál nehezebb, mennél régiebb a követelés eredete, a közérdek szempontjából pedig azért vált szükségessé az elévülés intézményének a meghonosítása, hogy bizonytalan követelésekkel ne lehessen a jogéletet megzavarni.

Akkor tehát, midőn a K. T. a 487. §-ban a biztosítási szerződésből eredő igények érvényesítését egy esztendőben állapította meg, nyilván a kereskedelem gyors forgalmára s azokra az esetleges nehézségekre gondolt, amelyek valamely biztosítási szerződésből eredő kár megállapítása körül felmerülhetnek, ha az érvényesíthetőség határideje az egy évnél hosszabb időben állapíttatnék meg.

A fennforgó peres esetben a felperes a keresetét még 1906. november 22-én megindította; mindössze alig három hónap telt el a tüzeset után és így az alperes tudta, ismerte a felperes igényeit, az alapperben védekezett is, tehát azokat az általános okokat, amelyek általában az elévülés intézményét létesítették, az újított perben fel nem hozhatja.

A perújítás a jogerős ítélet ellen az alapperben fel nem hozott új bizonyítékok alapján megengedett renkvívüli jogorvoslat lévén: kétségtelen, hogy annak kérelmezésére, megengedésére és fennforgására vonatkozóan a perjogi szabályok az irányadók. Ebből pedig következik, hogy az 1881: LIX. t.-c. 69. § 2. pontja

alapján a pervesztes fél, ha lényegileg a pertárgyára vonatkozóan olyan új bizonyítékot hoz fel, amelyet az alapperben nem használt, az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 10 év alatt élhet perújítással.

A felperes az alapperben pervesztes lett, lényegileg a pertárgyára vonatkozó új bizonyítékot hozott fel, melyet az alapperben nem használt, 10 éven belül kérelmezte a perújítást: ezeknél fogva a szükséges összes előfeltételek fenn forogván, kérelme törvénynél fogva teljesítendő volt.

Abból, hogy a perújítás egy megengedett perorvoslat, abból, hogy a peres felek perbeli álláspontja az újítás folytán sem szenved változást, abból, hogy a perújítás az alapperbeli kereseti kérelmen túl nem terjedhet, kétségtelenül következik, hogy ugyanazon kereseti igény a döntés tárgya, amely az alapperben a döntés tárgya volt és így a kir. törvényszék arra a meggyőződésre jutott, hogy az alperes a K. T. 487. §-ra alapított kifogást sikerrel fel nem hozhatja.

Mindezeknél fogva az elévülési kifogást a kir. törvényszék elvetette. Az ügy érdemében stb.

(Lásd 481. §-nál közölt 1907. D. 851. számú azonos határozatot, mely az ügy érdemére vonatkozik.)

210. Elévülés, ha a kártérítési összeg bírói letétbe helyeztetett.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 59.118/1911.

Habár a biztosító az általa felajánlott kártérítési összeget önként tette bírói letétbe, a biztosított igénye mégis elévült, mert a keresetét a letétbe helyezés időpontjától számítva jóval 1 év eltelte után adta be.

211. Az elévülés ideje nem a baleset történének idejével veszi kezdetét, hanem akkor, amidőn az érvényesíteni kívánt igény ténybeli alapja kialakult.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 85.902/1912. Budapesti kir. ítélőtábla 35/1913.

A baleset 1908. július 7-én történt, a kereset pedig 1909. szeptember 2-án, tehát egy éven túl adatott be, de elévülés még sem forog fenn, mert annak az ideje azon időponttól számítandó, amikor az igény érvényesíthetővé vált. A teljes munkaképtelenségre alapított igény pedig csak akkor válik érvényesíthetővé, amikor a sérülés következményei végleg kialakultak. Azt alperes nem is állította, hogy felperes sérülésének következményei a kereset beadását megelőző egy évnél előbb már végleg kialakultak és megállapíthatók voltak. Egyébiránt ezt alperesnek F) alatti levele határozottan meg is cáfolja, mert eszerint felperes gyógykezelése még 1909. január 29-én sem nyert befejezést.

212. A biztosított dolog tulajdonában beállott változás. Elévülés.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1912. D. 2203. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosítási szerződésből eredő igények a K. T. 487. §-a szerint egy esztendő alatt évülnek el azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna, Annak az eldöntése tehát, hogy a kereseti igény elévült-e vagy nem, függött attól, hogy a felperes azt mely napon érvényesíthette, az pedig viszont attól, hogy a biztosítási szerződés meddig volt érvényben?

A peres felek egyetértettek abban, hogy a biztosítási díjak mindig július hó 9-től, július hó 9-éig fizetettek és az sem volt vitás, hogy a NB. alatti keltekor 1911. évi július hó 9-éig a díjak ki voltak fizetve. Az is vitán kívül állott, hogy az alperes a felpereshez 1911. évi március hó 22-én a NB. alatti levelet intézte, amely szerint tudomásul venni kérte, hogy már február hó 1-én

az üzletét átruházta és amelyben a maga részéről a biztosítási szerződés megszüntetését és a már kifizetett díjakból 78 korona 64 fillér visszatérítését igényelte.

Az alperesi üzlet tulajdonában beállott ez a változás a K. T. 484. §-a általános rendelkezése szerint is magát a szerződést meg nem szünteti, hanem az minden jogokkal és kötelezettségekkel az új tulajdonosra megy át; azonban ugyanez a törvényhely feljogosítja a szerződő feleket arra is, hogy a K. T. 484. §-a általános rendelkezésétől eltérően is megállapodhassanak. Irányadó tehát a szerződő feleknél a biztosítási szerződés volt, amely szerint a peres felek e részben abban állapodtak meg, hogy a tulajdonátruházás esetén a biztosító felperes tetszésétől függ a szerződés megszüntetése vagy fenntartása.

Nem volt vitás a peres felek között, hogy az alperes a felperessel az új tulajdonos nevét nem közölte és hogy a felperes a NB. alatti levélre nem válaszolt. Ebből tehát következik, hogy a felperesnek nem is állott módjában a kötvényfeltétel szerinti jogához képest a szerződést az új tulajdonosra átruházni, de az általános jogelvek szerint következik az is, hogy a szerződés a NB. alatti egyoldalú alperesi kijelentéssel meg nem szűnt, mert az ilyen jogügyletek érvényének a megszűnése csak kölcsönös akaratmegegyezés eredménye lehet; már pedig kétségtelen, hogy a felperes mint a jogügylet másik tényezője, ilyen akaratnyilvánítást nem tett.

Ezek alapján tehát megállapítja a kir. törvényszék tényként, hogy a szerződés 1911. évi július hó 9-éig érvényben volt, amiből önként következik, hogy a felperes a kereseti igényét 1911. évi július hó 9-ike után volt jogosítva érvényesíteni és minthogy ezen érvényesíthetési időponttól számítva egy éven belül érvényesítetett, következik az is, hogy igénye el nem évült.

Lásd 486. §-nál 1907. D. 391.

488. §. Tűzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok úgy egészben, mint egyes részeikben biztosíthatók.

A tűzkár elleni biztosítás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában az alépitményekre (pincékre, kutakra és egyéb földalatti részekre) ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek, világosan kijelölendő. A biztosítás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bír foganattal.

Terv. ind. 237. l. A fennálló gyakorlatnak teljesen megfelel a 488. c. második bekezdésében felállított azon praesumptió, mely szerint az alépitmények világos kikötés hiányában biztosítottak nem tekintetnek; a most érintett tárgyak ugyanis a rendszerinti tűzveszélynek kitéve nincsenek, miért is a szerződésnek nem lehetne általában oly értelmet tulajdonítani, hogy a biztosító e tárgynak kártalanítását is elvállalta. Miután a veszély minősége és nagysága sok esetben a hely vagy a helyiségtől van feltételezve; szükséges volt kimondani, miszerint ingóságok biztosításánál a hely és helyiség, ahol azok léteznek, világosan kitűntessék. A biztosítóról jogosan nem tehető fel, hogy az a veszélyt tekintet nélkül a helyre kívánta elvállalni; miért is a 488. c. végpontja határozottan kijelenti, hogy a biztosítás csak a kijelölt helyre nézve bír foganattal. Ez intézkedés nélkül jogában állana a biztosítottak a szerződést egyoldalúlag

megváltoztatni, s a biztosítóra oly veszélyt hárítana, melyre nézve ez a rizikót, vagy egyáltalán nem, vagy más feltételek mellett vállalta volna el.

Ért. jkv. 428—429. I. Elvben helyesnek találtatott a második kikezdésben „stb.“ helyett „és egyéb földalatti részére“ tétetett, mint mely kifejezés az értelemnek megfelelően a kikezdést kiegészíti. Ezen cikk után új cikkül az előadó a következőt ajánl: „Tűzkár ellen oly árúkészletek is biztosíthatók, melyeknek mennyisége koronként változik; ez esetben azonban a koronként változó mennyiség könyvek által igazolandó“. Ily koronként változó mennyiségek biztosításánál teljes értéknek a körülmények szerint elhelyezhető legnagyobb mennyiség értéke tekintendő. Az indítványozott cikkekre mindenekelőtt az „árúkészletek“ kifejezése ellen tétetett kifogás és „dolgoz“ által mondatott helyettesítendőnek és pedig azért, mert sok esetben a dolgok összessége és nem egyes dolgok biztosíthatnak, amelyekre ugyanazon szabályok alkalmazandók, mint a jelen cikke által javasoltak. Ez indítvány mindazáltal nem talált visszhangra. Az előbbi cikk ugyanis határozottan kijelenti, hogy ingó dolgok biztosíthatók s ezekre nézve, ha mindjárt dolgok összességében történik is a biztosítás, külön intézkedés nem szükséges, de szükséges azon az üzleti világban nagyon is gyakran előforduló viszonyt szabályozni, melynél változó árúkészletek biztosíthatnak. Kifogás tétetett továbbá az első kikezdés azon határozománya ellen, mely a változó mennyiségnek könyvek általi igazolását követeli; amennyiben felhozott, hogy legtöbb esetben tűzvész alkalmával az ily könyvek is elvesznek, de azonkívül azon nehézségekre is történt utalás, melyek nyílt üzleteknél előfordulnak, hol tényleg a fogyó árúkészlet könyvek által minden pillanatban nem igazolható, ezzel szemközt ugyan felemlített, hogy jelenleg tényleg a biztosítók ily könyvelést követelnek, csak hogy legtöbb esetben bizván a biztosított jóhiszeműségében, e követelések teljesítésére nem nagy súlyt fektetnek.

Habár kétséget sem szenved, hogy főképp raktározott árúkészleteknél könyvek vezetése kívánatos, de tekintettel azon gyakorlati nehézségekre, melynél a könyvek általi igazolás számos üzletnél találkozik, e szók „könyvek által“ elhagyattak és általában csak a mennyiségnek igazolása tartatott szükségesnek.

A második kikezdésben „a körülmények szerint“ szók helyett javaslatba hozott „az illető üzlet vagy raktár természete szerint“ szók felvétele, mivel különben nagyon is tág értelmű és ép ennél fogva a cikk jelentőségének meg nem felelő lenne a kifejezés.

Miután mindazáltal az érték megállapítása általában szükségesnek nem találtatott, e kikezdés egészen elhagyatott.

213. Az ajánlatban felsorolt ingók biztosítottaknak tekintendők.

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 879. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Bpesti kir. ítélőtábla 1903. II. G. 62. Alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A panasz alaptalan. Mert a fellebbezési bíróság kötelező bizonyítási vagy eljárási szabályt meg nem sértett, a bizonyítékot szabadon mérlegelheti és ténybeli meggyőződését a pernek egész anyagából, ennek szorgos méltatása mellett belátásához képest állapíthatja meg, csak azokat az okokat tartozik ítéletében tüzetesen előadni, amelyek meggyőződését előidézték, ennek a kötelezettségének pedig a fellebbezési bíróság eleget tett, eszerint tehát e ténymegállapítás sikerrel meg nem támadható.

Minthogy pedig a fellebbezési bíróság tényként megállapította, hogy elsőrendű felperes a padlást, ahol a bútörök egy része elégett, a biztosítandó bútör-

raktár, illetve üzlethelyiség alkotórészeként jelölte meg, és hogy ily értelemben állítatott ki a biztosítási ajánlat és jött létre a szerződés, helyes a fellebbezési bíróságnak az a jogi döntése, hogy alperest a biztosítás tárgyát képezett bútörök elégeése folytán előállott és mennyiségére nem vitás kárösszegnek, kamatának, a perbeli, úgy a fellebbezési költségnek a fizetésére kötelezte.

214. Ha a biztosított tárgyak hasznobérelt területen égtek el.

Kir. Kúria 208/1904. A biztosítás elvállalására mi befolyással sem lehetvén az a körülmény, hogy a terület, amelyen a biztosított termények léteznek, a biztosított tulajdonát képezi-e, vagy pedig általa csupán hasznobér vagy más jogcímen használtatik; a biztosító azon kifogása, hogy az elégett termények nem a biztosított tulajdonát képező, hanem hasznobérben bírt területen égtek el, ez okból és a fennforgó esetben még azért sem vétetett figyelembe, mert nem is volt kikötve, hogy azon földek és telkek, amelyeken a biztosított termények léteznek, a biztosított tulajdonát képezzék.

215. A bevallás szerint az elégeés helye is a biztosított tulajdona.

Kir. Kúria 734/905. A kir. tábla ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Nem vitás a perben, hogy az A) alatti biztosítási szerződés alapjául szolgált 2. % a bevallási ívben a biztosított cséplőgép és a 25 zsák egyik helyéül kijelölt M. község és az ezen község határához tartozó úgynevezett „G“ tag, amelynek területén a biztosított cséplőgép és zsákok a 3. % a kárfelvételi jegyzőkönyv szerint elégték, egymással tőzsomszédságban állanak; az sem vitás, hogy a G. tagnak azon része, ahol a tűz pusztított, felperes tulajdonát képezi. Ily körülmények mellett és tekintettel arra, hogy alperes beismerte, sőt maga is előadta, hogy a biztosított fenti tárgyak M.-ről a biztosított félnek a G. tagban levő birtokára vitetett át, azt pedig alperes nem is állította, hogy a gép nem a szabadban, hanem valamely zárt helyen dolgozott volna: a biztosított tárgyak az elégeés helyén is biztosítottaknak lévén tekintendők, alperesnek a kereskedelmi törvény 488. §-ára fektetett kifogását mindét elsőbíróság helyesen vetette el. A kir. tábla ítélete tehát a kereskedelmi törvény 488. §-ára alapított kifogás kérdésében ezen oknál fogva hagyatott helyben.

216. Csak a kijelölt hely az, amelyre a biztosítás foganattal bír, következésképp a más községben elégett cséplőkészlet elégeésével felmerült kárt a biztosító megtéríteni nem tartozik

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1906. D. 456. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Bpesti kir. ítélőtábla 1906. II. G. 159. Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A C) alatti biztosítási kötvény Somogy megye B. községnek 152. számú házát jelöli meg azon hely gyanánt, hol a biztosított cséplőkészlet létezik; következőleg a K. T. 488. § utolsó bekezdése értelmében B. községnek 152. számú háza lévén az a hely, melyre nézve a biztosítás foganattal bír, alperes azt a kárt, mely a cséplőgépet más helyen, t. i. Sz. községben ért, megtéríteni nem tartozik.

Nincs jelentősége felperes abbéli érvelésének sem, hogy a cséplőgépnek Sz. községben a nyílt mezőn való hagyása a kockázatot nem fokozta, mert a K. T. 488. § harmadik bekezdésének alkalmazása független attól, hogy a biztosítás kijelölt helyén kívül lévő azon a helyen, hová a biztosított tárgy átvitetik, a károsodás veszélye nagyobb-e, vagy nem.

217. Az olyan megállapodásnál, mely szerint a biztosított cséplőgép az ajánlatban megjelölt helyről más helyre is szállítható, elég ha a biztosított a történet ilyen változást bejelenti.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1907. D. 699. Az elsőbíróság marasztaló ítéletét helybenhagyja. Bpesti kir. ítélőtábla 1907. I. G. 694. Alperest felülvizsgálatai kérelmével elutasítja.

Indokok: Az ítéleti tényállás szerint a biztosítási ügylet az ajánlatot átvevő ügynökökkel közölt s ennek bejelentése folytán a biztosító társaság részéről tudomásul vett oly kikötés mellett jött létre, hogy felperes a biztosított cséplőgépet az ajánlatban megjelölt helyről előleges bejelentés mellett más helyre is szállíthatja.

Ez a megállapodás — mint a K. T. rendelkezése által ki nem zárt külön megegyezés — az általános kötvényfeltételek eltérő intézkedésével szemben is érvényes és azt jelenti, hogy a biztosítás nemcsak az ajánlatban megjelölt helyre, hanem helyváltozás esetében a bejelentendő más helyre is kiterjed s minthogy ily kikötés mellett a biztosítás érvényessége nem függ a biztosító jóváhagyásától, hanem csak a helyváltozás bejelentésétől, az általános kötvényfeltételek 7. §-ának az az intézkedése, mely a biztosított tárgy áthelyezése esetében a biztosítás fenntartását a biztosító társaság írásbeli beleegyezésétől teszi függővé, a peres esetre ki nem terjed, következésképp a K. T. 488. és a kötvényfeltételek 7. §-ára alapított támadások sem vezethettek sikerre.

A helyváltozás bejelentését illetőleg a fellebbezési bíróság tényként megállapította, hogy felperes a gépnek F. községből K. községbe szállítását F. Sámuel ügynökkel szóval, ez pedig az alperes nagyváradi főügynökségének írásban, előzetesen tudomására hozta.

Az a kérdés, hogy a neheztelt főügynökség ily bejelentés tudomásulvételével fel volt-e hatalmazva, s hogyha erre felhatalmazva nem volt, közölte-e a bejelentést alperes igazgatóságával. Mert a 2. §. alatt csatolt ajánlat „jegyzetek” feliratú szövege szerint, mely mint az ajánlattevőhöz intézett figyelmeztetés kétségkívül a biztosító társaság nyilatkozatának tekintendő, az ajánlat felvételénél közvetítőként eljáró F. S. ügynök az alperes részéről a biztosítottól bevallásainak átvételére és továbbítására fel volt jogosítva s minthogy a biztosított tárgy helyváltozásának bejelentése lényegileg nem egyéb mint a bevallás kiegészítése, ennél fogva felperes bejelentési kötelezettségének már az által megfelelt, hogy a gép elszállítását F. S.-nek, alperes megbízottjának bejelentette.

Nem tesz különbséget, hogy felperes nem közölte bejelentésében, vajjon a biztosított tárgy áthelyezése folytán oly helyzetbe kerül-e, melyben a tűzveszélyesség, tehát a kockázat fokozódik. Mert az ítéleti tényállás szerint alperes a bejelentés után az iránt a biztosított felpereshez kérdést nem intézett és felperes a gépet különben is csak a közeledő vihar elől, ideiglenesen helyezte el a zsupfedelű épületben, ez a pillanatnyi szükség által indokolt áthelyezés pedig nem tekinthető oly változásnak, melyet a biztosítottnak bejelenteni köteleességében és módjában állt volna, mihez képest a K. T. 490. §-ára alapított támadás sem járhatott eredménnyel.

218. A biztosítás terjedelme.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 93.887/1908. A lakásberendezés biztosítása esetén a padláson elhelyezett ingókra a biztosítás rendszerint kiterjed.

219. Az átalánybiztosítás rendszerint minden vagyontárgyat felölel.

A budapesti kir. kereskedelmi- és váltótörvényszék 1910. D. 1201. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az ajánlat és a kötvény tartalmából megállapítható, hogy a felperes átalánybiztosítást kötött, minthogy pedig az ilyen természetű biztosítások rendszerint az összes ingó és ingatlan vagyont szokták felölelni: kimondatott, hogy a leégett ház is biztosítva volt.

489. §. Tűzkár ellen oly árúkészletek is biztosíthatók, melyeknek mennyisége koronként változik. Ez esetben azonban a koronként változó mennyiség igazolandó.

Lásd 488. § indokait.

490. §. Ha a biztosított épületben vagy annak rendeltetésében oly változás történik, mely által a tűzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztosítás megszűnik, ha a biztosító a változásról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fenntartja.

Amennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett biztosítási díjnak, a még le nem járt időre eső része, a biztosítottnak visszaadatik.

Terv. ind. 238. I. A tevezet 490. c. teljesen sem a code de Hollande, sem a porosz javaslat intézkedéseivel nem csatlakozhatott; különösen nem fogadhatta el a code de Hollande azon intézkedését, mely szerint az épület rendeltetésében történt változás a biztosítási szerződés megszüntét vonja maga után; ez intézkedés, mely a biztosítási ügylet által nem tételeztetik fel, a fennálló gyakorlattal teljesen ellenkezik és sok esetben nagyobb hátránnyal járhatna a biztosítóra, mint a biztosítottra nézve, kinek alkalmas mód nyujtának arra, hogy egy szerinte terhes biztosítási szerződéstől olcsó szerrel megszabadulhasson; a tervezet tehát e részben helyesen csak odáig mehetett, hogy a szerződés fenntartását vagy fenntartását a biztosítónak hagyja fenn. De nem csatlakozott a tervezet egészen a porosz javaslathoz sem, mely egyrészt a történet változás bejelentésére semmi határidőt meg nem állapít, másrésztől nem határozza meg, hogy a biztosító mennyi idő alatt köteles a történet bejelentésre nyilatkozni s hogy e nyilatkozat elmulasztása mily jogkövetkezményekkel jár. E tekintetben a tervezet, míg egyrésztől a bejelentésre három napot tűz ki, másrésztől a viszonyosságnak megfelelőleg a biztosítónak is 3 napot ad a nyilatkozatra, egyúttal a biztosító praesumálható szándékához képest a szerződést, a korábbi feltételek mellett fenntartottnak nyilvánítja, ha a nyilatkozat a kellő időben meg nem történt. Ez utóbbi intézkedés nélkül módjában állana a biztosítónak a rizikó folytatását bizonytalan időre elhalasztani, mi a biztosítási ügylet céljával teljesen ellenkeznék. Mi az épület rendeltetésében történt változásra áll, teljes mértékben alkalmazható az ingóságok áthelyezésére is, melyek csak addig

tekinthetők a szerződés szerint biztosítottaknak, míg a kijelölt helyről vagy helyiségből máshova át nem tételnek. Hogy a 490. cikkben érintett körülmények csak a biztosítót jogosítják fel a szerződés felbontására, e cikk szerkezete után kétséget nem szenvedhet. Arra nézve, hogy mit tartozik a biztosító a szerződés felbontása esetében a már befizetett díjból visszafizetni, a 486. c. határozatai szolgálnak irányadónak.

Ért. jkv. 430—432. lap. Az előadó a cikket a következő alakban ajánlja elfogadásra: „ha a biztosított épületben annak rendeltetésében vagy szomszédságában oly változás történik, mely a tűzveszélyt fokozza, vagy mely által a szerződés valamely lényeges feltétele, lényeges módosítást szenved; úgyisint ha a biztosított ingóságok más helyre, vagy más helyiségbe tételnek át, e körülmények a kedvezményezett által legfeljebb 3 nap alatt azon időtől számítva, amidőn e változás tudomására jutott, a biztosítónak bejelentendők. Ily esetben az utóbbtól függ a szerződést felbontani, vagy azt a korábbi, avagy módosított feltételek mellett továbbra is fenntartani. Ha a szerződést felbontja, vagy ha a kedvezményezett a módosított feltételeket el nem fogadja: a biztosítási díjnak a még hátralévő időre eső részlete a kedvezményezettnek visszaadandó. Ha a biztosító az értesítés vételétől számítandó 3 nap alatt nem nyilatkozik, a szerződés az eddigi feltételek mellett fenntartottnak vélelmeztetik.” E cikk egyrészről egészen feleslegesnek mondatott, mivel a 475. cikk értelme nemcsak a megkötéskor elhallgatott, vagy másképp bevallott körülményekre nézve, hanem analógia útján a szerződés egész tartama alatt nyer alkalmazást. Másrészről kifogás tétellett nem ugyan a cikk által kimondott elv, hanem annak egyes tételei ellen; jelesül a cikknek azon határozata, mely szerint a biztosítási szerződés továbbra is fenntartatnék bizonyos körülmények közt, ha a biztosított ingóságok más helyre vagy helyiségbe tételnek át, ellentétben állónak mondatott a 488. cikk azon már elfogadott határozatával, mely ingó dolgoknál a biztosítást csakis a kijelölt hely, vagy helyiségre nézve foganattal bírónak határozza; kifogás tétellett az ellen, hogy a biztosított az illető feljelentést csak akkor tartoznék tenni, ha a változás tudomására jutott, holott legtöbb esetben szándéka által létesül az, s így csak a tőle nem függő változásoknál állhatna a szöveg határozománya; kifogás tétellett a cikk azon intézkedése ellen, mely a díj arányos részének visszafizetését megengedi, ha a biztosított nem egyezik bele a megváltoztatott feltételekbe, miután így a biztosított tetszésétől függne saját cselekménye által a biztosításon fontos változást előidézni s így a szerződés módosítását következtenni s azután a megváltozott feltételekbe bele nem egyezni. Kifogás tétellett végül a cikk utolsó mondata ellen s a biztosító vállalatokra nézve három napi idő rövidnek találtatott, s legalább nyolc napi idő mondatott indokoltnak.

Miután azonban az értekezlet ezen cikk által a biztosításnak főelvét látja módosítva, amennyiben ugyanis a biztosító csak oly károokra vállalta el a kockázatot, melyek a szerződés kötésekor bevallottaknál nem nagyobbak és ezen kockázat nagyobb volta esetében a biztosítást általában nem, vagy nem ily feltételek mellett vállalta volna el, ennél fogva tehát minden a biztosítás tartama alatt létesült oly változást, mely a kockázat nagyobbodásával jár, már magában véve azon alapokat megváltoztatja, melyek mellett a szerződés létrejött s így a szerződés további fennállta, ha csak a biztosító a változások mellett is határozottan bele nem egyez, nem indokolható: az értekezlet a szövegben kifejezett elvet mellőzendőnek s helyette a porosz javaslat 352. cikkét felveendőnek találta, mely szerint ily lényeges változások folytán a szerződés megszűnik; megjegyeztetett egyébiránt, hogy az illető változások alatt

nemcsak mint a most említett javaslat cikke az épület rendeltetésében, hanem magában az épületben történők is értendők. Mivel pedig főképp hosszabb időre kötött biztosításoknál, ha a díj előre kifizettetett, épen nem méltányos, hogy a biztosított a szerződésnek ily módon történt megszűnése következtében a fizetett díjat teljesen elveszítse: e cikk azzal találtatott kiegészítendőnek, hogy ily esetben a biztosítási díjnak a még hátralévő időre eső részlete a biztosítottnak visszaadandó. A cikknek ily értelemben leendő szövegezése pedig a szövegező bizottságra hagyatott.

Lásd 486. §-nál közölt 1906. D. 398. 488. §-nál közölt 1907. D. 699.

220. *A biztosított jégverem bérbeadása. Megállapodás esetén a választott szakértők becslésének mindkét fél köteles magát alávetni.*

Kir. Kúria 67/1904. A biztosított jégveremnek a biztosítás tartama alatti bérbeadása a tűzveszélyt fokozó és a biztosítás elvállalására befolyással bíró változásnak nem tekinthető, e körülmény bejelentésének elmulasztása tehát a biztosítási szerződés fennállását nem érinti. — Kárbiztosítás esetén, ha a felek magukat a kárnak megállapítása tekintetében általuk választott szakértők határozatának alávetették, az ilyen bíróságon kívüli szakértői vélemény a kereskedelmi törvény 481. §-ánál fogva irányadó és kizárja a bírói szemle igénybevételét, ha csak nem igazoltatik, hogy a szakértők akár jobb tudomásuk ellenére, akár tévedésből, akár helytelen eljárás alapján becsülték fel a kárt.

221. *A biztosított ház lakatlansága nem tekinthető az épület rendeltetésében oly lényeges körülménynek, mely által a tűzveszély fokoztatik.*

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 263. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék a felek egyező előadása alapján tényül megállapítja, hogy a biztosított ház akkor, amikor az leégett, lakatlan volt.

A kir. törvényszék ebben a kérdésben az elsőbírósággal egyetértően a felperes álláspontjának megfelelőleg úgy döntött, hogy a lakatlanságot nem tekinti az épület rendeltetésében oly lényeges körülménynek, mely által a tűzveszély fokoztatik.

Mert ha áll is az, hogy a lakatlan ház az állandó felügyeletet nélkülözi, könnyebben gyújthatják fel, s nélkülözi az azonnali mentést; viszont azonban áll az is, hogyha valamely házban nem laknak, a háztartással járó tüzelést nem eszközölnék, vigyázatlanságból származható tűz nem keletkezhetik, ez által lényegesen kevesbednek azok az okok, melyekből a tűzveszély keletkezhetik.

Ezek az egymással szemben álló körülmények egymást teljesen ellensúlyozzák úgyannyira, hogy egymagában a lakatlanság a biztosítás elvállalása, illetőleg a tűzveszélyesség kérdésében objektív szempontból fontossággal nem bírhat.

222. *A 490. §-nak csak az ingatlanra vonatkozó biztosításnál van a biztosítás megszüntetésére hatálya.*

A tűz elleni biztosítás a tűz füstje által okozott kárra is kiterjed.
Kir. Kúria 1238/1906. A tűz elleni biztosítás a törvény szerint a tűz füstje által okozott kárra is kiterjed. A kereskedelmi törvény 490. §-a csak a biztosított épületben, vagy annak rendeltetésében beállott tűzveszélyt fokozó változásra alkalmazható, tehát csak az ingatlanra vonatkozó biztosításnál van a biztosítást

megszüntető hatálya a később beállott és a tűzveszélyt fokozó lényeges változásnak.

Jegyzet. Azonos határozat a 490. § értelmezésére 130/1904. Villámcsapás, ha lovakat sujt agyon, nem tűzkár. Oltás közben elveszett és ellopott tárgyakra is kiterjed a biztosítás.

Lásd a 479. §-nál közölt 564/1904., 1477/1906., 102.819/1910.

223. A biztosított épületből történt kiköltözés bejelentésének elmulasztása.

Budapesti kir. tábla 1909. G. 95. Az alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja, ellenben felperes felülvizsgálati kérelmének helyet ad.

Indokok: A megtámadott ítélet szerint alperes a fellebbezési tárgyaláson kifogásul felhozta, hogy felperes a kötvényfeltételek 9. §-a ellenére nem jelentette be azt, hogy a biztosított épületekből kiköltözvén, Amerikába távozott s az épületek felügyeletét másra bízta; a bejelentés elmulasztása pedig a biztosítás megszűnését vonja maga után.

A fellebbezési bíróság nem adott helyet a kifogásnak, s az alperes felülvizsgálati kérelmében megtámadott ez a döntése azért helyes: mert a K. T. 472. és 490. §-ainak egybevetett rendelkezései szerint érvényesen ki nem költözött, hogy a biztosítás oly változás bejelentésének elmulasztása miatt is megszűnik, amely változás a tűzveszélyt nem fokozza s a kockázat elvállalására befolyást nem gyakorol; már pedig alperes a felterjesztett iratok szerint nem védekezett oly irányban, sőt felülvizsgálati kérelmében sem panaszkodik, hogy felperes kiköltözése által a tűzveszély fokoztatott volna.

De az A) alatt csatolt kötvényben nincs is megjelölve, hogy a biztosított épület lakott vagy lakatlan, illetőleg, hogy az épületeket maga felperes lakja és használja, s a felterjesztett iratok szerint alperes nem állította, hogy az említett körülmények az ajánlatban megjelöltettek volna.

Ha pedig az ügylet megkötése alkalmával a biztosítónak nem hozatott tudomására, hogy ki lakik a biztosított házban? Ez a kérdés a biztosítás elvállalásánál nem is bírhatott jelentőséggel, tehát a beállott változás bejelentésének célja nem volt.

A K. T. 477. §-ának megsértése miatt emelt panasz is alaptalan azért: mert az irányadó tényállás szerint a tűz nem a felperes, hanem az ő távollétében a házba beköltözött anyósa és leánya gondatlansága miatt keletkezett és felperest a tudtán kívül harmadik személyek által elkövetett cselekmény miatt felelősség annál kevésbé terheli, mert tüzeset előidézői az által, hogy felperes megbízottjának beleegyezésével a házba beköltöztek, felperes megbízottjaivá nem váltak, tehát alperesnek a megbízási viszonyra vonatkozó érvelése téves.

A felperes megbízottját pedig a biztosítás szempontjából nem terheli gondatlanság amiatt, hogy a biztosított házat rendeltetésének megfelelő használatra másnak átengedte.

De a ház felügyeletével megbízott személy gondatlansága különben sem azonosítható a biztosított vétkességével és a K. T. 477. §-ának 2. bekezdésében meghatározott jogkövetkezményt nem vonhatja maga után: mert a biztosított tárgy megőrzése tekintetében a biztosított a köteles gondosságnak eleget tesz az által, ha alkalmas személyt bíz meg a felügyelettel, oly adat pedig nincs a perben, mely a felügyeletet gyakorló személyek megbízhatósága ellen kételyt támaszthatna.

Ezeknél fogva alperes panaszai minden irányban alaptalanok. Ellenben a felperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett adni.

A kamatkövetelést illetőleg azért, mert az A) alatti szerződés értelmében a biztosító fizetési kötelezettsége nincs a biztosított ártatlanságáról kiállított hatósági bizonyítvány bemutatásához kötve, hanem a kötvényfeltételek 15. §-a szerint a kárpótlási összeg a kárkiszámításnak az igazgatóság részéről történt elfogadása után 15 nap alatt fizetendő, s csak oly felekkel szemben, kik a kár keletkezése miatt bírói vizsgálat alatt állnak, szenved halasztást a kárösszeg kifizetése a bűnvádi eljárás befejezéséig.

Azonban a csatolt bűnvádi iratok szerint felperes ellen a bűnvádi eljárás folyamatba sem téteget, s minthogy alperes a kártalanítási igényt el nem ismervén, a kárbecslés helyességének vizsgálatába nem is bocsátkozott, a fizetés határideje nem számítható a kárfelszámítás elfogadásától, hanem attól az időponttól, amelyben az igazgatóság a kárösszeg elfogadása iránt határozhatott volna.

Erre pedig a 6. % a kárfelvétel napjától 1906. december 9-től számítva 4–5 nap elegendő volt, s így alperes fizetési kötelezettsége a keresetben jelzett napig, 1907. január 1-ig minden esetre beállott, tehát ettől az időponttól felperes jogosan követel a kártalanítási összeg után késedelmi kamatot.

491 §. A tűz elleni biztosítás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, tekintet nélkül a tűz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon nemei, melyekre a felek a biztosítást kiterjeszteni nem kívánják, a szerződésben világosan felsorolandók.

A közvetlen tűzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán, a biztosított tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik. Ez áll különösen akkor, ha a biztosított tárgyak oltás vagy mentés közben megsemmisülnek vagy megsérülnek.

Terv. ind. 239. I. Ami a 491. cikkben foglalt intézkedéseket illeti, azok nemcsak az idézett törvények határozatainak, hanem a fennálló gyakorlatnak is teljesen megfelelően, külön indokolást nem tesznek szükségessé.

Az értekezlet megjegyzés nélkül fogadta el.

Lásd 490. §-nál közölt 1238/1906., 479. §-nál közölt 564/1904., 1477/1906., 102.819/1910.

224. A kár kiegyenlítése után utólag felmerült kár.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 615. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A fellebbezési tárgyaláson alperes a kereseti követelés ellen azt a kifogást terjesztette elő, hogy felperest a tűzkárból eredő kárára nézve a csatolt nyugta szerint már kielégítette, a biztosítási szerződés felek között megszünt, abból már szerinte felperes jogokat többé nem érvényesíthet.

A kir. törvényszék a jelen per elbírálásánál a K. T. 491. §-ának ama rendelkezéséből indulva ki, hogy a tűz elleni biztosítás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, arra a meggyőződésre jutott, hogy alperes kártérítési kötelezettsége kiterjed arra a költözökodési költségre is, mely a tüzeset következtében állott elő.

Mert a *Cj* alatti hatósági bizonyítvány nem enged kétséget arra nézve, de különben a felek sem tették vitássá, hogy felperes kilakoltatása a tüzeset folytán megrongálódott ház, illetve lakhelyiségek életveszélyessé váltának következménye volt; miből pedig önként folyik, hogy a költözködéssel járó költség és bútorrongálások a tüzeset folytán állottak elő.

Azt az alperesi érvelést pedig, hogy a szerződés a 2. % alatti nyugtával igazolt fizetés folytán megszűnt s hogy abból folyólag felperes többé kártérítést követelni jogosítva nincs, a kir. törvényszék nem fogadta el azért:

mert jelen esetben oly kárról van szó, amely kár a liquidálás alkalmával még kellő gondosság mellett sem volt felfedezhető, amennyiben ez a kár csak a tüzesetet követő későbbi hatósági intézkedés következtében mutatkozott.

225. Mentés vagy oltás közben bekövetkezett minden kárért felel a biztosító.

Kir. Kúria 1061/1905. A kereskedelmi törvény 491. §-ának rendelkezése értelmében a tűzkár elleni biztosítás a tűzveszély által okozott minden kárra kiterjedvén, az ekként meghatározott kárnak fogalma alatt mindaz a károsodás értendő, mely a tűzveszélynek akár közvetlen, akár közvetett behatásának eredményeként jelentkezik és így a biztosító azért a károsodásért, amely a biztosított tárgyaknak a tűzveszélyből való megmentése, vagy oltás közben bekövetkezett megsemmisüléséből, elveszéséből vagy ellopásából származott, felelős.

492. §. A jégkár elleni biztosításnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkat terjed ki, a kötvénynek a 469. §-ban érintett adatokon kívül a biztosított földek dűlönként pontos leírását is kell tartalmaznia.

Terv. ind. 240. l. A tervezet 492. cikke eltérőleg a code de Hollande intézkedésétől, a szerződés essentialis feltételeként nem követeli, hogy az a biztosított földek művelési ágát is kitüntesse, hanem a felekre bízza annak meghatározását, hogy a törvényben kijelölt köteleken kívül, mit tartanak még külön kiemelőnek. Ha a tervezet a művelési ág kitüntetését, mint a szerződés essentialis részét jelölné ki, úgy a szerződést minden oly esetben semmisnek kellene deklarálni, amidőn benne e kötelek hiányzik, mi nyilván a felek intenciójával ellenkező szigorra vezetne. De eltér a tervezet a porosz javaslat 359. cikkétől is, amennyiben határozottan kijelenti, hogy a jégkár elleni biztosítás egyedül a jégverés által okozott kárra vonatkozik s nem involválja azon károk megtérítését, melyek egyéb természeti események által okoztatnak.

Ért. jkv. 433. l. A biztosított földek pontos leírása kifejezésének értelme iránt eltérő nézetek merültek fel; egyrésztől a földeknek mikénti művelése s mily terménnyel való bevetése hangsúlyoztatott; mivel azonban a termény megnevezése a biztosítási tárgy megnevezése által már magában véve mindenestre eszközöltetik és eziránt a 469. cikk kétséget nem engedő módon helyesen intézkedik; és mivel másrészt a jégkár elleni biztosításnál nagy súlyt kell fektetni arra, mily táblában, vagy tagban fekvő birtokrész értendő a biztosított föld alatt:

a szövegben említett kifejezés a fekvésre vonatkozólag mondott s ezen érteleme kifejezésére a szövegező-bizottság felkérte.

Szöbakerült még azon kérdés, vajjon a földeknek ily fel nem sorolása a szerződést érvénytelenné teszi-e vagy sem, s miután a jégkárbiztosításnál a

földek felsorolása a biztosításnak oly lényeges föltétele, mely nélkül a biztosított tárgy iránt a szerződő felek meg nem állapodhatnak, e körülménynek fel nem sorolása a szerződést érvénytelenítőnek találtatott s e részben a szöveg kifejezésének kétségbevonhatatlan módon való intézkedése helyesnek találtatott.

493. §. A szárazon, folyókon vagy belvizeken fuvarozott áruk biztosíthatók azon teljes értékben, mellyel a feladás helyén és idejekor bírnak. Ezen értékhez számíthatók a biztosítási díjon kívül a rakodási és fuvarozási költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek az árúnak a rendeltetés helyére beérkezéig felmerülhetnek.

Biztosítható azonfelül azon áremelkedés is, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reményelt áremelkedés a 470. § következményeinek terhe alatt a biztosítási kötvényben külön és számszerűleg kiteendő.

A biztosítás e neme kiterjed mindazon károokra, melyek a fuvarozott tárgyakban tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a gőzkazán szétrobbanása, vagy erőhatalom által okoztatnak. Kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztosítási szerződésben világosan kijelölvék.

Terv. ind. 241. l. A code de commerce általában csak a tengeri biztosításról intézkedik, a code de Hollande ellenben csakis a vitelezés veszélyeit tárgyzó biztosításokat foglalja a tengeri jog szabványai alá; a tervezetnek tehát e tekintetben, habár a code de Hollande intézkedéseit lényegileg magáévá teszi, a rendszert illetőleg már azért is a porosz javaslatához és a zürichi törvényhez kelle csatlakoznia, mert a tengeri biztosítást, az általános indokolásban kifejtett okokból, keretébe fel nem vehette. Mi a 493. cikkben foglalt egyes intézkedéseket illeti, melyek az érintett törvényektől részben eltérnek, azok következő megjegyzéseket tesznek szükségessé: 1. A vitelezés veszélyei ellen irányzott biztosításoknál az árúnak rendszerint nem bevásárlási értéke vétetik alapul azért, mert ezen érték sok esetben, különösen pedig gyári készítményeknél, melyeket maga a gyár biztosít, értelemmel sem bírna; mert továbbá az árúk értéke, mire azok vitelezés végett feladatnak, a felmerülő költségek folytán tetemesen növekszik; ugyanazért célszerűnek mutatkozott egyrésztől a biztosítás alapjául azon értéket kijelölni, mellyel az árúk a feladás idejekor bírnak, által természetesen nem a közönséges, hanem a kereskedelmi érték jeleztetik; másrésztől kijelenteni, hogy ez értékben a feladásig felmerülő költségek, sőt maga a biztosítási díj is beszámíthatók, mert úgy e költségek mint a biztosítási díj, az árúk értékét növeli, a biztosítottnak pedig érdekében fekszik magának a kártérítési igényt az árúk teljes kereskedelmi értékéig biztosítani. 2. A 493. cikk második bekezdése épúgy mint ez a biztosítás nemeinél történt, felsorolja azon veszélyeket, melyekre a biztosítás szóbanlevő neme kiterjed, egyúttal kijelentvén, miszerint kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztosítási szerződésben világosan kijelölvék. A tervezet e részben

nem csatlakozhatott ugyan egyik európai törvényhez sem, hanem alapul vette a kétségtelen gyakorlatot, melyet mindkét már többször érintett, a kereskedelmi törvénynek nemcsak ignorálni nem lehet, hanem ellenkezőleg érvényre kell emelnie már azért is, mert a kétségtelen gyakorlatban az érdekelt körök jobb nézete nyilvánul.

Ért. jkv. 437—438. I. A cikk ellen felhozott, hogy az az üzleti élet kívánalmaival és a tényleges gyakorlattal ellenkezik, amennyiben ugyanis a jelenlegi gyakorlat szerint, ha a kár útközben történik, a kártérítési összeg a feladás helyén való érték szerint számíttatik és hozzá nemcsak a feladásig felmerült költségek és biztosítási díj, hanem a szerencsétlenségig felmerült költségek is, jelesül a vitelbér, a vámdíj stb. is számíttatnak; ha pedig a kár a rendeltetési helyen történik, a kártérítési összeg a rendeltetési helyen mutatkozó érték szerint állapíttatik meg. Felhozott továbbá, hogy a feladás után felmerülő költségek is engedtessenek beszámíttatni a biztosítási értékbe, mivel ellenkezőleg mindazon esetekben, melyekben ily költségeknek biztosítása céloztatik, túlbiztosítás fordulna elő s a biztosítás a teljes értéken felül érvénytelennek tekintetnék, ez pedig az üzleti élet számos eseteiben kellemetlenségre adhatna okot. Felhozott végül, hogy a német kereskedelmi törvénykönyvnek a tengerészeti jogra vonatkozó könyve megengedi, hogy a vitelezésnél határozott kijelentés esetében a vitelbér s más az útközben felmerült költségek s azonkívül még a nyereség is biztosítható s így talán meg lehetne ezt engedni a szárazföldi s a folyóvizeken való vitelezésnél is.

Miután mindazáltal az értekezlet a jelen cikk határozmányait subsidiar természetűnek találta, s így határozott megállapodás mellett az útközben felmerülő költségek biztosítása is lehetséges, s maga a cikk határozata a vitelezési károk elleni biztosítás természetének megfelelően a cikket változtatlanul fogadta el.

Ért. jkv. 497. I. Indítványoztatott, hogy vétessék fel oly intézkedés, mely szerint a vitelezett áruknál a várandó eredmény (lucrum cessans) is biztosítható legyen. Indoklásául ez indítványnak felemlítetett, hogy mi által sem igazolható azon felfogás, mely vitelezett áruknál a várandó nyereség biztosítását túlbiztosításnak tekinti, minthogy ezen nyereséget teljes bizonyossággal lehet kimutatni, másrészt további gyakorlati akadály sem forog fenn, mivel a várandó nyereség bizonyos tételekben már előre megállapítható és ennélfogva a díj is bizonyos érték szerint fizetetik. Az értekezlet többsége oda nyilatkozván, hogy ugyancsak a várandó nyereség is biztosítható legyen, kétség merült fel aziránt, vajjon ezen nyereség alatt bizonyos már előre megállapított összeg, vagy csak azon érték legyen-e érthető, mellyel a tárgy az esemény bekövetkeztekor rendeltetési helyén bírt volna. Szavazás alkalmával a többség ez utóbbi álláspontot fogadta el. Míg továbbá egyrészt a kérdéses § abbeli intézkedése, miszerint a feladás idejekor meglévő érték biztosításánál a feladásig felmerülő költségek is az értékbe beszámíthatók, nem esett kifogás alá, másrészt határozatott, hogy azon esetben, ha a vitelezett áruk azon értékben lettek biztosítva, mellyel az esemény bekövetkeztekor a rendeltetési helyen bírtak volna, a biztosítónak jogában álljon a vitelezés költségeiből az esemény folytán megkímélt részt levonni. Ezekután a 493. § első kikezdése következőképp lett szövegezve: „a szárazon, folyókon, vagy belvizeken vitelezett áruk biztosíthatók azon teljes értékben, mellyel a feladás helyén és idejekor bírnak. Ezen értékhez számíthatók a biztosítási díjon kívül a rakodási és vitelezési költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek az árunak a rendeltetési helyére beérkezéig felmerülhetnek. Biztosítható ezen felül azon áremelkedés is, mely

az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reménylett áremelkedés a 470. § következményeinek terhe alatt a biztosítási kötvényben külön és számszerűleg kiteendő.

226. Ha a szerződésben a biztosító szavatossága csupán hajónak hajóval történt összeütközéséből eredő károkra állapíttatott meg, akkor a biztosító nem felel azért a kárért, amelyet a biztosított hajója egy hajómalomban okozott.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 112. Az elsőbíróság elutasító ítéletét helybenhagyja stb. Budapesti kir. ítélőtábla. 1905. G. 86. Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: A szerződő felek akarata iránt a szerződésnek írásba foglalása esetén, elsősorban az írásbeli szerződés és ennek tartalma irányadó, még pedig akként, amint azt a szerződő felek szavakban kifejezésre juttatták. A szerződés továbbmenő (a szerződő felek akaratának kutatásával való) értelmezésének ebből folyóan csak akkor van helye, ha a vonatkozó vitás kifejezés tényleg kétes értelmű és többféle értelmet megtűr, mert a szerződő felekről fel kell tenni, hogy tudatosan és helyesen használták azokat a szavakat, melyekkel megállapodásukat kifejezték. A kereskedelmi törvény 265. és 266. §-ainak alkalmazására tehát nem elég pusztán az, hogy a szerződő felek egyike a szerződés tartalmának, vagy egyes kifejezéseinek a közönségestől eltérő értelmet kíván tulajdonítani.

Hajó alatt a szó közönséges és helyes értelme szerint vízi szállításra és közlekedésre szolgáló jármű lévén értendő, nyilvánvaló, hogy a kereset alapját képező biztosítási szerződésből és az ott használt azon kifejezésből, hogy a „társaság kárpótlást nyújt akkor is, ha a biztosított hajónak egy másikkal való összeütközése folytán a biztosított egy harmadik személynek az összeütközéssel okozott kárt megtéríteni tartozott“ ezen kifejezés tüzetes értelmezése nélkül is minden kétséget kizáró módon megállapítható — amint ezt a fellebbezési bíróság is megállapította — hogy alperesnek szavatossági biztosítás iránt vállalt kötelezettsége egyedül hajóval való összeütközés esetére terjedt és nem egyúttal hajómalommal való összeütközés esetére is, mert a hajómalom vízi közlekedésre és szállításra használt jármű nem lévén, a szó közönséges értelmében vett hajónak nem tekinthető.

Epen ez okból ugyanerre az eredményre kellene jutni akkor is, ha a szerződésnek az alperes által vitássá tenni kívánt kifejezése tényleg kétesnek fogadhatnék el és a szerződés értelme a kereskedelmi törvény 265. és 266. §-ainak alkalmazásával a szerződő felek akaratának kutatásával volna megállapítandó.

Helytelen ugyanis a felperesnek az az álláspontja, hogy a biztosítás általános célja és közelebbről a fennforgó szavatossági biztosítás ama célja mellett, hogy a biztosítottnak kártérítés nyújtassék mindama kárért, melyek őt az összeütközés következtében harmadik személyekkel szemben terhelik — a szerződő felek akarata arra is kiterjedőnek tekintendő, hogy felperesnek szavatossági kártérítési nyújtassék arra az esetre is, ha hajója nem hajóval, hanem hajómalommal ütközik össze, — mert biztosítási ügyletnél a szerződő feleknek szabadságukban áll azt az eseményt, mely ellen a biztosítás irányul, tetszésük szerint meghatározni, s így egymagából abból a tényből, hogy a felek a biztosított hajónak összeütközése esetére szavatossági biztosítást kötöttek, nem vonható okszerű következtetés a szerződő felek oly értelmű akaratára, hogy a biztosító kártérítési kötelezettségét az összeütközésnek és a biztosítottnak ebből eredő kártérítési kötelezettségnek egyéb nemére is kiterjeszteni kívánták volna

akkor, midőn a biztosító kártérítési kötelezettsége a szerződésben tüzetesen és minden kétséget kizáró módon meghatározott esemény bekövetkeztére van korlátozva. Annyival kevésbé állapítható meg ez a fennforgó esetben, mert a hajómalmok kormányhatósági intézkedés folytán egy bizonyos előre meghatározott helyhez vannak állandóan kötve, még pedig akkép, hogy a hajók útjában ne legyenek és így rendes gondosság kifejtése mellett a hajók által könnyen elkerülhetők, a felek között létrejött biztosítási szerződés helyes értelmezése mellett pedig épen nem állapítható meg, hogy alperes a kockázatot olyan esemény beállta esetére is elvállalni kívánta volna, aminek bekövetkezte rendes gondosság mellett elkerülhető.

A szerződő felek akaratának megállapítása és a vitás kifejezés értelmezése körül a fellebbezési bíróság a kereskedelmi törvény 266. §-ában foglalt jogszabályt sem sértette meg, mert arra nézve, hogy a vitás kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban az alperes által vitatott értelme volna, a szakértői véleményt bizonyítékul nem fogadta el és ezt a meggyőződését előidéző okokat ítéletében tüzetesen felsorolta, ez a kijelentése tehát eljárási szabályba sem ütközik.

Nem sértett eljárási szabályt a fellebbezési bíróság azzal sem, hogy a vitás kifejezés értelmezésénél a hajózási rendszabályokra súlyt nem helyezett, mert az ideiglenes folyócsatorna és tói hajózási rendszabályok a hajómalmokat a hajóktól elkülönítve említik fel (10., 33. 68. §), sőt a hajómalmokra nézve az 1888. évi augusztus 21. napján 33477. szám alatt kelt rendeletbe foglalt szabályok 24. §-a a hajómalmok elhelyezéséről intézkedvén, azokat akkép rendeli elhelyeztetni, hogy a vízi járművek útjában ne legyenek s így ezekből a kormányhatósági intézkedésekből épen nem vonható jogi következtetés arra, hogy a felek által használt vitás kifejezésnek a felperes által vitatott érteleme volna tulajdonítandó.

Minthogy tehát a vitás kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban a felperes által vitatott értelme nincs elfogadva, a szó közönséges értelmében pedig hajó alatt hajómalom nem érthető; helyes a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, hogy a kereset alapját képező biztosítási szerződés nem értelmezhető akként, hogy az alperes által elvállalt szavatossági biztosítás esetében az alperes kártérítési kötelezettsége kiterjed arra az esetre, ha felperes hajója hajómalommal ütközik össze és arra a kárra, amit a felperes hajója a hajómalomban okozott és amit a hajómalom tulajdonosának megtéríteni tartozik.

Alapítalak tehát a felperesnek azok a panaszai, hogy a fellebbezési bíróság a szerződés értelmezésénél anyagi és eljárási szabályokat sértett.

494. §. A fuvarozás veszélyei ellen kötött biztosítás — más megállapodás hiányában — azon időponttal veszi kezdetét, midőn az árúk fuvarozás végett feladatnak, s azon időponttal végződik, midőn az árúk rendeltetésük helyén, az átvevőnek vagy megbízottjának kiadatnak.

Terv. ind. 242—243. I. A tervezet 494. cikke általában azon feltevésből indul ki, hogy a felek a vitelezés veszélyei ellen kötött biztosításnak úgy kezdetét, mint végét szerződésileg megállapították és ez okból a felek kölcsönös megállapodására utalva csak in eventum, vagyis azon esetre intézkedik, ha a felek e részben megállapodásra nem jutottak, vagy ha a megállapodás a risico kezdetére és végére nézve nem nyújt biztos tájékoztatást. Ez esetre a tervezet,

mely egyébiránt lényegileg a code de Hollande intézkedéseivel csatlakozik, azon általános felfogásból indul ki, miszerint a biztosításnak a dolog természetétől azon időponttal kell kezdetét venni, midőn az árúk vitelezés végett feladatnak, s azon időponttal kell végződni, midőn az árúk az átvevőnek, illetőleg megbízottjának kiadatnak. A vitelezés ugyanis jogszerűen megkezdettnek tekintendő, mihelyt az árúk a vitelezésre rendelt személynek, vagy intézetnek átadatnak és előbb bevégezettek nem tartható, míg a vitelezett árúk rendeltetésük helyükön a kijelölt átvevőnek kiszolgáltva nem lettek; az első időponttal az árúk a feladó birtokából kimennek, az utóbbival pedig vitelezettek lenni megszűnnek. E tekintetben a tervezet némileg eltér a code de Hollande intézkedésétől, amennyiben a biztosítás kezdetét egyszerűbben és érthetőbben határozza meg.

Ért. jkv. 438. I. Megjegyzés tételt aziránt, hogy a biztosítás csak akkor szűnne meg, ha az árú az átvevőnek átadott; ez sok esetben a biztosítók hátrányára lehet, főképp midőn a kirakás és átvételnél szándékos késedelem jelentkezik s ennél fogva a biztosítás megszűntére nézve meghatározott idő az árúk „megérkezte után” találtatott célszerűbbnek.

Miután mindazáltal a vitelezésnél a cél, hogy az árú a címzett kezeihez jusson, s hogy a veszélyek, melyek az árút ezen időpontig érhetik, mint a vitelezés alatt történtek biztosítva legyenek s ezt fejezi ki a cikk, miután azonkívül a túlságos és szándékos késedelem ellen egy következő cikkben lehet intézkedést felvenni: a jelen cikk egészben véve helyesnek találtatott.

495. §. A biztosítás szakadatlanul tart akkor is:

1. ha a részben szárazon, részben vízen fuvarozandó árúk útközben más járművekre rakatnak át;

2. ha a vízen fuvarozandó árúk útközben más hajóra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztosítás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő fuvarozásra nézve köttetett; de ily esetben is a veszély a biztosítót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé s a hajó, melyen az árú útját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel;

3. ha az árúk valamely esemény miatt, az út folytatásáig, ideiglenesen elhelyezendők.

A 2. és 3. pont eseteiben a biztosító, mihelyt ez lehetséges, értesítendő.

Terv. ind. 243. I. A 495. cikkben foglalt intézkedéseknek célja elejét venni azon perlekedéseknek, melyek a vitelezés közben szükségessé válnak át vagy lera-kodásból eredhetnek. E részben a tervezet nemcsak a felek vélelmezhető akaratára, hanem a vitelezés természetére is kellő tekintettel van. Tekintve magukat az egyes intézkedéseket, azok kiegészítésére a következő megjegyzések szolgálhatnak: 1. Ha oly árúk biztosítatnak, melyeknek tudvalevőleg részben szárazon, részben vízen kell vitelezetni, a dolog természetéből következik, hogy a biztosítás azért mert az árúk rendeltetésüknek megfelelőleg, más járműre rakatnak át, meg nem szűnhetik; magától értetvén, hogy a törvény e részbeni intézkedése csak akkor nyerhet alkalmazást, ha a vitelezés kettős módja

magában a szerződésben kiemeltetett, mert csak ez esetben tekinthető az átrakodás a szerződés természet szerű kifolyásának. 2. Ugyanaz áll in genere a vízen vitezett árúk átrakodására is. E tekintetben azonban a tervezetnek figyelemmel kellett lenni azon esetre is, ha a vitezésnek egy, a szerződésben világosan kijelölt hajón kell történnie. Ily esetben az átrakodás nem történhetik feltétlenül, mert valamint a tűzkár elleni biztosítás csak a szerződésben kijelölt helyre, illetőleg helyiségre érvényes, úgy a hajón vitezett árúk biztosítását sem lehet általában más hajóra kiterjeszteni, mint mely a szerződésben kijelöltek; a hajóban történt változás ugyanis a szerződés egyik lényeges feltételét alterálja, tehát azt a biztosítóra feltétlenül erőszakolni nem lehet. Egészen másképp áll a dolog akkor, ha útközben az átrakodás, valamely esemény miatt, szükségessé válik, s a hajó melyen az árú útját folytatja a szerződési feltételeknek megfelel. Ily esetben a biztosító már azért sem háríthatná el magáról a kötelezettséget, mert az átrakodás bizonyos mértékben az ő érdekében is történik, nem lehet tehát ellenére, ha az árú bizonyos kár elhárítása végett oly hajóra rakatik át, mely minőségénél fogva a szerződési feltételeknek minden tekintetben megfelel. 3. Mi fentebb az átrakodásra nézve felhozott, teljes mértékben áll a szükségessé vált kirakodásra s az árúknak ideiglenes elhelyezésére nézve is. Az ily elhelyezés rendszerint nagyobb kár meggátálása végett, tehát a biztosító érdekében is történik, ki e szükséges intézkedés miatt a felelősség terhe alól jogosan fel nem oldható.

Ért. jkv. 438—439. I. Az első pontban e szó „biztosított és” mint magában értendők elhagyattak. A második pont egyrésztől minden vitezésre általánosíthatni javasoltatott:

mivel azonban a biztosítás meghatározott és kijelölt jármű tekintetében majdnem kizárólag hajókon vitezett árúknál szokásos, a pont változás nélkül elfogadtatott.

A harmadik pontnál azon aggály merült fel, hogy a vitezés veszélyei ellen kötött biztosítás csalárdul a tűzbiztosításra is kiterjeszthető, amennyiben a biztosítottnak megengedtetik, hogy az árút raktározhassa;

miután mindazáltal e pont csakis azon kivételes esetekre vonatkozik, melyekben nagyobb károsodás kikerülése céljából az árú ideiglenesen, míg a további vitezés lehetővé válik, biztos helyre kerüljön s e részben a biztosítónak érdeke az árúnak kirakását, sőt sok esetben raktározását is épűgy követeli, mint a biztosítotté, a pont helyeseltetett, hogy azonban az említett aggály a szöveg által is teljesen eloszoltassék, a szövegező-bizottság felkérte az avégből, hogy a raktározás eszméje teljesen elmaradjon a pontból és annak adassék kifejezés, hogy e kivétel az esetre vonatkozik, ha kényszerűség következtében az árúkat kirakni s biztonságba hozni kell (geborgen werden müssen);

mivel pedig a 2. és 3. pont oly eseteket tartalmaz, melyeknél a biztosított a szerződésben kikötött feltételekkel ellenkező intézkedéseket tesz és másrészt ezen intézkedéseknél a biztosító érdeke is nagy mérvben kérdés alá jő,

a biztosítottnak köteleességévé teendőnek határozatott az, hogy a körülményekről a biztosítót mihamarabb lehet értesítse. E határozat szövegezése szövegező-bizottságra hagyatott.

227. Fuvarozás veszélyei elleni biztosítás terjedelme.

Budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 133.828/1909. Az elsőrendű alperest kötelezi. Budapesti kir. ítéletábla 3240/1910. Az elsőbíróóság ítéletét helybenhagyja.

Kir. Kúria 657/1911. A másodbíróóság ítéletét helybenhagyja, mert a fuvarozás veszélyei elleni kárbiztosítás kiterjed a biztosított dolgokat a vasútra történt felrakás közben ért károokra is.

Jegyzet. A fuvarozással járó veszélyből eredő biztosítás kiterjed arra a kárra is, mely az árúban a rendesnél hosszabb szállítást tartama alatt belső természeti minőségéből származott. Bpesti tábla 54/1901.

496. §. A biztosító nem felelős a kárért, ha a fuvarozás anélkül, hogy erre szükség volna, a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztosított az árú elküldését vagy szállítványozását szükség nélkül késlelteti, a biztosító a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Ha e késedelem egy hónapnál tovább tart, vagy ha a kijelölt átvévő az árú rendeltetési helyén az átvétellel késik, a biztosító minden további felelősség alól megszabadul.

Terv. ind. 243. I. A vitezés veszélyei ellen kötött biztosításoknál, világos kikötés nélkül is, azon feltevésnek van helye, hogy a vitezés rendes úton és a rendes vitezési eszközökkel történik; a dolog természetének tehát teljesen megfelel a 496. c. első bekezdésében foglalt azon intézkedés, mely szerint a biztosító felelőssége megszűnik, ha az árúk ok és szükség nélkül a rendes úttól vagy módtól eltérőleg viteztetnek. Ez eltérés a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatásaként jelentkezik, melyet a biztosítóra oktrojálni nem lehet. Úgy a vízen, mint a szárazon vitezett árúknál a veszély az év különböző szakai szerint fokozódhatik és miután a biztosított olyasmint nem tehet, miáltal a veszélyt fokozhatná, misem természetesebb mint az, hogy a vitezést ok és szükség nélkül el nem halaszthatja és hogy a biztosítót ok és szükség nélküli halasztás alatt történt veszélyekért felelőség nem terheli. Az e részbeni enunciatio azonban magában véve még nem lenne elegendő, mert mellette a biztosítottnak még mindig módjában állana a biztosítót bizonytalan időn át obligóban tartani, ugyanazért szükségesnek mutatkozott a 496. c. utolsó bekezdésében, a vitezés mielőbbi foganatosítása végett kijelenteni, miszerint a biztosító minden felelőssége megszűnik, ha a vitezés vagy továbbítás ok és szükség nélkül 1 hónapon túl elhalasztatik.

Ért. jkv. 439. I.

Egészen véve helyeseltetett; de azon határozattal toldatott meg, hogy az átvételnél való vétkes késedelem által a biztosító a felelőség alól megszabadul. Ezen elvnek a szövegben alkalmazására a szövegező bizottság felkérte.

497. §. Ha a kijelölt átvévő az árút a kár megállapítása előtt fogadja el, a biztosító felelőssége megszűnik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvévő, az átvételtől számítandó nyolc nap alatt a biztosítónak bejelenteni, ellenkezőleg kártérítési igényeit ezekre nézve is elveszti.

Terv ind. 243—244. l. Ha az átvevő a vitelezett árukat, a kár felvétele előtt fogadja el, annak ad kifejezést, hogy az árukban kár nem történt, hogy azok a szerződési állapotban jutottak birtokába; misem természetesebb tehát, mint az, hogy az áruknak kifogástalan elfogadása épúgy, mint a vételnél az igények elvesztését vonja maga után. Ez általános szabály alól azonban szükségképen kivételt kellett tenni a külsőleg fel nem ismerhető sérelmekre nézve, melyek a dolog természete szerint az átvételkor nem kifogásolhatók; azonban valamint a vételnél, úgy a biztosításnál is az átvevőnek különbeni jogvesztés mellett kötelességévé tenni, hogy a hiányokat a felfedezéstől számítandó 8 nap alatt konstatáltassa, nehogy e címen oly hiányok miatt is követelhesen kártérítést, melyek esetleg nem a vitelezés alatt, hanem az átvétel után történtek és történhetek. Hogy a kár megállapításának ily esetben is a szerződés, illetőleg a törvény által kijelölt módon kell történni, kétséget sem szenvedhet.

Ért. jkv. 440—441. l. Az első kikezdésben kifogás tétellett „a kár megállapítása” kifejezés ellen, miután itt inkább a károsodás egyszerű konstatálása, mint a jelen címben technikus terminussá vált „kármegállapítás” értendő;

de miután az értekezlet előbbi határozata szerint a kár megállapítása előtt a biztosított a dolog felett nem rendelkezhetik s így az átvételről sem lehet szó, a kikezdés helyesnek találtatott.

Nagyobb világosság szempontjából kívánatosnak mondatott egyrésztől annak feltüntetése, hogy az első kikezdés oly árukról szól, amelyek a kár kívülről felismerhető;

miel azonban ez az első és a második kikezdés összefüggéséből elég világosan kivehető, ily értelmű változásnak felvétele szükségesnek nem találtatott.

A második kikezdésben kifogás alá esett azon határozat, mely a fel nem ismerhető sérelmeknél a kár megállapítását a sérelem felfedezésétől számítandó 3 nap alatt rendeli el; ily intézkedés a biztosítóra nézve nagyon hátrányosnak látszott, miután meg nem lévén határozva, mely idő alatt köteles az átvevő a hiányt felfedezni, a biztosító határtalanul felelőssé tételik, miáltal számos visszaélésre alkalom nyílik; tekintettel pedig arra, hogy a rendes kereskedő gondosságával eljáró, az átvett áru minőségéről az átvétel után rövid idő alatt meggyőződést szokott szerezni, s hogy a kár megállapítása előbbi határozat szerint elsősorban a biztosítónak joga,

e szók helyett „a felfedezéstől számítandó 3 nap alatt megállapítani” tétellett „az átvételtől számítandó 8 nap alatt a biztosítónak feljelenteni”.

Az előadó ezekután felemlíti, hogy a kárbiztosítás többi nemeiről jelesül az üvegbiztosításról, a jelzálogi biztosításról stb. a tervezet külön határozatokat nem tartalmaz; az előadó a tervezet ezen álláspontját helyesnek találja, miután tényleg e biztosítási fajokra más mint az általános határozatok nem szükségesek. Egyedül a tengeri károk elleni biztosításra nézve indokoltak az eltérő intézkedések, de miután a törvénykönyv elvből kizárja a tengerészeti magánjogot, magától értetik, hogy a biztosítási ügyletről szóló cím sem terjeszkedhetik a tengeri károk biztosítására. Végül megállapítottak azon cikkeket, melyek a biztosítási szerződés által meg nem változtathatók; e cikkeket következők: 464—471., 474., 476., 478., 480., 483., 485., 486., 2., 487., 490. c. második kikezdése és a 492. c. A szövegezőbizottság belátására bízván az alaknak megválasztása, mely által az említett cikkeket meg nem változtatható jellege felüntetnék.

Ért. jkv. 497—498. l. Ezen kikezdés ellen felhozott, hogy mindig az átvevő önkényétől fogna majd függni, vajjon a biztosítót akarja-e kártérítésre szorítani, miért is kimondandó volna, hogy a biztosító felelőssége az áru átvételével megszűnik. Erre azonban megjegyeztetett, hogy ugyanazon indokok, melyeknél fogva hasonintézkedés a vétel, valamint a vitelezési ügyletnél is szükségesnek mutatkozott, itt is az átvevő érdekeinek ily módon megvédését javallják és emellett az érintett kikezdés annyival inkább megtartandó, mivel a felelősség tartama igen rövid határidőre van szorítva és végre is az átvevőre azon igen terhes feladat nehezedik, miszerint bebizonyítsa, hogy a külsőleg fel nem ismerhető s az átvétel után felfedezett sérelem már a vitelezés közben történt. Az értekezlet túlnyomó többsége ez utóbbi nézetet helyeselve, az érintett kikezdés minden változás nélkül megtartatott.

Kárjog esetek.

228. Kávéházból ellopott kabát áráért a biztosító felelőssége.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék. 1903. D. 988. Az elsőbíróság ítéletét helyben hagyja.

Indokok: Alperes előadta, hogy a pincér elfoglaltsága kizárja, hogy a ruhák őrzéséért felelős lehessen, felperes pedig nem tartott oly közeget, kit külön a ruhák megőrzése végett alkalmazott volna.

Vitatta továbbá, hogy a kérdéses fülke nem minősíthető ruhatárnak, de ha felperes ruhatárnak is tekintette, akkor az ajánlatba be kellett volna írnia, hogy ruhatárt tart.

Felperes evvel szemben a B) alatti szerződésre utalt, mely szerint alperes kártérítési felelőssége kiterjed a vendégektől elidegenített tárgyakra. Előadta, hogy alperes kártérítési kötelezettsége a jelen esetben annál is inkább megállapítandó, mert a pincér megőrzés végett vette át a kérdéses felöltőt.

II. A kir. törvényszék nem vehette figyelembe alperesnek azt a kifogását, hogy a felperes a 2. § alatti ajánlatban valótlán bejegyzést tett, amennyiben annak VIII-ik pontjában foglalt arra a kérdésre, hogy ezen biztosításra vonatkozólag van e külön megállapodás, nem vallotta be, hogy vendégeivel szemben az azok tulajdonát képező tárgyak elveszéséért kötelezettséget vállalt.

Alapítalan az a kifogás azért: mert az ajánlat VIII-ik kérdőpontja nem a biztosított és harmadik személyek között létrejött megállapodások közlését célozza, hanem az e kérdőpontra adandó feleletben a biztosító csak a biztosítási ügyletre vonatkozó s az általános feltételektől eltérő külön kikötéseket kívánja megjelölni, mihez képest a bevallás szempontjából a felperes és vendégei között létrejött megegyezésnek nincs jelentősége.

Az a kifogás sem állhat meg, hogy ruhatár hiányában a kávést a vendégek által a pincérnek átadott ruhákért — azok ellopása esetében kártérítési kötelezettség nem terheli,

mert nem érintve azt a kérdést, hogy a pincérnek kötelessége-e általában — külön megállapodás nélkül a vendégek felöltőire felügyelni, — a peres esetben felperes pincérje dr. F. Zs. kávéházi vendégnek a felöltőjét megőrzés végett átvette, s ily esetben a pincér, illetőleg az őt alkalmazó kávéháztulajdonos mindenesetre felelős az említett tárgy megőrzéséért, következésképp a biztosítás, melyet alperes azokért a károkért vállalt, melyek felperest valamely törvény, szabályrendelet, vagy más jogszabály értelmében terhelik, az említett kabát ellopása folytán felperesre hárult kárra kétségkívül kiterjed.

236. *Ha a betörést hamisított cseléd könyvvel elszegődött cseléd követi el.*

Kúria 217/1908. Habár a biztosító a biztosított háztartásához tartozó személyek által lopással okozott kárra nézve a kockázatot magáról elhárította: felelős a kárért, ha a lopást oly cseléd követte el, ki hamis cselédkönyv alapján szegődött be a biztosítotthoz, és akivel e szerint a személyben való tévedés folytán szolgálati szerződés nem létesült mert,

szerződés csak úgy jöhet létre, ha a felek a szerződés lényegéhez tartozó minden kérdésre nézve megegyezésre jutottak. A szolgálati szerződés lényegéhez tartozik mindenesetre az, hogy a szolgálatadó a szolgálatba lépő személyére nézve tévedésben ne legyen.

Minthogy pedig M. R., aki a csatolt büntető ítéletben foglalt ténymegállapítás szerint felpereshez hamis cselédkönyv alapján szegődött be cselédnek, ezáltal a felperest az ő személyére nézve tévedésbe ejtette, kétségtelen, hogy a felperes és M. R. között szolgálati szerződés nem létesült.

Minthogy pedig ezek szerint a nevezett M. R. nem tekinthető a felperes háztartása tagjának és így alperes az ezáltal a felperes terhére elkövetett lopás következményeiért a közte és felperes között létrejött biztosítási szerződésből kitűnőleg felelősséggel tartozik, mindkét alsóbírói ítéletnek megváltoztatásával az alperes kártérítési kötelezettségét megállapítani és az elsőbírói ítéletet a kár összegére nézve további határozat hozatalára utasítani kellett.

237. *Részegség alatt elmezavart érteni nem szokásos, ennél fogva a részeg autómobilvezető által okozott kárt a biztosító megtéríteni tartozik.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 713. Az elsőbírói ítéletét megváltoztatja s az alperest kötelezi.

Indokok: A felek egyező előadása szerint közöttük a f. kötvényben foglalt szavatossági biztosítás jött létre, amelynek megkötése után 1907. november 26-án a felperes a vezetésre a hatóságilag feljogosított V. Antal nevű vezetőjét este 8^{1/2} órakor a kocsiallásba leendő szállítás végett az autómobiljával elküldte s ez éjjel 2 óra tájban a bpesti Rákóczi-út végén a kövezés miatt felhalmozott egy kórakásba az autómobiljával beleütközött, aminek következtében a vezető a kocsiból kiesett, maga a kocsi pedig M. kereskedő üzleti redőnyének neki ment, kárt okozott a felperes M. kereskedővel 553 K kárban kiegészített és ennek 80%-a 442 K 40 f-t tesz ki.

Vitás csupán az, hogy ezért a kárért az alperes az a/f. a szerződés alapján felelős-e?

Ennek a jogkérdésnek elbírálásánál elsősorban vizsgálendő volt a biztosítás tárgya és terjedelme, másodsorban pedig az, hogy a felperes vezetője hibás-e a kár okozásában és ha igen, mily mértékben.

Magának, a felek által elfogadott a/f. biztosítási szerződésnek általános és különös feltételek 1. és köv. pontjai tartalmából megállapítja a kir. törvényszék a feleknek azt a szándékát, hogy a biztosítás tárgyát a felperes tulajdonát képező autómobil használata közben minden, harmadik személynek tulajdonát képező tárgyon okozható kár a különös feltételek 3—7. pontjában foglalt kivétellel képezi, amiből kifolyólag az alperes az ebből eredő minden veszély kockázatát viselte.

Ebben a szerződésben — a tárgyakon előállható rongálást illetőleg — a felek általános szabályként minden harmadik személynek okozott kárveszély viselését hátrították az alperesre, amely általános kikötés alól egyebek közt az alperes által felhívott 4. a. pontban egyedül azt a kárt kívánták kizárni, amely a szerződő vagy kocsivezető által szándékosan vagy elmezavart állapotban idéztetik elő.

Hogy a szóbanforgó kár a felperes kocsivezetőjének valamely szándékos cselekményéből származott volna, azt maga az alperes sem állítja s így az általa hivatkozott másik, a felelősség viselését kizáró kikötés (elmezavar) volt megvizsgálendő.

Habár a szeszital túlévezése kisebb-nagyobb mértékben a gyakorlati élet tapasztalata szerint a gondolkodó és elhatározási képességnek hátrányos befolyásolása által az emberi elmében elváltozásokat idéz elő, mégis minthogy a közönséges és kereskedelmi forgalomban a részegség alatt elmezavart érteni nem szokás s így a szerződés szavai a közönséges értelemben veendőek (K. T. 266. §); továbbá minthogy a felek által felhozott szerződésben foglalt megszorító kikötések szoros értelemben magyarázandók: azért a kir. törvényszék úgy találta, hogy az a/f. a szerződés különös feltételei 4. a. pontjában kikötött elmezavarállapot alatt a részegséget nem érthették s ebből folyóan a kocsivezető részeg állapotában elkövethető kár megtérítése iránti szavatosságot az alperes javára kizárni nem is szándékoztak.

Kiindulva a feleknek ebből a szerződésszerű akaratából, bár a kir. törvényszék elfogadja felhozott indokainál fogva a kir. járásbírói ítéletnek azt a ténymegállapítását, hogy a felperesnek V. Antal nevű kocsivezetője részeg volt, mégis egymagában ennek a tényállásnak alapján az alperes szavatosságát annál kevésbé látja kizártnak, mert egyfelől az elsőbírói ítélet által beszerzett és nyomban az eset megtörténte után felvett kihágási feljelentésből, továbbá K. Zsigmond tanúnak a vallomásából tényként megállapítja hogy az autómobil kérdéses alkalommal a rendes sebességgel haladt és pedig a felek egyező előadása szerint a kocsiallás a rendes sebességgel haladt és pedig a felek egyező előadása szerint a kocsiallás a rendes használatot bizonyítja; másfelől pedig azért, mert egyedül abból, hogy a kocsivezető beszélni is alig tudott, amint a tanúk vallották, teljes bizonyossággal nem lehet következtetést vonni arra, hogy a kocsivezető részegsége olyan fokán volt, hogy az az elméjét annyira megzavarta volna, hogy a kár egyedül erre az állapotára volna visszavezethető.

A budapesti kir. ítélőtábla 1908. G. 766.

Alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Az alperes felülvizsgálati kérelmében, mely kizárólag a S. E. T. 185. §-a alatti pontjára van alapítva, két panaszt terjesztett elő.

Egyik panasz arra vonatkozik, hogy a fellebbezési bíróság tévesen értelmezte a biztosítási kötvény „különös feltételeknek” 4. alatti pontját, mely szerint alperesnek felelőssége ki van zárva ama károkra nézve, melyek a kocsivezető által elmezavart állapotban idéztettek elő. E tekintetben alperes azt fejtegeti, hogy az említett fogalom meghatározás alá esnek ama károk is, amelyek a kocsivezető részegségének állapotában idéztettek elő.

Noha a kérdésben forgó kár felmerülésekor a keresetben megjelölt autómobil vezetője részeg volt, a panasz mégis alaptalan, azért, mert a neheztelt ítéletben a Ker. Törv. 266-ik §-ára való hivatkozással felhozott s a kir. ítélőtábla által is helyeselt indoklása szerint „elmezavart állapot” alatt a „részegség” nem érthető, hacsak öntudatlanságra nem vezetett. Ily eset azonban az irányadó tényállás szerint ezúttal fenn nem forog.

A felülvizsgálati kérelemben felhozott abbéli érvelés, hogy a részegség „elmezavart állapotot” előidézhethet, fontossággal csupán akkor bírhatna, ha az alperes felelőssége az „elmezavart előidézhető állapot” eseteire nézve záratott volna ki, holott az idézett rendelkezés alperesnek mentességet nem ezekre az esetekre nézve biztosít és így a rendelkezés értelmezése ama kérdésen fordul meg, hogy a közönséges szóhasználat szerint „elmezavart állapot” alatt a részeg-

ség értendő-e, amely kérdést a fellebbezési bíróság tagadólagoz értelemben helyesen döntött el.

Alperesnek másik panasza pedig, mely annak állítólagos figyelmen kívül hagyására vonatkozik, hogy alperes felelőssége a kocsivezető által a szolgáltatásban létező idején kívül okozott károokra ki nem terjed; már azért is alaptalan, mert a kötvényfeltételek nem tartalmaznak oly rendelkezést, mellyel az alperes felelőssége arra az időre volna korlátozva, mely alatt a kocsivezető szolgáltatás teljesítésben járt el; különben az irányadó tényállás szerint a kár azok között állott be, mialatt a kocsivezető az autóbilt az éjjeli elhelyezésre szolgáló férhelyre hajtotta, nem is áll tehát az, hogy a károsodás nem a kocsivezető által teljesített hajtás alatt következett be.

238. *A 20 méter térköz kikötése a szerződés lényeges feltétele, ennek be nem tartása miatt a biztosított kártérítést nem igényelheti.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 144., 984/1908.

Felperest keresetével elutasítja, mert a 2. alattinak 2. tétele alatt foglalt az a kitétel, amely szerint az ott említett faanyagok és a telep másik részén fekvő faanyagok között 20 méter távolság van, nemcsak a faanyagok elhelyezésének megjelölését, hanem szerződéses megállapodást is tartalmaz a felek között arra nézve, hogy 20 méternyi távkoz üresen lesz hagyandó. Kitétel ez abból, hogy az alperes ezen biztosítás díja tekintetében 50% díjmérséklést engedélyezett, aminek indító oka nem lehetett más, mint annak a körülménynek a figyelembe vétele, hogy a kikötött üres térköz a beállható tűzveszély tovaterjedésének megakadályozására alkalmasnak mutatkozik, vagyis a kockázat viselésére apasztólag hat s így a kisebb kockázat mellett alperes kisebb díjtételt alkalmazhatott. A 20 méter térköz kikötése tehát a biztosítási szerződés létrejöttének lényeges feltételét képezte, amelynek be nem tartása azt a következményt vonja maga után, hogy felperes a kérdéses tételek alatti biztosítása alapján kártérítést nem követelhet, már pedig nem vitás, hogy a kikötött 20 méter távkoz nem volt meg.

A budapesti kir. ítélőtábla 2388/1909. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

239. *A kártalanítás kérdését a felek egyezségileg rendezték, az egyezség új jogalapot teremt, az előbbi jogállapotra egyik fél sem térhet vissza.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1909. D. 16. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1912. G. 302. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Az irányadó tényállás szerint a felperes jogelődje elfogadta azt az összeget, melyet az alperes biztosító társaság a kárbecslés eredménye alapján a kár teljes kiegyenlítéséül felajánlott és kifogás nélkül alá írta a 2. és 3. alatt csatolt nyugtákat, melyekben az a nyilatkozat foglaltatik, hogy a nyugtatott összegek kifizetése után felperes jogelődjének nem marad fenn követelése alperessel szemben.

A kártalanítás kérdése tehát egyezségileg rendeztetett, az egyezség pedig új jogalapot teremt a felek között, minek folytán a régi kötelelem megszűnik s így a joghatályos egyezséggel szemben az előbbi jogállapotra többé visszatérni nem lehet.

Az egyezség után tehát egyik fél sem léphet fel jogos követeléssel azon az alapon, hogy az egyezség az ő érdekeit kellőképp nem elégítette ki.

240. *A kár teljes kiegyenlítése után a biztosított utólag fel nem léphet azon a címen, hogy szorult viszonyok közt volt.*

Kir. Kúria 645/1909. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. A biztosított a biztosító által kifizetett kártérítési összegről szóló okiratban elismervén, hogy a felvett összeggel teljes kára megtérített és hogy a tűzkárból kifolyólag a biztosító ellen semmiféle további követelése nincs, ezt a kijelentését azon okból, mert a kárösszegre a tűzkár által előállott szorult anyagi viszonyára tekintettel égető szüksége volt, nem támadhatja meg, mivel akaratelhatározásának szabadsága nem lévén kizárva, a szorult anyagi helyzet az elismerést hatálytalanná nem teszi.

241. *Különválás esetén a feleség a tulajdonához tartozó tárgyakban beállott kárát követelheti még akkor is ha a biztosítást a férj kötötte.*

Kir. Kúria 799/1908. A férj nevére kötött biztosítási szerződésből kifolyólag az utóbb bekövetkezett különválás esetében a nő a maga tulajdonához tartozó tárgyakban beállott kárnak megtérítését a saját nevében igényelheti. (Jogállam 1910. évi 4. füzet).

242. *Az ajánlat elfogadása.*

Kir. Kúria 468/1909. Csak az ajánlattevő tudomására hozott elfogadó nyilatkozatnak van szerződést létesítő hatálya. Ha a biztosító a nem cégjegyzékszerűen kiállított nyilatkozat elismerésére vonatkozó felhívásra nem válaszol és az ajánlatot nem fogadja el cégjegyzékszerű aláírással, úgy az ajánlat kellően el nem fogadtván, a biztosítottat kötelező szerződés létre nem jött. (Jogállam 1910. évi 4. füzet).

243. *Nem tekinthető polgári zavargásnak — tehát a biztosítót mentesítő körülménynek az a tény, hogy néhány sztrájkoló pincér az ablakokat bezárta.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1910. D. 487. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék magáévá tette felperesnek azt az álláspontját, hogyha bizonyítást nyerne is, hogy az üvegtáblákat sztrájkoló pincérek zúzták be, ezáltal alperes a kár megtérítésének kötelezettsége alól nem mentesülne, mert nem helytálló alperesnek a biztosítási kötvény feltételeinek 1. §-ában foglaltaknak adott az az értelmezése, hogy a polgári zavargás vagy népcsődület tekintete alá esik az, amikor az üvegtáblákat néhány sztrájkoló pincér betöri, amennyiben a polgári zavargás, vagy népcsődület fogalma nagyobb ember-tömeget kíván meg, aminek fennforgását alperes maga sem állítja.

244. *Azonos eset.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1908. D. 477.

Az alperes által vitatott zavargás nem volt oly méretű, hogy általa a közrend felbomlott volna; már pedig a polgári zavargásnak, amely az alperest a kártérítés alól a szerződés szerint mentesítené, legalább is a jelzett méretűnek kell lenni.

245. *A biztosított összeg letiltása. Igénykeresettel az elégett ingók tulajdonosa is fellelphet.*

Kir. Kúria 130/1910. A végrehajtási törv. 66. §-ából folyó'ag, ha nem annak az adóssága miatt történt a biztosított ingókért fizetendő kártérítési összeg lefoglalása, akinek a biztosított ingók tulajdonát képezték, a foglaltatokkal szemben igénykeresettel az is fellelphet, akit a biztosított ingók tulajdonosa illetett. (Jogállam 1911. évi 3. füzet).

246. *Bírói letiltásnál a biztosítási összeg letétbe helyezendő.*

Kir. Kúria 452/1910. Ha a biztosítási összeg bíróilag letiltatott, akkor az a fizetés joghatályával letétbe helyezhető és a biztosító társulat nincs jogosítva azt vizsgálni, hogy a lefoglalás joghatályos-e. (Jogállam 1911. évi 3. füzet).

HARMADIK FEJEZET.

Életbiztosítás.

498. §. Életbiztosításnak azon ügylet tekintetik, mely által valaki ellenérték (díj) kikötése mellett, bizonyos összeg fizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától vagy egészségétől, vagy testi épségétől tétetik függővé.

Az, ki az összeg fizetésére magát kötelezi: biztosítónak; az, kinek élettartamától vagy egészségétől, vagy testi épségétől a fizetés függővé tétetik: biztosítottnak s az, kinek javára a fizetendő összeg kikötetik: kedvezményezettnek tekintetik.

Terv. ind. 244. 1. Az életbiztosítási ügylet, mely legelőször Angliában nyert nagymérvű kiterjedést, morális értékénél és konzervatív természeténél fogva méltán igényli a törvényhozás külön gondoskodását. A biztosított az ügylet által oly időre gondoskodik, midőn közvetlen személyes tevékenysége már megszűnt; ez okból életében nem ritkán nélkülözéseknek veti magát alá, csakhogy utódainak némileg pótolja azon veszteséget, melyet halála által szenvednek: nem azért fárad, hogy magának előnyt biztosítson, hanem hogy hozzátartozóiról gondoskodjék. Az ügylet e kétségtelen fontossága az azon körülmény, hogy annak szabályozása a jelen tervezet szükséges kiegészítését képezi, egyaránt követelték azon szabályok felvételét, melyek az életbiztosításra nézve irányadóul szolgálnak, s melyek a jelen cím első fejezetében foglalt általános határozatoknak mintegy folyamányát képezik. A code de Hollande, melynek a jelen tervezet igen sok intézkedését átvette, az életbiztosításnak csak azon nemét ismeri el érvényesnek, mely meghatározott időre köttetik. E felfogás azonban nem felel meg életbiztosítási intézmény jelen kifejtett alakjának s a törvényhozás a kétségtelen gyakorlattal szükségnélküli ellenmondásba jönne, ha a code de Hollande felfogását akceptálná. Az életbiztosítások általában a kár elleni biztosítás szempontjából tekinthetők ugyan, mindazonáltal elhibázott dolog lenne az életbiztosítási ügylet meghatározásánál a fő momentumot a kár fogalmához kötni, mert a kár a biztosítás e neménél a legtöbb esetben annyira bizonytalan, mikép az ügylet minden gyakorlati jelentőségét elvesztené, ha a kár vétetnék irányadóul. Ugyanezért a tervezet 498. cikke a kártérítés helyett, a biztosító kötelezettségeként, a megállapított összeg kifizetését jelöli ki; minek folytán a jelen címnek mindazon intézkedései, melyek a kár megállapítására vonatkoznak, az életbiztosításnál a dolog természete szerint elesnek. Hogy a 498. c. a szerződést egy harmadik érdekében kötöttnek tekinti, az életbiztosítási ügylet természetéből következik, mely a miként kiemeltetett az utódok

javát célozza. Ezzel azonban a tervezet, a biztosításnak azon nemét nem zárja ki, melyet valaki saját javára köt azon esetre, ha bizonyos életkort elért.

Ért. jkv. 441—443. 1. Miután az értekezlet a kárbiztosítás és életbiztosításra osztá a biztosítási ügyletet, az életbiztosításnak definíciója válik szükségessé és ennél fogva az előadó a tervezet cikke helyett a következőt ajánlja: „Életbiztosításnak azon ügylet tekintetik, mely által valaki ellenérték kikötése mellett bizonyos összeg megfizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától egészségétől, vagy testi épségétől tétetik függővé. Aki az összeg megfizetésére kötelezi magát: biztosítónak; az, kinek testi épségétől vagy egészségétől vagy élettartamától a fizetés függővé tétetik biztosítottnak; az, kinek javára a fizetendő összeg kikötetik; kedvezményezettnek nevezetik.” A cikk ellen egyrésztől azon kifogás tétetik, hogy összegzavar több különböző biztosítási ágakat, melyek nem is tartoznak életbiztosítás fogalma alá, vagy melyek legalább nem vonhatók közös intézkedések alá, és ha vonatnának csak zavarra adna alkalmat ez intézkedés. Az életbiztosítás fogalma alá nem vonhatók az egészségtől vagy a testi épségtől függő biztosítások, azaz az ú. n. betegség elleni és sérülés elleni biztosítások; az életbiztosítás ugyanis a halandóságon alapszik, az utóbb említett biztosításoknak semmi közük a halandósággal, nem alapszanak valószínűségi számításokon, hanem egészen a véletlenség által okozott eseményeknél kívánnak kártérítést: nyugtani; az életbiztosításnál a biztosítási szerződés megszűnik a kikötött esemény bekövetkeztével, holott a betegségi biztosításnál a szerződés tovább is tart és a kikötött biztosítási összeg többször egymásután következett betegségeknel is igényelhető; sőt az életbiztosítás fogalma alá eső biztosítási ágak is lényegben eltérők, amennyiben a járadék biztosításnál pl. a biztosítási összeg iránt a biztosító nem is bírhat tájékozással, mivel az egy év múlva félbeszakadhat s más esetekben 30—40 évig is tart, a szerint amint a kedvezményezett hosszabb vagy rövidebb életű, holott a szorosabb értelemben vett életbiztosításnál az összeg a bekövetkezett eseménykor egyszer s mindenkorra befizetetik. Erre választottatott, a testi épségtől függő biztosítások a járadék biztosítások s a szoros értelemben vett életbiztosítások mind egy közös jelleggel bírnak, amely ember élettartamában, vagy a testi épségben, vagy az egészségben bekövetkezett eseménnyel beálló fizetési kötelezettségben áll; e biztosítási nemek mindegyikére külön szabályozásukra, de az korán sem ok külön szabályozásukra, denesetre különböznek egymástól, de az korán sem ok külön szabályozásukra, mivel magában a szorosabb értelemben vett életbiztosítások közt oly különféle ágak foglalvák, hogy azok mint pl. a kiházasítási biztosítás s a halál esetére való biztosítás sokkal távolabb állnak egymástól, mint a testi sérülés s az életbiztosítás szorosabb értelemben vett fajai; külön szabályozás pedig azért nem szükséges, mert jogi természetükre határozottan egyenlők, s így az ajánlott definíció semmikép sem zavarja össze a fogalmakat. Ezzel szemközt fölhozott az életbiztosítás, a testi sérülés és betegség elleni biztosítástól tényleg jogilag különbözik, amennyiben az életbiztosítás némely fajainál a biztosítási összeg fizetése halál esetére köttetvén ki, a biztosítónak kötelezettsége nem fölteles, hanem mindenestre bekövetkezendő, holott a betegbiztosításnál a kötelezettségnek bekövetkezése nem mulhatlanul szükséges, hanem a betegségnek beálltától függ; mivel pedig általában, nem is tekintve az életbiztosítást és a testi sérülés vagy betegség elleni biztosítás közti lényeges eltérést, magánál az életbiztosításnál is oly nagy ellentétek mutatkoznak, hogy általános definíció, mely mindenestre alkalmas volna, alig képzelhető. A definíciónak fölvétele általában mellőzendőnek mondatott, de ha már definíció fölvételnek, abból mindenestre ki kellene zárni a testi sérülés és betegség elleni biztosításokat, mint melyek nem élet-

folytatására is alkalmatlanná válik, aki bénasága miatt a lábait is igénybe vevő munkára végkép képtelen és újságáruvalással is csak ülve foglalkozhatik, a dolog lényegét tekintve, másnak, mint teljesen munkaképtelennek nem tekinthető.

Ennélfogva az elsőbírósági ítélet megváltoztatásával az alperest a rendelkező rész értelmében marasztalni kellett.

A kir. Kúria 739 1908. A másodbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

499. §. Az életbiztosítási ügylet egy harmadik személy halála esetére csak akkor érvényes, ha ennek, vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével köttetik, vagy ha a szerződő fél kimutatja, hogy a biztosítottnak életbenmaradása érdekében fekszik.

Kivételnek e tekintetben házastársakra, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosíthatják.

Terv. ind. 245. l. A Code de Hollande és a zürichi törvény megengedi a szerződő félnek, hogy ez egy harmadik életét ennek tudta és beleegyezése nélkül biztosíthassa, s a most érintett két törvény csak abban tér el egymástól, hogy a zürichi a szerződés érvényességéhez megkívánja, miszerint a szerződő félnek a biztosított életbenmaradása érdekében álljon. A tervezet 499. cikke e tekintetben a porosz és drezdai javaslat intézkedéseire csatlakozva, egy harmadik életének biztosítását rendszerint csak ez utóbbi vagy törvényes meghatalmazottjának beleegyezésével tartja érvényesnek, anélkül, hogy egyúttal a szerződőfél érdekének hangsúlyozását szükségesnek tartaná; ez érdek meghatározása ugyanis az életbiztosításoknál annyira lehetetlen, mikép a törvény erőszaki intézkedésével mindössze egy tág fogalmat állítana fel, mely gyakorlati jelentőséggel nem bírna. Ehhez járul még, hogy nem is képzelhető, hogy valaki egy harmadik életét csak úgy vaktában, minden ok nélkül biztosítsa; a törvény tehát, ha a fennforgó érdek, mint a szerződés lényeges attribútumát jelölné ki, a legjobb esetben felesleges dispositiót tenne. Hogy a tervezet egy harmadik személy életének biztosítását, csak ez utóbbi vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével ismeri el érvényesnek, abban találja indokolását, hogy ez intézkedés nélkül az életbiztosítás oly speculatio forrásává lehetne, melynek realizálása a biztosítottra nézve könnyen veszélyessé válhatnék; a szerződő fél, mint esetleges kedvezményezett, ingert nyerhetne oly cselekvények elkövetésére, melyek egyenesen a büntetőtörvény súlya alá esnek. Hogy a törvénynek ilyesmít még közvetve sem szabad elősegíteni, azt bővebben fejtegetni alig szükséges. Egészen másképp áll a dolog a fel- és lemenő ágbeli rokonoknál, házastársaknál és jegyeseknél, kiknél az imént említett okok fenn nem forognak, kiktől tehát helyesen nem lehetne megvonni azon jogot, hogy egymás jövőjéről kölcsönösen gondoskodjanak. A benső kötelék, mely az érintett személyek közt létezik, teljesen paralizálja azon aggodalmakat, melyek idegen harmadik személyek biztosításánál felmerülhetnek, s melyek a kellő óvatosságot méltán megkívánják.

Ert. jkv. 444. l. Az előadó tekintettel arra, hogy az életbiztosításnál harmadik személyt kell gyakran biztosítottnak kijelölni, de ez utóbbi részéről vagy nem lehet mindig megnyerni a beleegyezést, pl. rosszakaratú adósnál vagy általában kényes helyzetnél fogva nem is akarja a biztosítást megkötő fél a beleegyezést kivenni, pl. társas cégéknél, hol gyakran rossz néven venné e társ,

ha az életére biztosítás vétetnék, a tervezet cikkével határozottan ellentétes álláspontot foglalván el, a következő szöveget ajánlja: „Életbiztosítási ügyletnél biztosítottnak bármely harmadik személy is kijelölhető”. Ez indítvánnyal szemben felhozott, hogy nagyon veszélyes elvet tartalmaz s erkölcsstelenségre szolgáltat alkalmat, amennyiben ugyanis tiltott cselekmény útján a biztosított élete ellen való törekedésre nyújtana ösztönt; hogy továbbá az életbiztosításnál a biztosított személye mindig vizsgálat alá esik s így beleegyezése nélkül nem is képzelhető életbiztosítás. Erre ugyan válaszoltatott, hogy a biztosítók majd saját érdekükben eléggé óvatosak lesznek az életbiztosításnál, minden esetre kifürkészendik, mely okból biztosítatják egy harmadik személy élete s így nem kell tartani attól, hogy gyanús egyénektől, kiknél talán az emberi élet elleni törekvés feltehető, ily biztosításokat elvállalnak, és hogy nem szükséges az életbiztosításnál az illetőnek oly megvizsgálása, mely által tudomására jutna annak, hogy életére biztosítás köttetik, hanem elég mód kínálkozik a biztosító intézetek számára arra, hogy múlhatlanul szükséges adatokat a biztosított tudta nélkül is megszerezhessek. Miután mindazáltal a biztosításnak fő elve nem a nyereszkesedés, hanem a viszonyokhoz képest a felmerülő vagyoni hátránynak kárpótlása s ez elvet az életbiztosításnál is legalább bizonyos mérvig szem előtt kell tartani, hacsak az életbiztosítási ügylet egyszerű hazardjátékká nem minősítetik; miután továbbá az újabb törvényjavaslatok ily merész lépést nem tartalmaznak s részben a beleegyezést, részben még az érdeknek kimutatását is követelik; s miután az előadó által felhozott esetekben a biztosítás mégis lehetséges, ha nem ugyan a biztosított beleegyezésétől tétetik függővé a biztosítás, hanem ha egyszerűen érdek kimutatása követeltetik:

az előadó által javasolt szöveg mellőztetett és a tervezet első kikezdése oly megtoldással fogadtatott el, hogy vagy beleegyezés, vagy érdekelt-ség kimutatása szükséges ilyenmő biztosításoknál.

A második kikezdés helyesnek találtatott s azon egy részről felmerült aggály, hogy a törvénytelen gyermekekről nem eléggé világosan intézkedik a kikezdés, azzal oszlattatott el, hogy a rokonok szava alatt mindenestre ezen gyermekek is értetnek.

Lásd 466. § indokolását Terv. 225. l.

500. §. Az életbiztosítási kötvénynek a 469. § 1., 4., 5., 6. és 7. pontjaiban felsorolt kellekeken kívül magában kell foglalni:

1. a biztosított nevét;
2. a kedvezményezett nevét; ilyennek a bemutató is kijelölhető;
3. azon eseményt, vagy azon időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik.

Terv. ind. 245. lap. A tervezet 500. cikke eltérőleg a porosz javaslatnál, a szerződés érvényességéhez a kedvezményezett megnevezését is kívánja, s egyúttal megengedi, hogy ez bemutató is lehessen. Az e részbeni intézkedést nemcsak a kétségtelen gyakorlat, hanem azon körülmény is indokolhatja, hogy a szerződő fél gyakran nincs azon helyzetben, mikép a kedvezményezettet már a szerződés megkötésekor kijelölhesse, de emellett érdekében áll halála esetére a szerződés összegét biztosítani. Az ily szerződés az életbiztosítással, mely bizonyos összeget biztosít, van irányozva, egyáltalán nem ellenkezik; a biztosítóra

nézve pedig, amennyiben a szerződés feltételei megtartatnak, teljesen közönyös az, hogy kit kell adósaként tekintenie. Mi a többi kellékeket illeti, azok felvételét az életbiztosítási ügylet sajátos természete indokolja, mely biztonságát épügy, mint minden más ügylet, a jogviszonyok célszerű és szabatos megállapításában találja.

Ért. jkv. 445/446. lap. A cikk bevezetése, tekintettel arra, hogy a kárbiztosításnál a kötvényben felsorolt kellékek az életbiztosításra nem egészen illenek, következőleg módosított; „az életbiztosítási szerződésnek a 469. cikk 1., 4., 5., 6. és 7. pontjában felsorolt kellékeken kívül magában kell foglalni“. Az első pont — miután a biztosítási szerződésnél előforduló személyek nevei már egy előbbi cikkben megállapítottak — következőleg fogadtatott el: „a biztosítottnak nevét“. A második pontnál szóba hozatott, hogy a következő szavak: „ilyennek a bemutató is kijelölhető“, hagyassanak el, és ez eszme következő új kikezdés által helyettesíttessék: „a kötvény rendeletre is szólhat, mely esetben kedvezményezett neve elmaradhat“, és pedig különösen tekintettel arra, hogy ezúttal a bemutató egyszerűen a kötvény bemutatása, s nem mint a kárbiztosításnál érdeknek bizonyítása által válik jogosulttá a biztosítási összeg felvételére; miután mindazáltal az eszme elég kifejezést nyer a szöveg eredeti alakja által is, az ajánlatba hozott változás el nem fogadtatott. A 3. pont elhagyandónak találtatott, mivel már a 469. cikk 5. pontja kiszabja, hogy a kötvényben a biztosítás kezdetének s végének megjelölve kell lenni, s így a jelen cikk hasonló tartalmú intézkedése fölösleges. Új pontul következő határozat hozatott javaslatba: „az eseményt vagy az időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik“. Ezen pont ellen egyrészt ugyan azon kifogás tétetik, hogy az életbiztosítás mindig eseménytől tétetik függővé; mert ha meghatározott idő jeleltnék csak ki a biztosítási összeg fizetésére, az nem volna egyéb, mint takaréktári szerződés s nem esnék a biztosítási ügylet fogalma alá;

miután azonban nem a határozottan kijelölt idő, hanem az életben maradásnak lehetősége képezi az életbiztosítás alapját és a határozottan kijelölt időre kötött biztosítás azáltal válik életbiztosításá, hogy a biztosító a mondott irányú kockázatra vállalkozik, s miután tényleg számos esetben az életbiztosításoknál előre kijelöltetik az idő, midőn a biztosítási összeg fizetendő, a javasolt pont elfogadtatott.

Lásd 469. §-nál közölt 3321/1904.

249. Ha a biztosító a kockázatot viseli, a fizetett díjakat még akkor is megtarthatja, ha kötvényt a biztosítottnak nem adott.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1908. D. 10. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja; a felperest a keresetével elutasítja.

Indokok: Nem volt vitás, hogy a felek között 1902. május 11-én érvényes biztosítási szerződés jött létre; hogy a felperes az első negyedévi díjat kifizette és hogy a felperes több díjat nem fizetett.

A keresetben és eskü alatt is, a felperes azt adja elő, hogy a biztosítási kötvényt meg nem kapta, ennek kiadását az alperesnél több ízben szorgalmazta, míg végre 1903. évi február havában az alperes egyik igazgatója kijelentette a felperesnek, hogy a kötvényt nem találják, de készek 48 kor.-t felperesnek visszafizetni, amit a felperes azért nem fogadott el, mert követelte az általa kifizetett egész 148 koronát.

Eme most említett nem vitás tényekből és a felperesnek imént ismertetett előadásából kétségtelenül megállapítható, hogy a felek között létrejött biztosítási

tási szerződés a K. T. 505. § 3. pontja értelmében 1902. szeptember 11-én már hatályát veszítette.

Akkor tehát, amidőn a felperes által vitatott „ügylettől való elállás“ történt, a felek között biztosítási szerződés már nem volt és így azt a jog szempontjából stornirozni sem lehetett: ennél fogva a kereset jogalapján, tartozatlan fizetés címén a felperes az alperestől mit sem igényelhet.

Megállapodás címén sem igényelheti a felperes a kereseti összeget, mert ilyen megállapodás létrejöttét nem bizonyította.

Minthogy pedig a biztosítási szerződés a K. T. 468. §-a értelmében az alperes könyveibe történt bevezetéssel 1902. május 11-én létre jött és az alperes 1902. szeptember 11-éig a kockázatot viselte, ennél fogva a fizetett díjakat jogosan megtarthatja.

250. A kötvény kiállítására az ügyletnek nem érvényességi kelléke.

Kir. Kúria 1605/905. Alperest kötelezi. A kötvény kiállítása a biztosítási ügyletnek nem érvényességi kelléke, hanem a biztosítónak az érvényesen megkötött szerződésből folyó kötelezettsége. Amennyiben a biztosító, a kötvény kiállítására és átadására ítéletileg köteleztetvén, e kötelezettségének eleget nem tesz ennek következménye az, hogy a kiállítandó okiratok bíróilag megállapított tartalma, bíróilag kötelező erejűnek mondassék ki.

501. §. Az életbiztosításnál a szerződő felek a biztosítási összeget minden megszorítás nélkül szabadon állapíthatják meg. Az ügylet e neménél a többszörös biztosítás kizárva nincsen.

Terv. ind. 246. l. Az 501. cikkben foglalt kivételes intézkedéseket, az életbiztosítási ügylet természete igazolja. Míg a biztosítás többi neménél az ügylet célja tisztán és kizárólag az anyagi kár megtérítésére szorítkozik, s ennek mérte túl nem terjedhet; azalatt az életbiztosításnál oly érdekek forognak fenn, téken túl nem terjedhet; azalatt az életbiztosításnál oly érdekek forognak fenn, melyek pénzzel vagy egyáltalán nem, vagy csak ritkán egyenlíthetők ki. Nincs tehát semmi elfogadható ok arra, hogy az életbiztosításnál akár a többszörös biztosítás kizárassék, akár a biztosítási összeg bármi tekintetben korlátoztassék. Az érzésben eltérő intézkedések már azért sem volnának helyesek, mert azok az általános gyakorlattal ellenkezének, mit sem szükségesnek, sem kívánatosnak tekinteni nem lehetne.

Az értekezlet megjegyzés nélkül elfogadta.

502. §. Ha a biztosított személy foglalkozásában oly változás történik, mely által a kockázat akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előre tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltételek mellett kötötte volna meg, az ügylet más megállapodás hiányában megszűnik, ha a biztosító a változásokról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fenntartja.

Amennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett díjak egyharmadrésze a szerződő félnek (illetőleg a kedvezményezettnek) visszaadatik.

Ért. jkv. 446. l. Ezek után a következő új cikknek felvétele ajánlatot: „Ha a biztosított személy foglalkozásában vagy életmódjában oly változás történik, mely által a biztosítási kockázat lényegesen terhesebb lesz, ellenkező megállapodás hiányában a biztosítási szerződés megszűnik és a befizetett díjak egyharmadrésze a szerződő félnek, illetőleg a kedvezményezettnek visszaadandó”. A cikkre nézve csak azon megjegyzés tétett, hogy bizonyos tekintetben túlságos szigorú mutat a biztosítottak irányában, amennyiben ugyanis életmódjában történő változás nagyon viszonylagos jelentőségű és sok esetben egészen a biztosító felfogásától függő; már pedig meg nem lehet engedni azt, hogy az, ki hosszú éveken át pontosan a biztosítás előnyeinek élvezetére való reményében fizette díjait, életmódjában előforduló csekély változások által jogait egyszerűen elveszítse. Ezzel szemben ugyan válaszoltatt, hogy az életmódjában előforduló változások jelentősége iránt esetről-esetre a bíróság fog dönteni, épúgy mint a foglalkozás megváltozásánál is; mivel azonban az életmódnak magában vett változása tényleg nehézségekre adhatna alkalmat s a nagyobb kockázat rendszerint az életmódnak olynemű változása után áll be, mely a foglalkozásnak megváltozásával jár karöltve, az ajánlott cikkből az életmód tekintetében előforduló változás elhagyandónak találtott.

251. A biztosított foglalkozásában beállott változás.

A budapesti kir. keresk. és vájtörvényszék 1909. D. 848. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és kötelezi alperest.

Indokok: Az elsőbíróság által a tárgyalás és bizonyítás helyesen mérlegelt eredménye alapján megállapított az a tényállás, hogy a felperes a B) alatti kötvény alapjául szolgáló 2. alatti ajánlatban dohány- és divatárúsnak vallotta be foglalkozását, a kereseti baleset megtörténtekor pedig már korcsmárosi ipart űzött D. községben és az alperes foglalkozásában beállott erről a változástól S. Mór, az alperes helyi ügynöke tudomással bírt, a kir. törvényszék is magáévá tette.

Ily körülmények közt az alperes nem hivatkozhatik sikerrel a K. T. 502. §-ára, illetve a biztosítási szerződés általános feltételei 6. és 21. §-aira, mert ha az alperes tudott a biztosított foglalkozásában beállott változástól és ennek ellenére a biztosítási díj beszedésével a biztosítást folytatta, a joghatályában fennállónak elismert biztosítási szerződés nem tekinthető megszüntnek abból az okból, mert a biztosított a foglalkozásában beállott változástól a biztosítót nem értesítette.

503. §. Ha az idő vagy esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezik, a kedvezményezett ezt, mielőtt róla tudomást nyer, a biztosítóval késedelem nélkül közölni tartozik; ellenkezőleg a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztosítási összeg, a fizetési feltétel bekövetkeztének igazolásától számítandó nyolc nap alatt fizetendő.

Terv. ind. 246. l. Míg az elemi csapások elleni biztosításoknál a kár megállapítása a kártérítésnek lényeges feltételét képezi, ennek szüksége az életbiztosításoknál fenn nem forog; miért is az esemény bekövetkeztével a biz-

tosító kötelezettsége eo ipso lejárnak tekintendő és mert a biztosítás e neménél a kártérítésről szó nem lehet, misem természetesebb mint az, hogy a biztosított összeg teljesen kifizetendő, anélkül, hogy a biztosító abból bármely esetben valamit levonhasson.

Ért. jkv. 447—448. l. E cikk helyett a következő szöveg hozott javaslatba: „Ha az esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezik: a kedvezményezett ezt, mielőtt róla tudomást nyer, a biztosítóval haladéktalanul közölni s az esemény megtörténtét okmányilag igazolni tartozik. A biztosító köteles a vett tudósítás után legfeljebb nyolc nap alatt a szerződés teljesítésére”. Egyrészt a javasolt cikk helyett az eredeti szöveg pártoltatott, miután ez minden nehézkés intézkedés helyett egyszerűen kimondja az elvet, mikor kell a biztosítónak a szerződést teljesíteni:

de ez a nézet nem talált visszhangra, miután egészen bizonytalanságot hagy az időpontra nézve, mellyel a fizetési kötelezettség keletkezik, mert lehetetlen, hogy a biztosító már az esemény bekövetkeztével legyen köteles fizetni, midőn tulajdonképp nem tőle függ az esemény tudomásra jutása.

Elvben így a javaslatba hozott szöveg helyeseltetvén, a részletekre nézve mindenekelőtt megjegyeztetett, hogy nemcsak a „kedvezményezett”, hanem sok esetben más személy, jelesül a szerződést kötő fél lesz hivatva s kötelezve a feljelentésre, s ennél fogva ezen eszmének is kifejezést kellene adni. Kifogás a feljelentésre, s azonnali feljelentés sok tudomására jutásánál volna köteles a feljelentésre, ily azonnali feljelentés sok esetben talán előnyére lehet a biztosító vállalatnak, mert könnyebben rájöhet a netán előfordult vétkes cselekményre, s így a fizetési kötelezettség alól megmenekülhet; de nagyban és egészben az életbiztosításnál nem kívánja a vállalat érdeke az eseményről azonnal az értesítést, mivel nem kell oly megállapítás-érdeke az eseményről azonnal az értesítést, mint a kárbiztosításnál, hanem a dolog rendes meneténél csak az kat tennie, mint a kárbiztosításnál, hanem a dolog rendes meneténél csak az esemény megtörténtéről kell tudomással bírnia. A haladéktalan följelentésnek elrendelése különben nem is szükséges, miután a kedvezményezett saját érdekében megteszi a följelentést, mielőtt az tehetségében álland; de sok esetben ily intézkedés legalább bizonyos fokig lehetetlen; a kedvezményezett gyakran az esemény bekövetkeztével nem is tudja, hogy ő a kedvezményezett, sőt sok esetben nem is tudatik, vajjon volt-e biztosítás kötve, pedig mindkét esetben a kedvezményezett tudomással bír az eseményről s az említett okok folytán a följelentést meg nem teheti. Végül halálesetre, vagy testi sérülés esetére kötött biztosításoknál, a kedvezményezett az esemény által oly kedélyhangulatban van, hogy a méltányosság épen nem indokolná azt, mikép az oly esetekben is haladéktalan följelentéstől tétessék a biztosítás függővé.

Az értekezlet ezek után elvül kimondá, hogy haladéktalanul nem kell a feljelentést tenni, de nem találta célszerűnek azt, hogy bizonyos idő, pl. 2—3 hónap mulva teendő a följelentés, hanem legindokoltabbnak vélte a feljelentés idejére nézve azt, ha az „a körülmények szerint késedelem nélkül” történik, mintán így esetről-esetre lesz megítélhető, eleget tett-e a kedvezményezett kötelességeinek vagy sem. Az okmányilag való igazolási kötelesség ellen fölhozott, hogy sok esetben az igazolásnak más eszközei is alkalmasak a ténykörülmények megállapítására, ennél fogva csak az igazolás általában találtott kimondandónak, s egyúttal az elv átveendőnek határozatott a második kikezdésben, úgyhogy a biztosítónak kötelessége nem a tudomásvétel után, hanem az esemény igazolása után nyolc nap alatt következnie be s pedig azért, mivel az életbiztosításnál

is tisztába kell jönnie a biztosítónak, vajjon az esemény tényleg s azon esemény következett-e be, melyre a biztosítás szól; ez pedig nyolc nap alatt a tudomásvétel után meg nem állapítható, s így a kötelezettség kezdetére is más időt kell kijelölni. Miután pedig a cikk nem mondja ki, mily következménnyel bír az, ha a kedvezményezett a feljelentést a kijelölt időben meg nem tenné, s érzében az életbiztosításnál sem indokolt más következmény, mint az, melyet az értekezlet a kárbiztosításra a 476. cikkben megállapított, s mely e mulasztás által netán bekövetkezett kártérítésre vonatkozik, nehogy egyszerű hallgatás által azon felfogásnak adassék hely, mely szerint a biztosítási szerződésből támasztható követelések megszűnnének, az előbb említett következmények határozott kimondása határozatott el és az egész cikknek az elfogadott elvek szerinti szövegezésére a szövegező bizottság kéretett fel.

Ért. jkv. 499. l. Minthogy kellő ok nem forog fenn a biztosítási összeg kifizetését illetőleg az életbiztosításokra nézve másként intézkedni, mint a kárbiztosításnál történt és miután továbbá ezen kikezdés szövegezése nem is eléggé világos, határozatott, hogy a 482. § 2. kikezdésével azonos intézkedés vétessék fel, minélfogva az érintett kikezdés helyébe a következők tételtek: „A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztosítási összeg a fizetési feltétel bekövetkeztének igazolásától számítandó 8 nap alatt fizetendő.”

252. *Halotti anyakönyvi kivonat bizonyítja az elhalálozást.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 286.

A halotti anyakönyvi kivonat a biztosított elhalálozásáról teljesen elegendő bizonyítékot szolgáltat; azt tehát, hogy a követelés lejárt, meg kellett állapítani.

253. *A kedvezményezett addig, míg az esemény be nem következett, jogokat nem gyakorolhat.*

Kir. Kúria 1363 1906. A biztosítottnak azon kijelentése, hogy a kötvényből eredő jogokat átruházza, csak azt jelenti, hogy a biztosított a kedvezményezetti záradék megváltoztatásával újabb kedvezményezettet jelölt ki. — A kedvezményezett addig, míg az esemény, melyre a biztosítás kötött, be nem következik, a biztosítási szerződésből jogokat nem is gyakorolhat, amiért is ezen időpontig a biztosított a kedvezményezettel szemben a biztosítási szerződés felett szabadon rendelkezik és így azt el is zálogosíthatja s mert ezen zálogjog magát a kötvényből folyó jogot terheli, az a kedvezményezett irányában is hatályos.

254. *Perköltség kölcsönös megszüntetése.*

Kir. Kúria 2072 1908.

Csak a perben lévén megállapítható, hogy a balesetet az elhalt hibája okozta, ez alapon a perköltség kölcsönös megszüntetése indokolt.

255. *Ha külön kedvezményezett kijelölve nincsen, akkor az örökös minőség nem csupán hagyaték átadó végzéssel igazolható.*

Bpesti kir. keresk. váltótörvényszék 29.866 1911. Az alperest kötelezi.

A budapesti kir. Tábla 3563/1911. Az elsőbíróság ítéletét az indokolásban foglalt annak a kijelentésnek elhagyásával, hogy a biztosítási összeg a biztosított halála után már esedékessé vált, helybenhagyja, egyéb felhozott indokai alapján és azért: mert a K. T. 503. §-a értelmében a biztosítási összeg kifizetésének idejére nézve elsősorban a felek megállapodására szolgál ugyan irányadóul; a biztosítási feltételekben foglalt az a kijelentés azonban, hogy a biztosító a

fizetést a biztosítási összeg felvételére jogosított személy igazolásától 60 nap alatt tartozik teljesíteni, nem jelenti azt, hogy életbiztosítás esetében, ha külön kedvezményezett kijelölve nincsen, az örökös minőség egyedül csak a hagyatékot átadó bírói határozattal igazolható s ennek megtörténteig a biztosító a biztosítási összeget magánál visszatarthatja; mert az örökös minőségnek más módon történt kimutatása is a követelést esedékessé teszi; a biztosítónak ez esetben csak ahhoz lévén joga, hogy amennyiben az örökös minőség tekintetében jogos kétélyei lehetnének, a biztosítási összeget fizetés hatályával bírói letétbe helyezze; mert továbbá a felperes által alpereshez beküldött haláleset-felvétel annak a kimutatására alkalmas, hogy a leszármazók és végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt biztosítottnak felperes mint annak házastársa, az egyedüli örököse, mely okból a biztosítási összeg az okiratok bemutatásától számított 60 nap múlva, vagyis 1909. évi május hó 5-én esedékessé vált; ez időtől tehát a késedelmi kamatokat az elsőbíróság helyesen ítélte meg.

504. §. A biztosító, ha a szerződésben az ellenkező világosan ki nem kötött, a megállapított biztosítási összeg fizetésére nem kötelezhető:

1. ha a biztosított életét halálos ítélet, párbaj vagy öngyilkosság folytán veszti el;

2. ha a biztosított csatában vagy az ott nyert sebek következtében halt meg;

3. ha a biztosítás tárgyát az egészség vagy testi épség képezi és az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétellett, a biztosított vagy a kedvezményezett vétkeiségeiből következett be.

Az 1. és 2. pont alatti esetekben a kedvezményezett a befizetett díjak egyharmad részét visszakövetelheti.

Terv. ind. 246—247. lap. A tervezet 504. cikke a felek belátására bízva azon esetek megállapítását, melyekben a biztosító a kikötött összeget megfizetése alól megszabadul; dacára azonban ennek nem látszott feleslegesnek azon eseteket is megállapítani, melyekben a biztosító kötelezettsége alól a törvény erejénél fogva, tehát tekintet nélkül a biztosítási szerződés diszpozícióira felszabadul. E tekintetben a tervezet nemcsak a nevezetesebb európai törvények rokon intézkedéseit, hanem a kétségtelen gyakorlatot is követte, melyet e részben sem lehetett ignorálni. Ami magukat az egyes eseteket illeti, azok általában mind olyanok, melyekben a biztosított a dolog természete szerint a kötelezettség alól fel kellett oldani, ha az életbiztosítási ügyletet lehetlenné tenni nem akarjuk. Így, hogy az 504. cikkben foglalt esetek nem merítik ki mindazon kivételeket, melyek a gyakorlatban előfordulni szoktak, s melyek közt kétségtelenül legfontosabb az, hogy a biztosító rendszerint nem vállal felelősséget, ha a biztosított tengeri szolgálatban, vagy Európán kívül akár szárazföldi, akár tengeri út közben veszti el életét. E kivétel jogosultságát, ha a felek abban megállapodtak, az 504. cikk bekezdése is elismeri; de a forgalom jelen kifejtett alakjában nem lett volna tanácsos, a most érintett kivételt a törvénybe felvenni, s a biztosított ez okból a kötelezettség alól ipso jure feloldani. Hogy a cselek-

vény, melyet a kedvezményezett a biztosított élete vagy egészsége ellen elkövet, képez-e büntettet vagy sem, a dologra nézve teljesen közönyös, s a biztosító felelősségének megszüntetésére — a biztosított érdekében — elégnék látszott általában oly cselekvényt kijelölni, mely a biztosított életét vagy egészségét veszélyeztetheti; az ily cselekvénnyel szemben megszűnik minden indok arra, hogy a kedvezményezett a szerződés előnyeiben részesíthessék. Végre miután nem lehetetlen, hogy ugyanazon összeg többek részére biztosítatik, a dolog természetének teljesen megfelel az 504. cikk utolsó pontjában foglalt azon intézkedés, mely szerint oly esetben, midőn a vétkes kedvezményezettet a biztosított összeg csak részben illeti, a biztosító csak e részösszeg megfizetése alól szabadul fel; a legnagyobb méltatlanság lenne ugyanis egynek vétke miatt, a többi büntelen kedvezményezettet, a részükre biztosított összegtől megfosztani.

Ért. jkv. 449—450. l. Miután a cikk bevezető szavai legalább is kételyt támasztanak arra nézve, vajjon a cikkben megállapított esetek határozott kikötés mellett biztosíthatók-e, s van több eset, melyre nézve a biztosítás szokásos, a cikk mondott szavai következőleg módosítottak: „A biztosító, hacsak a szerződésben ennek ellenkezője ki nem kötetett, a megállapított biztosítási összeg fizetésére nem kötelezhető”. Az első pontból e szók „vagy öngyilkossági kísérlet folytán” elhagyattak. Ugyane pontban a következő végmondat: „kivéve, ha a kedvezményezett igazolhatja, hogy a biztosított önkívületi állapotban fosztotta meg magát” elhagyandónak mondatott, minthogy a biztosító intézetet nem lehet kitenni oly veszélynek, hogy a biztosított személyétől függő cselekvény folytán eredményezze a biztosító intézet kötelezettségét, s mivel az önkívületi állapot bebizonyítása a kedvezményezettnek nagyon is könnyű; ezzel szemben ugyan felhozott, hogy az öngyilkosság époló esemény és kockázat, mint maga a halál esete és csak igen ritka esetben fordul elő az, hogy valaki a biztosított összegnek a kedvezményezett számára való kiszolgáltatása céljából öngyilkossá lesz, s azonkívül ily általánosságban kimondva az elvet számos esetben, midőn az öngyilkosság tényleg önkívületi állapot eredménye — mint ez több betegségben lehetséges — a kedvezményezettek nagyon is sújtanak és pedig minden alkalpos ok nélkül.

Szavazás alkalmával azonban 8 szavazat 7 ellenében a mondat elhagyása mellett nyilatkozott.

A 2. pont ellen egyrészt ugyan felhozott, hogy jelenleg, midőn a véd-kötelezettség általánosan meg van honosítva, talán még sem lehet az elvet általánosságban kimondani;

miután mindazáltal a cikk csak subsidiaer intézkedik, s így ellenkezőjének kikötése lehetséges, miután továbbá mindenestre indokolt az, hogy közönséges életbiztosításnál a biztosító csak az ezen biztosítással járó kockázatokat és nem a háború veszélyeit viselje: a pont elvben helyesletett. A szövegező bizottság azonban fölkeretett, hogy a „háborúban” helyett a háború veszélyeinek megfelelő kifejezést alkalmazzon.

A 3. pont tekintettel arra, hogy csak azon cselekvényt, melyet a kedvezményezett szándékkal követ el a biztosított élete ellen tekinthető olyannak, mely a biztosítót felmenti a szerződés teljesítése alól,

a pont ily módon határozatott megváltoztatandónak; de mivel ez esetet semmi esetre nem lehet a kötvényben mint biztosítandót felemlíteni, e pont a jelen cikkből kiveendőnek, s azon cikkbe felveendőnek mondatott, mely a szerződés érvénytelenüléséről intézkedik.

Új pontot a következő szöveg hozatott az előadó részéről javaslatba: „ha az esemény, melynek bekövetkezésétől a fizetés függővé tétetett, a kedvezménye-

zett vétkességéből következett be”. Ezen pontnak célja az egészségtől s a testi épségtől függő biztosításoknál mellőzni azon veszélyt, mely a kedvezményezett saját vétkességéből támad, s ennél fogva a szövegben határozottan feltüntetendőnek mondatott az, hogy a pont csak a testi egészségtől és épségtől függő biztosításoknál nyer alkalmazást; mivel pedig e biztosításoknál is előfordulhat az, hogy a kedvezményezettől különálló személy a biztosított, s ez utóbbinak vétkessége épügy előidézhetheti a biztosítóra a kizárni óhajtott veszélyt, a cikkbe a kedvezményezett mellett a biztosító is felemlítendőnek találtott, s a pontnak alkalmas szövegezésére a szövegező bizottság felkeretett.

Ért. jkv. 451. l. Ezen cikkhez Horn indítványa folytán és tekintettel arra, hogy a méltányossággal meg nem egyezik, ha a kedvezményezett a biztosított erőszakos halála esetében nemcsak a biztosítási összegre elveszti jogát, hanem még a hosszabb idő folytán fizetett biztosítási díjak is veszendőbe menjenek, elvben kimondatott, hogy a cikk első és második pontjaiban felsorolt esetekben a kedvezményezett a biztosítási díjak $\frac{1}{8}$ -ának visszafizetését követelheti. Ez elvnek akár a jelen cikkben, akár más cikkben, de akkép leendő kifejezésére, hogy abból világosan érthető legyen érvényessége a két első pontra, a szövegező bizottság felkeretett.

Lásd 506. §-nál közölt 64/1908.

256. A balesetet a biztosított vétkessége idézte elő.

Kir. Kúria 825/1904. Biztosítási jogi értelemben balesetről csak akkor lehet szó, ha a károsító eredményt valamely véletlen, vagyis előre nem látott és így rendes gondosság mellett el sem hárítható váratlan behatás idézi elő, amiért is nem tekinthető baleset következményének azon károsodás, amely a sérültet az által érte, hogy ő mint gazdatiszt a felügyelete alatt álló gazdasági munkást a vett utasítás figyelmen kívül hagyása miatt meg nem engedett módon és mértékben megfenyített és emiatt ez önvédelemből a gazdatisztet megsértette. A gazdatisztnak a szolgálatot adó földbirtokossal munkabérszerződési viszonyban állott aratómunkás felett fegyelmi joga általában nincsen.

257. Ha a kedvezményezett oltja ki a biztosított életét, biztosítási jogi szempontból közömbös, hogy az elkövetett cselekmény képez-e büntettet vagy nem.

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 715. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A bpesti kir. ítélőtábla 1902. II. G. 18. a felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Alaptalan felperesnek az a felülvizsgálati panasza, hogy a fellebezési bíróság, midőn tényül megállapította, hogy a kedvezményezett a biztosított életét — forgópisztolyból reá löve — beszámítható állapotban, tudatosan és szándékosan kioltotta, alaki jogszabályt sértett azért, mert ez a megállapítás és szándékosan kioltotta, alaki jogszabályt sértett azért, mert ez a megállapítás ellenkezik a büntetőbíróság határozatával, mely szerint ez az utóbbi a kedvezményezettel a biztosított ellen elkövetett szándékos emberölés büntetének vádjára alól jogerősen felmentette.

Biztosítási jogi szempontból ugyanis a K. T. 505. §-a 4. pontjának alkalmazásánál egyedül az a döntő, hogy a kedvezményezett a biztosított életét veszélyeztető valamely cselekményt szándékosan elkövetett-e és közömbös az, hogy az elkövetett cselekmény képez-e büntettet vagy sem. Már pedig a büntetőbíró csak azon kérdést felelt határozott, hogy a kedvezményezett azáltal, hogy a biztosítottat, forgópisztolyból reá löve, ölési szándékkal, de anélkül, hogy szándékát előre megfontolta volna, megölte, büntetendő cselekményt követett el vagy nem. Amiből önként következik, hogy a büntetőbíróság felmentő

kifizetése függővé tételik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztosító a kockázatot viselni tartozik;

2. ha a kijelölt kedvezményezett meghal vagy ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tételik, többé be nem következhetik;

3. ha a visszatérő időszakokban a fizetendő díj a lejárat után 30 nap alatt, vagy az evégre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom, vagy véletlen baleset által okozatik;

4. ha a kedvezményezett a biztosított életét vagy egészségét veszélyeztető valamely cselekvényt szándékosan követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztosított összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztosító csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

A már befizetett díjak egyharmad része az 1. és 2. pont alatti esetekben visszaadandó.

Ért. jkv. 451—452. lap. Új cikkül az előadó részéről a következő cikk ajánlatott: „az életbiztosítási szerződés hatályát veszi: 1. Ha azon változás, melynek bekövetkeztétől a biztosítási összeg kiszolgáltatása függővé tételik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztosító a kockázatot viselni tartozik; 2. ha a kedvezményezett meghal, vagy személyében oly változás áll be, melynélfogva a biztosítási összegre igényt többé nem támaszthat; 3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj lejárat után 30 nappal, vagy az evégre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom, vagy véletlen baleset által okozatik“. 4. pontul pedig az 504. cikk 3. pontja volna szóról-szóra átveendő. A cikk 1., 3. és 4. pontja megjegyzés nélkül elfogadtatott. A 2. pontnál mindazáltal kifogás tételik mindenekelőtt az ellen, hogy a szerződés megszűnjék, ha a kedvezményezett meghal, a kedvezményezett élete semmiféle viszonyban nem áll magával a biztosítás veszélyével, s a kedvezményezett ezen szerződés folytán oly vagyoni jogi előnyt szerez, mely halálával örököseire, vagy más jogutódlaira átszáll. Ezzel szemközt mindazáltal kifejezetten azon nézet, hogy a biztosítási szerződésben kétségtelenül ki lehet kötni egy meghatározott kedvezményezettet, s hogy azonkívül a jelen pont által a gyakorlatra nézve semmi hátrány sem keletkezik, miután szabadságukban áll a feleknek bármiképp intézkedni a kedvezményezettre, amennyiben még előmutatóra is állítható ki a kötvény, s azonkívül a biztosítottak érdekében fekszik ezen subsidiaer intézkedés, mivel az ellenkezőnek kimondása esetében a biztosítási díjak a nagyobb kockázat mellett mindenesetre nagyobbak lennének.

Ezek után a megtámadott tétel ugyan elvben helyeseltetett, nagyobb világosság kedvéért mindazáltal a kedvezményezett mellé „a kijelölt“ szó tételik jelzőül. A második mondat nem találhatván eléggé világosnak, következőleg módosított, hogy „ha az esemény, melytől a fizetés függővé tételik, többé be nem következhetik“.

Ért. jkv. 499,500 lap. Kétely merült fel a végkikezdésben foglalt azon szabvány ellen, mely szerint a biztosító a már befizetett díjak kétharmadát megtarthatná, még az esetben is, midőn az életbiztosítási szerződés hatályát veszette, anélkül, hogy a biztosító bármiféle kockázatot viselt volna. Kiemeltetett különösen, hogy a kárbiztosítás szabályozásánál a 486. §-ban az értekezlet kimondandónak találta, miszerint a szerződés hatályvesztése esetén az egész befizetett díj a biztosítottak visszaadandó, s így némi következtelenség volna az életbiztosításnál kivételnek helyt engedni. A biztosító ily esetben semmiképp sem tarthat igényt többre, mint a tett kiadások megtérítésére. Másrészt azonban felhozott, hogyha csakugyan jogi szempontból nem eshetik kétség alá, miszerint a biztosító a befizetett díjat vissza nem tarthatja, e kérdés eldöntésénél mégis a gyakorlati szempont túlnyomó fontossága elvitázhatlan. Tény ugyanis, hogy minden biztosító köteles azonnal a biztosítási szerződés megkötése után az ügynöknek járó províziót kiadni, s hogy e provízió aránylag sokkal magasabb, mint a kárbiztosításnál. Az értekezlet többsége ez utóbbi nézethez hajolván, az érintett kikezdés változás nélkül megtartatott.

Lásd 485. § indoklását az értekezleti jkv. tartalmát a 3. pontra vonatkozólag. 485. §-nál közölt 1903. D. 926. 486. §-nál közölt 410/1907. 500. §-nál közölt 1908. D. 10. 504. §-nál közölt 1902. D. 715. 1906. D. 685.

263. Díjfizetés iránti per.

A budapesti kir. Tábla. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, a sommás végzést hatályon kívül helyezi, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A 2. . alatti másolatban csatolt levélből mely felperes beismerése szerint tőle származik, kiténik, hogy felperes az alperes életbiztosítási ajánlatában s az ennek alapján kiállított életbiztosítási kötvényben foglalt ama kikötéstől, mely szerint az elsőévi biztosítási díj, nem úgy, mint a későbbi évekre szóló díjak, negyedévi részletekben, hanem egyszerre egy részletben volt fizetendő, eltért s az alperesnek megengedte, hogy ez a biztosítási díjat már az első évben is negyedéves részletekben fizethesse; úgyszintén kiténik, hogy az első évre járó biztosítási díjnak 3, negyedéves részleteiről — mint-hogy alperes csupán az első negyedévre járó díjnak megfelelő összeget fizette ki a kötvény kiadásakor készpénzben, felperes az alperestől fedezeti — nem pedig a díjkifizetéséül szolgáló váltókat kért, az pedig nem volt vitás, hogy a kereseti váltó azonos az alperes által ezen felhívás folytán felperes birtokába juttatott, tehát az elsőévi díjnak nem kifizetéséül, hanem csak az egyes negyedévi részletek fedezéseül szolgáló, három-három havi időközben lejáró, százalékdarab váltó közül a lejárat időpontját tekintve a másodikkal.

Minthogy ezek szerint a kereseti váltó — jöllehet az első évre járó — de negyedévi részletekben, tehát visszatérő időszakokban fizetendő biztosítási díjról kiállított fedezeti váltó: s minthogy maga a biztosítási szerződés az által, hogy alperes a kereseti váltóval fedezett biztosítási díjrésztet lefizetni elmulasztotta, a kereskedelmi törvény 505. §-a 3. pontja értelmében hatályát veszített szerződésen alapuló követelés pedig nem érvényesíthető: ezeknélfogva az elsőbíróság ítéletét megváltoztatni és a sommás végzés hatályon kívül helyezése mellett felperest keresetével elutasítani kellett.

A kir. Kúria 792/1902. A másodbíróság ítéletét indokainál fogva helyben hagyja.

Jegyzet. Ellenkező határozatok *Dtár* u. f. XL. 44. III. f. VI. 24. III. f. XXI. 89.

264. Díjfizetés mellett sorsolással megkötött biztosítási ügylet.

A bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 156. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Alperes azzal védekezett, hogy az életbiztosítási szerződés értelmében csak arra kötelezte magát, hogy a biztosított tőkét felperes életében 23 év elmúltával, felperes halála esetén pedig azonnal kifizeti. A sorsolás iránt vállalt kötelezettségét az életbiztosítási szerződéstől függetlenül kötelezettségnek kívánja tekinteni, mert a sorsolás külön pótdíj fizetésétől ítéletet függővé és mert erre nézve külön előzetességi igényjegy állított ki.

A kir. törvényszék alperes e védekezését nem tette magáévá. Mert felperes úgy az 1/F. ajánlat, mint a D) alatti biztosítási kötvény értelmében a biztosítást a III. v. táblázat szerinti díjfizetés mellett sorsolással kötötte meg és úgy az ajánlaton, mint a kötvényen fel vannak tüntetve a III. v. táblázat szerinti sorsolással egybekötött biztosításokra vonatkozó különös feltételek; mert eszerint alperes az általa fentebb elismert kötelezettségeken felül, magában az életbiztosítási szerződésben kötelezte magát a sorsolásra, amely kötelezettséget azért, mert erre nézve külön előzetességi igényjegyet is kiállított, külön szerződésen alapuló kötelezettségnek tekinteni nem lehet, annál kevésbé, mert a biztosítási díj egy összegben állapított meg s a biztosítási szerződésben nem jutott kifejezésre az, hogy a sorsolásért külön díj fizetendő.

Tekintve már most, hogy alperes a sorsolással egybekötött biztosításokra vonatkozó különös kötvényfeltételeket maga is úgy értelmezi, hogy a kisorsolást csakis azon feltételek mellett vállalta el, ha az előző üzleti év végén legalább 200 sorsolással egybekötött biztosításra szóló kötvény van érvényben, hogy a B) alatti levele szerint az 1900. üzleti év elteltével sorsolást azért nem tartott, mert ez év végén az ily biztosítások száma 200-nál csekélyebb volt, tekintve továbbá, hogy alperes az életbiztosítási üzletágot a felek egyező előadása szerint végképen, még pedig a B) alatti levélből kitűnőleg 1900. év végével beszüntette s így a kötvény kisorsolásának esete többé be nem következhetik: az életbiztosítási szerződés a K. T. 505. §-ának 2. pontja értelmében hatályát veszítette.

Minthogy pedig a kifejtettek értelmében azt, hogy a kereseti életbiztosítási szerződés hatályát veszítette az alperes biztosító társaság okozta, a K. T. 505. §-a értelmében életbiztosításokra is alkalmazandó, 486. § 1. és 2. bekezdésének rendelkezéséhez képest a biztosítási díjat a biztosított felperesnek visszafizetni tartozik.

Lásd életjog eseteknél, Tontina.

265. Ha a szövetkezeti tag a biztosítási díjat nem fizeti, a K. T. 505. § 3. nyer alkalmazást.

Kir. Kúria 1038/1903. A biztosítási ügyletek tekintetében ugyanazon rendelkezések alkalmazandók, akár szövetkezet és tagja, akár más biztosító vállalat és szerződő fél között jött létre a biztosítási szerződés. Ha a szövetkezeti tag a belépési nyilatkozatban csupán a biztosítás ellenértéke fejében járó biztosítási díj fizetésére kötelezte magát, s ezen díjat nem fizeti, arra jogszabályok értelmében nem is kötelezhető (kereskedelmi törvény 505. § 3. pontja) és ennek nem az a következménye, hogy a biztosítási díj tőle per útján követelhető, hanem az, hogy a biztosított fél szövetkezeti tagsága is megszűnik, lévén ez a szövetkezeti tagság a biztosítási szerződés fennállásával szoros kapcsolatban.

266. A biztosítási szerződés nem veszi hatályát, ha a biztosítottat a díj fizetésében súlyos betegség gátolja.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 16.457/1905. Kötelezi alperest, hogy 4950 K tőkét s jár. a felperesnek és 4950 K tőkét s jár. kiskorú B. S., V. Gy. és A. részére Heves megye árvászekénél fizessen.

Indokok: Alperes a kereskedelmi törvény 505. §-ának 3. pontja alapján kérte a kereset elutasítását, mert a biztosított az 1903 február 19-én esedékes díjat még 1903 március 24-én sem, hanem csak május 28-án fizette, az 1903 május 19-én esedékes díjat pedig még a kereskedelmi törvény 505. §-a által engedélyezett 30 nap alatt sem fizette, s így a biztosítási szerződés hatályát veszítette.

Ezzel szemben felperes azt vitatta, hogy az e-i főügynökséggel történt külön megállapodás értelmében, a biztosított nem a lejáratkor volt köteles fizetni, hanem hónapokkal későbbben fizetett és fizethetett; továbbá, hogy a biztosított 1903 június elején súlyosan megbetegedett, hasi hagymázban feküdt, erős láza volt és július 9-én történt haláláig ügyeinek elintézésében akadályozva volt.

A kir. törvényszék a felperes által vitatott azt az állítólagos szokást, hogy a díjakat a főügynökség beleegyezésével nem a lejáratkor, hanem mindig hónapokkal későbbben fizette és fizethette, tekintettel az alábbiakra, közömbösnek találta s az arra ajánlott bizonyítást mellőzte.

Perdöntő ugyanis, az, vajjon a biztosított a díjat kellő időben megfizette, vagy a fizetésben erőhatalom által gátolva volt.

Az 1903 február 19-én lejárt díjat a biztosított 1903 május 28-án megfizette, azt alperes fenntartás nélkül elfogadta, s így a biztosítás azért, mert a biztosított ezt a díjrészletet a lejárat után 30 nap alatt sem, hanem csak későbbben fizette meg, meg nem szűnt.

De a biztosítás az 1903. május 19-én lejárt díj nemfizetése miatt sem szűnt meg, mert felperes a díjfizetés elmulasztásának okául felhozott tényeket, nevezetesen azt, hogy a biztosított a díjfizetésben erőhatalom által gátolva volt, bizonyította.

Ugyanis: a tanúk vallomása alapján a bíróság megállapította, hogy a biztosított június 19-ike előtt súlyos betegségbe esett, hogy a nagyfokú lázzal és gyakori önkívületi állapottal járó betegsége alatt, haláláig ügyeinek vitelére képtelen volt. Különben is köztudomású, hogy a hasi hagymáz lázzal járó súlyos betegség.

Bizonyítva lévén eszerint, hogy a biztosítottat, ki az 1903 május 19-én esedékes díjat június 19-ig jogosítva volt fizetni, díj fizetésében súlyos betegség, tehát erőhatalom gátolta, a díjfizetés elmulasztása tehát nem ok felperes elutasítására.

Minthogy pedig B. M. 10.000 K erejéig biztosítva volt és a kötvényben kedvezményezetteként $\frac{1}{2}$ részben felesége, $\frac{1}{2}$ részben gyermekei vannak megnevezve, alperest a rendelkező rész értelmében kellett marasztalni.

Kamatot a bíróság 1903 november 24-től ítélte meg, míg az előző időre kamatkövetelésével felperest elutasította, mert a kötvényfeltét. 16. §-a értelmében a biztosított összeg alperes társaság igazgatóságának a kedvezményezett jogosultsága felett hozott határozatától számított 3 hó múlva esedékes.

Felperes a halálesetet az igazgatóságnak 1905 augusztus 3-án jelentette be és az igazgatóság felperes jogosultsága felett csak augusztus 24-én határozott, ettől számított 3 hó múlva, vagyis november 24-én volt tehát a biztosított összeg fizetendő.

A budapesti kir. Tábla 2355/1905. Az elsőbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

A kir. Kúria 304/1906. A kir. Tábla ítéletét indokai alapján helybenhagyja.

267. Díjváltó perlése.

Kir. Kúria 296/1906. Ha a biztosítási kötvényben az első egész évi díj nyugtatva is van, de az ajánlattal egyidejűleg arra nézve történt megállapodás a biztosítási ügynök és a biztosított közt, hogy az negyedévi részletekben lesz fizetendő és a biztosító az erre adott díjváltókat elfogadja, úgy nem díjhalasztásról van szó, hanem a kereskedelmi törvény 485. §-a 4. pontja alá eső visszatérő időszakban fizetendő díjat a negyedévi biztosítási díj képezi.

(Ez a határozat a 485. §-hoz tartozik.)

268. Visszatérő időszakokban fizetendő díj.

A kir. Kúria 358/1909. A másodbíróság ítéletének az alperest marasztaló nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett azt a részét, mely által a felperes kereseti követelésének 50 K tőke és kamata iránti részével elutasított, helybenhagyja; egyébként pedig mindkét alsóbíróság ítéletét megváltoztatja, s alperest arra kötelezi, hogy a felperesnek további 189 K 77 fill. tőkét s ezután kamatot fizessen.

Indokok: Megváltoztatta a kir. Kúria mindkét alsóbíróság ítéletének felebezzett azt a rendelkezését, amely által a felperes kereseti követelésének 189 K 77 fill. tőke és ennek kamata iránti részével elutasított és az alperest arra kötelezte, hogy a felperesnek további 189 K 77 fill. tőkét és ezután 1907. évi december hó 13-ától járó törvényes késedelmi kamatot fizessen; mert a kir. Kúria által az 1881: LIX. t.-c. 4. §-a alapján hozott 26. számú döntvényében elfoglalt jogi álláspont szerint az alperes elsőévi biztosítási díjnak második félévi részére a K. T. 505. §-a 3. pontjának rendelkezéséből kifolyólag jogos igénytel nem bír és így a biztosítási szerződés általános feltétele 4. §-ának az ilyen díjra vonatkozó az a kikötése, hogy ez a díj a biztosítási összegből levonandó, a K. T. 507. §-a értelmében jogi hatállyal nem bír.

Lásd Jogállam 1910. évi 4. füz. 307. l. Ellenkező gyakorlat.

Jegyzet: Olyan esetben, midőn az életbiztosítási díj nem évi, hanem rövidebb, (féléves, évnegyedes, vagy hónapos) időszakokban fizetendő, a biztosított, habár magát az egész első évre eső díj fizetésére kötelezte, nem tartozik az első év folyamán lejárt összes díjrészeket megfizetni. A Kúria 26. sz. polg. döntvénye.

269. Díjfizetés elmulasztása, ha azt erőhatalom okozza. Elmebetegség.

Kir. Kúria 693/1910. Ha a díjfizetési késedelmet erőhatalom okozza, a biztosítási szerződés hatályát nem veszti. Az örültség ily erőhatalomnak tekintendő.

(Jogállam 1911. évi 3. füzet.)

270. A K. T. 505. §-a 3. pontjában jelzett 30 nap az első díjra nem vonatkozik; felperes igénye tehát elévült, mert ezen 30 nap leszámításával keresetét egy éven túl adta be.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1911. D. 1255. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Nem vitás a felek egyező előadása alapján az, hogy alperes a B) alatti ajánlatot tette felperesnek. A kir. törvényszék elfogadta az elsőbíróságnak azt a ténymegállapítását, mely szerint alperes a B) alatti ajánlatnak

megfelelő kötvénnyel felperes vagy ügynöke részéről meg nem kínáltatott és ez alapon elsősorban az elévülési kifogást tette vizsgálat tárgyává.

Alaptalan felperesnek az az érvelése, hogy az elévülés csak a K. T. 505. §-ának 3. pontjában említett 30 nap eltelté után kezdődött meg. Ugyanis a hivatkozott törvényhely csupán a visszatérő időszakokban fizetendő díjakra vonatkozik, melyeknek meg vagy meg nem fizetése a szerződés hatálytalanná válásának veszélye mellett a biztosított tetszésétől függ, s így alkalmazása az első díjra, melyet a biztosított a K. T. 473. és 506. §-ai alapján megfizetni köteles és melynek kellő időben való meg nem fizetése a szerződés hatálytalanná válását nem vonja maga után, fogalmilag ki van zárva. Minthogy pedig a peresített díjrészlet iránti követelés felperes saját előadása szerint az 1908 március 15-én volt fizetendő, illetve vált felperes részéről követelhetővé, az ezen díjrészlet iránti igény a keresetindításkor 1909 március 20-án már elévült.

De az elévüléstől el is tekintve elfogadta a kir. törvényszék az elsőbíróság döntését felhozott helyes indokainál fogva és azért mert a B) alatti ajánlatban nincs kifejezetten megjelölve a biztosítás kezdetének időpontja, a fentebbi ténymegállapítás szerint pedig a kötvény alperesnek még csak fel sem ajánlatott s így, ha a kötvényben a biztosítás kezdetének időpontja naptárilag meg is jelöltenet, a biztosítónak az ajánlattól eltérően egyoldalúan megállapított és a biztosítottnak tudomására sem jutott kötvénybeli kikötése hatállyal nem bír.

A budapesti kir. ítélőtábla 1912. G. 148. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Tévesen hivatkozik a felperes a K. T. 505. §-ának 3. pontjában foglalt arra a rendelkezésre, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejárat után 30 nap alatt még a késedelem következményének terhe nélkül fizethető és hogy ilykép az elévülési határidő a jelen esetben csak az 1908 április hó 15. napjától számítandó, mert amint ezt a fellebbezési bíróság helyesen kifejti ez a rendelkezés nem vonatkozik az első, feltétlenül megfizetendő díjra, hanem a későbbi díjrészekre.

506. §. A 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486. és 487. §-ok határozatai, amennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandók.

Ért. jkv. 500. l. Ezen §-nál, melyet új cikkül a bizottság vett fel, részint az idézettek helyteleneknek találattván, részint aggály merülvén fel aziránt, vajjon célszerű lehet-e az egyszerű idézés, midőn az némelykor ellentétben áll az életbiztosítást szabályzó néhány intézkedéssel, a § következőkép szövegeztetett: „a 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486., és 487. §-ok határozatai, amennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazást nyernek“.

Lásd 468. §-nál közölt 1902. D. 732., 66.439/908., 475. §-nál közölt 1903. G. 32., 483. §-nál közölt 1618/1908.

271. A biztosított halála után a kedvezményezett kötelezettségei az elhalálozás körülményeinek a bejelentésére.

Kir. Kúria 64/1908. Kötelező a biztosítási szerződésnek az a kikötése, amely a biztosított összeg kifizetésének feltételül a biztosított elhalálozásának a biztosított részéről akként való igazolását határozza meg, hogy abból a biz-

tosító magának meggyőződést szerezhesen, vajjon nem forognak e fenn oly körülmények, melyek fizetési kötelezettségét a törvénnyel fogva megszüntetik; de a törvénnyel ellenkezik minden oly kikötés, ami a kedvezményezettre ennél messzebbmenő kötelezettséget szab, minő pl. az a kikötés, hogy a biztosított összeg kifizetésének feltétele a biztosított kezelő orvosa részéről kiállított olyan jelentés is legyen, amely nemcsak a halál okairól, hanem az utolsó betegség okairól és lefolyásáról is felvilágosítást tartalmaz.

Jegyzet. Az életbiztosítási szerződésben joghatályosan kiköthető, hogy a biztosítási összeg csakis a biztosított halálának okára és életkorára vonatkozó bizonyítványnak a társasághoz történt betérjesztésétől feltételezeten fizetetik ki. (Kúria 329/1901.) — Hatálytalan az a kikötés, hogy a kártalanítási igény elvész, ha a szerződésben meghatározott okmányok bizonyos idő alatt be nem mutattnak.

507. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, amennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés határozatai szolgálnak irányadónak.

Lásd a 472. § indokait.

Ennél a §-nál az értekezlet javaslatba hozta azt, hogy a 499., 500. és 502. §-okban foglalt határozatok a felek által meg nem változtathatók, de ez a javaslat utóbb elvetetett (lásd ért. jkv. 452. l.).

272. Ajánlatvisszavonás.

Kir. Kúria 496/1906. A biztosító társaságnak az életbiztosítási ajánlattevőfő hoz intézett azon nyilatkozatából: „a kötvényt csak az elrendelt orvosi vizsgálat után állíthatjuk ki”, és „felszólítjuk tehát, hogy magát az orvosi vizsgálatnak alávesse”, megállapított, hogy a szerződés megkötése újabb feltételekhez kötött s az ajánlat el nem fogadtatott. Az ajánlat tehát érvényesen visszavonható volt.

273. A biztosító kikötheti, hogy a kockázatot csak az orvosi vizsgálat után eltelt 6 hó múlva viseli, ez a kikötés a törvénnyel nem ellenkezik.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 2321. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítéletábla 1911. G. 873. A felülvizsgálati kérelemnek helyet ad s a megtámadott ítélet részben megváltoztatása mellett a felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Az E) alatt csatolt kötvény értelmében kikötött, hogy a biztosítási díj a kötvény kiállítását megelőző naptól az 1909. évi november hó 19-től fizetendő, holott a kockázat viselése csak az orvosi vizsgálat megejtésétől számítható hat hó múlva veszi kezdetét.

E kikötésnél fogva, — mely a törvénnyel nem ellenkezik és így érvényes — a biztosított fizetési kötelezettsége már a kockázat viselésének kezdete előtt beállott, s így téves a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az alperes azért, mert a biztosítási díjat elfogadta, a kockázatot viselni tartozott.

Mint hogy pedig a kötvény értelmében az orvosi vizsgálat megejtése végett a biztosított volt köteles az intézeti orvosnál jelentkezni, s ha az illető orvos neve eredetileg nem is volt a kötvényben megjelölve, azt a biztosított az alperes társaságtól vagy megbízottjától megtudhatta volna,

ekként a biztosított mulasztása okozta, hogy az ügylet megkötése után csak 3 hó múlva, az 1910. évi július hó 25. napján történt meg az orvosi vizsgálat.

Ezekhez képest s tekintettel arra, hogy az irányadó tényállás szerint a biztosított az orvosi vizsgálat után 6 hónál rövidebb idő alatt meghalt, a kockázatot viselése be nem állott, tehát a kedvezményezett felperes a kikötött biztosítási összeget nem követelheti.

274. Az a kikötés, hogy a „Bright“-kór utólagos fellépése a szerződést hatálytalanítja — mint a törvénnyel ellenkező — hatálytalan.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1911. D. 168. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Balesetbiztosításnál az olyan szerződéses kikötés, hogy ha a biztosított „Bright“-kórba esik, ez a biztosítási szerződés megszűnését vonja maga után, nem joghatályos, mert a K. T. 507. §-a értelmében a szerződés a törvény 505. §-ában felsorolt eseteken kívül nem hatálytalanítható.

275. Biztosításjogi elv, hogy a díj fizetése eseti a biztosító a kockázatot viseli, az ezen elvvel ellenkező megállapodás érvénytelen.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1912. D. 392. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és az alperest kötelezi.

Indokok: Vitás csak az a jogkérdés, hogy jogosítva volt-e az alperes a biztosítási összeg megfizetését megtagadni a biztosítási feltételek 3. §-ában foglalt azon kikötés alapján, hogy a biztosítottnak a szerződés első évében bekövetkező elhalálozása esetén csupán a befizetett díjak 75%-ának visszatérítése követelhető.

A biztosítási szerződés lényegéből és a biztosítási jogalap elvéből folyik az, hogy a biztosítási díj fizetése és a kockázat viselése egymással szoros összefüggésben vannak akként, hogy a biztosítási díj fizetése esetén a biztosító a kockázatot viselni köteles és ezzel ellenkező kikötésnek érvénye nincs.

A B) a kötvényre vezetett általános biztosítási feltételek 3. §-a ezzel az elvvel ellenkezik, mert a kockázat viselését a szerződés első évére a díj fizetése esetére is elhárítja a biztosítóról, minélfogva ez a § érvénytelen.

Ennélfogva az alperes a kockázatot a kötvény főszövegében foglalt feltételek szerint viselte és a haláleset bekövetkezése folytán a kötelezett biztosítási összeget megfizetni köteles.

276. A nyereményosztalék mérvét és nagyságát a biztosító határozza meg, az ilyen megállapodás érvényes.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 11.961/1911. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A 2. % alatt csatolt életbiztosítási kötvény értelmében felperes az alperes biztosító intézettel nyereményes biztosítást kötött, vagyis az 50 frt az alperes 25 éves belüli történő elhalálozása esetére nejeinek, életbenléte esetére pedig a 20 év leteltkor magának felperesnek 2000 frt.-ot és az utóbb megjelölt esetben még nyereményjutalékot is fizet.

A 25 év 1909. június 15-én letelvének, felperes keresetét indított alperes ellen a 4000 K biztosítási összegből az időközben az arra kölcsönvett 2500 K levonása után fennmaradó 1500 K hátralékos biztosítási összeg és 1000 Kor.-ban felszámított nyereményjutalék iránt; mely keresetét a 4. % alatt csatolt nyugta szerint 1909. július 28-án kézhezkapott biztosítási összeg és 243 K nyereményjutalékkal leszállította.

Felperes az alperes cég könyveivel és az alperesnek kínált fősküvel kívánta

bizonyítani azt, hogy őt nem 230 K, hanem legalább 1000 K nyeresémosztalék illeti meg.

A felek jogviszonyát a 2. % alatt csatolt szerződés szabályozza.

Ezen biztosítási szerződésnek a K. T. 507. §-a értelmében a felek kölcsönös jogaira, kötelességeire nézve irányadó határozatai, nevezetesen a kötvény főszövegében foglalt határozat szerint: az igazgatótanács az általános feltételek 8. cikke értelmében a biztosítottak részéről megtámadhatatlanul határozza meg azon összegeket, amelyek azon túlélők között mint nyeresemény felosztandó, kiknek T. D. kötvényei a kikötött lejáratú határidőt, ugyanazon évben érik el. Ép úgy ő határozza meg a minden egyes kötvényre eső részt.

Az általános feltételek 8. cikke szerint pedig az igazgatótanács megtámadhatatlanul állapítja meg a nyeresemény felosztásánál a minden egyes kötvényre eső részt.

Ebből folyik, hogy felperes a kötvénye után megszabott, nyeresémosztalék nagyságát — az igazgatóság részéről fennforgó nyilvánvaló dolus esetét kivéve — sikerrel egyáltalán nem támadhatja meg, mihez képest nem is hivatkozhatik az alperes könyveire és igazgatóira annak megállapítása végett, hogy a nyereseményfelosztás miként történt és hogy kötvényére mennyi résznek kellett volna jutnia.

A budapesti kir. ítélőtábla 481/1912. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja elhagyva a nyeresémosztalék mérvének a társaság igazgatótanácsa által megtámadhatatlanul való megállapítására vonatkozóan felhozott indokait, egyéb helyesnek elfogadott indokai alapján.

Életjegesetek.

277. Hivatal közben bekövetkezett baleset.

Kir. Kúria 1120/1905. A kötvény szerint a biztosítás hatálya arra az esetre terjed ki, ha a biztosítottat a reá bízott hivatásszerű munka közben és annak következtében éri baleset. A végrehajtó a mellette működött rendőrt a hangulat kipuhatólására és a korcsmában való megjelenésre kérte fel, ahol az leült kártyázni s közben kívülről a korcsmába belőttek s egy golyó a rendőrt ölte meg. A bíróság kimondotta, hogy ezen baleset a rendőr hivatása közben és következtében keletkezett.

278. Ha a baleset a biztosított hivatásszerű munkája közben állott be.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 93.888/908. Az alperest kötelezi. A budapesti kir. tábla 765/1909. Az elsőbíróság ítéletének azt a részét, mellyel alperes felelősségét, illetve kötelezettségét a balesetből folyólag megállapította, helybenhagyni kellett indokaiból és azért, mert az a véletlen külső behatás, mely a biztosítottnak testi egészségére kárt, vagy halált okozó eredményt idéz elő, biztosítási jogi szempontból a baleset fogalmát megállapítja, már pedig alperes nem vonta kétségbe, hogy a biztosított D. A. halálát a felperes által rábízott munka végzése közben kifejlődött benzingáz okozta, tehát a biztosított halálát baleset idézte elő. Arra nézve alperes nem szolgáltatott alkalmas bizonyítékot, hogy a halált a biztosított saját vétkessége vonta maga után, stb.

A kir. Kúria 324/1910. A másodbíróság ítéletét indokolásánál fogva helybenhagyja.

279. A biztosító a szerződés értelmében csupán a hivatásszerű munkaközben és a biztosított üzemből előforduló esetekért tartozik kártérítéssel.

Kir. Kúria 1234/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. Ha a kötvény-

feltételek szerint a biztosítás arra az esetre van korlátozva, midőn a biztosítottat a rábízott hivatásszerű munka közben és a biztosított üzemből éri baleset: akkor a biztosítás nem terjed ki oly esetre, midőn a biztosítottat a szerződő fél telepén éri ugyan a baleset, de amidőn a biztosított sem az üzemhez tartozó munkával elfoglalva, sem pedig oly helyzetben nincsen, melynek veszélye az üzemmel járó veszéllyel kapcsolatba hozható, pl. ha a biztosítottat, kinek állásánál fogva állandóan az ipartelegen kell tartózkodnia, az üzem szünetelése alatt, ebéd közben, valaki bosszúból lelövi.

280. Az üzemi baleset fogalmát megállapítja, ha a munkás korpalapátolás közben a korpa közé esett és ott megfulladt.

Kir. Kúria 167/1904. A malom a nála alkalmazott munkásokat az üzemi balesetek ellen biztosította. Az üzemi baleset fogalmát s a biztosító fizetési kötelezettségét megállapítja egymaga az a tény, hogy a munkás a korpa lapátolása közben a korpa közé esett és a korpában megfulladt; s ha a biztosító azt állítja, hogy a baleset nem munka, hanem alvás közben érte a munkást, úgy ezt a biztosító tartozik bizonyítani.

281. Balesetnél az orvosi segély igénybevételének elmulasztása.

Kir. Kúria 1218/1905. A biztosítási feltételek ama rendelkezése, hogy a baleset megtörténte után orvosi segély haladék nélkül igénybe veendő, mert különben a társaság kártérítési kötelezettsége megszűnik, csak azon esetben bír jogos alappal, hogyha bizonyítást nyer az a körülmény, hogy az orvosi segély haladék nélkül való igénybevételének elmulasztása okozta a sérülés ama következményét, amely miatt a kártérítés követelhető.

282. A biztosított nem kötelezhető arra, hogy a baleset folytán szenvedett sérülésének esetleges kigyógyíthatása végett oly műtétnek vesse magát alá, amely életveszélyes és így halálát is előidézhetheti.

A budapesti kir. tábla 11.580/1904. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével, mint időelőttivel, elutasíthatónak nem találja.

Indokok: Az elsőbíróság a keresetet, mint időelőtti azért utasította el, mert felperesnek a kereset előadása szerint a baleset által okozott kétoldali lágyéksérve az orvosszakértő véleménye szerint műtét útján orvosolható volna. Addig tehát, míg felperes magát e műtétnek alá nem veti, sérülése és ebből eredő munkaképtelensége állandónak nem tekinthető. Ez az álláspont téves; mert a szakértő véleményéből megállapítván, hogy a szóban levő orvosi műtétnél az életveszély ki nem zárható, a biztosított felperes pedig nem kötelezhető arra, hogy a keresete szerint baleset folytán szenvedett sérülésének esetleges kigyógyíthatása végett oly műtétnek vesse magát alá, amely életveszélyes és így halálát is előidézhetheti. Ezt figyelembe véve, a kereset mint időelőtti el nem utasítható; mert ha a felperes nem sérti az alperes biztosító irányában fennálló kötelezettségét, hanem csak jogával él, midőn életveszélyes műtétnek magát alávetni nem akarja, az a körülmény, hogy a sérülés életveszélyes műtéttel esetleg orvosolható volna, nem gyakorolhat befolyást annak a kérdésnek eldöntésére, hogy a baleset okozta sérülés folytán beálló teljes munkaképtelenség állandó-e; amiből pedig önként következik, hogy az életveszélyes műtét megkísérlése nélkül esetleg állandónak jelentkező munkaképtelenség állandónak tekintendő akkor is, ha felperes nem veti alá magát az életveszélyes műtétnek.

A kir. Kúria 1593/1905. A kir. tábla ítélete indokaiból helybenhagyatik.

283. *A vízbefúlás ténye a jogi értelemben vett baleset fogalmát ki nem meríti.*

Kir. Kúria 1257/1903. A balesetbiztosításnál a halálnak baleset folytán történt bekövetkezését, mint a biztosító fizetési kötelezettségének feltételét, a kedvezményezett tartozik bizonyítani. A vízbefúlás pedig, bár a szó közönséges értelmében balesetet képez, a jogi értelemben vett baleset fogalmát ki nem meríti. Mert a vízbefúlást maguk után vonó körülményeknek ismerete nélkül nem lehet megállapítani a baleset egyik alkatelemét, vagyis azt, hogy a vízbefúlást a véletlen idézte elő.

284. *A folyamhajtás állandó veszéllyel járó üzem. Vízbefulladás.*

Bpesti kir. törvényszék 17.834/1906. Felperest a keresetével elutasítja. A budapesti kir. tábla 544/1906. Az elsőbíróság ítéletét az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyja, stb.

A kir. Kúria 6183/1906. Mindkét elsőbíróság ítéletének megváltoztatása mellett felperes kártérítési jogát megállapítja.

Indokok: Nem vitás a perben, hogy a felperes férjét a halált okozó baleset az alperes társaság szolgálatában teljesített munka közben érte. Alperes üzleti vállalata (folyamhajtás) annak természeténél fogva állandó veszéllyel járván, alperes tartozott volna bizonyítani, hogy a balesetet (vízbefulladás) vagy elháríthatatlan esemény, vagy pedig felperes férjének gondatlansága, hibája okozta. Alperes azonban elháríthatatlan esemény fennforgását nem állítja, sőt a perben maga adta elő, hogy a baleset megtörténtének időpontjában a Dunának az a része, amelyen felperes férje a rendeltési hely irányában csolnakázott, teljesen csendes és hullámentes volt. Azt a döntő körülményt pedig, hogy a beismerten megtörtént balesetet felperes férjének gondatlansága vagy hibája okozta, alperes nem bizonyította, mert az alperes által felhozott abból az egy-magában álló pusztá tényből, hogy a balesetet szenvedettnek hullája felboncoltatván, a gyomor tartalma szeszszagúnak találtatott, kétségtelenül meg nem állapítható az, hogy felperes férje a baleset időpontjában ittas volt, és hogy ittassága folytán tehát saját hibájából esett a Dunába, amelyben halálát lelte.

285. *Vízbefulladás magábanvéve a balesetet még meg nem állapítja.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 11.768/1908. A keresetet elutasítja.

Indokok: Felperesek az A) alatti szerződés alapján követelik alperestől a kereseti összeget.

Nem vitás, hogy az A) alatti biztosítási szerződés létrejött, hogy az néhai V. I.-re, mint I. rendű felperes munkására is kiterjedt, hogy V. I. a szerződés tartama alatt az I. rendű felperes tulajdonát képező hajón megfordult s éjjel a hajóról eltűnve, a Dunában vízbefúlás következtében meghalt.

Alperes a biztosítási összeg kifizetését azért tagadta meg, mert tagadta, hogy V. I. baleset folytán lelte halálát, tagadta, hogy ilyen baleset a nevezettet hivatásterü munkája közben és ennek következtében érte volna.

Felperesek baleset bekövetkeztét s illetve ilyennek alapul szolgáló tényét elő nem adtak, a K) alatti kérdőpontokban felsoroltak pedig az állítólagos balesetet megelőző oly tények bizonyítására irányulnak, amelyekkel véletlen balesetet okozati összefüggésbe hozni amúgy sem lehetne; minthogy a balesetet előidéző körülmények ismerete nélkül a felhozott s egyedül feltevéseken alapuló állítások alperes kötelezettségének megállapítására el nem fogadhatók: felpereseket keresetükkel elutasítani kellett.

A budapesti kir. tábla 2942/1908. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja

indokaiból és azért: mert balesetbiztosítás esetében a követelés azon alapul, hogy a halál véletlenül következett be, és így felpereseket e körülmény bizonyítása terhelte; továbbá, mert az a körülmény, hogy V. Z. vízbefúlt, annak bizonyítása nélkül, hogy a vízbefúlás véletlenül történt, biztosítási jogi szempontból és az A) alatti biztosítási kötvény feltételei értelmében az alperes kötelezettségét maga után vonó balesetnek nem tekinthető, s végül mert V. I. észrevétlenül esett bele a Dunába és az elsőrendű felperes kérdőpontjai csak annak bizonyítására alkalmasak, hogy V. I. ismeretlen körülmények közt vízbefúlt és eszerint felperesek nem bizonyították, sőt nem is adtak elő oly tényeket, amelyekből meg lehetne állapítani, hogy V. I. vízbefúlása véletlenül történt. Ezek alapján az elsőbíróság ítéletét helyben kellett hagyni.

A kir. Kúria 844/909. A másodbíróság ítéletét indokaiból és különösen azért hagyta helyben, mert felperesek részletesen meg sem jelölték azokat a körülményeket, melyek között a vitatott vízbefulladás történt.

Jegyzet. Állandó gyakorlat, hogy a vízbefúlás magában véve balesetnek nem tekinthető, hanem annak baleset által való bekövetkezését az arra hivatkozó tartozik bizonyítani.

286. *Bal láb elvesztése csupán félrokkantság.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 60.334/1905. Felperest a keresetével elutasítja.

Indokok: A bíróság a szakértők véleménye alapján megállapítja hogy a felperes bal lábának elvesztése folytán a vasúti kalauzi s egyéb annak megfelelő vasúti szolgálatra s mindazon foglalkozásokra alkalmatlanná vált, melyeknél a vasúti szolgálatra s teljes munkabírása szükséges; ellenben hogy muláb vagy botlábak épsége és teljes munkabírása szükséges; ellenben hogy muláb vagy botláb segítségével képes oly foglalkozásokra, melyek ulve vagy kevés járás mellett elvégezhetők és hogy ekként csak félrokkantnak tekinthető, de nem mondható teljesen rokkantnak, vagyis bármilyen egyéb reá nézve alkalmas keresetre is képtelennek.

Minthogy pedig a felek közti szerződéses viszonyt szabályozó alapszabályok félrokkantság esetére felperes részére csupán 960 K-t állapítanak meg; minthogy felperes az alapszabályok alapján csak annyit követelhet, amennyi ezen alapszabályok értelmében jár neki, s ezt csak azon esetben követelheti, amely esetre az alapszabályzat megállapította; minthogy a félrokkantságot az alapszabályzatban akként állapították meg, hogy ezáltal a sérült csak a vasúti szolgálatra váltban alkalmatlanná, de bármilyen más ránézve alkalmas keresetre nem vált képtelenné, alkalmatlanná, de bármilyen más ránézve alkalmas keresetre nem vált képtelenné, ennélfogva felperesnek csupán a félrokkantság esetére kikötött 960 K-hoz van igénye; minthogy pedig felperes ezt az összeget a per folyama alatt felvette, ezenfelül keresetével felperest elutasítani kellett.

A budapesti kir. tábla 333/1906. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja a. *Indokok:* Az alapszabályoknak az az intézkedése, hogy a sérült fél keresetképtelenségének foka a biztosító által állapítandó meg, nem jelenti azt, hogy az a döntés a keresetképtelenség nagyobb fokának bizonyítását és bírói megállapítását kizárná.

De ha az alapszabályok érintett rendelkezésének az alperes által vitatott értelmezés volna is adható, az figyelembe azért nem jöhetne, mert az idézett rendelkezés sem alakszerűségénél, sem tartalmánál fogva választott bíróság kitérésének vagy megállapításának nem tekinthető, s így ez a rendelkezés sem zárna ki azt, hogy a keresetképtelenség fokának kérdése a polgári bíróság által döntessék el.

Az elsőbíróság ítéletét ezen és saját indokaiból és még azért kellett helyben

hagyni, mert a szakértők véleménye szerint felperes teljesen keresetképtelennek nem tekinthető, s nincs ok arra, hogy a szakértők véleménye az igazságügyi orvosi tanács által felülbíráltassék.

A kir. Kúria 641/1906. A kir. tábla ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért, mert az alperes alapszabályok 4. §-ában foglalt az a kikötés, hogy a baleset által előidézett rokkantság fokát a társulati baleset ellen biztosító alap igazgató-választmányja állapítja meg, nem egyéb mint az igényjogosultnak a törvényesen megengedett bizonyítékokról való előleges lemondása, ily kikötés azonban joghatállyal nem bírván, felperes nincs eizárva attól, hogy a rokkantság fokát perrendszerűen bizonyíthassa.

287. *Baleset folytán beállott félrokkantság esetén a biztosított nem veszi el igényét ha kényszerhelyzetben utasításra áll szolgálatba.*

Kir. Kúria 937/1910. A biztosítási alapszabályok szerint alapszabályszerű kártérítésre az a tag tarthat igényt, ki baleset folytán félrokkanttá válik, de a sérülés után ismét társasági szolgálatba lépő tag e biztosítási összeget nem követelheti. Ha a baleset folytán a félrokkantságot előidéző sérülés beállott, de a tag a pályatorvos utasítására, tehát kényszerhelyzetben szolgálatba állott: ezáltal a biztosítási összegre való igényét el nem veszi.

288. *Podgyászemelésből keletkezett bélelzáródás.*

Budapesti kir. ítélőtábla 3226/1905. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja s az alperest kötelezi.

Indokok: Az elsőbírósági ítélet indokolásában kifejtettek szerint bizonyítottak veendő, hogy néhai H. Gy. 1901. október hóban egészséges állapotban, betegség külső jele nélkül ment ki kocsiján a s-i pályaudvarra, itt egy napszámossal felemelt a kocsijára egy körülbelül 70 kilogramm súlyú podgyászt és midőn ezután kocsijával az állomástól 5 percnyi távolságban lévő Korona-vendéglőhöz hajtott, az úton már rosszul lett, a gyepelő kezéből kiesett, kocsijáról nem tudott leszállani, úgy kellett haza vitetni: itt ágyba fektették és neje szerint eleinte nem tudott beszélni, utóbb maga úgy adta elő a dolgot, hogy baját podgyászemelés közben kapta és a kezelőorvos vallomása szerint még aznap este mutatkoztak nála a bélelzáródás és hashártyalob tünetei, a csuklás és hányás, azután másnap, október 16-án 24 órai szenvedés után a kórházban meghalt.

A meghallgatott orvosszakértőknek egyhangú véleménye szerint, melyet az országos orvosi tanács is magáévá tett, H. Gy. halálát hashártyalob okozta, ez pedig az által állott elő, hogy a bélnyíláson át béltartalom lépett ki a hasüregbe, továbbá megállapították a szakértők, hogy a halálos hashártyalobot előidézett bélátfúródást bélelzáródás okozta, amely bélelzáródás megfelelő alkalmi ok közbejárásával bekövetkezhetett és megállapították azt is, hogy a bélátfúródást s illetve az ennek okául szolgáló bélelzáródást nem szükségképpen a podgyászemelés s az ezzel járó megerőltetés okozta, de ez alkalmi okul igenis szolgálhatott.

Mint hogy tehát valamely alkalmi oknak fenn kellett forognia, mely néhai H. Gy.-ön a most leírt jelenségeket előidézte, minthogy a podgyászemelés ily alkalmi okul szolgálhatott, minthogy a perben semmiféle adat fel nem merült arra nézve, hogy más alkalmi ok idézte elő ezeket a jelenségeket: ennél fogva csak a podgyászemelés tekintendő annak az alkalmi oknak, mely H. Gy.-ön az orvosok által konstatált sérülést előidézte; és ezt a közvetlen okozati kapcsolatot nem szünteti meg az a körülmény, hogy a sérülés következményei a

már korábban is fennállott testi baj (sérv) következtében esetleg korábban és könnyebben állottak be, mintha ez a testi baj fenn nem forgott volna.

Tekintettel már most arra, hogy a H. Gy.-ön konstatált testi sérülés külső fizikai erő behatása — podgyászemelés — következtében állott be; s tekintettel arra, hogy ez a fizikai behatás, mely H. Gy. egészségére kárt okozó eredményt idézett elő, a baleset fogalmát megállapítja, tekintettel arra, hogy a nem vitás tényállás szerint alperes az A) a. kötvény szerint H. Gy.-t baleset ellen biztosította: az elsőbírósági ítélet megváltoztatása mellett alperest fizetésre kötelezni kellett.

Kir. Kúria 809/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

289. *A teljes munkaképtelenség fennforgásának kérdése.*

Kir. Kúria 739/1908. A teljes munkaképtelenség fenn- vagy fenn nem forgásának kérdése csak a biztosított foglalkozásához s viszonyaihoz mérten ítéltető meg. Az a kézi munkás, aki sérülése miatt képtelen eddigi foglalkozásának üzésére, aki bénasága miatt a lábait is igénybe vevő munkára végképp képtelen: másnak mint teljesen munkaképtelennek nem tekinthető.

(Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

290. *Balesetnél a részleges munkaképtelenség mérlegelése.*

Kir. Kúria 780/1908. Baleset által okozott részleges munkaképtelenség esetében nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a biztosítottnak mi az élet-hivatása és foglalkozása.

(Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

291. *A biztosítási feltételek a testi fogyatkozásban szenvedő biztosítottakat a biztosításból bizonyos körülmények közt kizárják. Kimondatott, hogy a biztosított testi fogyatkozása a munkaképességét nem csökkentették.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1909. D. 685. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosítási feltételek 4. §-ának második bekezdésében meg van határozva, hogy a munkások testi fogyatkozása, betegsége és munkaképességük csökkenése esetén a biztosításból, mely körülmények között vannak kizárva.

T. Imre testi fogyatkozásainak megállapítására a perben más ténybeli adat, mint a boncjegyzőkönyv, nincsen.

E szerint pedig sem a lábfej és lábujjak fejlődési visszamaradása, sem a gerincoszlop elgörbülése, oly mérvű testi fogyatkozásnak nem tekinthetők, melyek által a sérült munka- és keresetképesége lényegesen mérsékeltenék, de nincsen kizárva, sőt valószínű a testi fogyatkozásoknak oly mérvű javulása, hogy ezek miatt T. Imre a legnehezebb napszámomunka teljesítésére is képes lehetett.

E vélemény alapján a kir. törvényszék tényül állapította meg, hogy T. Imre nem szenvedett súlyos testi fogyatkozásban és így arra a következtetésre jutott, hogy a biztosítási feltételek 4. §-ának az alperes által vitatott, az az esete, hogy T. Imre testi fogyatkozásai a munkaképességét gátolták — fenn nem forgott.

292. *A váratlanul kiömlő gázok által okozott megfulladás a szerződés értelmében baleset: az azonos okból beállott sérülés is ilyennek tekintendő.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1909. D. 728. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék magáévá tette az elsőbíróság jogi döntését: mert alperes szabadon állapíthatta ugyan meg a biztosítási szerződésben, hogy mily balesetekért vállal kártérítési kötelezettséget és milyeneket kíván ki-

zárni, úgy hogy e tekintetben nem a baleset közönséges értelme, hanem a szerződés feltételeinek erre vonatkozó része irányadó, azonban a kir. törvényszék úgy találta, hogy ezen szerződési feltételek értelmében is felelős alperes a felperest ért balesetért.

Ugyanis az általános feltételek 1-ső §-ában a külső mechanikai erő által okozott sérüléseken kívül „hirtelen váratlanul kiömlő gázok által okozott megfulladás” is fel van véve, mint amely a szerződés értelmében balesetnek tekintendő. Igaz, hogy e szó „megfulladás” (Erstickung), azt látszik jelenteni, mintha csakis halál beállta esetére vonatkoznék a baleset megállapítása, tekintettel azonban arra, hogy a szerződés szerint halál esetére a legmagasabb biztosítási összeg 12,000 K jár, azt pedig mi sem indokolja, hogy miért kívánta volna alperes épen csak a legsúlyosabb kötelezettséget vállalni, a sokkal jelentéktelenebbet ellenben nem és tekintettel arra, hogy a felek szándéka a szerződés egész összefüggő tartalma szerint állapítandó meg, ebből pedig nyilvánvaló, hogy mindazon esetekben, amelyekben a halál esetére biztosított összeg követelhető, az azonos okból bekövetkezett, de halállal nem végződő sérülésért vagy betegségért is jár kártérítés:

a kir. törvényszék a fent idézett kifejezéssel nem látta kizártnak a biztosítás köréből a gázömlés okozta betegséget.

293. Ha a boncolás hiányában meg nem állapítható, hogy az érlelmeszesedés, avagy a baleset okozta a halált.

A kir. Kúria 805/1910. Mind a két alsóbíróság ítéletét megváltoztatja s alperest kötelezi, hogy felperesnek 4000 K tőkét s járulékait fizessen.

Indokok: A tanuk szerint annak az udvarnak talaja, amelyen néh. K. J. elesett, jeges volt, sőt K. E. épen a jégen hason fekve találta K. J.-t, amint az udvarba belépett. — Ezekből megállapítható, hogy K. J. a síkos talajon elcsúszott s ennek következtében esett el s így a Kúria bizonyítottan találja a baleset tényét. Hogy K. J. halála az elcsúszás és elesés, tehát baleset folytán szenvedett testi sérülés miatt állott be, arról a bizonyító eljárásnak következő adatai győzték meg a kir. Kúriát.

S., S. és K. tanuk, akik K. J.-t hosszabb idő óta ismerték, sohasem tapasztalták, hogy beteg lett volna, S. közvetlenül a baleset előtt is találkozott K. J.-sal az utcán, amint utóbbi a piacról jött. H. F. orvos vallotta, hogy őt a baleset előtti napon K. J.-hoz hívták, aki ekkor rosszullétről panaszkodott s megvizsgálta őt, szív működését a rendesnél kissé erősebbnek találta s az érverése is kissé erősebb volt a rendesnél, de az érverések száma a rendesnél nem volt több. Miután lázt vagy más egyéb olyan állapotot, mely a fent leírt jelenségeket előidézhette volna, nem talált, az a gyanuja támadt a tanunak, hogy a fenti jelenségeket valószínűleg ütélmeszesedés okozza, azonban K. J. állapota távolról sem volt olyan, mely másnap halálára engedett volna következtetést, sőt a halál előtti napon konstatált állapot mellett még hosszú ideig élhetett volna, ha nem éri őt másnap az elesés. Dr. H. F. a D) alatti bizonyítványában annak is kifejezést adott, hogy mint halottkém a halálnemet ütélmeszesedés következtében beállott szívszélhűdésnek minősítette ugyan, nincs azonban kizárva annak a lehetősége, hogy a halál valamely nagy edény megrepedése folytán állott be, mert K. J. az udvarban a csúszos fagyos talajon elesett s az esés okozta rázkódás is megrepedezhette a szív vagy agyvelő nagy edényeit.

Az orvosszakértők véleménye szerint dr. H. F. által K. J.-nál észlelt jelenségekből (kissé erősebb szív működés és érverés) azt, hogy K. J. halála előtt ütélmeszesedésben szenvedett, megállapítani nem lehet.

Habár az orvosszakértők a rendelkezésükre álló adatok alapján, boncolás hiányában, nem is voltak képesek határozottan megállapítani, hogy baleset, betegség vagy e kettőnek a szövődés okozta-e K. J. halálát; tekintve mégis, hogy K. J.-t a vele érintkezők a balesetet megelőzően egészséges embernek ismerték és Dr. H. F.-nek az a gyanuja, mikép K. J. ütélmeszesedésben szenvedett, az előrebocsátottak szerint nem alapos, következően az orvosszakértők által felhozott az az eshetőség, hogy K. J. rosszullét folytán esett el, tekintettel az elesésnek fenti körülményeire (jeges talaj) is, kizártnak jelentkezik: a kir. Kúria az orvosszakértők által kellően megindokolt azt a második eshető séget tekinti fennforgónak és a bizonyítás adataival támogatottnak, hogy K. J.-nak a jeges talajon való elcsúszása folytán bekövetkezett hasra esése a hasüreg idegdúcainak megrázódása folytán halálos idegrázkódást okozott, vagyis hogy K. J. halála a baleset folytán előidézett testi sérelem következtében állott be.

A biztosítási összeg fizetésének a D) alatti kötvényben meghatározott feltételei bizonyítást nyervén, a kir. Kúria az alperest a kereseti követelés megfizetésére annyival inkább kötelezendőnek találta, mert az ütélmeszesedés bizonyítatlan voltára tekintettel a biztosítás megszűnésére (ált. bizt. felt. 4. § b p. és 7. §) alapított alperesi védekezés elesik.

294. A hűdéses elmezavar a balesettel okozati kapcsolatban nem áll.

A budapesti keresk. és váltótörvényszék 8356/1910. A keresetet elutasítja.

Indokok: Bizonyítva van, hogy a biztosított 1906. januárban kocsirol való leszállás közben megcsúszott, ballábra esett s ezt követte ülő helyzetében, való leesése, mire a földről felkelt s a havat törülgette ruhájáról s panaszkodott, hogy a fejét éshátát megütötte, megállapítható tehát, hogy a biztosítottat a szerződés fennállásaidejében baleset érte.

Ezzel szemben azonban azt is meg kellett állapítani, hogy a biztosított elmebetegsége, a terjedő hűdéses elmezavara az elszendvedett eséssel oki kapcsolatban nem áll, s hogy ez az elmezavar már jóval az elesés előtt is fennállott.

Ugyanis az igazságyügyi orvosi tanács véleménye szerint a terjedő hűdéses elmezavar oki momentumai közt a sérülés az utolsó helyen áll, sőt általánoságban mondható, hogy klasszikus paralysis, mint amilyennek a biztosítottságban felismerhető, sérülésből nem fejlődik és az elszendvedett sérülés a ki-bontakozó súlyos elmebetegség lefolyására lényeges befolyással nem bír.

Tekintve már most azt, hogy a baleset 1906. január 6-án történt, a paralysis látható és feltűnő jelei pedig már január hó 13-án mutatkoztak s tekintettel arra, hogy B. L. tanu a biztosítottot már akkor is bizonyos izgatottságot vett észre, mikor a H. céghez 1905. novemberben belépett és hogy leveleiben az ügyre nem tartozó dolgokat említett a megrendelők előtt, továbbá, hogy S. G. a biztosítottat már régebben ideges embernek ismerte: mindezen támpontok a szakértők egyhangú véleményének elfogadását indokolják.

Minthogy pedig alperes a biztosítási szerződés szerint csak azon esetben tartozik megfizetni a biztosítási összeget, ha a biztosított állandó vagy múltétkony munkaképtelenségét közvetlen folyományként a baleset folytán szenvedett testi sérülés okozza, ez pedig a jelen esetben fenn nem forog, felperest keresetével el kellett utasítani.

A budapesti kir. tábla 3620/1910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. *Indokok:* A biztosító a baleset miatt kártérítéssel tartozik ugyan akkor is, ha a baleset következményei abban jelentkezik, hogy a biztosítottnál már lappangó baj előbb jutott kifejlődésre, a jelen esetben azonban alperes kötelezettsége a biztosítási szerződés alapján azért nem állapítható meg, mert az

igazságügyi orvosi tanács véleménye szerint P. A. elmebetegsége, terjedő hűdéses elmezavara, az 1906. január 6-án elszenvedett eleséssel oki kapcsolatban nem áll, P. A. elmebetegsége jóval az elesés előtt is fennállott s az elesés a már fennálló súlyos elmebetegség további menetére befolyással nem is volt. Kúria 807/1911. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

295. *Mulékony munkaképtelenségénél a biztosított csupán a napi kártérítéshez való jogot és semmi más igényt nem szerzett.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1910. D. 580. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A felperes azt adta elő, hogy a felperes a kötvényfeltételek 9. §-a értelmében a sérülése folytán orvosi segínyt volt kénytelen igénybe venni, aminek következtében több műtétet állott ki. Az ezzel felmerült költségek teszik ki a kereseti követelést, amit az idézett 9. § értelmében követel.

A valódinak elismert biztosítási szerződés szerint az alperes arra kötelezte magát, hogy ha a felperes valamely balesetből kifolyólag mulékonyan munkaképtelen lesz, napi 15 K kártérítést fizet. A nemvítés tények szerint a felperes 50 napig a balesetből kifolyólag munkaképtelen volt, amely időre az alperes a napi 15 koronákat felperesnek megfizette. Egyrészt annak a szerződésnek a jogi természetéből, másrészt a nem vitás kötvényfeltételek 17. §-a bekezdéséből, amely szerint „hogy a társaság a kárpótlási összeg kifizetésével az illető balesetből kifolyó minden további igénytől mentessé lenne“ következik, hogy a felperes a szerződés alapján az elszenvedett balesetből kifolyólag csak a napi kárpótláshoz való igényt szerezte meg és semmi más.

296. *Az olyan sérülés, amely a biztosítottat rendes munkakörében nem akadályozza, a szerződéses megállapodás folytán a kárpótlásból kizárható.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1911. D. 461. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

A biztosított munkaköre felügyelet lévén: ennél fogva a kezén keletkezett kisebb mérvű sérülés a felügyelet gyakorlásában nem akadályozza és így a biztosított a rendes foglalkozási körében nem volt munkaképtelen.

297. *Ha külső idezi elő a vizértágulást.*

A kir. Kúria 866/1911. A másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosítási feltételek 2. §-ának második bekezdésében foglaltak szerint keletkezésének okára való tekintet nélkül a vizértágulat, vizércsomó, vizérdag és a vizerek folytán betegesen megváltozott szövetek sérülései nincsenek ugyan a biztosítás által fedezve, azonban a biztosítási feltételek sem ezen, sem más szakasza nem tartalmaz oly rendelkezést, amely kifejezetten még abban az esetben is kizárná a vizértágulat sérülését a biztosításból, ha az valamely külső mechanikai erőnek behatása folytán következett be; sőt abból, hogy a biztosítási feltételek 2. §-ának első bekezdése a biztosítási feltételek 1. §-a értelmében a biztosítás által nem fedezett testi sérülések között a vizértágulatot fel nem sorolja, arra lehet következtetni, hogy az idézett 2. § második bekezdésében foglalt rendelkezés a biztosításból a vizérdag, vizértágulat, vizércsomó és a vizerek folytán betegesen megváltozott szöveteknek csakis azon sérüléseit kívánta kizárni, amelyek valamely külső mechanikai erő behatása nélkül állottak be.

Minthogy ezek szerint a biztosítási feltételek rendelkezéseiből jogi bizo-

nyossággal meg nem állapítható, hogy a vizértágulatnak külső mechanikai erő behatása folytán keletkezett sérülései és következményei a biztosításból ki volnának zárva; és minthogy az elsőbíróság ítéletének indokai alapján helyesen látta bizonyítottnak a kérdéses baleset tényét: a kir. Kúria a másodbíróság ítéletét megváltoztatta és az elsőbíróság ítéletét helyben az itt felhozott és ezekkel nem ellenkező saját indokai alapján.

298. *Az állandó munkaképtelenség esetei bizonyíthatók.*

Kir. Kúria 739 1908. Ha fel is sorolja a balesetbiztosítási szerződés az állandó teljes munkaképtelenségnek tekintendő bizonyos eseteket, ezek az összes eseteket ki nem merítik és így annak bekövetkezése a szerződésben foglalt eseteken kívül is bizonyítható.

(Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

299. *Az a kikötés, hogy káreset után a biztosító a balesetbiztosítási szerződést egyoldalúan is felbonthatja — érvénytelen.*

Kir. Kúria 1191 1910. A balesetbiztosítás életbiztosításnak tekintendő, arra tehát a kárbiztosításra vonatkozó törvényes szabályok a K. T. 506. §-ában megszabott kereten túl ki nem terjeszthetők.

Érvénytelen az a biztosítási feltétel, hogy káreset bekövetkezése után a biztosító egyoldalúan is felbonthatja a balesetbiztosítási szerződést.

(Jogállam 1912. évi 4. füzet.)

300. *Balesetből keletkezett sebből fellépett orbánc.*

Kir. Kúria 45/1911. A baleset oly módon érte a biztosítottat, hogy a vonatra való felszállása közben a mozdony indulás előtti erős megrándítása folytán a felhágó lépcsőfokon a kocsiba befelé arca esett, bal lábszárát megütötte és annyira megsértette, hogy a sebből a vér is kiserkedt. E seb fertőzése következményeként és abból kiindulva orbánc lépett fel és ebben a betegségben a biztosított meghalt. A biztosító a fizetésre köteleztetett.

(Jogállam 1912. évi 4. füzet.)

301. *A díjfizetésénél létesült megállapodott szokástól a biztosító egyoldalúan el nem térhet.*

Kir. Kúria 635 1905. Ha a biztosító a díjnyugtát éveken át nem készpénz, hanem bon ellenében adta ki, úgy utóbb ettől a gyakorlattól önként el nem térhet, mert az ekként való teljesítés a gyakorlat folytán szerződéses alapot nyert.

302. *Díjkövetelés.*

Kir. Kúria 1350 1904. Az által, hogy a biztosító a kiadott díjnyugtának értékét mint behajtottat elfogadta s ezzel a biztosított ügynöki számláját megterhelte, ezen követelés a biztosítási díj jellegét elvesztette és folyószámlai követeléssé lett, amiért is a biztosítási szerződés hatályában fenntartottnak tekintendő.

303. *Késedelem a díj fizetésében.*

Kir. Kúria 1279/1904. Ha a biztosított az ajánlat aláírásakor kikötötte, hogy neki csak akkor kelljen díjat fizetnie, amikor az alperesnek ez iránti figyelmeztetését megkapja, s a biztosító ezen körülményről tudomással bírt, úgy a biztosított a díjfizetéssel csak akkor esik késedelembe, ha felhívott a fizetésre,

vagyis, ha a biztosítottal a figyelmeztetés bármely formában tényleg közöltetett; aminek bizonyítása a biztosítót terheli.

304. Csekklap útján történt díjfizetésnél a befizetés ideje az irányadó.

Kir. Kúria 1198/1905. Biztosítási díjnak postatakarékpénztári cheque-lap útján történt lefizetése esetében, a lefizetés napjául a postatakarékpénztárba történt befizetés napja lévén tekintendő, a biztosítási szerződés hatályát veszítettnek nem vitatható azon az alapon, hogy a társaság a befizetett pénzt utóbb vette kézhez.

305. Elkészett díjfizetés (csekk).

Kir. Kúria 582/1906. Ha a biztosított a káresetet megelőző évben a biztosító társulat főügynökétől postatakarékpénztári befizetési lapokat kapott, joggal várhatta, hogy ilyent fog kapni a tüzeset évére esedékes díjak fizetése céljából is. Ennélfogva a biztosítási díj befizetésének elmulasztása ily körülmények közt a biztosítási szerződést hatályától meg nem fosztotta. Tekintve, hogy a tüzeset évében a biztosítottnak ily befizetési lap küldve nem lett, őt a díjfizetésben késedelem nem terheli akkor sem, ha a díjat csak a tüzeset után küldötte be.

306. A biztosítási kötvény elfogadottnak tekintendő, ha huzamos időn a díj fizettetik.

Kir. Kúria 692/1910. Ha a biztosítási ajánlat nem is foglalta magában az ajánlattevő szerződési akaratát, de az ennek alapján kiállított kötvényre az ajánlattevő 15 éven át díjfizetést teljesített: ezzel az ajánlatnak tekintendő kötvényt elfogadta és annak tartalma rá nézve kötelező. Ha az ajánlattevő a kötvényt 15 éven át az ügynöknél hagyta és azt meg nem tekintette, ez oly gondatlansága, melyért a biztosító nem felelős.

307. Díj nemfizetés következménye.

Kir. Kúria 221/1908. Az ajánlat nem tartalmazott intézkedést arról, hogy a díj előre vagy utólag fizetendő-e. A biztosított a kötvény kézbesítése előtt meghalt. A Kúria a két alsóbírósági ítélet megváltoztatásával elfogadta, hogy a biztosított azt hihette, hogy a díjakat általában utólag fizetheti és a második díjnak nemfizetése dacára kötelezte a biztosítót a biztosítási összeg fizetésére. (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

308. A bizt. szerződés kölcsönös felbontása esetén, megállapodás hiányában az általános magánjog szabályai az irányadók.

Kir. Kúria 1670/1904. A felek kölcsönös egyetértésével felbontott biztosítási szerződésből kifolyólag a biztosító által visszatérítendő díjak tekintetében különös megállapodás hiányában az általános magánjog szabályai irányadók és ennélfogva visszatérítendő mindaz, aminek megtartása esetén a felek valamelyike károsodnék, amiből folyólag a biztosító a visszafizetendő összegből a biztosítási ügynöknek fizetett közvetítési díjat le nem vonhatja s visszatéríteni tartozik a bélyeg és illeték fejében fizetett összegek arányos részét is.

309. Ha az ügynök a biztosítottat megtéveszti, a szerződés érvénye megátámadható.

Bpesti kir. ítélőtábla 1905. II. G. 146. A biztosítónak ügyletszerzéssel megbízott magánhivatalnok vagy ügynöke a biztosító társaság részéről minden esetben megbízottnak tekintendő arra, hogy a társaságot kötelezőleg a biztosítottnak a biztosítási díj mérve tekintetében a valóságnak megfelelő felvilágosítást

adjon s ha az ügynök és hivatalnok azzal a valótlannak bizonyult kecsgetéssel bírták reá a felet a biztosításra, hogy ez által olcsóbb és előnyösebb szerződést fog kötni, mint azok a biztosítási szerződések, amelyeket két más társulattal előzőleg már megkötött; akkor az a fél, aki erre vonatkozó megtévesztésből irta alá az ajánlatot, amely a biztosítási díj tekintetében csak a tarifára való általános utalást foglal magában, az ily módon keletkezett biztosítási szerződés érvényét jogszerűleg megátámadhatja.

310. A biztosítási ügynök jogköre.

Bpesti kir. ítélőtábla 1099/1906. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. Kúria 1417/1906. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

A biztosítási ügynök, vagy kötvények kiállítására nem jogosított főügynök ebbeli minőségénél fogva rendszerint csupán a szerződés megkötésének közvetítésével, az ajánlatnak átvételével s a biztosítóhoz való juttatásával lévén megbízva, hatásköre csupán a közvetítés körébe eső teendőkre terjed ki, de nincs feljogosítva a szerződés feltételeit illető kijelentéseknek a biztosítót kötelező hatályal való tételére, különösen a díjfizetésnek a kötvényben szerződésileg meghatározott módjától eltérő módozatra vonatkozó megállapodás létesítésére. Abból a körülményből pedig, hogy az első díjrészletről szóló díjkötelezvény a felperesnek bemutatott, felperes még joggal nem következtethette, hogy a biztosító a gyakorlatban állandóan el akar térni a díjfizetés kötvényszerűleg megállapított módjától.

311. Ügyletszerző ügynök a biztosító megbízottja.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1902. D. 696. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A kir. törvényszék tényül állapítja meg, hogy alperes a biztosítási ajánlat felvételénél eljár, K. S. ügynökkel abban állapodott meg, hogy a biztosítási díj félévénként lesz fizetendő és utasította az ügynököt, hogy az ajánlatot ennek megfelelően töltsse ki.

A C) alatti biztosítási ajánlatban pedig az van kitüntetve, hogy a biztosítási díj évenként egy összegben fizetendő. Ily tényállás mellett felperes a kereseti első évi biztosítási díjat nem követelheti;

mert a biztosítási ügyletek szerzésével megbízott ügynök, illetve ennek ügynöke, megbízottnak tekintendő arra, hogy a biztosítóval a biztosítási díj fizetésének módozatait illetőleg megállapodásra jusson, ha tehát az ügynök a megállapodás ellenére tölti ki az ajánlatot, ez a biztosítottat nem kötelezi s a biztosítási szerződés akaratmegnyilvánulása hiányából nem jó létre.

A bpesti kir. ítélőtábla 1904. II. G/143. felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

312. Azonos eset.

Kúria 919/1907. Az ügynök, mint az alperes biztosító társaságnak biztosítási ajánlatok felvételére megbízott közege járván el, az ajánlatban foglalt kérdésekre nézve részéről elkövetett megtévesztéssel szemben a biztosító a hamis bevallásra sikerrel nem hivatkozhat.

313. Az ügyletszerző ügynök a biztosító megbízottja.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1903. D. 512. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Biztosító társaságnak ügyletek szerzésére megbízott ügynöke a biztosítás feltételeinek megállapítása körül nem az ajánlattevőt, hanem a meg-

bízó biztosító társaságot képviseli s ha az ügynök a megállapított feltételek valamelyikét nem tünteti ki az ajánlatban, bár az ajánlat kitöltését magára vállalta — ebbeli eljárásnak következményei nem az ajánlattevő alperest, hanem a biztosító társaságot terhelik — mert a peres esetben a felperes ügynöke jogosítva volt arra, hogy saját províziója rovására az első félévi díj fizetését alperesnek elengedje.

314. *Ha az a szokás honosított meg, hogy a biztosító ügynöke mutatta be a díjváltókat fizetés végett, akkor ilyen bemutatás hiányában a biztosított nem esik fizetési késedelembe.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1904. D. 351. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja és alperest kötelezi stb.

Indokok: Oly esetben, melyben a biztosító társaság a biztosítási díjkötelezőket behajtás végett ügynökének adta át, aki azt a szokást honosította meg, hogy a díjváltókat a biztosítottnak fizetés végett bemutatta, a biztosított fizetésbeni késedelme a bemutatás hiányában meg nem állapítható. (Lásd Kúria 850/901, 207/901.)

315. *Ügyletszerző ügynök a biztosító megbízottja.*

A budapesti kir. tábla 2130/910. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Azon esetben, ha az ajánlat rovatait nem maga a biztosított, hanem az ügynök tölti ki s ez a kitöltés nem a megállapodás szerinti tartalommal történt, az ügynök nem tekinthető a biztosított meghatalmazottjának és ebbeli eljárásának joghátránya nem a biztosítottat, hanem a biztosítót terheli; mert a biztosító társaságnak ügyletek szerzésével megbízott ügynöke mindenestre megbízottnak tekintendő arra, hogy a biztosítási szerződés tekintetében a biztosítottal megállapodásra jusson.

Ha tehát az ügynök által kitöltött ajánlati folytán az életbiztosítási kötvény nem a megállapodás szerinti tartalommal bír, felek közt biztosítási szerződés nem jött létre, kivéve, ha a biztosító a biztosítási kötvényt akár kifejezetten, akár pedig kétségtelen tényekből megállapítható módon joghatályosnak elismerte s utóbbi esetben annak érvényességét utólag meg nem támadhatja.

Alperes 1908. nov. 4-én biztosítási ajánlatot tett az A. biztosító társaságnak, ezen ajánlat folytán 1908. nov. 7-én kiállított életbiztosítási kötvény nov. 23-án alperes birtokában volt.

Igaz ugyan, hogy alperes O) a csatolt levelében arra a megállapodásra hivatkozik, hogy a biztosítási díjat féléven belül bármikor fizetheti, de az O) a. levelben emelt kifogás nem fedi a sommás végzés elleni kifogásokban előadott tényállást. Ezek a kifogások ugyanis, még ha a felek közti megállapodáson alapulnának is, a biztosítási díj egy részéről kiállított váltó érvényesítését ki nem zárják, mert azt a kötvény átvétele után hónapokkal utóbb 1909. áprilisban adta felperesnek s a váltónak rendezését R. Sz. és T. a levelében igérte is.

De az a körülmény, hogy alperes az 1908. nov. 4-én tett ajánlat folytán létrejött biztosítási szerződés érvényességét elismerte, kitűnik abból is, mely szerint az a megállapodás, hogy 1909. nov. 7-től kezdve a biztosítási díjak $\frac{1}{4}$ évenként fizetnek, az 1908. nov. 7-én kiállított biztosítási kötvényre van rávezetve, ami annak a bizonyítéka, hogy felek közt 1909. okt. 29-én nem új biztosítási szerződés jött létre, hanem a már fennálló életbiztosítási szerződés, megváltozott díjfizetési módjzat mellett, továbbra is érvényben maradt.

A kir. Kúria 80/1911. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kir. Kúria is megállapítja, hogy alperes a kereseti váltót és a 83. sz. perhez csatolt másik váltót az életbiztosítási szerződés első évi díjrészletének helyette teljesítendő kifizetése fejében, minden külön kikötés nélkül adta át 1909. áprilisban a felperesnek, következően nem térhet vissza arra, hogy az 1908. novemberben már birtokában volt kötvény tartalma, az előzően netán megbeszélte feltételeknek meg nem felelt.

Minthogy pedig felperes az első évi díjat az alperes helyett tényleg megfizette: az alperes a kereseti váltó összegének a megfizetését az életbiztosítási szerződésnek állítólag megállapodásellenes tartalmára utalással meg nem tagadhatja.

A kir. Kúria tehát a másodbíróság ítéletét az életbiztosítási szerződésből merített alperesi kifogás elutasítása tekintetében a fenti okokból, egyebekben pedig saját indoklása alapján hagyta helyben.

Jegyzet: A biztosítási díjak fedezetéül adott váltóval szemben a váltóadós köteles bizonyítani, hogy az alapul szolgáló biztosítási ügylet létre nem jött.

316. *Ha szokás, hogy a biztosító a díjakat ügynöke útján hajtja be, és utóbb ettől a szokástól eltér, a biztosított nem esik késedelembe.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 126.564/1910. A budapesti kir. ítéltábla 805/1911.

Az alperes biztosító társaságnál szokásos volt, hogy a díjnyugtát az ügynökének megküldötte, aki aztán a díjat behajtotta. A biztosítottnak 1906. február 22-én esedékes nyugtáját az alperes nem küldötte meg az ügynökének. Kimondatott, hogy végeredményében az alperes követte el a mulasztást és így a biztosított időközben bekövetkezett halála folytán a biztosítási összeget megfizetni köteles.

317. *A törvényes örökösöknek, esetleg a kötvény előmutatójának kedvezményezettként történt megjelölése, vagylagos kijelölés.*

Kir. Kúria 1636/1904. Biztosítási kötvényben kedvezményezettekül a biztosító „törvényes örökösei, esetleg a kötvény előmutatója” vannak megjelölve. A kedvezményezettek személyének ekként való megjelölése nem magyarázható akként, hogy azzal kedvezményezettekül elsősorban a biztosított törvényes örökösei volnának megjelölve s ilyennek a kötvény bemutatója csak másod-sorban, törvényes örökösök nem létében volna tekinthető, hanem annak helyes értelme csak az lehet, hogy kedvezményezettekül a biztosító örökösei s a kötvény bemutatója vagylagosan vannak megjelölve.

318. *Ha az örökhagyó végrendeletében a biztosítási összeget adósságainak kifizetésére rendelte fordítani, akkor kedvezményezettekül az általános örökös tekintendő.*

Kir. Kúria 2879/1904. Az életbiztosítási kötvény szerint a biztosítási összeg az örökhagyó végintézkedéséhez képest volt fizetendő, azonban az örökhagyó végrendeletében külön kedvezményezettet nem nevezett, hanem akként intézkedett, hogy az adósságainak, illetve a hagyatéki terheknek kifizetésére fordítassék. Ily körülmények közt kedvezményezettekül az általános örökös jelentkezik, ki azonban ezen összeget a hagyatéki terhek csökkentésére tartozik fordítani.

319. *A biztosítási összeg nem hagyaték.*

Kir. Kúria 1102/1907. Az a körülmény, hogy a biztosított fennálló tartozása erejéig hitelezőjét is kedvezményezettül kijelölte és pedig akként, hogy a

törvényes örökösöket, a biztosítási összegnek csupán a hitelező kielégítése után fennmaradó részére utalta: a törvényes örökösök fellépését csak annyiban korlátozza, hogy a törvényes örökösök a hitelező, mint szintén igényjogosult kedvezményezett egyidejű együttes fellépése nélkül a biztosítási összegnek nem kifizetését, hanem csupán az összes kedvezményezettek javára leendő bírói létébe helyezését követelhetik. — A biztosítási összeg nem hagyaték, arra az özvegyet özvegyi jog nem illeti és így e jogcímen felperesként fel nem léphet. — Arra a kérdésre adott igenlő válasz, hogy az ajánlattevő életmódja állandóan mérsékelt-e, csak egyéni vélekedés és csak akkor alkalmas a biztosítás érvényességének megtámadására, ha az ajánlattevő oly nagy mennyiségben élvezett szeszes italokat, hogy az a biztosítás elvállalására befolyással lehetett.

320. *A kötvény a bemutatóra lett kiállítva s maga a biztosított tette azt egy tartozása fedezetére, letétbe és ennek halálakor is még letétben volt; ekként a kötvény az elhalt biztosított birtokában lévőnek volt tekintendő és így annak értéke hagyaték, tehát csak letétbehelyezés szorgalmazható.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 71.982/1907. Kötelezi alperest. A budapesti kir. ítélőtábla 336/1908. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Az életbiztosítási szerződésben eredetileg kedvezményezettnek a biztosított örökösei, illetve gyermekei nevezettek meg, utóbb azonban kedvezményezettnek a kötvény bemutatója jelöltetett meg.

Kitűnik felperes előadásából az is, hogy a biztosított a már bemutatóra szóló biztosítási szerződést a magyar tisztviselők takarékszövetésénél 1100 korona tartozásának biztosítására letette és hogy a biztosítási szerződés úgy került felperes birtokába, hogy felperes a biztosított halála után annak a magyar tisztviselők takarékszövetésénél fennállott azt a tartozást kifizette, amelynek biztosítására a biztosítási szerződés szolgált és neki (felperesnek) a biztosítási szerződés kiadatott.

Mint hogy tehát a bemutatóra szóló életbiztosítási szerződést a biztosított tette letétbe és a biztosított halálakor még letétben volt s így a biztosítási szerződés az elhalt biztosított birtokában lévőnek volt tekintendő, ennél fogva annak értéke, vagyis a biztosítási összeg a biztosított hagyatékát képezi, és így a biztosítási összegnek csak bírói létébe helyezése szorgalmazható.

A magyar kir. Kúria 535/1908. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

321. *Az életbiztosítási összeg a kedvezményezett tulajdona, és így a biztosított hagyatékához nem tartozik.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 29.965/1909. Alperes köteles felpereseknek 8078 K tőkét stb. megfizetni.

Indokok: Alperes három alapon vitatja, hogy a kereseti összeget, mint a biztosítottal szemben fennállott követelését jogosan vont le a felpereseknek, mint elismert kedvezményezetteknek kifizetett biztosítási összegből: 1. vitatja, hogy a kedvezményezettek nem lévén határozott személy megjelölve, a biztosítási összeg biztosított hagyatékához tartozik, tehát felperesekkel mint örökösökkel szemben joga van a beszámításhoz; 2. hogy a biztosítási ügylet a kedvezményezetteknek megjelölt egyénre nézve halálesetre szóló ajándékozás, amely csak az ajándékozó hitelezőnek sérelme nélkül érvényes, s így ez alapon is joga van követelését beszámítani; 3. hogy a biztosított vele szemben fennálló tartozását lett volna köteles elsősorban törleszteni azokkal a kereseti követelést meghaladó összegekkel, amelyeket biztosítási díjak fejében fizetett úgy az alperessel, mint egyéb biztosító társaságokkal kötött biztosításokra, s

minthogy ezt nem tette s ezzel elvonta alperestől a kielégítési alapot, felperesek mint kedvezményezettek jogtalanul gazdagodtak a kereseti követelés erejéig. Alperesek egyik érvelése sem állhat meg.

Állandóan követett jogszabály ugyanis, hogy az örökösök hagyatékához csak az őt illető, vagy illethető vagyontartozik. Azonban az örökösök halála esetére kötelezett életbiztosítási összeg nem a biztosított örökösök, hanem a kedvezményezett javára lévén fizetendő, az nem a biztosított örökösök, hanem a kedvezményezett tulajdona és e részben nem tehet különbséget a kedvezményezetteknek miként történt megnevezése.

Ugyanezen jogszabálytól fogva nem tekinthető az életbiztosítási ügylet halálesetre szóló ajándékozásnak sem, mert a biztosítási összeg nem lévén az örökösök tulajdona, részéről ajándékozás tárgya sem lehet.

A jogtalan gazdagodásra, illetve a kielégítési alap elvonására alapított, valamint a hagyaték erejéig való beszámításra vonatkozó érvelésnek pedig épen semmi törvényes alapja sincs, mert ha ezen alapokon egyáltalában volna is alperesnek valamely igénye, azt a felperesekkel csak mint örökösökkel szemben érvényesíthetni; jelen perben azonban felperesek nem mint örökösök jogutódai, hanem saját jogukon, mint kedvezményezettek lépnek fel.

Mindezeknél fogva a keresetnek helyt adni kellett.

A budapesti kir. tábla 2148/1909. Az elsőbíróság ítéletét indokaiból helybenhagyja.

A kir. Kúria 69/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokainál fogva és azért, mert az alperes nem is állítja, hogy a kötvényeket a W. A. biztosított ellen őt megillető követelés biztosítására a nevezettől kézi zálogul kapta volna.

322. *A biztosítási kötvény a biztosított életében lefoglalható.*

Kir. Kúria 1904. G. 462. A biztosított életében a biztosítási kötvény a biztosított adósságai fejében lefoglalható, mert az életbiztosítási ügyletből kifolyólag a kedvezményezettnek a halál esetére biztosított összeghez való joga a biztosított halálával nyílik meg, ez időpontig tehát a kedvezményezett a biztosítási ügyletből semminemű jog meg nem illeti, sőt a biztosítottnak joga van az eredeti kedvezményezett helyett esetleg mást kijelölni.

323. *Életbiztosítási kötvény elzálogosítása.*

Kir. Kúria 101/1909. A nem rendeletre szóló életbiztosítási kötvény elzálogosítására nem a K. T. 303. §-ának, hanem az általános magánjognak intézkedései alkalmazandók. (Jogállam, 1910. évi 4. füzet.)

324. *A biztosított által engedélyezett zálogjog terjedelme.*

Kir. Kúria 397/1909. Az életbiztosítási kötvényre a biztosított által engedélyezett zálogjog kiterjed a kedvezményezett javára kikötött egész biztosítási összegre. (Jogállam 1910. évi 4. füzet.)

325. *Ha vitás a biztosítási összeghez való igény, akkor a biztosítási összeg letétbe helyezendő.*

Kir. Kúria 330/1904. A biztosítási kötvény zálogos hitelező által mutatattván be, a biztosító a szerződésből eredő kötelezettségeinek eleget tesz az által, hogy a biztosítási összeget a fizetési hely bíróságánál letétbe helyezi. A kedvezményezettnek igénye nem terjedhet többre, mint amit a biztosítási szerződés megállapít.

326. *A biztosítási összeg letétbe helyezése, ha arra többen tartanak igényt.*
 Kir. Kúria 564/1910. A biztosító a kárösszegnek indokolt letétbe helyezése által fizetést teljesít és ezzel a biztosítási szerződésből eredő kötelezettségének eleget tett. Az a körülmény, hogy a letett összegre többen tartanak igényt, őt semmi módon nem érintheti és még a letét kiutalásának túsére sem kötelezhető sem pedig arra, hogy a letét kiutalása körül ténykedjék.
 (Jogállam, 1911. évi 3. füzet.)

327. *Több igénylő fellépése esetén a biztosító összeg letétbe helyezendő.*
 Kir. Kúria 223/1912. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja. Ha többen tartanak igényt az életbiztosítási összegre: a biztosítónak nincs joga az igénytartók jogosultsága fölött döntenit, hanem a biztosítási összeget bírói letétbe helyezni köteles. Letétbe helyezés esetén az igénylő csak akkor követelheti az általa bemutatott okiratok kiadását, ha azokra a másik igénylő ellen jogai bizonyítására szüksége van.

328. *A biztosított és a biztosító közötti perben közös okiratnak mondatott ki a biztosító vezérigymköksége által a biztosítóhoz intézett azon levél, amelyben ezt a biztosítottnak adott halasztásról értesíti.*

A kir. Kúria 1566/1904. A másodbíróság végzése megváltoztattatik és az elsőbírósági végzés indokaiból helybenhagyatik annyival inkább, mert a felperes által felmutattni kért és a rendelkező részben körülírt tartalmú levél a peres felek kölcsönös jogviszonyainak megállapítására alkalmas adatokat tartalmazván, az a sommás eljárási törvénynek a rendes eljárásban is alkalmazandó 81. § 2. bekezdése értelmében közös okiratnak tekintendő.

Jegyzet: Azon kérdésben, hogy mi tekintetik közös okiratnak, lásd a Dtár IV. f. 1. k. 66. szám alatt közölt határozatot és az ott egybeállított judikatúrát.

329. *A biztosítási szerződés stornója.*

Kir. Kúria 442/1910. E jog addig illeti meg a biztosítottat, amíg arról más javára le nem mondott. A bemutatóra szülő kötvény stornirozása tehát érvénytelen, ha a kötvény nincsen a biztosított birtokában.
 (Jogállam, 1911. évi 3. füzet.)

330. *A biztosítási összeg időelőtti fizetése.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1904. D. 123.
 A biztosítási összeg esedékessége előtt 2¹/₂ hónappal történvén a fizetés, a biztosító jogosított 5% kamat levonására.

331. *A kötvény tartalma eltérvén az ajánlattól: szerződés létre nem jött.*

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1904. D. 730. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A kötvény tartalma eltérvén az ajánlat tartalmától, a felek között biztosítási szerződés létre nem jött, minek következménye az, hogy a felperes kockázatot nem viselt, tehát ennek ellenértékét, a díját sem követelheti.

332. *Az ajánlat és a kötvény tartalmának értelmezése.*

Kir. Kúria 558/1908. A kötvények és ajánlatok tartalmának értelmezésénél nem helyezhető döntő súly az azokban előforduló műkifejezésekre (pl. haláleseti, vegyesbiztosítás stb.), amelyeknek jelentése a biztosított előtt rendszerint ismeretlen. Ha a kötvénynek a nemszakértő által is megérthető rendelkezései

ellentétben vannak eme műkifejezések szokásos jelentésével: úgy a szerződő felek akaratának kifejezőiként nem az utóbbiak, hanem az előbbiek fogadandók el.
 (Jogállam 1910. évi 4. füzet.)

333. *Megállapodás hiányában a biztosítási összeg nyugta bélyege a biztosítót terheli.*

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1905. D. 1105. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: Az 1883: VIII. t.-c. 4. és 10. §§-nak ama rendelkezései, amelyek a biztosító társaságok illetékfizetési kötelezettségét az általok fizetett biztosítási összegek után megállapítják azzal, hogy a nyugták további illeték alá nem esnek, magukban véve még nem döntenek el azt a kérdést, hogy a feleket egymás közt az illeték megtérítése vagy áthárítása tekintetében minő jogok és kötelezettségek illetik. Ezen kérdés eldöntésénél tehát külön megállapodás hiányában kétféle szempont jöhet tekintetbe és pedig egyrészt a felek magánjogi viszonyának tartalma, másrészt annak az alapnak a felek jogviszonyára való vonatkozása, amely alapon az illeték a törvény által megállapítottat.

Ami az előbb említett szempontot illeti, a jelen esetben a felek jogviszonyának tartalma az, hogy a felperest, mint kedvezményezettet követelési jogilleti a biztosítási összeg egy meghatározott részére s ugyanazt az alperes megfizetni tartozott. Miután azonban a fizetést az adós csak megfelelő nyugta ellenében tartozik teljesíteni, kérdés, hogy általában a hitelezőnek nyugtaadási kötelezettségéből következik-e az is, hogy a nyugta-kiállítás költségét, a jelen esetben a vitás illetéket is ő tartozik-e viselni.

A kir. törvényszék jogi álláspontja az, hogy az említett jogszabály a hitelezőre vonatkozó jogi kötelezettséget nem foglal magában, mert a nyugta nem az ő, hanem a teljesítő adós vagyoni érdekeit szolgálja azzal, hogy bizonyítékot képez a kötelezettség teljesítése tekintetében s így ha a hitelező a teljesítést elismerni is tartozik a nyugta kiállításával, annak költségei jogosan nem őt, hanem az adóst kell hogy terheljék, mert ellenesetben a hitelező kevesebbel tartoznék beérni, mint amennyi az ő jogos követelése, ami pedig a felek jogviszonyának tartalmával meg nem egyeztethető.

De magának az illetéknek közjogi természetét vagyis a másodsorban említett szempontot véve figyelembe, sem volna indokolható a hitelező megterhelése. Ugyanis valamely illeték törvényes megállapításánál mindig valamely vagyoni érdeke a feleknek szolgál alapul, amely vagyoni érdek az illetékekkel lényegileg megadóztatik, — minthogy pedig, amint már kifejtetett, abban az esetben, amidőn az adós teljesít, a nyugta egyedül az ő vagyoni érdekét szolgálja és nem a hitelezőt, önként következik, hogy nemcsak közigazgatási célszerűségi alapon, hanem anyagi jogi alapon is csak az adós megterhelése lévén indokolt, a hitelezővel szemben is ő tartozik azt külön megállapodás hiányában egyedül viselni és nem háríthatja azt át a hitelezőre.

Azonos esetek: 1905. D. 1080., 1905. D. 1113.

334. *Kikötés hiányában a biztosítási összeg után esedékes kincstári illetéket a biztosító köteles viselni.*

Bpesti keresk. és váltótörvényszék 84.360/905. Az alperest kötelezi.
Indokok: Alperes tehát a közlési kötelezettségnek a biztosító részéről történt megsértését nem bizonyítván, a biztosítási összeg kifizetését meg nem tagadhatja stb.

Alperes a biztosítási összegbe beleszámítani kíván az általa fizetendő 1° o illeték fejében 237 dinárt.

Az illetékre vonatkozólag az 1883: VIII. t.-c. 4. és 10. §-ának rendelkezései, amelyek a biztosító társaságnak illetékfizetési kötelezettségét az általuk fizetett biztosítási összegek után megállapítják azzal, hogy a nyugták további illeték alá nem esnek, magukban véve még nem döntenek el azt a kérdést, hogy a feleket egymásközt az illeték megtérítése vagy áthárítása tekintetében minő jogok és kötelezettségek illetik.

E kérdés eldöntésénél tehát külön megállapodás hiányában, mint a jelen esetben is, hogy a kötvény feltételei a tekintetben nem intézkednek, a felek magánjogi viszonyának tartalma jön tekintetbe.

A kötvény főszövege felett „Wichtige Notiz” cím alatt van ugyan egy határozmány, mely szerint „porto és bélyegköltések a befizetőt terhelik”; ez a kikötés azonban a megelőző szövegre vonatkozásban csak az idézett törvény-cikk 3. §-a szerint a biztosítási díjak után a biztosító által fizetendő illeték elhárítására vonatkozik, de nem terjeszthető ki a biztosítási összeg utáni illetékre.

A jelen esetben a felek jogviszonyának tartalma az, hogy felperest, mint a kedvezményezett jogutódját követelési jog illeti a biztosított összegre s ugyanazt alperes megfizetni tartozik. Miután azonban a fizetést az adós jogszabály szerint csak megfelelő nyugta ellenében tartozik teljesíteni, kérdés, hogy általában a hitelezőnek nyugtaadási kötelezettségéből következik-e az is, hogy a nyugtakiallítás költségét jelen esetben az azzal járó vitás illetéket is ő tartozik-e viselni?

A kir. törvényszék azt találta, hogy az említett jogszabály a hitelezőre vonatkozó ily kötelezettséget nem foglal magában, mert a nyugta nem az ő, hanem a teljesítő adós vagyoni érdekét szolgálja azzal, hogy bizonyítékot képez a kötelezettség teljesítése tekintetében, s így, ha a hitelező a teljesítést elismerni tartozik is a nyugta kiállításával, annak költsége jogosan nem őt, hanem az adóst kell hogy terhelje, mert ellenesetben a hitelező kevesebbet tartoznék beérni, mint amennyi az ő jogos követelése, ami pedig a felek jogviszonyának tartalmával meg nem egyeztethető és aminek helytelensége szembeszökő oly esetben, amidőn az adós kamattalanul élvezett kölcsönt fizet vissza, amikor is a hitelező még kevesebbet kapna vissza, mint amennyit adott, ha a nyugta-illeték is őt terhelné.

Alperes tehát az illetéket külön kikötés hiányában a biztosítási összegből le nem vonhatja.

De levonhatja a biztosított elhalálása évének végéig esedékes 237 dinárt, mint két díjrészletet, mert ezt a levonást az ált. felt. 2. cikke kiköti, ez a kikötés pedig a kereskedelmi törvény tételes rendelkezéseivel ellentétben nem áll. Ezekhez képest alperest a rendelkező rész értelmében kellett marasztalni.

A budapesti kir. tábla 226/1906. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból.

A kir. Kúria 857/1906. A másodbíróság ítéletét felhívott és felhozott indokainál fogva helybenhagyja.

335 Ha a biztosított kiskorú.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1907. D. 1111. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A nem vitás tényállás alapján a kir. törvényszék felperest keresetével elutasította. Alperes ugyanis úgy az ajánlat tételekor, mint a kötvény kiállításakor életkorának 24. évét el nem érte és így mint nem teljeskorú az általános magánjogi szabályok értelmében jogi cselekvőképességgel nem bíró, életbiztosítási ügyletet jogérvényesen nem köthetett amiért is a visszterhes biz-

tosítási ügyletből vele szemben az első díjrészlet iránti követelést érvényesíteni nem lehet.

336. Kiskorú az általa kötött biztosítás fizetett díjait vissza nem követelheti.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1908. D. 408. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A biztosítási szerződés létrejöttekor még kiskorú felperes az általa kötött visszterhes szerződés folytán az általa teljesített fizetést visszakövetelni jogosítva nincsen, amikor a fizetés ellenszolgáltatását az alperes a vonatkozó időre szóló kockázat viselésével már teljesítette:

ezzel szemben nem bír súllyal felperesnek az a ténybeli előadása, hogy felperesnek a biztosítási szerződés kötésekor csak 40—50 forint havi keresete volt és hogy az ügylet megkötésébe felperest alperes ügynöke beugratta.

337. Kiskorú gyámhatósági jóváhagyás nélkül érvényes biztosítási szerződést nem köthet.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. 1910. D. 134. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokok: A peres felek egyezően adták elő és így nem volt vitás, hogy a biztosítási szerződés megkötése alkalmával az alperes kiskorú volt és hogy a gyámhatóság jóváhagyása ezen szerződéshez ki nem kéretett. Minthogy pedig az 1877. XX. t.-c. 113. § 9. pontja szerint az ilyen visszterhes szerződések megkötéséhez gyámhatósági jóváhagyás szükséges; ennél fogva a felperes a gyámhatóságilag jóvá nem hagyott ezen szerződésből eredő jogokat nem érvényesíthet.

338. Biztosítási kötvény átruházása.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 99.917/1908. Alperest kötelezi stb.

Indokok: Alperes beismerte, hogy néhai S. M.-al a biztosítási szerződést megkötötte. Alperest terhelte tehát annak bizonyítása, hogy a szerződés érvényesen nem jött létre.

Alperes azt állította, hogy a biztosított hamis orvosi bizonyítvánnyal tévedésbe ejtette s a biztosítási szerződést olyan orvosi bizonyítvány alapján kötötte meg, amely nem a biztosított, hanem egy harmadik személy egészségi állapotát tünteti fel.

Alperes a megtévesztést, vagyis azt, hogy a biztosított a szerződést olyan orvosi bizonyítvány alapján kötötte meg, amely nem az ő, hanem egy harmadik személy egészségi állapotát tünteti fel, nem bizonyította stb., a biztosítási szerződést tehát érvényesnek kellett kimondani.

Kétségtelen ugyan, hogy a biztosítási szerződés felett való rendelkezési jog a biztosítottat illeti, azonban csak addig, míg ezen jogáról egy másik javára le nem mondott; ez a lemondás joghatályosan történhetik a kötvény pusztá átadása által is.

Nem áll ennek útjában a biztosítási feltétel 23. §-a sem, amely szerint a kötvény csak akkor ruházható át más személyre, ha alperes ehhez hozzájárulását megadja; mert az e §-ban megállapított jogáról alperes maga lemondott akkor, midőn a kötvényt bemutatóra állította ki, ami által a kötvény birtokosát épen a bejelentési kötelezettség alól mentette fel.

Alperes nem tagadta, hogy a biztosított a kötvényt már 1906. március 14-én felperesre ruházta, meg kellett tehát állapítani, hogy amikor a biztosított

343. *Ha a biztosított utóbb más kedvezményezettet jelöl ki.*

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék. Felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A 2. % alatti csatolt közjegyzőileg hitelesített okirat értelmében a szerződő a biztosított L. Ch., ki a válaszhoz eredetben csatolt kötvényben kedvezményezettként nejt — a jelenlegi felperest jelölte meg, halála előtt a kedvezményezett személyét oda változtatta meg, hogy neje helyett anyját jelölte ki és reá ruházta a kötvényből eredő összes jogokat. Erről alperest a közjegyzői okirat áttételével értesítette. Kétségtelen, hogy a szerződő a kedvezményezett személy helyett új kedvezményezett személyt jelölhet ki és pedig az eredeti kedvezményezett hozzájárulása nélkül ismindentaddig, míg az eredeti kedvezményezett a kötvényre saját személyében jogokat nem szerzett.

Mint hogy ezek szerint az eredeti kedvezményezettnek a kedvezményezett személyében beállott változás folytán a kötvény alapján a biztosítási összegre igénye nincs, felperest kereseti jog hiányában keresetével elutasítani kellett.

A budapesti kir. tábla. Az elsőbíróság ítéletét olyképp változtatja meg, hogy kimondja, hogy felperes keresetével keresetességi jog hiánya alapján csak annyiban utasítható el, amennyiben kérelme annyira irányult, hogy alperes a kereseti tőkének és kamatának fizetésére köteleztesse, ellenben nem utasítható el felperes ugyanebből az okból avval a kérelmével, hogy alperes a kereseti tőkének és kamatának bírói letétbe helyezésére köteleztesse.

Indokok: Az általános biztosítási feltételek 11. cikke értelmében a kedvezményezett a biztosítóval szemben az esemény beállta előtt csak úgy szerzi meg a kötvényen alapuló jogokat, ha a kedvezményezett a kedvezmény elfogadását a kötvényre rávezette és a biztosító ezt a nyilatkozatot elfogadta. Ily nyilatkozat hiányában a biztosított, aki a jelen esetben a szerződővel azonos, a kedvezményezett kijelölését megváltoztathatja. Az a körülmény, hogy a biztosított a kötvényt egy harmadik személynek átadta, a kötvényfeltételek 12. cikke értelmében őt csak akkor korlátozza az új kedvezményezett kijelölésében, ha a biztosító a kötvény átadásáról tudomást szerzett. Mint hogy pedig felperes nem vezette rá a kötvényre a kedvezmény elfogadását és alperes ezt nem vette tudomásul, ennél fogva a biztosított a kedvezményezett személyében hatálytalanná változtatást. Alperes előadása szerint a biztosított a 2. % alatti okiratban új kedvezményezettet jelölt ki. A feleknek ezekből az előadásaiból az következik, hogy a jelen perben alperest nem lehet ugyan a kereseti összegnek felperes részére leendő fizetésében marasztalni, de felperest megilleti az a jog, hogy alperestől a kereseti összegnek bírói letétbe helyezését követelhesse. Ugyanis felperesnek a 2. % alatti okirat hatályossága elleni kifogása a jelen perben nem bírálható el, mert a 2. % alatti okiratban kijelölt új kedvezményezettet a jelen perben alperesként nem vonta be, ennek perbenállása nélkül pedig a felperes és a 2. % alatti okiratban kijelölt új kedvezményezett közti jogviszony nem lehet döntés tárgya. De viszont a 2. % alatti okiratban foglalt új kedvezményezett kijelölése a kijelölés hatályossága esetében is csak akkor vezethetne arra, hogy alperes kötelezettsége megszűntnek tekintessék, ha alperes a biztosított összeget az új kedvezményezettnek kifizette volna. Mint hogy pedig alperes ezt nem tette, ennél fogva az elsőbíróság ítéletét a jelen ítélet rendelkező része értelmében kellett megváltoztatni.

A kir. Kúria 649/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

344. *A kedvezményezett és a biztosított csődtömege közti viszony.*

Kir. Kúria 645/1911. A biztosított ellen csőd nyitott és az utolsó díjat

a csődtömeg fizette. Kimondatott, hogy a biztosítási összeg a kedvezményezettet illeti, nem a csődtömeget, mert a kedvezményezettel szemben az életbiztosítási összeg a végrehajtási törv. 66. §-a értelmében a biztosított adósságai miatt végrehajtás alá nem vonható és így a csődtömegbe sem vonható be. A csődtömegnek a biztosítási díjakhoz való hozzájárulása pedig csak arra szolgálhat alapot, hogy a tömeg e tekintetben megtérítést követeljen.

(Jogállam, 1912. évi 4. füzet.)

345. *A kedvezményezett átruházási joga.*

A budapesti kir. ítélőtábla 1562/1911.

A kedvezményezett főleg a biztosítási kötvény átadása mellett a biztosított személy életbenlétének ideje alatt is joghatályosan átruházhatja más személyre a biztosítási kötvényből eredő jogait, habár a saját joga is feltételektől függ.

346. *A biztosított halála előtt a kedvezményezett mi jogot sem gyakorolhat.*

A szegedi kir. tábla. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokainál fogva és még azért, mert a közgazdasági takarékpénztár részvénytársaság a szóbanlevő biztosítási kötvények tulajdonjogát az 1910. június 3-án kelt 6. % alatti okirat szerint a közadós T. H.-ra visszaruházván, az 1910. évi szeptember hó 14-én, tehát több mint három hóval később kelt C) és D) alatti okiratok szerint kötvény átruházások annál kevésbé bírnak joghatállyal, mert a felperes a perben nem is állította, hogy ez utóbbi átruházások folytán a biztosítási kötvényeknek birtokába jutott volna.

A kir. Kúria 78/1912. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja indokai alapján és azért, mert a becsatolt kétrendbeli biztosítási kötvény tartalma szerint a felperes kedvezményezettként csak abban az esetben van kirendelve, ha a biztosított a kötvényekben megjelölt időpont beállta előtt meghal, s mert ennél fogva a biztosított halála előtt, aki esetleg a felperes helyett más kedvezményezett is kirendelhetne, a felperes a kötvényekbeli ügylet alapján mi jogot sem érvényesíthet, amiből pedig önként az is következik, hogy a kötvények kiadását sem követelheti.

347. *Tőkésítés.*

Kir. Kúria 1275/1904. A biztosítási kötvény értelmében a fél annak tőkésítését követelheti, ha a biztosított teljes három évi díjat befizetett. A biztosítottnak ezen jogán az sem változtat, hogy a biztosított a kötvényt a biztosítóknál kölcsönrel megterhelte s arra a biztosítónak zálogjoga van; ezen zálogjog csak arra jogosítja fel a biztosítót, hogy a kiállítandó kötvényt kézi zálogul visszatarthassa.

348. *Tőkésítés — visszavásárlás.*

Bpesti kir. ítélőtábla 1902. II. G. 80. A biztosítási feltételekben foglalt az a jog, hogy bizonyos feltételek fennforgása esetén a biztosított díjmentes kötvény kiállítását követelheti, nem tekinthető olyan a biztosított személyéhez kötött jognak, amelyet csak maga a biztosított gyakorolhatott volna, mivel ez a jog, mint a tényleg befizetett díjak egy részére biztosított igény épen úgy átszállott a biztosított törvényes örököseire, mint bármely más vagyonjog.

349. *Tőkésítés — visszavásárlás.*

Kir. Kúria 901/1903. A biztosítottnak adott az a jog, hogy a díjfizetés elmulasztása esetében, arra való tekintettel, hogy a díjfizetéseket már 3 éven túl teljesítette, a kötvényt ily értelmű háttérrel ellátva, annak díjmentes biztosítással

átváltoztatását a díjfizetés elmulasztásától számított 6 hó alatt kérelmezhesse, a dolog természete szerint csakis addig gyakorolható, amíg a biztosított esemény be nem következett, minélfogva a kötvényben megnevezett kedvezményezettek a biztosított halála után ezt a jogot többé nem gyakorolhatják.

350. A kötvény visszavásárlása.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1909. D. 47. Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja. A budapesti kir. ítélőtábla 1909. G. 690. A felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

Indokok: Az a) alatt csatolt s a b) alatti ajánlattal egyező kötvényfeltételek 10. cikke azt tartalmazza, hogy ha a biztosított fél az ott megjelölt esetben a kötvény visszavásárlását kívánja, e címen részére a könyvelés szerinti tartalék $\frac{3}{4}$ része térifletik vissza.

Ezen kitételek nem homályosak, mert azokban a visszavásárlási érték kiszámításának alapja határozottan meg van jelölve; az ajánlat és a kötvény világos tartalmával szemben tehát a szerződés nem értelmezhető úgy, amint azt a felperes értelmezni kívánja, hogy visszavásárlási érték címén a biztosítottnak a befizetett díj $\frac{3}{4}$ részéhez volna igénye.

Ez az értelmezés az ajánlatban sem jutott kifejezésre s arra nincs adat a perben, hogy a felperes a biztosító társaságnak az ajánlat elfogadása előtt más módon tudomására hozta volna, hogy ilyen kikötés mellett kívánja az ügyletet megkötöni.

A biztosítási szerződés alapján tehát a felperesnek a könyvelés szerinti tartalék háromnegyed részét a meg nem támadott tényállás szerint 153 koronát meghaladó összeg visszatérítéséhez való igényét jogosnak elismerni nem lehet.

351. Járadékbiztosítás.

Kir. Kúria 1512/1906. Az A) alatti kötvénynek kiegészítő részét képező kölcsönös megegyezéseknek a biztosított elhalálása esetére kötelezett tőke elhelyezésére vonatkozó megállapodása értelmében a kedvezményezett részére biztosított tőke után évenként öt százaléknál nagyobb járadék kötelezettség, úgy hogy eme járadék a kedvezményezett életében, minden év végén fizetendő ki mindaddig, míg a kötelezvény keltétől számított húsz év le nem telt; a húsz év leteltével pedig maga a tőkeösszeg fizetendő ki a kedvezményezettnek. Ha pedig a kedvezményezett ezen húsz év lefolyása előtt halna el, úgy, miután az évi öt százalékjáradékot már élethossziglan élvezte, halála után a tőke azonnal végrendeleti végrehajtóinak, gondnokának vagy jogutódainak fog kifizettetni.

A kötvénynek ezen mindkét felek kötelező megállapítása nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a felperes mint kedvezményezett részére kötelezett évenkénti öt százalék: életjáradék természetével bír; és így meg nem állhat a másodbíróságnak ezen járadéknak kamat természetét vitató jogi megállapítása; a kölcsönös megegyezésnek fent idézett pontja azonban az iránt sem hagy fenn kétséget, hogy ez a járadékösszeg a felperesnek a biztosított elhalálásától kezdődőleg élethossziglan jár, amiből következik, hogy az a körülmény, hogy ennek a járadékösszegnek fizetése a felperes részére évente, de utólag, vagyis a már letelt év végére kötelezettség, nem járhat azzal a következménnyel, hogy ha a felperes a járadék esedékességi napja előtt elhal, úgy az elhalálása napjáig terjedő időszakra eső járadékösszeg örökösei által követelhető nem lenne; mert a járadékkövetelés személyes jogi minősége csak abban az esetben zárja ki a jogosított halála utáni érvényesítést, ha az a járadék tárgyának és céljának megfelelően, mint az rendszerint történni szokott és amint az ellenkező

kikötés hiányában az állandó bírói gyakorlat is megállapítja, előre kiszolgáltatandó volt.

Nem változtat a felperes részére kötelezett ezen járadéknak így korvonalozott jogi minőségén az a körülmény sem, hogy az az alperessel létrejött biztosítási ügylet folytán kötelezettség, mert a biztosítási ügyletben is elsősorban a feleknek megállapodásai lévén az irányadók, az alperes a kölcsönös megegyezés fentidézett pontjával szemben nem vitathatja sikeresen azt, hogy az általa kötelezett járadék mint biztosítási összeg, a felperesnek az esedékességi határnap eltelte előtt bekövetkezendő elhalálása esetében örökösének nem járhat és pedig annál kevésbé, mert a peres felek azt az évente fizetendő 5% összeget életjáradéknak minősítvén, ezáltal kifejezést adtak annak is, hogy ennek megbírálására nézve az életjáradékra vonatkozó jogszabályokat tartják alkalmazandónak.

Mint hogy tehát a felperes örökösei jogosan igényelhetik a felperes elhalálása időpontjáig terjedő időszakra eső öt százalékos járadékot és mint hogy a felperes elhalálása után az egész összeg a fentidézett szerződési rendelkezés szerint az örökösöknek azonnal kifizetendő, jogos a felperes keresetének az az alapja, hogy az alperes az ezeknek a megállapodásoknak megfelelő kötelezvény kiállítására köteleztessék.

352. Tontina-biztosítás.

Kir. Kúria 264/1907. Habár a nyereményhalmazattal egybekötött életbiztosítási szerződés megkötésénél a biztosító a kötvény értékét hozzávetőlegesen bizonyos összegre becsülte: a felek jogaira nézve nem ez a hozzávetőleges becsülés, hanem a biztosítási szerződésnek a nyereményrész kiszámítására vonatkozó határozatai irányadók. Ha a biztosítási szerződésben az van kikötve, hogy az igényelhető nyereményrész a biztosító társulat által a nála szokásos elvek és az igényelhető nyereményrész a biztosító társulat által a nála szokásos elvek és az ekkép módszer alapján, jog és méltányosság szerint fog kiszámítani és az ekkép elért eredményben a biztosított előre is megnyugszik: az ily módon megállapított összeggel szemben nem a biztosított terheli a bizonyítás, hogy az előzetes és hozzávetőleges becsülésben tévedett, hanem a biztosítottat, hogy a keresetbe vett magasabb összegeket jogszerűen igényelheti.

353. A bizonyítás terhe a nyeremény-(tontina-)biztosításnál.

Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 134.829/1909. Budapesti kir. ítélőtábla 3050/1910.

Kir. Kúria 885/1911. Nyeremény-(tontina-)biztosításnál a biztosító ama nyilatkozatával szemben, hogy eddigi tapasztalatok szerint a nyereség mennyit tett ki, őt terheli azoknak az adatoknak előterjesztése, melyek alapján ő a biztosításban résztvevőkre eső nyereményjutalékokat kiszámította; viszont a nagyobb nyereményt követelő felperes feladata kimutatni azt, hogy azon adatokon kívül még figyelembe veendő más adatok is vannak, hogy továbbá a közölt adatoknak melyike és mennyiben hibás, hiányos vagy képezheti alapját más nyereményrészesedési eredménynek.

(Lásd előbbi határozatot.)

354. A bizonyítás terhe a nyereménybiztosításnál.

Bpesti kir. keresk. és váltótörvényszék 82.075/1909. Alperest kötelezi. A budapesti kir. tábla 603/1910. Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Felperes az A) alatt csatolt biztosítási szerződés feltételeinek 5. §-a alapján a kötvény visszaváltási értékét veszi keresetbe.

A felek között nem vitás, hogy ez a visszaváltási érték a biztosítási feltételek 5. §-ának 1. pontja értelmében a díjtartalékból és az úgynevezett nyereségjutalékból áll.

Nem vitás, hogy a díjtartalék, amelynek fizetésére alperes a B) alatt csatolt okiratban vállalt kötelezettséget, 8895 K 20 f-t tesz ki.

Vitás a felek között a nyereségjutalék összege.

Felperes azt vitatta, hogy alperes nyereségjutalék címén 9984 K 80 f-t tartozik fizetni, mert szerinte a B) és C) alatt csatolt okiratok tartalmával ily összeg fizetésére kötelezte magát.

Alperes viszont azt vitatta, hogy a nyereségjutalék összegét nem biztosította és hogy felperest összesen, tehát díjtartalék és nyereségjutalék címén csupán 12.957 K 40 f illeti meg.

Az elsőbíróság ítéletének vonatkozó indokai alapján helyesen fejtette ki azt, hogy alperes sem a B), sem pedig a C) alatt csatolt okiratban nem vállalt szavatosságot aziránt, hogy a nyereségjutalék 9984 K 80 f-t fog kitenni.

Annak a bizonyítása, hogy nyereségjutalék címén felperest mily összeg illeti, nyilván a keresettel fellépett felperest terheli; de a dolog természeténél fogva követelheti felperes azt, hogy alperes közölje vele azokat az adatokat, amelyek alapján a nyereségjutalék kiszámítható, illetve megállapítható, vagyis, hogy alperes felperest abba a helyzetbe hozza, hogy az adatok helyességéről meggyőződést szerezhesen.

A feloldás után megtartott tárgyalás alkalmával alperes B/1—B.6. alatt csatolta azokat az adatokat, amelyek alapján felperes nyereségjutalékát az általa (alperes által) vitatott összegben megállapította.

Felperes a póttárgyalás alkalmával tagadta ugyan, hogy az alperes üzleti könyveibe történt bevezetéssel egyeznének, azonban felperes a póttárgyalás folyamán nem terjesztett elő oly kérelmet, illetve nem kívánta azt, hogy alperes üzleti könyveinek felmutatására köteleztessék avégből, hogy megállapítható legyen, vajjon a csatolt kimutatás (szám adatok) az alperes üzleti könyveiben foglalt bejegyzésekkel egyezők-e? Már pedig a bizonyítás ebben a tekintetben, mint már fennebb kifejtett, a felperest terhelte. De felperest terhelte annak a bizonyítása is, hogy az alperes által csatolt szám adatok figyelembevétele mellett, a felperesre eső nyereségjutalék összege többet tenne ki, mint amennyit alperes beismert, ezt azonban felperes bizonyítani meg sem kísérelte.

Ily körülmények között a nyereségjutalék összegét illetően csupán azt az összeget lehet bizonyítottáknak elfogadni, amelyet alperes mint ilyet beismert.

Tekintve már most, hogy alperes azt az összeget, amelyet beismert és annak a letétel napjáig járó 5% kamatát bírói letétbe helyezte, mivel azt felperes teljes kiegyenlítés fejében elfogadni nem akarta és tekintve, hogy a letétben volt összeget felperes időközben a letétből felvette és így jogos követelésére kielégítést nyert, ugyanezért a felperest keresetének a kiutalt összeg felvétele után fenntartott részével el kellett utasítani.

Kir. Kúria 1118/1910. A másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

355. Tontina-biztosításnál a bizonyítási teher.

Kir. Kúria 1110/1910. Annak a bizonyítása a biztosítottat terheli, hogy nyereségjutalék címén őt mily összeg illeti. Azt azonban követelheti, hogy a biztosító közölje vele azokat az adatokat, amelyek alapján a nyereségjutalék

kiszámítható, illetőleg megállapítható, vagyis hogy hozza őt abba a helyzetbe, hogy az adatok helyességéről meggyőződést szerezhesen.

(Jogállam, 1912. évi 4. füzet.)

356. Nyereményes biztosítás.

Kir. Kúria 668/1911. Nyereményes biztosítás esetében a nyeremény nagyságának garantálására a vezérügynökség nincs jogosítva. A nyereménynek a biztosító társaság által megállapított összegét a biztosított csak az alapon kifogásolhatja, hogy annak megállapítása a való tényeknek meg nem felelő szám adatok alapján történt.

NEGYEDIK FEJEZET.

Viszontbiztosítás.

508. §. A viszontbiztosítási ügylet által a viszontbiztosító, ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszontbiztosítottnak bizonyos összeget fizetend azon teljesítés fejében, melyre az utóbbi, biztosítási szerződés alapján köteleztetik.

Terv. ind. 229. I. Az európai törvények általában elismerik a biztosítónak azon jogát, miszerint ez magát az esemény ellen viszontbiztosítás által megvédheti. A viszontbiztosításra, melyből az első biztosított és a viszontbiztosító közt jogviszony nem származik, a biztosítás általános szabályai nyerneken ugyan alkalmazást, mindazonáltal a dolog természetének megfelelő eltérésekkel; miből önként következik, hogy azon cselekvények, melyek a biztosításnál a biztosított kötelezettségeit képezik, a viszontbiztosításnál általában és kivétel nélkül alkalmazást nem nyerneken. Hogy a viszontbiztosítás az eredetinel kisebb vagy nagyobb díj mellett köttetik-e, hogy a biztosított összeg az eredetinel többet vagy kevesebbet tesz-e, föltéve hogy a valódi értéket meg nem haladja, teljesen irreveláns.

Ert. jkv. 453. I. E cikk elvben helyeseltetett, a „kártérítés” szava helyett azonban e cikkben, épúgy mint a következőkben, oly kifejezésnek fölvételére kéretett a szövegező bizottság, mely életbiztosításra is alkalmazható.

509. §. A viszontbiztosítási szerződésben a 469. §-ban felsorolt kellékeken kívül kijelölendő az, hogy az ügylet mint közvetlen, vagy mint közvetett viszontbiztosítás lesz-e megkötendő.

Ert. jkv. 453. I. E cikk ellen ugyan felhozott, hogy felesleges, mivel mindazáltal a viszontbiztosítóra nagy jelentőségű azt tudni, ki köti meg az eredeti biztosítási ügyletet, a cikk helyesnek találtott.

510. §. A viszontbiztosítás hatálya megszűnik, ha azon biztosítás, mely miatt a viszontbiztosítási ügylet keletkezett, hatályát veszítette.

Ily esetben, ha más megállapodás nem történt, a viszontbiztosító azon díjhoz, mely a biztosítót netán illeti, igényt csak az elvállalt viszontbiztosítási kockázat arányában tarthat.

Az értekezleten a cikk megjegyzés nélkül elfogadtatott.

511. §. Ha az esemény, melynek alapján a viszontbiztosított saját biztosítási köteletségének eleget tenni tartozik, bekövetkezett: erről a viszontbiztosítót, más megállapodás hiányában, a tudomásvétel után legfellebb három nap alatt értesíteni köteles, ellenkezőleg ennek kötelezettsége megszűnik.

Ért. jkv. 453. l. Nagyobb világosság kedvéért a feljelentési kötelezettség a tudomásvétel után számítandó 3 napra állapított meg.

512. §. A viszontbiztosító fizetési kötelezettsége, más megállapodás hiányában, azon időponttól veszi kezdetét, midőn a viszontbiztosítottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik.

Ért. jkv. 453—454. l. Miután a viszontbiztosítás sok esetben, különösen nagyobb kockázatoknál, leginkább azon célból történik, hogy a biztosító a kárfizetési köteletséghez a szükséges összegekről rendelkezék s ezeket a viszontbiztosítótól megkapja, mi a cikk jelen szerkezetében nem lehetséges, a szöveg akkép változtatott meg, hogy a viszontbiztosító kötelezése akkor vegye kezdetét, midőn a viszontbiztosítottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik.

513. §. A viszontbiztosított, ha a kártérítési összeget a 483. § értelmében harmadik személyektől egészen vagy részben visszanyerte, ebből a viszontbiztosításnak megfelelő aránylagos részt a viszontbiztosítónak kiszolgáltatni tartozik.

514. §. A 472., 473., 474., 475., 486. és 487. §-okban foglalt határozatok a viszontbiztosításokra is alkalmazandók.

Ért. jkv. 454—455. l. Mindkét cikk helyesnek találtatott. Bróde tekintettel arra, hogy a viszontbiztosításnál gyakran előforduló esetek azok, melyekben a viszontbiztosító a biztosított összeget a viszontbiztosítottnak azért nem akarja kifizetni, mivel a viszontbiztosított a viszontbiztosítás alapját képező eredeti biztosítás feltételeit meg nem tartva megtérítette a kárt; ezen esetekre nézve pedig eddig a törvényszékeknél s a jogászai körökben különböző felfogás uralkodott; hogy a controversiának eleje vétessék, egy oly tartalmú subsidiaerú intézkedésnek fölvételét mondja kívánatosnak, mely a kérdést bármely irányban megoldja. Ezen nézettel szemközt egyrészt felhozott, hogy a viszontbiztosító kötelezése kezdődik, mihelyt a viszontbiztosított a kártérítést teljesítette, tekintet nélkül arra, szem előtt tartá-e a biztosító az eredeti szerződés feltételeit, vagy

sem; ha e tekintetben a viszontbiztosító a viszontbiztosítottat korlátozni akarja, kösse ki azt a szerződésben és ekkor tetszése szerint oly messzire is mehet, hogy az eredeti kár megállapítását közreműködésétől, vagy beleegyezésétől teheti függővé és ennél fogva külön intézkedés szükségesnek nem mondatott. Másrésztől hasonlóképen a külön intézkedés fölvétele nem pártoltatott s pedig következő indokoknál fogva: a viszontbiztosító kötelezése a bekövetkezett kár esetében fizetni, a viszontbiztosításnál a kár a viszontbiztosított részéről teljesítendő kártérítési kötelezettséggel áll be, illetőleg beáll, ha a kártérítés kifizetett; e részben a viszontbiztosító csalárdsággal vagy gondatlansággal járt el a viszontbiztosított, mint biztosító csalárdsággal vagy gondatlansággal járt el a kártérítés megállapításánál és megtérítésénél, a viszontbiztosító egyedül kártérítést követelhet a viszontbiztosítottól. Egyébiránt nem szükséges a viszontbiztosítási felek egymás közti viszonyait oly részletesen szabályozni, mint ez a kárbiztosításnál indokolt, miután a viszontbiztosításnál a felek maguk is a vizsakerítők, s tisztában vannak a biztosításnál előforduló viszonyok iránt. A viszontbiztosításnál a szerződési viszony kölcsönös bizalmon alapszik, s a viszontbiztosító feltételezi, hogy a viszontbiztosított saját érdekében is megtesz mindent, hogy csak indokolt kockázatot és kárt térítsen meg. Ezen nézetekkel szemközt több oldalról már azért is az indítvány pártoltatott, mivel tényleg az értekezlet kebelében is különböző nézetek merültek föl a viszontbiztosító felek egymáshoz való viszonyára nézve, s ennél fogva a kérdésnek bármely oldalú megoldása indokolt. Tekintettel mindazáltal arra, hogy az általános jogi fogalmak szerint épűgy, mint a viszontbiztosítás fogalmát megállapító s az értekezlet által már elfogadott cikk tartalma szerint a viszontbiztosító csak az azon kártérítés megtérítésére kötelezi magát, melyre a viszontbiztosított a biztosítási szerződés alapján köteles, s így mindazon esetekben, midőn a viszontbiztosított ezen szerződés feltételeinek megtartása nélkül, tehát nem a szerződés alapján szolgáltat kártérítést, már a mondott okoknál fogva igényt nem tarthat a viszontbiztosított összegre s végül mivel az 504. cikk szintén vonatkozik a viszontbiztosításra, s így a viszontbiztosításra a felek akarata szab irányt, de ennek hiányában mindenesetre a törvény intézkedései nyerne szigorú alkalmazást,

az értekezlet s maga az indítványozó is külön intézkedésnek felvételét szükségesnek nem találta.

1883: VIII. TÖRVÉNYCIKK

a biztosítási és ezekhez hasonló szerződésektől fizetendő illetékekről. (Szentelést nyert 1883. évi február hó 2-án. Kihirdetett az „Országos Törvénytár”-ban 1883. évi február hó 7-én.)

1. §.

Biztosítási szerződésektől, ideértve a viszontbiztosítási s életjáradéki szerződéseket is, a következő szakaszokban megállapított illetékek fizetendők.

2. §.

Egyes személyek között kötött ily szerződések a biztosítás árának, illetőleg azon tárgy értékének, mely életjáradék fejében átengedtetik, egy és fél százalékát tevő illeték alá esnek. Az életjáradék összegeiről szóló vétbizonyítványoktól, valamint a biztosított esemény bekövetkezésekor a biztosító részéről teljesítendő szolgáltatásoktól, az illetéki díjjegyzék (tarifa) 101. a) tétele szerinti illeték fizetendő.

3. §.

Intézetek, melyek az említett biztosítási ügyleteket kizárólag, vagy más ügyletek mellett gyakorolják, ideértve a vasúti s hajózási vállalatokat is, amennyiben ezek szállítmányi biztosítással foglalkoznak, a biztosítás megkötésétől és ennek folytatásától, továbbá a biztosítási díjakról és egyéb a biztosított felek által teljesítendő szolgáltatásokról az intézetek által kiállított vétbizonyítványoktól és pedig a szállítmányi biztosításoknál egy száztóli, minden más biztosításoknál pedig egy és fél száztóli illetéket készpénzben tartoznak fizetni. Viszontbiztosítási ügyletektől azonban csak félszáztóli illeték fizetendő. Az illeték alapjául veendő azon összeg, mely az említett biztosítási szerződések alapján biztosítási díjak, mellékjárandóságok és egyéb szolgáltatások fejében a biztosított felek részéről minden évnegyedben teljesített fizetéseknek együttvéve megfelel. Az illeték, az intézetek említett bevételeinek arányában és azok időpontjához képest, rovandó le.

4. §.

Életjáradék címén kifizetett összegekről és minden a biztosító intézetekre, a biztosított esemény bekövetkezésekor háruló kártérítésekről — ide nem értve a állatbiztosítási és elemi kártérítéseket — vagy egyéb szolgáltatásokról szóló vétbizonyítványoktól, a minden évnegyedben kifizetett összegeket együttvéve, egy száztóli illeték rovandó le.

Az elemi és állatbiztosítási kártérítések fizetéséről szóló vétbizonyítványokra nézve az 1869. évi XVI. t.-c. 16. §-ában kimondott illetékmentesség fenntartatik.

5. §.

Biztosítási okmányokra adott előlegek az 1869. XVI. t.-c. 10. §-ában megállapított illeték alá esnek.

6. §.

Biztosítási okmányok visszavásárlásaiért az illeték azon összegben fizetendő, melyet a III. fokozat szerint az egyes visszavásárlások vételárától járó illetékek összeszámítása eredményez.

7. §.

Társulati ellátási intézetekre, tekintet nélkül arra, vajjon az azokban való részesülés önkéntes, vagy kötelező, a 3. és 4. §-ok rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

8. §.

Egyes személyek kötelesek az 1. §-ban említett ügyleteket esetről-esetre az 1881. évi XXXIV. t.-c. rendelkezései szerint bejelenteni és az illetékeket készpénzben leróni. Biztosító és ellátási intézetek pedig a 3—7. §-okban megállapított évnegyedenként esedékes illetékeket a rendeleti úton kifizetendő határidőkben azon kir. adóhivatalnál tartoznak készpénzben befizetni, melynek kerületében az intézet létezik.

9. §.

Az előző §-okban említett intézetek az 1869. évi XVI. t.-c. 21. §-ában foglalt rendelkezések szerinti naplókivonatokat kötelesek az illeték kiszabási hivatalnak évnegyedenként beküldeni, mely az e részben szükséges ellenőrzést az idézett törvény értelmében gyakorolja.

10. §.

Okiratok, melyek biztosító intézetekkel kötött szerződéseket tartalmaznak, vagy amelyek valamely ellátási intézet tagjaul történt felvételről, vagy továbbá az intézetnek vagy ezáltal fize-

tett összegek kézhezvételéről szólnak, további illeték alá nem esnek, amennyiben az intézetek mindezekért az illetéket a fentebbi szakaszok határozatai szerint készpénzben kötelesek leróni. Ha azonban ily fizetések fejében váltók állíttatnak ki, ezektől a szabályszerű bélyegilleték külön rovandó le.

11. §.

Oly szerződésektől, melyek ezen törvény érvénybelépte előtt köttettek a 2. és 3. §-ban megállapított és ezen törvény hatálybalépte után esedékes fizetések után járó illetéknek csak fele része fizetendő azon esetre, ha e szerződések kötésétől a szabályszerű illeték már lefizettetett.

12. §.

Segélyző pénztárak, azaz: temetkezési és betegápoló egyletek, rokkant munkásokat és munkások özvegyeit segélyző pénztárak a 2. és 3. §-okban megállapított illetékektől annyiban mentesek, amennyiben ezen intézetek nem egyszersmind egyéb biztosítási ügyletekkel is foglalkoznak és azok célja a vállalkozók nyereségére nem irányul. Amennyiben pedig biztosítási ügyleteket is folytatnak, ezekután a szabályszerű illetéket fizeti.

13. §.

Ha a biztosítás vagy életjáradék ára helyett ingatlan dolgok engedtetnek át, az okirat minden íve 50 krajcáros állandó bélyeg alá esik; a jogügylettől pedig nem a 2. és 3. §-okban meghatározott, hanem az ingatlan dolog értékétől kiszabandó szabályszerű átruházási illeték fizetendő.

14. §.

Ezen törvény rendelkezéseivel ellenkező eddigi törvényes határozatok és szabályok hatálya megszűnik.

15. §.

Ezen törvény 1883. évi április hó első napján lép érvénybe s végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

A kereskedelmi törvény tervezetének a biztosítási ügyletre vonatkozó szószerinti szövege.

HETEDIK CÍM.

Biztosítási ügyletek.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

494. §. (Törvény 463. §.)

Azon ügylet, melynél fogva valaki — a biztosító — magát egy másik irányában — legyen az akár a biztosított akár egy harmadik — bizonyos díj kikötése mellett arra kötelezi, hogy ez utóbbinak azon vagyoni hátrányt, mely őtet valamely jövőbeni esemény bekövetkeztével éri, megtérítendő — biztosítási ügyletnek tekintetik.

Lásd indokolást 38—40. l.

495. §. (Törvény 464. §.)

Biztosítás tárgya minden lehet, mi a biztosítottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bír.

Lásd indokolást 41. l.

496. §. (Törvény 465. §.)

A biztosítási ügylet érvénytelen:

1. ha az valamely tiltott cselekvénnyel járó esemény tekintetében köttetik,

2. ha az esemény, melyre a biztosítás irányul, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett, s a biztosított erről tudomással bír;

3. ha a biztosítási szerződés a jelen törvényben kijelölt kelékeknek meg nem felel.

Lásd indokolást 41—42. l.

497. §. (Törvény 466. §.)

A biztosítási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával és megnevezése mellett, vagy anélkül. Az e részbeni kivétel az 535. cikkben állapítatik meg.

Az ügylet a biztosított érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tűnik.

Lásd indokolást 44. l.

498. §. (Törvény 467. §.)

Ki más érdekében, ennek meghatalmazása nélkül köt biztosítási ügyletet, a biztosítási díjért személyesen felelős.

Ha a biztosítási díj rendesen fizettetik, a későbbi jóváhagyás akkor is hatállyal bír, ha az az esemény megtörténte után következik be.

Lásd indokolást 45—46. l.

499. §. (Törvény 468. §.)

A biztosítási ügylet érvényességéhez írásbeli szerződés szükséges.

Az írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított s a biztosítottnak kézbesített bárca, amennyiben ebben a szerződés kötelező ereje még más feltételhez nem kötetik.

Lásd indokolást 47—50. l.

500. §. (Törvény 469. §.)

A szerződésnek — illetőleg bárcának — magában kell foglalni:

1. a felek neveit;
2. a biztosítás tárgyát;
3. az eseményt, mely ellen a biztosítás irányul;
4. a biztosítási összeget;
5. a biztosítás kezdetét és végét;
6. a biztosítási díjt és annak fizetési feltételeit.

Lásd indokolást 54—55. l.

501. §. (Törvény 470. §.)

A biztosítás, a biztosított tárgy értékét meg nem haladhatja, s ezen értéken túl érvénytelen.

Ha a biztosítási összeg a fentebb érintett okból leszállítatik, a biztosítási díj is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a biztosítottnak visszaadatik.

Lásd indokolást 56—59. l.

502. §. (Törvény 471. §.)

Ha valamely tárgy, mely teljes értékéig már biztosítva van, ugyanezen időre s ugyanazon esemény ellen újból biztosítatik, a későbbi biztosításnak, ellenkező megállapodás hiányában, joghatálya nincsen.

Ha azonban a korábbi biztosítás nem a teljes értékre terjed ki, a későbbi biztosítás az értéknek nem fedezett részére érvényes feltéve, hogy a későbbi biztosítónak a már korábban megkötött biztosítás, tudomására hozatik.

Amennyiben a biztosított, többszörös biztosításoknál valamelyik biztosító elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és kötelezettségeire befolyással nincsen.

Lásd indokolást 59—60. l.

503. §.

A biztosítónak jogában áll az általa biztosított tárgyat, ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen, viszont biztosítani.

Az e végre kötött szerződésben azonban, különbeni érvénytelenség mellett, világosan ki kell tüntetni, hogy annak tárgyát viszontbiztosítás képezi.

Az értekezlet LXII. ülésén a következő határozat hozatott: „Miatán a viszontbiztosítás iránt az előadó külön előterjesztést tett, e cikk elhagyandónak találtatott.“

504. §. (Törvény 472. §.)

A felek kölcsönös jogaira és kötelezéseire nézve, a biztosítási szerződés feltételei, s ezeket kiegészítőleg a jelen törvény határozatai szolgálnak irányadóul.

Lásd indokolást 62—63. l.

505. §. (Törvény 473. §.)

A biztosítási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A biztosított köteles a megállapított díjt kellő időben megfizetni, s kétség esetében a díj megfizetése előtt, a bárca kiadását nem követelheti.

Ha a bárca a díj lefizetése előtt adatik ki, ez a díj kifizetésének elhalasztásául tekintendő.

Lásd indokolást 63—64. l.

506. §. (Törvény 474. §.)

A biztosított a szerződés megkötésekor az előtte tudva lévő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztosító elhalálozására befolyással lehetnek, ez utóbbival közölni tartozik.

Ha a biztosítás egy harmadik megbízásából és ennek érdekében köttetik, a biztosítóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bír tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Lásd indokolást 66—67. l.

507. §. (Törvény 475. §.)

Amennyiben a biztosított, vagy ennek helyettese a szerződés megkötésekor fontos és a biztosító előtt tudva nem lévő tény-körülményeket elhallgatott, vagy ha a fontos körülményeket tudva valótlanul adta elő — a biztosítónak jogában áll a szerződést, az esemény bekövetkezése után is, megátadni.

Lásd indokolást 67—68. l.

508. §. (Törvény 476. §.)

Ha az esemény, melyre a biztosítás köttetett bekövetkezik, a biztosított azt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztosítóval haladéktalanul közölni, s ha biztosítás kár ellen volt irányozva, annak enyhítésére a kitelhető szorgalmat fordítani tartozik. A biztosított ha e kötelességeit bebizonyíthatólag elmulasztja, a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztosítottnak a kár enyhítésére fordított költségeit, a biztosító az esetben is megtéríteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül marad. Amennyiben azonban a tárgy nem teljes értékében volt biztosítva, a költségek azon arányban térítendőek meg, melyben a biztosítási összeg a tárgy értékéhez áll.

Lásd indokolást 85—86. l.

509. §. (Törvény 477. §.)

A biztosító köteles a bekövetkezett kárt, a szerződés értelmében megtéríteni.

Azon kár azonban, mely a biztosított vétkeességéből eredett, megtéríteni nem tartozik.

Lásd indokolást 88—89. l.

510. §. (Törvény 478. §.)

A kártérítés összege, ha dolgok voltak biztosítva, azon érték szerint állapítatik meg, mellyel azok a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor bírtak.

Ha ez érték a biztosítási összeget meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérítés fejében egyedül a biztosított összeg fizetendő; ellenben ha a tárgyak részben semmisülnek meg, kártérítésnek azon arányban van helye, melyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

Amennyiben a tárgyak nem teljes értékben voltak biztosítva, azok teljes megsemmisülése esetében is a kár csak azon arányban térítetik meg, melyben a biztosítási összeg a tárgyak értékéhez áll.

Lásd indokolást 96. l.

511. §. (Törvény 479. §.)

Ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben nem állapított meg, a biztosított köteles azon értéket igazolni, mellyel a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor bírtak.

Ellenben ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben megállapított, a kártérítésre nézve ez érték szolgál irányadóul, amennyiben a biztosító igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel bírtak.

Lásd indokolást 99. l.

512. §. (Törvény 480. §.)

Amennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztosítási értéke általában lett megállapítva, egy vagy több megsemmisül vagy megsérül, a kártérítésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztosítási összegből fennmarad. E részben kivételnek akkor van helye,

ha a biztosító igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel bírtak.

Ha a tárgyak nem teljes értékben voltak biztosítva, a kártérítésre nézve az 510. c. szolgál irányadóul.

Lásd indokolást 101–102. l.

513. §. (Törvény 482. §.)

A biztosítási összeg, más megállapodás hiányában, a bárca visszaadása mellett a biztosítottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Határozott megállapodás hiányában, a biztosítási összeg a kár megállapításától, életbiztosításoknál pedig az esemény bekövetkeztétől számítandó nyolc nap alatt fizetendő.

Lásd indokolást 142–143. l.

514. §. (Törvény 483. §.)

A biztosító, ha a kárt a szerződés értelmében megtérítette, a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztosítottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztosított felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztosító érintett jogait megrövidíti.

Lásd indokolást 144. l.

515. §. (Törvény 484. §.)

Ha a biztosított tárgy tulajdona, a szerződés tartama alatt, vétel útján vagy egyébként másra ruháztatik át, a biztosítási szerződés minden jogokkal és köteleességekkel együtt a biztosító beleegyezése nélkül is, az új tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztosítási szerződésben ki nem köttetett, s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik.

Lásd indokolást 146–147. l.

516. §. (Törvény 485. §.)

A biztosítási szerződés hatályát veszti:

1. ha a biztosított tárgy a szerződés megkötése után, de

azon időpont előtt, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész;

2. ha a biztosított vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztosítás irányul, már megszűnt;

3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizetetik. Ha a biztosított az esedékes díj fejében váltót vagy kötelezvényt állít ki, ennek lejáratá előtt késedelmesnek nem tekinthető;

4. ha azon érdek, mely miatt a biztosítási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszűnik.

Lásd indokolást 148–151. l.

517. §. (Törvény 486. §.)

Ha a biztosítási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt — 496. c. — vagy ha az később veszti el hatályát — 516. c. — a befizetett díj a biztosítónak visszaadandó. Ha azonban az idő, melyre a szerződés köttetett részben már eltelt, a biztosítónak más megállapodás hiányában jogában áll a befizetett díj két-harmad részét visszatartani.

Amennyiben a biztosítási szerződés érvénytelenségét vagy megszűntét a biztosított okozta, amellet, hogy a befizetett díjt vissza nem követelheti, a biztosítónak kártérítéssel tartozik; ellenben ha a most érintett körülményeket a biztosító idézte elő, a díjt vissza nem tarthatja s a biztosítottnak az okozott kárért felelős.

Lásd indokolást 158–159. l.

518. §. (Törvény 487. §.)

A biztosítási szerződésből eredő igények, egy esztendő alatt évülnek el azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna.

Lásd indokolást 170–171. l.

MÁSODIK FEJEZET.

Biztosítások elemi csapások és a vitelezés veszélyei ellen.

519. §. (Törvény 488. §.)

Tűzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok úgy egészben, mint egyes részeikben biztosíthatók.

A tűzkár elleni biztosítás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában, az alapépítményekre — pincékre, kutakra stb. — ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek, világosan kijelölendő. A biztosítás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bír foganattal.

Lásd indokolást 181—182. l.

520. §.

Ha a biztosítási összeg a szerződés tartalma szerint az épület helyreállítására fordítandó, a biztosító követelheti, hogy a biztosított erre a bíróság által kijelölendő határidő alatt köteleztesse.

Az értekezlet LXIV. ülésén a következő határozat hozott: „Miután a cikk egyrészt oly intézkedést tartalmaz, mely csak szerződésileg megállapított esetben alkalmazható s e részben külön intézkedések szüksége nem forog fenn s miután különben és a cikk leginkább ott bírna jelentőséggel, hol az épület újjáépítésének kikötése gyakran előfordul, mi nálunk nem szokásos — a cikk mint felesleges elhagyott.”

521. §. (Törvény 490. §.)

Amennyiben a biztosított épület rendeltetésében oly változás történik, mely a tűzveszélyt fokozza, vagy mely által a szerződés valamely lényeges feltétele, lényeges módosítást szenved; úgy-szinte ha a biztosított ingóságok más helyre vagy más helyiségbe tételnek át — e körülmények a biztosítónak három nap alatt bejelentendők. Ily esetben az utóbbtól függ a szerződést felbontani, vagy azt a korábbi avagy módosított feltételek mellett továbbra is fenntartani. Ha a biztosító az értesítés vételétől számítható három nap alatt nem nyilatkozik, a szerződés az addigi feltételek mellett fenntartottnak vélelmeztetik.

Lásd indokolást 185—187. l.

522. §. (Törvény 491. §.)

A tűz elleni biztosítás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, tekintet nélkül a tűz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon nemei, melyekre a felek a biztosítást kiterjeszteni nem kívánják, a szerződésben világosan felsorolandók.

A közvetlen tűzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán a biztosított tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik. Ez áll különösen akkor, ha biztosított tárgyak oltás vagy mentés közben elvesznek vagy megsérülnek.

Lásd indokolást 189. l.

523. §.

A robbanás által, de tűzveszély hozzájárulása nélkül történt károk megtérítése csak úgy terheli a biztosítót, ha a kártérítés a veszély e nemére a szerződésben világosan kikötött.

Az értekezlet LXV. ülésén a következő határozat hozott: „Egyrésztől indítvány tételre arra nézve, hogy a cikkben kifejezett elvnek ép ellenkezője mondassék ki, s hogy ellenkező megállapodás hiányában a robbanás által okozott kár is megtérítendő; másrésztől ismét, miután a robbanás alatt magában tűzkár is megtérítendő; másrésztől ismét, miután a robbanás alatt magában tűzveszélyt érteni nem lehet s a tűzbiztosítás csak tűz által okozott károkra terjed, ha annak ellenkezője ki nem köttetett: a cikk mint magától értetendő, elhagyandónak indítványoztatott.

Szavazás alkalmával sem az egyik, sem a másik indítvány mellett többség nem nyilatkozván s más határozott indítvány nem tételvén, a cikk elhagyott.”

524. §. (Törvény 492. §.)

A jégkár elleni biztosításnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkra terjed ki, a szerződésnek az 500. cikkben érintett adatokon kívül a biztosított földek pontos leírását is kell tartalmaznia.

Lásd indokolást 190. l.

525. §.

A kár kipuhatólásánál azon károk, melyek egyéb természeti események által akár a jégverés előtt, akár ezzel egyidejűleg okoztattak, különválasztandók.

Magánál a kár kiszámításánál megállapítandó, hogy a tényleges termés mily arányban lett a jégverés által megsemmisítve.

Ez arányhoz képest kell a kárnak az 510. cikkben megállapított elvek szerint megtéríttetni.

Az értekezlet LXIV. ülésén a következő határozat hozatott: „Kifogás tétetett a cikk azon határozata ellen, mely a kár kipuhatólásával a jégveréssel egyidejűleg, de más természeti események által okozott károkat elválasztandónak mondja, mivel ily elválasztás a legtöbb esetben lehetetlen és számos visszaélésekre ad alkalmat.

Miután azonban különben is a cikk oly intézkedéseket tartalmaz, melyek inkább utasításba valók: a cikk teljes elhagyása határozatott el.”

526. §.

A jégkár elleni biztosítás dohánynál az anyalevelek leszedéséig, gabonaneműek, gumós, olajos és kereskedelmi növényeknél pedig addig tart, míg a földtől, illetőleg a szártól elválasztva nem lettek.

Az értekezlet LXIV. ülésén a következő határozat hozatott: „Miután a cikk a biztosítás tartamát kívánja subsidiaer módon megállapítani és az 500 cikkben már kimondatott az, hogy a szerződésben mindenesetre intézkedni kell a biztosítás kezdetéről és végéről:

mint felesleges s az utóbb idézett cikkel némileg ellentétben álló elhagyatott.”

527. §.

Ha a biztosítási szerződés megkötése után egyes földdarabok újbóli bevetése vagy beültetése válik szükségessé és a korábbi vetések vagy ültetvényekért kártérítés még nem adott, az újabb vetés vagy ültetvény biztosítottnak csak úgy tekinthető, ha a biztosító a korábban kötött szerződést, a történt változás dacára, fenntartja. Az e részbeni értesítésre nézve az 521. cikk határozatai szolgálnak irányadóul.

Az értekezlet LXIV. ülésén a következő határozat hozatott: „A cikk oly esetről intézkedvén, mely vagy a biztosítási tárgynak más mint a biztosított esemény által történt megsemmisülése után lehetséges, s így már az 516. cikkbe felvett új pontban találja megoldását, vagy melynél bekövetkezett kár folytán a jégkárbiztosítási szerződés célját érve már megszűnt: elhagyandónak találtatott.”

528. §. (Törvény 481. §.)

Elemi csapások elleni biztosításoknál jogában áll a biztosítónak a történt kárt, egyéb kikötés hiányában, szakértői szemle útján megállapíttatni. Ennek megtörténteig a biztosított oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétén változás történék.

Ha azonban a biztosító e jogát a kár feljelentésétől számítandó nyolc nap alatt nem gyakorolja, a biztosított a tárgy tekintetében szabadon intézkedhetik. Kivételnek részbeni jégkár esetében van helye, melynek felvétele, a termés beszedéséig, bármikor megtörténhetik.

Lásd indokolást 102–104. l.

529. §. (Törvény 493. §.)

A szárazon, folyókon vagy belvizeken vitelezett árúk biztosíthatók azon teljes értékben, mellyel a feladás idejekor bírnak. Ez értékbe a feladásig felmerült költségek és maga a biztosítási díj is beszámítható.

A biztosítás e neme kiterjed mindazon károkra, melyek a vitelezett tárgyakban tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a gőzkazán szétrobbanása, vagy erőhatalom által okoztatnak. Kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztosítási szerződésben világosan kijelölvék.

Lásd indokolást 191–193. l.

530. §. (Törvény 494. §.)

A vitelezés veszélyei ellen kötött biztosítás, más megállapodás hiányában, azon időponttal veszi kezdetét, midőn az árúk vitelezés végett feladatnak, s azon időponttal végződik, midőn az árúk rendeltetésük helyén az átvevőnek vagy megbízottjának kiadatnak.

Lásd indokolást 194–195. l.

531. §. (Törvény 495. §.)

A biztosítás szakadatlanul tart akkor is:

1. ha a biztosított és részben szárazon, részben vizen vitelezendő árúk útközben más járművekre rakatnak át;
2. ha a vizen vitelezendő árúk útközben más hajókra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztosítás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő vitelezésre nézve köttetett; de ily esetben is a veszély a biztosítót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé, s a hajó, melyen az árú útját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel;

3. ha az árúk valamely esemény miatt, az út folytatásáig, ideiglenesen raktárba helyezendők.

Lásd indokolást 195—196. l.

532. §. (Törvény 496. §.)

A biztosító nem felelős a kárért, ha a vitelezés, anélkül hogy erre szükség volna, a közönséges úttól, vagy a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztosított az árú elküldését vagy továbbítását szükség nélkül késlelteti, a biztosító a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Amennyiben e halasztás egy hónapnál tovább tart, a biztosító minden további felelősség alól megszabadul.

Lásd indokolást 197. l.

533. §.

A vitelezett árúban történt kár felvételének az 528. cikkben megállapított módon ott kell eszközölni, hol a kár történt, s a felvétel az árú rendeltetési helyéig csak az esetben halasztható el, ha a vitelezés folytatása kár nélkül történhetik.

Az értekezlet LXV. ülésén a következő határozat hozatott: „Tekintettel arra, hogy a vitelezési károk elleni biztosításnál a történt kár megállapításának helye a különböző viszonyokhoz képest általános határozat által célszerűen meg nem állapítható, még subsidiar intézkedésnek felvétele sem látszott indokoltnak, s így a cikk egészen elhagyatott.”

534. §. (Törvény 497. §.)

Ha a kijelölt átvevő az árút a kár megállapítása előtt fogadja el, a biztosító felelőssége megszűnik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvevő a felfedezéstől számítandó három nap alatt megállapíttatni, ellenkezőleg kártérítési igényeit ezekre nézve is elveszti.

Lásd indokolást 198. l.

HARMADIK FEJEZET.

Életbiztosítás.

535. §. (Törvény 498. §.)

Az emberi élet biztosítás tárgya lehet bizonyos vagy bizonytalan időre — halálig — olyképen, hogy a biztosított halála esetére egy harmadiknak — a kedvezményezettnek — vagy jogutódainak meghatározott összeg kifizetése biztosíttatik.

Lásd indokolást 206—208. l.

536. §. (Törvény 499. §.)

Az életbiztosítási ügylet, ha egy harmadik személy halála esetére köttetik, csak ennek, vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével érvényes.

Kivételnek e tekintetben házastársakra, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosíthatják.

Lásd indokolást 210—211. l.

537. §. (Törvény 500. §.)

Az életbiztosítási szerződésnek az 500. cikkben felsorolt kélekeken kívül magában kell foglalni:

1. azon személyek nevét, kiknek élete biztosíttatik;
2. a kedvezményezett nevét. Ilyennek a bemutató is kijelölhető;
3. annak kitüntetését, hogy a szerződés bizonyos vagy bizonytalan időre lett-e megkötve.

Lásd indokolást 211—212. l.

538. §. (Törvény 501. §.)

Az életbiztosításnál a szerződő felek a biztosítási összeget minden megszorítás nélkül szabadon állapíthatják meg. Az ügylet e neménél a többszörös biztosítás kizárva nincsen.

Lásd indokolást 213. l.

539. §. (Törvény 503. §.)

Ha az esemény, melyre a biztosítás kötött, bekövetkezik, a biztosított összeg teljesen kifizetendő.

Lásd indokolást 214—216. l.

540. §. (Törvény 504. §.)

A biztosító a szerződésben világosan kijelölt eseteken kívül a megállapított biztosítási összeg fizetésére nem kötelezhető:

1. ha a biztosított életét halálos ítélet, párbaj, öngyilkosság, vagy öngyilkossági kísérlet folytán veszti el; kivéve ha a kedvezményezett igazolhatja, hogy a biztosított önkívületi állapotban fosztotta meg magát életétől;

2. ha a biztosított háborúban, vagy az ott nyert sebek következtében halt meg;

3. ha a kedvezményezett a biztosított életét vagy egészségét veszélyeztető cselekvényt követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztosított összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztosító csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

Lásd indokolást 217—219. l.

541. §.

A jelen fejezet határozatai a dolog természetének megfelelő módosítással akkor is alkalmazást nyernek, ha a biztosítási összeg a szerződés szerint nem a biztosított halálával, hanem bizonyos életkor elérésevel fizetendő; vagy ha a szerződés tárgyát kiházasítási tőkék, nyugdíjak vagy életjáradékok biztosítása képezi.

Az értekezlet LXVII. ülésén a következő határozat hozatott: „Miótán az életbiztosítás definitiójába az életbiztosítás egyes ágai mind befoglaltattak, a jelen cikk fölöslegessé vált és így elhagyatott.“

A kereskedelmi törvény tervezetének a leltár és mérleg összeállítására vonatkozó szószerinti szövege.

32. §. (Törvény 28. §.)

A leltár és mérleg összeállításánál a javak és követelések azon érték szerint veendők számításba, mellyel azok a felvétel idejekor bírnak.

A kétséges követelések valószínű értékükben veendők fel, a behajthatlanok pedig lejegyzendők.

237. §. (Törvény 199. §.)

A mérleg felállításánál következő szabályok szolgálnak irányadóul:

1. a társaság vagyona azon értékben veendő fel, mely a mérleg készítésekor az egyes tárgyak értékének megfelelő;

2. az árfolyammal bíró papírok legfeljebb azon árfolyamban vehetők fel, mellyel azok a mérleg felállításakor bírnak;

3. a szervezés és igazgatás költségei teljes összegük szerint az évi számadás kiadásai közé helyezendők;

4. a társasági alaptőke s az alapszabályokban esetleg megállapított tartalékalap a tartozások közé sorozandó;

5. a kétes követelések valószínű értékük szerint veendők számításba, a behajthatlanok pedig lejegyzendők;

6. a cselekvő és szenvedő állapot összehasonlításából eredő nyereség vagy veszteség a mérleg végén különösen kiteendő.

238. §. (Törvény 200. §.)

Az évi mérleg helyességéért az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjai egyetemlegesen egész vagyonukkal felelősek.

Lásd a 457. §-t követőleg a 32. és következő oldalak alatt közölt indokolást.

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ

(Az első számoszlop a határozatok számát tünteti fel.)

A		Lap		Lap
Adatok felderítése nyereség- biztosításnál	353	257	Ajánlat kitöltése ügynök által	815 244
Adatok közlése nyereségjutalék kiszámítására	354	258	Ajánlat kitöltésénél ügynök fe- lölőssége	74 77
Adósságok fizetésére fordítandó biztosítási összeg	318	245	Ajánlat kitöltésnél biztosító megbízottja	117 97
Agybántalom	78	76	Ajánlat szerződés megújítására	156 152
Ágybanfekvő betegség elhallga- tása	68	74	Ajánlat téves kitöltése	74 77
Ajánlatban felsorolt ingók biz- tosítottaknak tekintendők	213	182	Ajánlat vissza nem utasítása	85 52
Ajánlatban kiköthető ügylettől való visszalépés	44	63	Ajánlat visszautasítása	468 § 46
Ajánlatban kikötött helyvál- tozás	217	184	Ajánlat visszautasítása ügynök útján	83 52
Ajánlatból díjfizetés ideje hiány- zik	307	242	Ajánlat visszautasításának elmu- lasztása	86 53
Ajánlat elfogadása	468 §	46	Ajánlat visszavonás	272 280
Ajánlat elfogadása	242	205	Ajánlatnak könyvekbe be nem vezetése	35 53
Ajánlattal egyidejűleg ügynök- kel létrejött megállapodás	267	228	Ajánlatnak ügynök által történt kitöltése	233 200
Ajánlat ellentétes adatai	57	70	Ajánlattól eltérő kötvény	315 244
Ajánlat elhallgatása	69	74	Ajánlattól eltérő szóbeli megál- lapodás	32 51
Ajánlat elhallgatása	78	79	Ajánlattól eltérő kötvény érvé- nye ha díjak fizettetnek	306 242
Ajánlat és kötvény közt elté- rés	117	97	Ajánlatot ügynök tölti ki	75 77
Ajánlat és kötvény tartalma eltérők	331	248	Alakszerű engedmény hiánya	247 208
Ajánlat és kötvény tartalmának értelmezése	332	248	Alaptőke elhelyezésére vonat- kozó elvek közzététele	18 21
Ajánlat el nem fogadása új feltételek kikötésével	85	53	Alaptőke és díjtartalék elhelye- zése	454 § 29
Ajánlat felvételénél ügynök jog köre	217	184	Alaptőke és díjtartalék elhelye- zésére vonatkozó bejelentési kötelezettség	9 20
Ajánlat homályos kitöltése	117	97	Aléptítmények	488 § 161
			Alhaszonbérbe adása haszon- bérrelt birtoknak	152 148

	Lap
Alkalmazandó szabályok viszontbiztosításnál is	514 § 260
Alkudozások elévülést felfüggesztik	187 171
Alkudozások kártalanításra elévülést felfüggesztik	187 171
Állami ellenőrzés elve	458 § 15
Állandó munkaképtelenség esetei bizonyíthatók	298 241
Állandó szakértő alkalmazása	Pp. 350 § 118
Állandó veszéllyel járó üzem a folyamhajózás	284 234
Állat betegségének bejelentése	95 86
Állat használhatatlansága egyenlő elhullással	47 64
Állat megbetegedéséről biztosító értesítendő	45 63
Általános örökös mint kedvezményezett	818 245
Általános szabályok alkalmazása előleges bizonyításnál	Pp. 385 § 182
Általános szabályok ügyletkötésnél	29 50
Amerikában távollét elévülést fel nem függeszti	205 176
Apró bajok elhallgatása	82 79
Aránylagos kár	119—120 98
Aránylagos kártérítés	478 § 96
Aránylagos kártérítés	116—117 97
Áremelkedés biztosítása fuvarozásnál	493 § 191
Ártatlansági bizonyítványok	belügym. rend. 89
Ártatlansági bizony. bemutatása	100 91
Ártatlansági bizonyítvány mellőzése	102 91
Ártatlansági bizonyítványt míg biztosított nem kap, elévülés meg nem kezdődik	203 176
Áruk átrakása fuvarozás közben	495 § 195
Árukészlet biztosítása változó mennyiségben	489 § 185
Árukészlet változó mennyisége	488 § 182
Árverés folytán beállott tulajdonos változás	171 160
Átalánybiztosítás	490 § 101
Átalánybiztosítás rendszerinti terjedelme	219 185
Átháramlása bizt. szerződésnek	484 § 146

	Lap
Áthúzása kérdőívnek	89 82
Atrakódás jégzajlásban	97 87
Átruházása bizt. kötvénynek	338 251
Átruházása biztosított tárgynak	484 § 146
Átruházási joga kedvezményezettnek	845 255
Átvételi késedelem fuvarozásnál	496 § 197
Automobilvezető által részegségben okozott kár	237 202
Avulási százalék	126 102

B

Baleset a biztosított vétkességéből	256 219
Balesetbiztosítás az emberiség kötelességeket meg nem szünteti	259 221
Balesetbiztosításnál hatálytalan kikötés	274 231
Balesetbiztosításnál létező testi fogyatkozás	291 237
Balesetbiztosítási szerződés egyoldalú felbontása	299 241
Baleset elesés következtében	298 238
Baleset elhallgatása	79 79
Baleset esés folytán	294 239
Baleset folytán beállott félrokkantság esetén biztosított igénye el nem vész, ha utasításra áll szolgálatba	287 236
Baleset folytán elhalt munkás özvegyének joga	247 208
Baleset folytán orvosi műtét szükségére	282 233
Baleset hivatás közben	277 232
Baleset hivatásszerű munka közben	278 232
Baleset ideje elévülésnél	210 190
Baleset üzemben	280 233
Balesetből folyólag egy láb elvesztése	248 209
Balesetből keletkezett sebből fellépett orbáncz	300 241
Balesetnél az orvosi segély igénybevételének elmulasztása	281 233
Balesetnél foglalkozás változás	251 214
Balesetnél részleges munkaképtelenség	290 237

	Lap
Balesettel kapcsolatba nem áll a hűdéses elmezavar	294 239
Balesetet benzingáz idézte elő	278 232
Balesetet elhalt hibája okozta	254 216
Baliáb elvesztése csupán fél rokkantság	286 235
Becslésnél megállapodás hiánya	122 100
Befizetett alaptőke és díjtartalék elhelyezésére vonatkozó bejelentési kötelezettség	9 20
Begyógyult lábseb elhalgatása	71 75
Bejelentése állat betegségének	95 86
Bekövetkezte az eseménynek	476 § 85
Bélatfúródás	288 236
Bélyeg és illeték fejében fizetett összeg visszatérítése	308 242
Bérelzáródás podgyászemelésből	288 236
Bélrenyhesség	67 78
Belső ügykezelés ha biztosító károszseget ügynökének megküldi	232 200
Belső ügykezelés	33 52
Bemutatása ártatlansági bizonylatnak	100 91
Bemutatóra kiállított kötvény	320 246
Bemutatóra szóló kötvény stornírozása	329 248
Benzingáz mint a baleset előidézője	278 232
Bérbeadása biztosított jégveremnek	220 187
Beszámíthatatlan állapotban öngyilkosság	261 222
Betegség elhallgatása	78 76
Betegség komolyságának tudata	91 88
Betegség veszélyességének tudata	94 84
Betörése háztartáshoz tartozóknak	236 202
Betörés elhallgatása	75 77
Betörés elhallgatása	98 84
Betöréshelyén őrzött pénzeszközök kulcs	108 92
Betörés megkísérlésének elhallgatása	88 82
Betörésnél nyitott veranda	106 98
Bevallás valótlansága	56 70
Bevételek, kiadások összeállítására és mérleg bemutatásának és közzétételének kötelessége	457 § 82

	Lap
Bevételek tárgya	458 § 85
Bevétel, kiadások összeállítására és mérleg bemutatására oszt-rák bizt. társaságok nem kötelezettek	21 28
Bíró belátása szemlerendelésnél	Pp. 340 § 112
Bírói letétbe helyezés	348 254
Bírói letétbe helyezése biztosítási összegnek, ha kedvezményezett személye vitás	255 217
Bírói letétbe helyezés esete	320 246
Bírói letétbe helyezése bizt. összegnek, ha az igény vitás	326—327 248
Bírói letétbe helyezés ha összeghez való igény vitás	325 247
Bírói letétbe helyezés több igényjogosult fellépése esetén	319 246
Bírói letétben elévülés	210 183
Bírói letiltásnál összeg letétbe helyezése	246 206
Bírói letiltás elévülést fel nem függeszti	186 171
Bírói szemle kizárása	220 187
Bizonyítási eszközök sorrendje kárbecslésnél	186 188
Bizonyítási kötelezettsége biztosítottak	121 100
Bizonyítás terhe díjfizetés kérdésében, ha a kötvény biztosított birtokában van	49 65
Bizonyítási teher nyereségmentes biztosításnál	352—353—354 257
Bizonyítható állandó munkaképtelenségi esetek	298 241
Biztosítása áremelkedésnek fuvarozásnál	493 § 191
Biztosítása felmenő ágbeli rokonnak	499 § 210
Biztosítása fuvaroköltségeknek	493 § 191
Biztosítása házastársnak	499 § 210
Biztosítása jegyesnek	499 § 210
Biztosítása lemenő ágbeli rokonnak	499 § 210
Biztosítása vámkiadásoknak	493 § 191
Biztosítás csak kijelölt helyre bír érvénnyel	216 183
Biztosítás engedélyezésének szokásos módjai	458 § 15

	Lap
Biztosítás harmadik személy érdekében	466 § 41
Biztosítás kezdete	468 § 47
Biztosítás kezdetének hiánya	270 229
Biztosítás megszűnésének okai	490 § 185
Biztosítás megszűnésének oka	502 § 218
Biztosítás tárgya	464 § 41
Biztosítás tárgya, terjedelme	237 202
Biztosítás tárgyának értéke	470 § 55
Biztosítás terjedelme	218 184
Biztosítás terjedelme fuvarozás veszélyei ellen	227 196
Biztosítási alap elhelyezésére vonatkozó elvek közzététele	13 21
Biztosítási alap elvonásának feltételei	1 17
Biztosítási alap kezelése	13 21
Biztosítási alap kimutatása	458 § 14
Biztosítási alap kimutatása szövetkezetenél	4 18
Biztosítási alap rendeltetése	1 17
Biztosítási alap szervezési költségekre nem fordítható	16 23
Biztosítási alap tényleges befizetése	453 § 14—16
Biztosítási díj aránylagos levonása	470 § 56
Biztosítási díjakat ügynök hajtotta be	316 245
Biztosítási díjat harmadik személy fizeti	190 172
Biztosítási díj szabad egyezkedés tárgya	473 § 63
Biztosítási és ezekhez hasonló szerződésektől fizetendő illetékekről	261
Biztosítási hely világos megjelölése	498 § 181
Biztosítási kötvény átruházása	338 251
Biztosítási kötvény a biztosított életében lefoglalható	322 247
Biztosítási összeg adósságok fordítására	318 245
Biztosítási összeg fizetési ideje	503 § 214
Biztosítási összeghez való igény ha vitás, akkor letétbe helyezésnek van helye	325 247
Biztosítási összeg hagyaték	320 246
Biztosítási összeg idő előtti fizetése	380 248

	Lap
Biztosítási összeg letétbe helyezése	354 258
Biztosítási összeg leszállítása	470 § 56
Biztosítási összeg nem hagyaték	319 245
Biztosítási összeg nem hagyaték	321 246
Biztosítási összeg nyugta bélyegének viselése	333—334 249
Biztosítási szerződés átháramlása	484 § 146
Biztosítási szerződés érvénytelenítése magánjogi elévülés alá esik	202 176
Biztosítási szerződés hatálytalannító okok	485 § 148
Biztosítási szerződés más biztosítóra egyoldalulag át nem ruházható	23 40
Bizt. szerződés megszűnése, ha a díjat harmadik személy fizeti	22 40
Biztosítási szerződés nem veszti hatályát, ha biztosítottat a díj fizetésében súlyos betegség gátolja	266 227
Biztosítási szerződés részleges megtámadhatósága	234 201
Biztosítási szerződés stornoja	230 248
Biztosítási ügylet érvényességi kellei	468 § 46
Biztosítási ügylet érvénytelenségi okai	465 § 41
Biztosítási ügyletnek nincs üzsora jellege	48 05
Biztosítási ügynök jogköre	231 200
Biztosítási ügynök jogköre	310 248
Biztosítási tárgy megvizsgálása	470 § 56
Biztosítandó árúkészlet helyiségének helytelen megjelölése	25 48
Biztosító	463 § 88
Biztosító	498 § 206
Biztosító által elismert igény nem esik 487 § alá	106 174
Biztosító a vitás igény jogosultságát el nem bírálhatja	327 248
Biztosító bizonyítási joga értékre	480 § 101
Biztosító eltért attól a szokástól, hogy a díjakat ügynöke útján hajtja be	316 245
Biztosított felelősségének kizárása fuvarozásnál	496 § 197
Biztosított felelőssége kávéházból ellopott kabát árértékéért	228 199

	Lap
Biztosító hibájából szerződés megszűnése	182 169
Biztosító jogai	486 § 157
Biztosító jogai, ha szerződés érvénytelen vagy hatálytalan	486 § 157
Biztosító joga kármegállapításnál	481 § 192
Biztosító jogai kárfizetés után	483 § 144
Biztosító jogai tulajdonos változás esetén	151 147
Biztosító jogutódlása törvénynél fogva	149 145
Biztosító kártérítési kötelezettsége	468 § 153
Biztosító kártérítési kötelezettsége tulajdonosváltás esetén	170 160
Biztosító köteleessége esemény bekövetkeztével	477 § 88
Biztosító követelése biztosított ellen	341 253
Biztosító megbízottja ajánlat kitöltésénél	117 97
Biztosító megbízottja az ügyletszerző ügynök	311, 312, 313 243
Biztosító meghatalmazottjának a ténye	165 157
Biztosító szabadulása fizetési kötelezettség alól	504 § 217
Biztosító szavatossága hajó kárnál	226 198
Biztosító oka a szerződés megszüntetésnek	468 § 158
Biztosított felelőssége, ha többen biztosítják ugyanazon tárgyat	471 § 59
Biztosítónak jogutódlása	148 145
Biztosítóval esemény közlése	476 § 85
Biztosított kárbiztosításnál	463 § 88
Biztosított életbiztosításnál	498 § 206
Biztosított adósságaiért életbizt. összeg végrehajtás alá nem vonható	344 255
ott által engedélyezett zálogjog terjedelme	324 247
Biztosított az eredeti kedvezményezett helyett mást jelölhet meg	322 247
Biztosított bizonyítási köteleessége	121 100
Biztosított csatában hal meg	504 § 217
Biztosított csödtömege és a kedvezményezett közti viszony	344 254

	Lap
Biztosított dolog oszthatósága esetén kockázat oszthatatlanságának elve	234 201
Biztosított elhalálozásának bejelentése körül kedvezményezett köteleessége	271 229
Biztosított épületben változás	490 § 185
Biztosított épületből történt kiköltözés bejelentésének elmulasztása	223 188
Biztosított érdekének megszűnése	161 154
Biztosított és kedvezményezett jogviszonya	339 252
Biztosított felelőssége, ha árverés folytán áll be tulajdonosváltás	171 160
Biztosított felelőssége, ha már kártérítést kapott	483 § 144
Biztosított felesége kezében volt revolver elvétele	259 221
Biztosított foglalkozásában beállott változás	502 § 218
Biztosított foglalkozásában beállott változás	1 214
Biztosított gondatlansága	106 93
Biztosított halála előtt kedvezményezett mi jogot sem gyakorolhat	346 255
Biztosított haláláig kedvezményezett jogok nem illetik	323 247
Biztosított halálát igazoló okmányok be nem mutatása kártalanítás elvesztését nem vonja maga után	271 229
Biztosított halálát kedvezményezett okozta jogos védelemben	258 220
Biztosított ház lakatlansága	221 187
Biztosított ház rendeltetésszerű használata	228 188
Biztosított hibájából szerződés megszűnés	169 160
Biztosított hibájából szerződés megszűnés	185 170
Biztosított hivatásszerű munkája közben baleset	278 232
Biztosított hozzájárulása nélkül szerződés átruházása	173 160
Biztosított igénye, ha szerződést biztosító szünteti meg	168 159

	Lap
Biztosított jégverem bérbeadása	220 187
Biztosított jogaiba lépés	147 145
Biztosított jogaiba való belépés	488 § 144
Biztosított joga érvénytelen szerződésnél	486 § 157
Biztosított joga kármegállapításnál	481 § 102
Biztosított joga érvénytelennek nyilvánított szerződésnél	486 § 157
Biztosított jogerős eltiltése tűzvesz előidézésében	105 92
Biztosított jogosított kedvezményezettet külön okiratban kijelölni	340 252
Biztosított kárigényének elvesztése	105 98
Biztosított kárkövetelési igénye	168 159
Biztosított kártérítési kötelezettsége	468 § 158
Biztosított kártérítési kötelezettsége	508 § 214
Biztosított kereshetőségi joga	149 146
Biztosított kérelmére szemlerendelés ideje	107
Biztosított készpénznek tulajdonjogi kérdése	284 201
Biztosított kiskorú	335 250
Biztosított kötelezettsége érték igazolására	470 § 99
Biztosított kötelessége kár esetén	481 § 102
Biztosított, kötvény kézbesítése előtt meghalt	807 242
Biztosított közlési kötelezettsége	475 § 67
Biztosított megbízhatósága	54 70
Biztosított megbízottjának vétkeessége	108 98
Biztosított megterhelése könyvekben	154 152
Biztosított megtevesztése ügynök által	809 242
Biztosított, mint a szerződés megszűnésének okozója	177 163
Biztosított oka a szerződés megszűntének	468 § 158
Biztosított öngyilkossága öntudatlan állapotban	261 222
Biztosított összeg letiltása	245 205
Biztosított rendelkezési és cselekvő képessége	205 177
Biztosított szabad rendelkezési joga	258 216

	Lap
Biztosított támadása szerződés ellen	83 79
Biztosított tárgyak hasznabereit területen	214 188
Biztosított tárgy áthelyezése	217 184
Biztosított tárgynak átruházása	484 § 146
Biztosított tárgy megsemmisülése	485 § 148
Biztosított tárgy tulajdonában változás	484 § 146
Biztosított tulajdona a károsodás helye is	214 183
Biztosított testi fogyatkozása munkaképességét nem csökkentette	201 237
Biztosított vállalat tulajdonában változás	184 170
Biztosított vétkeességéből eredő kár	477 § 88
Biztosított vétkeessége	109 98
Biztosított vétkeessége	113-115 95
Biztosított vétkeessége életbiztosításnál	504 § 217
Biztosított vétkeességéből baleset	256 219
Biztosított vétkeessége, ha megállapítottat	105 92
Biztosított vétkeessége szerződés érvényét nem érinti	115 95
Biztosított üzemében baleset	279 232
Biztosítottat kedvezményezett ölte meg	257 219
Biztosítottat kínzó betegség hatása alatt öngyilkosság	261 222
Biztosítottnak büntető jogi felelőtlensége	102 91
Biztosítottnak kötvény fel nem ajánlatott	270 229
Biztosítottnak kötvény nem adott	249 212
Boncolás hiányában nem állapítható meg a halál oka	293 239
Bosszúból történt lelővése biztosítottnak üzem szünetelése alatt	279 233
Büntető hat. alkalmazása külföldi bizt. vállalatoknál	19 26
Büntető határozatok ellen jogorvoslat	Pp. 357 § 124
Büntető határozatok szakértő ellen	Pp. 357 § 124,
Büntető intézkedések	462 § 88

	Lap
Büntető ítélet jogereje	105 98
Büntető ítélet jogereje	118 95
Büntetőjogi beszámítás és magánjogi felelősség	258 220
Büntetőjogi felelőtlensége biztosítottnak	102 91
Bright-kór utólagos fellépése	274 231

C

Cégbejegyzése a biztosításnál	4 19
Cégbejegyzés előtt a keresk. bíróságok hatásköre	10 20
Cégbejegyzés mellőzése bizt. alap kimutatása előtt	5 19
Cégbíróság ellenőrzési joga	13 21
Cégbíróság joga hivatalból a bizt. alap kimutatását követelni	14 22
Cégbíróság joga mérlegnek szakértőkkel leendő megvizsgálására	17 23
Cégbíróság jogköre szövetkezet feloszlásánál	12 21
Csábítás öngyűjtásra	89
... .. belügym. rend.	89
Cseléd által elkövetett betörés	236 202
Cselekvési képessége biztosítottnak	205 177
Csekklap útján díjfizetés	188 169
Csekklap útján elkésett díjfizetés	305 242
Csekklap útján történt díjfizetésnél a befizetés ideje az irányadó	304 242
Cséplőkészlet biztosításánál helyváltozás bejelentése	217 184
Cséplőkészlet elégeése nem a kijelölt helyen	216 183
Cseréppel fedett de zsindegylyel fedettnek bevallott tető	229 200
Csoportos balesetbiztosítás megszűnése a szavatossági biztosítás megszűnését nem vonja maga után	178-179 164
Csoportos balesetbiztosítás megszűnése maga után vonja szavatossági bizt. megszűnését	180 167
Csődötmege fizette utolsó díjat	344 255

D

Díjak visszakövetelése kiskorú által	336 251
--------------------------------------	---------

	Lap
Díj aránylagos leszállítása	470 § 56
Díjbehajtásnál szokás	816 245
Díjfizetésben késedelem	308 241
Díjfizetésben késedelem súlyos betegség okából	266 227
Díjfizetés csekklap útján	304 242
Díjfizetés elkésettsége	24 43
Díjfizetés elkésettsége	158 151
Díjfizetés elmulasztásának következménye	155 152
Díjfizetés elmulasztása elmebetegség okából	269 228
Díjfizetés esetén a kockázat viselendő	275 231
Díjfizetés harmadik személy által	22 40
Díjfizetési késedelem erőhatalom okából	269 228
Díjfizetési kötelezettség	478 § 63
Díjfizetés megszüntetése és tőkésítés	195 173
Díjfizetés mellett sorsolással megkötött biztosítási ügylet	264 226
Díjfizetésnél meghonosodott szokás	301 241
Díjfizetés iránti per	263 225
Díjfizetés pontosságának következménye	467 § 45
Díjfizetés szerződésszerű elhatalasítása	181 168
Díjfiatetés tüzészet után	230 200
Díjhitelezés	164 156
Díjhitelezés	165 157
Díjkövetelés	302 241
Díjkövetelés	331 248
Díjkövetelés elévülése	192 172
Díjkövetelés elévülése	270 229
Díjkülönbözet visszatérítése, ha akockázat viselése kisebb, mint amilyennek bejelentett	229 200
Díjmegtartása kötvény nem adósa esetén, ha kockázat viseltetett	249 212
Díjmentes kötvény kiállítása	348 255
Díj nem fizetés következménye	307 242
Díjnyugta bírtoka fizetés nélkül	154 151
Díjnyugta megküldése biztosítottnak	154 152

	Lap
Díjváltó fizetés végetti bemutatása	814 244
Díjváltó perlése	267 228
Díjváltó peresítésénél elévülés	191 172
Díjtartalék elhelyezésére szolgáló elvek bejelentése	454 § 29
Díjtartalék és alaptőke elhelyezésére vonatkozó bejelentési kötelezettség	9 20
Díjtartalék kiszámításának elvei életbiztosítási vállalatoknál	455 § 80
Dyspepsia	67 74
Dohány és divatárus foglalkozás	251 214
Dohányos	26 45
Dohányzás malomban	175-176 161
Dohányzási tilalom megszegése	175-176 161
Dolgok összessége	488 § 182

E

Egész dolgok biztosítása	488 § 181
Egész évi díj levonása bizt. összegből	334 250
Egyéb természeti események jégkárnál	492 § 190
Egyéni vélekedés adott feleletnél	84 80
Egyezés mint új jogalap	289 204
Egyezségi tárgyalások befolyása elévülésre	206 177
Egyezséggel rendezett ügyre egyik fél sem térhet vissza	239 204
Egyéven túl perújítás	209 178
Egy láb elvesztése balesetből folyólag	248 209
Egylet mint biztosító	3 18
Egyik fél sem oka szerződés megszűnésének	184 170
Egyoldalú átruházása biztosítási szerződésnek	28 40
Egyoldalú kikötés szakbecsünek	144 142
Egyoldalú kikötése szakbizottsági eljárásnak	184 186
Egyoldalú kikötése szakbizottságnak érvénytelen	135 187
Elállás ártatlansági bizonyítványtól	101 91
Elégett ingók tulajdonosának igénykeresete	245 205

	Lap
Elégett lábonálló termés	111 94
Elévülés	154 152
Elévülés	487 § 170
Elévülés bírói letétnél	210 180
Elévülése díjkövetelésnek	192 172
Elévülése díjkövetelésnek	270 229
Elévülés ideje	487 § 170
Elévülés idejébe alkudozásnak ideje be nem számítható	188 171
Elévülés ideje kárfizetés megtagadásától számít	200 176
Elévülés idejének kezdete	208 176
Elévülés idejének kezdete	211 180
Elévülés idejét örök. eljárás felfüggeszti	199 175
Elévülés idejének számítása	200 176
Elévülés jogi értelmezése	209 179
Elévülés kérdése bizt. szerz. érvénytelenítésénél	202 176
Elévülés kezdete	487 § 170
Elévülés kezdete	208 178
Elévülési kifogás díjváltó perben	191 172
Elévülést bírói letiltás fel nem függeszti	186 171
Elévülést felfüggesztik az alkudozások	187 171
Elévülés fenn nem forog, habár perújítás egy éven túl adott be	209 178
Elévülés fenn nem forog, ha biztosító a szerződést átruházottnak el nem ismeri	100 172
Elévülés fenn nem forog, ha tőkésítés megigértetett	196 174
Elévülés kérdése ingatlan tulajdona iránti per esetén	198 178
Elévülés kérdése tőkésítés és visszavásárlásnál	198 174
Elévülést keresetindítás felfüggeszti	201 176
Elévülése mentési költség igénynek	206 177
Elévülést nem szakítja félbe egy olyan levél, melyben egy korábbi levélre történik utasítás	180 171
Elévülésnél egyezkedési tárgyalások	206 177
Elévülésre nincsen befolyással telekkönyvi bekebelezés ideje	198 178

	Lap
Elévülés perújításnál	209 178
Elévülés tőkésítésnél	195 178
Elévülés tőkésítésnél	197 174
Elévülés tulajdonváltásnál	212 180
Életbiztosítás	498 § 206
Életbiztosítási díjtartalék elhelyezésének módjai	456 § 81
Életbiztosítás harmadik személy halála esetére	499 § 210
Életbiztosítási kötvény elzalogosítása	328 247
Életbiztosítási kötvény kellékei	500 § 211
Életbiztosításnál biztosított vétkessége	504 § 217
Életbiztosításnál hatálytalanítási okok	505 § 223
Életbiztosításnál jogutódlása biztosítónak	148 145
Életbiztosításnál összeg szabad egyezkedés tárgya	501 § 218
Életbiztosításnál többszörös biztosítás	501 § 218
Életbiztosítás nyeresemény halmozattal	852 257
Életbiztosításnál is alkalmazandó rendelkezések	506 § 229
Életbiztosítási összeg a kedvezményezett tulajdona és nem hagyatéka	821 246
Életbiztosítási összeg a biztosított adósságaiért végrehajtás alá nem vonható	844 255
Életbiztosítási vállalatnál díjtartalék kiszámításának elvei	455 § 80
Életjáradék	351 256
Életjog esetek	282
Élethívás munkaképtelenség-nél	290 287
Életmódra adott válasz	819 246
Élettartami táblázat bemutatása	455 § 80
Életveszélyes orvosi műtét	282 288
Elfogadott ajánlat	468 § 46
Elfogadása elkésztetten fizetett díjnak	157 158
Elhallgatása ágyban fekvő betegnek	68 74
Elhallgatása apró bajoknak	82 79
Elhallgatása begyógyult lábsebnek	71 75
Elhallgatása betegségnek	78 76

	Lap
Elhallgatása elintézetlen ajánlatnak	68 74
Elhallgatása előzetes tűzkárnak	50 68
Elhallgatása elutasított ajánlatnak	69 75
Elhallgatása hasbetegségnek	68 74
Elhallgatása 3 hétig tartó betegségnek	84 80
Eihallgatása hólyagbajnak	87 81
Elhallgatás idült neurasztheniának	66 72
Elhallgatása influenzának	81 79
Elhallgatása kiskókú gyomortágulásnak	67 78
Elhallgatása kockázatot fokozó körülményeknek	55 70
Eihallgatása kockázat terjedelmére alkalmas körülményeknek, érvénytelenségi ok	51 69
Elhallgatása kapott kártérítésnek	93 84
Elhallgatása komoly betegségnek	92 84
Elhallgatása korábbi biztosításnak	93 84
Elhallgatása korábbi szúrásnak	80 79
Elhallgatása luesnek	86 81
Elhallgatása megkísérelt betörésnek	88 82
Elhallgatása múlt betegségnek	58 70
Elhallgatása neurasztheniának	65 72
Elhallgatása orvosi gyógykezelésnek	62-68 72
Elhallgatása orvosi kezelésnek	67 78
Elhallgatása orvosi kezelésnek	78 76
Elhallgatása robbanóanyag szállításának	72 76
Elhallgatása szifilisnek	86 80
Elhallgatása szívbajnak	77 78
Elhallgatása szívbajnak	78 79
Elhallgatása ténykörülményeknek	475 § 67
Elhallgatása történt betörésnek	93 84
Elhallgatása tüdőgyulladásnak	81 79
Elhallgatása visszautasított korábbi ajánlatnak	70 75
Elhalasztása díjfizetésnek	478 § 68
Elhelyezési módjai életbiztosítási díjtartaléknak	456 § 81

	Lap
Elintézés alatt álló ajánlat elhallgatása	68 74
Elismert igénynél 487. § nem alkalmazható	196 174
Eljárás bevételek és kiadások összeállításánál	458 § 35
Elkésített díjfizetés	24 43
Elkésített díjfizetés	153 151
Elkésített díjfizetés csekkap útján	305 242
Elkésített díjfizetés elfogadása	163 155
Elkésítetlen fizetett díj elfogadása	157 153
Ellenérték	463 § 38
Ellenkező beismerés orvosi véleményvel	90 83
Ellenkező szóbeli megállapodás	32 51
Ellentét életkor és születés idejére	57 70
Ellopott tárgyak mentés közben	225 190
Elmebeteg, ha magát egészségesnek vallja	64 72
Elmebetegség kifejlődésére és nem volt befolyással	291 240
Elmebetegség okából díjfizetés elmulasztása	269 228
Elmezavart állapot károkozásánál	237 202
Elmezavar baleset előtt fennállott	294 239
Elmulasztása ajánlat visszautasításának	96 53
Elmulasztása gondosságnak lajkasztításánál	114 95
Elmulasztása kárbejelentésnek	96 87
Elmulaszt. orvosi segély igénybevételének balesetnél	281 233
Elmulasztása tőkésítési igény bejelentésének	195 173
Elmulasztott díjfizetés szorgalmazása újítási ajánlat	156 152
Elnöki jogkör szakbizottságnál	133 136
Előleges bizonyítás	129
Előleges bizonyítás elrendelése	Pp. 384 § 131
Előleges bizonyítás elrendelésénél ellenfél szerepe	Pp. 384 § 131
Előleges bizonyítás elrendelésére illetékes bíró	Pp. 382 § 130
Előleges bizonyítás iránti kérelem tartalma	Pp. 383 § 131

	Lap
Előleges bizonyítás kérelmezése	Pp. 381 § 129
Előleges bizonyítás megismétlése perben	Pp. 386 § 133
Előleges bizonyítás mérlegelése, ha ellenfél távol volt	Pp. 386 § 133
Előleges bizonyításnál általános szabályok alkalmazása	Pp. 385 § 132
Előleges bizonyításnál ügygondnok kirendelése	Pp. 384 § 131
Előleges bizonyításról ellenfél értesítése	Pp. 384 § 131
Előleges bizonyításról ellenfél idézése	Pp. 384 § 131
Előleges bizonyítást megtagadó végzés elleni jogorvoslat	Pp. 381 § 131
Előleges szemle elrendezésének előfeltételei	Pp. 381 § 129
Előleges szemlénél szakértő alkalmazása	Pp. 381 § 129
Előleges szemle költségviselése	129 135
Előleges tanúhallgatás elrendelésének előfeltételei	Pp. 381 § 129
Előmutatónak esetleg törvényes örökösnek kedvezményezettként megjelölése vagylagos	817 245
Előre nem látott véletlen fizikai behatás tekinthető balesetnek	262 222
Előzetes tűzkár elhallgatása	50 68
Előzetes tűzkár elhallgatása szerződést érvénytelenné teszi	50 68
Előzetességi igényjegy	264 226
Előző tüzeset elhallgatása érvénytelenségi ok	54 70
Első díjfeltétlenül megfizetendő	270 229
Első díjra 505. § 3. pontjában jelzett 30 nap nem vonatkozik	270 228
Első díjrészlet érvényesítése, ha biztosított kiskorú	385 250
Elsőévi biztosítási díj	267 228
Elsőévi díj	263 225
Elsőévi díj	23 41
Elsőévi díj	31 51
Elsőévi díj	39 53
Elsőévi díj	267 228
Elsőévi díj lefizetésétől függő hatálya a szerződésnek	159 153
Első díj hitelezése	159 153
Eltérés kötvény és ajánlat közt	117 97

	Lap
Eltérés szerződés szerinti díjfizetési módzattól	183 169
Eltérés 468. § rendelkezéseitől	38 53
Eltérő szóbeli megállapodás	32 51
Eltasított ajánlat elhallgatása	69 75
Elvek bejelentése a díjtartalék elhelyezésére	454 § 29
Elvesztése ballábnak félrokkantság	286 235
Elvesztett tárgyak mentés közben	225 190
Elvesztett tárgyak oltás közben	125 101
Elzalogosítása életbiztosítási kötvénynek	323 247
Enyhítése kárnak	476 § 85
Eredeti érvénytelenségi ok	202 176
Eredeti kárnál viszontbiztosító jogai	514 § 201
Eredeti kedvezményezett helyett másnak kijelölése	343 254
Eredeti kedvezményezett jogai	343 254
Érelmeszesedés	293 238
Érték igazolása	479 § 99
Értékelés kár megállapításánál	118 97
Értéken túl érvénytelenségi ok	470 § 55
Értelmezése ajánlat és kötvény tartalmának	332 248
Értelmezése 483. §-nak	146 144
Értelmezése elévülésnek	209 179
Érvényesen kiköthető, hogy az állat megbetegedéséről biztosító értesítendő	45 63
Érvényesen kiköthető, hogy a kockázat az orvosi vizsgálat után 6 hó múlva viselendő	273 230
Érvényesen kiköthető, hogy kár esetén a bizt. díj ismételtlen levonható	46 64
Érvényes megállapodás, hogy nyereményosztalék mérvét biztosító határozza meg	276 231
Érvényességi kellékei bizt. ügyletnek	468 § 46
Érvény szerzése a cégbejegyzésre vonatkozó szabályoknak	10 20
Érvénytelenségi ok	470 § 55
Érvénytelenségi okok	465 § 41
Érvénytelenségi okok	475 § 67
Érvénytelenségi okok	486 § 157

	Lap
Érvénytelennek nyilvánított szerződésnél biztosított joga	486 § 157
Érvénytelen szerződésnél biztosított joga	486 § 157
Esedékességet bizonyítja halotti anyakönyvi kivonat	252 216
Esemény bekövetkezte	476 § 85
Esemény bekövetkezte viszontbiztosításnál	511 § 260
Esemény bekövetkezte után tartamengedmény nem követelhető	167 159
Esemény közlése biztosítóval	476 § 85
Esemény meghatározásánál szerződési szabadság	226 193
Esemény vagy idő bekövetkezte	503 § 214
Esés folytán keletkezett baleset	294 239
Esküje szakértőnek	Pp. 358 § 124
Eskütétel megtagadása szakértőnek	Pp. 357 § 124
Évszak befolyása kockázat viselésére fuvarozásnál	496 § 197

F

Fegyverviselés engedély nélkül	259 221
Felek ei nem térhetnek 485. § 4. pontjától	162 154
Felek jelenléteinek kizárása szakértői szemlénél	Pp. 360 § 126
Felek kölcsönös jogai és köteleiességei	507 § 230
Felek megegyezési joga szakértők számára és személyére	Pp. 350 § 118
Felelőssége biztosítottak, ha már kártérítést kapott	483 § 144
Felelőssége biztosítóknak, ha többben biztosítják ugyanazon tárgyat	471 § 59
Felelőssége igazg. tagoknak a bizt. alap valóságban létezéséért	15 22
Felelőssége ügynöknek ajánlat kitöltésénél	74 77
Felmenő ágbeli rokonnak biztosítása	499 § 210
Félrokkantság balláb elvesztése	286 235
Felügyeleti joga cégbírósnak mérleg szakértői vizsgálatára	17 23
Felülvizsgálat kikötése	140 140
Fizetés alól mentesítő okok	504 § 217

	Lap
Fizetés elmulasztása szerződést hatálytalanítja	153 151
Fizetés ideje szabad egyezkedés tárgya	508 § 214
Fizetésre felszólítás ajánlat újtásra	153 151
Fizetési mulasztás szerződést megszünteti	154 151
Fizetett díjak visszakövetelése kiskorú által	336 251
Fizetett díj elvesztése	486 § 158
Fizetett díj visszakövetelése tömeggondnok által	285 201
Fogalom meghatározása hajónak	226 193
Foglalkozásban beállott változás	502 § 218
Foglalkozásban beállott változás biztosítottnál	251 214
Fokozottabb kockázat	103 98
Folyamhajózás állandó veszéllyel járó üzem	284 284
Folyósóra nyíló ablak nyitva hagyása	110 98
Fontos körülmények valótlan előadása	475 § 67
Földek dűlönkénti pontos leírása	492 § 190
Főügynökséggel történt megállapodás díjfizetésre	266 227
Fuvar költségek biztosítása	498 § 191
Fuvarozás közben árú átrakása	495 § 195
Fuvarozás közben keletkezett kár	112 94
Fuvarozásnál biztosító felelőségének kizárása	496 § 197
Fuvarozásnál kárt előidéző okok	491 § 191
Fuvarozás veszélyei elleni biztosítás terjedelme	227 196
Fuvarozás veszélyei ellen kötött biztosítás kezdete	494 § 194
Fuvarozás veszélyei ellen kötött biztosítás vége	494 § 194
Fuvarozott árú átvétele kár megállapítás előtt	497 § 197
Fuvarozott árú biztosítása	498 § 191
Fuvarozott árúknál külsőleg fel nem ismerhető sérelem	497 § 197
Füst által okozott kár	222 187
G	
Gazdasági alkalmazottak	26 45

	Lap
Gazdatisztnak aratómunkás felett fegyelmi joga nincs	256 219
Gerincoszlop elgörbülése	291 287
Gerincvelőszorvadás alterálja szellemi működést	261 223
Gondatlansága biztosítottnak	108 98
Gondatlanság lakástisztításnál	114 95
Gyakori önkívüli állapottal járó hasi hagymáz biztosítottat ügyeinek vitelére képtelenné teszi	266 227
Gyámhatósági jóváhagyás nélkül kiskorú szerződést nem köthet	337 251
Gyári alkalmazottak betegség esetére való segélyezése nem bizt. vállalat	11 21
Gyógykezelés elhallgatása	62-63 72
Gyomorrendellenes működés	71 75

H

Hagyatéki bíróság netáni mulasztása	199 175
Hagyatékot nem képez a biztosítási összeg	321 246
Hajóban történt változás fuvarozásnál	495 § 196
Hajóba víz behatolása	121 100
Hajó fogalma	226 193
Hajókárnál szavatossága biztosítónak	226 193
Hajónak hajómalommal történt összeütközése	226 193
Hajón szemletartás	Pp. 341 § 112
Halandósági táblázat bemutatása	455 § 30
Halasztás adásáról értesítő levél közös okirat	328 248
Halálesetére kötelezett bizt. összeg kedvezményezett tulajdona	341 253
Halálesetre szóló ajándékozás	321 246
Halálos ítélet	504 § 217
Halotti anyakönyvi bizonylat igazolja az elhalálózást	252 216
Hamis adatok befolyása szerződés érvényére	28 40
Hamis bevallás	88 79
Hamisított cselédkönyvvel elszegődött cseléd betörése	286 202

	Lap
Hamis orvosi bizonyítvány	338 251
Ha nem a tulajdonos biztosít	27 48
Harmadik személy érdekében kötött bizt.	466 § 44
Harmadik személy eltenzési joga szemletartásnál	Pp. 343 § 113
Harmadik személy, mint díj-fizető	22 40
Harmadik személy halála esete életbiztosítás	499 § 210
Három hétig tartó betegség elhallgatása	84 80
Hasbetegség elhallgatása	68 74
Hashártyalob	288 286
Hasi hagymázban szenvedő biztosított ügyeit vinni képtelen	266 227
Használati érték	118 98
Haszonbérlet birtok alhaszonbérbe adása	152 148
Haszonbérlet területen történt elége biztosított tárgyakkal	214 188
Hatálya az elkészen fizetett díj elfogadásának	24 43
Hatálya szakbecsű el nem fogadásának	140 140
Hatályát vesztett szerződés	24 43
Hatályát vesztett szerződésnél biztosított joga	486 § 157
Hatályát vesztett szerződés megújítása	29 50
Hatályos kikötés, hogy kár esetén a bizt. díj ismételtlen levonható	46 64
Hatályos kikötés, hogy állapot betegsége biztosítónak bejelentendő	45 68
Hatálytalan kikötés, hogy kár esetén díj ismételtlen levonható	47 64
Hatálytalanító okok bizt. szerződésnél	485 § 148
Hatálytalanítási okok életbiztosításnál	505 § 223
Hatásköre a keresk. bíróságnak a cégbejegyzés előtt	10 20
Házastárs biztosítása	499 § 210
Háztartáshoz tartozók betörése	286 202
Hely fontossága kockázat viselésre	488 § 181
Hely megjelölése	25 48

	Lap
Helytelen megjelölése biztosítandó árúkészletnek	25 48
Helyváltozás bejelentése cséplőkészlet biztosításánál	217 184
Helyváltozás bejelentése ügynöknél	217 184
Hely világos megjelölése ingó biztosításnál	488 § 181
Hitelezése első díjnak	159 158
Hitelezők kijelölése kedvezményezettekül	319 245
Hitelező, mint kedvezményezett	342 253
Hitelező nyugtaadási kötelesege	338 249
Hivatalból is jogosított a cégbíróság a bizt. alap kimutatásának igazolását követelni	14 22
Hivatalból szakértői megvizsgálása mérlegnek	17 28
Hivatalból szemie rendelés	Pp. 340 § 112
Hivatásközben bekövetkezett baleset	277 282
Hivatásszerű munkaközben baleset	278-279 282
Hólyagbaj elhallgatása	87 81
Homályos kitöltése ajánlatnak	117 97
Hosszabb szállításkor az árúban, annak belső természeti minőségéből eredő kár	227 197
Hűdéses elmezavar balesettel okozati kapcsolatban nem áll	204 230
Hülye és beszámíthatatlan állapotban öngyilkosság	260 222
I	
Idegesség	73 76
Ideiglenes elhelyezése fuvarozott árúknak	495 § 195
Időelőtti fizetése biztosítási összegnek	330 248
Idő vagy esemény bekövetkezése	508 § 214
Idült neurasthenia elhallgatása	66 72
Igazgatósági költségek	453 § 85
Igazgatósági tagok felelősége a bizt. alap valóságban létezéséért	15 22
Igény érvényesíthetése	487 § 170
Igénykeresete elégett ingók tulajdonosának	245 205

	Lap
Illetékes bíró előleges bizonyítás elrendelésére ... Pp. 382 § 180	180
Illetékes bíró szakértő felmentésére ... Pp. 356 § 128	128
Illetékes bíró szakértő kirendelésére ... Pp. 350 § 351 § 118—119	118—119
Illeték szabályok ...	261
Influenza elhallgatása ...	81 79
Ingtalan biztosításnál szerződés megszüntetése ...	222 187
Ingtalan mint biztosítási alap ...	2 17
Ingtalan tulajdona iránti per hatása elévülésre ...	198 178
Ingó biztosításnál hely megjelölése ...	488 § 181
Inkasszáls ügynök útján ...	314 244
Intézkedések tűzrendészetről ... belügy. m. rend.	90
Ipari alkalmazottaknak betegség esetére való segítése nem bizt. vállalat ...	11 21
Iparrendőri szabályok ... 458 § 14—15	14—15
Írásbeli ajánlat kikötése ...	80 51
Írásbeli ajánlattól eltérő szóbeli megállapodás ...	82 51
Írásbeli szerződés ...	468 § 46
Írásbeli vélemény felvilágosítására szakértők idézése Pp. 361 § 126	126
Ismételt levonása a díjnak kár esetén ...	49 64
Ismételt tüzesetek elhallgatása ...	52 69
Istállóban nyitott mécses járás ...	104 92
Ítélet pótolja kötvényt ...	250 218
J	
Járadék biztosítás ...	351 256
Jeges talajon elcsúszás ...	298 238
Jégkár elleni biztosításnál földek dülönkénti leírása ...	492 § 190
Jégzajlás ellen átrakodás ...	97 87
Jégzajlás ellen menekülés ...	97 87
Jegyes biztosítása ...	409 § 210
Jelentősége kárnyugtának ...	99 87
Jobb láb elvesztése teljes munkaképtelenség ...	248 209
Joga a biztosítónak ha a kárt kifizette ...	488 § 144
Jogállása kedvezményezettnek ...	341 258
Jogereje büntető ítéletnek ...	105 98

	Lap
Jogereje büntető ítéletnek ...	118 95
Jogköre biztosítási ügynöknek ...	261 200
Jogkövetkezménye biztosított vétkességének ...	115 95
Joglemondás nélkül átvett kártérítés ...	137 188
Jogorvoslot szakértő illetményei megállapításánál ... Pp. 364. § 127	127
Jogos kamat levonása ...	330 248
Jogos védelemben okozása biztosított halálának ...	258 220
Jogtalan elállás szerződéstől biztosító részéről ...	168 159
Jogtalan gazdagodás ...	207 178
Jogutódlása biztosítónak ...	148 145
Jogutódlása a biztosítónak életbiztosításnál ...	148 145
Jogutódlása biztosítónak törvényenél fogva ...	149 145
Jogutódok mint kedvezményezettek ...	340 252
Jövendőbeli esemény ...	468 § 39
Jutalék fejében ügynök elengedheti félévi díjat ...	318 244

K

Kalciumkarbid ...	72 76
Kárbecslés elkésett díjfizetés elfogadása után ...	163 155
Kárbecslésnél bizonyítási eszközök sorrendje ...	186 188
Kárbejelentés elmulasztása ...	96 87
Kárbejelentést pótolja kereset ...	98 87
Kárbizonyítás egyéb módon ...	122 100
Kárbizonyítás módjai ...	181 136
Kárbizonyítás ...	463 § 38
Kár enyhítése ...	476 § 85
Kár enyhítésére fordított költségek ...	476 § 85
Kárfelvétel elhalasztása részbeni jégkárnál ...	481 § 102
Kárfelvételi intézkedés, még nem szerződés megújítás ...	158 151
Kárfelvételi jkv. aláírásának következményei ...	189 172
Kárfizetés ideje ...	482 142
Kárfizetés tévedésből ...	207 177
Kárigény el nem ismerésénél díjfizetés ...	155 152

	Lap
Kárjog esetek ...	199
Kárkiegyenlítés megtagadása ...	208 178
Kárkiegyenlítés után utólag felmerült kár ...	224 189
Kárkiegyenlítése után újabb igény ...	137 138
Kármegállapításánál értékelés ...	118 97
Kármegállapítás előtt fuvarozott árú átvétele ...	497 § 197
Kármegállapítási kötelessége biztosítónak ...	481 § 102
Kármegállapítás költsége biztosítót terheli ...	188 189
Kármegállapítás módjára szerződési szabadság ...	481 § 102
Kár megtérítése ...	477 § 88
Kárnak egyéb módon való megállapítása ...	140 140
Kárnyugta jelentősége ...	99 87
Károsodás aránya ...	123 100
Károsodáshelye is a biztosított tulajdona ...	215 188
Kár összegéből díj ismételt levonása ...	40 64
Kár összegéből kötvénykiállítási díj ismételt le nem vonható ...	47 64
Kárösszeg indokolt letétbe helyezése ...	326 248
Kárrendezés utáni állapot ...	289 204
Kárrendezés után megtevesztés érvényesítése ...	126 102
Kárt előidéző okok fuvarozásnál ...	493 § 191
Kár teljes kiegyenlítése után biztosított fel nem léphet ...	240 204
Kártérítés aránylagosan ...	117 97
Kártérítés elhallgatása ...	98 84
Kártérítés mérve ...	478 § 96
Kártérítés mérve részleges kárnál ...	480 § 101
Kártérítés összege ...	478 § 96
Kártérítés terjedelme ...	123 101
Kártérítési igény elvesztése fuvarozásnál ...	497 § 197
Kártérítésnél forint és korona érték ...	187 188
Kár viselésének megosztása ...	124 101
Katonai épületben szemletartás ... Pp. 341 § 112	112
Kávéházból ellopott kabát árértéktől felőssége ...	228 199

	Lap
Kedvezményezett ...	498 § 206
Kedvezményezett a bemutató ...	388 252
Kedvezményezett átruházási joga ...	345 255
Kedvezményezettétekül hitelezők kijelölése ...	319 245
Kedvezményezettet megillető jogok gyakorlása alakszerű engedmény nélkül ...	247 208
Kedvezményezett és a biztosított csótömege közti viszony ...	344 254
Kedvezményezett és biztosított jogviszonya ...	339 252
Kedvezményezett igénye ...	325 247
Kedvezményezett jog a halálessettel nyílik meg ...	322 247
Kedvezményezett jogállása ...	341 238
Kedvezményezett jogokat csak az esemény után gyakorolhat ...	258 216
Kedvezményezett kijelölése hiányában örökösök ebbeli minősége igazolandó ...	255 216
Kedvezményezett kijelölése külön okiratban ...	340 252
Kedvezményezett kötelességei esemény bejelentése körül ...	271 229
Kedvezményezett okozta biztosított halálát, de jogos védelemben ...	258 220
Kedvezményezett ölte meg biztosítottat ...	257 219
Kedvezményezett szándékos ténnye ...	505 § 224
Kedvezményezett vétkessége ...	504 § 217
Kedvezményezett névszerinti megjelölése ...	310 252
Kedvezményezett vagylagos kijelölése ...	317 245
Kellékei biztosítási szerződésnek ...	469 § 54
Kellékei életbiztosítási kötvénynek ...	500 § 211
Kellékei viszontbiztosítási szerződésnek ...	509 § 259
Kérdések szakértő részéről a felekhez ... Pp. 359 § 125	125
Kérdőív áthúzása ...	89 82
Kérdőív kitöltése ...	474 § 66
Kérdőív kitöltésénél magyarázat ...	52 69
Keresetindítás elévülést felfüggeszti ...	201 176

	Lap
Kereset pótolja kárbejelentést ...	98 87
Késedeim díjizetésben ...	303 241
Két biztosítónál történt biztosítás ...	42—48 61
Kétheti ágyban fekvő betegség elhallgatása ...	68 74
Ketten biztosítottak ugyanazon tárgyat ...	41 60
Kezdetre a biztosításnak ...	468 § 47
Kezdetre elévülésnek ...	208 178
Kezdetre elévülési időnek ...	203 176
Kezdetre fuvarozás veszélyei eleni biztosításnak ...	494 § 194
Kézi zálog ...	321 246
Kiadások tárgya ...	458 § 35
Kiállított kötvény ...	468 § 46
Kiházasítási jutalék biztosítása ...	4 18
Káházasítási járulék biztosítása ...	6 19
Kijelölt hely biztosításnál ...	488 § 181
Kijelölt hely melyre a biztosítás foganattal bír ...	216 188
Kiköltözés bejelentésének elmulasztása ...	223 188
Kikötése írásbeli ajánlatnak ...	30 51
Kikötése megtámadhatatlanságának ...	60 71
Kikötése térköznek ...	238 204
Kikötések részleges kár esetére ...	145 148
Kikötés hiányában nyugta bélyeg viselése ...	333—334 249
Kikötés, hogy a biztosító a baleset után a szerződést egyoldalúan felbonthatja — érvénytelen ...	299 241
Kikötés, hogy bright kór utólagos fellépése szerződést hatálytalanítja — érvénytelen ...	274 281
Kiküldött útján szemteljesítés ...	Pp. 341 § 112
Kilakoltatás tüzeset folytán ...	224 190
Kisfokú gyomortágulás elhallgatása ...	67 78
Kiskorú az általa fizetett bizt. díjakat vissza nem követelheti ...	336 251
Kiskorú biztosított ...	335 250
Kisebb sérülés mellett felügyelet gyakorolható ...	296 240
Kitanfítása szakértőnek ...	Pp. 358 § 124

	Lap
Kizárása biztosító felelősségének fuvarozásnál ...	496 § 197
Kizárása szerződés megtámadásának ...	61 71
Kizárási okok szakértőnél Pp. ...	352 § 119
Kizárható a kárpótlásból az olyan sérülés, mely rendes munkaközt nem akadályozza ...	296 240
Klasszikus paralysis ...	294 239
Kőből vagy vályogból készült épület ...	59 70
Kockázat fokozottsága ...	106 93
Kockázatot fokozó körülmények elhallgatása ...	55 70
Kockázatot fokozó változás biztosított foglalkozásában ...	502 § 213
Kockázat bonthatatlansága ...	181 168
Kockázat viselés esetén biztosítási díj megtorlása, ha kötvény nem is adatott ...	249 212
Kockázat viselése és díjfizetés oszthatatlansága ...	164 156
Kockázat viselése, ha kisebb a bejelentettnél díjkülönbözet visszatérítése ...	229 200
Kockázat viselésére befolyással bíró körülmények ...	475 § 68
Kockázat viselésére hely fontosságára ...	488 § 181
Kockázat viselés kezdetének meghatározása ...	278 230
Kockázat viselésének megszűnési ideje ...	164 156
Kockázat oszthatatlanságának elve nem alkalmazható, ha biztosított dolog osztható ...	234 201
Költségelőleg letétele szakbizottság tartására ...	128 133
Költségek kár enyhítésére ...	476 § 85
Költsége szakértőnek ...	Pp. 364 § 127
Kölcsönös bizalom és hűség ...	479 § 99
Kölcsönös megállapodás hiánya becslésnél ...	122 100
Kölcsönösség elve ...	458 § 14
Komoly betegség tudatában annak elhallgatása ...	92 84
Korábbi ajánlat elhallgatása ...	78 79
Korábbi ajánlat visszautasításának elhallgatása ...	70 75
Korábbi biztosítás elhallgatása ...	98 84
Korábbi szűrés elhallgatása ...	80 79

	Lap
Korábbi tüzeset ...	51 68
Korábbi tüzeset ...	55 70
Korábbi tüzeset elhallgatása ...	53 69
Korábbi tüzeset elhallg. nem érvénytelenségi ok ...	53 69
Korcsmásosipar üzése ...	251 214
Koronként változó mennyiségű árúkeszlet ...	489 § 185
Korpa lapátolás közben korpa közé esve, a munkás megfulladt ...	280 233
Kötelesegteljesítés közben beállott baleset ...	259 221
Kötvény adására való kötelezés ...	38 53
Kötvény átruházása ...	338 251
Kötvénybe fel nem vett szóbeli megállapodás ...	48 65
Kötvény birtoka ...	49 65
Kötvény birtoka nélkül stornirozás hatálytalan ...	338 252
Kötvény eltér ajánlattól ...	315 244
Kötvény eltér ugyan ajánlattól, de biztosított annak birtokában díjakat fizette ...	306 242
Kötvény elzálogosítása ...	323 247
Kötvény elzálogosítása ...	341—342 253
Kötvény és ajánlat közt eltérés ...	117 97
Kötvény és ajánlat tartalmának értelmezése ...	332 243
Kötvény hatálya részbeni kárnál ...	482 § 142
Kötvény kézbesítése előtt biztosított meghalt ...	307 242
Kötvény kiállításának nem érvényességi kellék ...	250 218
Kötvény ki nem adásának következménye ...	31 51
Kötvény kiállítása ...	468 § 46
Kötvény ki nem állítása ...	35 53
Kötvény nem adatott biztosítottnak ...	249 212
Kötvény stornirozása ...	249 212
Kötvény tartalma ...	469 § 54
Kötvény tartalma eltér ajánlattól, akkor szerződés létre nem jött ...	331 243
Kötvény tőkésítése ...	34 52
Kötvényt pótolja ítélet ...	250 218
Kötvény visszaadása teljes kár esetén ...	482 § 142

	Lap
Kötvény visszavásárlása ...	350 256
Kötvény visszaváltási értéke ...	354 258
Követelés átruházása (végrh. törvény) ...	188 171
Követelése tartamengedménynek ...	174 161
Követelések összeállítása mérlegnél ...	459 § 35
Következménye biztosított vétkességének ...	115 95
Következményei kárfelvételi jkv. aláírásánál ...	189 172
Közadós, mint szerződő fél ...	339 252
Közadós vagyonának biztosítása hitelezők érdeke, a fizetett díjat tömeggondnok vissza nem követelheti ...	235 201
Közlési kötelezettség ...	474 § 66
Közönség ellenőrzési joga ...	453 § 15
Közös okirat ...	328 248
Közös véleménye több szakértőnek ...	Pp. 362 § 126
Közzététele az alaptőke és díjtartalék elveinek ...	454 § 29
Közzététele bevételek és kiadások összeállításának ...	457 § 32
Közzététele mérlegnek ...	457 § 32
Közzétett elvektől való eltérés ...	454 § 29
Kút ...	488 § 181
Külső idezte elő vizsértágulatot ...	297 240
Külföldi vállalatok ellenőrzése ...	19 26
Külföldi bizt. vállalatok működése ...	461 § 37
Külföldi társaság belföldi képviselőségének törlése ...	1 17
Külföldi társaság belföldi üzlete ...	1 17
Külföldi társaság bizt. alapjának a célja ...	1 17
Külválás esetén a feleség a tulajdonához tartozó tárgyakban beállott kárát követelheti, ha a biztosítást férj kötötte ...	241 205
Külsőleg fel nem ismerhető sérelem fuvarozott árúnál ...	497 § 197

L

Lábonálló termés elégeése ...	111 94
Lakatlansága biztosított háznak ...	220 187

	Lap
Lakatlanság tűzveszélyt fokozó körülmény	221 187
Lakásberendezés biztosítása padlásra is kiterjed	218 184
Lakás szokásos tisztítása közben gondatlanság	114 95
Lappangó bajnak a baleset folytán történt jelentkezése	294 289
Leégett ingatlan tulajdona iránt folytatott per hatása elévülésre	198 173
Lefoglalása biztosítási kötvénynek	322 247
Lemenő ágbeli rokon biztosítása	499 § 210
Letétbehelyezés bírói letiltásnál	246 206
Letétbehelyezés, ha az igény vitás	326-327 249
Letiltása biztosított összegnek	245 205
Lues elhallgatása	86 81

M

Magánjogi elévüléshez káros összeg elismerése szükséges	194 178
Magánjogi felelősség a tűzkárnál	488 § 144
Magánjogi felelősség és büntetőjogi beszámítás	258 220
Malomban dohányzás	175-176 161
Malomban meg nem engedett módon világitás	175-176 161
Már fennálló bizt. vállalat folytatása	2 18
Más biztosítóra a szerződés egyoldalú átruházása	23 40
Más kedvezményezett kijelölése	343 254
Más köztségben elégett cséplőkészlet	216 188
Megállapodás esetén szakbecsű becslése kötelező	139 139
Megállapodás hiányában nyugtábelvétel viselése	333-334 249
Megállapodás hiányában szerződés kölcsönös felbontásánál magánjog alkalmazandó	308 242
Megállapodott szokás díjfizetésnél	301 241
Megbízás nélkül kötött ügylet	467 § 46
Megbízás nélküli ügyvitel	207 178
Megbízott gondatlansága	114 95

	Lap
Megbízott vétkekessége	223 188
Megbízott vétkekessége	103 93
Meggátolása tüzeseteknek	90
... belügym. rend.	90
Meghatalmazás nélkül kötött biztosítás	467 § 45
Meghatalmazott mint szerződő	28 46
Megkeresett bíró útján szemle-tartás	Pp. 341 § 112
Megkísérelt betörés elhallgatása	88 82
Megkötése bizt. szerződésnek	37 58
Meg nem jelenése szakbecsűnek	130 136
Megsérülés idejében érték	478 § 96
Megsemmisülése biztosított tárgynak	485 § 148
Megszüntét szerződésnek a biztosított okozta	468 § 158
Megsemmisülés idejében érték	478 § 96
Megszűnése a külföldi társaságnak	1 17
Megszűnése szerződésnek biztosított hibájából	169 160
Megszűnése viszontbiztosítás hatályának	510 § 259
Megtámadása (csódtörv. 27. §) fizetett díjnak	285 201
Megtámadhatatlanság kikötése	60 71
Megtévesztés érvényesítése kár rendezés után	126 103
Megtévesztés kár összegére	209 179
Megtévesztés szerződés megkötésénél	338 251
Megtévesztő felvilágosítás ügynök részéről	73 76
Megújítása hatályát vesztett szerződésnek	29 50
Mellőzése ártatlansági bizonylatnak	102 91
Mellőzése cégbejegyzésnek bizt. alap letételének kimutatása előtt	4 19
Menekülés jégzajlás ellen	97 87
Mentési költségek	476 § 85
Mentési költség jégzajlás ellen	97 87
Mentési költség megtérítésére irányuló igény elévülése	206 177
Mentési költségek utólagos követelése	99 87
Mentesítő okok fizetés alól	504 § 217

Mentés következtében felmerült kár	225 190
Mentés közben elveszett tárgyak	125 101
Mentés közben keletkezett kár	491 § 189
Mentőhajó megsérülése	206 177
Mérleg, bevételek és kiadások összeállítására és bemutatása	457 § 82
Mérleg, bevétel és kiadások összeállítására, osztrák bizt. társaságok fiókjai nem kötelezhetők	21 28
Mérlegben biztosítási alap a tartozások közé helyezendő	4 19
Mérlegelése előleges bizonyításnak, ha ellenfél távol volt Pp.	386 § 188
Mérleg készítésének elvei	457 § 83
Mérleg készítésének elvei	459 § 85
Mérlegnél a követelések tárgya	459 § 85
Mérlegnél tartozások összeállítása	459 § 85
Mérleg szakértői megvizsgálása	17 28
Midőn vizsértárgyatot külső mechanikai erő idézi elő	297 241
Módosítása fizetési feltételeknek	315 244
Módozatai tőkésítésnek	34 52
Műlékony munkaképtelenségnél napi kártérítés	295 240
Múló betegség elhallgatása	58 70
Munkadíja szakértőknek Pp.	364 § 127

N

Napi kártérítés műlékony munkaképtelenségnél	295 240
Naptárszerinti kezdet hiánya	153 158
Nászjutalék biztosítása	5 19
Nehéz lélegzés	77 78
Nervosus dyspepsia	67 78
Neurasthenia elhallgatása	65 72
Neurasthenia elhallgatása	67 78
Nyeremény biztosítása	358 259
Nyereménybiztosításnál a bizonyítási teher	352-354 257
Nyereményhalmozattal egybekötött biztosítás	352 257
Nyereményosztalék mérvét és nagyságát biztosító határozza meg	276 281
Nyereményrész kiszámítása	352 257

Nyerességjutalék kiszámításánál adatok közlése	354 258
Nyert kártérítés elhallgatása	93 84
Nyitott veranda betörésnél	106 93
Nyitvahagyása folyosóablaknak	110 93
Nyugtábelvétel viselésének kérése	333-334 249
Nyugtakiállítás költségei	333 249

O

Oknélküli késedelemnél biztosító felelősségének kizárása	496 § 197
Oltás következtében felmerült kár	225 190
Oltás közben elveszett, ellopott tárgyak	222 188
Oltás közben elveszett tárgyak	125 101
Oltás közben okozott kár	491 § 189
Öngyilkosság	504 § 217
Öngyilkosság beszámíthatatlan állapotban	261 222
Öngyilkosság öntudatlan állapotban	260 222
Öngyújtásra csábítás	89
... belügym. rend.	89
Öntudatlan állapotban elkövetett öngyilkosság	260 222
Orbán, mely balesetből folyó sérülésből keletkezett	300 211
Örökösön azon rendelkezése, hogy a biztosítási összeg adósságaira fordíttassék	318 245
Örökös minőség igazolása, ha kedvezményezett nincs kijelölve	255 216
Örökösök kipuhatólására ügygondnok kirendelés	199 175
Orvosi bizonyítvány biztosított utolsó betegségről	271 229
Orvosi gyógykezelés elhallgatása	62 72
Orvosi kezelés elhallgatása	67 73
Orvosi kezelés elhallgatása	78 76
Orvosi műtét szükségére baleset folytán	282 233
Orvosi segély igénybevételének elmulasztása balesetnél	281 233
Orvosi titoktartás	86 80
Orvosi véleménnyel ellenkező beismerés	90 83

	Lap
Orvos vallomástétel kötelezett-sége	85 80
Összege kártérítésnek	478 § 96
Összeütközése hajónak hajó-malommal	226 198
Osztíhatatlansága kockázatnak	181 168
Oszták bizt. társaságok fiókjai külön mérleget bemutatni nem kötelesek	21 28
Oszták társaságok fiók-telepének cégbejegyzése	20 26
Özvegyi jog biztosítási ósz-szegre	319 246

P

Párbaj	504 § 217
Per abbanhagyása után elévü-lés folyik	201 176
Perbe hívott költségei	340 258
Perben megisméltése előleges bizonyításnak	Pp. 386 § 133
Perújítás	58 69
Perújítás	67 78
Perújítás egyéven túl	209 178
Pincze	488 § 181
Pincegádor el nem kerítése	147 144
Podgyászemelésből keletkezett beletzárdás	288 236
Polgári zavargás	248-244 205

R

Rabatt visszakövetelése	173 161
Rendelkezési joga biztosítottak	258 216
Rendelkezési képessége biztosítottnak	205 177
Rendeltetése a biztosítási alap-nak	1 17
Rendes díjfizetés következménye	467 § 45
Rendes munkakört nem aka-dályozó sérülés kárpótlásból kizárható	206 240
Rendőrlövés kocsimában	277 282
Részbeni jégkárnál kárfelvétel elhalasztása	481 § 102
Részbeni kárnál kötvény hatálya	482 § 142
Részbeni megsemmisülése tár-gyaknak	120 98
Részdolgozók biztosítása	488 § 181

	Lap
Részeg autombilvezető által okozott kár	287 202
Részegség nem elmezavar	287 202
Részleges kár	120 98
Részleges kárnál kártérítés mérve	480 § 101
Részleges kárnál szerződéstől biztosító el nem állhat	145 143
Részleges megtámadhatósága bizt. szerződésnek	284 201
Részleges munkaképtelenség balesetnél	290 287
Robbanóanyag szállításának el-hallgatása	72 76
Rosshizsemű túlbiztosítás	470 § 56

S

Sápadt bőrszín	78 79
Sérülésből keletkezett orbánc	300 241
Sérülés következményeinek ki-alakulása	211 180
Soványág	78 79
Stornirozása kötvénynek	249 212
Stornirozása szerződésnek	190 172
Stornirozása szerződésnek	329 249
Stornirozása szerződésnek	388 252
Szabad egyezkedés a díjakra	473 § 63
Szabad egyezkedés biztosítási összeg fizetésének idejére	503 § 214
Szabad egyezkedés tárgya élet-biztosításnál az összeg	501 § 213
Szabecsu	104
Szabecsu el nem fogadásának hatálya	140 140
Szabecsu kikötésének hatály-talansága	141 141
Szabecsu költségének viselése szabad egyezkedés tárgya	188 139
Szabecsunél elnök mellözése	148 141
Szabecsunak egyoldalú kikö-tése	144 142
Szabecsu nem kötelező, ha kár-becslo mindent fel nem be-csült	141 141
Szabecsus meg nem jelenése és annak következményei	130 136
Szabecsusok értékmegállapí-tása	120 99
Szabizottság elnökének tudása	182 136

	Lap
Szabizottsági eljárás egyoldalú kikötése	184 136
Szabizottsági elnöki jogkör	183 136
Szabizottsági elnök mű- és tárgyismerete	182 136
Szabizottsági költségek vise-lése	127 133
Szabizottságnak egyoldalú ki-kötése érvénytelen	185 187
Szabizottság tartásánál költség előleg letétele	128 133
Szakértő alkalmazása előleges szemlénél	Pp. 381 § 129
Szakértő ellen büntető határo-zatok	Pp. 357 § 124
Szakértő elmaradása	Pp. 357 § 124
Szakértő esküje	Pp. 358 § 124
Szakértő eskü mellözése	Pp. 358 § 124
Szakértő eskütételt megtagadja	Pp. 357 § 124
Szakértő felmentése	Pp. 355 § 123
Szakértő felmentésénél jogor-voslat	Pp. 356 § 123
Szakértő felmentésére illetékes bíró	Pp. 356 § 123
Szakértő fogadalma	Pp. 358 § 124
Szakértő, ha közszolgálatban áll	Pp. 355 § 123
Szakértő, ha szakmát kereset-képen gyakorolja	Pp. 354 § 121
Szakértő indítványozási joga	Pp. 359 § 125
Szakértő illetményei megállapí-tásánál jogorvoslat	Pp. 364 § 127
Szakértő kérdései a felekhez	Pp. 359 § 125
Szakértő kitanítása és figyel-meztetése	Pp. 358 § 124
Szakértő kirendelésére illetékes bíró	Pp. 350-351 § 118-119
Szakértő véleményadásának megtagadása	Pp. 355 § 123
Szakértő véleményadást meg-tagadja	Pp. 357 § 124
Szakértői szemle értelmezése	481 § 103
Szakértői szemlénél felek jelen-létének kizárása	Pp. 360 § 126
Szakértői szemletartás kármegál-lapításnál	481 § 102
Szakértői vélemény beadása	Pp. 361 § 126
Szakértői vélemény beszerzése hatóságoktól	Pp. 367 § 129

	Lap
Szakértői vélemény megtaga-dása	Pp. 355 § 123
Szakértői vizsgálata mérlegnek	17 23
Szakértők	118
Szakértők bevezetése	Pp. 360 § 126
Szakértők idézése írásbeli véle-mény felvilágosítására	Pp. 361 § 126
Szakértők kirendelése kiküldött v. megkeresett bíró által	Pp. 351 § 119
Szakértők kirendelésének szük-sége	Pp. 350 § 118
Szakértők kizárása	Pp. 352 § 119
Szakértők kizárása felek kérel-mére	Pp. 353 § 120
Szakértők költsége	Pp. 364 § 127
Szakértők meghallgatásának meg-isméltése	Pp. 363 § 127
Szakértők meghallgatása kikül-dött úttján	Pp. 351 § 119
Szakértők meghallgatása meg-keresett bíró úttján	Pp. 351 § 119
Szakértők mint tanúk	Pp. 366 § 128
Szakértők munkadíja	Pp. 364 § 127
Szakértők számánál pertárgy értéke	Pp. 350 § 118
Szakértők többségének meghall-gatása	Pp. 362 § 126
Szakértők véleménye tartamen-gedmény engedélyezésének idejére	172 160
Szakértőkre a tanúkra vonat-kozó szabályok alkalmazása	Pp. 365 § 128
Szakértővel közlendő adatok	Pp. 359 § 125
Szavatossága biztosítónak hajó-kárnál	226 193
Szavatossági biztosítás	226 193
Szavatossági biztosításhoz fűzött érdek	178-179 164
Szegődményes	26 45
Szellemi működést gerincvelő-sorvadás alterálja	261 223
Szélvihar és tűzkár	124 101
Szélvihar okozta kár	128 100
Szemle	Pp. 340 § 112
Szemleköltség hivatalbóli be-hajtása	Pp. 349 § 117
Szemle költségeinek le nem tétele és annak következményei	Pp. 349 § 117

	Lap
Szemle költségeinek letétele Pp. 840 § 117	117
Szemle költségeinek megállapítása Pp. 849 § 117	117
Szemle költségei megállapítása elleni felfolyamodás Pp. 849 § 117	117
Szemle költségeinek utalványozása Pp. 849 § 117	117
Szemle költségeinek viselése Pp. 849 § 117	117
Szemle meggátolásának következményei Pp. 842 § 118	118
Szemlerendelés hivatalból Pp. 840 § 112	112
Szemle tárgy biztokának tagadása Pp. 842 § 113	113
Szemletárgy harmadik személy birtokában Pp. 843 § 118	118
Szemletárgy hivatalos személy birtokában Pp. 843 § 118	118
Szemletartásnál harmadik személy ellenzéi joga Pp. 843 § 118	118
Szemletartására felek indítványa Pp. 847 § 116	116
Szemletartás hajón Pp. 841 § 112	112
Szemletartás katonai épületben Pp. 841 § 112	112
Szemletartás megkeresett bíró útján Pp. 841 § 112	112
Szemle teljesítése kiküldött útján Pp. 841 § 112	112
Szemlénél harmadik személy tanúilletményei Pp. 846 § 114	114
Szemlénél karhatalom igénybevétele Pp. 844 § 114	114
Szemlénél szakértői rajz Pp. 848 § 117	117
Szemlénél tanúságtétel megtagadásának következményei Pp. 845 § 114	114
Szemlét ellenző harmadik személy kihallgatása tanúképp Pp. 844 § 114	114
Szervezési költségek 458 85	85
Szervezési költségekre a bizt. alap nem fordítható 16 28	28
Szerződés átruházása biztosított hozzájárulása nélkül 178 160	160
Szerződés átruházásánál elévülés fenn nem forog 190 172	172
Szerződés érvénye biztosított vétkeességénél 115 95	95
Szerződés érvényességének megtámadása 475 § 67	67
Szerződés érvénytelenségét, ha biztosított okozta 486 § 158	158

	Lap
Szerződés hatálya első évi díj kifizetésétől függővé téve 158 158	158
Szerződés költsönös felbontásánál megállapodás hiányában magánjog alkalmazandó 808 242	242
Szerződés megkötése 87 58	58
Szerződés megkötésénél megtevesztés 838 251	251
Szerződés megkötésének újabb feltétele 272 230	230
Szerződés megszűnése biztosító hibájából 182 169	169
Szerződés megszűnése biztosított hibájából 169 160	160
Szerződés megszűnése biztosított hibájából 183 170	170
Szerződés megszűnése tulajdonosváltásnál 151 147	147
Szerződés megszűnésének egyik fél sem oka 184 170	170
Szerződés megszüntének a biztosító az oka 468 § 158	158
Szerződés megszüntését biztosított okozza 177 168	168
Szerződés meújítása 24 43	43
Szerződés megújítása 29 50	50
Szerződés megújítása esetén annak hatálya 160 154	154
Szerződés stornirozása 190 172	172
Szerződés stornirozása 329 248	248
Szerződési kikötés megsértésével történt kár megállapítás 142 141	141
Szerződési szabadság 458 § 14	14
Szerződési szabadság 472 § 62	62
Szerződési szabadság értékmegállapításnál 479 § 90	90
Szerződési szabadság esemény meghatározásánál 226 193	193
Szerződési szabadság kárfizetés idejére 483 § 142	142
Szerződési szabadság kármegállapítás módjára 481 § 102	102
Szerződést hatálytalanító okok 485 § 148	148
Szerződéstől biztosító áll eljogtalanul 168 159	159
Szerződő fél jogai 469 § 54	54
Szerződő fél közlési kötelezettsége 475 § 67	67
Szerződéses díjfizetési módozattól eltérés 188 169	169

	Lap
Szerzési költségek elosztása 460 § 37	37
Szifilisz elhallgatása 86 80	80
Szívbjaj 77 78	78
Szívbjaj elhallgatása 78 79	79
Szóbéli megállapodás 82 51	51
Szokás díjbehajtásnál 816 245	245
Szokás díjfizetésnél 301 241	241
Szokás, hogy biztosító csekk-lapot küld 305 242	242
Szokásos tisztítása lakásnak, gondatlanság 114 95	95
Szorult anyag helyzet az elismerést hatálytalanra nem teszi 240 205	205
Szószerinti szövege tervezetnek Szövetkezet feloszlásánál cég bíróság jogköre 12 21	21
Szövetkezeti tag díjfizetési kötelezettségének elmulasztása 265 226	226
Szövetkezet, mint kölcsönös biztosító 4 18	18
Születés ideje és életkor adatai, ha ellentételek 57 70	70
Szükséges át- és lerakodása fuvarozott árúknak 495 § 195	195
Sztrájkoló pincérek ténye nem polgári zavargás 248 205	205

T

Táblázat bemutatása halandóságról és élettartamról 455 § 80	80
Tanukra vonatkozó szabályok alkalmazása szakértőkre Pp. 365 § 128	128
Tárgya a biztosításnak 465 § 41	41
Tárgya biztosításnak 287 202	202
Tárgy megvizsgálási jog 470 § 56	56
Tárgyak értéke a biztosított összegnél nagyobb 116 97	97
Tárgyak részbeni megsemmisülése 120 98	98
Tartamengedmény 188 169	169
Tartamengedmény 185 170	170
Tartamengedmény adásnál szokásos idő 169—172 100	100
Tartamengedmény 5 évnél rövidebb biztosításoknál nem adatok 172 160	160
Tartamengedmény követelése 174 161	161
Tartamengedmény nem követelhető esemény bekövetkezte után 167 159	159

	Lap
Tartalma a kötvénynek 469 § 54	54
Tartozás fedezésére letett bemutatóra kiállított kötvény 320 246	246
Tartozások összeállítás mérlegnél 459 § 85	85
Tartozatlan fizetés jogcíme 207 178	178
Távollét Amerikában elévülést fel nem függeszti 205 176	176
Telekkönyvi bekebelezés ideje elévülésre 198 173	173
Teljes kár esetén kötvény viszaadása 482 § 142	142
Teljes munkaképtelenség 211 180	180
Teljes munkaképtelenség 289 287	287
Teljes munkaképtelenség fennforgása 248 209	209
Tengervíz behatolása hajóba 121 100	100
Ténybeli alap kialakulása 211 180	180
Terjedelme biztosításnak 218 184	184
Terjedelme biztosításnak 287 202	202
Terjedelme tűzbiztosításnak 491 § 189	189
Térköz kikötés 288 204	204
Tervezetnek szószerinti szövege 265	265
Testi fogyatkozás fennforgása balesetbiztosításnál 291 287	287
Testi sérülés váratlanul kiömlő gázok által 292 287	287
Tévedésből fizetett kár 207 177	177
Tiltott cselekvény 465 § 41	41
Tiltott cselekvény 465 § 42—48	42—48
Tiltot módon világítás malomban 175—176 161	161
Több szakértő közös véleménye Pp. 362 § 126	126
Több szakértő meghallgatása Pp. 362 § 126	126
Többszörös biztosítás 40 59	59
Többszörös biztosítás életbiztosításnál 501 § 213	213
Tőkésítés 34 51	51
Tőkésítés 347 255	255
Tőkésítés előfeltétele 347 255	255
Tőkésítés és visszavásárlás érvényesítése 198 174	174
Tőkésítési igény bejelentésének elmulasztása 195 173	173
Tőkésítés megigérese esetén nincs elévülés 196 174	174
Tőkésítés módozatai 34 52	52

	Lap
Tökésítésnél elévülés	195 173
Tökésítés visszavásárlás	348-349 255
Tolózár kirakat elzárásánál	109 93
Tömeggondnok felperességi joga	15 22
Tontina biztosítás	352 257
Tontina biztosításnál a bizonyítási teher	352-354 257
Tontina biztosításnál bizonyítási teher	355 258
Történt betörés elhallgatása	93 84
Törvény alkalmazása, ha arra hivatkozás nem történt	119 98
Törvénnyel nem ellenkező kikötés	278 280
Törvényes örökösnek esetleg előmutatónak kedvezményezettként megjelölése vagy- lagos	817 245
Törvénytervezetének szó szerinti szövege	265
Tudata betegség komolyságának	91 83
Tudata veszélyes betegségnek	94 84
Tudatos elhallgatás még nem család	60 71
Tudatos túlzása kár nagyságának	107 98
Tüdőgyulladás elhallgatása	81 79
Tudva nem levő körülmények elhallgatása	475 § 67
Tulajdonjogi kérdése biztosított készpénznek	284 201
Tulajdonosváltozás	150 147
Tulajdonosváltozás	152 148
Tulajdonváltozás a biztosított tárgyban	484 § 146
Tulajdonosváltozás árverés foly- tán	171 160
Tulajdonosváltozás esetén biz- tosító jogai	151 147
Tulajdonosváltozás esetén biz- tosító kártérítési kötelessége	170 160
Tulajdonváltozásnál elévülés	212 180
Tülbiztosítás	470 § 55
Tülbiztosítás	40 59
Tülbiztosítás rosszhiszeműség- gel	470 § 56
Tülfizetés visszakövetelése	42 61
Túlzása tudatosan kár nagysá- gának	107 98

	Lap
Tüzbiztosításnál térköz kikötése szerződés lényeges feltétele	288 204
Tűz elleni biztosítás terjedelme	491 § 189
Tűzeset következtében felme- rült költözködés költsége	224 189
Tűzeset után fizetett díj elfo- gadása	168 155
Tűzeset után történt diffizetés	230 200
Tűzesetek meggátolása	90
... belügym. rend.	90
Tűz- és szélviharkár	124 101
Tűz füstje által okozott kár	222 187
Tűzkár biztosítás ingó és ingat- lan dolgokra	488 § 181
Tűzrendészeti intézkedések	90
... Belügym. rend.	90
Tűzveszélyt fokozó lényeges változás	222 188
Tűzveszélyt fokozó változás	490 § 185
Tűzveszélyt nem fokozó válto- zás	223 188
Tűzvész mellett szélviharkár	128 100

U

Ugyanazon esemény elleni biz- tosítás	471 § 59
Ugyanazon tárgyat ketten biz- tosították	41 60
Ugyanazon tárgynak újbóli biz- tosítása	471 § 59
Ügygondnok kirendelés lefil- tott biztosítási összeg behaj- tására	186 171
Ügygondnok kirendelése örö- kösök kipuhatolására	199 175
Ügylet későbbi jóváhagyása	487 § 45
Ügyletkötésnél általános szabá- lyok	29 50
Ügyletnek uzsora jellege nincs	48 65
Ügyletszerző ügynök	78 76
Ügyletszerzéssel megbízott üg- nök	811 812 813 243
Ügyletszerző ügynök biztosító megbízottja	811 812 813 243
Ügyletszerző ügynök a bizto- sító megbízottja	815 244
Ügylettől visszalépés	44 68
Ügynök által a helyszínén fel- vett ajánlat	76 77

	Lap
Ügynök biztosítottat megté- veszti	309 242
Ügynök díjak behajtásával meg- bízza	316 245
Ügynök felelőssége ajánlat ki- töltésénél	74 77
Ügynök joga halasztásadásra	166 157
Ügynök jogköre	231 200
Ügynök jogköre	810 248
Ügynök jogköre ajánlatfelvé- telnél	217 184
Ügynök jogköre díjbehajtásnál	49 65
Ügynöki jutalék	308 242
Ügynöki jutalék fejében félelvi díj elengedése	313 244
Ügynökkel létesült megállapo- dás díjfizetésre	267 228
Ügynök kijelentésének értelme- zése 487. §-nál	197 174
Ügynök meghatalmazotti köre	309 242
Ügynök megtévesztő felvilágo- sítása	73 76
Ügynök, mint a biztosító meg- bízottja	73 76
Ügynök, mint biztosított	302 241
Ügynöknek megküldött károsz- szeg biztosítottal szemben nem fizetési ígéret	282 200
Ügynöknél helyváltozás beje- lentése	217 184
Ügynök nem jogosult ajánlat tartamával ellenkező megál- lapodás létesítésére	281 200
Ügynök személyes észlelete	76 77
Ügynök ténye	166 157
Ügynök tölti ki az ajánlatot	233 200
Ügynök tudomása	75 77
Ügynök útján díjváltó fizetés végetti bemutatása	314 244
Ügynök útján inkasszállás	314 244
Ügynök útján tudomásul vett feltételek	217 184
Újabb igény kárkielégítés után	187 183
Újbóli biztosítása ugyanazon tárgynak	471 § 59
Új feltételek kikötése, ajánlat el nem fogadása	85 53
Újtítási ajánlat az elmulasztott fizetésre való felszólítás	158 151

	Lap
Újtítási szerződés	24 48
Újtított szerződés előző kárra ki nem terjed	160 154
Utastásra történt szolgálattétel esetén balesetből folyó igény el nem vész	287 236
Ütérelmeszesedés	293 288
Utólag felmerült kár	224 189
Utólagos mentési költségek	99 87
Üvegbiztosítás	243 205
Üzemi baleset	280 233
Üzem szünetelése alatt bizto- sítottat bosszúból leölték	279 233
Üzletátruházás	212 180
Üzlet megkezdése a biztosításnál	4 19
Uzsorajelleg	48 65

V

Vagylagos kijelölése kedvezmé- nyezettnek	817 245
Választott szakértők becsülésének kötelező volta	220 187
Vállalati kötelezettségek fedezé- sére a bizt. alap szolgál	16 23
Vallomástételt orvos meg nem tagadhatja	85 80
Vályogból vagy kőből készült épület	59 71
Valóságos érték	118 98
Valótlan bevallás	56 70
Valótlan előadása fontos körü- lményeknek	475 § 67
Valótlan előadás még nem család	60 71
Változás biztosított épületben	490 § 185
Változás biztosított foglalkozá- sában	502 § 218
Változás biztosított vállalat tulaj- donában	184 170
Változó mennyiségű árukészlet	488 § 182
Változó mennyiségű árukészlet biztosítása	489 § 185
Vámkiadások biztosítása	498 § 191
Váratlanul kiömlő gázok által okozott testi sérülések	292 237
Vasúton keletkezett kár	112 94
Vasútra történt felrakás közben keletkezett kár	227 197

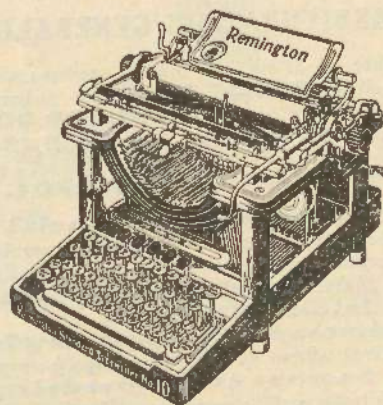
	Lap
Vége fuvarozás veszélyei elleni biztosításnak	494 § 194
Végrehajtás biztosítási összegre	344 255
Véleményadás megtagadása szakértőnek	Pp. 357 § 124
Véleményadásra állandóan alkalmazott szakértő	Pp. 354 § 131
Véredénymegrepedés	293 238
Veszélyes betegség tudata	94 84
Vétkessége bizt. megbízottjának	108 98
Vétkessége biztosítottnak	109 98
Vétkessége biztosítottnak	118-115 95
Vétkessége biztosítottnak életbiztosításnál	504 § 217
Vétkesség hiánya	104 92
Vétkessége kedvezményezettnek	504 § 217
Vétkesség mérvé	477 § 88
Vezérügynökség garانتálása nyereség nagyságára	356 259
Vezérügynökség levele biztosítóhoz az adott halasztásról közös okirat	328 248
Világítási szabályok be nem tartása	175-176 161
Világítás tiltott módon malomban	175-176 161
Villámcsapás	123 100
Villámcsapás és szélviharkár	124 101
Viselése előleges szemle költségén	129 135
Viselése szakbizotts. költségnek	127 133
Viszércsomó	297 240
Viszérdag	297 240
Viszértárgulatot ha külerő idézte elő	297 240
Viszontbiztosítás	259
Viszontbiztosítás hatályának megszűnése	510 § 259
Viszontbiztosítási szerződés kellei	509 § 259
Viszontbiztosításnál általános szabályok alkalmazása	508 § 259
Viszontbiztosításnál esemény bekövetkezte	511 § 260
Viszontbiztosításnál is alkalmazandó szabályok	514 § 260
Viszontbiztosító	508 § 259
Viszontbiztosító kötelességei	512 § 260
Viszontbiztosító közreműködése eredeti kornál	514 § 261

	Lap
Viszontbiztosított	508 § 259
Viszontbiztosított kötelességei	511 § 260
Viszontbiztosított kötelessége kt. 483. § esetében	513 § 260
Visszakövetelése túlfizetésnek	42 61
Vissza nem útasított ajánlat	35 52
Visszatérő időszakban fizetendő díj	485 § 148
Visszatérő időszakokban fizetendő díj	267 228
Visszatérő időszakokban fizetendő díj	505 § 224
Visszautasítása ajánlatnak	468 § 46
Visszautasítása ajánlatnak a biztosító ügynöke útján	83 52
Visszautasított ajánlat elhallgatása	78 79
Visszautasított korábbi ajánlat elhallgatása	70 75
Visszavásárlása kötvénynek	198 174
Visszavásárlása kötvénynek	350 256
Visszavásárlás és tőkésítés érvényesítése	198 174
Visszavásárlási érték	354 258
Visszavásárlási érték kiszámításának alapja	350 256
Visszavásárlásnál elévülés	198 174
Vitás igény esetén biztosítási összeg letétbe helyezése	326-327 248
Víz behatolása hajóba	121 100
Vízbefulladás	234-235 234
Vízbefulladás ténye jogi értelemben vett baleset fogalmát ki nem meríti	233 234
Vízbefulladásnál az azt előidéző körülmények bizonyítandók	235 235
Vízbefulladás nem baleset	233 234
Vízbefulladás után vonó körülmények	233 234
Vizsgálata a mérlegnek szakértővel	17 23

Z

Zálogjoga biztosítónak	347 255
Zálogjog terjedelme	324 247
Zálogshitelező	325 247
Zölddellet fedettnek bevallott, de tényleg cseréppel fedett	229 200

Leggazdaságosabb beszerzés a legújabb látható írású

REMINGTON ÍRÓGÉP

me t a modern írógéptechnika összes vívmányait egyesíti magában és világszerte elismert legtartósabb gyártmány. Díjtalan és vételkötelezettség nélküli bemutatás az ország bármely részében. :: :: :: ::

Kedvező részletfizetési feltételek!

Ugyanott „Burrough“ amerikai számléíró, összeadó gépek. „Millionár“ svájci. „Saxonia“ glasshüttei számológépek. „Kartothek“ amerikai nyilvántartási rendszer és valódi amerikai iroda-, őr- szoba- és könyvtárberendezések telepe. :: :: ::

GLOGOWSKY ÉS TÁRSA

cs. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 12. SZÁM

Részvény-
tőke :
6,000.000
korona

HUNGÁRIA

Összes
biztosítékok :
21,000.000
korona

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek élet-,
tűz-, baleset-, szavatossági-, betö-
réses lopás elleni, üveg-, jég- és állat-

BIZTOSÍTÁSOKNÁL

Felvilágosításokkal, prospektusokkal és
díjazánlattal szívesen szolgál a

HUNGÁRIA

ALTALANOS BIZTOSÍTÓ R.-T.

igazgatósága : Budapest, VII. kerület,
Károly-körut 3. szám és a társaság kép-
viselősegei az ország minden részében.

TELEFON : 153-98, 2-11, 2-12.

KARTELLEN KÍVÜL !

ELSŐ BIZTOSÍTÓ INTÉZET KATONAI SZOLGÁLAT ESETÉRE ÉLET- ÉS GYERMEKBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

MINT SZÖVETREZET

BUDAPEST, VII., KÁROLY-KÖRUT 3. SZÁM

(Az intézet saját palotájában.)

Alapított 1892-ik évben, dicsőemlékű JÓZSEF FŐHERCEG
Ó csász. és kir. Fensége védnöksége alatt.

**Biztosított tőke 85 millió Kor.
Biztosítéki alap 29.5 millió Kor.**

Az intézet a legelőnyösebb feltételek
mellett **biztosításokat** elfogad:

FIÚBIZTOSÍTÁSOKAT

a katonai szolgálat esetére, illetve be-
nem sorozás esetén ellátás céljából a
nagykorúság idejére :: :: :: :: :: :: ::

VEGYES BIZTOSÍTÁSOKAT

felnőttek részére halál v. elélés esetére és

Leánykiházásítási biztosításokat.

Minden néven **óvadék** helyett
nevezendő ajánlunk

óvadékbiztosítást

„MINERVA“ ÁLTALÁNOS
BIZTOSÍTÓ RÉSZV.-TÁRS.

mely köt még:

Kezességi és óvadékbiztosítást.
Eltulajdonítás, lopás, hűtlen keze-
lés és sikkasztás elleni biztosítást.
Baleset-, szavatossági és automobil-
biztosítást.

Versenylovak, telivérek és érté-
kesebb tenyészállatok biztosítását.

Továbbá minden néven nevezendő
tűz és betöréses lopás elleni biz-
tosítást.

Budapest, V., Eötvös-tér 2.
(a Generali házában).

Magyar-Francia Biztosító R.-T.
Budapest, IV., Vigadó-tér 1.
Alaptőke 5.000.000 K

Biztosításokat vállal:

Tűzkárok ellen, házak, gyárak,
bútorok, árúraktárakra, mezőgazdasági ter-
ményekre, berendezésekre és egyéb ingósá-
gokra. Lakházaknál a tűzkár következtében
kieső bérjövédem is biztosítható; gyárak és
ipartelepeknek az üzemszünetelésből származó
kár is.

Jégkárok ellen mezői terményekre
teljes kártérítéssel.

Üveg- és tükörvegekben
esetű károk ellen.

Értékcsökkentésekben
(Valoren) szállítás alkalmával előforduló
károk ellen.

**Vasúti és hajószállítmá-
nyokra** szállítás közben keletkező károk
ellen.

Az ember életére a legkülön-
félebb módoszatok szerint.

Betörés, lopás, rablás és pénz-
tári küldöttök kirablása ellen.

**NORTH BRITISH
AND
MERCANTILE
INSURANCE
COMPANY**

Magyarországi
Igazgatósága:

**BUDAPEST
V., Bálvány-utca 24.**

„DORDRECHT“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. nov. 10-én
21. sz. alatt kelt kir. dekrétummal.

Dordrechtben (Hollandia).

Magyarországi fiók igazgatósága:

Budapest, V., Fürdő-u. 12.

Saját palotájában.

Részvénytőke 4.000.000 K.

Biztosított tőke 1912. évben több
mint 203 millió korona. A társa-
ság vagyona 52 1/2 millió korona.

Legolcsóbb díjak! Legmagasabb tartalékok!

A „Dordrecht“ az egyedüli társa-
ság, mely önként arra kötelezte
magát, hogy magyarországi üzletel-
nek tartalmát tisztán magyar érté-
kekben helyezi el

AZ ANKER

ÉLET- ÉS JÁRADÉKBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Vagyon 1912. év végén 204 millió K

Kifizetések a társaság fennállása óta
454 millió K. Nyereségosztalék a bizto-
sítottak részére 1911-ben a biztosítás tartá-
mához képest az évi díjnak 9-45-60%-ig

A társaság elvállal jutányos díjak és
előnyös feltételek mellett

élet-, kiházasítási és
járadékbiztosításokat.

A rokkantsági együttes biztosítás által
munkaképtelenség esetén (tekintet nél-
kül arra, hogy az betegség vagy bal-
eset által következett be) a díjfizetés
alól felmentés áll be, azonkívül — a
biztosítás teljes fenntartása mellett —
a biztosított tőkének 5%-a, vagy 10%-a
fizettetik ki évenként rokkantsági
járulék gyanánt :: :: :: :: :: :: :: :: ::

Magyarországi igazgatóság: Budapest,
VI., Deák-tér 5. sz. (Anker-palota.)

Budapesti RÖSER- tanintézet

Alapított 1853. évben
Tanulók száma: 20227.

ROSER JÁNOS igazgató, VI., Aradi-u. 10.

a) Felső Kereskedelmi iskola

14—18 éves ifjak részére. Érettségi bizonyítványai az egyéves önkéntességre jogosítanak.

b) Polgári iskola

10—14 éves fiúk részére. Állam-
érvényes bizonyítványok.

c) Nevelő-internátus

25—30 bennlakó növendék részére.
Értesítőt küld:

HUNGÁRIA BANK RÉSZV.-TÁRSASÁG

Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 18.

Legelőnyösebben kamatoztat takarékbetéteket takarékönyvön és folyószámlán. Gabonaneműeket, takarmányféléket legelőnyösebben vesz és elad bizományban :: Műszaki osztály.

Dona Döme és Tsa

papírkereskedő cég
Budapest, IV., Rögiposta-u. 6.

Ajánlja gazdagon felszerelt mindenemű rajz- és irodaszerek, községi és egyéb nyomtatványok, valamint vonalozott és bekötött könyvek raktárát :: **LEGLCSŐBB ÁRAK** ::
:: :: TELEFON: 10-86. :: ::

Cs. kir. szab.
biztosítótársaság

PHÖNIX

Cs. kir. szab. élet-
biztosítótársaság

Magyarországi fiók: BUDAPEST, IV., Hajó-utca 2., a társaság saját házában.
TELEFON: 16-26. ■ ■ TELEFON: 16-26.

Befizetett részvénytőke: 8 millió
kor., az egyéb biztosítékek pedig meghaladják a 6 millió koronát.

Részvénytőke: 6 millió kor. Díj-,
kár- és más tartalékok: 59 millió 500
ezer kor. Biztosított tőkék összege:
232 millió 545 ezer kor. Díjbevétel:
10 millió 135 ezer kor.

**A társaság a legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjak mellett
biztosít:**

Tűzkár ellen (villámcsapás okozta károk ellen is), épületeket, gyárakat, gazdasági és más kiegészítőket, mezei terményeket az aratás ideje alatt, marhaállományt, árúkat, bútorokat, stb.

Jégkár ellen mezei terményeket.

Betöréses-lopás ellen lakásokat, üzleteket, kereskedelmi, vagy más áruraktárakat, pénztárazeteket.

Rablás ellen pénztári küldötteket.

biztosításokat köt:

Az emberéletre minden szokásos módzata szerint, ú. m.:

Haláleseti biztosítást, melynek alapján a tőke a biztosított halála után azonnal kifizetendő hozzátartozóinak, vagy más kedvezményezettnek.

Haláleseti és vegyesbiztosítást, mely rokkantság esetére díjfizetés alóli felmentéssel és életjáradékkal is összeköthető.

Életeseti biztosítást, az aggkorral való gondoskodás, vagy gyermekkiházasítás céljából.

Életjáradék-, özvegyi nyugdíj- és gyermeknevelési járadék-biztosítást.

A társaság életbiztosítási kötvényei a biztosítás 3 évi fennállása után megtámadhatlanok és érvényüktől meg nem foszthatók; a szavatosság háború esetére is kiterjed és a biztosított a föld bármely részére utazhat, vagy ott megtelepedhet, továbbá foglalkozását is megváltoztathatja, anélkül, hogy pótdíjat tartoznék fizetni.

Bővebb felvilágosításokat készséggel nyújtanak: a magyarországi fiók Budapesten és a társaság vezérügynökségei, főügynökei, illetve ügynökei az ország minden jelentékenyebb helységében.

HERMES
MAGYAR ÁLTALÁNOS
VÁLTÓÜZLET R.TÁRS.
BUDAPEST, IV.
KORONAHERCZEG-UTCZA 5. SZÁM

Fiókpénztárak: V., Nádor-utca 25.
(Tőzsdepalota). VII., Rákóczi-út 20.
VII. kerület, Baross-tér 16. szám,
Bécsben: I. Stock im Eisenplatz 3.

Külföldi pénzemek és ércpénzek
vétele és eladása a hivatalos napi
áron. Biztosítások átvétele, sorsjegyek
és részvények kisorsolásából eredő
árfolyamvesztés ellen. Pénzbetétek
folyó- és cheque-számlára, valamint
takarékkönyvecskékre előnyös fel-
tétel mellett. Osztályosjáték el-
adása. Sorsolások költségmentes
ellenőrzése. Safe Deposit :: :: ::

EGYESÜLT BUDAPESTI
FŐVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR
BUDAPESTEN, V., DOROTTYA-U. 4.

Alapítástott 1846-ban :: :: Saját épületében

Flókeosztályok: I., Fehérvári-út 1. sz.;
I., Krisztina-tér 9. szám; II., Fő-utca
2. szám; V., Nádor-utca 23. szám;
VI., Andrássy-út 2.; VII., Erzsébet-
körtút 58. sz.; VIII., Rákóczi-út 11. sz.

Befizetett alaptőke: 15,000.000 K, név-
szóló 25.000 d-b részvény, 600 K befize-
téssel Tartalékalapok: 26,000.000 K.

Magyar Általános Hitelbank

Budapest, V., Nádor-utca 12. szám.

Alapítási év 1867. :: Alaptőke 80,000.000 K. :: Tartalékalap 55,000.000 K.

FIÓKOK: BRASSÓ, DEBRECZEN, FIUME, GYŐR, KASSA, KECS-
KEMÉT, NAGYVÁRAD, PÉCS, POZSONY, SZABADKA, TEMESVÁR.

Szubskripcziók és konverziók. Intézmények és hitellevelek.
Idegen pénzek váltása. Kifizetések Magyarországon, Ausztriá-
ban és a külföldön. Mindennemű bankügyletek. Különféle
vállalatok alapítása. :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: ::

Az 1910. eleje óta takarékbetétek a budapesti főintézetnél is.

MAGYAR TELEPÍTŐ ÉS PARCELLÁZÓ BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ALAPTŐKE 5 MILLIÓ KOR.

A BANK MŰKÖDÉSI KÖRE:
a) Mezőgazdasági ingatlanok megvétele,
azoknak telepítés és parcellázás útján való
értékesítése; b) telepítések és parcellá-
zások elvállalása bizományban; c) telepí-
tések és parcellázások finanszírozása;
d) a telepítési és parcellázási ügyek min-
den egyéb válfajánál való közreműködés.
Ajánlatok a bank igazgatóságához
(BUDAPEST, V., BÉLA-UTCZA 8.)
intézőndők, a mely minden kérdésben,
úgy előszóval, mint írásban készséggel
nyújt beható és kimerítő útbaigazítást.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK

BUDAPEST, V. KERÜLET, NÁDOR-UTCA 7. SZÁM.

ALAPÍTTATOTT 1869-BEN.

ALAPÍTTATOTT 1869-BEN.

Befizetett alaptőke 40,000.000 kor. Tartalékalapok ca. 32,400.000 kor.

Igazgatóság: Kormányzó: Széll Kálmán v. b. t. t. Tagok: Barta Arnold, Bernrieder
János, báró Herzog Mór Lipót, Kubinyi Árpád, báró Madarassy-Bent Gyula dr. (vezérigazgató),
Minkus Jenő, Minvielle Lajos, Thors J. Henrik, Pradel Lajos Felügyelő-bizottság: Elnök:
Matuka István. Tagok: gr. Széchenyi Aladár, Hevesy Lajos, gr. Kornis Károly, Barta Ödön,
dr. Brüll Ignác. :: :: :: :: A Magyar Jelzálog-Hitelbank konverzionális nyereségekétvényei.

Évente 6 húzás.

Főnyereségek: 1,000.000, 500.000, 300.000, 200.000, 100.000 K és számos melléknyeresemény.
Visszafizetés már az első évtől kezdve 40% díjjal, tehát minden sorsjegy 140%-kal fizetettik vissza.

Ezen nyereségekétvények az 1897: XXXII. t. cz.-ben megállapított biztosítékkal bírnak, amennyiben fedezetük az államnak, törvényhatóságoknak, városoknak, községeknek és közterhek kivételére jogosított más testületeknek alapszabályszerűleg nyújtott kölcsönökből áll.

Az idézett törvényzikk értelmében ezen nyereségekétvények adó- és illetékmentesek és az összes m. kir. Állampénztárak által óvadéku, szolgálati és üzleti biztosítékul elfogadhatók, és alapítványi, hitbizományi és letéti pénzek elhelyezésére fordíthatók.

E nyereségekétvényekre az Osztrák-Magyar Bank összes bankintézetet nyújtanak kölcsönt.
Fenti számlétek mindenkor a hivatalos napi árfolyamon jutalékmentesen kaphatók a BANK
PÉNZTÁRÁNÁL, ahol a nyereségek kifizetése és a törlesztési húzások kisorsolt kötvények beval-
tása is jutalék- és költségmentesen történik!

A Newyorki Germánia Életbiztosító Társaság

leszállította díjtételeit és ezenkívül a biztosítottaknak olyan előnyös kedvezményeket nyújt és biztosítási feltételeit olyan szabadelvű alagra fektette, hogy ezáltal a legnagyobb előnyök származnak a biztosítottak részére. Nagyon kevés társaság van, mely csak megközelítőleg is olyan kedvezményeket nyújt, de bizonyára egy sincs, mely kedvezőbb előnyöket nyújthat. Hogy csak néhány példát említsünk:

Osztalék.

Az egész tiszta haszon felosztatik a biztosítottak között, mely felosztás a kötvény 1 évi fennállása után, a második év elején kezdődik. Minden egyes évre folyósítatik osztalék és pedig egy 20 éves vegyesbiztosításnál 20-szor, egy 15 éves vegyesbiztosításnál 15-ször fizetetik osztalék és a biztosítás lejártakor az utolsó osztalék a biztosítási összeggel együtt kerül kifizetésre.

Megtámadhatatlanság.

A kötvények egy évi fennállás után megtámadhatatlanok s ezen megtámadhatatlanság nem korlátolt, hanem a szó legtágabb értelmében veendő. A biztosítás egy évi fennállása után a biztosított összeg feltétlenül kifizetésre kerül. bárha a halálozás öngyilkosság, párbaj stb. által következne be. Vannak társaságok, melyek bizonyos vidékekre való utazás esetén, az éghajlattal járó veszedelmek miatt a kockázatot nem vállalják, vagy csak magas pótdíj ellenében; a Newyorki Germániánál minden biztosított korlátlanul utazhat, sőt nem is szükséges, hogy utazását bejelentse; bárhová is utazik, mindenütt biztosítva van. Foglalkozás változtatása sem jelentendő be. Az ajánlatban előforduló téves adatok nem befolyásolják a biztosítás érvényességét. Csak ha a társaság bebizonyítja, hogy helytelen adatok csalási szándékkal mondattak be, támadhatja meg a biztosítást. Ezzel a társaság feltételeiben a megtámadhatósági lehetőséget a legszűkebb korlátok közé szorította, mert csakis bebizonyítható csalási szándék esetében van ok és jog a megtámadásra, aminthogy tulajdonképen a törvény is így intézkedik.

Elévülhetetlenség.

A kötvény 3 évi fennállás után elévülhetetlen. Ha a biztosított nem akar tovább fizetni, úgy választhat a következő 3 jogosultság között: 1. visszavásárlást, 2. díjmentes kötvényt, leszállított összegre, fizetendő elérés és elhalálozás esetén, 3. biztosítva maradhat halál esetére, tovább is a teljes biztosított összegre díjfizetés nélkül.

Visszavásárlási értékek.

A visszavásárlási értékek a Newyorki Germániánál jóval magasabbak, mint bármely más társaságnál, vannak esetek, hogy a visszavásárlási értékek egyenlők a befizetett összegekkel.

Példa:

Biztosított összeg 10.000 K, — kor 30 év, vegyes (elérés és elhalálozás) biztosítás, 20 évi időtartam. Az első évben befizetett 488 K 50 f.-t, a második évben befizetett, levonva az osztalékot körülbelül 440 K-t és így minden évben a csökkenő befizetés összege 10 évi befizetés után körülbelül 4050 K, mely összeg ellenében a kötvényben szavatolt 4025 K a visszavásárlási érték. Ha pedig a biztosított a díjmentes időszak biztosítást kívánja, úgy a teljes 10.000 K összegre biztosítva marad, díjat nem fizet s ha ezen 10 éven belül elhalálozik, az egész 10 ezer K kifizetésre kerül minden levonás vagy utánfizetés nélkül. Ha pedig eléri a határidőt, úgy készpénzben kapja a kötvényben szavatolt 4700 K-t, tehát többet, mint amennyit az első 10 évben befizetett s emellett halál esetére ingyen volt biztosítva 10.000 K összegre. Ha választási jogával nem él, úgy jogai önműködőleg (automatice) érvényesítetnek a társaság által és a 2. pontban jelzett módozatot fogyanatosítja.

Háborúbiztosítás.

A társaság viseli a kockázatot pótdíj nélkül.

Kötvényérvényesítés.

Ha egy kötvény az első 3 évben díj nemfizetés miatt érvénytelenné válik, úgy a társaság hat hónapon belül érvényesíti a biztosítást orvosi vizsgálat nélkül.

MAGYAR Agrár- és Járadékbank r.-t.

Budapest, V., Nádor-u. 16. sz. saját ház.

Igazgatóság: Barta Arnold (elnökhelyettes-vezérigazgató), Bujanovics Sándor (elnökhelyettes), Bernrieder János, gróf Dezasse János, Enyedi Béni, báró Herzog Péter, Jankovich János dr., báró Kürthy Lajos, báró Madarassy-Beck Miksa, Minkus Jenő, Schönwald Adolf, Stern Jacques, Thors J. Henrik, lovag Vest Ede, Wolfner Tivadar.

Felügyelő-bizottság: Kún Ákos (elnök), báró Kemény Ákos, vágújhelyi Tolnai Arnold, baranyavári dr. Ullman Pál.

Igazgatók: Fellner Frigyes dr. (vezértitkár), Schöber Béla dr., Szántó Frigyes.
Igazgatóhelyettesek: Szathmáry Gyula, Tedesco Ármin.

Átvesz pénzbetéteket folyó- és cheque-számlára, betéti könyvekre és pénztári jegyekre. Tőzsdei megbízásokat úgy helyben, mint a külföld nagyobb pénzpiacain legutányosabban teljesít.

Vesz és elad mindennemű értékpapírokat, úgymint: állami kötvényeket, zálogleveleket, elsőbbségi kötvényeket, részvényeket és sorsjegyeket, továbbá ércpénzeket, külföldi pénzmeneket és idegen bankjegyeket; bevált jutalék- és költségmentesen esedékes szelvényeket; lezárt kisorsolt értékpapírokat; hitelleveleket és utalványokat állít ki a külföld minden nevezetesebb piacára és fiúrdőhelyére.

Letét és megőrzés végett átvesz értékeket és okmányokat, úgy nyílt letét gyanánt, min külön e célra szolgáló pánczélfalokban berendezett biztonsági szekrényekben (safe), a felek saját zára és a bank ellenzára mellett.

Kölcsönöket ad értékpapírokra.

A bank 4 1/2%-os **záloglevelei** február 1-én, május 1-én, augusztus 1-én és november 1-én utólagosan esedékes negyedévi részletekben kamatoznak s kamatszélvények az 1899. évi XXX. t.-cz. értelmében most és a jövőben minden adólevonás nélkül váltatnak be. E záloglevelek — amelyek ötven éven belül sorsolás útján teljes névértékben fizetnek vissza — ugyanezen törvénycikk értelmében óvadékképesek és a községek, testületek, alapítványok, nyilvános fölügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyarmatok és gondnokoltak pénzeinek, úgyszintén a hitbizományi és letéti pénzeknek gyümölcsöző elhelyezésére, szolgálati és üzleti biztosítékokra fordíthatók, továbbá a cs. és kir. közös hadsereg, a cs. kir. osztrák Landwehr, valamint a m. kir. honvédségnél és a m. kir. csendőrségnél házassági óvadékkal felhasználhatók, nemkülönben úgy a cs. és kir. közös hadügyminisztérium, mint a m. kir. honvédelmi minisztérium alá rendelt hivataloknál üzleti biztosítékkal és bánatpénzzel, az Osztrák-Magyar Bank fő- és fióküzleteinél pedig kézi zálogul elfogadjatnak.

A bank 4%-os **vasúti járadékhó vényei** május 1-én és november 1-én utólagosan esedékes félévi részletekben kamatoznak s kamatszélvények az 1897. évi XXXII. t.-cz. értelmében most és a jövőben minden adólevonás nélkül váltatnak be. E vasúti járadékhóvények — amelyek 70 éven belül sorsolás útján teljes névértékben fizetnek vissza — ugyanezen törvénycikk értelmében óvadékképesek és a községek, testületek, alapítványok, nyilvános fölügyelet alatt álló intézetek pénzeinek, úgyszintén a hitbizományi és letéti pénzeknek gyümölcsöző elhelyezésére, szolgálati és üzleti biztosítékokra fordíthatók, továbbá a cs. és kir. közös hadsereg, a cs. kir. osztrák Landwehr, valamint a m. kir. honvédségnél és a m. kir. csendőrségnél házassági óvadékkal felhasználhatók, nemkülönben úgy a cs. kir. közös hadügyminisztérium, mint a m. kir. honvédelmi minisztérium alá rendelt hivataloknál üzleti biztosítékkal és bánatpénzzel, az Osztrák-Magyar Bank fő- és fióküzleteinél pedig kézi zálogul elfogadjatnak.

A MAGYAR FÖLDHITELINTÉZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Telefon:
173—81

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCZA 32. SZ.

Telefon:
173—81

A törvényhozásnak az 1911. évi XV. t.-cikke alapján szervezkedett a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége, mint új intézet.

Az intézet programja a földművelésügyi miniszter irányítása mellett és az állami célokra megfelelő tervek alapján: ingatlanfeldarabolások és telepítések lehetővé tétele és végrehajtása, kis- és középbirtokok keletkezésének előmozdítása, nagyobb, korlátolt forgalmú ingatlanokon kisbérleti rendszer, bérletösszetevetek létesítése és meghonosítása, kivándorlóknak tervszerű visszatelepítése, járadékirtokok létesítése, jelzálogkölcsönnyújtással kapcsolatos életbiztosítás nagy arányban való meghonosítása. Községek, közbirtokosságok és törvényhatóságok részére közlegelők szerzése, gazdasági munkásházák építése és felszerelése, valamint az ingatlanfeldarabolások és telepítéseknek olcsó kölcsönök nyújtása, illetve szerzése stb.

Az új intézet az alapító intézetekkel létesített megállapodás alapján oly kölcsönrendszert honosított meg, mely szerint a kölcsönök részben az alapító földhitelintézetek záloglevélkölcsönöiből, részben az 1897. évi XXXII. t.-cz. alapján nyújtható birtokfeldarabolási kölcsönökből az ezeknek törvényes mértékét meghaladó — a vételár 75%-ig terjedő — részükben pedig az Országos Központi Hitel-szövetkezet által nyújtott és jelzálogilag biztosított kötvénykölcsönökből vannak összetéve, úgy azonban, hogy az adós az egész kölcsönterhet évenként egyenlő összegű járadékkal törlesztheti, mely járadékok beszedésénél a helyi hitel-szövetkezetek járnak el.

Minden néven nevezendő nyereszkesedési érdek az új intézet működéséből ki van zárva, ennél fogva az alapszabályokban gondoskodás történt arra nézve is, hogy az intézeti alapítók által jegyzet alapítóké osztaléka legfeljebb 4% lehessen.

Az intézet alapítói közül az állam 8.000.000 koronával, a Magyar Földhitelintézet 3.500.000 koronával, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete 2.000.000 koronával és az Országos Központi Hitel-szövetkezet 1.500.000 koronával járult az intézet alapítójához, viszont az állam szempontjából szükséges irányító befolyás gyakorolhatása végett, illetve az intézet műveleteiben való közreműködésből folyó betekintés és befolyás lehetővé tétele céljából az intézet igazgatósága oly módon alakított meg, hogy az igazgatóság elnökét, egy tagját és egy póttagját a m. kir. pénzügyminiszter, alelnökét, egy tagját és egy póttagját a m. kir. földművelésügyi miniszter rendeli ki, a vezetésük alatt álló minisztériumok tisztviselői sorából, továbbá a Földhitelintézet 4, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete 2 és az Országos Központi Hitel-szövetkezet 1 tagot küldött ki, kik az intézet igazgatóságában helyet foglalnak.

Az intézeti alapítóké állandó jellegű alapítvány természetével bírván, az alapítványi üzletrészek csak állami hozzájárulással ruházhatók át és csak az alapszabályokban részletezett kivételes esetekben mondhatók fel.

Az intézet felruházott az 1897. évi XXXII. t.-cz. hatálya alá tartozó kamatozó kötvények kibocsátása iránti joggal, egyszersmind adó, illeték és portó, különösen a vagyontáruházi illetéket illetőleg jelentékeny kedvezményekben részesült, mely kedvezmények természetesen szintén az új intézettel üzleti összeköttetésben lévő közönség javára esnek.

A „NEMZETI” BALESETBIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 45. Saját palota.

BEFIZETETT RÉSZVÉNYTŐKE: TELEFONSZÁM BIZTOSÍTÉKI ALAPOK:
2.000.000 korona. 21—25. 6.225,898.04 K

Olcso díjtételek ellenében elfogad egyénekenkénti balesetbiztosításokat, utazási biztosításokat, vasúti balesetek ellen való biztosítást az élet egész tartamára egyszeri díjfizetéssel, gyermek baleset biztosításokat, a befizetett díj visszatérítésével; biztosítást nyújt ipari és gyárvállalások tulajdonosainak, mező- és erdőgazdasági üzemek valamint ház- és állattulajdonosainak, orvosoknak, gyógyszerészeknek és állatorvosoknak a törvényes szavatosság esetére, nemkülönböztetve kerékpár és automobiltulajdonosok szavatossági kötelezettségeire. :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: :: ::

Kívánatra prospektust küld és készséggel ad felvilágosítást az igazgatóság és minden nagyobb városban levő képviselőség.

KÁROLYI GYÖRGY PAPIRKERESKEDÉSE

Ajánlja író-, irodai- és rajzszeret, kiténő minőségű hazai és külföldi gyártmányú író- és levélpapirjait. Biztonsági arany töltőtollak 10-25 K árkban használati utasítással.

Kő- és könyvnyomdája

készít modern kiállítású nyomtatványokat, családi értesítőket, névjegyeket stb. :: :: :: :: :: :: :: :: :: ::

BUDAPEST,
V., Dorottya-u. 10.
Telefon: 32-50. sz.

Képes árjegyzék kívánatra készséggel küldeték.

Az OMGE Könyvkiadóvállalata kiadásában megjelent a

MAGYARORSZÁGI GAZDACZÍMTÁR

Szerkesztette: zoltvárossenyői Rubinek Gyula,
az OMGE igazgatója.

Ezen 1060 lapra terjedő nagy 4° alakú czímtár a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter úr rendelkezése a pénzügyigazgatóságok által beszereltetett hiteles adatok alapján az összes magyar-, horvát- és szlavonországi 100 helyen felüli birtokok és birtokosok nevét, lakhelyét, utolsó postáját, birtokuk nagyságát és a terület művelési megosztását, valamint a kataszteri jávedelmi kimutatást stb. tartalmazza. Azonkívül minden megyénél monografikus alakban arról is tájékoztat, hogy az egyes különleges mezőgazdasági termelési ágakkal nagyobb mértékben mely gazdaságok foglalkoznak.

Részletes prospektussal és mintávevvel készséggel szolgálunk.

Ára bekötve 60 Korona.

Megrendelhető a "Patria" r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-út 25.

HLV. 2017.01.13.

NKE EKK KTK Kari Könyvtár

Helgben!

00073006

Muzsa's

